T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

KARAPARA AKLAMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ece ÖZTÜRK

DANIŞMAN: Doç. Dr. Pınar KARTAL

TEMMUZ 2020

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezimi, karapara aklama gibi çok boyutlu, kapsamlı ve keyifli bir konuda yazmış olmaktan kıvanç ve mutluluk duydum. Bu vesileyle, bana bu konu üzerine çalışma fırsatı veren ve bilgisiyle, sabrıyla, yol göstericiliğiyle çalışmanın altından kalkmamı sağlayan, hukuk eğitimim boyunca öğrencisi olmaktan her daim onur duyduğum değerli hocam Doç. Dr. Pınar Kartal'a şükranlarımı sunmayı borç bilirim.

Yine, tez savunma jürimde yer alarak beni gururlandıran ve kıymetli görüşlerini benden esigemeyen hocalarım Doç. Dr. E. Eylem Aksoy Retornaz ile Doç. Dr. Güçlü Akyürek'e de ayrı ayrı saygılarımı ifade etmek isterim.

Son olarak, bana olan nihayetsiz inanç ve destekleri için aileme de minnetimi dile getirmem gerekir: En başta bu çalışmayı kendisine ithaf ettiğim Av. Sibel Baysal'a, Av. Güven Baysal'a ve Av. Uğurcan Öztürk'e sonsuz teşekkürler.

Ece ÖZTÜRK
İstanbul, 2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER **İİİ**
KISALTMALAR **Vİİİ**
RÉSUMÉ **X**
ABSTRACT **XİV**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM: KARAPARA AKLAMA SUÇUNUN KAVRAMSAL BOYUTU, GELİŞİMİ, ETKİLERİ, İLGİLİ SUÇLARLA İLİŞKİSİ **5**

A. Karapara Aklama Kavramı ve Karapara Aklama Suçunun Tarihsel Gelişimi **5**
1. Karapara Aklama Kavramı 5
a. Karaparanın Tanımı ve Kayıtdışı Ekonomi ile İlişkisi 5
aa. Karaparanın Tanımı 5
bb. Karapara ve Kayıtdışı Ekonomi 7
b. Karapara Aklama Tanımı 10
c. Karapara Aklamanın Nedenleri 12
d. Karapara Aklamanın Aşamaları 14
aa. Yerleştirme Aşaması 16
bb. Ayrıştırma Aşaması 17
cc. Bütünleştirme Aşaması 19
e. Karapara Aklama Yöntemleri 20
aa. Nakit Kaçakçılığı (*Cash Smuggling*) 23
bb. Parçalara Ayırma (*Structuring/Smurfing*) 25
cc. Alternatif Havale Sistemleri 26
dd. Kıyı Bankacılığı Merkezleri ve Vergi Cennetleri 29
ee. Kendi Kendine Borçlanma (Oto-finans Borç Metodu) 34
ff. Yatırım Araçlarının Kullanılması 35
gg. Ticaret Temelinde Karapara Aklama (*Trade-Based Money Laundering*) 37
hh. Sigorta Poliçeleri 39
ii. Futbol Kulüpleri Yoluyla Karapara Aklama 40
jj. Nakit Esaslı İş Yerleri 42
kk. Kumar ve Diğer Kazanç Sağlayan Oyunlar 42
ll. İnternet ve Sanal Para 44
mm. Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlardan Faydalanma 46
f. Karapara Aklamanın Ekonomik ve Toplumsal Sonuçları 47
aa. Karapara Aklamanın Ekonomik Sonuçları 48
bb. Karapara Aklamanın Toplumsal Sonuçları 52
2. Karapara Aklama Suçunun Tarihsel Gelişimi 53

B. Karapara Aklamanın Organize Suçluluk, Terörizmin Finansmanı ve Yolsuzluk ile İlişkisi 57
1. Karapara Aklama ve Organize Suçluluk 58
a. Organize Suçluluk 58
aa. Organize Suçluluk Kavramı 58
bb. Organize Suçluluğun Özellikleri 62
b. Organize Suçluluk ve Karapara Aklama İlişkisi 64
2. Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı 69
a. Terörizm ve Terörizmin Finansmanı 69
aa. Terörizm Kavramı 69
bb. Terörizmin Finansmanı 72
b. Terörizmin Finansmanı ve Karapara Aklama İlişkisi 75
3. Karapara Aklama ve Yolsuzluk 80
a. Yolsuzluk Kavramı 80
b. Yolsuzluk ve Karapara Aklama İlişkisi 84
İKİNCİ BÖLÜM: KARA PARA AKLAMA SUÇUYLA MÜCADELE 91

A. Karapara Aklamaya İlişkin Uluslararası Düzenlemeler 91
1. Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri 92
a. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu) 93
b. Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu) 97
c. Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (New York Sözleşmesi) 102
d. Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi 106
2. Avrupa Konseyi Sözleşmeleri 110
a. 141 sayılı Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme (Strasbourg Konvansiyonu) 110
b. 198 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Varşova Konvansiyonu) 112
3. Avrupa Birliği Düzenlemeleri 115
a. Karapara Aklanmasının Önlenmesine Dair Avrupa Topluluğu Konsey Direktifi 1991/308/EEC (10 Haziran 1991) 116
b. Avrupa Birliği Ortak Eylem Planı 1998/699/JHA (23 Aralık 1998) 118
c. Avrupa Birliği Konsey Kararı 2000/642/JHA (17 Ekim 2000) 119
d. Avrupa Birliği Konseyi Çerçeve Kararı 2001/500/JHA (26 Haziran 2001) 120
e. Avrupa Birliği Direktifi 2001/97/EC (4 Aralık 2001) 121
f. Avrupa Birliği Direktifi 2005/60/EC (26 Ekim 2005) 122
g. Avrupa Birliği Direktifi 2015/849 (20 Mayıs 2015) 124
h. Avrupa Birliği Direktifi 2018/843 (30 Mayıs 2018) 128
i. Avrupa Birliği Direktifi 2018/1673 (23 Ekim 2018) 129
4. Bağlayıcılığı Olmayan Belgeler (*Soft-Law*) 130

a. Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı R(80)10 131
b. Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Düzenlemeleri 133
aa. FATF Tavsiyeleri 134
bb. FATF Metodolojisi ve Karşılıklı Değerlendirme Raporları 137
cc. FATF Düzenlemelerinin Yaptırım Gücü 139
5. Türkiye'nin İmzaladığı İkili ve Çok Taraflı İşbirliği Anlaşmaları 142

B. Karapara Aklama Suçu ile Mücadelenin Önleyici Ayağı 144
1. Önleyici Tedbirlerin Yükümlüleri 145
2. Önleyici Tedbir Çeşitleri 149
a. Kimlik Tespiti (*Know Your Customer*) ve Müşteri Özen Yükümlülüğü (*Customer Due Dilligence*) 149
b. Nakit İşlem Bildirimi ve Devamlı Bilgi Verme 152
c. Şüpheli İşlem Bildirimi 154
aa. Şüpheli İşlem Bildirimine İlişkin Esaslar 154
bb. Şüpheli İşlem Bildirimi Uygulamasının Eleştirisi 156
d. Uyum (*Compliance*) Programları ve Uyum Görevlisi 159
3. Mali İstihbarat Birimleri (*Financial Intelligence Units*) 162
a. Genel Olarak 162
b. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) 165

C. Karşılaştırmalı Hukukta Karapara Aklama Suçu 167
1. Anglo-Sakson Ülkelerinde Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 167
a. Amerika Birleşik Devletleri'nde Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 167
b. Birleşik Krallık'ta Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 171
2. Avrupa Ülkelerinde Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 175
a. Almanya'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 175
b. Fransa'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 178
c. İsviçre'de Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 179
d. Lihtenştayn'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 182
3. Diğer Ülkelerde Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 184
a. Meksika'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 184
b. Rusya'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi 185

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: TÜRK CEZA KANUNUNDA KARAPARA AKLAMA SUÇLARI 190

A. Karapara Aklama Suçunun Türkiye'de Tarihsel Gelişimi 191

B. Karapara Aklama Suçunun Benzer Suçlardan Ayrılması 198
1. Suç Eşyasını Satın Alma veya Kabul Etme Suçu (TCK m. 165) 198
2. Bilgi Vermeme Suçu (TCK m. 166) 202
3. Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu (TCK m. 281) 203
4. Suçluyu Kayırma Suçu (TCK m. 283) 206

C. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK m. 282/1) 208

1. Suçun Kanunî Unsuru 208
2. Suçla Korunan Hukukî Değer 209
3. Suçun Önşartı: Öncül Suç 212
a. Öncül Suçun Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçuna Etkisi 215
b. Öncül Suçun Türkiye Dışında İşlenmesi 221
c. Öncül Suç ile Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçunun Zaman Bakımından Uygulanması 224
d. Vergi Suçlarının Öncül Suç Olarak Değerlendirilmesi 227
4. Fail 230
5. Mağdur 236
6. Maddi Unsur 239
a. Suçun Konusu 239
b. Hareket 241
aa. Yurt Dışına Çıkarma 242
bb. Çeşitli İşlemlere Tabi Tutma 246
c. Netice 249
7. Manevi Unsur 251
8. Hukuka Aykırılık Unsuru 259
9. Kusurluluk ve Kusurluluğa Etki Eden Hâller 261
10. Suçu Etkileyen Hâller 264
a. Suçun Kamu Görevlisi veya Belli Bir Meslek Sahibi Tarafından İşlenmesi 265
b. Suçun Örgüt Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi 268
11. Suçun Özel Görünüş Biçimleri 270
a. Teşebbüs 270
b. İçtima (Suçların Birleşmesi) 275
c. İştirak 280
12. Etkin Pişmanlık 283
13. Yaptırımlar 286
a. Hapis ve Adli Para Cezası 286
b. Güvenlik Tedbirleri 289
aa. Müsadere 290
bb. Tüzel Kişiler Hakkında Uygulanacak Güvenlik Tedbirleri 295
14. Soruşturma, Kovuşturma ve İnfaz 298
a. Soruşturma ve Koruma Tedbirleri 298
b. Yargılama ve İnfaz 305
15. Zamanaşımı 310

C. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerini Bilerek Satın Alma, Kabul Etme, Bulundurma veya Kullanma Suçu (TCK m. 282/2) 312
1. Suçun Kanunî Unsuru 314
2. Suçla Korunan Hukukî Değer 314
3. Önşart: Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu 314
4. Fail 315
5. Mağdur 316

6. Maddî Unsur 316
a. Suçun Konusu 316
b. Hareket 317
c. Netice 319
7. Manevi Unsur 320
8. Hukuka Aykırılık Unsuru 321
9. Kusurluluk ve Kusurluluğa Etki Eden Hâller 321
10. Suçu Etkileyen Hâller 322
11. Suçun Özel Görünüş Biçimleri 322
a. Teşebbüs 322
b. İçtima 323
c. İştirak 325
12. Etkin Pişmanlık 326
13. Yaptırımlar 326
a. Hapis Cezası 326
b. Güvenlik Tedbirleri 327
14. Soruşturma, Kovuşturma ve İnfaz 327
15. Zamanaşımı 328
SONUÇ 329
KAYNAKÇA 342
ÖZGEÇMİŞ 377

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği
ABD : Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e. : adı geçen eser
a.g.m. : adı geçen makale
AİHM : Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
art. : article (madde)
BDDK : Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
Bkz. : bakınız
BM : Birleşmiş Milletler
BTC : Bitcoin
CD : Ceza Dairesi
CGF : Código Penal Federal (Meksika Federal Ceza Kanunu)
CGK : Ceza Genel Kurulu
CGTİK : Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CMK : Ceza Muhakemesi Kanunu
chips : Clearing House Interbanks Payment System
Çev. : Çeviren
Der. : Derleyen
E. : Esas numarası
Ed. : Editör
f. : fıkra
FATF : Financial Action Task Force (Mali Eylem Görev Gücü)
IMF : International Money Fund (Uluslararası Para Fonu)
İBGK : İçtihadı Birleştirme Genel Kurulı
İHFM : İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası
K. : Karar numarası
KHK : Kanun Hükmünde Kararname
LR : Liberty Reserve
m. : madde
MASAK : Mali Suçları Araştırma Kurulu
no. : numara
OECD : Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
p. : page (sayfa)
POCA : Proceeds of Crime Act (Suç Gelirleri Kanunu)
RG : Resmi Gazete
S. : sayılı
s. : sayfa
StGB : Strafgesetzbuch (Alman Ceza Kanunu)
swift : Society for Worldwide Interbank Financial Communication
TBB : Türkiye Barolar Birliği
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

TCK : Türk Ceza Kanunu
TDK : Türk Dil Kurumu
UN : United Nations
UNODC : United Nations Office on Drugs and Crime (Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi)
US : United States
vd. : ve devamı
vol. : volume (cilt)
VUK : Vergi Usul Kanunu

RÉSUMÉ

Cette thèse concerne le blanchiment d'argent, qui peut être défini comme la dissimulation de la source illégale de produits tirés d'activités criminelles ou, en d'autres termes, de «l'argent sale», conférant à l'argent sale une apparence de légitimité et l'introduisant dans le système financier. Le blanchiment d'argent est une nécessité pour les criminels cherchant à profiter librement de leurs gains mal acquis sans risquer d'être remarqués par les autorités et sanctionnés pour leurs actes illégaux. Grâce au blanchiment d'argent, les criminels créent l'illusion de la légalité de leurs produits et les utilisent pour prospérer davantage, tant en poursuivant leurs activités criminelles qu'en effectuant des investissements légaux. Le blanchiment d'argent est un phénomène sophistiqué, qui relève de la sphère d'intérêt de diverses disciplines telles que l'économie, la finance et la sociologie ainsi que de multiples branches du droit. Bien que cette thèse, préparée dans le cadre du droit pénal, soit centrée sur l'infraction de blanchiment d'argent, d'autres dimensions du blanchiment d'argent sont également discutées dans la mesure jugée nécessaire pour étudier le sujet dans son ensemble cohérent.

Malgré l'infraction de blanchiment d'argent ayant une longue histoire, sa capacité à évoluer rapidement en fonction des développements technologiques et économiques engendre la nécessité de continuer à l'étudier. Par exemple, la possibilité d'effectuer des transactions en ligne, qui n'aurait pas pu être imaginée dans un passé récent, est aujourd'hui non seulement au service de l'humanité mais également exploitée par les blanchisseurs d'argent comme moyen de réaliser leurs objectifs criminels. En outre, des blanchisseurs d'argent professionnels, qui blanchissent les produits du crime en utilisant leur expertise en échange d'une rémunération, sans participer aux crimes générant ces produits ni même en avoir connaissance, ont fait leur apparition. Compte tenu de nombreuses évolutions de ce type, dont celles-ci ne constituent que quelques exemples, et du fait qu'une législation ne peut être envisagée indépendamment des événements concrets dans le monde, on peut affirmer que la question du blanchiment d'argent se trouve être un enjeu actuel. Sur un autre plan, le blanchiment d'argent est étroitement lié à d'autres phénomènes criminels tels que le crime organisé, le financement du terrorisme et la corruption, qui présentent des difficultés uniques aux autorités qui visent à les combattre. L'acceptation mondiale de l'idée selon laquelle le système de lutte contre le blanchiment d'argent peut également être utilisé pour lutter contre de tels crimes accroît l'importance accordée à la question concernée.

Le but principal de cette étude est d'examiner de près l'infraction de blanchiment d'argent. L'infraction de «blanchiment de capitaux provenant d'une infraction», la principale infraction de blanchiment d'argent prévue au premier alinéa de l'article 282 du Code pénal turc n ° 5237 (CPT) et l'infraction «d'achat, d'acceptation, de détention ou d'utilisation des capitaux blanchis», prévueau deuxième alinéa de l'article précité du CPT, et qui pénalise la prochaine étape du blanchiment d'argent, complétant ainsi le premier alinéa, seront abordées de manière approfondie dans cette thèse. Cependant, avant de passer à la discussion concernant

ces infractions, le blanchiment d'argent en tant que concept ainsi que le système mondial de lutte contre le blanchiment d'argent et ses composants doivent être envisagés. Ainsi, on peut mieux percevoir le rôle attribué aux infractions de blanchiment d'argent dans le cadre plus large du système de lutte contre le blanchiment d'argent et évaluer leur efficacité dans la réalisation de leur objectif. Cette thèse, qui se compose de trois parties, est le résultat d'une analyse approfondie du matériel académique concernant le blanchiment d'argent, les instruments internationaux tels que les traités administrés par l'Organisation des Nations Unies et la législation de l'Union européenne, les codes pénaux et la jurisprudence nationaux et étrangers ainsi que les documents publiés par les organisations actif qui opèrent dans le domaine de la lutte contre le blanchiment d'argent.

La première partie de la thèse est consacrée à la compréhension du blanchiment d'argent en tant que phénomène. Dans cette partie, le terme «argent sale» est défini et sa relation avec l'économie informelle est expliquée avant de passer à la définition, aux étapes et aux méthodes du blanchiment d'argent. Il convient de souligner que les méthodes de blanchiment d'argent incluses dans cette partie ne constituent en aucun cas une liste exhaustive et sont sélectionnées en raison soit de leur large utilisation par les blanchisseurs d'argent, soit des obstacles qu'elles posent aux autorités chargées d'enquêter sur les affaires de blanchiment d'argent. En effet, il existe des méthodes pratiquement infinies de blanchiment des produits du crime, de nouvelles émergent constamment, et les méthodes bien étudiées sont utilisées conjointement pour rendre plus difficile le suivi de l'argent. Le seul certain dénominateur commun à tous les cas de blanchiment d'argent est que l'argent sale est déplacé entre sa source illégale et l'apparence de légitimité. Néanmoins, il est essentiel de se familiariser avec les principales méthodes de blanchiment d'argent pour faire la lumière sur la notion de blanchiment d'argent et évaluer le caractère suffisant de la législation pour répondre aux exigences créées par des événements concrets. Dans la première partie de la thèse, les conséquences sociales et économiques du blanchiment d'argent sont également examinées, car le grand poids accordé au système de lutte contre le blanchiment d'argent, à l'échelle nationale et internationale, est le résultat direct d'une telle gravité et d'une telle portée.

Une autre rubrique du premier chapitre de la thèse est l'histoire du blanchiment d'argent. En outre, les phénomènes de criminalité organisée, de financement du terrorisme et de corruption, qui seront fréquemment mentionnés dans la thèse car ils se présentent à la fois comme une cause et comme une conséquence du blanchiment d'argent et ainsi, se renforcent mutuellement dans un cercle vicieux, et leur lien avec le sujet principal de la thèse sont expliqués. Le crime organisé, le financement du terrorisme et la corruption ont tous pour caractéristique d'être extrêmement destructeurs pour les constructions sociales, économiques et culturelles et peuvent même menacer l'état de droit dans certains cas. Dans les cas où il n'est pas possible de lutter directement contre ce type de criminalité, le système anti-blanchiment peut être d'une grande aide pour les autorités. En poursuivant l'argent sale, l'identité de criminels jusque-là inconnus peut être découverte, ce qui peut conduire à des poursuites judiciaires et à la saisie du produit de leurs crimes, les privant de leurs moyens de poursuivre d'autres activités illégales.

La deuxième partie de la thèse tourne autour du système mondial de lutte contre le blanchiment d'argent. Pour commencer, les traités internationaux qui ont joué un rôle important dans les infractions de blanchiment d'argent et les mesures

préventives pertinentes prévues dans les législations nationales sont examinés. Ensuite, la législation de l'Union européenne sur le blanchiment d'argent est présentée dans le but de retracer l'évolution du système anti-blanchiment et les normes de conformité avec ce système. Par la suite, le Groupe d'Action Financière (GAFI), l'organisation qui se trouve au centre du système de lutte contre le blanchiment d'argent et détermine les normes et politiques concernant la lutte contre le blanchiment d'argent, et ses contributions les plus importantes au sujet en question sont passées en revue.

Même si les Recommandations du GAFI sont des instruments non contraignants, les gouvernements qui ne transposent pas leurs dispositions à leur législation nationale peuvent être classés comme "non conformes", ce qui nuit à leurs relations commerciales internationales en tant que pays non conforme soumis à des contrôles de plus en plus nomreux et avec une diligence accrue lors de transactions internationales. En outre, l'adoption des normes énoncées dans les Recommandations est encouragée par le biais des Nations Unies, un organisme qui a le pouvoir de produire des instruments contraignants et d'imposer des sanctions. En conséquence, un système mondial de lutte contre le blanchiment d'argent, dirigé par le GAFI et auquel tous les pays devraient adhérer, a vu le jour. L'aspect transnational de l'infraction de blanchiment d'argent et de ses infractions sous-jacentes, la rapidité et l'efficacité avec lesquelles les blanchisseurs d'argent exploitent les nouvelles technologies ainsi que les développements en matière de communication et de logistique, et la contagiosité des problèmes économiques et juridiques entre les pays face à aux marchés intégrés sont tous des facteurs qui alimentent la notion actuelle, selon laquelle le blanchiment d'argent est un problème qui doit être traité au niveau international. Partant de cette notion, la standardisation des législations nationales et l'établissement de niveaux élevés de coopération entre les pays sont considérés comme indispensables.

Il convient de souligner que le système mondial de lutte contre le blanchiment d'argent, créé grâce à des instruments et des pratiques internationaux issus de diverses origines, est composé d'un pilier préventif et d'un pilier du droit pénal. Le droit pénal est envisagé comme un recours secondaire, l'objectif principal du système étant de contrecarrer les activités de blanchiment d'argent par des mesures préventives. D'où, il semble utile de décrire les mesures préventives avant de se concentrer sur la législation concernant l'infraction de blanchiment d'argent. Par conséquent, les organisations désignées et les personnes responsables de prendre ces mesures et les mesures elles-mêmes, qui peuvent être répertoriées comme l'identification des clients et la diligence raisonnable, la déclaration des transactions en espèces et des transactions suspectes, la préparation des programmes de conformité et l'affectation des responsables de la conformité, seront discutées dans la troisième partie du deuxième chapitre. La création d'unités de renseignement financier, comme le Bureau d'investigation sur la criminalité financière en Turquie, est également envisagée sous cette rubrique.

Dans le dernier chapitre de la deuxième partie, les dispositions sur le blanchiment d'argent dans les codes pénaux de plusieurs pays, choisis en raison de leurs traditions juridiques différentes et de leur association fréquente aux activités de blanchiment d'argent, sont présentées. Ce chapitre montre que les pays dont les structures juridiques, sociales et économiques sont très diverses ont des dispositions très similaires concernant l'infraction de blanchiment d'argent. D'une part, la

standardisation à laquelle cette similitude peut s'apparenterest est une condition préalable pour rendre effective la lutte contre le blanchiment d'argent, mais d'autre part ces dispositions importées peuvent donner lieu à des conséquences désagréables dans les pays aux conditions idiosyncratiques. Dans la thèse, des cas où les dispositions sur le blanchiment d'argent ont été utilisées à des fins financières ou politiques ou ont été utilisées pour persécuter à très petite échelle, des actes criminels individuels, plutôt que de cibler le crime organisé et les crimes de grande envergure comme prévu, ont été fournis.

La troisième partie de la thèse se penche sur une analyse détaillée des dispositions sur le blanchiment d'argent du CPT. Le premier chapitre de cette partie décrit l'évolution historique de l'infraction de blanchiment d'argent en Turquie. Par la suite, les dispositions sur le blanchiment d'argent du CPT sont comparées à d'autres infractions qui présentent certaines similitudes avec l'infraction de blanchiment d'argent, à savoir l'achat ou l'acceptation de biens acquis par la commission d'une infraction (art.165 du CPT), le défaut de fournir des informations (art. 166), la destruction, la dissimulation ou l'altération d'éléments de preuve (art. 281 du CPT) et la protection d'un contrevenant (art. 283 du CPT), clarifiant ainsi la portée des dispositions en question.

Après la présentation des sujets susmentionnés dans les deux premiers chapitres de la troisième partie, le troisième chapitre analyse l'infraction de « blanchiment de capitaux provenant d'une infraction» au sens de l'article 282, premier alinéa, du CPT. L'aspect législatif de la disposition et les valeurs légales qu'elle protège sont expliqués avant de continuer avec les discussions concernant l'infraction sous-jacente, qui constitue une condition préalable à l'infraction en question. La relation entre l'infraction sous-jacente et l'infraction de blanchiment d'avoirs acquis d'une infraction, les infractions sous-jacentes commises à l'étranger, la question de l'applicabilité dans le temps et l'inclusion des infractions fiscales parmi les infractions sous-jacentes sont examinées dans ce cadre. L'auteur, la victime, l'actus reus, la mens rea, les actes répréhensibles, la culpabilité, les circonstances aggravantes, les formes particulières, le remord effectif, les sanctions et les mesures de sécurité, les questions d'enquête, de poursuite et d'exécution sont tous examinés à la lumière des opinions divergentes dans la doctrine et la jurisprudence.

Le dernier chapitre de la troisième partie concerne l'analyse de l'infraction «d'achat, d'acceptation, de détention ou d'utilisation des capitaux blanchis», prévue par l'article 282, deuxième alinéa, du CPT. Le système d'analyse adopté dans le chapitre précédent est également utilisé pour cette infraction et l'aspect législatif, les valeurs légales protégées, la condition préalable, l'auteur, la victime, l'actus reus, la mens rea, les actes répréhensibles, la culpabilité, les circonstances aggravantes, les formes particulières, le remord effectif, les sanctions et les mesures de sécurité, les questions d'enquête, de poursuite et d'exécution sont envisagés. Étant donné que l'infraction d'achat, d'acceptation, de détention ou d'utilisation des capitaux blanchis constitue la prochaine étape après le blanchiment d'actifs acquis à la suite d'une infraction, les explications sous de telles rubriques sont souvent identiques à celles avancées dans le chapitre précédent. Dans de tels cas, la sous-position pertinente du chapitre précédent se doit d'être référencée afin d'éviter la répétition.

ABSTRACT

This thesis concerns itself with money laundering, which may be defined as concealing the illegal source of proceeds obtained through criminal activities or, in other words, of "dirty money", bestowing dirty money with the appearance of legitimacy and introducing it to the financial system. Money laundering constitutes a necessity for criminals seeking to benefit freely from their ill-gotten gains without risking being noticed by authorities and penalized for their illegal actions. Through money laundering, criminals create the illusion of lawfulness with regard to their proceeds and utilize these proceeds to further prosper, both through continuing their criminal activities and through making legal investments. Money laundering is a sophisticated phenomenon, which falls within the sphere of interest of various disciplines such as economy, finance and sociology as well as multiple branches of law. Although this thesis, prepared within the frame of penal law, is centered on and around the offence of money laundering, other dimensions of this concept are also discussed to the extent deemed necessary to study the subject as a coherent whole.

Despite the offence of money laundering having a long history, its ability to evolve quickly in accordance with the technologic and economic developments renders the need to study it a continuous one. For instance, the possibility to make online transactions, which could not have been imagined in the recent past, is today not only in the service of the humankind but also exploited by money launderers as a means of realizing their criminal purposes. Furthermore, professional money launderers, who launder the proceeds of crime using their expertise in return for a fee, without participating in the crimes generating these proceeds or even having knowledge of such crimes, have emerged. Taking into account many such developments, of which the abovementioned constitute only a couple examples, and the fact that legislation may not be envisioned in isolation from the concrete events in the world, it may be stated that the issue of money laundering happens to be a current one. Moreover, money laundering has a close connection with other criminal phenomena such as organized crime, financing of terrorism, and corruption, which present unique difficulties to the authorities who aim to fight them. The global acceptance of the idea that the anti-money laundering system may also be used to fight such crimes increases the importance attached to the issue in question.

The primary purpose of this study is to make a close examination of the offence of money laundering. The offence of "laundering of assets acquired from an offence", the main money laundering offence stipulated in the first paragraph of Article 282 of the Turkish Penal Code (TPC) numbered 5237 and the offence of "purchasing, accepting, keeping or using laundered assets", which penalizes the next step of money laundering, thus complementing the first paragraph, and is stipulated in the second paragraph of the aforementioned Article of the TPC, shall be discussed comprehensively within this thesis. However, before proceeding to the discussion regarding these offences, money laundering as a concept as well as the global anti-money laundering system and its components shall be contemplated. Thusly, one may better perceive the role given to money laundering offences within the broader

construct of the anti-money laundering system and assess their efficacy in fulfilling their purpose. This thesis, which is composed of three parts, is the result of a thorough analysis of academic materials regarding money laundering, international instruments such as United Nations treaties and European Union legislation, domestic and foreign penal codes and jurisprudence as well as material released by organizations active in the field of anti-money laundering.

The first part of the thesis is devoted to understanding money laundering as a phenomenon. In this part, the term "dirty money" is defined and its relation with informal economy is explained before moving on to the definition, stages and methods of money laundering. It must be emphasized that the money laundering methods included in this part by no means comprise an exhaustive list and are selected due to either their wide-spread use by money launderers or to the obstacles they pose to the authorities investigating money laundering cases. Indeed, there are virtually endless methods of laundering proceeds of crime, with new ones emerging constantly, and the well-studied methods are used in conjunction to render following the money more difficult. The only certain common denominator to all money laundering cases is that dirty money is moved between its illegal source and the appearance of legitimacy. Nevertheless, being acquainted with the principal methods of money laundering is crucial to shedding light on the concept of money laundering and assessing the sufficiency of the legislation in responding to exigencies created by concrete events. In the first part of the thesis, the social and economic consequences of money laundering are also pondered upon as the great weight placed on anti-money laundering system, both on national and international scales, is the direct result of such grave and far-reaching consequences.

Another heading under the first chapter of the thesis is the history of money laundering. In addition, the phenomena of organized crime, financing of terrorism, and corruption, which shall be frequently mentioned through the thesis as they present both as a reason for and a result of money laundering and thus, reinforce one another in a vicious cycle, and their connection to the main topic of the thesis are explained. Organized crime, financing of terrorism, and corruption all share the trait of being extremely destructive to social, economic and cultural constructs and may even threaten the rule of law in certain instances. In cases where it is not possible to fight such types of criminality directly, the anti-money laundering system may be of great help to the authorities. Through pursuing the dirty money, the identity of previously unknown criminals may be uncovered, leading to their prosecution and the seizure of the proceeds of their crimes, depraving them of their means to carry out further unlawful activities.

The second part of the thesis revolves around the global anti-money laundering system. To begin, international treaties which have played a significant role in money laundering offences and relevant preventive measures being prescribed in national legislations are examined. Then, the European Union legislation on money laundering is outlined in an effort to trace the evolution of the anti-money laundering system and the standards of compliance with this system. Subsequently, Financial Action Task Force (FATF), the organization which stands at the focal point of the anti-money laundering system and determines the standards and policies concerning the fight against money laundering, and its most prominent contributions to the topic in question are reviewed.

Even though FATF Recommendations are non-binding instruments, governments that fail to transpose their provisions to their national legislation may be classified as "non-compliant", which damages their international commercial relations as a non-compliant country becomes subject to increased controls and diligence during international transactions. In addition, the adoption of the standards set forth by Recommendations is promoted through United Nations, a body which have the power to produce binding instruments and impose sanctions. Consequently, a global anti-money laundering system, which is led by FATF and to which all countries are expected to adhere has emerged. The transnational aspect of money laundering offence and its predicate offences, the speed and efficiency with which money launderers exploit brand new technologies as well as developments in communication and logistics, and the contagiousness of economic and legal issues between countries in the face of the present-day integrated markets are all factors that feed the current notion that money laundering is a problem that needs to be handled on an international level. Following from this notion, standardization of national legislations and establishment of high levels of cooperation between countries are considered indispensable.

It must be underlined that the global anti-money laundering system, created through international instruments and practices sprouting from various roots, is composed of a preventive pillar as well as a criminal law pillar. Criminal law is envisioned as a secondary resort, the primary purpose of the system being thwarting money laundering activities through preventive measures. Hence, it appears beneficial to describe the preventive measures before focusing on the legislation regarding the offence of money laundering. Therefore, designated organizations and individuals responsible for taking these measures and the measures themselves, which may be listed as customer identification and due diligence, reporting of cash transactions and suspicious transactions, preparing compliance programs and assigning compliance officers, shall be discussed within the third part of the second chapter. Establishment of financial intelligence units, such as the Financial Crimes Investigation Board (MASAK) in Turkey, is also considered under this heading.

In the last chapter of the second part, the money laundering provisions in the penal codes of several countries, chosen due to their differing legal traditions and their frequent association with money laundering activities, are presented. This chapter illustrates that countries that are quite diverse in their legal, social and economic structures have very similar provisions pertaining to the offence of money laundering. On the one hand, this standardization is a prerequisite for rendering the fight against money laundering effective, but on the other hand these imported provisions may give rise to disagreeable consequence in countries with idiosyncratic conditions. In the thesis, instances where the money laundering provisions have been abused for financial or political gain or have been used to persecute very small-scale, individual criminal acts, rather than targeting organized crime and high-profile crime as expected, have been provided.

The third part of the thesis delves into a detailed analysis of the money laundering provisions in the Turkish Penal Code No. 5237. The first chapter of this part depicts the historical evolution of the offence of money laundering in Turkey. Afterwards, money laundering provisions in the TPC are compared with other offences which exhibit certain similarities to the money laundering offence, namely purchasing or accepting property acquired through the commission of an offence

(TPC Art. 165), failure to provide information (TPC Art. 166), destruction, concealing or altering evidence (TPC Art. 281) and protecting an offender (TPC Art. 283), thus elucidating the scope of the provisions in question.

After the presentation of the abovementioned topics in the first two chapters of the third part, the third chapter analyzes the offence of "laundering of assets acquired from an offence" as set forth in the first paragraph of Article 282 of TPC. The legislative aspect of the provision and the rights and legitimate interests it protects are explained before proceeding to discussions concerning the predicate offence, which constitutes a precondition of the offence at hand. The relation between the predicate offence and the offence of laundering of assets acquired from an offence, predicate offences committed in foreign countries, the question of temporal applicability and the inclusion of tax offences among predicate offences are discussed within this scope. Perpetrator, victim, *actus reus*, *mens rea*, wrongdoing, culpability, aggravating circumstances, special forms of appearance, effective remorse, punishment and security measures, matters of investigation, prosecution and enforcement are all examined in the light of the diverging opinions in the doctrine and the jurisprudence.

The last chapter of the third part is concerned with the analysis of the offence of "purchasing, accepting, keeping or using laundered assets", set forth by the second paragraph of Article 282 of TPC. The system of analysis adopted in the previous chapter is utilized in relation to this offence as well and the legislative aspect, rights and legitimate interests protected, precondition, perpetrator, victim, *actus reus*, *mens rea*, wrongdoing, culpability, aggravating circumstances, special forms of appearance, effective remorse, punishment and security measures, matters of investigation, prosecution and enforcement are contemplated. As the offence of purchasing, accepting, keeping or using laundered assets constitutes the next step after the laundering of assets acquired from an offence, the explanations under such headings are often identical to those put forth in the previous chapter. In such cases, the relevant subheading in the previous chapter shall be referenced for the sake of avoiding repetition.

ÖZET

Çalışmanın konusunu, suç işlemek yoluyla elde edilen her türlü malvarlığı değerinin, diğer bir deyişle karaparanın yasa dışı kaynağını gizlemek, karaparanın yasal yollardan edinildiği izlenimini oluşturarak mali sisteme dâhil etmek olarak tanımlanabilecek karapara aklama oluşturmaktadır. Karapara aklama, yasa dışı yollardan elde ettikleri kazançtan yetkililerin dikkatini çekmeden ve yaptırıma uğrama korkusu olmaksızın serbestçe faydalanmak işleyen suçlular için bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Suçlular, karapara aklama faaliyetlerine başvurarak ellerindeki kazanca hukuka uygunluk görünümü kazandırmakta ve daha sonra bunu, hem suç eylemlerini sürdürüp hem de yasal yatırımlar yaparak daha fazla zenginleşmede kullanabilmektedir. Karapara aklama hukukun yanı sıra ekonomi, iktisat, sosyoloji gibi disiplinleri ve hukukun da birden fazla dalını ilgilendiren karmaşık ve geniş bir kavramdır. Ceza hukuku alanında gerçekleştirilmiş bu çalışmanın odağında karapara aklama suçu bulunmaktaysa da, konunun bütünlüğü içerisinde aktarılması amacıyla ve gerekli olduğu ölçüde karapara aklamanın diğer boyutları da sınırlı olarak ele alınmıştır.

Her ne kadar karapara aklama yeni bir suç değilse de, teknolojik ve ekonomik gelişmelere paralel olarak hızla evrilebilme özelliği bu suç üzerine tartışılması ihtiyacını devam ettirmektedir. Çok da uzak olmayan geçmişte hayal edilemeyecek sanal işlem yapma olanakları bugün yalnızca insanlığın hizmetine sunulmakla kalmamış, karapara aklayıcılar tarafından suç işlemede araçlaştırılmaya dahi başlamıştır. Malvarlığı değerlerini üreten suçun işlenişine doğrudan katılmayan ve hatta bu suçun ne olduğunu dahi sorgulamayan, ancak malvarlığı değerlerini belli bir ücret karşılığı ve uzmanlıklarını kullanarak aklayan, karapara aklamayı meslek hâline getirmiş profesyonel karapara aklayıcılar ortaya çıkmıştır. Daha nicesi bulunan bu gibi gelişmeler göz önüne alındığında ve hukukun hayatın akışından bağımsız tutulamayacağı da düşünülerek, karapara aklama sorununun güncelliğini koruduğu söylenebilmektedir. Karapara aklamanın suçlularına erişilmesi ve mücadelesi zor, çok yönlü, ağır sonuçlar doğuran suçluluk görünümleri olan organize suçluluk, terörizmin finansmanı ve yolsuzlukla sıkı ilişkisi ve bu suçluluk görünümlerine karşı karapara aklamayla mücadele sisteminden faydalanılabileceği görüşünün artık küresel düzeyde kabul görmesi de konunun önemini arttırmaktadır.

Bu doğrultuda, çalışmanın öncelikli amacı bir suç tipi olarak karapara aklamayı incelemektir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 282. maddesinin 1. fıkrasında yer alan ve asıl karapara aklama suçu olarak nitelenebilecek "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu" ile karapara aklamanın bir sonraki aşamasını yaptırıma tabi tutan ve böylece ilk fıkranın devamı ve tamamlayıcısı olan, aynı maddenin 2. fıkrasındaki "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini bilerek

satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu" çalışmada kapsamlı olarak ele alınacaktır. Ancak bu suç tiplerini incelemeye geçmeden önce, karapara aklama kavramının mümkün olduğunca açık ve ayrıntılı olarak irdelenmesi ve karapara aklamayla mücadele sisteminin küresel düzeyde gelişiminin ve içerdiği unsurların aktarılması hedeflenmiştir. Böylece, karapara aklama suçlarının mücadele sistemi içerisindeki yerinin anlaşılması ve beklentilere cevap vermedeki etkinliklerinin ortaya konulması umulmaktadır. Karapara aklama üzerine akademik yayınlar, Birleşmiş Milletler sözleşmeleri ve Avrupa Birliği düzenlemeleri gibi uluslararası belgeler, ülkemize ek olarak çeşitli yabancı ülke kanunları, yerli ve yabancı içtihat ve karapara aklamayla mücadele sistemi içerisinde faaliyet gösteren kuruluşların yayınlarının incelenmesiyle oluşturulmuş çalışma, üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümü, karapara aklamanın kavramsal boyutuna ayrılmıştır. Bu bölümde, karapara aklamanın kökünde bulunan karapara terimi tanımlanmakta ve kayıtdışı ekonomi ile ilişkisi üzerinde durulmakta, karapara aklama tanımı yapılmakta, karapara aklamanın nedenleri, aşamaları ve yöntemleri ele alınmaktadır. Belirtmek gerekir ki, çalışmada sıklıkla başvurulmaları ya da yetkililer bakımından oluşturdukları özel güçlükler dolayısıyla seçilmiş belli başlı karapara aklama yöntemleri tüketici bir liste oluşturma düşüncesi olmaksızın tanıtılmaktadır. Gerçekten de, karapara aklamanın neredeyse sınırsız sayıda yöntemi bulunmakta olup bu yöntemlere her gün yenileri eklenmekte, üstelik bilinen yöntemler de karapara aklayıcılar tarafından para hareketlerinin takibini zorlaştırmak için bir arada kullanılmaktadır. Bütün karapara aklama vakalarında bulunduğu kesin olarak söylenebilecek tek ortak özellik, malvarlığı değerlerinin kendilerine kaynaklık eden suç ile yasallık görünümü arasında hareket ettirilmesidir. Bununla birlikte, en azından belli başlı yöntemlerin anlaşılması hem karapara aklama kavramının tam olarak aydınlatılması hem de ilgili suç tipinin somut hayat gereklerine cevap verip vermediğinin değerlendirilmesi açısından şarttır. Birinci bölümde ayrıca karapara aklamanın doğurduğu toplumsal ve ekonomik sonuçlar ele alınmaktadır. Karapara aklamayla mücadeleye hem ulusal hem uluslararası düzeyde verilen önem, anılan sonuçların ağırlığının ve geniş bir alana yayılmasının doğrudan sonucudur.

Karapara aklamanın tarihsel gelişimi de çalışmanın birinci bölümünde değerlendirilmektedir. Ek olarak, karapara aklamanın hem sebebi hem sonucu olan ve bu döngüsel ilişkiden dolayı çalışma boyunca sıklıkla anılacak olan organize suçluluk, terörizmin finansmanı ve yolsuzluk kavramları kısaca tanıtılmakta ve bunların karapara aklamayla bağlantısı açıklanmaktadır. Anılan suçluluk görünümlerinin ortak noktası, toplumsal, ekonomik ve kültürel yapılar üzerinde son derece yıkıcı etkilere sahip olmaları ve kimi durumlarda hukuk devletinin kendisine dahi tehdit oluşturabilmeleridir. Bunlarla doğrudan mücadelenin sonuç vermediği hâllerde karapara aklamayla mücadele sisteminden faydalanabileceği bugün uluslararası düzeyde kabul edilmektedir. Karapara aklama faaliyetlerinin takibiyle suçluların kimliğinin saptanıp adalet karşısına çıkarılmalarının sağlanması ve suç işleme olanaklarının ellerinden alınması mümkün olabilmektedir.

Çalışmanın ikinci bölümü, küresel karapara aklamayla mücadele sistemini konu almaktadır. İkinci bölümde, öncelikle bağımsız bir suç tipi olarak karapara aklamanın ve ayrıca önleyici tedbirlerinin iç hukuklarda yer bulmasında belirleyici rol oynamış uluslararası sözleşmeler incelenmektedir. Daha sonra, karaparayla aklamayla mücadelenin evrimini ve standartlarını yansıtmaları bakımından konuya ulularararası yaklaşımı takip etmede son derece işlevsel bulunan Avrupa Birliği düzenlemeleri ele alınmaktadır. Karaparayla mücadelenin odağında bulunan ve dünya genelinde standartların belirleyicisi kabul edilen Mali Eylem Görevi Gücü (FATF) tanıtılmakta ve yayınladığı Tavsiyeler ile diğer önemli uygulamaları açıklanmaktadır.

FATF Tavsiyeleri her ne kadar bağlayıcı nitelikte değilse de, iç hukuklarında bu Tavsiyeler doğrultusunda düzenleme yapmayan ülkeler FATF tarafından "uyumsuz" olarak sınıflandırılmaktadır. Bu da, o ülkenin ticari ilişkilerinin zedelenmesi, diğer ülkelerce kendisine ek denetimler ve ağır özen yükümlülüğü standartları uygulanması anlamına gelmektedir. Ayrıca, Tavsiyeler bağlayıcılık gücüne sahip belgeler üreten ve ülkelere yaptırım uygulayabilen Birleşmiş Milletler tarafından da desteklenmektedir. Böylece FATF önderliğinde tüm ülkelerin benimsemesi beklenen küresel ve tek tipleşmiş bir karapara aklamayla mücadele sistemi oluşturulmaktadır. Karapara aklama ile öncül suçlarının sınır aşan niteliği, karapara aklayıcıların yeni teknolojiler ile iletişim ve ulaşım olanaklarından en etkin şekilde faydalandığı ve günümüzün bütünleşmiş piyasaları dolayısıyla dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan ekonomik ve hukukî sorunların başka ülkelere yayılması olasılığının yüksek olduğu dikkate alındığında, karapara aklama sorununun uluslararası düzeyde ele alınmasının ve ülkeler arası tek tipleşme ile yoğun işbirliğinin sağlanmasının zorunlu olduğu görüşü baskındır.

Bu noktada, farklı kökenlere sahip tüm bu uluslararası belge ve uygulamaların meydana getirdiği sistemin, ceza hukuku ayağının yanı sıra bir de önleyici ayağı bulunduğu vurgulanmalıdır. Ceza hukuku ayağının, ancak önleyici tedbirler yoluyla karapara aklama suçunun engellenemediği durumlarda, ikincil olarak devreye girmesi beklenmektedir. Bu düşünceye paralel olarak, karapara aklama suçuna ilişkin düzenlemelere geçilmeden önce önleyici ayak hakkında açıklamalar yapılmakta ve önleyici tedbir yükümlüsü kişi ve kuruluşlar ile müşteri kimlik tespiti ve özen yükümlülüğü, nakit işlem ve şüpheli işlem bildirimleri, uyum programları, uyum görevlisi atama gibi önleyici tedbirler üzerimde durulmaktadır. Bu başlık altında ayrıca ülkemizdeki Mali Suçları Araştırma Kurulu gibi mali istihbarat birimleri de ele alınacaktır.

İkinci bölümün son kısmında, farklı hukukî geleneklere sahip olmaları ve karapara aklama suçuyla yoğun olarak ilişkilendirilmeleri dolayısıyla seçilmiş bir dizi ülkenin, bu suçu ceza kanunlarında nasıl düzenlediği irdelenecektir. Bu bölüm, ülkelerin hukukî, toplumsal ve ekonomik yapılarındaki belirgin farklılıklara rağmen karapara aklama suçları bakımından son derece benzer düzenlemelere sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Nitekim, çalışmada tanıtılmış küresel karapara aklamayla mücadele sistemince benimsenmiş standartlara uygun düşmeyen

düzenlemeler yapılması birtakım dış baskı ve yaptırımları sonuçladığından, tek tipleşme yönünde çok açık bir eğilim söz konusudur. Bu tek tipleşme bir yandan karapara aklamanın doğası gereği etkin mücadelenin bir koşuluyken, bir yandan da kendine has özelliklere sahip ülkeler bakımından yanlış uygulamaların ortaya çıkması tehlikesine yol açmaktadır. Çalışmada, karapara aklama suçu hükümlerinin siyasi veya ekonomik maksatlarla kötüye kullanıldığı ve umulduğu gibi organize suçluluğa ve diğer büyük ölçekli suçlara yönelmek yerine çok küçük çaplı bireysel suçlar bakımından uygulandığı örneklere yer verilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan karapara aklama suçlarını ayrıntılı olarak incelemeyi hedeflemektedir. Bu bölümde öncelikle karapara aklama suçunun ülkemizdeki tarihsel gelişimi üzerinde durulmaktadır. Ardından mevcut ceza kanunumuzdaki karapara aklama suçu düzenlemelerinin, yine aynı kanunda bulunan ve kimi özellikleriyle çalışmamıza konu suçlarla benzerlik gösteren suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçu (TCK m.165), bilgi vermeme suçu (TCK m.166), suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu (TCK m.281) ve suçluyu kayırma suçu (TCK m.283) ile karşılaştırılmasına çalışılmakta ve ilgili maddelerin kapsamı ortaya koyulmaktadır.

Üçüncü bölümün ilk iki kısmında bu bilgiler aktarıldıktan sonra, üçüncü kısımda TCK m.282/1'de yer alan "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu" incelenmektedir. Suçun kanunî unsuru ve suçla korunan hukukî değer açıklanmakta, daha sonra suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun önşart olarak öncül suçun varlığı konusu değerlendirilmektedir. Öğretide öncül suç ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu ilişkisi üzerine gerçekleşmiş tartışmalara da bu başlık altında değinilmekte ve öncül suçun asıl konumuz olan suça etkisi, yurtdışında işlenmesi olasılığı, zaman bakımından uygulanması ve vergi suçlarını kapsaması noktaları üzerinde durulmaktadır. Daha sonra, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun faili, mağduru, maddi unsuru, manevî unsuru, hukuka aykırılık unsuru, kusurluluğa etki eden hâller, suçu etkileyen hâller, suçun özel görünüş biçimleri, etkin pişmanlık, yaptırımlar, soruşturma, kovuşturma ve infazı da, öğretideki farklı görüşler ve ülkemiz içtihadı ışığında irdelenmektedir.

Üçüncü bölümün son kısmı ise, "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu"nu düzenleyen TCK m.282/2'nin incelenmesine ayrılmıştır. Bu kısımda da, bir önceki kısmın sistematiği takip edilmekte ve suçun kanunî unsuru, koruduğu hukukî değerler, önşartı, faili, mağduru, maddi unsuru, manevî unsuru, hukuka aykırılık unsuru, kusurluluğa etki eden hâller, suçu etkileyen hâller, suçun özel görünüş biçimleri, etkin pişmanlık, yaptırımlar, soruşturma, kovuşturma ve infazı üzerine açıklamalar yapılmaktadır. TCK m.282/2'de öngörülmüş suç tipinin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun bir sonraki aşamasına karşılık gelmesi dolayısıyla, bu başlıklar altında yapılması gereken açıklamalar çoğu kez örtüşmektedir. Bu gibi durumlarda TCK m.282/1 incelenirken ilgili alt başlık altında verilmiş bilgilere yollamada

bulunulmakta ve böylece aynı bilgilerin çalışma içerisinde tekrarlanmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

GİRİŞ

Suç işlemek yoluyla elde edilen malvarlığı değerlerinin, bir başka deyişle karaparanın, yasa dışı kaynağının gizlenip bu malvarlığı değerlerine yasallık görünümü kazandırılmasına "karapara aklama" denmektedir. Her ne kadar suç gelirleri için "karapara" adlandırmasının yapılması 20. yüzyılın ortalarında gerçekleşmişse de, suç işleyerek gelir elde etmek ve suç gelirlerinden rahatça faydalanabilmek amacıyla bunların kendilerine kaynaklık eden suçla bağlantısını kesmeye veya gizlemeye çalışmak tarih kadar eskidir. Zaman içinde iletişim ve ulaşım imkânlarının artması ve özellikle son yüzyılda tanıklık ettiğimiz teknolojik ilerlemeler, yalnızca hukuka uygun şekilde yürütülen ticari faaliyetlere değil, ekonomik çıkar elde etme amacıyla suç işleyenlere de fayda sağlamış olup, sınır aşan düzeyde ve adeta ticari işletme mantığıyla hareket eden organize suç örgütleri geçmişte hayal edilemeyecek büyüklüklerde gelirler elde etmeye başlamıştır. Yüklü miktarda para, bir yandan organize suç örgütlerinin oluşumundaki amaç ve varlıklarını sürdürmekte kullandıkları araçken bir yandan da anılan örgütler için bir tehlikedir. Zira büyük meblağların hem saklanması zor hem de ekonomik sisteme sokulması sırasında dikkat çekme riski yüksektir. Yetkililer, parayı takip ederek suçluları tespit edebilecek, aleyhlerinde gerçekleştirilecek yasal işlemlerde parayı delil olarak kullanabilecek ve ayrıca müsadere edebilecektir.

Suçlular bu tehlikelerin önüne geçebilmek için karapara aklama yöntemlerini günden güne geliştirmektedir. Öyle ki, gelirin kaynağı olan suçun işlenişine şu veya bu şekilde katılmayan, hatta bu suçun ne olduğunu dahi sorgulamayan, yalnızca kendilerine suçlularca getirilen geliri aklamakla meşgul olan profesyonel karapara aklayıcılar ortaya çıkmıştır. Bu kişi veya gruplar için karapara aklamak adeta muhasebecilik, yatırım danışmanlığı veya avukatlık gibi bir meslektir. Bu sebeple, günden güne farklı biçimlere bürünen karapara aklama faaliyetlerinin saptanabilmesi ve bu faaliyetlerle etkin biçimde mücadele edilmesi ancak devamlı bir çabayla mümkündür. Dolayısıyla, karapara aklama konusu hakkındaki tartışmaların ilk

başladığı dönemden günümüze önemini ve güncelliğini korumakta ve üzerinde çalışılması gereğini hissettirmektedir.

Karapara aklamaya ilişkin bu çalışmayı yapmanın gerekli görülmesinin bir diğer nedeni; karapara aklamanın, ulusal ve uluslararası topluma olan zararı yüksek, karmaşık ve çok boyutlu suçluluk biçimleri olan organize suçluluk ve yolsuzlukla sıkı bağlarının bulunmasıdır.Anılan suçluluk biçimlerinin ortak özelliği tespitlerinin ve takiplerinin son derece güç olması ve hukuk devleti anlayışı, toplumsal doku ve ekonomi üzerinde adi suçlara kıyasla çok daha yıkıcı etkiler doğurmalarıdır. Karapara aklamanın bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi, başka biçimde kendilerine ulaşılamayan suçluların kimliklerinin aydınlatılması, bu kişilerin adalet karşısına çıkarılması ve suç işlemekte ve hatta toplum içerisinde itibar elde etmekte kullandıkları maddi gücün ellerinden alınmasına olanak sağlamakta, maddî güçlerinin ve itibarlarının yasalar karşısında dokunulmazlık anlamına geldiği yönündeki inançlarını sarsmaktadır. Bu doğrultuda, karapara aklama suçu geniş etki alanı bakımından biriciklik arz etmektedir. Özellikle 90'lı yıllardan itibaren dünyayı fazlasıyla meşgul eden "terörizmin finansmanı" kavramının karapara aklamadan bağımsız düşünülemediği noktaya gelinmiş bulunması ve hatta terörizmin finansmanıyla mücadelenin karapara aklamaya karşı geliştirilmiş sistemler üzerinden yürütülmesi de bu önermeyi doğrular niteliktedir.

Ceza hukuku ekseninde gerçekleştirilmiş bu çalışmanın amacı, öncelikle bir suç tipi olarak karapara aklamayı incelemektir.Çalışma ile Türk Ceza Kanunu'nda yer alan karapara aklama suçları olan "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu" ve onun tamamlayıcısı olarak öngörülmüş "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma" suçunu her yönü ile ele almak amaçlanmaktadır. Böylelikle ülkemizde karapara aklamayla mücadelede ceza hukukuna yüklenen görevin kapsamı ve bu görevin nasıl bir yaklaşımla yerine getirildiği anlaşılabilecektir. Bununla birlikte, konunun bütünlüğünü bozmaktan kaçınmak maksadıyla ve gerekli olduğu ölçüde karapara aklama kavramı ve karapara aklamayla mücadele farklı boyutlarıyla da ele alınacaktır.Elbette, karapara aklama gibi hem hukukun birden fazla dalını hem de ekonomi, iktisat, sosyoloji gibi çeşitli disiplinleri ilgilendiren çok katmanlı bir

olguyu her yönüyle eksiksiz olarak ele almak, bu çalışmanın kapsamı ve imkânı dışındadır.

Çalışma üç bölümden oluşmakta olup birinci bölüm karapara aklamanın kavramsal boyutuna ayrılmıştır. Birinci bölümde ilk olarak, karaparanın ve karapara aklamanın ne olduğu, neden ortaya çıktığı, hangi aşamalarda ve ne gibi yöntemlerle gerçekleştirildiği, toplumsal ve ekonomik ne gibi sonuçlar doğurduğu ve gerek bu kavramın gerekse de ilgili suç tipinin nasıl bir tarihsel gelişim gösterdiği tartışılacaktır. Bu tartışmalar karapara aklama suçunun düzenlenme sebepleri ile suçun unsurlarının somut hayattaki karşılığını ortaya koymada ve düzenlemenin yorumuna ve yeterliliğine ilişkin öğretideki çeşitli görüşleri değerlendirmede de yol gösterici olacaktır. Yine bu bölümde, karapara aklamanın organize suçluluk, terörizmin finansmanı ve yolsuzluk ile ilişkisi irdelenmektedir. Karaparanın hem sebebi hem sonucu olan ve çoğu kez karapara aklamayla mücadelede itici güç olarak ortaya çıkan, dolayısıyla çalışmada sıklıkla anılacak suçluluk biçimleri kısaca açıklanmakta ve karapara aklamayla merceğinden incelenmektedir.

İkinci bölüm ise, dünya genelinde karapara aklamayla mücadele sistemi üzerinedir. Karapara aklamanın bağımsız bir suç tipi olarak ceza kanunumuzda yer bulması büyük ölçüde uluslararası düzenlemelerin ülkemizce de benimsenmesi yoluyla gerçekleştiğinden ve yalnızca ülkemiz değil, diğer ülkeler bakımından da eğilim sınır aşan bir suç olan karapara aklamayla mücadelenin tek tipleşmesi yönünde olduğundan çalışmada böyle bir bölümün varlığı gerekli görülmüştür. Ülkemizin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler sözleşmeleri ile Avrupa Konseyi sözleşmelerine ek olarak Avrupa Birliği düzenlemeleri de bu başlık altında ele alınmaktadır. Her ne kadar Avrupa Birliği düzenlemeleri ülkemiz açısından doğrudan bir hukuki sonuç doğurmasa da, bizim de parçası olduğumuz küresel mücadele sisteminin evrimini takip etmek açısından son derece yararlıdır. Nitekim, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile ilgili yönetmelik ve tebliğler hazırlanırken 2005/60/EC sayılı Avrupa Birliği Direktifi'ne de başvurulmuştur. Yine bu bölümde, küresel karapara aklamayla mücadele sisteminin temelinde yer almakla birlikte devletler açısından doğrudan bağlayıcılığı olmayan belgeler incelenecek ve ülkemizin imzaladığı ikili ve çok taraflı işbirliği anlaşmalarına değinilecektir. İkinci bölümde, kaynağını anılan uluslararası

düzenlemelerde bulan ve ceza hukuku ayağı ile birlikte karapara aklama suçu ile mücadele sistemini oluşturan önleyici tedbirler üzerinde de durulmaktadır. Son olarak, farklı hukuki geleneklere sahip olmaları veya karapara aklama suçuyla çokça anılmaları gibi sebeplerle seçilmiş çeşitli ülkelerde karapara aklama suçunun nasıl düzenlendiği kısaca aktarılarak, hem ülkemiz düzenlemeleri açısından bir kıyaslama yapılmasına olanak sağlamaya hem de karapara aklamayla mücadele çabasının küresel niteliğinin vurgulanmasına çalışılacaktır.

Üçüncü bölüm ise, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 282. maddesinde yer alankarapara aklama suçlarını incelemeye ayrılmıştır. Bunlardan ilki, karapara aklamayla mücadelenin ceza hukuku ayağının temelini oluşturan ve maddenin 1. fıkrasında bulunan "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçu"; ikincisi ise, 2009 yılında yapılan bir değişiklikle ceza kanunumuza girmiş olan, maddenin 2. fıkrasında bulunan "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçudur".Çalışmanın odağında esasen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu yer almaktaysa da, TCK m.282/2 düzenlemesi bu suç işlenerek aklanmış malvarlığı değerlerini konu aldığından ve dolayısıyla karapara aklamada bir sonraki adıma karşılık geldiğinden önem taşımaktadır. Belirtmek gerekir ki, kanunumuz karapara yerine "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri" adlandırmasını benimsemişse de bu adlandırmalar arasında anlamsal herhangi bir farklılık bulunmamakta olup bu çalışmada gerek öğretide gerek uygulamada son derece yerleşik, karşılık geldiği kavramı kısaca ve doğru olarak ifade ettiği düşünülen "karapara" kullanılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM:
KARAPARA AKLAMA SUÇUNUN KAVRAMSAL BOYUTU, GELİŞİMİ, ETKİLERİ, İLGİLİ SUÇLARLA İLİŞKİSİ

A. Karapara Aklama Kavramı ve Karapara Aklama Suçunun Tarihsel Gelişimi

Çalışmanın bu kısmında karapara aklama kavramsal boyutuyla ele alınacak olup bu kapsamda karapara aklamanın tanımı yapılacak ve karapara aklama nedenleri, aşamaları, belli başlı yöntemleri ve hem ekonomik hem toplumsal sonuçları bakımından incelenecektir. Daha sonra, bir suç tipi olarak karapara aklamanın tarihi gelişimi üzerinde durulacaktır.

1. Karapara Aklama Kavramı

a. Karaparanın Tanımı ve Kayıtdışı Ekonomi ile İlişkisi

Çalışmanın esas konusu olan karapara aklamanın tanımlanıp anlaşılabilmesi için, öncelikle bu kavramın kökeninde bulunan karaparanın tanımının yapılması gerekmektedir. Buna ek olarak, karaparanın sıklıkla karıştırıldığı ve dolayısıyla yanlış kullanımlara yol açan kayıtdışı ekonomi kavramı ile ilişkisine açıklık getirmekte fayda görülmektedir.

aa. Karaparanın Tanımı

Karapara, belki de en basit ifadeyle "*yasa dışı yollardan sağlanan kazanç*"tır. [1] Yasalarda suç olarak gösterilmiş eylemlerin gerçekleştirilmesi

[1] Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük (Online Erişim), http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c4d8f97c96253.75184278, Erişim Tarihi: 27.01.2019, 14:16

sonucunda edinilen para ve kaynakların bütününe karapara adı verilmektedir.[2] Karapara adlandırmasının kavramın yalnızca suç kaynaklı parayı ifade ettiği yönünde yanıltıcı bir izlenim uyandırdığı endişesi dile getirilmiştir. Karapara terimi; sadece para için değil, ekonomik değer taşıyan, parasal karşılığa sahip her türlü somut malvarlığı unsuru için de kullanılabilmektedir. Diğer bir deyişle karapara, ziynet eşyasından tapu senedine çok çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilecektir.[3] Yasa dışı faaliyetlerin ürünü olan her türlü kazanç, mal ve benzeri değer karaparadır.[4] "Kara" nitelemesinin, kazancın yasaya aykırı kaynağı kadar ahlakî yönden kötü ve haksız oluşuna da işaret ettiği belirtilmiştir.[5]

Ceza hukuku bakımından karapara tanımlanırken, genel tanımın yalnızca karaparayla ilişkili suçların konusunu oluşturması öngörülen malvarlığı değerlerini içine alacak biçimde daraltıldığı görülmektedir. Bunun amacı, suç politikası gereği ilgilenilmesinde fayda görülmeyen eylemlerden kaynaklanan gelirlerin tanımın dışında bırakılması ve bir yandan da adliyelerin önemsiz sayılan olaylarla uğraşarak zaman ve kaynak harcamasının engellenmesidir.[6] Örneğin 4208 sayılı Karapara Aklamanın Önlenmesine Dair Kanun, karaparayı yine bu kanunda gösterilen "*fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer*" olarak tanımlamıştır.[7] "*Belli suçların işlenmesiyle elde edilen her türlü kazanç*"[8] hukukî anlamda karaparayı oluşturmaktadır.

---

[2] Halim İpek, **Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karaparanın Aklanması**, İstanbul: Beta, 2000, s.3

[3] Ümit Kocasakal, "**Karapara Aklama Suçu**" (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2000, s.13

[4] Ramazan Başak, **50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi**, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Dergisi, 1998, s.9

[5] Kerem Kaptangil, **Kayıtdışı Ekonomi ve Karapara**, Ankara: Siyasal Yayınevi, 2017s.28

[6] Murat Volkan Dülger, "**Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklanmasına İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar**" (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s.26

[7] 13.11.1996 Tarih ve 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun m.2 (RG Tarih: 19.11.1996, Sayı:22822); Kanun'un 2. maddesinde karaparaya kaynaklık edebileceği öngörülmüş suçlar şunlardır: "*1. 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanundaki, 2. 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanundaki, 3. 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanundaki, 4. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanundaki, 5. 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359 uncu maddesinin (b) fıkrasındaki, 6. 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasındaki, 7. 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendinin (1) ila (7) numaralı alt bentlerindeki, 8. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından tasfiyeye tabi tutulan bankalara dair iflas ve konkordatoya ilişkin olarak 2004 sayılı İcra*

5327 sayılı Türk Ceza Kanunu'na (TCK) göre ise, "*alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri*" karapara sayılacaktır.[9] Belirtmek gerekir ki, TCK'da "karapara" yerine "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri" isimlendirmesi benimsenmişse de bu ikisi arasında anlamsal bir farklılık bulunmamaktadır.[10] Nitekim 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 26/3'üncü maddesinde: "*Diğer mevzuatta yer alan "karapara" ibaresinden "suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri", "karapara aklama suçu" ibaresinden "aklama suçu" anlaşılır.*" denilerek olası bir karmaşanın ve yasal boşluğun önüne geçilmektedir. Bu çalışmada, gerek öğreti gerek uygulamada son derece yerleşik olan ve karşılık geldiği kavramı kısa ve açık biçimde aktaran "karapara" ve "karapara aklama" adlandırmaları tercih edilmiştir.

bb. Karapara ve Kayıtdışı Ekonomi

Öğretide "karapara" ile "kayıtdışı ekonomi" kavramlarının sıklıkla karıştırıldığına ve yanlış kullanıldığına dikkat çekilmektedir.[11] Her ne kadar karapara ile kayıtdışılığın belirli kesişme noktaları bulunsa da bunlar birbirinden son derece farklı kavramlar olduğundan, çalışmanın bu kısımında kayıtdışı ekonomiye ilişkin kısa açıklamalarla konunun aydınlatılmasında fayda görülmüştür.

Ekonomiyi, kendisini oluşturan faaliyetler bakımından "kayıtlı ekonomi" ve "kayıtdışı ekonomi" biçiminde ikili bir ayrıma tabi tutmak mümkündür.[12] Geleneksel yöntemlerle ölçülemeyen ve öngörülemeyen, resmi makamlara yansımayan ve belirli bir menfaat karşılığında mal ve hizmet sunmaya dayanan gelir yaratıcı faaliyetlerin

---

ve İflas Kanunun 333 üncü maddesindeki, 9. 765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki Devletin Şahsiyetine Karşı İşlenen Cürümler ve aynı Kanunun 179, 192, 211 ila 220, 264, 316, 317, 318, 319, 322, 325, 332, 333, 335, 339, 341, 342, 345, 350, 403, 404, 406, 435, 436, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 504 ve 506 ncı maddelerindeki fiiller (...)"

[8] Hamza Kaçar, **Karaparanın Aklanması**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2004, s.3

[9] 26.09.2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m.282 (RG Tarih: 12.10.2014 Sayı: 25611)

[10] Olgun Değirmenci, **Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (Kara Para Aklama Suçu)**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s.14

[11] Kocasakal, **a.g.e.**, s.14; Kaptangil, **a.g.e.**, s.25; Hasan Karaal, "Suç Ekonomisi ve Karapara Aklama", **Yolsuzluk Ekonomisi ve Yolsuzlukla Mücadele** (Ed. İzzettin Önder/Mehmet Karakaş/Murat Çak), Ankara: TOBB, 2008, s.103

[12] Sedat Yetim/Orhon Can Dağtekin, **Karapara ve Aklamanın Ekonomik Teoriler Çerçevesinde Açıklanması**, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği, 2016, s.11; Aziz Taşdelen, **Hukuksal Açıdan Türkiye'de Karaparanın Aklanması ve Önlenmesi**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2003, s.33

bütünü "kayıtdışı ekonomi" olarak adlandırılmaktadır.[13] "Kayıtdışı ekonomi", ekonomik alanı düzenleyen hukuk kurallarına aykırılık oluşuracak şekilde tamamı ya da bir kısmı belgelenmemiş ve defterlere işlenmemiş faaliyetlere karşılık gelmektedir.[14] "*Kamu otoritelerinin denetimi dışında kalan her türlü ekonomik işlem*" kayıtdışı ekonomiyi oluşturmaktadır.[15]

Kayıtdışı ekonomi kapsamında; suç sektörünün, düzenlemelere uymayan sektörün ve belge ve kayıt düzenine uymayan sektörün faaliyetleri bulunmaktadır. Yasa dışı üretim ve ticarete dayanan suç sektörü ile yasal üretim ve yasa dışı ticarete dayanan düzenlemelere uymayan sektörün karaparayla ilişkisi olduğu kabul edilmektedir.[16] Kayıtdışı ekonomi altında yer alan sektörlerin ortak noktası, vergilendirilmemeleridir.[17] Ancak Devlet, yalnızca temelde suç oluşturmayan ve vergi veya sigorta primi ödememe gibi sebeplerle beyan dışı bırakılan faaliyetleri, başka bir deyişle düzenlemelere uymayan sektörü vergiye bağlama amacı gütmektedir.[18] Diğer yandan, suç sektörü bakımından öncelikli amaç bunu kayıtlı ekonomiye dahil etmek ve vergiye bağlamak değil, yasa dışı niteliğinden dolayı bütünüyle ortadan kaldırmaktır.[19] Nitekim kayıtdışı ekonomi vergi idarelerinin görev alanına girmekteyken, karapara ile mücadele ağırlıklı olarak güvenlik birimlerinin ve adliyenin işidir.[20] Kayıtdışı ekonomik faaliyetleri gerçekleştirenlerin saptanması hâlinde bu kişilere vergi cezası veya idarî para cezası uygulanmakta, oysa karapara aklayıcılar için hapis ve adlî para cezası yanı sıra suç gelirleri ve bunların getirilerinin müsaderesi öngörülmektedir.[21]

Suç kaynaklı "karapara"dan farkını vurgulamak amacıyla, yasal kaynağa sahip olup kayıt altına alınmamış malvarlığı değerlerine "gri para" da denmektedir.[22]

---

[13] Önder Yücebaş, **Suç Ekonomisi ve Terörizmin Finansmanı**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2011, s.19
[14] Taşdelen, **a.g.e.**, s.33
[15] Ahmet Erol, "Mali ve Ekonomik Kayıtdışılık: Etkileri ve Çözüm Önerileri", **Yolsuzluk Ekonomisi ve Yolsuzlukla Mücadele** (Ed. İzzettin Önder/Mehmet Karakaş/Murat Çak), Ankara: TOBB, 2008, s.36
[16] Yetim/Dağtekin, **a.g.e.**, s.11
[17] Yücebaş, **a.g.e.**, s.19
[18] Karaal, **a.g.e.**, s.103-104
[19] Yetim/Dağtekin, **a.g.e.**, s.12; Ülker Mavral, **Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2003, s.247
[20] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.469; Mavral, **a.g.e.**, s.247
[21] Mavral, **a.g.e.**, s.246
[22] Kerim Çakır, **Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016, s.15; Ergin Ergül, **Kara Ekonomi ve Aklama Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2005, s.1; Murat Yıldırım, "Karaparanın Kayıtdışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Karapara Aklamanın

Kayıt altına almama; değerleri belgeye bağlamaktan bütünüyle kaçınma veya gerçeği yansıtmayan belgeler hazırlama şeklinde ortaya çıkabilir.[23] Bu yöntemlerle malvarlığı değerlerinin devletten veya şirket ortakları, alacaklılar, işçiler gibi ilgililerden gizlenmesine ve vergi ve sosyal güvenlik primi ödemeleri yapmak, idarî düzenlemelere uygun hareket etmek gibi yükümlülüklerden kurtulunmasına çalışılmaktadır.[24] Her ne kadar bu gibi eylemlerin hukuk düzenimizce korunup onaylandığı söylenemezse de suç oluşturmadıkları, örneğin yalnızca idarî para cezası gerektirdikleri durumlarda artık suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, başka bir deyişle karaparanın varlığından söz etmek mümkün değildir.[25] Karapara, kayıtdışı ekonomi altında yer almakla beraber ondan çok daha dar bir kavramdır.[26]

Karapara elde edildiği biçimiyle belge ve kayıt düzenine uymamaktaysa da aklama faaliyetlerinin başarıyla tamamlanması sonucunda artık belgeye bağlı hâle gelecektir; zira resmi kayıtlar ve belgeler, yasallık görünümünün ayrılmaz bir parçasıdır. Malvarlığı değerlerini kayıt dışı tutmak isteyen kişilerin aksine, karapara aklayıcıların vergi ödememek gibi bir amacı olmadığı gibi bu kişiler genellikle suç gelirlerini ellerinde tutup ceza adaletinden kaçmak karşılığında vergi ödemeye son derece isteklidir. Bu doğrultuda, kayıtdışılık ile karaparanın amaç bakımından zıt olduğu söylenebilir.[27]

Karapara hiçbir zaman belgeye bağlanmadığından, aklanmadan önce mutlaka kayıtdışı ekonomi kapsamında bulunacaksa da, kayıtdışı paranın her durumda karapara sayılacağını söylemek mümkün değildir.[28] Bunun sebebi karaparanın doğrudan veya dolaylı olarak suçtan kaynaklanmasının zorunlu olması, ancak kayıtdışı paranın yasal ekonomik faaliyetler yoluyla da edinilebilmesidir.[29] Ancak asıl kaynağı suç oluşturmayan kayıtdışı paranın, gizlenmesi sırasında ceza kanunumuzca karaparaya kaynaklık edebileceği kabul edilmiş bir suçu oluşturan fiillere konu edilmesi halinde karaparaya dönüşmesi mümkündür. Örneğin, ticarî işletmesinin yasal kazancı üzerinden vergi vermek istemeyen tacirin sahte fatura

---

Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:9, 2007, Sayı:3, s. 163; Karaal, **a.g.e.**, s.103

[23] Değirmenci, **a.g.e.**, s.16

[24] İpek, **a.g.e.**, s.7, 9; Yıldırım, **a.g.m.**, s.163

[25] Yücebaş, **a.g.e.**, s.19-20; Taşdelen, **a.g.e.**, s.34

[26] Taşdelen, **a.g.e.**, s.34

[27] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.468-469; Kaptangil, **a.g.e.**, s.28; Mavral, **a.g.e.**, s.247

[28] Değirmenci, **a.g.e.**, s.23; Yetim/Dağtekin, **a.g.e.**, s.12; Taşdelen, **a.g.e.**, s.34; ; Kaptangil, **a.g.e.**, s.28

[29] Mavral, **a.g.e.**, s.237

düzenleyerek vergi kaçakçılığı suçunu işlemesi halinde, elinde tuttuğu fazladan malvarlığı değerleri artık karapara niteliği taşıyacaktır.[30]

Belirtmek gerekir ki, ekonomi içinde kayıtdışı faaliyetlerin artışına paralel olarak karapara miktarında da artış gözlemlenmektedir.[31] Bunun sebebi, karapara aklayıcıların suçtan elde ettikleri malvarlığı değerlerini mali sisteme yerleştirmek için kayıtdışılığın yüksek olduğu ekonomileri tercih etmeleridir.[32] Zira bu gibi ekonomilerde, karaparanın ve üzerinde yapılacak işlemlerin yetkililerin dikkatini çekme olasılığı daha düşüktür. Dolayısıyla kayıtdışı ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu ülkeler, başka ülkelerde işlenen suçlardan elde edilen gelirleri de çekmektedir.[33]

b. Karapara Aklama Tanımı

"Karapara aklama"[34], yahut 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun benimsediği ismiyle "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması"[35]; amacı karaparanın gayrimeşru kaynağını gizlemek ve karaparayı ellerinde bulunduranların cezalandırılma korkusu olmaksızın yasa dışı kazançlarından faydalanmalarını sağlamak olan işlem dizilerini ifade etmektedir.[36] "*Suçtan elde edilen gelirin, yasal ve meşru yoldan elde edilmiş gibi gösterilmesi, suç gelirine meşruiyet görüntüsü kazandırılması sürecine*" "karapara aklama" denmektedir.[37] Karapara aklama

---

[30] Başak, **a.g.e.**, s.9
[31] Süleyman Aydın/Yakup Yılmazer, **Yolsuzluk ve Mali Suçlar**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014, s.467
[32] Yıldırım, **a.g.m.**, s.164
[33] Aydın/ Yılmazer, **a.g.e.**, s.467
[34] Karapara aklama, bu fiilin bağımsız bir suç tipi niteliğini kazandığı ilk devlet olan Amerika Birleşik Devletleri'nde kullanılan "money laundering"e karşılık gelmektedir. (Dülger, **a.g.e.**, s.31) Nitekim, diğer devletlerin çoğu da iç hukukunda kirli paranın yıkanmasına veya aklanmasına ilişkin benzer bir sözcük seçiminde bulunmuştur. Karapara aklama işi İsviçre'de "blanchissage", Almanya'da "geldwascherei", İspanya'da "blanqueo", Latin Amerika'da "lavado" olarak anılmaktadır. (Kocasakal, **a.g.e.**, s.19)
[35] 5237 TCK ile hukukumuza giren "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması" kavramı, esasında "karapara aklama" ile aynı anlama gelmektedir. Bu isim değişikliği ile Viyana Konvansiyonu, Palermo Konvansiyonu ve Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi gibi uluslararası belgelerde kullanılan dile uyum sağlanmasının amaçlandığı ifade edilmektedir. (Çakır, **a.g.e.**, s.18) Böylece anılan belgelerde kullanılan "*proceeds of crime*" adlandırması Türkçeleştirilmektedir.
[36] David G. Hotte/Virginie Heem, **La lutte contre le blanchiment des capitaux**, Paris:LGDJ, 2004, **a.g.e.**, s.6
[37] Ümit Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele ve Yeni Türk Ceza Kanununun 282. Maddesinde Düzenlenen Suç Gelirlerinin Aklanması Suçu", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008, s.56

yoluyla, suç kaynaklı malvarlığı değerlerinin yasal ekonomiye dâhil edilmesi için en uygun koşullar oluşturulmaya çalışılmaktadır.[38] Karapara aklamanın bir diğer tanımı, kavramın işletmesel boyutuna vurgu yapmakta ve karapara aklamayı geleneksel işletme uygulamalarının yasa dışı fonları hareket ettirmek ve bu sayede ekonomik çıkar sağlamak için kullanılması olarak açıklamaktadır.[39]

Karapara aklama olgusu fikir düzeyinde son derece basittir.[40] Herhangi bir şekilde kanuna aykırı kazanç elde eden kişi, bu kazancı kökeninde yatan uygunsuz eylemlere dikkat çekmeksizin kullanmak isteyecek ve bunu sağlayabilmek için de kazancın kaynağını olduğundan farklı göstermeye ve kazanca yasallık görünümü kazandırmaya çalışacaktır.[41] Bu bağlamda, kazancın sahibi, zilyedi, yeri veya şekli değiştirilebilmekte ve özellikle nakit formundan kurtarılmasına çalışılmaktadır.[42]

Ceza hukuku açısında karapara aklamanın tanımı kanun koyucunun hangi suçlardan kaynaklanan malvarlığı değerlerini takip etmeye değer bulduğuna göre değişecektir. Zamansal olarak karapara aklamadan önce gelen ve onun varlık sebebi olan bu suçlara "öncül suç" denmektedir.[43] Kanunda gösterilen öncül suçlar sonucunda edinilen her türlü ekonomik değerin çeşitli işlemlere tabi tutularak bunların meşru oldukları görünümünün yaratılması ve bu değerlerin yasal ekonomik ve mali sisteme sokulması halinde karapara aklandığından söz edilebilecektir.[44] Karapara aklamanın tamamlanmasıyla, malvarlığı değerlerinin kendilerini üreten öncül suç ile bağlantıları kesilmiş olmaktadır.[45]

4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun m.2'de; öncül suçların " *işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın elde edenlerce meşruiyet*

---

[38] Hotte/Heem, **a.g.e.**, s.6
[39] Jonathan E. Turner, **Money Laundering Prevention: Deterring, Detecting and Resolving Financial Fraud**, Wiley: New Jersey, 2011, s.4
[40] Dennis Cox, **Introduction to Money Laundering Deterrence**, West Sussex: Wiley, 2012, s.2
[41] Cox, **a.g.e.**, s.3
[42] Sedat Güner, **Organize Suç Örgütleri, Kara Para ve Aklanması**, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2003, s.194
[43] Dülger, **a.g.e.**, s.27; Bir devletin mevzuatında tüm suçların öncül suç oluşturabileceğinin öngörülmesi mümkündür. Ayrıca öncül suçlar tek tek sayılmak yoluyla gösterilebileceği gibi, belirli bir eşik belirlenerek bu eşiği aşan hapis cezasını gerektiren suçların öncül suç kabul edileceği de düzenlenebilir. Bu son iki yöntemin karma kullanımı da tercih edilebilmektedir. (Ali Rıza Töngür, "Türk Ceza Kanununda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu", **Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:4, 2014, Sayı:2, s.45-46)
[44] Güner, **a.g.e.**, s.194
[45] Dülger, **a.g.e.**, s.43

kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiilleri"n karapara aklama suçunu oluşturacağı öngörülmüştü. TCK m.282 ise, çok daha yalın bir tanım benimsemiş ve öncül "*suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan*" kişilerin karapara aklama suçunu işlemiş olacağını hüküm altına almıştır.

c. Karapara Aklamanın Nedenleri

Malvarlığı değerleri hangi suçtan kaynaklanırsa kaynaklansın, karapara aklama faaliyetine başvurulmasının temel nedenleri bu değerlerin izinin suç faillerine kadar takip edilmesi ve değerlerin kendilerinin soruşturma ve yargılama konusu yapılması olasılıklarının önünü kesmektir. Elbette, karapara aklama faaliyetlerine başvuranlar yalnızca suçu meslek edinmiş kimselerle sınırlı değildir. Kamu sektörü ile özel sektörde faaliyet gösteren, hukuka uygun kurulmuş şirketlerin verdikleri rüşvet ve komisyonları gizlemek amacıyla da bu teknikleri kullandığı ifade edilmiştir.[46] Hükümetler bile tazminat ve yaptırımlardan kurtulmak ya da bir diğer devlete yapılacak kendi çıkarlarına uygun ve fakat uluslararası hukuka aykırı siyasi müdahalelere üstü kapalı biçimde kaynak sağlamak için benzer yöntemlerden yararlanabilmektedir.[47]

Suç gelirlerinin adli makamların dikkatini çekmesi halinde, failler hapis ve adli para cezası tehdidi altında kalacaktır.[48] Adli makamlar, yaratılan gelirin izini sürerek faillere ulaşabilmekte, suç ile faillerin bağlantısını gösteren bu izi ceza

[46] Jack A. Blum/Michael Levi/R. Thomas Naylor/Phil Williams, **Financial Havens, Banking Secrecy and Money Laundering**, Viyana: UN Office for Drug Control and Crime Prevention, 1998, s.10
[47] Blum/Levi/Naylor/Williams, **a.g.e.**, s.10
[48] Güner, **a.g.e.**, s.199

yargılamasında delil olarak kullanabilmektedir.[49] Özellikle uluslararası düzeyde etkin suç örgütleri devamlılıklarını sağlayabilmek için para akışını gizlemek veya elde edilen değerler üzerindeki hâkimiyeti bir başkasına aitmiş gibi göstermek yoluyla bu tehdide karşı önlem almaya çalışmaktadır.[50]

Suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin yetkililerce tespiti, bu malvarlığı değerlerinin faillerin elinden alınması sonucunu doğuracaktır.[51] Oysaki suç örgütüleri devamlılıklarını sağlayabilmek için işledikleri suçların gelirlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Zira malzemelerin temini, harekat masraflarının karşılanması, yeni girişimlerde bulunulması ve yozlaşmış kamu görevlilerine işbirlikleri karşılığı ödeme yapılması için gereken maddi kaynak suç gelirlerinden sağlanmaktadır.[52] Dolayısıyla suçlular edindikleri malvarlığı değerlerini karapara aklama yoluyla güvenceye almak durumundadır.[53]

Bu bağlamda suçlular bakımından riski arttıran en önemli etkenlerden biri suç gelirlerinin genellikle nakit olması ve kısa sürede, serbestçe kullanılamamasıdır.[54] Küçük miktarlarda nakit paranın yasal piyasaya yerleştirilmesi ne kadar kolaysa, organize suçluluk yoluyla elde edilen büyük meblağların kullanımı, özellikle gelişmiş mali sistemlere ve denetim mekanizmalarına sahip ülkelerde, bir o kadar zordur.[55]

Nakit parayı taşıma ve muhafaza etmeye dair güçlükler de suç gelirinin nakit formundan kurtarılmasını zorunlu kılmaktadır.[56] Bu doğrultuda verilmiş çarpıcı bir örneğe göre; 1996 senesinde 100 dolarlık bir banknotun ağırlığı, karşılığında satın alınabilen uyuşturucunun üç katıdır. Alışverişin çoğu kez daha küçük banknotlarla yapıldığı da dikkate alınırsa, parayı taşımanın en az uyuşturucuyu taşımak kadar tehlikeli ve zor olduğu ortaya çıkmaktadır.[57] Oysa karapara aklama faaliyetleri sonucu yasallık görünümü kazanan, kaynağıyla ilişkisi kesilen ve şekli değiştirilen

[49] William R. Schroeder, "Money Laundering: A Global Threat and the International Community's Response", **FBI Law Enforcement Bulletin**, Cilt:70, 2001, Sayı:5, s.1; Değirmenci, **a.g.e.**, s.40
[50] Schroeder, **a.g.m.**, s.1; Değirmenci, **a.g.e.**, s.40
[51] Çakır, **a.g.e.**, s.25
[52] Schroeder, **a.g.m.**, s.1
[53] Çakır, **a.g.e.**, s.25
[54] Başak, **a.g.e.**, s.11
[55] Çakır, **a.g.e.**, s.27; Değirmenci, **a.g.e.**, s.39
[56] Değirmenci, **a.g.e.**, s.39
[57] Mavral, **a.g.e.**, s.56

malvarlığı değerleri; artık güvenli bir biçimde kullanıma hazırdır.[58] Bu malvarlığı değerleri daha sonra istenen şekilde ve yerde harcanabileceği gibi, daha fazla zenginliğe kavuşmak için değerlendirilebilir ve çeşitli yatırımlara konu olabilir.[59]

Suçluların toplumun ahlaklı ve güvenilir üyeleri olarak tanınma isteği de karapara aklamanın nedenleri arasında gösterilmiştir.[60] Böylece yasa dışı yollarla büyük servetlere kavuşan kimseler, özellikle ekonomik güçlükler yaşayan ülkelerde kayda değer yatırımlarda bulunmak ve istihdam yaratmak yoluyla son derece itibarlı konumlara gelebilmekte, iş hayatında ve politikada etki sahibi isimlere dönüşmektedir.[61]

d. Karapara Aklamanın Aşamaları

Karapara aklama, yöntemler başlığı altında ayrıntılı olarak inceleneceği üzere çok çeşitli görünümler alabilmekte ve basit işlemlerle olduğu kadar son derece uzun ve karmaşık işlem zincirleriyle de gerçekleştirilebilmektedir.[62] Suçlular, yerel adalet sisteminin ne derece etkin işlediğini de dikkate alarak eylemlerini yetkililerce tespit edilme ve ceza soruşturmasına uğrama risklerini düşürecek biçimde planlamaktadır.[63] Karaparayla mücadele yöntemleri geliştikçe, suçlular da yasalardan kaçabilmek için karapara aklama işine daha fazla zaman ve kaynak ayırmak durumunda kalmaktadır.[64]

Karapara aklamanın bu çok çeşitli görünümleri karşısında, faaliyeti tanımlamayı, tespit etmeyi ve incelemeyi kolaylaştırmak için teorik bir ayrım geliştirilmiştir.[65] Karapara aklamayı üç aşama halinde ele alan bu ayrımın dayanak noktası; teknikler ne kadar değişirse değişsin her türlü karapara aklama faaliyetinin başlangıç noktasının öncül suçtan elde edilmiş malvarlığı değerleri ve esas amacının

---

[58] Başak, **a.g.e.**, s.11
[59] Güner, **a.g.e.**, s.199
[60] Çakır, **a.g.e.**, s.28
[61] Çakır, **a.g.e.**, s.28
[62] William C. Gilmore, **Dirty money - The Evolution of International Measures to Counter Money Laundering and the Financing of Terrorism**, Belgium: Council of Europe Publishing, 2004, s.29
[63] Gilmore, **a.g.e.**, s.29
[64] Gilmore, **a.g.e.**, s.29
[65] Dülger, **a.g.e.**, s.50; Jeffrey Robinson, **Karapara Aklayıcıları**, İstanbul: Arion Yayınevi, 2006, s.26

bu değerlere yasallık görünümü kazandırılması olmasıdır.[66] Suçlular her zaman bu iki nokta arasında ve fakat farklı yollar izleyerek hareket etmektedirler. Karapara aklamanın aşamaları, karapara aklamanın hareket biçimlerini temel ve genel şekilde ortaya koymaktadır.[67]

Bu çalışmada benimsenen ve doktrinde de genel kabul gören[68] karapara aklama aşamaları; ilk olarak karapara aklama suçu ile mücadeleyi başlatan ABD'nin Finansal Suçlar Uygulama Ağı (*Financial Crimes Enforcement Network*) tarafından ortaya konmuş ve daha sonra Mali Eylem Görev Gücü[69] (*Financial Action Task Force, FATF*) uzmanlarınca geliştirilmiştir.[70] Buna göre, karapara aklama yerleştirme, ayrıştırma ve bütünleştirme biçiminde üç aşamadan oluşmaktadır.[71] "Yerleştirme aşaması"; suçtan kaynaklanan ve dikkat çekme olasılığı yüksek olduğundan suçlular için risk taşıyan nakit paranın mali sisteme sokulmasını veya yurt dışına çıkarılmasını ve sonuç olarak, bu nakit paradan kurtulunmasını ifade etmektedir.[72] "Ayrıştırma aşaması", karaparanın birbirini takip eden çok sayıda işlemden geçirilmesi ve böylece yasa dışı kaynağıyla olan bağının zayıflatılması sürecidir.[73] Son aşama olan "bütünleştirme aşaması" ise; artık aklanmış bulunan karaparanın kaynağının hukuka uygun olduğu yanılgısına yol açacak, gerçeklikten uzak bir gerekçe gösterilerek yasal ekonomiye dahil edilmesine karşılık gelmektedir.[74]

---

[66] Dülger, **a.g.e.**, s.51
[67] Kocasakal, **a.g.e.**, s.70
[68] Kocasakal, **a.g.e.**, s.70; Değirmenci, **a.g.e.**, s.64; Başak, **a.g.e.**, s.12; Ergin Ergül, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Ankara: Adalet Yayınevi, 1998, s.3; Çakır, **a.g.e.**, s.113; Güner, **a.g.e.**, s.203; Kaptangil, **a.g.e.**, s.41; İpek, **a.g.e.**, s.17; Kuntay Çelik/Selen Işıl Koçağra/Kadir Güler, **Karapara Aklama: Tanımı, Aşamaları, Yöntemleri ve İlgili Uluslararası Çalışmalar**, Ankara: Masak Yayın No.1, 2000, s.75; Dülger, **a.g.e.**, s.52; Hotte/Heem, **a.g.e.**, s.113
[69] Mali Eylem Görev Gücü; küresel mali sistemi karapara aklamaya karşı koruma maksadıyla 1989 senesinde oluşturulmuş, politika üreten ve nüfuzunu kullanarak ulusal ve uluslararası düzeyde bu politikaların ve gerekli mevzuat değişikliklerinin benimsenmesine çalışan, hükümetlerarası bir yapılanmadır. (Cox, **a.g.e.**, s.16); Karapara aklama ile etkin mücadele ölçütlerini ortaya koyup devletlerin bunlara uyumunu denetlemesinin sonucu olarak gerek ülkemizde gerek dünya genelinde ilgili mevzuatın şekillenmesinde belirleyici rol oynayan FATF'in Tavsiyeleri ve raporları, çalışmamız açısından da büyük önem taşımakta olup yeri geldikçe ele alınan konu hakkında kaleme alınmış FATF belgelerine değinilecektir. (Dülger, **a.g.e.**, s.61)
[70] Jean-Louis Herail/Patrick Rammel, **Blanchiment d'argent et crime organisé**, Paris: Puf, 1996, s.1; John Madinger, **Money Laundering: A Guide for Criminal Investigators**, Boca Raton: CDC Press, 2011, s.7; Çakır, **a.g.e.**, s.28-29; Güner, **a.g.e.**, s.204
[71] Herail/Rammel, **a.g.e.**, s.1; Madinger, **a.g.e.**, s.7; Çakır, **a.g.e.**, s.28-29; Güner, **a.g.e.**, s.204
[72] Başak, **a.g.e.**, s.12; Hotte/Heem, **a.g.e.**, s.114
[73] Başak, **a.g.e.**, s.12; Hotte/Heem, **a.g.e.**, s.114
[74] Hotte/Heem, **a.g.e.**, s.114

Karapara aklama aşamalarının, mevcut imkânlara ve suç örgütlerinin ihtiyaçlarına bağlı olarak farklı zaman aralıklarında ya da daha sık rastlandığı üzere eş zamanlı gerçekleşmesi mümkündür.[75] Ayrıca, her karapara aklama faaliyetinin üç aşamayı birden içermesi zorunluluğu bulunmamaktadır.[76] Aynı karapara aklama yönteminin farklı karapara aklama aşamalarında kullanılması ihtimal dâhilinde olup buna ilişkin bir çıkarım yapılabilmesi, önce gelen ve takip eden işlemlerin değerlendirilmesine bağlıdır.[77] Karapara aklama aşamalarının suçluların istediği şekilde tamamlanması halinde; malvarlığı değerlerinin gerçek sahibi gizlenecek, nakit formundaki değerlerin şekli değiştirilip hacmi azaltılacak, karapara aklamaya dair adli süreçlere konu olabilecek deliller ortadan kaldırılacak ve her bir aşamada karaparanın suçluların kontrolü atında tutulması sağlanacaktır.[78]

aa. Yerleştirme Aşaması

Karapara aklamada ilk aşama olan yerleştirme aşaması; suçtan elde edilen nakit paranın daha az görünür olan başka malvarlığı değerlerine çevrilmesi veya yurt dışına çıkarılması[79] ve bu sayede karaparanın fiziksel olarak dağıtılarak yasal mali sistem içine yerleştirilmesi anlamına gelmektedir.[80] Yerleştirma aşaması; "*önemli miktarlarda nakit paradan kurtulmayı içerir. Büyük miktardaki nakit paranın yasa dışı kaynağına dikkat çekeceğinin bilincinde olan suçlular, sıklıkla parayı elde edildiği yerden fiziksel olarak uzaklaştırırlar*."[81]

Karapara; küçük miktarlara bölünerek veya kurum içinden işbirlikçiler vasıtasıyla banka ve sigorta şirketi gibi finans kurumlarına yatırılarak, özellikle yüksek fiyatların söz konusu olduğu emlak, değerli maden, mücevher, lüks araç piyasaları gibi piyasalarda gerçekleştirilen alım satım işlerinde kullanılarak, yurt dışına transfer edilerek, hisse senedi alınarak yerleştirmeye tabi tutulabilir.[82] Gerçekten de, yerleştirme aşamasında yararlanılabilecek yöntemler büyük çeşitlilik

---

[75] Herail/Rammel, **a.g.e.**, s.1; Madinger, **a.g.e.**, s.7; Çakır, **a.g.e.**, s.28-29; Güner, **a.g.e.**, s.204
[76] Değirmenci, **a.g.e.**, s.64; Güner, **a.g.e.**, s.203; Kaptangil, **a.g.e.**, s.41; Mavral, **a.g.e.**, s.58
[77] Değirmenci, **a.g.e.**, s.64
[78] Değirmenci, **a.g.e.**, s.64; Çakır, **a.g.e.**, s.30
[79] Kocasakal, **a.g.e.**, s.71
[80] Dülger, **a.g.e.**, s.53
[81] Herail/Rammel, **a.g.e.**, s.2
[82] Çakır, **a.g.e.**, s.31; Herail/Rammel, **a.g.e.**, s.2; Değirmenci, **a.g.e.**, s.65; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.3; Mavral, **a.g.e.**, s.60; Kaptangil, **a.g.e.**, s.60; Madinger, **a.g.e.**, s.8; Turner, **a.g.e.**, s.9

göstermekte olup bunları tüketici olarak saymak mümkün değildir.[83] Belirtmek gerekir ki, paranın yurt dışına çıkarılması hâlinde, nakit kullanımının yaygın ve bankalar ile diğer finans kurumlarının şüpheli işlem ve nakit bildirim yükümlülüklerinin hafif olduğu ülkeler tercih edilmektedir.[84]

Kullanılan yöntem ne kadar basit olursa olsun, suç gelirleri henüz görünür hâlde olduğundan ve ortada kaynaklarıyla ilgili gösterilebilecek meşru bir gerekçe bulunmadığından, bu aşamada adli makamlarca tespit edilmeleri görece kolaydır. Dolayısıyla, yerleştirme karapara aklayıcılar açısından en riskli aşamadır.[85] Suç gelirleri bir kez mali sisteme sokulduktan sonra finans kurumları arasında rahatlıkla aktarılabilir; zira kabul eden kurum gönderen kurumun gerekli kontrolleri yaptığına güvenecek ve aksi yönde belirgin işaretler bulunmadığı sürece yasa dışı bir işlemden şüphelenmeyecektir.[86]

Yerleştirme aşamasında amaç, nakit parayı kaydî para olarak yasal mali sisteme sokmak olduğundan; işlenen suç sonucunda para dışında bir malvarlığı değeri elde edilmişse, bu aşamaya ihtiyaç duyulmayacaktır.[87] Özellikle organize suçluluk kapsamında ekonomik suçların büyük ölçekli olarak işlenmesi durumunda, karaparanın nakit formunda ortaya çıkmadığı görülmüştür.[88] Avrupa'da mafya tipi yapılanmaların kamu fonlarını hileli olarak ve doğrudan kaydî para biçiminde ele geçirip bunları çek ve banka transferleri yoluyla aktarması bu durumun örneğidir.[89]

bb. Ayrıştırma Aşaması

Ayrıştırma aşamasında karaparanın kesintisiz ve karmaşık bir dizi işleme tabi tutulmak suretiyle bölünüp katmanlaştırılması söz konusudur. Katmanlar ne kadar

---

[83] Dülger, **a.g.e.**, s.53
[84] Mavral, **a.g.e.**, s.59
[85] Çakır, **a.g.e.**, s.31; Herail/Rammel, **a.g.e.**, s.2; Değirmenci, **a.g.e.**, s.65; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.3; Mohd Yazid bin Zul Kepli/Maruf Adeniyi Nasir, "Money Laundering: Analysıs on the Placement Methods", **International Journal of Business, Economics and Law**, Cilt:11, 2016, Sayı:5, s.33; Mavral, **a.g.e.**, s.60
[86] Mavral, **a.g.e.**, s.61; Kaptangil, **a.g.e.**, s.42
[87] Ergin Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.3; Çakır, **a.g.e.**, s.31; Başak, **a.g.e.**, s.4; Değirmenci, **a.g.e.**, s.65; Mavral, **a.g.e.**, s.59
[88] Kocasakal, **a.g.e.**, s.71
[89] Kocasakal, **a.g.e.**, s.72

fazla ise, karapara ile yasa dışı kaynağı arasındaki ilişkinin fiziksel ve nedensel olarak kesilmesi ve kaynağın gizlenmesi hedefleri o ölçüde başarıya ulaşır.[90]

Bu aşamada; fonların hesaplar ya da kurumlar arasında transfer edilmesi, mücevher, araç, emlak ve döviz piyasaları gibi malların yüksek fiyatlarla satıldığı piyasalarda işlem yapılması, eğlence ve turizm sektörlerinde faaliyet gösterenler başta gelmek üzere yasal işletmelerin satın alınması, denetim mekanizmaları zayıf ülkelerde paravan şirketlerin kurulması, karapara aklama faaliyetinden habersiz üçüncü kişiler adına hukukî işlemler yapılması, kendi kendine borçlanma, çifte faturalama, sahte evrak tanzimi gibi yollara başvurulur.[91] Kaynakları onlarca ülkedeki yüzlerce hesaba zahmetsizce aktarmanın mümkün olduğu dijital çağda, bu aşamanın neredeyse sınırsız sayıda farklı biçime bürünebileceği söylenebilmektedir.[92]

İşlemlerin karmaşıklığına ve suçluların gereksinim duyduğu gizlilik seviyesine bağlı olarak, ayrıştırma aşaması son derece masraflı olabilmektedir. Örneğin, hesaplar arası para transferleri kayda değer bir masraf gerektirmemekte, fakat kolaylıkla takip edilebildiklerinden yetkililerce fark edilme riskini arttırmaktadır. Öte yandan komisyon ödemeyi göze alarak farklı malvarlığı değerleri alıp satmak suçla ilişkilendirilme riskini düşürecektir.[93] Ayrıştırmanın ne kadar süreceği ise; yerleştirme aşamasının başarısına, karapara aklayıcıların malvarlığı değerleri ile öncül suç arasındaki bağın kesildiğine kanaat getirip getirmediğine ve bu değerlerden bir an önce faydalanmaya ihtiyaç duyup duymadıklarına göre değişmektedir.[94]

Ayrıştırma aşamasının sonunda parayı takip etme işi karmaşık ve çeşitli uzmanlıklar gerektiren bir hâle geldiği gibi denetim süreleri de uzamakta, böylece yetkililer yıldırılmaya çalışılmaktadır.[95] Miktar ne kadar büyük olursa olsun

---

[90]Turner, **a.g.e.**, s.9; Başak, **a.g.e.**, s.4; Güner, **a.g.e.**, s.204; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.4; Mavral, **a.g.e.**, s.61

[91] Turner, **a.g.e.**, s.9; Kaptangil, **a.g.e.**, s.44; Çakır, **a.g.e.**, s.32; Değirmenci, **a.g.e.**, s.67; Güner, **a.g.e.**, s.204

[92] Syed Waqar Hasib, "**Why the Global Antimoney Laundering Regime is Ill-Equipped to Fight the War on Terrorism and What to Do About It**" (Yüksek Lisans Tezi), The Fletcher School of Tuft University, Massachusetts, 2004, s.9; Başak, **a.g.e.**, s.4

[93]Turner, **a.g.e.**, s.9; Çakır, **a.g.e.**, s.32

[94]Kaptangil, **a.g.e.**, s.44; Mavral, **a.g.e.**, s.62

[95]Kaptangil, **a.g.e.**, s.44; Mavral, **a.g.e.**, s.62

SWIFT[96], CHIPS[97] gibi transfer sistemleri üzerinden birkaç saat içerisinde dünyanın her yanına para göndermek mümkünken, yetkililerin bir finans kurumundan müzekkereyle bilgi alması yaklaşık dört hafta sürmektedir.[98] Ek olarak, suçluların aksine adli yetkililerin çoğu kez ülkesel sınırlara takılması da takibi güçleştirmektedir.[99] Karapara aklama ile mücadelede suç gelirlerinin ayrıştırma aşamasına gelmeden, henüz yerleştirme aşamasında tespitine çalışılmasının ve uluslararası işbirliğini güçlendirmeye fazlasıyla önem verilmesinin sebebi budur.[100]

cc. Bütünleştirme Aşaması

Karapara aklamanın son aşaması olan bütünleştirme, karaparanın yasallık görüntüsüne sahip ve olağan denetimlerden rahatlıkla geçebilecek biçimde mali sistemle bütünleştirilmesinden ibarettir.[101] Artık görüntü itibariyle yasal kazançtan ayırt edilemeyen karaparayı daha fazla işleme ve transfere tabi tutmaya gerek yoktur.[102] Adli makamlara yakalanma riskinin düşük olduğu bu evre sonucunda karapara aklayıcı; kaynaklarının tümüne şüphe çekmeden erişebilecek, bu kaynakları iyi bir hayat sürmek ve yasal ve yasa dışı yatırımlar yapmak için kullanabilecektir.[103] Siyasi partilere ve sivil toplum kuruluşlarına bağışta bulunmak suretiyle toplumda nüfuz ve itibar kazanması ve böylece kendini daha fazla güvenceye alması da mümkündür.[104] Dolayısıyla karapara aklamayla mücadele eden yetkililerin, bu aşamaya gelinmeden para akışına ilişkin delil elde etmesi gerekmektedir.[105]

Bütünleştirmede kullanılan yöntemler ayrıştırmadakilerle benzer ve o denli çeşitlidir.[106] Bu yöntemlerden en sık başvurulanlar arasında karmaşık bir silsile içerisinde havale ve benzeri bankacılık işlemleri yapma, suçtan kaynaklanan

---

[96] SWIFT (*Society for Worldwide Interbank Financial Communication*), tüm dünyadaki bankalar arasında elektronik fon transferlerini sağlayan bir sistemdir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Yaşar Şababoğlu, "Küresel Bir Ödeşme Sistemi", **Bankacılar Dergisi**, Cilt:25, 2014, Sayı:89, s.118-136)
[97] CHIPS (Clearing House Interbanks Payment System), bankaların ödeme emirlerini ileten dünyanın en büyük özel fon transfer sistemidir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Şababoğlu, **a.g.m.**, s.118-136)
[98] Ergül, **a.g.e.**, s.4-5; Güner, **a.g.e.**, s.204
[99] Kaptangil, **a.g.e.**, s.44; Kevin Sullivan, **Anti-Money Laundering in a Nutshell: Awareness and Compliance for Financial Personnel and Business Managers**, New York: Apress, 2015, s.16; Mavral, **a.g.e.**, s.62
[100] Mavral, **a.g.e.**, s.63
[101] Turner**, a.g.e.**, s.9; Çakır, **a.g.e.**, s.33; Güner, **a.g.e.**, s.204
[102] Mavral, **a.g.e.**, s.63-64
[103] Hasib, **a.g.e.**, s.10; Başak, **a.g.e.**, s.4; Çakır, **a.g.e.**, s.33
[104] Kaptangil, **a.g.e.**, s.45
[105] Değirmenci, **a.g.e.**, s.68
[106] Turner**, a.g.e.**, s.10

malvarlığı değerlerinin tutulduğu yabancı finans kurumlarından kredi alma (kendi kendine borçlanma), paravan şirketlere fahiş fiyatlardan hizmet ve mal satma veya sahte ithalat-ihracat faturaları düzenleme, kumarhane gibi işletmelerden yüksek kâr elde etmiş görüntüsü yaratma, gayrimenkul, hisse senedi ve lüks mallar alıp satma sayılabilir.[107]

e. Karapara Aklama Yöntemleri

"Karapara aklama yöntemleri", yukarıda açıklanan karapara aklama aşamalarında kullanılan ve bu aşamaların başarıyla tamamlanmasını sağlayan özel teknik ve usulleri ifade etmektedir.[108] Diğer pek çok suçun aksine karapara aklama; failleri, gerçekleştiği ortam ve aldığı biçimler açısından büyük çeşitlilik arz etmektedir. Dünyaca tanımış bankalar kadar finans sektörüyle herhangi bir ilintisi bulunmayan küçük işletmeler de karapara aklama suçunun aracı olabilir. Malvarlığı değerleri ülkeler arası işlemlere tabi tutulabileceği gibi süreç tek bir şehrin sınırları içinde de tamamlanabilir.[109]

Seçilecek karapara aklama yöntemi failin hedeflerine, kişisel tüketim alışkanlıklarına, mali risk almaya yatkınlık seviyesine, gizlilik ihtiyacına ve öncül suçu çevreleyen koşullara göre değişecektir.[110] Dolayısıyla, karapara aklama yöntemlerinin sayısını kesin olarak saptamak mümkün değildir.[111] Günümüze dek karapara aklamayla mücadele eden yetkililerce tespit edilmiş yöntemlere ek olarak, suçlular yakalanmadığı için ortaya çıkmamış başkaca yöntemler de bulunmasının olasılık dâhilinde olduğu belirtilmektedir.[112]

Hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın, karapara aklayıcılar anonimlik, hız ve gizlilik prensipleri doğrultusunda hareket etmeye çalışacaklardır.[113] Ayrıca karapara aklama kapsamında gerçekleştirilen işlemlerin mümkün olduğunca yasal hukukî ve

---

[107] Turner**, a.g.e.**, s.10; Çakır, **a.g.e.**, s.33; Güner, **a.g.e.**, s.204; Kaptangil, **a.g.e.**, s.45
[108] Kocasakal, **a.g.e.**, s.70
[109] Peter Reuter/Edwin M. Truman, **Chasing Dirty Money**, Washington: PIIE, 2004, s.25-26
[110] Caroline Danis, **"An Assessment of Money Laundering Legislation in Canada and the United States"** (Yüksek Lisans Tezi), ConcordiaUniversity, Montreal, 1996, s.6
[111] Mavral, **a.g.e.**, s.64; Dülger, **a.g.e.**, s.61; Değirmenci, **a.g.e.**, s.69; Güner, **a.g.e.**, s.206; Çakır, **a.g.e.**, s.34; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.10; Kocasakal, **a.g.e.**, s.76
[112] Dülger, **a.g.e.**, s.61; Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.34
[113] Constantin Nedelcu, "Money Laundering Techniques Commonly Used. General Approaches", **Challenges of the Knowledge Society**, Bucharest: Pro Universitaria, 2011, s.36

mali işlemlere benzetilmesine uğraşılmaktadır. Bununla amaçlanan, karapara aklama faaliyetinin olağan ve hukuka uygun diğer işlemler arasına karıştırılarak yetkililerin dikkatini çekmesinin önüne geçilmesidir.[114]

Karapara aklama yöntemlerinin değişkenliğine rağmen bunları çok genel olarak dört gruba ayırmak mümkündür.[115] "Basit-sınırlı yöntemler", "basit-sınırsız yöntemler", "zincirleme-yerli yöntemler" ve "zincirleme-uluslararası yöntemler" biçimindeki bu ayrım; karapara aklama sürecinde yapılan işlem sayısı ile bu işlemlerin karmaşıklık düzeyini, aklamaya tabi tutulan karaparanın miktarını ve karapara aklama faaliyetinin uluslararası nitelik taşıyıp taşımadığını dikkate almaktadır. Karmaşık bir meselede bir ölçüde inceleme kolaylığı sağlayan bu teorik model, ayrıca belirli bir karapara aklama vakasının adli makamlarca araştırılmasında karşılaşılacak güçlük düzeyini de ortaya koymaktadır. Zincirleme yöntemlerin soruşturulması görece daha zor olup çoğunlukla maliye ve bilişim gibi alanlardan uzmanların yardımını gerektirmektedir.[116]

"Basit-sınırlı yöntemler", nispeten düşük miktarda yasa dışı kazancın barlar ve çamaşır yıkama şirketleri gibi küçük, nakitle çalışan işletmeler aracılığıyla aklanmasını içerir. "Basit-sınırsız yöntemler"de ise, büyük meblağların kaynağı ve harcamaları belirsiz, yüksek bütçeli şirketler aracılığıyla ve az sayıda işleme tabi tutularak aklanması söz konusudur. "Zincirleme-yerli yöntemler" kaynakları birden fazla ulusal bankayı içeren bir işlemler silsilesine tabi tutarken, "zincirleme-uluslararası yöntemler" bu silsileyi yabancı ülkelerce sunulan hizmetleri de içerecek biçimde kurgulamaktadır. İster ülke içinde ister uluslararası düzeyde planlansın, zincirleme yöntemler sıklıkla meslekî uzmanlığa sahip kişilerin katılımıyla gerçekleştirilecektir.[117]

Finans sektörü çalışanları, avukatlar, noterler, sigorta şirketi çalışanları, emlak işiyle uğraşanlar, borsa aracıları ve muhasebeciler karapara aklama

---

[114] Dülger, **a.g.e.**, s.59
[115] Margaret Beare, **Criminal Conspiracies: Organized Crime in Canada**, Oxford: Oxford University Press, 2015, s. 243-244, (Aktaran: Gerry Ferguson, **Global Corruption: Law, Theory and Practice Vol. 1**, British Columbia: University of Victoria, 2018, s.308)
[116] Beare, **a.g.e.**, s. 215-216, (Aktaran: Ferguson, **a.g.e.**, s.308-309)
[117] Beare, **a.g.e.**, s. 215-216, (Aktaran: Ferguson, **a.g.e.**, s.308-309)

faaliyetlerine katılma ihtimali yüksek meslek sahipleri olarak kabul edilmektedir.[118] Bunun sebebi, öncül suçları işleyenlerin çoğu kez elde ettikleri karaparayı aklamak için gereken karmaşık mali veya hukukî işlemleri başarıyla tamamlayacak bilgi ve tecrübeye sahip olmamaları ve bu hususta kendilerine yardımcı olabilecek kişilere aklanan karapara üzerinden belli bir komisyon vermeye hazır bulunmalarıdır.[119] Karapara aklama sürecine dahil olan uzmanların genellikle sabıka kayıtlarının bulunmaması ve toplum içerisinde saygın, yasalara bağlı kişiler olarak tanınmaları adli makamlarca soruşturulma risklerini azaltmakta ve bu durum da karapara aklayıcıları bu kişilere başvurmaya itmektedir.[120] Uzmanlığını maddi menfaat karşılığı karapara aklayanların hizmetine sunan kişiler için "suç finançısı" adlandırması da yapılmış ve bu kişilerin adeta ayrı bir meslek grubu meydana getirdiği ifade edilmiştir.[121]

Belli başlı karapara aklama yöntemlerini açıklanırken, son dönemlerde ortaya çıkanlar gibi artık eskimiş sayılabilecekler üzerinde de durulmalıdır; zira elektronik ortamda yapılan işlemlerin takibi sıkılaşıp yaygınlaştıkça, karapara aklayıcılar daha az iz bırakan klasik yöntemlere dönüş yapabilmektedir.[122] Bilinen karapara aklama yöntemlerinin tamamını incelemek bu çalışmanın amacı ve imkânı dışında bulunmakla beraber, doktrinde önemli addedilerek yoğun biçimde tartışılmış[123] yöntemlerden nakit kaçakçılığı, parçalara ayırma, alternatif havale sistemleri, kıyı bankacılığı ve vergi cennetleri, kendi kendine borçlanma (oto-finans borç metodu), yatırım araçlarının kullanılması, ticaret temelinde karapara aklama, sigorta poliçeleri, futbol kulüpleri vasıtasıyla karapara aklama, kumar ve diğer kazanç sağlayan oyunlar, nakit esaslı iş yerleri, internet ve sanal para ve kâr amacı gütmeyen

---

[118] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.34-35; Peter Alldridge, **Money Laundering Law**, Oregon: Hart Publishing, 2003, s.3

[119] Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.9-10; Mavral, **a.g.e.**, s.65

[120] Mavral, **a.g.e.**, s.65; Çelik/Koçağra/Güler, **a.g.e.**, s.73-74

[121] Kocasakal, **a.g.e.**, s.76

[122] Değirmenci, **a.g.e.**, s.70; Suçluların arkalarında elektronik iz bırakmama çabasının ilgi çekici bir örneği, Sicilya mafyasının önemli bir ismi olan Bernardo Provenzano'nun örgütüyle iletişim kurmak için daktiloda hazırladığı notların birbirini tanımayan bir dizi ulak tarafından aktarılmasına dayanan bir sistem geliştirmiş olması ve internet ve telefon kullanmayı reddetmesidir. (Değirmenci, **a.g.e.**, s.70)

[123] Çakır, **a.g.e.**, s.34-62; Başak, **a.g.e.**, s.12-16; İpek, **a.g.e.**, s.19-30; Güner, **a.g.e.**, s.206-274; Değirmenci, **a.g.e.**, s.69-125; Hette/Heem, **a.g.e.**, s.114-140; Kaptangil, **a.g.e.**, s.32-41; Mavral, **a.g.e.**, s.64-101; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.10-25; Çelik/Koçağra/Güler, **a.g.e.**, s.83-99; Kocasakal, **a.g.e.**, s.76-92; Paul Allan Schott, **Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism**, Washington: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank/The International Monetary Fund, 2006, s.I-9-II-1; Éric Vernier, **Techniques de blanchiment et moyens de lutte**, Paris: Dunod, 2013, s.50-61

kuruluşlardan faydalanma yöntemleri üzerinde çalışmamız dahilinde de durulacaktır. Belirtmek gerekir ki, sayılan yöntemler karapara aklamanın belli aşamalarına özgü olmayıp aynı yöntemden farklı aşamalarda faydalanılması mümkündür.[124]

.

aa. Nakit Kaçakçılığı (*Cash Smuggling*)

Suç işlemek yoluyla elde edilen nakit paranın beyan edilmeksizin gümrükten geçirilip ülkeden çıkarılarak bir başka ülkeye götürülmesi tekniğine "nakit kaçakçılığı" denir.[125] Nakit kaçakçılığı, "fiziksel transfer"[126], "fonların ülke dışına çıkarılması"[127], "kaçak yollarla yurt dışına çıkarma"[128] olarak da adlandırılmaktadır. Belli miktarın üzerinde paranın ülke sınırından geçerken uyulması gereken bildirim yükümlülüğünden kaçınabilmek için; paranın yurt dışına teslimatı yapılacak eşyanın arasına saklanması, kurye rolü üstlenen ve tek başına seyahat eden kişilerce üstlerinde veya bagajlarında taşınması, kargo veya postane şirketleri aracılığıyla varış ülkesine gönderilmesi gibi yollar izlenmektedir.[129] Avustralyalı yetkililerin karşılaştığı bir vakada; karapara aklama işiyle uğraşan bir suç örgütü, milyonlarca dolarlık uyuşturucu gelirini Vietnam'a götürmek için uluslararası uçan pilotlardan yararlanmıştır.[130]

Taşınan karapara hâlâ nakit formunu korusa da, salt ülke dışına çıkarılmakla kendisine kaynaklık eden suçla bağı ciddi ölçüde zayıflamaktadır.[131] 5237 sayılı TCK'nın 282. maddesinde[132] yer alan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suç tipinde "*çeşitli işlemlere tabi tutma*" hareketine ek olarak "*yurt dışına çıkarma*" seçimlik hareketine de ayrıca yer verilmiş olması, nakit kaçakçılığının sık başvurulan ve faillerin adlî takibini güçleştiren bir karapara aklama yöntemi olmasıyla ilişkilidir.[133]

---

[124] Kocasakal, **a.g.e.**, s.70
[125] Kocasakal, **a.g.e.**, s.79
[126] Kocasakal, **a.g.e.**, s.79
[127] Güner, **a.g.e.**, s.206; Mavral, **a.g.e.**, s.64
[128] Çakır, **a.g.e.**, s.48
[129] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.28
[130] FATF/MENAFATF, **Money Laundering through the Physical Transportation of Cash**, Paris/Bahrain: FATF/MENAFATF, 2015, s.65
[131] Güner, **a.g.e.**, s.206
[132] 5237 S. TCK m.282/1:"*Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır*."
[133] Çakır, **a.g.e.**, s.48

Nakit kaçakçılığında temel amaç, karaparayı finans kurumlarının yoğun denetimler uygulamayıp müşteri gizliliği ilkesine sadık kaldığı ve suçlu aleyhine başlatılacak bir takibe adli yardım sağlamayacak ülkelere ulaştırmak ve mali sisteme bu ülkelerde dâhil etmektir.[134] Varış ülkesi seçiminde güvenlik ve gizlilik ölçütlerinin yanı sıra, suçluların bir ülkede yapacakları yasal veya yasa dışı yatırımlar için maddî kaynağa ihtiyaç duyması, ülkede yüksek fiyatlı malların nakitle satın alınmasının olağan karşılanması, suçluların ilgili ülkeyi iyi tanımaları ve burada bağlantılarının bulunması ve diğer suç örgütlerinin tavsiyeleri gibi etkenler de rol oynamaktadır.[135]

Karapara aklamanın özellikle yerleştirme aşamasında kullanılan en eski tekniklerden biri olan nakit kaçakçılığı, bankalar düzeyinde uygulanan sıkı karapara aklamayla mücadele tedbirlerinin de etkisiyle yeniden yaygınlık kazanmıştır.[136] Karapara aklamanın boyutlarını rakamlarla kesin olarak saptamak faaliyetin doğası gereği mümkün değilse de; FATF, 2015 itibariyle yetkililerin yıllık olarak nakit kaçakçılığına konu edilmiş asgari 300 milyon Amerikan doları ele geçirdiğini belirtmekte ve toplam miktarın bunun çok üzerinde olduğunu tahmin etmektedir.[137]

Ülkemiz de dahil olmak FATF üyesi devletlerin iç hukuklarına aktarmaları beklenen FATF Tavsiyelerinden[138] 32 no.lu Tavsiye[139], nakit kaçakçılığını engelleme amacıyla kaleme alınmıştır. 32 no.lu Tavsiyeye göre, devletlerin nakit para ve hamiline yazılı kıymetli evrakın fiziksel olarak sınırdan geçirilişini tespit etmeye yönelik mekanizmalar oluşturmaları gerekmektedir. Bu Tavsiye, hem yasal hem de yasa dışı para nakillerini kapsamaktadır. Ayrıca devletlerden, beyan

---

[134] Başak, **a.g.e.**, s.6; Mavral, **a.g.e.**, s.65; Çakır, **a.g.e.**, s.49; Kaptangil, **a.g.e.**, s.34

[135] FATF/MENAFATF, **Money Laundering through the Physical Transportation of Cash**, 2015, s.37, 43, 44, 48

[136] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.28; Ergül, **a.g.e.**, s.10

[137] FATF/MENAFATF, **Money Laundering through the Physical Transportation of Cash**, s.32

[138] Güner, **a.g.e.**, s.369; Çelik/Koçağra/Güler, **a.g.e.**, s.8; Belirtmek gerekir ki, FATF tarafından alınan kararlar tavsiye niteliğinde olup devletler açısından bağlayıcılık kazanmaları kural olarak iç hukuka aktarılmalarına bağlıdır. Bununla birlikte, FATF'in Tavsiyelerine uymayan devletlere uluslararası düzeyde ekonomik ve siyasi yaptırımlar uygulanmasını sağlayabilecek baskı gücüne sahip olması devletleri bu Tavsiyeler doğrultusunda hareket etmek durumunda bırakmaktadır. (Cox, **a.g.e.**, s.16)

[139] FATF, **International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation**, Paris: FATF, 2018, s.23

yükümlülüğünün ihlâli halinde etkili ve orantılı yaptırımlar uygulamaları istenmektedir.[140]

bb. Parçalara Ayırma (*Structuring/Smurfing*)

Parçalara ayırma yöntemi, büyük miktarda karaparanın yasal mali sistem içerisinde işleme tabi tutulurken şüphe çekmeyecek ve bildirim eşiğinin altında kalacak küçük meblağlara bölünmesini ifade etmektedir.[141] Parçalara ayırmanın işlem esaslı ve kişi esaslı olarak iki farklı şekilde gerçekleştirilmesi mümkündür.[142] Gerek işlem esaslı gerek kişi esaslı parçalara ayırma, karaparanın arkasında iz bırakma riskini azaltan düşük tutarlı kısımlara ayrılarak hareket ettirilmesine dayanmaktadır.[143]

"İşlem esaslı parçalara ayırma"[144] veya "serpiştirme"[145] (*structuring*) yönteminde, karapara aklayıcıların tek bir işlem yerine daha az dikkat çekecek küçük meblağlar üzerinden bir dizi işlem yapması söz konusudur.[146] İşlemler aynı gün içinde yapılabileceği gibi zamana da yayılabilir. İşlemlerin tek bir finans kurumu üzerinden veya farklı kurumlar aracılığıyla gerçekleştirilmesi mümkündür.[147] Sıklıkla örneklenen bir vakada, işlem esaslı parçalara ayırma yöntemi ile ortalama 600 Amerikan doları üzerinden 40.000'den fazla işlem yapılarak 29 milyon Amerikan doları aklanmıştır.[148]

"Kişi esaslı parçalara ayırma"[149] veya "şirinler yöntemi"[150] (*smurfing*) ise, bölünen karaparanın farklı kişilere teslim edilmesi ve bu kişilerden parayı finans

---

[140] FATF/MENAFATF, **Money Laundering through the Physical Transportation of Cash**, s.60
[141] Kocasakal, **a.g.e.**, s.77-78
[142] Değirmenci, **a.g.e.**, s.73-74
[143] Kocasakal, **a.g.e.**, s.78
[144] Değirmenci, **a.g.e.**, s.74
[145] Kocasakal, **a.g.e.**, s.78
[146] Çakır, **a.g.e.**, s.36; FATF, **Report on Money Laundering Typologies 2002-2003**, Paris: FATF, 2003, s.3; FATF, **Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers**, Paris: 2010, s.22
[147] FATF, **Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers**, s.22
[148] Değirmenci, **a.g.e.**, s.74; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.13; Güner, **a.g.e.**, s.217
[149] Değirmenci, **a.g.e.**, s.73
[150] Kocasakal, **a.g.e.**, s.77; Mavral, **a.g.e.**, s.66; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.12; Çelik/Koçağra/Güler, **a.g.e.**, s.85

kurumlarına yatırarak mali sisteme dâhil etmelerinin istenmesinden ibarettir.[151] İşlem esaslı parçalara ayırma yönteminden farklı olarak yalnızca işlem sayısı değil, bu işlemleri yapacak kişilerin sayısı da arttırılmaktadır.[152] Bu duruma "*smurfing*" isimlendirilmesinin yapılması, birbirine çok benzer şekilde ve aynı doğrultuda eyleme geçen kişilerden oluşan kalabalık grupların "Şirinler" çizgi dizisini çağrıştırmasından kaynaklanmaktadır.[153]

Parçalara ayırma yöntemine; genellikle karapara aklamanın yerleştirme aşamasında başvurulmaktadır.[154] Günümüzde bankaların işleme konu paranın miktarından bağımsız olarak müşterilerinin kimliklerini tespit etmeleri ve her türlü şüpheli işleme dair bildirimde bulunmaları, parçalara ayırma yönteminin bankalar üzerinden uygulanmasını son derece güçleştirmişse de döviz büroları ve para transfer şirketlerinin bu yöntemle karapara aklamaya aracı kılınması tehlikesi hâlâ devam etmektedir.[155] Anılan kurumlar; doğaları gereği sık sık yeni müşterilere bir defalık hizmet sunduklarından, müşterileri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarından ve ulusal düzeyde kurumlar arası işbirliği içinde bulunmadıklarından karaparanın yasal ekonomiye yerleştirilmesi için fırsat sunmaktadır.[156]

cc. Alternatif Havale Sistemleri

Bir kaynağın farklı bir coğrafî bölgedeki kişiye ödenmesi hizmetini sunan, resmîyet taşımayan ve geleneksel olarak bankacılık sistemi dışında faaliyet gösteren kaynak aktarım yöntemleri; genel olarak "alternatif havale sistemleri" biçiminde isimlendirilmektedir.[157] Orta Doğu ve Güney Asya'da *hawala*[158], Pakistan'da

[151] FATF, **Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers**, s.22
[152] Mavral, **a.g.e.**, s.67
[153] Çakır, **a.g.e.**, s.37; Kaptangil, **a.g.e.**, s.34
[154] Kaptangil, **a.g.e.**, s.34
[155] FATF, **Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers**, s.22
[156] FATF, **Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers**, s.23
[157] Hasan Aykın, **Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu**, Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2010, s.195; Joseph Weathley, "Ancient Banking, Modern Crimes: How Hawala Secretly Transfers the Finances of Criminals and Thwarths Existing Laws", **University of Pennsylvania Journal of International Economic Law**, Cilt:26, 2005, Sayı:2, s.348
[158] Emily C. Scaheffer, "Remittances and Reputations in Hawala Money Transfer Systems: Self-Enforcing Exchange on an International Scale", **The Journal of Private Enterprise**, Cilt:24, 2008, Sayı:1, s.99; Aykın, **a.g.e.**, s.195

hundi [159] , Çin'de *fei-ch'ien* [160] , Vietnam'da *hue* [161] , Somali'de *al barakat* [162] , Filipinler'de *padala*[163], Hong Kong'da *hui kuan*[164] ve Tayland'da *phei kwan*[165] adlı alternatif havale sistemleri yaygındır.

Bu sistemlerden en bilinenlerinden[166] olan *hawala*da, bir bölgedeki gönderici bölgesinde havale işiyle uğraşan kişiyle (*hawaladar*) iletişime geçerek göndermek istediği fon miktarını kendisine teslim etmektedir. Bunun üzerine *hawaladar* alıcının bölgesinde çalışan bir diğer meslektaşına ilgili tutarın alıcıya ödenmesi talimatını verir. Alıcının bir kod veya şifreyi söylemek yoluyla kimliğini doğrulamasının ardından *hawala* masrafı düşülerek tutar kendisine ödenir.[167] Bu süreç boyunca nakit paranın fiziksel olarak hareket ettirilmesi söz konusu olmayıp ödemeler tamamen *hawaladar*lar arasındaki ilişkiye dayanarak yapılmakta ve karşılıklı ödemeler zaman içerisinde dengelenmektedir. Nakit para hareketi bulunmaması ve resmî bankacılık sisteminden yararlanılmaması dolayısıyla, işlemler geride iz bırakmamaktadır.[168]

Alternatif havale sistemleri aile bağlarına yahut topluluk içinde var olan güvene dayanarak çalışır.[169] Bu sebeple, göçmen nüfusun yoğun olarak bulunduğu ve baskın yabancı kültür içerisinde birbirine kenetlendiği ülkelerde daha yaygındır.[170]Alternatif bankacılık hizmetleriyle uğraşan kişiler, göçmenlerin başka ülkelerde yaşayan ailelerine resmî para transfer şirketlerinden ve bankalardan çok daha düşük komisyonlarla para göndermesine olanak sağladıkları için kendi grupları içinde tanınır ve saygı görürler.[171] Dünya Bankası'nın 2002 ve 2003 yıllarında Afganistan'da yürüttüğü araştırmalara göre, Kabul'den Dubai ve Londra gibi merkezlerle yapılan *hawala* işlemleri 6 ilâ 12 saat arasında sonuçlanmakta ve

[159] Schaeffer, **a.g.m.**, s.142; Aykın, **a.g.e.**, s.195
[160] Schaeffer, **a.g.m.**, s.142; Aykın, **a.g.e.**, s.195
[161] Aykın, **a.g.e.**, s.195
[162] Schaeffer, **a.g.m.**, s.142; Aykın, **a.g.e.**, s.195
[163] Éva Ladányi/István Kobolka, "The Hawala System", **Interdisciplinary Management Research**, Cilt:10, 2014, s.414
[164] Ladányi/Kobolka, **a.g.m.**, s.414
[165] Ladányi/Kobolka, **a.g.m.**, s.414
[166] Aykın, **a.g.e.**, s.196
[167] Aykın, ag.e., s.197
[168] Aykın, **a.g.e.**, s.197-198
[169] Ergül, **a.g.e.**, s.19
[170] Çakır, **a.g.e.**, s.55; Değirmenci, **a.g.e.**, s.78
[171] Nedelcu, **a.g.e.**, s.39; Değirmenci, **a.g.e.**, s.78

ortalama % 1-2 komisyon karşılığı gerçekleştirilmektedir. Sistemin etkin ve hızlı işlediği ve kullanıcı memnuniyetinin yüksek olduğu saptanmıştır.[172]

Bir yandan, Alternatif havale sistemleri bankacılığın gelişmediği ve mali sisteme erişim olanağının kısıtlı olduğu Afganistan ve Pakistan gibi ülkeler için gerekli bir hizmet olarak nitelenmektedir.[173] Dünya Bankası'nın Kabul'de yürüttüğü araştırmada, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ile diğer uluslararası kurumların çalışanlarının yoğun olarak *hawala* sistemini kullanıldığı görülmüştür.[174] Bununla birlikte, bu sistemlerin faydaları bulunduğu gibi özellikle çalışmamızın konusunu oluşturan karapara aklama bakımından yarattığı tehlikeler de bulunmaktadır.

Coğrafi koşullar dolayısıyla bankaya erişimin olmaması veya yerel kültürde banka kullanma alışkanlığının bulunmaması gibi meşru sebeplerle bu sistemlere başvurulabildiği gibi döviz denetiminden, vergi ödemekten ve çeşitli yaptırımlardan kaçmak da amaçlanabilmektedir.[175] Resmi finans kurumlarının aksine alternatif havale sistemlerini kullanırken nakit bildirim yükümlüğünün olmaması, müşteri kimlik tespitinde katı davranılmaması, gizliliğin yüksek olması ve birçok aşamada nakit kullanılmasının parayı takip etmeyi olanaksız kılması, bu sistemleri karapara aklayıcılar açısından da son derece çekici hale getirmektedir.[176] Her ne kadar alternatif havale hizmetlerini sunanlar kendi kullanımları için birtakım kayıtlar tutsalar da, bu kayıtların belli kurallara göre oluşturulmaması ve yetkililerin sıklıkla dil, lehçe ya da kodlama engeline takılması incelenmelerini zorlaştırmaktadır.[177]

Karapara aklayıcılar, karaparayı yetkililerin dikkatini çekmeksizin ülke içinde veya ülkeler arasında aktarmak için güvenilir, hızlı, düşük masraflı ve işlem gizliliği görece yüksek alternatif havale sistemlerini kullanmaktadırlar. Karapara aklamanın yerleştirme, ayrıştırma ve bütünleştirme aşamalarının üçünde de alternatif havale sistemlerinin kullanılması mümkündür.[178] Yapılan her işlemle karaparanın izleri silinmekte ve özellikle çok sayıda ülke arasında çok sayıda para aktarımından sonra

---

[172] Samuel Munzele Maimbo, **The Money Exchange Dealers of Kabul: A Study of the Hawala System in Afghanistan**, Washington DC: World Bank, 2003, s.5
[173] Aykın, **a.g.e.**, s.198; Schaeffer, **a.g.m.**, s.101-102
[174] Maimbo, **a.g.e.**, s.5-6
[175] FATF, **The Role of Hawala...**, s.9; Kocasakal, **a.g.e.**, s.82
[176] Sullivan, **a.g.e.**, s.25; Mavral, **a.g.e.**, s.85
[177] Nedelcu, **a.g.e.**, s.39; Değirmenci, **a.g.e.**, s.84
[178] Wheatley, **a.g.m.**, s.357

karapara bütünüyle aklanmış olmaktadır.[179] Alternatif havale sistemlerinin karapara aklama ve terörizmin finansmanında[180] kullanımına ilişkin endişelerin bir yansıması olarak FATF, 7 No.lu Özel Tavsiyesi'nde[181] bu sistemlerin de diğer finans kurumları gibi detaylı kayıt tutma, şüpheli işlemleri bildirme ve ruhsat veya lisansa bağlı olarak çalışma yükümlülüklerine tabi tutulması gereğine işaret etmiştir.[182]

dd. Kıyı Bankacılığı Merkezleri ve Vergi Cennetleri

aaa. Kıyı Bankacılığı Merkezleri

Bir devletin yetki alanında yerleşik olmayanlara ve/veya yabancı para birimi üzerinden, ev sahibi ekonomiyle orantısız ölçülerde kârlı finans hizmetleri sunan kurumların bulunduğu merkezler, "kıyı bankacılığı merkezleri" olarak adlandırılmaktadır.[183] Kıyı bankacılığı merkezleri, yurt dışı kaynaklı fonların yine yurt dışına kullandırılmasını amaçlayan ve mali hizmetleri bulundukları ülke bankacılık kanunları yerine özel ve daha yumuşak düzenlemelere göre sunan merkezlerdir.[184] Bu merkezlerde, yoğunluklu olarak yabancıların sahip olduğu veya yabancılar tarafından yönetilen kurumlar faaliyet göstermekte ve bu kurumlar genellikle kıyı bankacılığı merkezi dışında uygulanmayan vergi muafiyetlerinden

---

[179] Wheatley, **a.g.m.**, s.357

[180] ABD'de 11 Eylül 2001'de gerçekleştirilen terör saldırılarından sonra dünya genelinde karapara aklama ve terörizmin finansmanı arasındaki ilişki üzerinde yoğun olarak durulmaya başlanmış ve FATF zaman içerisinde karapara aklamayla olduğu gibi terörizmin finansmanıyla mücadelede de başı çeken uluslararası kuruluş haline gelmiştir. (Kathryn L. Gardner, "Fighting Terrorism the FATF Way", **Global Governance**, Cilt:20, 2008, Sayı:1-4, s.25) Terörizmin finansmanı ve karapara aklama ilişkisi çalışmamızın ilerleyen kısımlarında ayrıca ele alınacaktır.

[181] "*Her devlet, resmî olmayan para veya değer transfer sistemleri veya ağları bünyesinde faaliyet gösterenler dahil para veya değer transferi üzerine hizmet sunan bütün gerçek ve tüzel kişilerin lisans veya ruhsat alması ve bankalar ile diğer finans kurumlarına ilişkin tüm FATF Tavsiyelerine tabi olması için gerekli önlemleri almalıdır. Her devlet bu hizmeti yasa dışı olarak sunan gerçek ve tüzel kişilere idarî, medenî veya cezaî yaptırım uygulanmasını sağlamalıdır.*" (FATF, **FATF XI Special Recommendations**, Paris: FATF, 2011, s.3

[182] Wheatley, **a.g.m.**, s.372

[183] Kaptangil, **a.g.e.**, s.37; " Off-Shore bankacılık ("kıyı bankacılığı" veya "dıştan dışa bankacılık") daha çok serbest bölgelerde faaliyet gösteren, ulusal bankacılık sisteminin dışında ve kanuni ihtiyatlar bakımından muafiyetler tanınmış, sözleşme faizi yönünden sınırlamalara tabi olmayan, diğer yasal sınırlamaların ise son derece yumuşatıldığı, vergi ve denetim kolaylıkları tanınan ve temel amacı yabancı para ve sermaye piyasalarıyla bütünleşme ve uluslararası bankacılık işlemleri hacmini genişletme amacı ile kurulan, bunun için de müşteri hizmetlerinde dinamizm ve esneklik sağlanan ve bankacılık lisansının alındığı ülkede ikamet edenlere kapalı olan bir, bankacılık türüdür." (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2002/6877, K. 2002/10121, 8.11.2002); Kıyı bankacılığına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Vurucu/Mustafa Ufuk Arı, **Uluslararası Bankacılık ve Finans**, Ankara: Seçkin, 2017; Ali İhsan Karacan, **Bankacılık Kurumları Hukuku Cilt 1**, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2017; Feridun Kaya, **Bankacılık Giriş ve İlkeleri**, Beta yayıncılık, İstanbul 2012

[184] Mavral, **a.g.e.**, s.67; Değirmenci, **a.g.e.**, s.96

yararlanmaktadır. [185] Amaç, "*ülke dışından sağlanan fonların yine ülke dışına kullandırılması*" [186] olduğundan kıyı bankacılığı merkezleri, yerli ve yabancı yatırımcılar arasında etkileşime izin vermemekte; bunları farklı yasal rejimlere tabi tutulmaktadır.[187] Böylece, kıyı bankacılığı merkezleri sınırları içinde bulundukları ülkelerden ekonomik ve mali düzenlemeleri bakımından ayrılan adacıklar oluşturmaktadır.[188]

Kıyı bankacılığına uygulanan ayrıcalıklı yasal rejim, uluslararası sermayeyi çekmede ülkenin diğer ülkelerle rekabet gücünü arttıracak şekilde oluşturulmaktadır.[189] Bu kapsamda; alışılageldik mali hizmetleri sağlamanın yanı sıra şirketlere kuruluş kolaylığı, döviz sınırlamalarından ve denetimlerinden muafiyet, kredi alma-verme kolaylıkları ve düşük kredi faizi uygulamaları, sır saklama ilkelerine çok sıkı bağlılık, faiz oranı serbestisi, zorunlu teminat yatırılmaması, düşük vergi oranları ya da vergilerden tamamen muafiyet, stopaj kesintisi yapılmaması gibi özel olanaklar sunan kurumlar ortaya çıkmaktadır.[190]

Dünya genelinde özel kişilere ait malvarlığı değerlerinin artması ve küreselleşmeyle doğru orantılı olarak uluslararası para akışının kolaylaşıp hızlanması karşısında, malvarlığı değerlerini en uygun koşulları sunan devletlerin finans kurumlarına yatırma arayışı başlamış ve bu arayış, kıyı bankacılığı hizmeti sunan merkezlerin sayısında artışı da beraberinde getirmiştir.[191] Bu merkezler; Bermuda, Cayman Adaları ve Vanuatu gibi görece küçük ada ülkelerinden Avustralya,

---

[185] International Money Fund (IMF), **External Debt Statistics: Guide for Compilers and Users**, Washington DC: IMF, 2003, s.263

[186] Değirmenci, **a.g.e.**, s.96

[187] Hannah Timmis, **Mapping Financial Centers**, K4D Helpdesk Report, Brighton: Institute of Development Studies, 2018, s.4

[188] Muhammed Akdiş, "Offshore Bankacılığındaki Gelişmelerin Karapara ve Aklanmasına Olan Etkileri", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008, s.226

[189] Greg Rawlings/Brigitte Unger, **Discussion Paper Series 05-26: Competing for Criminal Money**, Utrecht: Tjalling C. Koopmans Research Institute, 2005, s.4

[190] Güner, **a.g.e.**, s.236; Kaptangil, **a.g.e.**, s.37; Kocasakal, **a.g.e.**, s.95; Akdiş, **a.g.e.**, s.226

[191] Rawlings/Unger, **a.g.e.**, s.4; "1994'te Uluslararası Para Fonu (IMF), kıyı bankacılığı merkezlerine yatırılan malvarlığı değerlerinin 2,1 trilyon Amerikan dolarını bulduğunu ve dünya genelindeki toplam kişisel zenginliğin %20'sini oluşturduğunu açıklamış; 1998 itibariyle bir Birleşik Krallık parlamento raporunda bu miktarın 6 trilyon Amerikan dolarını geçtiği tahmin edilmiştir. IMF'e göre; 2000 itibariyle bildirilen malvarlığı değerleri aktif ve pasifleri arasında, kaynakların kıyı bankacılığına aktarımından kaynaklanan ve 1,7 trilyon Amerikan dolarına karşılık gelen bir açık bulunmaktadır." (Değirmenci, **a.g.e.**, s.97; Rawlings/Unger, **a.g.e.**, s.4)

Avusturya, Hollanda ve ABD gibi sanayileşmiş demokrasilere sahip ülkelerin bu işe ayrılmış bölgelerine kadar geniş bir yelpazede ortaya çıkmıştır.[192]

Sermayenin kaynağını sorgulamayan ve açıklamayan kıyı bankacılığı kurumları, karaparanın yasal mali sisteme sokulmasında ve aklanmasında sıklıkla kullanılmaktadır.[193] Bürokratik engellere takılmadan ve kimlik tespitine olanak tanımayacak şekilde şirket kurmanın mümkün kılınması da, karapara aklayıcıları bu ülkelerde paravan şirketler kurmaya ve yasa dışı malvarlığı değerlerini bu şirketlere aktarmaya teşvik etmektedir.[194] Böylece kıyı bankacılığı merkezleri de başka ülkelerde işlenen suçlar pahasına zenginleşmiş olmaktadır.[195] Kıyı bankacılığının yapıldığı bölgelerde yeni finans kurumu ve şirketlerin kuruluş ve tescili süreçlerinde ayrıntılı inceleme yapılmaması, kıyı bankacılığı kurumlarının yetkililere bilgi akışı sağlamada ve geleneksel finans kurumlarıyla işbirliği yapmada isteksiz davranması gibi sorunlar; yetkililerin diğer bölgelerde yaptığı denetimlerin ve karaparaya ilişkin soruşturmalarının da sonuçsuz kalmasına yol açmaktadır.[196]

Kıyı bankacılığı merkezlerinin genellikle karaparayla mücadelede gerekli özeni göstermemesi, karapara aklamada ve özellikle yerleştirme ve ayrıştırma aşamalarında kullanılmalarına sebep olmaktadır. Yerleştirme aşamasında, karapara kıyı bankacılığı merkezlerine getirilerek buradaki kurumlara yatırılmakta; ayrıştırma aşamasında ise, kendisine kaynaklık eden suçla bağlantısını kesmek için bu kurumların sağladığı kolaylıklardan faydalanarak arka arkaya işlemden

---

[192] Değirmenci, **a.g.e.**, s.96; Timmis, **a.g.e.**, s.4; Türkiye'de de 90/999 sayılı ve 18.09.1990 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile serbest bölgelerde kıyı bankacılığı faaliyetlerinde bulunacak bankalar kurulabileceği kabul edilmiştir. Türkiye'de kurulu bankalar hariç ülkemizde yerleşik kişilerden mevduat kabul edemeyen bu bankalar, o sırada yürürlükte olan Bankalar Kanunu'na tabi değildir. Kıyı bankacılığı dönemi boyunca ülkemizden yaklaşık beş milyar dolarlık sermaye kaçışı olmuş ve çeşitli olumsuz deneyimler yaşanmıştır. 2005 senesinde, kıyı bankacılığı merkezi kurulabilecek serbest bölgeyi belirleyen 90/1210 sayılı ve 30.11.1990 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı yürürlükten kaldırılarak bu döneme son verilmiştir. Güncel olarak Türkiye'de kıyı bankacılığı merkezi kurulması mümkün değilse de, kişi veya kurumların yurt dışındaki kıyı bankacılığı merkezleriyle ilişki kurmasına engel olacak herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. (Akdiş, **a.g.e.**, s.237-238)

[193] Kaptangil, **a.g.e.**, s.37

[194] Değirmenci, **a.g.e.**, s.104

[195] Rawlings/Unger, **a.g.e.**, s.29

[196] Financial Stability Forum, **Report of the Working Group on Offshore Centres**, Paris: FSB, 2000, s.12-13; Elbette bütün kıyı bankacılığı merkezleri bakımından aynı yargıya varılması mümkün değildir. Müşteri ve yatırımcıları çekmek için bilinçli olarak gevşek denetim politikaları benimseyen kıyı bankacılığı merkezleri olduğu gibi, uluslararası standartlara uyum sağlayanlar veya uyum sağlamak istedikleri halde kaynak ve donanımlı personel eksikliği veya siyasi iradenin engellemesi dolayısıyla yetersiz kalanlar da mevcuttur. (Financial Stability Forum, **a.g.e.**, s.13)

geçirilmektedir.[197] Kıyı bankacılığı merkezlerinin yasal gelirlere ve işlemlere de ev sahipliği yapması, yasa dışı malvarlığı değerlerini bunlarla karıştırıp ayırt edilemez hâle getirmek isteyen karapara aklayıcılara avantaj sağlamaktadır.[198]

bbb. Vergi Cennetleri

Kıyı bankacılığı merkezleri ile büyük oranda örtüşen vergi cennetleri; yabancı yatırımcılara vergi uygulamayan veya çok düşük vergiler uygulayan ülkeleri ya da ülkelerin belirli kısımlarını ifade etmektedir.[199] Bir ülkenin vergi cenneti olarak kabul edilmesinde vergi muafiyetlerine ek olarak; bankalarda sıkı müşteri gizliliği, nakit işlemlere dair bildirim yükümlülüğü bulunmaması, iletişim ve ulaşım altyapılarının gelişmişliği, siyasi istikrarın sağladığı güvenli ortam, ülkenin dünya genelinde sağladığı mali kolaylıklarla tanınmış olması, diğer ülkelerle vergi anlaşmaları yapılmaması, fon hareketlerinin kısıtlanmaması gibi ölçütler rol oynamaktadır.[200]

Vurgulanmalıdır ki, vergi cenneti teriminin herkesçe kabul edilen bir tanımı yapılabilmiş değildir.[201] OECD[202], (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü - *Organisation for Economic Co-operation and Development*) 1998'den beri bir ülkenin vergi cenneti olup olmadığını tespit etmek için dört ölçüt benimsemektedir.[203] Bunlar; kişi ve kurumlardan vergi alınmaması veya çok düşük vergiler alınması, şeffaflık bulunmaması, diğer ülkelerle vergiye ilişkin etkin bilgi paylaşımına engel olan yasaların veya idari uygulamaların varlığı ve kişi ve kurumların vergi cenneti içerisinde belirli bir düzeyde faaliyette bulunmasının

---

[197] Değirmenci, **a.g.e.**, s.103
[198] Akdiş, **a.g.e.**, s.225
[199] Otto Farny ve diğerleri, **Tax Avoidance, Tax Evasion and Tax Havens**, Vienna: AK Wien, 2015, s.2
[200] Güner, **a.g.e.**, s.233-234; Mavral, **a.g.e.**, s.72; Kocasakal, **a.g.e.**, s.93; Vergi cennetleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. N. Semih Öz, **Uluslararası Vergi Cennetleri ve Vergi Rekabeti**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2005; Berna Hızarcı Beşer, **Vergi Rekabetinin Kıyısında Vergi Cennetleri: Vergi Şeffaflığı, OECD – BEPS Eylem Planı**, Bursa: Ekin Yayınevi, 2018; Sinan Çukurçayır, **Küresel Vergi Rekabeti ve Yansımaları**, Ankara: Gazi Yayınevi, 2015
[201] Otto Farny ve diğerleri, **Tax Avoidance, Tax Evasion and Tax Havens**, Viyana: AK Wien, 2015, s.2
[202] OECD dünya halklarının refahı ve kalkınması amacıyla hükümetlere sosyal, ekonomik ve çevresel meselelerde birlikte çalışma olanağı sağlayan uluslararası bir platformdur. Türkiye OECD'nin kurucu üyeleri arasında yer almakta olup 2 Ağustos 1961'den beri OECD üyesidir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan Akbulut, "Uluslararası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı", **Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi**, 2004, Sayı:V, http://www.mfa.gov.tr/ekonomik-isbirligi-ve-kalkinma-teskilati.tr.mfa, Erişim Tarihi: 07.05.2019, 00:28)
[203] OECD, **Countering Off-Shore Tax Evasion**, s.11, http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/42469606.pdf, Erişim Tarihi: 20.02.2019, 16:43; Mavral, **a.g.e.**, s.75

zorunlu kılınmamasıdır. Bu ölçütlerden herhangi birinin varlığı, ülkenin vergi cenneti kabul edilmesi için tek başına yeterli olmayıp tüm ölçütler göz önüne alınarak değerlendirme yapılmaktadır. Şeffaflık ve bilgi paylaşımı bulunmadığı hallerde, ülke ayrıca "işbirliğinde bulunmayan vergi cenneti" olarak nitelenecektir. [204]

Vergi cennetleri; gizlilik ve müşteri sırrı konusunda hassas, yatırımcılarına finans piyasası düzenlemelerinden belli bir koruma sağlayan ve bu yatırımcılara uzmanlaşmış mali danışmanlık hizmetleri sunan çok sayıda şirketi barındıran merkezlerdir.[205] Kıyı bankacılığı merkezlerine benzer şekilde, vergi cennetlerinde de hem yasal hem de yasa dışı faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, vergi cennetlerinin yalnızca karapara aklama suçu ve diğer ekonomik suçlarla ilişkilendirilmesi yerinde değildir.[206]

Bununla birlikte, gizlilik ve serbestlik gibi özellikler karapara aklayıcılara elverişli bir ortam sağlamaktadır. [207] Özellikle karapara aklamanın yerleştirme aşamasında kısıtlamalara ve bildirim engellerine takılmaksızın nakit paranın finans kurumlarına yatırılması ve ayrıştırma aşamasında hayali şirketler arasında tekrar tekrar aktarılarak kaynaklık eden suçtan fiziksel ve nedensel olarak uzaklaştırılması, vergi cennetlerinde görece kolaydır. [208] Vergi cennetlerinde kurulmuş şirketlerin fiilen faaliyette bulunup bulunmadığına bakılmadığından, yalnızca karapara aklamada faydalanmak üzere hiçbir ticarî işlemde bulunmayan hayalî şirketler kurulduğuna sıklıkla rastlanmaktadır.[209]

Ceza hukuku bakımından karapara aklama suçu ile vergi suçları arasında belirgin bir ayrım bulunmakla beraber, kamu görevlilerinin denetim yetkilerini genişleten ve banka gizliliğini azaltan yasal düzenlemeler bu suçların tümünün tespitinde etkilidir.[210] Karapara aklama suçuyla mücadelenin önleyici ayağı altında gerekli denetimleri ve bildirimleri etkin bir şekilde uygulamaya koyan mali kurumlar, zorunlu olarak müşterilerini vergi suçları bakımından da gözetim altına

---

[204] OECD, **Countering Off-Shore Tax Evasion**, s.11
[205] Farny ve diğerleri, **a.g.e.**, s.3
[206] Ergül, **a.g.e.**, s.13; Kocasakal, **a.g.e.**, s.93
[207] Güner, **a.g.e.**, s.233
[208] Değirmenci, **a.g.e.**, s.103
[209] Değirmenci, **a.g.e.**, s.105; Mavral, **a.g.e.**, s.77
[210] Peter Schwarz, "Money Launderers and Tax Havens: Two Sides of the Same Coin?", **International Review of Law and Economics**, Cilt:31, 2011, Sayı:1, s.43

almış olacaktır. Bu da, karapara aklama suçunu engellemeye yönelik sert mevzuatların vergi cennetlerinin işletme modeline zarar vereceği anlamına gelmekte ve dolayısıyla bunları uygulamakta çekimser davranmalarına yol açmaktadır.[211]

Diğer yandan, karapara aklamayı suç olarak düzenlemenin ve hatta bu suç için ağır cezalar öngörmenin mali yükü çok daha düşük olduğundan, vergi cennetleri görünürde de olsa diğer devletlerin beklentilerini yerine getirmek adına bu doğrultuda işbirliği yapabilir.[212] Özellikle uluslararası saygınlığı ve ekonomik gücü düşük olan ve bu yüzden, uluslararası yatırımcıları ülkelerine çekmeye daha fazla ihtiyaç duyan vergi cennetlerinde, karapara aklamayla mücadelenin ceza hukuku ayağını uygulamaya koyup önleyici ayağını görmezden gelme eğiliminin belirgin olduğu ifade edilmiştir.[213] Örneğin; dünyadaki az sayıda saf vergi cennetinden biri sayılan ve karapara aklama gibi yasa dışı mali girişimler için ideal yapıya sahip olduğu öne sürülen[214] Vanuatu, 1989 senesinden beri ceza kanunda karapara aklayan gerçek kişiler için 15 yıla kadar hapis ve/veya 20 milyon vatuya (936 bin TL) kadar adli para cezası, tüzel kişiler içinse 100 milyon vatuya (4.68 milyon TL) kadar adli para cezası öngörmektedir.[215] Cezalar ne denli yüksek olursa olsun karapara aklama faaliyetinin ortaya çıkarılmasını sağlayacak düzenlemelere gidilmediğinden, Vanuatu ve benzer durumdaki vergi cennetleri karapara aklayıcıları çekmeye devam etmektedir.[216]

ee. Kendi Kendine Borçlanma (Oto-finans Borç Metodu[217])

Kendi kendine borçlanma yöntemi; genellikle kıyı bankacılığı merkezi veya vergi cenneti gibi karaparanın yerleştirilmesinde kolaylık sağlayan yetki alanlarındaki finans kurumlarından faydalanılarak hayata geçirilen bir karapara aklama yöntemidir.[218] Karapara, kaynağını sorgulamayacak bir ülkede açılan hesaba

---

[211] Schwarz, **a.g.m.**, s.43
[212] Schwarz, **a.g.m.**, s.46
[213] Schwarz, **a.g.m.**, s.46
[214] Anselm Herman, **Money Laundering & the Law in the Republics of Fiji and Vanuatu: A Critical Analysis**, Vanuatu: USP Law School, 1999, https://www.usp.ac.fj/index.php?id=13151, Erişim Tarihi: 20.02.2019, 15:49
[215]Herman, **Money Laundering & the Law in the Republics of Fiji and Vanuatu: A Critical Analysis**; "https://vanuatu-vatu.tlkur.com/" sitesinde 20.02.2019'da duyurulan kura göre hesaplama yapılmıştır.
[216] Schwarz, **a.g.m.**, s.46
[217] Mavral, **a.g.e.**, s.72; Kocasakal, **a.g.e.**, s.80
[218] Kocasakal, **a.g.e.**, s.80

yatırılmakta ve daha sonra farklı bir ülke bankasından kredi talep edilmektedir. Kredisine teminat olarak suç gelirlerini gösteren karapara aklayıcı, vadesi geldiğinde geri ödeme yapmamakta ve böylece bankanın teminatına el koymasına sebep olmaktadır. Bu sayede, yasa dışı yollardan edinilmiş değerler ile bankanın verdiği yasal kredi arasında bir tür değiş tokuş gerçekleşmekte ve karaparadan kurtulunmaktadır.[219]

ff. Yatırım Araçlarının Kullanılması

aaa. Taşınmazlar

Karapara aklayıcılar, suç gelirlerinin mali sisteme yerleştirilmesi aşamasında taşınmaz satın almak ve özellikle nakit parayla işlem yapmaya izin veren ülkelerde emlak ticaretiyle uğraşıyor gözüken paravan işletmeler açmak yoluyla taşınmaz sektöründen yararlanmaktadır.[220] Ayrıştırma aşamasında ise, karapara aklayıcılarca satın alınan taşınmazlar karaparayı kaynağından uzaklaştırmak için gerçekleştirilen karmaşık işlemlere teminat olarak gösterilmekte ve böylece daha fazla işlem yapılabilmektedir.[221] Paravan şirketlere ait belgeler ve tapularda aile isimlerinin değişik yazım biçimlerinin kullanılması asıl malikin ortaya çıkarılmasını ve karapara aklayıcıların yakalanmasını zorlaştırmaktadır.[222]

Yoksul göçmenlerin geçişini engellemek için sınırlarında güvenlik önlemlerini arttıran ABD gibi ülkelerde bile, varlıklı kimselerin yabancı uyruklu da olsalar gizli ve hızlı bir biçimde taşınmaz satın alması mümkündür.[223] Çarpıcı bir örnek, Ekvator Ginesi bakanı ve aynı zamanda devlet başkanının oğlu olan Nguema Obiang'ın görünüşte yıllık 100 bin dolar civarı gelire sahip olmasına rağmen Amerika'da 100 milyon doları aşan bir servet biriktirmiş olması ve bu servetin içerisinde 30 milyon dolarlık bir malikanenin de yer aldığının saptanmasıdır.[224] Yapılan soruşturma sonucunda Bakan Nguema'nın zenginliğinin kaynağının Ekvator

---

[219] Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.14
[220] Reuters/Truman, **a.g.e.**, s.31
[221] Reuters/Truman, **a.g.e.**, s.31
[222] Fausto Martin De Sanctis, **International Money Laundering Through Real Estate and Agribusiness: A Criminal Justice Perspective from the "Panama Papers"**, Switzerland: Springer, 2017, s.xiii
[223] De Sanctis, **a.g.e.**, s.xiii
[224] De Sanctis, **a.g.e.**, 2017, s.1-2

Ginesi'nde kendisi ve yakınları tarafından gerçekleştirilen yolsuzluklar olduğu, bu şekilde elde ettiği karaparayı ABD'de ye getirip burada taşınmaz ve lüks arabalar satın alarak aklamaya çalıştığı anlaşılmıştır.[225]

bbb. Sanat Eserleri

Sanat eserlerine insanlık tarihi boyunca büyük değer verilmiş, günümüzde ise bunların ticareti suçluların dahi kayıtsız kalamayacağı çok gelişmiş bir iş alanına dönüşmüştür. Spekülasyona [226] konu olması olağan karşılanan yüksek fiyatlar, ödemelerin nakitle yapılabilmesi ve finans piyasalarının tabi olduğu genelgeçer denetimlerin uygulanmaması; sanat eseri alım satımının karapara aklayıcılar için elverişli bir alan oluşturması demektir.[227] Anılan özellikleriyle taşınmaz piyasasına benzerlik gösteren sanat eserleri piyasası; eserlerin taşınabilir niteliği, sanat simsarlığı için çoğu ülkede ruhsat aranmaması, işlerinin doğası gereği sanat eserlerinin değerine ilişkin öznel değerlendirmeler yapmaları olağan karşılanan uzmanların üstlenecekleri risk görece düşük olduğundan maddi çıkar karşılığı karapara aklayıcılarla işbirliğine rahatça ikna edilebilmeleri ve hatta ruhsat aranmayışından yararlanılarak hayali uzmanlar yaratılabilmesi gibi ek kolaylıklara da sahiptir.[228]

Örneğin dünyanın en tanınmış müzayede şirketlerinden Sotheby's, müşterilerine internet ve telefon yoluyla ya da kendileri katılmadan galeri görevlisine talimat vermek suretiyle açık arttırmalarda pey sürebilme imkânı sunmaktadır. Alıcı daha sonra nakit, çek veya kredi kartı yoluyla ödeme yapabilmektedir. Ödemelerin birtakım yasal kısıtlamalara tabi olabileceği belirtilse de önceden belirlenmiş kısıtlama ya da kurallar bulunmamakta, meblağın belli bir eşiği geçmesi halinde

---

[225] De Sanctis, **a.g.e.**, 2017, s.14; Bakan Nguema Obiang, 10.10.2014'te ABD Adalet Bakanlığı ile bir anlaşma imzalamış ve suçlamaları açıkça kabul etmemekle beraber ülkede sahip olduğu malvarlığı değerlerinin satılarak satış bedeline hükümetçe el koyulmasına rıza göstermiştir. Ek olarak, ABD sınırları içerisinde sahip olduğu başka her türlü malvarığı değerini de açıklamayı ve bunların mülkiyetinden vazgeçmeyi taahhüt etmektedir. (United States District Court for the Central District Of California, Stipulation and Settlement Agreement, No. CV 13-9169-GW-SS, 10.10.2014)

[226] Piyasanın doğal hareketliliği dahilinde bir malvarlığı değerinin fiyatında ortaya çıkacağı umulan değişimlerden kâr etme amacı taşıyarak ve risk alarak, yeniden alış niyetiyle satım veya yeniden satış niyetiyle alım yapma işine "spekülasyon" denmektedir. (İsmail Mazgit, "Sermaye Piyasalarında Spekülâsyon: Tarihin Tekerrürü", **Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar**, Cilt:44, 2007, Sayı:512, s.8; Aysel Gündoğdu, **Sermaye Piyasası Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2015, s.148)

[227] Fausto Martin De Sanctis, **Money Laundering Through Art: A Criminal Justice Perspective**, Switzerland: Springer, 2013, s.58

[228] De Sanctis, **Money Laundering...**, 2013, s.58

bildirim yükümlülüğü öngörülmemektedir.[229] Karaparanın mali sisteme sokulması ve biçiminin değiştirilmesi için, sektörün gizlilik ve esnekliğinden faydalanılabilir. Nitekim Londra'nın en yüksek işlem hacmine sahip iki müzayede şirketinin kayıtlarının incelenmesi sonucu, 2. Dünya Savaşı'ndan 2000 senesine kadar el değiştiren eşyanın %89'unun tarihine dair bilgi verilmediği ve %95'inin nereden geldiği hakkında herhangi bir emare bulunmadığı tespit edilmiştir. [230] Sanat dünyasında bir gelenek kabul edilen gizlilik, eserlerin önceki sahiplerine ilişkin bilgilerin simsarlar ve müzayede şirketlerince ihmal edilmesine yol açmaktadır.[231]

gg. Ticaret Temelinde Karapara Aklama (*Trade-Based Money Laundering*)

Karaparanın gizlenmesi ve hareket ettirilmesi için olağan görünümlü ticari işlemlerden faydalanılması ve bu yolla karaparanın kaynağına yasallık görünümü kazandırılmaya çalışılmasına "ticaret temelinde karapara aklama" adı verilmektedir.[232] Her ne kadar FATF her türlü mal ve hizmetin ticaret temelinde karapara aklamaya konu olabileceğini belirtmekteyse de; hizmetlerin arz ve talebinin takibi ve gerçeği yansıtmayacak biçimde fiyatlandırıldığının tespit edilip kanıtlanması güç olduğundan, hizmet piyasasının mal piyasasına göre kötüye kullanılmaya daha açık olduğunu vurgulamaktadır. Ek olarak, gerçek değerlerinin belirlenmesi görece zor olduklarından ve yoğun olarak talep edildiklerinden kumaş, elektronik alet, yasa dışı tütün ürünleri, deri eşyalar, değerli taş, mücevher, metal parçaları gibi malların karapara aklama suçuyla ilişkilenme riski yüksektir.[233]

Ticaret temelinde karapara aklamada başvurulan dört temel teknik; mal ve hizmetlerin gerçek değerlerinin üstünde ya da altında fiyatlar üzerinden

---

[229] Sotheby's, "Buying Basics", https://www.sothebys.com/en/buy-sell#buying-basics, Erişim Tarihi: 07.02.2020, 19:25; Belirtilmelidir ki, 2018/843 sayılı ve 30.05.2018 tarihli AB Direktifi uyarınca çalışmamızda örneklenen müzayede kurumu gibi AB ülkelerinde sanat eserleri sektöründe faaliyet gösteren kurumların karapara aklama suçuyla mücadele kapsamında denetlenmesi gerekecektir. Ancak 2018/843 sayılı Direktif m.4 uyarınca üye devletlere bu doğrultuda düzenleme yapmak için 10 Ocak 2020'ye kadar zaman tanınmıştır.

[230] De Sanctis, **Money Laundering...**, s.60

[231] De Sanctis, **Money Laundering...**, s.60

[232] John A. Cassara/Chip Poncey, **Trade-Based Money Laundering: The Next Frontier in International Money Laundering Enforcement**, New Jersey: Wiley, 2015, s.3

[233] Asia/Pacific Group on Money Laundering, **APG Typology Report on TradeBased Money Laundering**, Sidney:APG, 2012, s.36

faturalandırılması[234], birden fazla kere faturalandırılması, miktarlarının olduğundan az veya fazla gösterilmesi ve nitelikleriyle ilgili yanıltıcı beyanlarda bulunulmasıdır.[235] Bu tekniklerle yaratılan yapay fiyat farkları ile karaparanın ülkeler arası aktarımının hukuka uygun bir gerekçesi olduğu görünümü oluşturulmaya çalışılmaktadır.[236] Uygulamada, karaparanın takip edilmesini zorlaştırmak için bu tekniklerin bir arada kullanıldığı da görülmektedir.[237]

Örneğin ABD'de uyuşturucu satan Kolombiya kökenli uyuşturucu kartelleri elde ettikleri parayı ülke dışına çıkarmak için karaborsa pezo takası (*black market peso exchange*) olarak adlandırılan düzenlere başvurmuştur. Uyuşturucu satıcıları suçtan elde ettikleri Amerikan dolarlarını indirimli kur üzerinden Kolombiya pezosu simsarlarıyla değiş tokuş etmekte, daha sonra bu dolarlar Amerika'dan ithalat yapmak isteyen Kolombiyalı tacirler adına Amerika'da bulunan ihracatçıya ödeme yapmakta kullanılmaktadır. İstediği malları teslim alan Kolombiyalı tacir, simsara eş değer miktarda pezo göndermekte ve böylece simsarın stokları yenilenmektedir.[238]

Ticaret temelinde karapara aklama, devletin denetim mekanizmalarını dolanmak için kullanılan en eski yöntemlerden biri olup günümüzde yeniden yaygınlaşmıştır.[239] Bunun sebebi, yetkililerin finans kurumlarının hangi şekillerde karapara aklama faaliyetlerine alet edildiğini büyük ölçüde öğrenmiş ve bu kurumları etkin denetim altına almış olmasıdır. Ticaret temelinde karapara aklama, suçlular için finans kurumları üzerinden yapılacak karapara aklamaya alternatif sağlamaktadır.[240] FATF 2006 senesinde ticaret temelinde karapara aklamanın, nakit kaçakçılığı ve finans kurumlarının kullanılması ile birlikte suç örgütlerinin ve terörizmi finanse

---

[234] 2015 itibariyle ABD'ye Çek Cumhuriyeti'nden tanesi 972 USD'ye plastik kova, Pakistan'dan tanesi 153 USD'ye mutfak havlusu, Birleşik Krallık'tan tanesi 113 USD'ye jilet, Fransa'dan kilosu 3.067 USD'ye demir çubuk ve Çin'den kilosu 4.121 USD'ye tuvalet kağıdı ithal edildiği tespit edilmiştir. Değerinin altında fiyatlara ihraç edilen mallar arasında ise; Meksika'ya tanesi 20,65 USD'ye gönderilen canlı büyükbaş hayvanlar, Kolombiya'ya tanesi 1,74 USD'ye gönderilen buldozerler, Trinidad'a tanesi 1.20 USD karşılığında gönderilen prefabrik evler ve İsrail'e tanesi 52,03 USD karşılığında gönderilen roket atarlar yer almaktadır. (Cassara/Poncey, **a.g.e.**, s.19); Faturaların şişirilmesinin bütünüyle sahte fatura düzenlemekten daha düşük yakalanma riski arz etmesi dolayısıyla suçlularca ağırlıklı olarak tercih edildiği belirtilmiştir. (Kocasakal, **a.g.e.**, s.83; Çelik/Koçağra/Güler, **a.g.e.**, s.99)

[235] FATF, FATF, **Trade Based Money Laundering**, Paris: FATF, 2006, s.4; Kocasakal, **a.g.e.**, s.83

[236] Çelik/Koçağra/Güler, **a.g.e.**, s.99

[237] FATF, **Trade Based Money Laundering,** s.8

[238] FATF, **Trade Based Money Laundering,** s.8

[239] Brigitte Unger/Johan Den Hertog, "Water Always Finds its Way: Identifying New Forms of Money Laundering", **Crime, Law and Social Change**, Cilt:57, 2012, Sayı:3, s.299

[240] Samuel McSkimming, "Trade-Based Money Laundering: Responding to an Emerging Threat", **Deakin Law Review**, Cilt:15, 2010, Sayı:1, s.63

edenlerin kaynakları hareket ettirirken en çok başvurdukları üç yöntemden biri olduğunu açıklamıştır.[241] 2015'te ise, anılan yöntemler arasında karapara aklamayla mücadele sisteminin en zayıf noktasını ticaret temelinde karapara aklamanın oluşturduğu dile getirilmiştir. [242] Zira ticaret temelinde karapara aklamayla mücadelede banka ve benzeri finans kurumlarına uygulanan denetim sistemlerinden yararlanılamakta; ticaretin serbest ve hareketli doğası bu tür sistemlerin oluşumuna izin vermemektedir.[243] Bireylerle yapılan işlemlerden büyük toptan satışlara uzanan, sayılamayacak çoklukta piyasayı kapsayan, çoğu kez müşterilerle doğrudan temasın bile gerçekleşmediği, milyarlarca işlemden oluşan gevşek bir ilişkiler ağının maliyet etkinliğini sağlayacak şekilde denetlenmesi benzersiz zorlukları aşmayı gerektirecektir.[244]

hh. Sigorta Poliçeleri

Sigorta priminin yıllık taksitler yerine, sigorta sözleşmesinin yapılmasının ardından tek seferde ödenmesine dayanan sigortalama yöntemi son zamanlarda yaygınlaşmıştır. [245] Bu eğilimden faydalanan karapara aklayıcılar, kendileri veya beraber hareket ettikleri kişiler adına satın aldıkları hayat veya emeklilik sigortası poliçelerinin karşılığı olan primi karapara ile ödemekte, daha sonra cezaları ve masrafları kabul ederek sigorta şirketinden erken ödeme isteyip aklanmış paralarını teslim almaktadır.[246] Mevzuatlarında hayat sigortalarına ilişkin kısa bir deneme ve iptal süresi öngörülen ülkelerde, karapara aklayıcıların deneme süresinden yararlanarak yatırımlarını en ufak kayıp yaşamadan geri almaları da mümkündür.[247] Karapara karşılığı edinilmiş sigorta poliçeleri, finans kurumlarından kredi alırken teminat göstermek için de kullanılabilmektedir.[248]

---

[241] Asia/Pacific Group on Money Laundering, **a.g.e.**, Sidney:APG, 2012, s.8; FATF, **Trade Based Money Laundering**, s.3; Cassara/Poncey, **a.g.e.**, s.2

[242] Cassara/Poncey, **a.g.e.**, s.3

[243] McSkimming, **a.g.m.**, s.63

[244] McSkimming, **a.g.m.**, s.63

[245] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.29

[246] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.29; Güner, **a.g.e.**, s.262; Çakır, **a.g.e**., s.49

[247] FATF, **Money Laundering & Terrorist Financing Typologies 2004-2005**, Paris: FATF, 2005, s.47

[248] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.29; İki Avrupa vatandaşının kiraladıkları taşınmaz karşılığında sigorta poliçelerini teminat göstermeleri ve daha sonra oluşan şüphe üzerine soruşturma başlatılarak bu kişilerin uyuşturucu ticaretiyle uğraşan kardeşler olduklarının, poliçe bedellerini de uyuşturucu geliriyle ödediklerinin ortaya çıkarılması buna örnek gösterilebilir. (Güner, **a.g.e.**, s.263)

Gelişmekte olan ülkelerde prim ödemelerinin yaygın olarak nakit parayla yapılması ve gelişmiş ülkelerde ise, sigorta poliçelerinin ikinci el piyasalarının oluşması[249] ve sigorta şirketi ile lehtarın birbirleriyle temasa geçmesine gerek olmaksızın işlemleri tamamlayan aracıların nakit para kullanılmasına sıcak bakması gibi etkenler karapara aklayıcılara kolaylık sağlamaktadır.[250] Aracıların ya da sigorta şirketi çalışanlarının yüksek komisyonlar karşılığında suç gelirlerini kabul ettiği ve hatta sigorta şirketinin doğrudan karapara aklayıcılara ait olduğu örnekler de FATF uzmanlarınca tespit edilmiştir. Örneğin, ABD'de 1995-2003 yılları arasında faaliyet göstermiş bir şirket, uyuşturucu ticaretinden kaynaklanan karaparayı aklama amacıyla ölümcül hastalıkları olan müşterilerinin hayat sigortalarını satın almak ve müşterileri arasında karmaşık poliçe transferleri yapmak gibi yollara başvurmuştur.[251]

Karapara aklama yalnızca hayat sigortaları üzerinden gerçekleştirilmemektedir. Bir diğer yöntem de, karaparayla satın alınmış değerli malları sigortalattıktan sonra bu malların çalındığını veya zarar gördüğünü söyleyerek sigorta şirketinden ödeme talep etmektir. Sigorta şirketinin ödemeyi yapması hâlinde, karapara kaynağı açıklanabilecek yasal parayla değiştirilmiş olacaktır.[252]

ii. Futbol Kulüpleri Yoluyla Karapara Aklama

Günümüzde çok yüksek işlem hacmine ve para akışına sahip bir sektöre dönüşmüş, buna rağmen görece az denetime tabi tutulan futbol kulüpleri yasa dışı faaliyetleri de çekmektedir. Futbol sektörüne girmenin kolay olması, sektörde oyuncu, menajer, sponsor gibi farklı sıfatlarla gelir elde eden fazla sayıda kişinin bulunması, kulüplerin yasal yapısındaki çeşitlilik, özellikle uluslararası düzeyde büyük hacimli işlemler yapılması karapara aklama faaliyetlerini kolaylaştırmakta ve bunların saptanması olasılığını düşürmektedir.[253] Futbol kulüpleri satın almak veya bunlara yatırım yapmak, denetimlerin az ve işlemlerin bulanık olması sebebiyle

---

[249] Güner, **a.g.e.**, s.263
[250] FATF, **Money Laundering & Terrorist Financing Typologies 2004-2005**, s.46
[251] FATF, **Money Laundering & Terrorist Financing Typologies 2004-2005**, s.48-49
[252] FATF, **Money Laundering & Terrorist Financing Typologies 2004-2005**, s.46
[253] Süleyman Aydın/Yusuf Arıkan, "Spor Kulüplerinde Yolsuzluklar ve Karapara Aklama", **Akademik Araştırmalar Dergisi**, 2012, Sayı:55, s.76

karapara aklayıcıların tercih ettiği yöntemlerden biridir. Örneğin, Meksika'da yatırımcıları çekmesi için ortada hiçbir makul sebep bulunmayan bir üçüncü lig futbol kulübüne ikinci lige çıkmasını sağlayacak büyüklüke paranın yatırılması şüpheli bulunup araştırılmış ve yatırılan paranın uyuşturucu ticaretinden kaynaklandığı saptanmıştır.[254] Karapara aklayıcılar bu yöntemle ellerindeki suç kaynaklı parayı tek seferde elden çıkarmakta, daha sonra yasallık görünümü içerisinde parça parça geri almaktadır.[255]

Karapara aklayıcılar, oyuncu transferlerinin uluslararası niteliğini de kötüye kullanmaktadır. Brezilya gibi belirli ülkelerin başarılı oyuncularıyla ünlenip dünyanın her yerine sporcu ihraç ettiği ve Afrika'nın hala yetenek avcıları için ucuz bir kaynak olarak algılandığı spor sektörü çevresinde yasa dışı piyasalar gelişmiş ve Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği'nin sporcuların transfer işleriyle uğraşan kişileri denetleme çabaları yetersiz kalmıştır.[256] Sporcular da daha fazla maddi çıkar elde etmek ve çeşitli düzenlemeleri dolanmak için lisanssız kişilerle çalışmayı tercih edebilmektedir. Dolayısıyla sektörde şeffaflık azalmakta ve karaparanın aklanması için pek çok fırsat doğmaktadır.[257]

Özellikle genç, tanınmayan ve yabancı uyruklu futbolcuların transfer ücretlerinin gerçekte olduğundan daha yüksek gösterilmesi ve bir süre sonra futbolcunun gösterilenden çok daha düşük bir bedele bir başka kulübe gönderilmesi de karapara aklama şüphesi doğuran uygulamalardandır.[258] Ek olarak, maçlara veya yarışmalara toplu bilet satışı yapılmış gibi gösterilmesi, yasa dışı bahisler, kulüplere ait fikri mülkiyet haklarının devrine ve reklam alınmasına dair sahte sözleşmeler gibi yöntemlere de başvurulabilmektedir.[259] Ayrıca, futbol kulüplerinin ülkenin önemli siyasetçileri ve kamu görevlileriyle bağlantı kurabilmek için kullanıldığı bilinmektedir. Yine Meksika'da gerçekleşen bir olayda, bir iş adamı satın aldığı futbol kulübü üzerinden devlet yetkilileriyle yakınlaşmış ve rüşvet yoluyla devlet ihalelerinin kanuna aykırı olarak kendisine verilmesini sağlamıştır.[260]

---

[254] Fausto Martin De Sanctis, **Football, Gambling, and Money Laundering: A Global Criminal Justice Perspective**, Switzerland: Springer, 2014, s.33
[255] Aydın/Arıkan, **a.g.m.**, s.74
[256] De Sanctis, **Football...**, 2014, s.34
[257] Aydın/Arıkan, **a.g.m.**, s.75
[258] De Sanctis, **Football...**, 2014, s.32
[259] De Sanctis, **Football...**, 2014, s.32; Aydın/Arıkan, **a.g.m.**, s.73
[260] De Sanctis, **Football...**, 2014, s.37; Aydın/Arıkan, **a.g.m.**, s.74

jj. Nakit Esaslı İş Yerleri

Karaparanın yasal bir işletmeden elde edilen kazanca eklenmesine ve böylece takibinin zorlaştırılmasına dayanan "nakit esaslı iş yerleri yoluyla karapara aklama"; özellikle restoran, bar, oto yıkama, süpermarket gibi nakit ağırlıklı çalışmasının hayatın olağan akışına uygun bulunduğu iş yerleri üzernden gerçekleştirilmektedir.[261] Bu yöntemle karapara aklamanın masrafı, iş yerinin geliri üzerinden ödenen vergiyle sınırlıdır.[262] Kullanılan işletmelerin belli bir zaman aralığında kaç kişiye, hangi içerikte hizmet sunduğu kesin olarak bilinemeyeceğinden yasallık görünümünün yaratılması da görece kolaydır.[263] Kimi iş yerlerinde karaparanın kasaya eklenmesi yeterliyken, daha fazla denetim uygulanan bir iş yeri söz konusuysa sahte faturalar düzenlenmektedir. Müşterilere nakit alışveriş yapmaları halinde indirim uygulanması ve faturada indirimsiz fiyatın gösterilmesi yoluyla fazla paranın gerekçelendirilmesi de mümkündür.[264]

kk. Kumar ve Diğer Kazanç Sağlayan Oyunlar

Kumarhanelerde düzenli olarak çok miktarda nakit paranın dolaşımının olağan kabul edilmesi ve bunların denetiminin güçlüğü, her zaman karapara aklayıcıları çekmiştir. Suç örgütlerinin, sırf yasa dışı gelirlerini kumardan kazanılmış gösterebilmek için kumarhane satın aldıkları ya da kumarhane yönetimlerini kendileriyle işbirliğine zorladıkları bilinmektedir.[265] Kumarhanelerde nakit halinde karaparayla fiş alınıp bir süre sonra bu fişlerin işletme tarafından karapara aklayıcı ya da bir üçüncü kişi adına düzenlenecek çek karşılığında bozdurulması, sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Bazı durumlarda fişleri tekrar paraya çevirmeye gerek olmaksızın, doğrudan kullanarak da yasal ve yasa dışı mal ve hizmetleri satın almak mümkün olmaktadır. Ek olarak, birden fazla ülkede şubesi bulunan kumarhaneler müşterinin bir şubedeki kredisini isteği üzerine başka ülkedeki şubeye aktararak farkında olmaksızın uluslararası düzeyde karapara aklamayı kolaylaştırmaktadır.[266]

---

[261]Reuter/Truman, **a.g.e**, s.30; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.16
[262]Reuter/Truman, **a.g.e**, s.30; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.16
[263] Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.16
[264]Reuter/Truman, **a.g.e**, s.30
[265] Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.17
[266]Reuter/Turner, **a.g.e.**, s.28-29

Elektronik kumar makineleri de karapara aklama faaliyetlerine araç olabilmektedir. Amerika'da gerçekleşen bir olayda, uyuşturucu gelirlerini aklamayı amaçlayan karapara aklayacılar kumarhane çalışanlarıyla anlaşarak makinelere yüklü yazılıma erişmiş ve yazılımı istedikleri gibi kazanmalarını sağlayacak biçimde değiştirmişlerdir.[267] Kumarhanelerin karapara aklayacıları çeken bir başka özelliği ise, müşterilerine sundukları mali hizmetlerdir. Dünya genelinde birçok kumarhane, adeta bir banka gibi hareket etmekte ve kredi veya borç hesabı açmaya, kasa kiralamaya, diğer finans kurumlarıyla doğrudan para aktarımları gerçekleştirmeye, döviz alıp satmaya ve çek ciro etmeye olanak tanımaktadır.[268]

FATF, kumarı yasaklayan ülkelerin bile kumarhaneler yoluyla karapara aklanması tehdidi altında bulunduğu görüşündedir. Bunun sebebi, bu ülkelerde de yasa dışı kumarhanelerin faaliyet gösterebilmesi ve kişi ve kaynakların karapara aklama amacıyla kumarın yasal olduğu ülkelere hareketidir.[269] Açık denizde kumar oynamaya olanak tanıyan yolcu gemileri de, karapara aklamayla mücadele sisteminin zayıf noktalarındandır. Bu gemiler, yetki alanı meselesi dolayısıyla genelde denetlenmemekte olup örneklerin büyük çoğunluğunda, bayrak devletlerinin karapara aklamaya karşı tedbirleri hayata geçirmekle ilgilenmediği saptanmıştır.[270] Düzenlenip ve denetlenmesi gereken bir diğer alan ise, çevrimiçi kumar siteleridir. Kimi devletler, çevrimiçi kumar açısından fiziksel mekanlarda oynanan kumara benzer şartlar ve ruhsatlar öngörse de genel bir yasama açığı mevcuttur. Ek olarak, sanal kumarhanelerle ilgili henüz yeterince çalışma yapılmadığından karşılaşılabilecek riskler yetkililerce tam olarak anlaşılamamaktadır.[271]

At yarışları ve piyango gibi şans oyunları da karapara aklama maksadıyla kullanılmaktadır. At yarışında kazanan biletlerin karapara aklaycılar tarafından gerçek sahiplerinden satın alınması ile sıkça karşılaşılmaktadır. Bilet sahipleri de, hem karapara aklayıcıların teklif ettiği fazladan para hem de vergi ödemekten kurtulma istekleri dolayısıyla bu işleme rıza göstermektedir. Aynı yöntem, ikramiyelerini almak için piyango idaresine gelenlerin biletleriyle de

[267] De Sanctis, **Football...**, s.84
[268] Nedelcu, **a.g.e.**, s.39; Ergül, **a.g.e.**, s.17
[269] FATF, **Vulnerabilities of Casinos and Gaming Sectors**, Paris: FATF, 2009, s.23
[270] FATF, **Vulnerabilities...**, s.60
[271] FATF, **Vulnerabilities...**, s.59

uygulanmaktadır.[272] At yarışını düzenleyen kişilerle anlaşılarak, yarış bittikten sonra yarışın sonuçlarına göre kazanan bir bilet düzenlemeleri de sağlanabilir.[273]

II. İnternet ve Sanal Para

İnterneti ticaret için fazlasıyla elverişli bir platform haline getiren hızlılık, erişim kolaylığı, gizlilik ve küresellik gibi özellikler, aynı zamanda karapara aklama faaliyetlerine uygun bir alan ortaya çıkmasına da neden olmaktadır.[274] Sanal ortamda tarafların kimliğinin tespit edilmesinin veya doğrulanmasının tam olarak mümkün olmaması, denetime olanak tanıyacak kayıtların azlığı ya da yokluğu, internet hizmet sunucularının şüpheli işlem bildiriminde bulunmamaları ve hatta müşterilerine tam bir koruma sunmak için yetkililerin iz sürmesini engelleyecek şifreleme yöntemleri kullanmaları ve internet üzerinden gerçekleştirilen birçok işlemin mevcut yasal tanımların dışında kalması karapara aklayıcıların görece kolay ve risksiz biçimde hareket edebilmesi anlamına gelmektedir.[275] Örneğin, TOR ismiyle bilinen ve 90'ların sonundan beri kullanımda olan *Onion Router* aracılığıyla bilişim alanında uzmanlık sahibi olmayan sıradan kişiler bile internet üzerindeki işlemlerine gizlilik sağlayabilir.[276]

TOR aynı zamanda internetin, Google gibi genel kullanıma açık arama motorlarınca dizine eklenemeyen ve alışıldık internet tarayıcılarıyla erişilemeyen gizlenmiş içerikleri barındıran, "dark web" olarak da bilinen kısmına erişim amacıyla kullanılmaktadır.[277] Dark web platformlarını kullananların kimliklerini ve konumlarını tespit etmenin son derece güç olması; egzotik hayvanlar, uyuşturucu, silah, pedofililere yönelik pornografik içerik gibi hertürlü yasa dışı malın alım-satımı için uygun bir ortam oluşturduğu gibi kiralık katillerden hackerlara geniş bir yelpazede konusu suç teşkil eden hizmetleri sunanlarla temasa geçmeyi de mümkün

---

[272] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.29; Kaptangil, **a.g.e.**, s.41
[273] Değirmenci, **a.g.e.**, s.76
[274] Steven Philippsohn, "Money Laundering on the Internet", **Computers & Security**, Cilt:20, 2001, Sayı:6, s.485
[275] Philippsohn, **a.g.m.**, s.485
[276] David Goldschlag/Michael Reedy/Paul Syversony, " Onion Routing for Anonymous and Private Internet Connections", **Communications of the ACM**, 1999, s.4, https://www.onion-router.net/Publications/CACM-1999.pdf, Erişim Tarihi: 05.02.2019, 16:41
[277] Mahmut Yardımcıoğlu/Gamze Şerbetçi, "Bitcoin'in Yapısı ve Yasa dışı Kullanımı", **Al-Farabi International Journal on Social Sciences**, Cilt:2, 2018, Sayı:4, s.179-180

kılmaktadır.[278] 2013 yılında uyuşturucu ticareti, kasten öldürmeye teşvik, bilişim suçları ve karapara aklama suçuyla ilişkisi dolayısıyla FBI tarafından kapatılan ve kapatılmasından önceki yıl 9,5 milyon Bitcoin (BTC) satış hasılatı yapan *Silk Road* e-ticaret sitesi, bu tür platformların öne çıkmış örneklerindedir.[279] *Silk Road*'da sunulan ürün ve hizmet çeşitliliği ile internet sitesinin kolay kullanıma imkan veren arayüzü, faal olduğu dönemde sitenin "karaborsanın Amazonu" olarak anılmasına sebep olmuştur.[280]

Bu başlık altında üzerinde durulması gereken bir gelişme, sanal paranın yaygın biçimde kulllanılmaya başlamasıdır. Amerikan doları, euro, Türk lirası gibi tedavülde bulunan bir para birimine karşılık gelmeyen, devletlerden ve onların kurumlarından bağımsız olarak kullanılabilen ve alınıp satılabilen, değeri dalgalanmalara tabi "sanal para"ların[281] toplam tutarı; 2018 itibariyle 800 milyar Amerikan dolarını geçmiştir. Güncel durumda sayısı 1300'ü geçen sanal para çeşitlerinin ilki ise, Bitcoindir.[282] ABD'de 21 yaşında bir gencin, sanal parayla yaptığı işlemlerle bir seneyi biraz aşan bir süre içerisinde 1 milyon Amerikan dolarını denetimsiz bir şekilde mali sisteme soktuğu için hâkim karşısına çıkarılması; bu teknolojinin karapara aklama faaliyetini son derece kolay ve erişilebilir kıldığına işaret etmektedir.[283]

Elektronik olarak temsil edilen ve akıllı kartlar kullanılarak aracısız aktarılabilen sanal para, karapara aklamanın yerleştirme aşamasında nakit kaçakçılığına ve yüz yüze işlemlere olan ihtiyacı ortadan kaldırmıştır.[284] Sanal paranın herhangi bir devletin denetiminde olmaması ve taşıma güçlüğü yaratmaması, paranın alıcının cüzdanından doğrudan satıcının cüzdanına gönderilmesi; yasa dışı faaliyetlerde bulunanların ilgisini çekmektedir.[285] Karapara aklamanın ayrıştırma aşamasında karapara aklayıcı; internet bankacılığı üzerinden geleneksel bir bankanın

---

[278] Yardımcıoğlu/Şerbetçi, **a.g.m.**, s.180
[279] Şehnaz Koçoğlu/Yasin Erdem Çevik/Cihan Tanrıöven, "Bitcoin Piyasalarının Etkinliği, Likiditesi, Oynaklığı", **İşletme Araştırmaları Dergisi**, Cilt:8, 2016, Sayı:2, s.79-80
[280] Yardımcıoğlu/Şerbetçi, **a.g.m.**, s.166
[281] Savaş Durmuş/M. Şebap Polar, "Sanal Para Bitcoin", **KAÜİİBFD**, Cilt:9, 2018, Sayı:18, s.661
[282] Durmuş/Polar, **a.g.m.**, s.661
[283] Wolfie Zhao, "21-Year-Old Trader Prosecuted Over Bitcoin Money Laundering", **Coindesk**, 20.08.2018, https://www.coindesk.com/21-year-old-trader-prosecuted-over-bitcoin-money-laundering, Erişim Tarihi: 13.04.2019, 20:55; United States of America v. Jacob Burrell Campos Indictment, Case No. 18CR3554H, June 2017
[284] Philippsohn, **a.g.m.**, s.485
[285] Durmuş/Polar, **a.g.m.**, s.661; Yardımcıoğlu/Şerbetçi, **a.g.m.**, s.166

kimlik tespiti engellerine takılmadan sahte isimlerle hesap açabilmekte, karaparanın dakikalar içerisinde defalarca biçimini değiştirmekte, farklı ülkeler arasında aktarmak yoluyla yetkililerin karaparayı takibini zorlaştırmaktadır.[286] Bütünleştirme aşamasında ise, karaparayı internet üzerinden sunulan hizmetler sonucu kazanılmış göstermek mümkündür.[287] Bu yöntem işleyiş mantığı açısından ticaret temelinde karapara aklamayı hatırlatsa da; ticaret temelinde karapara aklamada karşılaşılan coğrafi kısıtlamalar ve yanıltıcı belge düzenleme gereksinimi burada söz konusu olmadığından yöntem çok daha zahmetsiz, satılan ürünün var olmadığının ya da fiyatının yanlış beyan edildiğinin adli makamlarca kanıtlanması ise çok daha zordur.[288]

İnternet üzerinden karapara aklamaya verilebilecek bir örnek, yaklaşık 6 milyar Amerikan dolarının aklanmasıyla ilişkilendirilen Kosta Rika merkezli Liberty Reserve (LR) sanal para şirketi olayıdır. Şirket, yeni kullanıcıları bilgilerinin doğruluğunu denetlemeksizin kabul etmiş ve gerçek para ile LR satın alıp bu değer üzerinden işlem yapmalarını ve istedikleri zaman sistemden çekilmelerini mümkün kılmıştır. Şirket hakkında yürütülen ve 5 kişinin tutuklanmasıyla sonuçlanan soruşturmanın 17 ülkeye yayılması ve 15 farklı ülkeden toplam 36 adli yardım talebinde bulunulmasını gerektirmesi, sanal para aracılığıyla yapılan karapara aklamanın ne derece karmaşık ve takibi güç olabileceğini de kanıtlamaktadır.[289]

mm. Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlardan Faydalanma

Dernek, vakıf, sendika, sivil toplum örgütü gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, her yıl milyarlarca dolar bağış toplamakta ve idari masraflarını ödedikten sonra kalan miktarı bağışlardan yararlanacak kişi ya da kurumlara dağıtmakta; diğer bir deyişle, yoğun bir para akışı gerçekleştirmektedir.[290] Bu tip kuruluşların kabul ettikleri ve dağıttıkları bağışlar ile yaptıkları harcamaların gerçekliğinin ve

[286] Philippsohn, **a.g.m.**, s.485
[287] Philippsohn, **a.g.m.**, s.485
[288] Philippsohn, **a.g.m.**, s.485-486
[289] USA Department of Justice, https://www.justice.gov/sites/default/files/usao-sdny/legacy/2013/05/30/visual.pdf, Erişim Tarihi: 05.02.2019, 17:45
[290] Nedelcu, **a.g.e.**, s.39; Deniz Turan/Murat Uzun," Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörizmin Finansmanı ve Kara Para Aklama Üzerindeki Rolü", **Güvenlik Çalışmaları Dergisi**, Cilt:19, 2017, Sayı:3, s.33

gerekliliğin denetlenmesi son derece güç olduğundan, karapara aklayıcılar için elverişli bir alan ortaya çıkmaktadır.[291]

Karaparanın, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara bağış adı altında aktarılarak aklanması mümkündür.[292] Karapara bu yöntemle yasal bağışlarla karıştırılmakta ve yetkililerce tespiti ve takibi zorlaştırılmaktadır. Kimi örneklerde karaparanın bir kısmının kâr amacı gütmeyen kuruluşun varlık amacına uygun harcanması ve böylece yasallık görünümünün güçlendirilmesi de söz konusudur.[293] Kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından toplanan paralar, hem kuruluşun masraflarının hem de yardımda bulunduğu kişi veya kurumların ihtiyaçlarının olduğundan yüksek gösterilmesi yoluyla gizlenebilecek ve daha sonra istenilen alıcıya aktarılabilecektir.[294] Suç örgütlerinin sırf terörizmin finansmanı ve karapara aklama faaliyetlerine paravan sağlamak için bu gibi kuruluşlar kurduklarına sıklıkla rastlanmaktadır.[295]

f. Karapara Aklamanın Ekonomik ve Toplumsal Sonuçları

Karapara aklama faaliyetleri, gerek gerçekleştikleri ülkelerde gerekse uluslararası düzeyde ekonomik ve toplumsal yapıları zedelemektedir. ABD Yabancı Karapara Aklamayı Engelleme ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu'nun giriş kısmında yer alan; "*Uluslararası organize suç örgütlerince karapara aklanması; ulusal hükümetlerin yasal otoritesine meydan okumakta, devlet görevlileri ile meslek sahiplerini yolsuzluğa itmekte, ulusların mali ve ekonomik dengesini tehlikeye atmakta, küresel faiz piyasalarının etkinliğini azaltmakta ve hukuk normlarını, mülkiyet haklarını ve insan haklarını devamlı olarak ihlal etmektedir,*"[296] ifadeleri karapara aklamanın çok geniş bir alana yayılmış ve son derece ağır sonuçlarını özetler niteliktedir. Çalışmamızın bu kısmında ayrıntılı olarak ele alınacak bu sonuçları anlamak, "neden karapara aklamayla mücadele etmeliyiz?" sorusunu cevaplayabilmek açısından da önemlidir.

---

[291] Kaçar, **a.g.e.**, s.76; Güner, **a.g.e.**, s.61
[292] Mavral, **a.g.e.**, s.101
[293] Turan/Uzun, **a.g.m.**, s.4
[294] Nedelcu, **a.g.e.**, s.39
[295] Nedelcu, **a.g.e.**, s.39
[296] Foreign Money Laundering Deterrence and Anticorruption Act, § 2. 106th Cong., H.R. 2896; https://www.congress.gov/106/bills/hr2896/BILLS-106hr2896ih.pdf, Erişim Tarihi: 04.05.2020, 17:25

aa. Karapara Aklamanın Ekonomik Sonuçları

Karapara aklama; hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde mali sistemlerin şeffaflığını, etkinliğini ve devamlılığını tehdit eden ve ekonomiye zarar veren bir olgudur.[297] Serbest piyasa ekonomilerinde yatırımcıların amacının mümkün olduğunca yüksek kâr elde etmek olduğu kabul edilir.[298] Oysa suçlular piyasada faaliyet gösterirken kârı en üst düzeye çıkarmayı değil, ellerindeki karaparayı aklamayı amaçladığından genellikle lüks arabalar, sanat eserleri, antikalar, mücevherler gibi üretken olmayan alanlara yatırım yapmaktadırlar.[299] Özellikle gelişmekte olan ülkeler bakımından zaten kıt olan kaynakların böyle etkinliken uzak kullanımı ekonomik kalkınmanın yavaşlaması anlamına gelecektir.[300] Karapara aklayıcılar ticarî işletme sahibi olduklarında da amaçları bu işletmelerden kâr elde etmek değildir, zira esas gelirleri suç işleyerek edinilen kazançtır. İşletmeyi ekonomik gerekliliklere göre yönetme kaygısı duymaz, yalnızca paravan olarak kullanır ve dolayısıyla işletmeyi verimsizleştirecek bir yönetim tarzı benimserler.[301]

Kâr elde etme isteği ve ihtiyacı olmayan paravan işletmelerin yarattığı zarar, özellikle özel sektörde yasalara uygun olarak faaliyet gösteren kişi ve kuruluşlar üzerinde doğmaktadır.[302] Bu kişi ve kuruluşlar, yüklü miktarda karaparaya erişimi olan ve dolayısıyla ürün veya hizmet fiyatlarını piyasa genelinin altına çekebilen paravan işletmelerle rekabet edebilecek durumda değildir. Bu da, pazarın dışına sürülmelerine neden olmakta ve belli pazarların suç örgütlerince ele geçirilmesi riski doğmaktadır.[303] Adil olmayan rekabet şartları özelleştirme süreçlerinde de kendini gösterir. Özelleştirmeyi karapara aklamak için iyi bir fırsat olarak gören suç örgütleri, suç gelirlerini kullanarak rahatlıkla diğer alıcılardan daha yüksek fiyatlar

---

[297] Stevan Aleksoski/Ognen Aleksoski, "Money Laundering as a Type of Organized Crime", **Journal of Process Management – New Technologies, International**, Cilt:3, 2015, Sayı:3, s.44; Taşdelen, **a.g.e.**, s.48

[298] Ayrıntılı bilgi için bkz. Mahfi Eğilmez, **Ekonominin Temelleri**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2019; Mahfi Eğilmez, **Makroekonomi**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2016

[299] Brent L. Bartlett, **Economic Research Report: The Negative Effects of Money Laundering on Economic Development**, The Asian Development Bank Regional Technical Assistance Project No.5967: Countering Money Laundering in The Asian and Pacific Region, 2002, https://waleolusi.files.wordpress.com/2013/05/the-negative-effects-of-money-laundering-on-econom.pdf, Erişim Tarihi: 29.01.2019, 04:39, s.4; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.465; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.45-47

[300] Bartlett, **a.g.e.**, s.4

[301] Bartlett, **a.g.e.**, s.4

[302] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.79; Karaal, **a.g.e.**, s.114

[303] John McDowell/Gary Novis, " The Consequences of Money Laundering and Financial Crime", **Economic Perspectives**, Cilt:6, 2001, Sayı:2, s.7; Değirmenci, **a.g.e.**, s.42

teklif edebilmektedir.[304] Sonuç olarak, dürüst yatırımcı ve girişimciler piyasadan tamamen çekilmek zorunda kalma ya da faaliyetlerini sürdürebilmek için kendileri de hukuksuz davranışları benimseme tehlikeleriyle karşılaşmaktadır.[305]

Ülke içinde yasa dışı para hareketlerinin neden olduğu vergi kaybı, hukuk düzenine saygılı vatandaşlara daha yüksek vergiler biçiminde dönmektedir.[306] Ancak karapara aklama faaliyetleri, yalnızca toplanacak vergi miktarını etkilemekle kalmayıp bu vergilerin nasıl kullanılacağını da şekillendirir. Karapara aklamanın ürettiği zenginlik sonucu suçlular daha fazla suç işleme olanağına ve isteğine sahip olduğundan; devlet, artan suç oranlarına karşı güvenlik alanına ve uyuşturucu ticareti gibi suçlar yüzünden de sağlık alanına bütçe aktarımı yapmak zorunda kalır. Bu alanlara aktarılan bütçe, farklı alanlardan kısılmakta ve bu da vatandaşların ihtiyaçlarının dengeli bir biçimde karşılanamaması sonucunu doğurmaktadır.[307]

Karapara aklama, banka ve sigorta şirketi gibi finans kurumları açısından da tehlike yaratmaktadır.[308] Büyük miktarlarda paranın beklenmeyen giriş çıkışları, kurumun varlık ve risk yönetimine ilişkin güçlükler yaşamasına yol açabilir.[309] Ek olarak, kurum çalışanlarının gerçekleştirdiği ya da engellemediği karapara aklama faaliyetleri neticesinde ilgili finans kurumuyla işlem yapan kişilerin ve hatta kurumun kendisinin zarar görmesi mümkündür.[310] Bu durumun bir örneği, Almanya'da kurulmuş özel bir banka olan ve 1995 senesinde iflas eden BVH'dir. BVH'nin iflasından sonra yapılan araştırmada, banka bünyesinde sahte krediler yoluyla karapara aklandığı ve aklanan karaparanın El Kaide terör örgütüyle bağlantılı olduğu düşünülen bir şirkete aktarıldığı ortaya çıkmıştır.[311] Bir diğer örnek, Fransa'da 2001 sonlarında önde gelen bankaların dolandırıcılık, vergi kaçakçılığı ve karapara aklama suçlarıyla ilişkilendirilmesidir. Yapılan soruşturma sonucunda, 70 milyon doları aşkın bir meblağın bir kısmı çalıntı binlerce çek biçiminde İsrail'e götürüldüğü

[304] McDowell/Novis, **a.g.m.**, s.8
[305] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.464; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.45
[306] McDowell/Novis, **a.g.m.**, s.8; Güner, **a.g.e.**, s.63; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.48; Karaal, **a.g.e.**, s.115
[307] McDowell/Novis, **a.g.m.**, s.8; Güner, **a.g.e.**, s.63
[308] Bartlett, **a.g.e.**, s.4; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.465; Güner, **a.g.e.**, s.63
[309] McDowell/Novis, **a.g.m.**, s.8; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.465; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.45; Karaal, **a.g.e.**, s.115
[310] Bartlett, **a.g.e.**, s.6
[311] Bartlett, **a.g.e.**, s.7

ve buradaki döviz bürolarında paraya çevrildiği anlaşılmıştır.[312] Bu örnekler karapara aklayanların finans kurumlarını faaliyetlerine alet etme ve yozlaştırma riskini gözler önüne sermektedir. Finans kurumlarının daha küçük ölçekli olduğu gelişmekte olan ülkelerde ise, yalnızca belirli çalışanların değil, kurumun tamamının yozlaşması ve hatta suçlularca kontrol edilir hale gelmesi söz konusu olabilir.[313]

Ulusal düzeyde, mevcut arz ve talep dengelerinde ve enflasyon, büyüme ve benzeri ekonomik koşullarda herhangi bir değişiklik olmadığı halde piyasaya büyük miktarlarda para sürülmesi ekonomide dengesizliğe yol açmaktadır. [314] Yapay değişikliklere maruz kalan fiyatlar bilgi taşıma işlevlerini[315] yitirecek ve ekonomik karar alma süreçlerinin düzgün yönetilmesi güçleşecektir.[316] Ayrıca karapara aklama faaliyetinde bulunanların yatırım hedefleri kısa dönemlidir; bu kişiler, çıkarları gereği ya da aklanan karaparanın yetkililerce tespit edilmemesi için yatırımlarını çekmeye her an hazırdırlar. Tıpkı paranın ortada herhangi bir ekonomik neden bulunmaksızın piyasaya girmesi gibi aniden çekilmesi de piyasaları dengesizleştirecek niteliktedir. [317] Küresel piyasaların bütünleşik niteliği göz önüne alındığında; bir ülkedeki dengesizliklerin kolaylıkla diğer ülkelere de yayılabileceği ve ekonomi politikalarının uluslararası eşgüdümünün sarsılacağı ortadadır.[318] Dürüst yatırımcılar suç unsurlarının yüksek, piyasa güvenilirliğinin ve fiyatların bilgi taşıma özelliğinin düşük olduğu ülkelerde yatırım yapmaktan kaçınacağından karapara aklamanın yoğun olduğu ülkeler birçok uluslararası yatırım fırsatını kaçırmakta ve ülke ekonomisinin sürdürülebilir büyümesi baltalanmaktadır.[319] Karapara aklamayla ilişkili olarak artan yolsuzluk ve kayıtdışı ekonomi de, büyüme üzerinde belirgin olumsuz etkide bulunmaktadır.[320] [321]

---

[312] Bartlett, **a.g.e.**, s.7
[313] Bartlett, **a.g.e.**, s.7
[314] Başak, **a.g.e.**, s.9; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.465; Karaal, **a.g.e.**, s.115
[315] Fiyatların bilgi taşıma işlevinden anlaşılması gereken, yatırımcıların yatırımlarını yönetirken fiyatların ilgili varlıkların değerini yansıttığı ve buna göre belirlendiği kabulüyle hareket etmesidir. (Çağlar Manavgat, **Sermaye Piyasasında İşleme Dayalı Manipülasyon ve Özel Hukuk Bakımından Sonuçları**, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü**,** 2008, s.2)
[316] Başak, **a.g.e.**, s.9
[317] McDowell/Novis, **a.g.m.**, s.8; Karaal, **a.g.e.**, s.113
[318] VitoTanzi, **Responding to Money Laundering: International Perspectives**, (Ed. Ernesto U. Savano), Netherlands: Harwood Academic Publishers, 1997, s.97; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.44
[319] McDowell/Novis, **a.g.m.**, s.8; Karaal, **a.g.e.**, s.114
[320] Alban Hetemi/Safet Merovci/Ozan Gulhan, "Consequences of Money Laundering on Economic Growth – The Case of Kosovo and its Trade Partners", **Acta Universitatis Danubius OEconomica**, Cilt:14, 2018, Sayı:3, s.122
[321] Karşıt görüş ise, karaparanın ulusal ekonomiler üzerindeki olumsuz etkilerine dair savların dayanaktan yoksun olduğu yönündedir. Bu görüşe göre, karapara aklama yoluyla yasal ekonomiye

Hem ulusal hem de uluslararası sermaye piyasaları karapara aklama sonucunda olumsuz etkilenmektedir. Sermaye piyasalarının temel özelliklerinden biri, işleyişlerinin yatırımcıların piyasaya duyduğu güvene dayanmasıdır. Bu güveni yitirmek son derece kolay, geri kazanmak ise hem zor hem de zaman alıcıdır.[322] Suçluların kontrolündeki paranın kayda değer boyutlara ulaşması, dürüst yatırımcıların piyasanın etkin ve şeffaf işleyişine yönelik inancını ortadan kaldırmakta, bu da piyasayı söylenti ve yanlış bilgilerle kolaylıkla sarsılabilir hale getirmekte ve hatta yatırımcıların işlem yapmaktan vazgeçmesine sebep olmaktadır.[323] Ek olarak, aklanan karapara ile güce ve zenginliğe kavuşan suçlular sermaye piyasalarını düzenleme ve denetleme görevini üstlenmiş kişileri yolsuzluk eylemlerine teşvik edebilmektedir.[324]

Kural olarak ülkeler arasında sermaye akışının faiz, döviz kuru ya da vergi iadesi farklılıkları gibi ekonomik nedenlere bağlı olarak gerçekleşmesi gerekirken, karapara aklayıcılar yasal düzenlemelerin ve denetimin zayıf olduğu ülkelere sermaye akışına sebep olmakta ve bu da, piyasalarda beklenmedik değişimlere neden olmaktadır. [325] Karaparanın yurt dışına aktarılması, döviz kurunda yapay dalgalanmalar yaratmanın yanı sıra yatırımların dağılımının ekonomi mantığına

---

dâhil edilen malvarlığı değerleri yatırım, istihdam ve vergi gelirine dönüşmekte ve ülkenin zenginleşmesine katkı sağlamaktadır. Karapara aklamayla mücadele etmek ise, tam tersine etki yapmaktadır; zira ilgili ülkenin bürokratik ve adli masraflar gibi somut bedelleri ve kişi ve kurumların gizlilik kaybı gibi soyut bedelleri üstlenmesini gerektirmektedir. (Peter Alldridge, **a.g.e.**, s.30-31) Elbette karapara aklamayla mücadelenin masrafsız olduğu iddia edilemez. Özel bir veri analizi şirketi, ABD'de 2018 itibariyle sırf finans kurumlarının üstlendiği karapara aklamayla mücadele maliyetinin yıllık 25,3 milyar dolar olduğunu tespit etmiştir. (LexisNexis Risk Solutions, "Anti-money Laundering Compliance Costs U.S. Financial Services Firms $25.3 Billion per Year, According to LexisNexis Risk Solutions", 10.10.2018, https://www.prnewswire.com/news-releases/anti-money-laundering-compliance-costs-us-financial-services-firms-25-3-billion-per-year-according-to-lexisnexis-risk-solutions-300728586.html, Erişim Tarihi: 13.04.2019, 20:27) Gerçekten de, egemenlik alanlarına karapara sokulduğunun ve bu karaparayı kabul ettikleri için uluslararası itibarlarının sarsıldığının farkında oldukları hâlde karaparaya ekonomik açıdan duydukları ihtiyaç dolayısıyla önlem almaktan kaçınan ve hatta karapara aklamayı kolaylaştırıcı düzenlemeler yapan devletler mevcuttur. (Güner, **a.g.e.**, s.200) Hollanda'da yapılan bir çalışmada, ülkede aklanan her 1 milyar Euro'nun % 0,1 oranında ekonomik büyümeye karşılık geldiği saptanmıştır. Araştırmacılara göre, bir ülkenin suçu kendi sınırları dışında tutmayı başarıp bir yandan da başka ülkelerde işlenmiş suçların getirilerinden faydalanması ahlaken yanlışsa da kısa vadede ekonomiye kayda değer olumsuz etkisi bulunmamaktadır. Dikkat edilmesi gereken nokta, suç kaynaklı para akışı gerçekleşen yerlerde suç oranlarının da artabileceğidir. Her bir milyon suç vakası, ekonomiye % 0,3 küçülme olarak dönmektedir. (Brigitte Unger ve diğerleri, **The Amounts and the Effects of Money Laundering**, Report for the Ministry of Finance, Utrecht: Utrecht School of Economics, 2006, s.9)

[322] Frank B. Cross/Robert A. Prentice**, Law and Corporate Finance**, Cheltenham: Elgar Financial Law, 2007, s.131

[323] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.45

[324] Tanzi, **a.g.e.**, s.98

[325] Tanzi, **a.g.e.**, s.95

aykırı bir görünüm almasına yol açmakta ve dünya genelinde kalkınma hızını düşürmektedir.[326]

bb. Karapara Aklamanın Toplumsal Sonuçları

Karapara aklamanın yalnızca ekonomi değil, toplum üzerinde de olumsuz etkileri söz konusudur. Birçok karapara aklama yöntemi, karaparayı üreten suça karışmamış üçüncü kişilerin katılımına dayanmakta olup bu katılım basit bir dikkatsizlikten rüşvet, yasa dışı seçim destekleri ve diğer yolsuzluk eylemleri dolayısıyla suçlularla işbirliği yapmaya uzanan bir yelpazede gerçekleşir.[327] Organize suç örgütlerinin karapara aklama faaliyetleri esnasında kamu görevlileri ile finans kurumları üzerinde yaptığı yozlaştırıcı etki ve elde ettikleri zenginlikle kazandıkları sosyal ve mali güç, karapara aklamanın yoğun olarak gerçekleştiği ülkelerde yasa dışı güç odaklarının ortaya çıkması ve hukuk düzenine olan güvenin azalması anlamına gelmektedir.[328] Buna bağlı olarak sosyal bağların çözülmesi, ahlaki değerlerin zayıflaması ve sonuç olarak demokratik kurumların işlerliğini yitirmesi, hatta demokratikleşmesini henüz tamamlamamış ülkelerde sürecin durması veya gerilemesi tehdidi oluşur.[329]

Karapara aklama faaliyetleri, karaparaya kaynaklık eden suçlarla iç içe geçmiş olup bu suçların oranında artışa yol açmaktadır.[330] Bunun sebebi, hem karaparayla zenginleşmenin suç işlemenin gerekçesi olması hem de aklanan karaparanın bir kısmının yeni suçların işlenmesinde ve suç örgütlerinin devamlılığının sağlanmasında kullanılmasıdır.[331] Ayrıca suç örgütlerinin güçlenmesi ve üyelerinin toplumda saygınlık kazanması, adaletten kaçmalarını kolaylaştırıp

---

[326] Tanzi, **a.g.e.**, s.95; Güner, **a.g.e.**, s.63; Karaal, **a.g.e.**, s.113
[327] Unger ve diğerleri, **a.g.e.**, s.9; Değirmenci, **a.g.e.**, s.42
[328] Güner, **a.g.e.**, s.200; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.465; Değirmenci, **a.g.e.**, s.42; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.49
[329] Financial Action Task Force, http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/, Erişim Tarihi: 29.01.2019, 07:37; Kolombiya, Peru, Bolivya, Meksika ve Tayland gibi ülkelerin ekonomilerinin uyuşturucudan elde ettikleri karaparayla zenginleşip güçlenmiş kartellerin denetiminde bulunduğu ve bu kartellerin anılan ülkelerde adeta birer gölge iktidar haline geldiği belirtilmekte ve bu ülkeler için "narkodevlet" adlandırılması yapılmaktadır. (Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.463); "*Uyuşturucu ticaretinin ve aklamanın yoğun olduğu ve Mafya'nın tüm devlet kurumlarını etkileyebildiği, kamunun demokratik kurumlara olan inancının yok olduğu, yargının güzünü yitirdiği ve yasamanın kendinden umulanı veremez hale geldiği*", demokratik olmayan, mülkiyet, gelir ve hakların suç örgütlerinin kontrolünde bulunduğu düzene "mafyokrasi" de denmektedir. (Yetim/Dağtekin, **a.g.e.**, s.23)
[330] McDowell/Novis, **a.g.m.**, s.8; Değirmenci, **a.g.e.**, s.42
[331] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.49; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.463; Taşdelen, **a.g.e.**, s.48

görece dokunulmazlık içinde başka suçlar işlemelerine olanak tanımaktadır.[332] Suç işlyerek sosyal ve ekonomik konumun yükseltilebileceği düşüncesi yaygınlaşıp yasalara bağlılık fikri daha az değer görmeye başladıkça, toplumun çeşitli kesimlerinin suçluları örnek alması ve hatta onlara hayranlık duyması söz konusu olacak, bunun sonucunda da yasallık görünümüne eskisi kadar önem verme gereği hissetmeyen suçlular serbestçe hareket edebilecektir.[333] Toplumda suç işlemenin zenginliğe kavuşmanın kolay bir yönemi olduğu ve yasal yollara göre çok daha fazla kazanç getirdiği algısının oluşması daha önce suça karışmamış kişiler üzerinde teşvik edici etki yaratacağından, var olan suç örgütlerine yenilerinin eklenmesi de mümkündür.[334]

2. Karapara Aklama Suçunun Tarihsel Gelişimi

Karapara adlandırması görece yeniyse de, bu adlandırmaya karşılık gelen kirli paranın ilk ortaya çıkışı, ilk kazanç getiren suç kadar eskidir.[335] Karapara aklamanın ilk örnekleri ise, 4000 yılı aşkın bir süre önce, zengin tüccarların malvarlıklarını hükümetten gizlemeye çalıştığı Çin'de kaydedilmiştir.[336] Yerel hükümetlerin, ahlaken zayıf ve tehlikeli buldukları tüccarları hedef alarak kâr getiren işlerinin birçoğunu yasaklamaları karşısında; tüccarlar paranın kolay taşınabilen mallara çevrilmesi, merkezden uzak ve denetimin zayıf olduğu illere götürülmesi, hükümetin yetki alanı dışında yatırım yapılması ve yabancı paralar ve şişirilmiş fiyatlar üzerinden işlemler gerçekleştirilmesi gibi yöntemlere başvurmuştur.[337] Bu tüccarların bir kesiminin gelirlerini büyük oranda rüşvet, şantaj ve karaborsadan sağladığı ve bu yüzden devlet karşısında görünmez olma arzusu duyduğu da aktarılmaktadır.[338] Yine aynı dönemde bazı Asurlu tüccarların Anadolu'dan ithal edilen mallara uygulanan

---

[332] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.463
[333] Nihat Falay, "Organize Ekonomik Suçun Niteliği ve Rengi", **Yolsuzluk Ekonomisi ve Yolsuzlukla Mücadele** (Ed. İzzettin Önder/Mehmet Karakaş/Murat Çak), Ankara: TOBB, 2008, s.208
[334] McDowell/Novis, **a.g.m.**, s.8; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.464
[335] Taşdelen, **a.g.e.**, s.6; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.4
[336] Nigel Morris-Cotterril, "Think Again: Money Laundering," **Foreign Policy**, 2009, https://foreignpolicy.com/2009/11/19/think-again-money-laundering/, Erişim Tarihi: 27.01.2019, 07:46; Miriam Wasserman, "Dirty Money", **Regional Review**, 2002, Sayı:Q1, s.16 (s.14-19), Taşdelen, **a.g.e.**, s.6; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.4
[337] Sterling Seagrave, **Lords of the Rim**, New York: Putnam Publishers, 1995, s.67 (Aktaran: Hasib, **a.g.e.**, s.10); Taşdelen, **a.g.e.**, s.6
[338] Seagrave, **a.g.e.**, s.67 (Aktaran: Hasib, **a.g.e.**, s.10)

vergiyi ödemekten kaçınmak için devlete yalan beyanda bulunduğu ticari yazışmalardan anlaşılmaktadır.[339]

Orta Çağ'da Katolik Kilisesi'nin faizciliği bir suç ve bunun da ötesinde ölümcül bir günah olarak kabul etmesi üzerine, tefeciler ve tüccarlar faiz gelirlerinden faydalanmayı sürdürebilmek için bu gelirlerin varlığını bütünüyle saklamaya veya meşru sayılan başka tür gelirler gibi göstermeye yönelik, günümüz karapara aklama faaliyetlerini anımsatan yöntemler geliştirmeye başlamışlardır.[340] Bu yöntemler arasında; döviz kurlarını faizi karşılayacak şekilde yükseltmek, aldıkları ücretlere üstlenilen risk bedeli eklemek, borç sözleşmelerine geç ödeme halinde cezai şart öngördükten sonra borç alanla gizli bir anlaşma yapmak yoluyla ödemenin zamanında yapılmamasını sağlamak, hayali ticari işletmelere para ödünç verip ticari kâr adı altında fazlasıyla geri almak bulunmaktadır.[341]

Suç gelirlerinin ekonomilerine yapacağı katkıyı düşünerek egemenlik alanlarını mali sığınaklara dönüştüren devletlerin tarihi de oldukça geriye gitmektedir. 17. yüzyıl itibariyle özellikle Akdeniz kıyılarındaki şehir devletleri Atlantik Okyanusu'nda Avrupa ticaret gemilerini yağmalayan korsanları ve onların servetlerini barındırmak için rekabet etmiştir.[342] Kıyı bankacılığı merkezlerini hatırlatan bu şehir devletlerinde, bugün Türkiye dâhil pek çok ülkenin ceza hukuku mevzuatında yer verdiği karaparayı yurt dışına çıkarma yoluyla aklamanın öncül bir biçimi gerçekleşmektedir.

"Karapara aklama (*money laundering*)" teriminin ilk defa kullanılması, yirmili yıllar ABD'sinin güçlü suç örgütü lideri Al Capone ile ilişkilendirilmektedir.[343] Buna göre, Capone karaparaya yasallık görüntüsü kazandırmak için nakitle ve özellikle küçük banknotlar ve bozuk paralarla iş yapan bir otomatik çamaşırhaneler zincirinden faydalanmakta ve kirli suç gelirini

---

[339] Değirmenci, **a.g.e.**, s.37
[340] R.T. Naylor, **Wages of Crime**, New York: Cornell Universtiy Press, 2002, s.134; Blum/Levi/Naylor/Williams, **a.g.e.**, s.8; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.4
[341] Naylor, **a.g.e.**, s.134-135; Blum/Levi/Naylor/Williams, **a.g.e.**, s.8; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.4-5
[342] Naylor, **a.g.e.**, s.135; Blum/Levi/Naylor/Williams, **a.g.e.**, s.8; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.4
[343] Nicholas Ryder, "The Financial Services Authority and Money Laundering: A Game of Cat and Mouse", **The Cambridge Law Journal**, Cilt:67, 2008, Sayı:3, s.635; Taşdelen, **a.g.e.**, s.6; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.5

çamaşırhanelerden elde ettiği yasal, yani temiz parayla karıştırırak "aklamaktadır".[344] 1973 senesinde, Watergate Skandalı'ndan hemen sonra "karapara aklama" ifadesi Amerikan basınınca sıklıkla kullanılacak ve böylece yerleşip yaygınlaşacaktır.[345]

Her durumda Al Capone'un 1931'de vergi kaçakçılığı suçundan mahkûm edilmesi ve 11 yıl hapsine karar verilmesi, karapara aklama kavramı açısından dönüm noktası niteliğindedir.[346] Capone, işlediği suçlardan dolayı değil, bu suçlardan elde ettiği kazancı devlete bildirmediği için cezalandırılmaktadır.[347] Bu yeni yaklaşım sayesinde artık güçlü çete liderlerinin zenginleşmelerinin kaynağındaki suçları ispatlamaya gerek olmaksızın bu kişileri yargı karşısına getirmek mümkün olacaktır.[348] Gelir Yasası'nın[349] buna olanak sağlayacak şekilde yorumlanıp uygulamasının yolunu açan, ABD Yüksek Mahkemesi'nin 1927 yılında verdiği bir karardır. Yüksek Mahkeme, Amerika Birleşik Devletleri/Sullivan kararında[350] yasa dışı ticari faaliyetlerden elde edilen gelirin de tıpkı yasal gelir gibi bildirime ve vergilendirmeye tabi olduğunu ve yasa dışı geliri bildirmekten kaçınmanın, kendi kendini lekelememe hakkını güvence altına alan Beşinci Anayasa Değişikliği'nce[351] (*Fifth Amendment*) korunmadığını saptamıştır. Amerikan Maliye Bakanlığı bu uygulama sayesinde, Al Capone'un yerini alan Frank Nitti ile Chicago Kralı olarak bilinen kuzeni Alphonso Capone gibi suç dünyasının önemli isimlerinin çöküşünü sağlamış, suç işlemenin kolay bir kazanç yolu olduğu algısını sarsmış ve karapara

---

[344] Hasib, **a.g.e.**, s.11; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.5
[345] Hasib, **a.g.e.**, s.11; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.5
[346] Madinger, **a.g.e.**, s.11
[347] Madinger, **a.g.e.**, s.11; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.5
[348] Madinger, **a.g.e.**, s.11
[349] USA Revenue Act of 1921, Sixty-Seventh Congress. Sess. I. Ch. 136. 1921, 23.11.1921, https://www.loc.gov/law/help/statutes-at-large/67th-congress/Session%201/c67s1ch136.pdf, Erişim Tarihi: 04.05.2020, 17:38
[350] ABD Yüksek Mahkemesi, Amerika Birleşik Devletleri/Sullivan, 274 U.S. 259, 16.05.1927, https://cdn.loc.gov/service/ll/usrep/usrep274/usrep274259/usrep274259.pdf, Erişim Tarihi: 27.01.2019, 12:19
[351] Haklar Bildirgesi kapsamında 1791'de Amerikan Anayasası'na eklenmiş Beşinci Değişiklik şu şekildedir: "*Ceza Davalarında Haklar: Kara ve deniz kuvvetlerinde, ya da savaş veya kamuya yönelik tehdit sırasında görevde bulunan milis kuvvetlerinde ortaya çıkacak davalar dışında, hiç kimse büyük jüri tarafından hazırlanan suç duyurusu veya iddianamesi olmadan ölüm cezasını gerektiren veya yüz kızartıcı başka bir suçtan sorumlu tutulmayacak; hiç kimse, aynı suç nedeniyle iki kere, idam cezası veya bir organını yitirme tehlikesi ile karşı karşıya bırakılmayacak; herhangi bir ceza davasında kendi aleyhinde tanıklık yapmaya zorlanmayacak; ve yasal gerekler yerine getirilmeden, yaşamı, özgürlüğü, veya malından yoksun bırakılamayacak; özel mülk, hakça bir tazminat ödenmeden kamulaştırılamayacaktır*." (J.W. Peltason, **Amerika Hakkında: Açıklamalı Amerika Birleşik Devletleri Anayasası**, ABD Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Bilgi Programları Bürosu, 2004, https://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/PDFs/abd-anayasasi.pdf, Erişim Tarihi:05.02.2020, 17:55, s.76

aklamayla mücadelenin organize suçluluğa karşı benimsenen politikaların ayrılmaz bir parçası haline gelmesi sürecini başlatmıştır.[352]

Dönemin bir başka tanınmış suçlusu olan Meyer Lansky, vergisini ödemediği suç gelirleri dolayısıyla yargılanmaktan kaçabilmek için, bugün kıyı bankcılığı merkezi olarak nitelenen bağımsız mali rejimlere sahip ada ülkelerindeki banka hesapları ile İsviçre banka hesaplarından faydalanmış ve suç gelirlerini ABD dışına aktarmıştır. [353] Bu gelirler daha sonra hayali şirketlerce yapılan doğrudan yatırımlar ya da hayali krediler yoluyla ABD'ye geri sokulacaktır. Lansky'nin kullandığı karapara aklama yöntemleri günümüz suç örgütleri için hâlâ model oluşturmaktadır.[354]

Bütün bu örneklere rağmen, karaparaya kaynaklık eden suçlara odaklanan geleneksel anlayışın dışına çıkılıp karapara aklamanın bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi seksenli yılları bulacaktır. [355] Bu gecikmenin sebebi; karapara aklama suçunun maddî unsurunu oluşturan fiillerin tek başlarına değerlendirildiklerinde son derece masum gözükmeleri ve karapara aklamanın neden suç olması gerektiğini, kime ve ne şekilde zarar verdiğini ortaya koymada yaşanan güçlüklerdir..[356] Ancak seksenlerde yoğunlaşarak her yıl milyarlarca dolar gelir üretmeye başlayan uyuşturucu trafiği ile mücadele etme ihtiyacı, yasal ticaret hayatının yanı sıra siyasetin ve hükümetin de karapara aklama faaliyetleri dolayısıyla yozlaşacağı endişesi ve karapara aklayanlarla rekabet etmesi mümkün olmayan yasal işletme sahiplerinin yaşadığı ekonomik güçlükler bu adımı zorunlu kılmış ve sonuç olarak kara para aklama ilk defa bu dönemde ulusal kanunlarda tanımlanmış ve yasaklanmıştır.[357] Doksanlarda Soğuk Savaş'ın bitmesine ve küreselleşmeye paralel olarak suçluların sınıraşan faaliyetlerinde artış görülmesi, karapara aklamayı ABD

[352] Madinger, **a.g.e.**, s.11
[353] Vernier, **a.g.e.**, s.5
[354] Vernier, **a.g.e.**, s.6
[355] Blum/Levi/Naylor/Williams, **a.g.e.**, s.9
[356] Blum/Levi/Naylor/Williams, **a.g.e.**, s.9
[357] Madinger, **a.g.e.**, s.23; Karapara aklamayı bağımsız bir suç tipi olarak düzenleyip yasaklayan ilk ülke, 1986 yılında bu sorunla organize suçlulukla mücadelesi kapsamında uzun süredir ilgilenen Amerika Birleşik Devletleri olmuştur. (Madinger, **a.g.e.**, s.23)

gibi belirli ülkelerin sorunu olmaktan çıkaracak ve uluslararası düzeyde mücadele yürütülmesi için önlemler alınacaktır.[358]

B. Karapara Aklamanın Organize Suçluluk, Terörizmin Finansmanı ve Yolsuzluk ile İlişkisi

Karapara aklama gibi çok boyutlu ve karmaşık bir olguyu, kendisini besleyen ve kendisi tarafından beslenen diğer suçluluk görünümlerinden yalıtılmış şekilde ele almak mümkün değildir. Dolayısıyla, bu çalışmada sıkça anılmış ve anılacak organize suçluluk, terörizmin finansmanı ve yolsuzluk kavramlarının açıklanmasında ve bunların karapara aklamayla ilişkisinin incelenmesinde fayda görülmektedir. Çalışmanın konusu gereğince her bir kavrama karapara aklamayla bağı üzerinden yaklaşılmışsa da, bunların kendi aralarında da sıkı sıkıya ilişkili olduğu vurgulanmalıdır. Elbette bu bağlantıların bütünüyle incelenmesi bu çalışmanın kapsamı dışında kalmaktadır. Kısaca örneklemek gerekirse, terör eylemlerindeki artışın organize suçluluğun yayılmasını da beraberinde getirdiği söylenebilir. Bunun nedenleri arasında, terör örgütlerinin silah ve mühimmat gibi gereksinimlerinin karşılanmasının organize suç örgütleri için bir faaliyet alanı oluşturması, terör eylemlerinin yarattığı güvensizlik ortamı ve otorite boşluğu ve devletin kısıtlı kaynaklarının terörle mücadeleye aktarılması gösterilebilir.[359] Organize suç örgütleri, kamu görevlilerini yolsuzluk eylemlerine teşvik etmekte ve kamu kurumlarını yozlaştırmaktadır. Yolsuzluğun sebep olduğu kötü yönetim, kişilerin hukuk düzenine ve adalete olan inancını sarsarak organize suçluluğun ve terör eylemlerinin daha da artmasına ortam hazırlamaktadır. Yargı organları aracılığıyla adalete erişemeyecekleri inancındaki kişiler, güvenlik ve adalet ihtiyaçları için suçlulara yaklaşmaktadır.[360] Anlaşılacağı üzere, ilerleyen kısımlarda tartışılacak kavramlar bir döngü yaratmakta olup bunlardan herhangi birine karşı etkin mücadele yürütebilmek için, diğerlerinin de dikkate alınması zorunludur.

---

[358] Çakır, **a.g.e.**, s.22; Ülkemizin karapara aklamayla doğrudan mücadelesi de doksanlı yıllarda başlamış olup karapara aklama suçunun Türkiye'deki tarihsel gelişimi çalışmamızın "Türk Ceza Kanununda Karapara Aklama Suçu" başlıklı üçüncü bölümünde ayrıca ele alınmaktadır.

[359] Ümit Ceylan, **Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2013, s.48,50,55

[360] Mavral, **a.g.e.**, s.190; Ceylan, **a.g.e.**, s.59

1. Karapara Aklama ve Organize Suçluluk

a. Organize Suçluluk

aa. Organize Suçluluk Kavramı

Organize suçluluk kavramı, 20. yüzyıl başı itibariyle kendisinden söz ettirmeye başlamış olup bu kavrama ilişkin çalışmalar 70'li yıllarda hız kazanmıştır.[361] Bununla birlikte, o dönemin algısı organize suçluluk sorunun sınırlı sayıda ülkeyi ilgilendirdiği yönündedir.[362] Ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ulaşım ve iletişim alanlarında yaşanan gelişmeler, ekonomik ve kültürel faaliyetlerin uluslararası düzeyde iç içe geçmesine neden olmuş; bu ise, bir yandan dünya ekonomisini olumlu etkilerken diğer yandan da sınıraşan suçlarda artışı ve suç örgütleri arasında işbirliğini beraberinde getirmiş ve organize suçluluk sorununa karşı ülkeler arası ortak bir anlayış ve mücadele önem taşımaya başlamıştır.[363]

Mevcut durumda, organize suçluluğun iki yüzden fazla tanımı bulunmaktadır.[364] Bu tanımlardan bazıları uzun bir geçmişi bulunan suç örgütleri ve bu örgütlerin belirli coğrafi veya ekonomik alanlarda sahip oldukları güçten; bazıları insan ticareti, uyuşturucu ticareti, dolandırıcılık gibi sınıraşan suçların işlenmesinden; bazıları yerel uyuşturucu satışı ve kumarhaneler gibi belirli yasa dışı pazarların oluşumundan yola çıkmaktadır. Gerçekten de, birbirinden farklı bütün bu unsurları organize suçluluk çatısı altında tartışmak mümkündür.[365] Organize suçluluğun çok boyutluluğunun yanı sıra, görünümünün ülkeye, zamana ve şartlara göre değişmesi ve suçluların sahip oldukları kaynaklar sayesinde hızla evrilebilmeleri de evrensel bir tanıma ulaşmayı olanaksız kılmaktadır.[366]

---

[361] Angela Veng Mei Leong, "Definitional Analysis: The War on Terror and Organized Crime", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:8, 2004, Sayı:1, s.24; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.27; Güner, **a.g.e.**, s.47

[362] Leong, **a.g.e.**, s.44; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.27; Güner, **a.g.e.**, s.47

[363] Jana Arsovska, "Organized Crime", **Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice**, J. Albanese (Ed.), New York: Wiley-Blackwell, 2013, s.1; Leong, **a.g.m.**, s.24; Hasan Dursun, **Organize Suça Genel Bir Bakış**, Ankara: DPT, 2011, s.11

[364] Arsovska, **a.g.e.**, s.2

[365] Edward R. Kleemans, "Theoretical Perspectives on Organized Crime", **Oxford Handbook on Organized Crime**, Letizia Paoli (ed.), Oxford: Oxford University Press, 2014, s.32

[366] Değirmenci, **a.g.e.**, s.125; Bojan Dobovšek, "Organized Crime - Can We Unify the Definition?", **Policing in Central and Eastern Europe: Comparing First Hand Knowledge With Experience From the West**, Milan Pagon (Ed.), Ljubljana: College of Police and Security Studies, 1996, s.323; Vesile Sonay Evik, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, İstanbul: Beta, 2004, s.8; Çakır, **a.g.e.**, s.140;

Organize suçluluğun bir tanımı, "*doğrudan veya dolaylı olarak haksız mali çıkar sağlamak için süreklilik içinde ve planlı olarak bir veya birden fazla suçları işlemek üzere üç veya daha fazla kişinin hiyerarşik yapı veya işbölümü esasına göre bir araya gelmesi*" biçimindedir.[367] Bir diğer tanıma göre, organize suçluluk "*birden çok kişinin, hiyerarşik düzende, belirli bir disiplin uygulayarak süreklilik özelliği içinde çoğunlukla aynı amaca yönelik bulunan ve kamu düzenini bozuğu varsayılan suçları işlemek için oluşturdukları örgütlenme*"dir.[368] "*Aralarında hiyerarşik bağlar veya kişisel ilişki bulunan üç veya daha fazla kişinin, liderlerinin kâr elde etmelerini veya belirli coğrafi bölgeleri veya gerek yerel gerekse uluslararası pazarları denetim altına almalarını sağlayan ve şiddet, sindirme veya yolsuzluğa dayanan, hem suç sayılan eylemleri gerçekleştirmek hem de yasal ekonomiye dahil olmak amaçlarına yönelmiş toplu faaliyetleri*"nin organize suçluluk olarak adlandırılacağı da ifade edilmiştir.[369]

Tanıma dair yukarıda bahsedilen belirsizliğe, bir de terimlere ilişkin tartışma eşlik etmektedir. Tartışmanın çıkış noktası; aynı kavramı karşılamak için "organize suçluluk", "organize suç", "örgütlü suç" ve "örgütlü suçluluk" gibi farklı terimlerin kullanılmasıdır. Bunlardan "organize suç" ve "örgütlü suç" ifadelerinin bir suçun birden fazla failinin olmasını, yani suç tipini değil suçun işleniş şeklini işaret ettiğinin ve dolayısıyla "organize suçluluk" yerine kullanılmaması gerektiğinin altı çizilmiştir.[370] Herhangi bir suçun organize ya da örgütlü olarak işlenmesi mümkündür.[371] Bireysel bir fiil olan "suç"un aksine, "suçluluk" ortak bir bilinç içerisinde hayata geçirilen fiiller bütününü, bu fiillere etki eden ve bunlardan etkilenen ekonomik, siyasal ve toplumsal unsurları, suçun işleniş biçimini ve faille

---

Güner, **a.g.e.**, s.49; Enver Alper Güvel, **Organize Suç Ekonomisi ve Hukuk Uygulması**, Ankara: Roma Yayınları, 2004, s.10; Mehmet Gödekli, **Terörizmin Finansmanı Suçu**, Ankara: Seçkin, 2017, s.64-65; Önder Tozman, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015, s.19; Ceylan, **a.g.e.**, s.3

[367] Evik, **a.g.e.**, s.25

[368] Kayıhan İçel, **Avrupa Birliğine Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele Paneli (5 Ekim 2001), Bildiriler ve Tartışmalar**, İstanbul: Beta, 2002, s.7

[369] Howard Abadinsky, **Organized Crime**, Belmont: Wadsworth/Thomson Learning, 2003, s.2

[370] Evik, **a.g.e.**, s.6

[371] Evik, **a.g.e.**, s.6

mağdura ait özellikleri de kapsamaktadır.[372] Bu doğrultuda, "organize suçluluk" daha yerinde bir kullanım olacaktır.[373]

"Örgütlü suçluluk" ise, organize suçluluğun yalnızca örgüt boyutunu ortaya koyup içeriğine dair herhangi bir fikir vermediği, bu suçluluk alanına giren suç tiplerine dikkat çekmediği için yetersiz bulunmaktadır.[374] Organize suçlulukta, suç işlemek için kurulmuş örgüte ek olarak bir "*organizasyon ve ortak irade altında alt bir düzen*" söz konusudur.[375] Bu organizasyon sayesinde dışa kapalı bir grup kültürü oluşturulmakta, ticari işletme mantığıyla suç işlenebilmekte, siyasal ve toplumsal güç elde edilmekte ve uluslararası düzeyde faaliyet gösterilmekte; diğer bir deyişle, basit bir suç örgütünün çok ötesine geçen bir yapılanma meydana getirilmektedir.[376] Ayrıca "organize" kelimesinin pek çok dilde kullanılıyor oluşu, tercih edilmesi sebebidir.[377] Her durumda, somut olaylara uygulanabilecek, işlerliği olan ve fakat anayasa ve ceza hukuku ilkeleriyle bağdaşır şekilde açık ve belirli adlandırma ve tanımların benimsenmesi gerekliliği öğretide vurgulanmaktadır.[378]

Uluslararası düzeyde uyumlulaştırmaya yönelik bir belgede "suç örgütü"nün hukukî tanımına yer verilmesi ilk defa 1998'de, Avrupa Birliği'ne üye devletlerde bir suç örgütüne katılmayı suç haline getiren Ortak Eylem ile olmuştur.[379] Ortak Eylem'in 1. maddesine göre suç örgütü,"*üst sınırı 4 yıl veya daha fazla hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren suçları, bu suçlar kendi başlarına amaç ya da maddi çıkar elde etmede veya kamusal makamların işleyişini hukuka aykırı biçimde etkilemede araç teşkil edecek şekilde işlemek üzere beraber hareket eden ikiden fazla kişiyi havi,*

---

[372] Ümit Kocasakal, "Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri, Kapsamı", **Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan**, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2012, s.130; Gödekli, **a.g.e.**, s.66; Ceylan, **a.g.e.**, s.7-8

[373] Ümit Kocasakal, "Organize Suçluluğun Tanımı...", s.130; Gödekli, **a.g.e.**, s.66; Europol'ün 2013 Ağır Organize Suç Tehdit Değerlendirmesi Raporu (*Serious and Organized Crime Assessment*) örneğinde olduğu gibi, aynı metin dâhilinde "organize suçluluk" ifadesinin hem suç örgütlerine hem de işledikleri suçlara tekabül edecek şekilde kullanıldığı da olmaktadır. Pratik ihtiyaçlara cevap verme kaygısının ürünü bu gibi yaklaşımlar, hukuk tekniği açısından tartışmalıdır. (Letizia Paoli, "Introduction", **Oxford Handbook on Organized Crime**, Letizia Paoli (ed.), Oxford: Oxford University Press, 2014, s.2)

[374] Evik, **a.g.e.**, s.6; Çakır, **a.g.e.**, s.141, Gödekli, **a.g.e.**, s.66, Tozman, **a.g.e.**, s.25; Ceylan, **a.g.e.**, s.7

[375] Tozman, **a.g.e.**, s.25

[376] Tozman, **a.g.e.**, s.26

[377] Evik, **a.g.e.**, s.6

[378] Sulhi Dönmezer, "Organize Suçlulukla Mücadele", **Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan**, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2012, s.6

[379] Francesco Calderoni, **Organized Crime Legislation in the European Union: Harmonization and Approximation of Criminal Law, National Legislations and the EU Framework Decision on the Fight Against Organized Crime**, Berlin: Springer-Verlag, 2010, s.21

belli bir sürekliliği olan, yapılandırılmış birlik"tir.[380] Bu tanımın organize suç kapsamını fazla genişletip belirsizleştirecek tarzda kaleme alınmış olması öğretide eleştirilmiştir.[381] Diğer yandan, organize suçluluğu mafya[382] ile özdeşleştiren dönemin baskın algısının[383] aksine organize suçluluktan esas anlaşılması gerekenin çıkar amaçlı suç örgütü olduğuna dikkat çekmesi bakımından önemli bir belge söz konusudur.[384]

2000 senesinde imzalanan ve Türkiye'nin de taraf olduğu[385] Palermo Sözleşmesi[386] ise, "örgütlü suç grubu"nun "*doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç*[387] *veya yasa dışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan*

[380] 98/733/JHA: Joint action of 21 December 1998 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of theTreaty on European Union, on making it a criminal offence to participate in a criminal organisation in the Member States of the European Union, Official Journal L 351, 29/12/1998 P. 0001 - 0003

[381] Değirmenci, **a.g.e.**, s.126

[382] Mafya, İtalya'ya özgü bir olgu olup organize suçluluğun ortaya çıkış biçimlerinden bir tanesidir. Onur, koşulsuz itaat, sadakat, gizlilik ve grup dayanışması gibi ilkeler etrafında şekillenen kendisine özgü bir kültüre sahiptir. Bu kültürün dışına çıkmak, şiddet yoluyla cezalandırılır. Mafya, yasa dışı faaliyetlerinden kazanç elde etmenin yanı sıra kendisini toplumda düzenleyici ve adalet dağıtıcı bir konuma yerleştirmeye çalışmakta, etkisi altındaki bireyleri içinde yaşadıkları ülkenin kanunları yerine mafya kurallarına göre yaşamaya zorlamakatadır. (Erkan Canak, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2005, s.20); Ayrıca bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s.5-7

[383] Belirtmek gerekir ki; yerleşim alanlarındaki siyasi, ekonomik ve toplumsal hayat üzerinde söz sahibi, birden fazla ülkede çok çeşitli kâr getiren faaliyetlerle uğraşan, büyük, istikrarlı ve iyi yapılanmış, örneğin Çin Triadları, Japon Yakuzası, Cosa Nostra ve 'Ndrangheta gibi suç örgütlerinin sayısı son derece sınırlıdır. Anılan örgütler ise, otorite boşluklarının yaşandığı ve yerel hükümet yetkililerinin bireylere yeterli düzen ve güvenlik sunamadıkları ya da kendi zayıflıkları ve yozlaşmışlıkları dolayısıyla bu örgütlerle işbirliğine yatkın oldukları ortamlarda doğmuştur. Öte yandan, 20. yüzyıl başlarından itibaren tutarlı biçimde yasaklandığı halde talep görmeye devam eden mal ve hizmetlerin arzı üzerinden yasa dışı kazanç elde etmek son derece yaygındır. Uyuşturucu ticareti, seks ticareti ve göçmen kaçakçılığı bu kapsamda değerlendirilebilir. Yasa dışı pazarların yanı sıra, malvarlığı değerlerinin güç kullanarak veya hileyle ve meşru sahiplerinin gerçek iradesine aykırı olacak şekilde aktarımına dayanan ve herhangi bir ek değer üretmeyen yırtıcı para kazanma faaliyetleri de evrenselliğini korumaktadır. Organize suçluluk çatısı altında gerçekleştirilen haraç toplama ve sahtekarlık bu faaliyetlere örnek verilebilir. Siber suçluluğun ortaya çıkışında da görüldüğü üzere, teknolojik ilerlemeler insanlık tarihi kadar eski bu suçların yeni biçimlerde işlenmesini mümkün kılmıştır. (Paoli, **a.g.e.**, s.3-4; Dursun, **a.g.e.**, s.39-40)

[384] Evik, **a.g.e.**, s.8

[385] Palermo Konvansiyonu'nun onaylanması 30.01.2003 tarih ve 4800 sayılı Kanun (RG Tarih:04.02.2003 Sayı:25014) ile uygun bulunmuş ve Konvansiyon, 04.02.2003 tarih ve 2003/5329 sayılı Bakanları Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

[386] UN General Assembly, United Nations Convention against Transnational Organized Crime: resolution / adopted by the General Assembly, A/RES/55/25, 08.01.2001 (Türkçesi: https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4800.html, Erişim Tarihi: 02.02.2019, 12:39)

[387] "Ağır suçlar", üst sınırı 4 yıla kadar veya daha fazla hürriyetten mahrumiyet veya daha ağır cezayı gerektiren suçlardır. (Ceylan, **a.g.e.**, s.44)

yapılanmış bir grup[388] *anlamına*" geleceğini belirterek organize suçluluğun yapılanmasına ve amaçlarına vurgu yapmakta ve böylece kavramın içini doldurmaktadır.[389]

Türk hukuku açısından suç örgütünden ne anlaşılması gerektiği, TCK m.220/1'de gösterilmiş olup, bu kavram Yargıtay'ın yerleşik içtihadı doğrultusunda berraklaşmıştır. Buna göre, suç örgütünden söz edebilmek için aranacak kriterler en az üç kişiden oluşma, üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ, henüz suç işlenmemişse dahi suç işlemek amacı etrafında fiili birleşme, devamlılık ve amaçlanan suçları işlemeye elverişli üye, araç ve gerece sahip olunmasıdır.[390]

bb. Organize Suçluluğun Özellikleri

Organize suçlulukta amaç; en kısa zamanda en yüksek kazancı elde etmek olduğundan işlenecek suçlar bu doğrultuda belirlenmektedir.[391] Organize suçluluk kapsamında yoğun olarak işlenen suçlara örnek olarak insan ticareti, uyuşturucu ve psikotrop madde imal ve ticareti, çalıntı eşyanın ticareti, organ ve doku ticareti, göçmen kaçakçılığı, fuhuş, gümrük kaçakçılığı, silah ve mühimmat kaçakçılığı, değerli maden ve mücevher kaçakçılığı, tarihi eser kaçakçılığı, çalıntı mal ticareti, kıymetli evrakta sahtecilik, bilişim suçları, şirket suçları, banka dolandırıcılığı, tefecilik ve yasa dışı kumar gösterilebilir.[392]

Bu suçların kâr getirmenin yanı sıra bir diğer öne çıkan özelliği ise, genellikle belirli bir mağdurlarının olmaması veya mağdurlarının faillere bağımlı olmasıdır. [393] Mağdurlar, örneğin uyuşturucu ticaretinde olduğu gibi suçun işlenmesine katılmış olabilmekte veya insan ticaretindeki gibi faillerin denetimi

---

[388] "Yapılanmış grup", "*belilrli bir suçu derhal işlemek için tesadüfen oluşturulmamış ve üyelerinin rollerinin şeklen belirlenmesi şartı olmayan, üyeliğin devamlılığı veya gelişmiş bir yapısı olması gerekmeyen grup*" demektir. (Ceylan, **a.g.e.**, s.44)

[389] Değirmenci, **a.g.e.**, s.126

[390] TCK m.220/1: "*Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir*." 26.09.2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (Yayımlandığı Resmi Gazete Tarih: 12.10.2004 Sayı :25611); Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2006/10-253, K. 2007/80, 03.04.2007

[391] Çakır, **a.g.e.**, s.143; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.29; Değirmenci, **a.g.e.**, s.133

[392] Güner, **a.g.e.**, s.48; Çakır, **a.g.e.**, s.143; Değirmenci, **a.g.e.**, s.133; Güvel, **a.g.e.**, s.15; Tozman, **a.g.e.**, s.11; Ceylan, **a.g.e.**, s.36-41

[393] Çakır, **a.g.e.**, s.147; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.29; Değirmenci, **a.g.e.**, s.134

altında ve onlara muhtaç bulunmaktadır.[394] Bu sayede failler, haklarında ihbar veya şikâyette bulunulması ve aleyhlerine tanıklık edilmesi tehlikelerini azaltmış olurlar.[395] Ayrıca suç faaliyetleri hukuki, sosyal ve özellikle teknolojik gelişmeler sonucunda yeni ortaya çıkan alanlarda yoğunlaşmaktır. Bunun nedeni, bu alanların henüz yeterince düzenleme ve denetime tabi tutulmamış olması ve dolayısıyla kötüye kullanılmaya açıklığıdır.[396]

Organize suçluluk ideolojik değildir; organize suç örgütleri siyasi ve toplumsal hedeflerini gerçekleştirmek için değil, para ve güç elde etme amacıyla suç işlemektedir. Bu gibi örgütlerin siyasete karıştığı sıklıkla gözlemlense de, bunun nedeni adaletten kaçma ve yasa dışı faaliyetleri için bir nevi dokunulmazlık kazanma isteğidir. Bu bakımdan, organize suçluluk siyasi hedeflerini şiddet yoluyla ve yasalara aykırı olarak gerçekleştirmeye çabalayan terörizmden ayrılmaktadır.[397]

Organize suç örgütleri; şiddet eylemlerine yatkın olmalarına rağmen, şiddete başvurmayı öncelikli bir yöntem olarak tercih etmezler. Şiddet eylemlerinin yetkililerin dikkatini çekme ihtimali yüksek olduğundan ve devlet otoritesiyle olası bir çatışma örgüt faaliyetlerini baltalayacağından, hedeflerini mümkün olduğunca malî olanaklarından faydalanarak ve özellikle rüşvet ve yolsuzluk yoluyla gerçekleştirmeye çalışırlar.[398] Gizliliğe ve toplum içindeki konumlarına büyük önem veren bu gibi örgütler, yasallık görünümünü uzun süre koruyabilir ve hatta kimi toplumsal tabakaların desteğini kazanabilirler.[399]

Organize suçluluk, bireysel suçluluğun neden olduğunun çok ötesinde tehlikeye neden olmaktadır.[400] Bunun bir sebebi, faaliyetlerin daha büyük ölçekte yürütülüp sonucunda da daha fazla kazanç elde edilmesi amacıyla genellikle sınıraşan suçların işlenmesi ve çeşitli ülkelerden organize suç örgütlerinin işbirliği yapması, bu uluslararası boyut dolayısıyla da geleneksel suçla mücadele yöntemlerinin çoğu kez organize suçluluğa karşı yetersiz kalmasıdır.[401] Bir diğer

---

[394] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.77
[395] Çakır, **a.g.e.**, s.147; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.29; Değirmenci, **a.g.e.**, s.134
[396] Güner, **a.g.e.**, s.48
[397] Abadinsky, **a.g.e.**, s.2
[398] Çakır, **a.g.e.**, s.143; Mavral, **a.g.e.**, s.290; Güner, **a.g.e.**, s.52
[399] Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.28-29
[400] Tozman, **a.g.e.**, s.11
[401] Ceylan, **a.g.e.**, s.42

sebep ise, organize suçluluğun yasal ekonomiyle ve bu sayede toplumla kaynaşma eğilimidir. [402] Yasal ve yasa dışı ekonomik faaliyetler arasındaki ayrım bulanıklaştıkça, hem yasa dışı faaliyetlerin tespiti zorlaşmakta hem de örgüt içi hiyerarşinin tepesinde yer alan kişilerin toplum gözünde belli bir saygınlığa ulaşması sonucu adalet karşısına çıkarılmaları güçleşmektedir.[403]

Organize suç örgütü liderlerinin, suç işleyerek edindikleri servetin bir kısmını eğitim, kültür, spor alanlarında topluma faydalı girişimlerde bulunmak, ulusal ve dini bayramlarda etkinlikler düzenlemek, zor durumda bulunanlara bağış yapmak gibi işlere harcayarak kendilerini topluma kabul ettirmeye çalıştığına sıklıkla rastlanmaktadır.[404] Bu kişiler ayrıca, sivil toplum kuruluşlarında, yasal şirketlerde, malî kurumlarda ve siyasi partilerde görev alarak itibarlarını yükseltir ve kendilerine hukuk düzenine saygılı vatandaş görünümü kazandırırlar. [405] Bu yasallık görünümünden ve suç işleyerek edinilmiş ekonomik güçlerinden faydalanarak siyaset, medya, idare, yargı sistemi ve ekonomi üzerinde etkide bulunur ve bir yandan da, toplumun üzerine temellendiği normların içini boşaltırlar.[406] Bu durum, bireylerin devlet otoritesine ve hukuk düzenine duyduğu güveni sarsacak niteliktedir.[407] Maddi kaynakların büyük önem taşıdığı tüketim toplumunda suç örgütlerinin tepesinde bulunan kişilerin, klasik suçlulardan farklı bir tür "centilmen suçlu" portresi çizmesi ve etraflarında bir mitoloji yaratılması mümkündür. İşledikleri suçlar herkesçe bilindiği halde cezasız kalmaları da bu algıyı güçlendirecek ve bu da kültürel yozlaşmayı doğuracaktır.[408]

b. Organize Suçluluk ve Karapara Aklama İlişkisi

Karapara aklama, organize suçluluğun zorunlu bir parçasıdır. [409] İşlenen suçlardan elde edilen büyük miktarlarda kazanca yasallık görünümü

---

[402]Raffaella Barone/Donato Masciandaro, "Organized Crime, Money Laundering and Legal Economy: Theory and Simulations", **European Journal of Law and Economics**, Cilt:32, 2011, Sayı:1, s.116; Ergül, **a.g.e.**, s.27

[403] Barone/ Masciandaro, **a.g.m.**, s.116; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.27; Ceylan, **a.g.e.**, s.66

[404] Ceylan, **a.g.e.**, s.64

[405] Ceylan, **a.g.e.**, s.64-65

[406] Güner, **a.g.e.**, s.48

[407] Çakır, **a.g.e.**, s.140

[408] Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.30

[409] Kocasakal, **a.g.e.**, s.151

kazandırılmadığı sürece bu kazançtan faydalanmak mümkün değildir.[410] Bunun nedeni, aklanmamış suç gelirlerinin yetkililerce suçluların izini bulmada kullanılabilmesi, işlenen suçların delili olarak değerlendirilebilmesi ve ayrıca müsadereye konu edilebilmesidir.[411] Ayrıca suç gelirlerinin genellikle nakit paradan oluşması da olduğu gibi saklanmaları hâlinde suçluların yakalanma riskini arttırmaktadır.[412] Oysa karapara aklama yoluyla[413] eldeki suç gelirlerinin kaynağı gizlenecek ve bunlar yasal ekonomiye dahil edilebilecektir.[414] Karapara aklamanın organize suçluluğun temeli olduğu ve "*karapara aklama olanağı olmadan 'organize suç' olanağı da olmayacağı*" belirtilmektedir.[415] Nitekim belli bir ücret veya komisyon karşılığında organize suç örgütleri adına bu işi üstlenen profesyonel karapara aklayıcılar ortaya çıkmış olup bunlardan bir kısmı yine organize suç örgütü biçiminde yapılanmıştır.[416]

Bu doğrultuda, karapara aklama faaliyetlerinin ağır suçlara yeni bir boyut kazandırdığı söylenebilir.[417] Tarihin başından beri kazanç elde etmek için suç işlenmişse de, geleneksel olarak bu suçlardan kaynaklanan malvarlığı değerleri failler arasında bölüşülmüş ve her bir fail kendi payına düşen kısmı dikkat çekmemek için küçük parçalara bölerek ve zamana yayılmış bir şekilde dolaşıma sokmuştur. Halbuki günümüz uyuşturucu ticareti örneğinde olduğu gibi suç işlemek

---

[410] Kocasakal, **a.g.e.**, s.151; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.77

[411] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.77

[412] Kocasakal, **a.g.e.**, s.151

[413] Ülkemiz Emniyet birimleri; Türkiye'de faal organize suç örgütlerinin paravan şirketler kurulması, ticaret temelinde karapara aklama, kendi kendine borçlanma, kumar ve diğer kazanç sağlayan oyunlardan faydalanma, nakit kaçakçılığı, yatırım araçlarının kullanılması, kıyı bankacılığı gibi karapara aklama yöntemlere başvurduğunu tespit etmiştir. (Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.179)

[414] Kocasakal, **a.g.e.**, s.152; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.29; Değirmenci, **a.g.e.**, s.136; Güvel, **a.g.e.**, s.18

[415] Güvel, **a.g.e.**, s.18

[416] FATF, **Professional Money Laundering**, Paris: FATF, 2018, s.6; Profesyonel karapara aklayıcılar (*professional money launderers, PMLs*), suçluların yasa dışı faaliyetlerinden elde ettikleri kazançtan rahatça faydalanabilmeleri için karapara aklamayla mücadele tedbirlerini ve yaptırımlarını dolanmalarına yardım etmekte ve karaparanın niteliğinin, kaynağının, konumunun, hareketlerinin, karapara üzerindeki mülkiyet ve zilyetliğin yetkililerce tespitini önlemek için uzmanlıklarını kullanmaktadırlar. Profesyonel karapara aklayıcılar çoğunlukla karaparayı üreten suçların işleniş sürecine katılmaz ve karaparanın hangi suçtan kaynaklandığıyla ilgilenmezler. Profesyonel karapara aklayıcılar; yalnız çalışan kişiler olabileceği gibi belirli bir yapılanmaya ve hiyerarşiye sahip organize suç örgütleri veya aralarında gevşek bağlar bulunan üyelerden oluşmuş ağlar şeklinde de ortaya çıkabilir. FATF, profesyonel karapara aklayıcıların 2018 itibariyle karapara aklamayla ve organize suç örgütleriyle mücadelede en ciddi tehlikelerden olduklarını belirtmektedir. (FATF, **Professional Money Laundering**, Paris: FATF, 2018, s.6-7)

[417] Message concernant la modification du code pénal suisse (Législation sur le blanchissage d'argent et le défaut de vigilance en matière d'opérations financières) du 12 juin 1989, Feuille fédérale n° 28 du 18 juillet 1989, s.963, https://www.admin.ch/opc/fr/federal-gazette/1989/index_28.html, Erişim Tarihi: 03.02.2019, 11:11

yoluyla çok kısa sürede çok yüksek kazançlar sağlayabilmek için, suçluların her an erişip kullanabilecekleri yüklü miktarda maddi kaynağa sahip olması gerekmektedir. Bu kaynaklar; yasa dışı malların üretilmesi veya satın alınması ve taşınması, yozlaşmış yetkililere rüşvet verilmesi gibi amaçlarla kullanılacaktır. Dolayısıyla, kaynakların hareketinin gizlenmesi en az bu kaynakları ele geçirmeyi sağlayan suçların işlenmesi kadar önem taşımaktadır ve bunu başarmanın yolu da, karapara aklamaktan geçmektedir. Karapara aklama, organize suçluluğun geleneksel suçluluktan çok büyük şirketleri hatırlatan bir görünüme bürünmesine fırsat tanımaktadır.[418]

Görüldüğü üzere, karapara aklama organize suçluluğun hem nedeni hem de sonucudur; diğer bir deyişle, bu iki sorun arasında bir döngü mevcuttur.[419] Karapara aklama organize suçluluğu beslemekte, organize suç örgütlerinin devamlılığını ve büyümelerini sağlamakta, kazanç kapısı addedilen yasa dışı faaliyetlerin daha da yaygınlaşmasına sebep olmaktadır.[420] Organize suç örgütüleri de, bu faaliyetlerden elde ettikleri yasa dışı kazancı nakit formundan çıkarmak, işledikleri suçlar ile kazanç arasındaki bağı kesmek ve yasal yatırımlarda bulunabilmek için karapara aklama yoluna başvurmaktadır.[421] Aklanan karaparanın bir kısmıyla hukuka uygun yatırımlar yapılarak zenginlik ve saygınlık elde edilmekte, yozlaşmış kamu görevlilerine maddi menfaat sunularak belli bir dokunulmazlık kazanılmaktayken; bir kısmı ise, gelecekti yasa dışı faaliyetler için kullanılmak üzere hazır tutulmaktadır.[422] Organize suç örgütlerinin akladıkları karapara sayesinde sürdükleri lüks yaşam, örgüt propagandası işlevi görmekte ve bu yaşam tarzından etkilenen kişiler örgüt üyeliğine teşvik edilerek büyüme sağlanmaktadır.[423] Ayrıca bu karaparayla örgüt üyelerine ve onların ailelerine aylık ve hediyeler vermek yoluyla örgüte olan sadakatleri arttırılmaktadır.[424]

Organize suçluluk ve karapara aklama arasındaki bu iç içe geçmişlik hali, bu sorunlara karşı yürütülen mücadelelerin de sıklıkla kesişmesi sonucunu

---

[418] Message concernant la modification du code pénal suisse..., s.963, https://www.admin.ch/opc/fr/federal-gazette/1989/index_28.html, Erişim Tarihi: 03.02.2019, 11.11
[419] Değirmenci, **a.g.e.**, s.134
[420] Güvel, **a.g.e.**, s.19; Ceylan, **a.g.e.**, s.73
[421] Değirmenci, **a.g.e.**, s.134
[422] Kocasakal, **a.g.e.**, s.152; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.29; Değirmenci, **a.g.e.**, s.136; Güvel, **a.g.e.**, s.19; Mavral, **a.g.e.**, s.22; Dursun, **a.g.e.**, s.39
[423] Ceylan, **a.g.e.**, s.65
[424] Ceylan, **a.g.e.**, s.68

doğurmaktadır. Belirtilmelidir ki, karapara aklama uluslararası hukuk düzenlemelerinde ilk olarak organize suçlulukla ilişkisi üzerinden ele alınmıştır.[425] Bunun sebebi, karapara aklama suçunun konusunu oluşturan malvarlığı değerlerinin çoğunlukla organize suçluluk yoluyla elde edilmesidir.[426] Örneğin, ABD ve İsviçre arasında 1973'te, yani henüz karapara aklama suçunun bağımsız bir suç tipi addedilmediği bir dönemde imzalanan ve iki ülkenin organize suçlulukla mücadelede işbirliği yapmasını öngören Ceza İşlerinde Adli Yardım Sözleşmesi, organize suç örgütü üyesi olduğundan veya böyle bir örgüte yardım ettiğinden şüphelenilen kişilere ait müşteri sırrı kapsamındaki bilgilerin yetkililerle paylaşılacağı ve böylece suç gelirlerinin hareketinin takip edileceği düzenlemesini içermektedir. [427] Bu sözleşme, günümüzde benimsenen "parayı takip etme" yaklaşımının ilk işaretlerini verdiğinden önem taşımaktadır.[428]

Organize suçluluğun bir görünümü olan uyuşturucu ticaretiyle uluslararası düzeyde etkin mücadele yürütmek için 1988'de imzalan Viyana Konvansiyonu[429], Konvansiyon'da belirtilen suçlardan kaynaklanan karaparanın aklanmasının imzacı devletlerin iç hukuklarında suç olarak düzenlenmesini şart koşmaktadır.[430] Viyana Konvansiyonu'nun, aslında uyuşturucu ticaretini hedef almakla beraber aynı zamanda karapara aklamaya ilişkin ilk çok taraflı uluslararası sözleşme niteliğinde olması organize suçluluk ve karapara aklama arasındaki bağın bir sonucudur.[431] Doğrudan organize suçlulukla mücadele amacıyla kaleme alınmış ilk bağlayıcı

---

[425] Çakır, **a.g.e.**, s.140
[426] Değirmenci, **a.g.e.**, s.133
[427] Treaty Between the United States of America and the Swiss Confederation on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, 25.05.1973; İlgili sözleşmenin "organize suç örgütü" tanımını yapan 6/3. maddesi şu şekildedir: "*Organize suç örgütü"; kendisi veya başkaları için tamamen veya kısmen yasa dışı yollardan parasal veya ticari kazanç veya kar elde etmek ve yasa dışı faaliyetlerini cezai takibattan korumak amaçlarıyla, kayda değer bir süre için veya süresiz olarak bir araya gelmiş kişilerden oluşan ve amaçlarını hayata geçirirken metodik ve sistematik bir biçimde ya (a) faaliyetlerinin en azından bir kısmını yürütürken şiddet eylemleri veya göz korkutması muhtemel ve her iki ülkede de yaptırıma tabi diğer eylemleri gerçekleştiren veya gerçekleştirme tehdidinde bulunan, ya da (b)(1) siyasi yapı veya organizasyonlar, kamu idareleri, yargı sistemi, ticari işletmeler, işveren birlikleri, işçi sendikaları ve diğer işçi birlikleri başta olmak üzere siyaset veya ticaret alanlarında nüfuz elde etmeye çalışan veya (2) en azından biri (b)(1)'de listelenmiş faaliyetlerde bulunan bir veya daha fazla benzer birlik veya grupla resmi ya da gayriresmi olarak ilişki içine giren bir grup veya birlik anlamına gelmektedir.*"
[428] Çakır, **a.g.e.**, s.145
[429] UN General Assembly, UN Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 20.12.1988, (United Nations, Treaty Series, vol.1582, p.95) (Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu); Uygun bulma: 22.11.1995 ve 4136 sayılı Kanun (RG Tarih:25.11.1995 Sayı:22474); Onaylama: 16.01.1996 tarih ve 96/7801 sayılı Bakanları Kurulu kararı)
[430] Çakır, **a.g.e.**, s.140
[431] Çakır, **a.g.e.**, s.108

Birleşmiş Millletler enstrümanı olma özelliği taşıyan Palermo Konvansiyonu da, yine taraf devletlerin karapara aklamayı bağımsız bir suç tipi olarak düzenlemelerini istemektedir.[432]

Gerçekten de, karapara aklamanın engellenmesi ve karapara aklayıcılara yaptırım uygulanması organize suçluluğa karşı benimsenebilecek en etkin yöntemlerinden biridir. Organize suçlulukta temel amaç kazanç elde etmek olduğundan, işlenen suçlardan elde edilen karaparanın aklanıp suçlularca rahatça değerlendirilmesinin önüne geçilmesi organize suç örgütlerinin amaçlarını gerçekleştirme umutlarını ve olanaklarını ellerinden almaktadır.[433] Karapara aklamanın bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi ile, paranın takip edilmesi mümkün kılınmakta ve böylece yasal ve yasa dışı pazarlar arasındaki geçişlilik engellenerek organize suç örgütlerinin ekonomik ve toplumsal gücü sarsılmaktadır.[434] Ayrıca parayı takip ederek kimlikleri çoğunlukla gizli tutulan, suçların işlenmesine fiili olarak katılmayan ve toplumda saygın kişiler olarak tanındıklarından kendilerinden şüphelenilmeyen örgüt liderlerine erişme olanağı bulunmaktadır.[435] Karapara aklama suçunun bağımsız olarak ele alınmasının bir diğer getirisi de, karaparaya kaynaklık eden suçların ülkesel yetki alanı dışında işlendiği hallerde karapara aklama suçu bakımından yine de yargı yetkisi mevcut olabileceğinden organize suçlulukla mücadele alanının genişletilmiş olmasıdır.[436]

Organize suçlulukla mücadelede polisin ve istihbaratın rolü önemli ise de yeterli değildir; zira suç örgütlerinin mali kaynakları ellerinden alınmadığı sürece kolluk ve yargı yoluyla elde edilecek kazanımlar geçici nitelikte olacak ve örgütler faaliyetlerine devam edecektir.[437] Nasıl ki ortalama bir şirket çalışanının işten çıkarılması şirketin işleyişini etkilemiyorsa, ortalama bir örgüt üyesinin tutuklanması veya hapsedilmesi de organize suçluluğun bütünü üzerinde ciddi bir etki doğurmamaktadır.[438] Suç kaynaklı kazancın suçluların ellerinden alınması, organize

---

[432] Ceylan, **a.g.e.**, s.45
[433] Dursun, **a.g.e.**, s.38
[434]Kocasakal, **a.g.e.**, s.155
[435] Değirmenci, **a.g.e.**, s.41; Yakup Yılmazer, "Terör Örgütlerinin Finansmanı ile Mücadelede Etkili Olan Şüpheli İşlemler", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008, s.456
[436]Kocasakal, **a.g.e.**, s.152
[437]Mavral, **a.g.e.**, s.287
[438]Kocasakal, **a.g.e.**, s.152; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.31

suçluluğa karşı hapis ve adli para cezalarından daha etkili bir uygulamadır.[439] Zira karapara, organize suçluluğun hem güdüleyicisi hem de organizasyon ağını kurup oluşturmada kullandığı kaynaktır.[440] Karapara aklamaya karşı tedbirler, kazancın suçlularca başka biçimlere çevrilip el koyma ve müsadereden kaçırılmasının önünü kestiğinden organize suç örgütünün varlığını devam ettirmesini zorlaştırmakta ve suç işleyerek zenginliğe kavuşma düşüncesindeki diğer suç örgütlerini de caydırmaktadır.[441] Karapara aklamanın engellenmemesi ve cezalandırılmaması durumunda, organize suç örgütleri mali açıdan giderek güçlenecek ve bu gücünü toplumun ekonomik, siyasal ve sosyal kurumlarını yozlaştırmada kullanacaktır.[442]

2. Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı

a. Terörizm ve Terörizmin Finansmanı

aa. Terörizm Kavramı

Terörizm etimolojik kökenini "*bilinmeyen ve öngörülemeyen bir tehlike karşısında duyulan aşırı korku ve endişe, dehşet*" anlamına gelen Latince *terror* kelimesinde bulmaktadır.[443] Tanımına ulaşmak ise, bu derece kolay değildir. Bu konuda yaşanan temel sorunlardan biri; terörizmin önemli siyasi, dini ve ulusal çıkarımlarla yüklü olmasının, her bir ülkenin meseleye kendisine özgü şartların merceğinden bakmasını kaçınılmaz kılmasıdır.[444] Ayrıca kavramın hukuk, ekonomi, sosyoloji gibi farklı disiplinler altında incelenmesi de çok çeşitli yaklaşımları mümkün kılmakta ve sonuç olarak evrensel bir tanım üzerinde anlaşılamamaktadır.[445]

---

[439] Kocasakal, **a.g.e.**, s.152; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.31
[440] Yılmazer, **a.g.e.**, s.456
[441] Değirmenci, **a.g.e.**, s.135
[442] Taşdelen, **a.g.e.**, s.57
[443] A. Emre Öktem, **Terörizm: İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları**, İstanbul: Derin Yayınları, 2011, s.13
[444] Schott, **a.g.e.**, s.I-4, Hadi Salihoğlu/Ali Parlar/Mustafa Öztürk, **Uygulamada Terör Suçları, Devlete ve Anayasal Düzene Karşı Suçlar**, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2018, s.557; "Birinin teröristi, bir diğerinin özgürlük savaşçısıdır" deyimi bu konuya ilişkin olarak sıklıkla tekrarlanmaktadır. (Zeki Yıldırım, **Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s.31; Salihoğlu/Parlar/Öztürk, **a.g.e.**, s.557)
[445] Yıldırım, **a.g.e.**, s.10; Michael D. Lyman/Gary W. Potter, **Organized Crime**, New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2003, s.381

Terörizmin bir tanımı, "*bir hükümeti, halkı veya bunların bir kesimini sindirmek veya baskı altına almak için kişilere veya mallara karşı hukuka aykırı güç kullanılması*" şeklindedir.[446] Bir diğer tanıma göre ise, terörizm "*siyasal amaçlar için mevcut durumu yasa dışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini bir yöntem olarak benimseme durumu*"dur.[447] Bu doğrultuda, terör[448] "*siyasi bir amaca ulaşmak için korkutma, tehdit ve şiddet içeren eylemlerin sivillere yönelik olarak gerçekleştirilmesi*" [449] iken terörizm kavramı, terör eylemlerinin bütününü ve ayrıca bu eylemleri benimseyip temellendiren düşünceyi kapsamaktadır.[450] Terörizm, amaçlarına ulaşmak için gerek duyduğu gücü şiddet içeren terör eylemleri gerçekleştirip bir korku ve öfke ortamı oluşturmak yoluyla elde etmeye çabalamaktadır.[451] Toplumda bölünme, çatışma, kargaşa ve yılgınlık yaratılarak varolan düzene yönelik desteğin zayıflatılması ve yerine arzulanan düzenin getirilmeye çalışılması söz konusudur.[452]

Terörizmin kesin bir tanımını yapmak yerine genel bir çerçeve çizmekle yetinmenin daha isabetli olduğu; zira kavramın hızla değişip biyoterörizm[453], siberterörizm[454] gibi yeni görünümlerde ortaya çıkması karşısında tanımın da sürekli değiştirilmesi ihtiyacını ortadan kaldırmanın ve kolluk kuvvetlerinin bir terör tehdidinin niteliğine dair şüpheye düşmeden bu tehdide hızla müdahale edebilmelerini sağlamanın ancak bu şekilde mümkün olacağı da ileri sürülmüştür.[455]

---

[446] Lyman/Potter, **a.g.e.**, s.381
[447] Yıldırım, **a.g.e.**, s.12
[448] 12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun (RG Sayı: 20843 (Mükerrer), Tarih: 12.04.1991) "*Terör Tanımı*" başlıklı 1. maddesi "*Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir*." biçimindedir.
[449] Soner Hamza Çetin, **Terörizmin Finansmanı Suçu**, Ankara: Bilge Yayınevi, 2017, s.22
[450] Yıldırım, **a.g.e.**, s.11
[451] Yıldırım, **a.g.e.**, s.12
[452] Ahmet Cemal Ruhi, **Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Terör Örgütleri, Terör Suçları ve Örgütlü Suçlar**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018, s.46
[453] Zararlı biyolojik ajanların. örneğin şarbon gibi bakterilerin kasıtlı olarak yayılmasına ve böylece terörizmin silahı haline getirilmesine "biyoterörizm" denmektedir. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Manfred S. Green ve diğerleri, "Confronting the threat of bioterrorism: realities, challenges and defensive strategies", **The Lancet Infectious Diseases**, Cilt:19, 2019, Sayı:1, s.e2-e13)
[454] Bilgisayar ağları üzerinden sanal ortamda gerçekleştirilen sibel saldırılara dayanan terör eylemlerinin bütünü "siberterörizm" olarak adlandırılmaktadır. (Ruhi, **a.g.e.**, s.48)
[455] Ben Golder/George Williams, "What is 'Terrorism'? Problems of Legal Definition", **University of NSW Law Journal**, Cilt:27, 2004, Sayı:2, 2004, s.293

Terörizm adlandırmasının kurumsal düzeyde ilk kullanımı, 1930'da Brüksel'de gerçekleşen Üçüncü Uluslararası Ceza Hukukunu Birleştirme Konferansı'na rastlamaktadır. Burada, "*siyasi veya sosyal fikirlerin ifade edilmesi veya uygulanması amacıyla; bir kimsenin kişilerin yaşamına, özgürlüğüne veya fiziksel bütünlüğüne veya kamu veya devlet mülkiyetine karşı genel bir tehlike yaratabilecek araçların kasıtlı*" kullanımına başvurmasının terör eylemi kabul edilip cezalandırılması gerektiği ifade edilmiştir. [456]

Terörizmden günümüzde ne anlaşılması gerektiği konusunda ise, terör eylemlerine ilişkin 2004 yılında alınan 1566 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı aydınlatıcıdır. İlgili Karar'da; "*ölüm veya ciddi bedensel yaralanmaya sebebiyet verme amacıyla veya rehin alma biçiminde sivillere yönelik işlenenler de dahil olmak üzere kamuoyu, kişi grupları veya kişilerde dehşet uyandırmak, halka gözdağı vermek veya bir hükümeti ya da uluslararası kuruluşu belirli bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak için terörizmle ilgili uluslararası sözleşme ve protokollerde tanımlanmış veya bunların kapsamında bulunan suçların işlenmesi siyasi, felsefi, ideolojik, ırksal, etnik, dini veya benzeri doğadaki mülahazalar üzerinden hiçbir şekilde meşrulaştırılamaz*," denmektedir.[457]

Organize suçluluk ile terörizm arasında, suç işlemenin araçsallaştırılması ve işlenen suçlarla finansman sağlanması benzerlikleri mevcuttur. Bununla birlikte, çıkar amacıyla suç işleyen organize suç örgütlerinin aksine, terör örgütleri ideolojik nedenlerle harekete geçmektedir.[458] Ayrıca organize suçlulukta kâr elde etme amacı güdüldüğünden güçlü ve üretken bir ekonomik ortam tercih edilmekte ve dolayısıyla hükümeti devirmek ya da toplumsal yapının çözülmesi istenmemektedir.[459]

---

[456] Ben Saul, "Uluslararası Hukukta Terörizmi Tanımlama Girişimleri (Çev.:S. İrem Çakırca)", **Terör ve Düşman Ceza Hukuku: Prof. Dr. Wolfgang Frisch'e Armağan** (Der.: Yener Ünver), Ankara: Seçkin, 2008, s.22

[457] UN Security Council, Resolution 1566 (2004) on Threats to international peace and security caused by terrorist acts adopted by the Security Council at its 5053rd meeting on 8 October 2004, S/RES/1566 (2004), s.2; 1566 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararı'nda, Konsey'in BM Şartı'nın VII. Kısmı altında sahip olduğu yetkiye dayanılarak üye ülkeler terör suçlarının işlenmesini engellemeye ve engelleyemedikleri suçları ağırlıklarına uygun biçimde cezalandırmaya çağırılmaktadır. BM Güvenlik Konseyi'nin Şart'ın VII. Kısmı altında almış olduğu kararların, yine Şart'a göre uluslararası barış ve güvenliğin korunması amacıyla alındığı ve tüm üye devletler açısından bağlayıcı olduğu göz önünde bulundurulduğunda; BM'nin konuya ne kadar ciddi yaklaştığı göz önüne serilmektedir. (Aslan Gündüz, **Milletlerarası Hukuk**, İstanbul: Beta, 2014, s.109)

[458] Çakır, **a.g.e.**, s.142

[459] Lyman/Potter, **a.g.e.**, s.386

bb. Terörizmin Finansmanı

Terörizmin geçirdiği değişimlerin[460] son noktasında; sürekliliği, yarattığı hasar, umduğu değişimin büyüklüğü, örgütlülüğü ve eş güdüm seviyesi 20. yüzyılla kıyas kabul etmeyecek düzeye çıkmış modern uluslararası terörizm yer almaktadır.[461] Yeni nesil terörizmin ayırt edici özellikleri arasında asimetrik, irrasyonel ve kaotik olması gösterilmiş[462] ve bu sebeplerle, "süperterörizm" ya da "kıyamet terörizmi" adlandırılmaları da yapılmıştır.[463] 20. yüzyılda yoğun olarak gözlemlenen terör eylemlerinde örgütün amaçlarıyla ilintili kişi veya grupların hedef seçilmesi yaklaşımı terk edilmiş olup artık ırkı, dini ve ulusu ne olursa olsun bütün insanlar terörizmin olası hedefidir.[464]

Modern uluslararası terörizmin terörle mücadele anlayışında köklü değişkliklere neden olan en yıkıcı eyleminin ise, 11 Eylül 2001'de ABD'de Pentagon ve Dünya Ticaret Merkezi'ne yönelik saldırılar olduğu söylenebilir.[465] Yaşanan can kaybının büyüklüğü, saldırganların sergilediği yetenek ve kararlılık ile sahip oldukları teknik imkânlar ve de sivil araçların kitle imha silahına dönüştürülmüş olması hem halk hem de yetkililer üzerinde son derece sarısıcı bir etki doğurmuş ve

---

[460] Bugün terörizmin finansmanı meselesine bu denli önem verilmesinin sebebi, terör örgütlerinin geçirdiği evrimdir. 20. yüzyılın terör örgütlerini genel hatlarıyla üç grupta değerlendirmek mümkün olmuştur. Bunlar; siyasi özerklik peşindeki ETA (*Euskadi Ta Askatasuna*, Bask Vatan ve Özgürlük Örgütü), IRA (*Irish Republican Army*, Cumhuriyetçi İrlanda Ordusu) ve FKÖ (*Munazzamat at-Tahrir al Filastiniyyah*, Filistin Kurtuluş Örgütü) gibi etnik-ulusal/ayrılıkçı örgütler, siyasi, toplumsal ve ekonomik sistemi bütünüyle değiştirmeyi amaçlayan FARC (*Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*, Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri) ve Kızıl Tugaylar (*Brigate Rosse*) gibi ideolojik örgütler ve El-Kaide gibi dini örgütlerdir. Elbette, bir terör örgütünün aynı anda farklı gruplara ait özellikleri bünyesinde barındırması mümkündür. 20. yüzyıl ortalarına kadar teröristlere dair genelgeçer algı; çok sayıda insana zarar vermeyi değil, çok sayıda insanın dikkatini çekmeyi istedikleri yönündedir. 60ların sonunda alışıldık dünya savaşı sonrası sömürgecilik karşıtı eylemlerin görünümü değişmeye başlamış, sınır aşan operasyonlarla terörizmin ülkeler arası ithali ve bu yolla örgüt taleplerinin tüm dünyaya duyurulması çabası yaygınlaşmıştır. Yine de bu dönemde sanayileşmiş liberal demokrasiler bünyesinde Kızıl Ordu Fraksiyonu (*Rote Armee Fraktion*) ve Japon Kızıl Ordusu (*Nihon Sekigun*) gibi örgütler ortaya çıkmış, ancak bunlar Batı devletlerine uzun dönemli ciddi bir tehdit teşkil etmemiştir. Seksenli yıllara gelindiğinde ise, başrol ayrılıkçı örgütlerden İran Karşıdevrimi tarafından harekete geçirilmiş, İslami rejimin yayılabilmesi için Batı'nın Orta Doğu ülkelerinden elini çekmesini isteyen dini terör örgütlerine geçmiştir. Bu örgütlerin seçtiği yöntem ise, hedef ülkelere sürekli ve gerekirse kitle imha silahları da kullanılarak çok şiddetli saldırılarda bulunmaktır. Böylece hedef ülkeler kendi güvenliklerini sağlamak ve vatandaşlarını yatıştırmak için içlerine kapanmak zorunda kalacaktır. Böylece terörizm, gerek verdiği zarar gerek küresellik bakımından 20. yüzyılda hayal edilemeyecek boyutlara ulaşmıştır. (Jae-myong Koh, **Suppressing Terrorist Financing and Money Laundering**, Springer: Berlin, 2006, s.1-7)

[461] Öktem, **a.g.e.**, s.23

[462] Öktem, **a.g.e.**, s.24

[463] Öktem, **a.g.e.**, s.23

[464] Çetin, a.g.e, s.26; Lyman/Potter, **a.g.e.**, s.386

[465] Öktem, **a.g.e.**, s.23

terörizmle mücadeleyi kesin olarak yerel sınırların dışına çıkarıp ona uluslararası nitelik kazandırmıştır.[466] 11 Eylül saldırıları neticesinde ayrıca, terör eylemlerini fiilen hayata geçiren hücreleri hedef almakla yetinilemeyeceği, bu eylemlerin sürekliliğini sağlayan siyasi ve mali ağın çökertilmesinin gerektiği anlaşılmış ve terörle mücadele çabalarının odağına malvarlığı değerlerine el koyma ve "parayı takip etme" gibi yöntemler yerleştirilmiştir.[467]

Her ne kadar terörizmle esas amaçlanan gelir elde etmek değilse de, maddî kaynaklara sahip olmak terör örgütleri bakımından büyük önem taşımaktadır.[468] Modern terör örgütleri, sıklıkla özerk hücrelerden oluşan bir yapılanma sergileseler ve bu sayede düzenledikleri saldırılar için kaynak toplama ihtiyaçlarını mümkün olan en düşük seviyeye indirseler dahi, örgütün bütün olarak ayakta tutulması ve Taliban'ın Kuzey Afrika'dan Güney Asya'ya halifeliği getirmek istemesi örneğinde görüldüğü üzere son derece büyük hedeflerini hayat geçirebilecek kadar uzun süre varlığını sürdürebilmesi, bağımsızlığını ve büyümesini sağlayabilmesi bir finansman işidir.[469]

Örgüt ideolojisini yaymak, yeni örgüt üyelerini eğitmek, üyelere ve ailelerine ödeme yapmak, seyahat ve sağlık masraflarını karşılamak, silah ve mühimmat satın almak, teknolojik gelişmelerden faydalanmak, rüşvet vermek, sahte evrak düzenlemek, işbirliği yapılacak diğer örgütlere maddi yardımda bulunmak ve örgüte belli ölçüde meşruluk görünümü kazandıracak ve halk desteği sağlayacak toplumsal faaliyetler gerçekleştirmek için terör saldırılarının maliyetini kıyas kabul etmeyecek şekilde aşan bir bütçe gerekmektedir.[470] Bu bütçe; ekonomik getirisi olan suçların işlenmesi (uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı, göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti,

---

[466] Öktem, **a.g.e.**, s.23

[467] Gardner, **a.g.m.**, s.326-327; ABD'nin terörizmle savaşının başlıca silahlarından olan ve 11 Eylül saldırılarından yalnızca haftalar sonra Kongre'den geçirilen yaklaşık 300 sayfalık Yurtseverlik Kanunu'nun (*USA Patriot Act*) büyük bir kısm mali tedbir ve yaptırımlara ayrılmıştır. (Çetin, **a.g.e.**, s.26-27); Haydar Çakmak/Mehmet Kurum, "Terörizmin Finansman Boyutu ve Terörizmle Mücadeledeki Yeri", **Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi** (Ed. Haydar Çakmak/Taner Altunok), Ankara: Barış Platin Yayınları, 2009, s.15

[468] Yıldırım, **a.g.e.**, s.35

[469] Koh, **a.g.e.**, s.10-11; Gödekli, **a.g.e.**, s.52; 11 Eylül Komisyonu'nun bulgularına göre, 2001'de Amerika Dünya Ticaret Merkezi'ne yapılan saldırı için teröristlerin eğitimi hariç 400 ilâ 500 bin Amerikan doları harcanmıştır. (Jayesh D'Souza, **Terrorist Financing, Money Laundering And Tax Evasion: Examining The Performance Of Financial Intelligence Units**, Florida: CRC Press, 2011, s.27) İstanbul'da 15 ve 20 Kasım 2003'te bomba yüklü kamyonetlerle gerçekleştirilen saldırıların ise, yaklaşık 50.000 Amerikan dolarına mal olduğu tahmin edilmektedir. (FATF, **Terorist Financing...**, s.7)

[470] D'Souza, **a.g.e.**, s.28; Çetin, **a.g.e.**, s.27; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.477

diğer kaçakçılık suçları, haraç toplama, hırsızlık ve gasp, sahtecilik vs.) gibi yasa dışı yöntemlerin yanı sıra bağışlar, yardımlar, örgütün yayınlarından elde edilen gelirler, hukuka uygun ticari faaliyetler gibi yasal yöntemlerle de oluşturulabilmektedir.[471]

Para olmadan terör örgütlerinin eylemlerine devam edebilmeleri de söz konusu olamayacağından, parayı takip etmek yetkililer açısından birincil öneme sahiptir. [472] Yetkililer bu yolla terör örgütlerinin kaynaklarını ellerinden alıp gelecekteki eylemlerini engelleyebilecek ve işbirlikçi ve üyelere ödeme yapılmasının önünü keserek örgütün bütünlüğünü sarsabilecektir.[473] Parayı takip etmenin bir diğer faydası ise, örgüt hiyerarşisinin üst basamaklarında yer aldığından ve eylemlere doğrudan katılmadığından kimliğinin tespit edilmesinde zorluklarla karşılaşılan örgüt üyelerine bu sayede ulaşılabilmesidir. [474] Aynı şekilde, terör örgütlerine üye olmamakla beraber bunlarla ilişki içinde bulunan gruplar hakkında da para hareketlerini izleyerek istihbarat sağlanması mümkündür. [475] Para hareketlerinin yoğunlaştığı merkezin değişmesi, terör örgütünün yapısında ve faaliyetlerinin dağılımında bir değişime işaret edebileceği gibi yaklaşan bir terör eyleminin de göstergesi olabilmektedir. Paranın takibi, teröristlerin kullandığı yöntemlerinin anlaşılmasına ve planlanmış bir terör eyleminin öngörülüp engellenmesine katkıda bulunabilecektir.[476]

Bu doğrultuda, terörizmin mali kaynaklarının ortadan kaldırılmasına ve mali yapılanmasının çökertilmesine yönelik tedbir ve uygulamaların, diğer bir deyişle terörizmin finansmanıyla mücadelenin terörle etkin mücadele kapsamındaki önemi günden güne artmaktadır.[477] Terörizmin finansmanını; "*terör eylemi gerçekleştirme amacında olan kişi ve örgütlere, faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli maddi kaynakları bilerek veya bilmeyerek sağlamak veya sağlanmasına yardımcı olmak*"[478]

---

[471] Koh, **a.g.e.**, s.19, Ruhi, **a.g.e.**, s.46; Yıldırım, **a.g.e.**, s.35-46; Yılmazer, **a.g.e.**, s.455
[472] Gardner, **a.g.m.**, s.326; Çetin, **a.g.e.**, s.27
[473] Çetin, **a.g.e.**, s.27; Çakmak/Kurum, **a.g.e.**, s.32
[474] Gardner, **a.g.m.**, s.327
[475] Çakmak/Kurum, **a.g.e.**, s.37
[476] Çakmak/Kurum, **a.g.e.**, s.41, 43
[477] Yıldırım, **a.g.e.**, s.51; Kaçar, **a.g.e.**, s.80; Çakmak/Kurum, **a.g.e.**, s.32
[478] Yıldırım, **a.g.e.**, s.34; Belirtilmelidir ki, terörizmin finansmanını bir kavram olarak değil bir suç tipi olarak tanımlarken, kaynakların terör eylemi gerçekleştirme amacı güden kişi ve örgütlere bilerek sağlanması gereği öne çıkmaktadır. Terörizmin finansmanı suçı; "*Bir terör suçunun işlenmesinde katkısı olacağını bilerek ve/veya terörist saldırıda kullanılmasını isteyerek, amaçlanan terör eylemi gerçekleştirilmiş olsun veya olmasın; terör örgütüne, örgüt üyesine veya örgüt üyesi olmasa bile terör suçunu işleyecek olan faile ulaşması kastıyla, para ve/veya taşınır, taşınmaz, hak, alacak, gelir,*

şeklinde de tanımlamak mümkündür. Terörizmin finansmanı, terörizmle ilintili kişi veya gruplara doğrudan nakit para veya nakde çevrilebilir evrak veya malların sağlanması ya da bu kişi ve grupların mali kaynaklarını farklı şekillerde harcamasına olanacak sağlayacak şekilde barınma, yeme içme, seyahat benzeri giderlerinin karşılanması biçiminde gerçekleşebilir.[479] Terörizmin finansmanından söz edebilmek için finansman sonucunda bir terör eyleminin gerçekleştirilmesi ya da suçun işlenmesi şartı bulunmamaktadır.[480]

1999'da BM Genel Kurulu'nca kabul edilen ve Türkiye'nin de 2001'de imzalayıp 2002'de taraf olduğu Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme; terörle mücadeleye yönelik kaleme alınmış mevcut BM sözleşmeleri kapsamındaki eylemler ile "*niteliği veya kapsamı itibariyle, bir halkı korkutmak, ya da bir hükümeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacını gütmesi halinde, bir sivilin ya da bir silâhlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik diğer tüm eylemler*"e fon sağlamayı, toplamayı veya bunlara teşebbüs etmeyi bağımsız bir suç kabul etmektedir. [481] Türkiye, bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerini yerine getirmek için 2006 yılında Terörle Mücadele Kanunu'nda yaptığı değişiklikle "terörün finansmanı" ismiyle yeni bir suç tipi oluşturmuş, 2013'te ise Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Kanun'un yürürlüğe girmesini sağlamıştır.[482]

b. Terörizmin Finansmanı ve Karapara Aklama İlişkisi

Terörizmin finansmanı; mali kaynakların elde edilmesi, bu kaynakların ihtiyaç duyulan yerlere aktarılması ve kullanılacakları zamana kadar saklanıp değerlerinin korunması biçiminde üç aşamada gerçekleşmektedir.[483] İlk aşama olan

---

menfaat gibi para ile ölçülebilen ya da paraya tahvil edilebilen her türlü iktisadî değerin herhangi bir yöntemle toplanması veya temin edilmesi" tanımlanabilir. (Gödekli, **a.g.e.**, s.55)

[479] Yıldırım, **a.g.e.**, s.34

[480] Gödekli, **a.g.e.**, s.55

[481] BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme m.2; Sözleşme'nin onaylanmasına ilişkin 4738 sayılı Kanun, 10 Ocak 2002'de TBMM'de kabul edilmiş ve bu Kanun, 17 Ocak 2002'de 24643 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır

[482] 29.06.2006 tarih ve 5532 sayılı Kanun m.7; 07.02.2013 tarih ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun (RG Tarih: 16.02.2013, Sayı:28561)

[483] Yıldırım, **a.g.e.**, s.34-35

kaynak elde etme aşaması yasa dışı faaliyetler kadar hukuka uygun faaliyetlere de dayanabildiğinden, terörizmin finansmanının bu aşamada tespiti ve engellenmesi her zaman mümkün olmamaktadır.[484] Öte yandan, terörizmin finansmanına ikinci aşamasında, diğer bir deyişle kaynakların aktarımı sırasında müdahale etmek hem daha kolay hem de daha etkilidir.[485] Bu aşamada yapılacak müdahalelerin sağladığı bir diğer kolaylık ise, terörizmle ilişkilenen kaynakların takibi için ayrıca bir altyapı oluşturma zorunluluğu bulunmaması ve karapara aklama suçuyla mücadele için oluşturulmuş sistemin bu amaçla da kullanılabilmesidir.[486]

Terörizmin finansmanında, kaynakların hareketini yetkililerce denetlenemez hâle sokmaya duyulan ihtiyaç dolayısıyla karapara aklayıcıların da kullandığı yöntemlere sıklıkla başvurulmaktadır.[487] Terörizmin finansmanının kaynaklarını ve kullanımını gizlemek için uygulanan teknikler, ilgili kaynakların yasal yollardan edinilmesi ihtimalinde dahi, karapara aklama yöntemleri ile temelde aynıdır.[488] Örneğin, El-Kaide terör örgütümün *hawala* sistemi, elektronik para transferi, nakit kaçakçılığı ve yatırım araçlarının alım satımı yöntemlerini kullandığı bilinmektedir.[489] Terörizmin finansmanında kaynakların aktarımı için ticari işlemlerin paravan olarak kullanıldığı veya bilişim sistemlerinden yararlanıldığı da görülmektedir.[490] Tıpkı karapara aklama suçunda olduğu gibi, burada da kullanılan yöntemin kendisinin yasa dışı olması zorunlu değildir. Yasal kaynak aktarım yöntemlerinin, teröristler ve terör örgütlerince kötüye kullanılması mümkündür.[491] Yetkililerin dikkatini çekmekten kaçınmak için, karapara aklamanın ayrıştırma aşamasını anımsatır şekilde kaynakların dolambaçlı yollardan aktarıldığı ve çok sayıda yönteme art arda başvurulduğu da olmaktadır.[492]

---

[484] Koh, **a.g.e.**, s.25
[485] Koh, **a.g.e.**, s.25
[486] Koh, **a.g.e.**, s.26; Çakmak/Kurum, **a.g.e.**, s.35; BM Terörizmin Finansmanı'nın Önlenmesine Dair Sözleşme'de; banka gizliliğinin sınırlandırılması ve finans kurumlarına müşteri kimlik tespiti ve şüpheli işlem bildirimi yapma yükümlülüğü getirilmesi gibi daha önce karapara aklama suçuyla mücadele ile ilişkilendirilmiş düzenlemeler bulunmaktadır. (Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.52)
[487] Koh, **a.g.e.**, s.27; Taner Altunok/Serkan Yenal, "Terörizmin Finansmanında Finans Kaynaklarının Aktarımı ve Kullanımı", **Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi** (Ed. Haydar Çakmak/Taner Altunok), Ankara: Barış Platin Yayınları, 2009, s.139 (Yazarlar, terörizmin finansmanı yöntemleri olarak fiziki aktarım yöntemi (nakit kaçakçılığı), kâr amacı gütmeyen kuruluşlar yoluyla aktarma, banka ve aracı kurumlar aracılığıyla aktarma üzerinde durmaktadır. Bunların hepsi, aynı zamanda birer karapara aklama yöntemidir.)
[488] Schott, **a.g.e.**, s.I-5;Gödekli, **a.g.e.**, s.56; Yılmazer, **a.g.e.**, s.456
[489] Koh, **a.g.e.**, s.29-30
[490] Yıldırım, **a.g.e.**, s.48-49
[491] Yıldırım, **a.g.e.**, s.46
[492] Gödekli, **a.g.e.**, s.63

Kuşkusuz terörizmin finansmanı ile karapara aklama arasında benzerliklerin yanında farklılıklar da bulunmaktadır. Karapara mutlaka suçtan kaynaklanmaktayken, terörizmin finansmanına konu olan malvarlığı değerleri yasa dışı yollların yanı sıra ticaret, bağış, vakıf ve dernek faaliyetleri gibi yasal yollardan da elde edilebilmektedir.[493] Terörizmin finansmanında, karapara aklayacıların temel hedefi olan kaynaklara yasallık görünümü kazandırma amacı güdülmemektedir. Önemli olan, kaynakların terörist hücrelere ulaşması ve bu esnada izlerinin takip edilemez hale getirilmesi, böylece hem alıcı hem de göndericilerin kimliğinin gizlenmesidir.[494] Terörizmin finansmanı için, başlangıçta bütünüyle yasal olan malvarlığı değerlerinin kaynakları gizlenerek veya olduğundan farklı gösterilerek yasa dışı bir faaliyete aktarılması durumuna göndermede bulunan "tersine karapara aklama" (*reverse money laundering*) ve "temiz parayı kirletme" adlandırmaları da yapılmaktadır.[495] Karapara aklama suçunda kaynakların nereden geldiği önem taşımaktayken, terörizmin finansmanında yetkililerin üzerinde durduğu nokta kaynakların nereye gittiğidir.[496] Terörizmin finansmanında kaynaklar ister yasal ister yasa dışı biçimde elde edilmiş olsun, mutlaka teröristlere ve terör örgütlerine aktarılırken; karapara aklamada kaynaklar sonuçta kimin eline geçerse geçsin başlangıçta suç işlemek yoluyla edinilmektedir.[497]

Karapara aklama yöntemlerine dair FATF raporlarının terörizmin finansmanını da ele almaya başlaması ilk kez 1999 senesinde olmuş, karapara aklamaya karşı tedbir ve düzenlemelerin terörizmle ilişkili olması olası kaynakların tespiti ve terörizmin finansmanının soruşturulup kovuşturulması için kullanılıp kullanılamayacağı anlaşılmaya çalışılmıştır.[498] Bu çalışmada uzmanlar, "*teröristlerin ve onlara destek olan organizasyonların suç örgütleri ile aynı karapara aklama metotlarını kullandıkları sonucuna varmışlardır*."[499] 11 Eylül terör saldırılarından sonra, 29-30 Ekim 2001 tarihlerinde yapılan FATF Olağanüstü Genel Kurul

[493] Altunok/Yenal, **a.g.e.**, s.159
[494] Koh, **a.g.e.**, s.26-27
[495] William Vlcek, "A Leviathan Rejuvenated: Surveillance, Money Laundering, and the War on Terror", **International Journal of Politics, Culture, and Society**, Cilt:20, 2008, Sayı:1-4, s.25; Gödekli, **a.g.e.**, s.99
[496] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.52; Gödekli, **a.g.e.**, s.100
[497] Gödekli, **a.g.e.**, s.100; Altunok/Yenal, **a.g.e.**, s.162
[498] Vlcek, **a.g.m.**, s. 25
[499] FATF, **Guidance for Financial Institutions in Detecting Terrorist Financing**, Paris: FATF, 2002, s.5

Toplantısı'nda kuruluşun görevleri arasına "terörizmin finansmanıyla mücadele edilmesi" de eklenmiş ve anılan amaca yönelik 9 Özel Tavsiye kabul edilmiştir.[500] 2012'de ise, daha önce terörizmin finansmanını engellemeye odaklanmış tedbirlerin artık Tavsiyelerin bütününe yayıldığı ve dolayısıyla Özel Tavsiyelere ihtiyacın ortadan kalktığı belirtilerek bir güncellemeye gidilmiş ve güncellenmiş içerik 40 Tavsiye altında toplanmıştır.[501] Belirtmek gerekir ki, aynı sistemin her iki suçluluk biçimine karşı kullanılmasına ek olarak, karapara aklamanın önlenmesi terörizmin finansmanıyla mücadeleye dolaylı olarak da katkı sağlamaktadır; zira yasal ve yasa dışı faaliyetlerin birbirinden ayrıldığı şeffaf bir ekonomik düzen yaratılmasının önünü açmaktadır.[502]

Karapara aklama ve terörizmin finansmanına karşı ortak mücadeleye dair bir çekince, terörizmin finansmanında kullanılacak kaynakların yasal yollardan elde edilmesi halinde mevcut karapara aklamayla mücadele mevzuatlarının uygulanamayacak olmasıdır. Ek olarak, terörizmin finansmanıyla ilişkili olarak hareket ettirilen malvarlığı değerleri genellikle daha küçük miktarda olduğundan bunların saptanması son derece zordur.[503] FATF bu olasılığı ortadan kaldırmak için üye ülkelerden terörizmin, terör eylemlerinin ve terör örgütlerinin finansmanını bağımsız bir suç tipi olarak düzenlemelerini ve bu suç tipine karapara aklama suçunun öncül suçları arasında yer vermelerini, ayrıca karapara aklamayla mücadele mevzuatlarını yardım kuruluşları gibi kâr amacı gütmeyen kuruluşları da denetim altına alacak biçimde genişletmelerini istemiştir.[504]

2001 yılından beri, terörizmin finansmanının tespiti ve önlenmesinde başı çeken kuruluşun FATF olduğu kabul edilmektedir.[505] Nitekim, BM Güvenlik Konseyi 2005'te BM Şartı VII. Kısmı altında aldığı El Kaide ve Taliban başta olmak üzere terör örgütleriyle etkin mücadeleye yönelik 1617 sayılı Karar'ında FATF'ın karapara aklamaya dair 40 Tavsiyesi ile terörizmin finansmanına ilişkin 9 Özel

[500] Yıldırım, **a.g.e.**, s.72-73; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.52
[501] FATF, **Recommendations...**, s.7; Dünya genelindeki yaklaşıma paralel olarak, ülkemizde de terörizmin finansmanı ve karapara aklama suçlarıyla mücadelenin bir arada ele alındığı görülmektedir. 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, doğrudan terörizmin finansmanına ilişkin düzenlemelere yer vermektedir. Ayrıca 6415 sayılı Terörizmin Finansmanın Önlenmesi Hakkında Kanun m.16'da, "*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 5549 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır*." denmektedir. (Yıldırım, **a.g.e.**, s.77)
[502] Çakmak/Kurum, **a.g.e.**, s.43-44
[503] Altunok/Yenal, **a.g.e.**, s.160-161
[504] Schott, **a.g.e.**, s.I-5-I-6
[505] Gardner, **a.g.m.**, s.326

Tavsiyesinde yer verilen standartların üye ülkelerce benimsenip uygulanmasını şiddetle tavsiye etmiştir.[506] Terörizme Karşı Amerikalararası Sözleşme de, taraf devletlerin terörizmin finansmanıyla mücadelede başta FATF olmak üzere uluslararası ve bölgesel karapara aklamayla mücadele uzmanlık birimlerinin tavsiyeleri ışığında hareket edeceklerini düzenlemektedir.[507]

Terörizmle mücadele ile karapara aklamayla mücadele arasındaki ilişki[508]; kurulduğu dönemde oluşan izlenimin aksine ilk sistemin ikincisinden yararlandığı tek taraflı bir ilişki olmamış, uzun dönemde bu ortak çabadan en çok faydayı karapara aklama ile mücadele sistemi görmüştür.[509] BM Güvenlik Konseyi, BM Şartı VII. Kısım altında sahip olduğu bağlayıcı gücü Terörizmle Mücadele Komitesi çalışmaları kapsamında üye ülkelerin hukuki ve idari sistemlerinde karapara aklamayla mücadele tedbirlerine yer vermelerini zorunlu kılmakta kullanmıştır. Böylece BM Güvenlik Konseyi, FATF Tavsiyelerine hukuki bağlayıcılık kazandırmaktadır.[510] Ayrıca Terörizmle Mücadele Komitesi, üye ülke ziyaretleri esnasında ilgili ülkeyi karapara aklamayla mücadele tedbirleri, finansal kurumların denetimi, müsadere ve elkoyma mekanizmaları bakımından da denetlemektedir. Karapara aklamayla mücadele eden uluslararası kuruluşların, isim ve sloganlarına terörizmle mücadeleyi eklemek yoluyla itibarlarını ve meşruluklarını arttırdıkları ve IMF ve Dünya Bankası gibi güçlü kuruluşların işbirliğini sağladıkları da

---

[506] UN Security Council, Resolution 1617 adopted by the Security Council at its 5244th meeting, on 9 July 2005, S/RES/1617 (2005), s.3-4

[507] Inter-American Convention Against Terrorism, Adopted at the second plenary session held on June 3, 2002, AG/RES. 1840 (XXXII-O/02), m.4/2

[508] Belirtilmelidir ki, terörizmin finansmanı ile karapara aklamaya karşı ortak mücadele yaklaşımının benimsenmesi bazı eleştirilere de konu olmuştur. Bu eleştirilerin temelinde, iki kavramın farklılıklarının benzerliklerine baskın geldiği ve dolayısıyla bunların ayrı ayrı, özelleşmiş yöntemlerle hedef alınmaları gerektiği düşüncesi yatmaktadır. Bu görüşe göre; teröristlerin mali sistemle ilişkisi karapara aklayıcılarınkinin aksine oldukça kısıtlı olduğundan, büyük oranda mali boyuta sahip işlemlerin denetimine dayanan karapara aklamayla mücadele tedbirleri teröristlere uygulandığında yetersiz kalacaktır. Terörizmin finansmanıyla mücadelede esas gerekli olan, kaliteli ve güvenilir istihbarattır. Ayrıca, karapara aklamayla bağlantılı olarak sıkça başvurulan varlıkların dondurulması ve el koyma tedbirleri terörizmin finansmanı söz konusu olduğunda ters etki yaratmaktadır. Varlıklarını dondurmak suretiyle teröristleri daha fazla yeraltına itmek yerine, kaynak akışına izin verip bu akış üzerinden ilgili kişilerin faaliyetlerini takip etmek daha yerinde olacaktır. Son olarak, karapara aklamayla mücadele eden kuruluşlarda görev alan uzmanlar finans sektörüne dair geniş bilgiye sahip kişiler arasından seçilmektedir. Oysa terörizmin finansmanına karşı çalışmalar; finans sektöründen ziyade, terör örgütleri ve bu örgütlerin eylemlerinde kullandıkları teknikler üzerine uzmanlık gerektirmektedir. Bu iş için uygun donanıma sahip olanlar, kolluk kuvvetleri ve istihbarat ajanlarıdır. (Ian Roberge, "Misguided Policies in the War on Terror? The Case for Disentangling Terrorist Financing From Money Laundering", **Politics**, Cilt:27, 2007, Sayı:3, s.197, 201-202)

[509] Koh, **a.g.e.**, s.200

[510] Koh, **a.g.e.**, s.200

söylenebilmektedir. [511] FATF; BM Güvenlik Konseyi'nin 1617 sayılı Karar'ı sonrasında üye ülkelerin uyumluluğunun gözetimi için, neredeyse evrensel üyeliğe sahip IMF ve Dünya Bankası ile ortak çalışma yürütmeye başlamış ve bu sayede baskı gücünü, şeffaflığını ve hesap verebilirliğini arttırmıştır.[512] Aynı doğrultuda, 11 Eylül'ün ardından dünya genelindeki ulusal mali istihbarat kurumu sayısı neredeyse iki katına çıkmıştır.[513]

3. Karapara Aklama ve Yolsuzluk

a. Yolsuzluk Kavramı

Yolsuzluğun hukuk, ekonomi, siyaset gibi farklı disiplinler altında incelenebilen son derece karmaşık ve çok yönlü bir kavram olması ve de bulunulan yere, zamana ve düşünsel iklime göre değişime uğraması dolayısıyla hakkında ortak bir tanıma ulaşılması mümkün olmamıştır.[514] Bununla birlikte, yolsuzluk kavramının kısaca "*emanet edilmiş yetkinin, kamusal ve özel çıkarları zedeleyecek şekilde her türlü kötüye kullanımı*"[515]na karşılık geldiği söylenebilmektedir.[516] Kavramı açıkça tanımlayan tek uluslarası sözleşme olan Avrupa Konseyi Yolsuzlukla Mücadele Özel Hukuk Sözleşmesi'nin 2. maddesine göre yolsuzluk; "*rüşvet veya başka bir haksız menfaat veya bunlara ilişkin vaatleri rüşveti, menfaati veya vaatleri kabul edenden beklenen görev veya davranışların yasaya uygun yerine getirilmesinde sapmalara yol açacak şekilde, doğrudan veya dolaylı olarak talep etmek, teklif etmek, vermek veya kabul etmek*"tir.[517]

---

[511] Koh, **a.g.e.**, s.200
[512] Gardner, **a.g.m.**, s.342
[513] Koh, **a.g.e.**, s.201
[514] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.51; Nuray Ergüneş, **Bankalar, Birikim, Yolsuzluk: 1980 Sonrası Türkiye'de Bankacılık Sektörü**, Sosyal Araştırmalar Vakfı: İstanbul, 2008, s. 27
[515] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.52
[516] Kamu sektörünün yanı sıra özel sektörü de içine alan tanımlar hem daha isabetli hem de güncel yaklaşıma daha uygundur. Yolsuzluk başlığı altındaki eylemlerin toplumsal ve siyasi dinamiklere bağlı olarak zaman içerisinde değiştiği gerçeği karşısında daha belirleyici ortak bir tanım benimsenmesinin işlevsel olmayacağı da öne sürülmüştür. (Hany H. Makhlouf, "Corruption in the International Business Environment", **The Journal of Human Resource and Adult Learning**, Cilt:12, 2016, Sayı:1, s.34, Aydın/Yılmazer, ag.e., s.53)
[517] Council of Europe, Civil Law Convention on Corruption, No. 174, 04.11.1999, Art.2; Türkiye, Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi'ni 4852 sayılı Kanun'la onaylamaya uygun bulmuş (RG Tarih: 24.04.2003, Sayı: 25088) ve 2003/5685 sayılı Kararname ile onaylamıştır (RG Tarih: 17.06.2003, Sayı: 25141)

Yolsuzluk meselesine odaklanan en önemli sivil toplum örgütlerinden Transparency International (Uluslararası Şeffaflık Örgütü), "*memurlardan siyasetçilere kamu sektöründe görev alan kişilerin kendilerine tevdi edilmiş kamu gücünü kötüye kullanmak suretiyle kendilerini veya yakınlarını haksız ve kanuna aykırı olarak zenginleştiren davranışlarının*" bu kavram kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bir başka tanım, "*kamu sektörü veya özel sektör görevlilerinin konumlarını suistimal ederek kendilerini ve/veya yakınlarını haksız ve kanuna aykırı olarak zenıginleştirmeleri*"nin yolsuzluk oluşturacağına işaret etmektedir.[518] Yine aynı doğrultuda, yolsuzluğun "*kamu sektörü veya özel sektörde sahip olunan makamın kişisel menfaat için kötüye kullanımı*" olduğu söylenebilir. [519] Ekonomik açıdan yolsuzluk, rant kollama[520] veya diğer bir deyişle "*normal kârın üzerinde kâr sağlamak için iktisadi karar birimlerinin tekel gücü elde etmeye yönelik çabaları*" olarak tarif edilebilecek davranışın bir görünümüdür.[521]

Bir yolsuzluk eylemi; yetki, bu yetkiyi veren kurallar, kuralların ihlâli ve kişisel çıkar biçiminde başlıca dört unsurdan meydana gelmektedir.[522] Yolsuzluk eylemini gerçekleştiren kişi veya gruplar, sahip oldukları ortak karar alma veya işlem yapma yetkilerinin dayandığı kurallara aykırı düşecek şekilde, kamu yararı yerine özel yararları gözeterek hareket etmektedirler.[523] Anılan yarar maddi olabileceği gibi, yakının veya partilinin kayırılması, toplumsal konumun yükseltilmesi, belirli kişi veya kişilerden intikam alınması örneklerinde görüldüğü üzere manevi nitelik de taşıyabilir.[524] Yine bu örneklerden anlaşılacağı üzere, yolsuzluk karşılığı kişinin doğrudan kendisine veya aile, akraba ve tanıdıklarına yarar sağlaması

---

[518] OECD, **Corruption: A Glossary Of International Standards In Crıiminal Law**, Paris: OECD, 2008, s.23

[519] Makhlouf, **a.g.m.**, s.34

[520] Çıkar ve baskı gruplarının, bizzat devlet tarafından bazı ekonomik faaliyetler üzerine sınırlar konulması ve/veya ekonomik faaliyetlerin düzenlenmesi için "yapay" olarak yaratılmış bir ekonomik transferi elde etmek için giriştikleri faaliyetlere rant kollama denmektedir. Rant kollama; monopol, tarife, lisans, kota, sosyal yardım veya teşvik kollama şeklinde ortaya çıkabilir. (Selçuk Cingi/Umur Tosun/Cahit Güran, **Yolsuzluk ve Etkin Devlet**, Ankara: Ankara Ticaret Odası, 2002, s.31); "Rant kollama"ya dair ayrıntlı bir tartışma için bkz. Nuray Ergüneş, **Bankalar, Birikim, Yolsuzluk: 1980 Sonrası Türkiye'de Bankacılık Sektörü**, İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı, 2008

[521] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.148; TDK, **Büyük Türkçe Sözlük**, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=266361, Erişim Tarihi: 27.02.2019, 20:55;

[522] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.8; Ümit Berkman, **Azgelişmiş Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet**, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 1983, s.10-14

[523] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.9

[524] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.10; Hüsamettin Uğur, "Türkiye'nin Yolsuzlukla Mücadele Enstrümanları", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2012, Sayı:98, s.303; Berkman, **a.g.e.**, s.16

mümkündür.[525] Her durumda, yolsuzluk ilişkisinin iki tarafı arasında kişisel çıkarların karşılıklı tatmini söz konusu olmakta, bir tarafın konumunun getirdiği yetki diğer tarafın sahip olduğu maddî ya da manevî güçle adeta takas edilmektedir.[526]

Yolsuzluğun neredeyse tüm iç hukukların suç sayarak yasakladığı eylemlerden uygunsuz ve hatta ahlaka aykırı bulunmakla beraber yasa dışı addedilmeyenlere kadar geniş bir yelpazede uzanan çeşitli görünümleri söz konusudur.[527] Diğer bir deyişle, yolsuzluk eylemleri doğrudan veya dolaylı olarak cezaî yaptırıma bağlanmış olabileceği gibi bütünüyle ceza hukukunun ilgi alanı dışında bırakılmış da olabilir.[528] Bu doğrultuda, öğretide üçlü bir ayrıma gidilmiş ve genel olarak hoşgörülen veya zararsız bulunan yolsuzluk eylemleri için "beyaz yolsuzluk", toplum gözünde haksız bulunmakla beraber yönetici kadrolarda kabul görenler için "gri yolsuzluk" ve ceza yaptırımı gerektiren ağır yolsuzluk eylemleri için "siyah yolsuzluk" adlandırmaları yapılmıştır.[529] Yaptırım gerektirdiği en yaygın olarak kabul edilen yolsuzluk eylemleri; rüşvet, irtikap, gayrimeşru komisyon, zimmet, nüfuz ticareti, kolaylaştırma ödemeleri, akraba veya yakınların kayırılması, dolandırıcılık, kurumdan ayrıldıktan sonra kurumla iş yapma (döner kapı düzenlemeleri) ve çıkar sahipleri arasında uygunsuz pratiklerin değiş tokuşudur.[530] Hediye alıp vermek gibi yolsuzluk tanımına uyan kimi fiillerin ise, yerel kültürün ve görgü kurallarının bir yansıması olarak hoşgörüldüğü veya normal bulunduğu olmaktadır.[531] Ülkemizde de, aynı zamanda birer yolsuzluk eylemi olan rüşvet[532], irtikap[533], zimmet[534], dolandırıcılık[535], görevi kötüye kullanma[536] ve karapara aklama suçlarına 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer verilmiştir.[537]

---

[525] Cingi/Tosun/Güran, **a.g.e.**, s.26
[526] Cingi/Tosun/Güran, **a.g.e.**, s.25
[527] Makhlouf, **a.g.m.**, s.34-35
[528] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.54
[529] Éric Alt/Iréne Luc, **La Lutte Contre La Corruption**, Paris: Presses Universitaires de France, 1997, s.5
[530] Makhlouf, **a.g.m.**, s. 35
[531] Makhlouf, **a.g.m.**, s. 35
[532] Rüşvet suçuna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Recep Kahraman, **Rüşvet Suçu**, Ankara: Seçkin, 2019; Nabi Özalp, **Türk Ceza Kanununda Rüşvet Suçu**, Ankara: Yetkin, 2019
[533] İrtikap suçuna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Zekeriya Alper İnanç, **Türk Ceza Kanununda İrtikap Suçu**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013; Selami Turabi, **İrtikap Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları, 2017
[534] Zimmet suçuna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Halid Özkan, **Zimmet Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları, 2013; Selami Turabi, **Zimmet Suçları**, Ankara: Seçkin, 2012

Yolsuzluğun sebepleri de görünüm biçimleri kadar çeşitli olmakla beraber bir ülkedeki yolsuzluk seviyesinin iyi yönetişim (*good governance*)[538] ilkelerine uyumla ters ve yoksullukla doğru orantılı olduğu saptanmıştır.[539] Kamu hizmeti görenlerin maaşlarının düşüklüğü ve görev tanımlarının kesin hatlarla belirlenmemiş olması, yetersiz idari, siyasi ve mali denetim, bürokratik formalitelerin aşırılığı ve sistemin hantallığı, karar mekanizmalarının şeffaf olmaması, hukuki kültürün zayıflığı, ülkede yürürlükte olan ceza hukuk düzenlemeleri[540] gibi nedenler de söz konusudur.[541] Küreselleşmenin yarattığı vahşi rekabetin ve gelir dağılımındaki uçurumların artışına paralel biçimde, uluslararası bir sorun olarak yolsuzluk giderek daha sık gündeme gelmektedir.[542]

Türkiye özelinde yolsuzluğu arttıran temel etkenlerin; yürütme erkinin Anayasa'nın çizdiği sınırlar içerisinde kalmayıp yargı ve denetim kurumlarına nüfuz etmesi, AB uyum sürecinde benimsenen yasaların özellikle şeffaflık ve hesap verebilirlik noktalarında uygulamaya konulamaması ve bilgi toplama ile kurumlar arası işbirliği ve bilgi paylaşımı bakımından büyük eksikliklerin varlığı olduğu tespit edilmiştir.[543] İnşaat ve kamu alımları gibi doğası gereği yolsuzluğa açık sektörlerin ekonominin odağında yer alması, artan gelir eşitsizliği ve eğitim sisteminin nitelikli

---

[535] Dolandırıcılık suçuna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Parlar**, Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçları**, Bilge: Ankara, 2015; Meral Ekici Şahin, **Dolandırıcılık Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları, 2019

[536]Görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Vesile Sonay Evik, **Görevi Kötüye Kullanma Suçları**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019; Serkan Başaran, **Türk Ceza Hukukunda Görevi Kötüye Kullanma Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları, 2018

[537] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.60-66

[538] "İyi yönetişim"; etkin, adil ve rasyonel bir yönetim oluşturma çabasını ifade etmektedir.Yolsuzlukla mücadelenin iyi yönetişimin tamamlayıcı unsuru olduğu belirtilmiştir. (Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.57)

[539] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.148; Uğur, **a.g.m.**, s.305

[540] Belirli fiillerin suç olarak düzenlenmesi ya da düzenlenmemesi ülkedeki yolsuzluk oranını arttırabilmektedir. Kimi örneklerde ekonomik açıdan kârlı ve kamudan talep gören faaliyetleri suç olarak düzenlemek yarattığı sosyal faydayı aşacak derecede zarara sebep olmakta, yasa dışı işletmeleri ve yolsuzluğu tetiklemektedir. Örneğin; Amerika'da alkolün yasak olduğu 1919 ve 1933 yılları arasında hem yasa dışı alkol imalatı ve satışında hem de kolluk mensuplarının karıştığı yolsuzluk vakalarında eşi görülmemiş bir artış yaşanmış , yasağın nihayet kaldırılması kolluk kuvvetlerince son derece olumlu karşılanmıştır. Diğer taraftan, yetersiz suç tipi oluşturulması, örneğin yasama ve yürütüme gücünü elinde tutanların kişisel çıkarları bulunan meselelerde yetkilerini kullanmalarının yaptırıma bağlanmaması, yolsuzluğu arttırır niteliktedir. (Susan Rose-Ackerman, **Forum on Crime and Society Volume 2 Number 1** (Ed. UN Office on Drugs and Crime), Vienna:UNODC, 2004, s.4-5)

[541] Makhlouf, **a.g.m.**, s.36; Mavral, **a.g.e.**, s.359

[542] Mavral, **a.g.e.**, s.360

[543] E. Oya Özarslan/Batuhan Görgülü, **Türkiye'de Yolsuzluk: Yasalar, Uygulamalar ve Riskli Alanlar**, İstanbul: Uluslararası Şeffaflık Derneği, 2016, s.43

iş gücü üretmede yetersiz kalması da ülkemizdeki yolsuzluğun nedenleri arasındadır.[544]

Zayıf ekonomiler daha fazla yolsuzluk üretirken, yolsuzluk da ekonomik gidişatta bozulmaya yol açmakta ve adeta bir kısır döngü ortaya çıkmaktadır.[545] Yolsuzluğun ekonomiye verdiği zararlar arasında; özel yatırımın azalması, kamusal altyapının hem nicel hem nitel olarak gerilemesi, vergi hasılatının düşmesi, verimsiz ve kırılgan mali sistemlerin ortaya çıkması, beşeri sermayenin azalması ve sermaye kaçışı gösterilebilir.[546] Bu zararları en şiddetle hissedenler, alt sosyoekonomik kesime ait olanlardır; zira yolsuzluk, yoksullukla mücadeleye adanmış kamu bütçesini sarsmaktadır.[547] Yolsuzluk oranındaki her % 1'lik artış, kalkınma oranında % 0,73'lük bir düşüşe denk gelmektedir.[548] Bu olgunun ayrıca siyasi ve sosyal neticeleri de vardır. Yolsuzluğa karışmış kişi ve grupların gücün ve zenginliğin nasıl elde edildiğine dair oluşturduğu örnek, halkın bütününde ahlaki bir çöküntü olarak kendini göstermekte, hükümetlere olan güvenin sarsılması siyasi istikrarı ve hatta gelişmekte olan ülkelerde demokratik düzeni tehdit etmektedir.[549] Hukukun temelinde yatan eşitlik ve tarafsızlık ilkelerini zedelemesi, temel ihtiyaçlara yeterince kaynak aktarılmasını engellemesi, belirli kişilerin adli süreçlerden kaçmasına olanak tanıması gibi sebeplerle, yolsuzluk "*bir insan hakları ihlali*" olarak da nitelenmiştir.[550]

b. Yolsuzluk ve Karapara Aklama İlişkisi

,

Yolsuzluk eylemleri sonucu edinilmiş malvarlığı değerlerinin şüphe çekmeyecek biçimde yasal mali sisteme dâhil edilmedikleri sürece işlevsiz olmaları, yolsuzluk ile karapara aklama arasında doğal bir ilişki yaratmaktadır.[551] Dünya Bankası'nca 2007 senesinde yapılmış "*Yolsuzluk ve kara para aklama, ilintili ve kendi kendilerini besleyen olgulardır. Yolsuzluk gelirleri, harcanabilmeleri veya yatırıma konu edilebilmeleri amacıyla yozlaşmış görevlilerce farklı görünümlere*

[544] Özarslan/Görgülü, **a.g.e.**, s.44
[545] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.56
[546] FATF, **Laundering the Proceeds of Corruption**, Paris: FATF, 2011, s.9
[547] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.56
[548] Makhlouf, **a.g.m.**, s. 36
[549] Güner, **a.g.e.**, s.87
[550] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.144
[551] FATF, **FATF Guidance: Politically Exposed Persons (recommendations 12 and 22)**, Paris: FATF, 2013, s.3; FATF, **Laundering the Proceeds of Corruption**, s.6

sokulup aklanırken; aynı zamanda bir ülkenin karapara aklamayla mücadele kurumlarında (finansal kurum denetçileri, Mali İstihbarat Üniteleri, polis, savcılar, mahkemeler) yaşanan yolsuzluklar o ülkedeki karapara aklamayla mücadele rejimini etkisiz hale getirebilmektedir," gözlemi meseleyi özetlemektedir.[552] Yolsuzluk, hem karapara aklama faaliyetlerine sebep olmakta hem de bu faaliyetleri korumaktadır.[553]

FATF "siyasi nüfuz sahibi kişi" (*politically exposed person*) olarak adlandırdığı önemli kamu görevlerini yürütmekle yetkilendirilmiş kişilerin yolsuzluk ve karapara aklama suçu ilişkisinde oynadığı rolü 2009 Stratejik Gözetim Raporu'nda ortaya koymuştur.[554] Bu kişiler konumları gereği kamu fonlarına erişebilmekte ve bütçeleri, şirketleri, sözleşmeleri etkileyecek bilgi ve yeteneğe sahip olmaktadırlar. Yolsuzluk eylemlerine karışan siyasi nüfuz sahibi kişiler, anılan şartları kötüye kullanarak kişisel mali menfaat karşılığı üçüncü kişilere hak etmedikleri imkânlar tanıyabilmekte ya da doğrudan devlet hazinesinden para aktarımı gerçekleştirebilmektedirler. [555] Bu kişiler, kendilerine yolsuzluk eylemlerinde kullandıkları güç ve yetkiyi veren konumlarını korumak isteyeceklerinden, saygıdeğerlik görünümüne fazlasıyla önem verirler.[556]Ancak suç örgütü üyeleri gibi isimsiz kalma ihtimalleri bulunmadığından; kaynağını açıklayamayacakları zenginlikleri ellerinde bulundurmaları dikkat çekecek, hem konumlarını yitirmeleri hem de cezaî yaptırıma uğramaları tehlikesini doğuracaktır. Dolayısıyla, karapara aklama faaliyetlerine karışarak zenginliklerine yasallık görünümü kazandırma ihtiyacını yoğun biçimde duyarlar. Sonuç olarak, yolsuzluğa karışan siyasi nüfuz sahibi kişiler, karapara aklama suçu bakımından FATF'nin en kalabalık "yüksek risk kategorileri"nden birini oluşturmaktadır. [557]

Diğer taraftan karapara aklayıcılar ve organize suçlulukla ilişkili diğer kişiler başta kolluk kuvvetleri ve yargı mensupları olmak üzere kamu görevlilerini yolsuzluk eylemlerine teşvik etme çabasındadır.[558] Amaçları, yasa dışı faaliyetlerini

---

[552] World Bank, **Strengthening World Bank Group Engagement on Governance and Anticorruption**, Washington: World Bank, 2007, s.66

[553] Burcu Gediz Oral/Ali Rıza Gökbunar, "Karapara Aklamanın (Politik) Araçları: Yolsuzluk, Organize Suç ve Mücadelede Mali Önlemler", **Yönetim Ve Ekonomi**, Cilt:24, 2017, Sayı:1, s.96; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.58

[554] FATF, **Laundering the Proceeds of Corruption**, s.6

[555] FATF, **Laundering the Proceeds of Corruption**, s.9

[556] Alt/Luc, **a.g.e.**, s.69

[557] FATF, **Laundering the Proceeds of Corruption**, s.6

[558] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.58

sürdürürken adli engellerle karşılaşma risklerini düşürmektir. Örneğin ilgililere verilen rüşvet karşılığında işlenen suçların görmezden gelinmesi, gözaltı tutanaklarının çarpıtılması ya da karapara aklayıcılara haklarında yapılan soruşmaya dair içeriden bilgi sızdırılması sağlanabilir.[559] Karapara aklayıcıların kamu görevlilerine verdikleri rüşvetler yakalanmaları halinde yaşayacakları maddi kayba göre daha düşük olduğundan, yolsuzluk eylemleri karapara aklayıcılar açısından mantıklı bir tercihtir.[560] Suçtan elde edilen son derece yüksek kârın bir kısmı kamu kurumlarına sızmak veya bunları kontrol etmek için harcanmaktadır.[561] Yolsuzluk eylemleri ne kadar artarsa, karapara aklayıcılar da o denli güçlenecektir.[562] Bu doğrultuda, adi çetelerin sınır ötesi güce sahip suç örgütlerine dönüşmesini mümkün kılan, yolsuzluktur.[563]

Siyasetçiler, kolluk mensupları veya gümrük memurları gibi kamu görevlilerinin aksine düşük seviyeli suçlularla nadiren bağlantıya geçerler. Suçlar daha karmaşık hale gelip suçluların yarattığı saygınlık izlenimi arttıkça, siyasetçilerle ilişkilenme olasılıkları da yükselmektedir. Siyasi yolsuzluk; vergi kaçakçılığı, yasa dışı kumar ve karapara aklama suçlarına karışan iş adamlarından milyonlarca euroluk dolandırıcılık eylemlerinde bulunan, ihalelere fesat karıştıran, kanuna aykırı siyasi parti finansmanı gerçekleştiren itibarlı şirketlere uzanmaktadır.[564] Aklanan karaparayı güç ve itibar elde etmede kullanan suçlular üst düzey siyasetçilerle yakınlaşarak bu kişilerin korumasından yararlanabilmekte ve hatta kendileri de siyasi nüfuz sahibi kişiler haline gelebilmektedir.[565] Siyasetçilerin öncül suç teşkil eden yasa dışı arzdan faydalanmaları, örneğin uyuşturucu satın almaları veya fuhuşa karışmaları durumunda, şantaj yoluyla suçluların isteklerini gerçekleştirmeye zorlandıklarına da rastlanmaktadır.[566]

Özel sektörde ise, şirket çalışanlarına karapara aklamayla mücadele tedbirlerini dolanmak ve yasa dışı pazarlara dair işlemleri kolaylaştırmak yönünde

---

[559] Keith Blackburn/Kyriakos C. Neanidis/Maria Paola Rana, "A Theory of Organized Crime, Corruption and Economic Growth", **Economic Theory Bulletin**, Cilt:5, 2017, Sayı:2, s.228
[560] Cassandro Mendes/Jailson Oliveira, "Money Laundering and Corrupt Officials: A Dynamic Model", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:16, 2012, Sayı:1, s.60-61
[561] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.58
[562] Blackburn/ Neanidis/Rana, **a.g.m.**, s.228
[563] Mavral, **a.g.e.**, s.366; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.58
[564] Philip Gounev/Tihomir Bezlov, **Examining the Links Between Organised Crime and Corruption**, Sofia:CSD, 2010, s.72-73
[565] Oral/Gökbunar, **a.g.m.**, s.96
[566] Gounev/Bezlov, **a.g.e.**, s.134

işbirlikleri karşılığında maddi çıkar teklif edilmektedir.[567] Organize suçluluğun özel sektör üzerindeki etkisinin, kamu sektöründeki etkisine kıyasla adli merciilerin öncelik sıralamasında gerilerde yer alması, hükümetlerin bu konuyla ilgili bilgi toplamaması, şirketler üzerinden gerçekleştirilen denetimlerin organize suçluluk bağlantısına eğilmemesi ve çoğu ülkenin iç hukuk sistemlerinde yolsuzluğun bu boyutunun ancak yakın geçmişte ele alınmaya başlamış olması; suçlulara görece geniş bir hareket alanı tanımaktadır.[568] Karapara aklayıcıların yolsuzluğa teşvik edici etkisinin özel sektörde en yoğun gözlemlendiği alanlar finans kurumları, kumarhaneler ve gayrimenkul işiyle uğraşan kurumlardır.[569] Noterler, avukatlar, muhasebeciler, toptancılar, spor kulüpleri ve yükte hafif pahada ağır malların alım-satımıyla uğraşanlar da karapara aklayıcılar tarafından sıkça hedef alınmaktadır.[570] Karapara aklayıcılar, özellikle karaparanın fark edilmeye karşı görece savunmasız olduğu yerleştirme aşamasında yetkililere birtakım maddi çıkarlar sunmakta ve karşılığında karaparayı görmezden gelmelerini istemektedirler.[571]

Yolsuzluk ve karapara aklama bağlantısının belirgin olduğu bir diğer nokta ise, aynı mücadele yöntem ve araçlarının her ikisine karşı da benimsenebilmesidir. Yolsuzluk eylemleri sonucu elde edilmiş karaparanın aklanmasında kullanılan yöntemler, uyuşturucu ticareti gibi başka herhangi bir suçtan kaynaklanan karaparanın aklanmasında kullanılanlarla aynı veya bunlara çok benzerdir.[572] Dolayısıyla, karapara aklamayla mücadele kapsamında oluşturulan mevzuat ile kurumlar, aynı zamanda yolsuzlukla mücadeleye de hizmet edecek niteliktedir.[573] Nitekim Türkiye Büyük Millet Meclisi Yolsuzlukları Araştırma Komisyonu da raporunda karapara aklamayla mücadelenin yolsuzlukla mücadelenin "*en önemli tamamlayıcısı*" olduğu vurgulamış ve karapara aklama suçunun kapsamının genişletilip Mali Suçları Araştırma Kurulu'nun yeniden yapılandırılmasına ilişkin önerilerde bulunmuştur.[574]

---

[567] Gounev/Bezlov, **a.g.e.**, s.14
[568] Gounev/Bezlov, **a.g.e.**, s.14, 17
[569] Gounev/Bezlov, **a.g.e.**, s.17
[570] Gounev/Bezlov, **a.g.e.**, s.116
[571] Oral/Gökbunar, **a.g.m.**, s.96
[572] Alina Menocal ve diğerleri, **Why Corruption Matters: Understanding Causes, Effects and How to Address Them - Evidence Paper on Corruption**, London: DFID, 2015, s.76
[573] Oral/Gökbunar, **a.g.m.**, s.96
[574] TEPAV, **Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler ve Çözüm Önerileri**, Ankara: TEPAV, 2006, s.137; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.59

FATF gibi kuruluşlarca üretilip ülkelerin iç hukuklarına aktarılan karapara aklamaya ilişkin ortak politikalar sayesinde parayı takip etmeyi kolaylaştıran bir mali istihbarat ağı ortaya çıkmakta, yasa dışı faaliyetlerden elde edilen gelirlere el koyma ve bunların müsaderesi hususunda otoritelerin yetkileri genişletilmekte ve kanun koyucular, kolluk kuvvetleri ve yargı organları arasında uluslararası düzeyde işbirliği sağlanmaktadır.[575] Nitekim, 2009'da Pittsburgh'da gerçekleştirilen G20 Liderler Zirvesi Sonuç Bildirgesi'nde, FATF'e çağrıda bulunularak yolsuzlukla mücadeleye katkıda bulunması ve bu amaçla da müşteri özen yükümlülüğü, yararlanma hakkı ve şeffaflık üzerine standartlarını güçlendirmesi istenmiştir.[576] Hem yolsuzluğun hem de karapara aklama suçunun genellikle uluslararası boyuta sahip olması ve soruşturulmalarının da aynı düzeyde işbirliği ve farklı disiplinlerden uzman katılımı gerektirmesi, ortak mücadeleyi mümkün ve de gerekli kılmaktadır.[577] FATF de, üye ülkelerinden yolsuzluk suçlarını karapara aklamanın öncül suçu saymalarını isteyerek bu suç tipinden yolsuzlukla mücadele faydalanılmasının önünü açmıştır.[578]

Aynı doğrultuda, uluslararası belgelerde sıkılıkla yolsuzluk ile karapara aklama suçu arasındaki bağlantıya dikkat çekilmektedir. Örneğin 6 Kasım 1997 tarih ve (97)24 sayılı Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Kararı'nda yer alan yolsuzlukla mücadelede yol gösterici 20 rehber ilkeden biri, "*yolsuzlukla mücadelenin her boyutunda, organize suçluluk ve karapara aklama ile muhtemel bağlantılarının dikkate alınması*"dır.[579] Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi, devletlere Sözleşme'de sayılan yolsuzluk eylemlerini öncül suç kabul etme ve bunlardan elde edilen karaparanın aklanmasını iç hukuklarında ayrıca suç olarak düzenleme yükümlülüğü getirmektedir.[580] Yine Türk hükümetince taraf olunmuş Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ise, "*yolsuzluk ve diğer suç tipleri, özellikle karapara aklama suçu dahil organize suçluluk ve ekonomik suçlar arasında mevcut bağlantılar*" hakkındaki endişeleri dile getirmekte ve taraf devletlerden bankalar ve diğer finans kurumları ile karapara

[575] J.C. Sharman/David Chaikin, "Corruption and Anti-Money-Laundering Systems: Putting a Luxury Good to Work", **Governance**, Cilt:22, 2009, Sayı:1, s.28
[576] G20 Research Group, G20 Information Center, http://www.g20.utoronto.ca/2009/2009communique0925.html, Erişim Tarihi: 28.02.2019, 19:18
[577] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.59
[578] Mehmet Onur Yurdakul, **Uluslararası Sözleşmeler ve Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde Suç Kaynaklı Malvarlıklarının Geri Alınması, Ülke Uygulamaları ve Türkiye ile Mukayese**, Ankara: MASAK, 2013, s.10
[579] Council of Europe, **Resolution (97) 24 on the Twenty Guiding Principles for the Fight Against Corruption**, 06.11.19787
[580] Council of Europe, **Criminal Law Convention on Corruption**, No.173, 27.01.1999, m.13

aklamaya açık diğer yapılanmalar bakımından denetim mekanizmaları oluşturmalarını, karapara aklamayı bağımsız bir suç tipi olarak düzenlemelerini ve karaparaya el konulması için karşılıklı adli yardımda bulunmalarını istemektedir.[581]

Karapara aklama suçuyla mücadelenin önleyici ayağı[582], müşteri özen yükümlülüğü, şüpheli işlem bildirimi gibi tedbirlerle yolsuzluk gelirlerinin mali sisteme yerleştirilmesini engellemeye çalışmaktadır.[583] Bu tedbirler özellikle yolsuzluğun siyasi elitin kamu bütçesi üzerinden zenginleşmesi biçimini aldığı hâllerde son derece faydalıdır; zira bu kişilerin eğilimi, iktidar değişikliği durumunda malvarlığı değerleri üzerindeki hâkimiyetlerini kaybetmemek için yasa dışı kazançlarını kendi ülkeleri dışına çıkarmak yönündedir.[584]

Mücadelenin ceza hukuku ayağı ise, cezai yaptırımlar ve müsaderelerle hem özel hem de genel caydırıcı işlev görmekte ve bu işlevin sınır aşan niteliği özellikle yolsuzluğa karışanların kendi ülkelerinde neredeyse dokunulmaz olduğu durumlarda, bu kişilerin farklı ülkelerde karapara aklama suçu dolayısıyla yargılanmalarına olanak tanıdığından önem arz etmektedir.[585] Ayrıca karapara aklama suçunun bağımsız bir suç tipi olarak düzenlemesi ve bunun sonucunda karapara aklama suçuyla ilgili soruşturma ve kovuşturma yapmak için karaparanın kaynaklandığı suçtan hüküm kurulmuş olmasının aranmaması da yolsuzlukla mücadeleyi kolaylaştırmaktadır.[586] Sıklıkla karşılaşıldığı üzere yolsuzluk eylemlerinin ispatlanamadığı hallerde dahi, bu eylemleri gerçekleştirenleri kara para aklama suçuna ilişkin takip etmek ve böylece adaletten kaçmalarını engellemek mümkün

---

[581] UN General Assembly, **United Nations Convention Against Corruption**, 31.10. 2003, A/58/422, Giriş par.5, m.14, 23, 52

[582] Suçluların özel kişi ve kurumları faaliyetlerine alet etmesini engellemeye yönelik önleme tedbirlerinden oluşan "karapara aklama suçu ile mücadelenin önleyici ayağı", bu çalışmanın 2. Bölümü'nde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Mücadelenin önleyici ayağı; kimlik tespiti, müşteri özen yükümlülüğü, nakit işlem bildirimi ve devamlı bilgi verme, şüpheli işlem bildirimi, uyum programları ve uygum görevlisi atanması gibi tedbirlerden meydana gelmektedir.

[583] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.150

[584] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.150

[585] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.150; Yazarlar Ukrayna eski başbakanı Pavel Nickolayevich Lazarenko'nun Kiev'de işlediği rüşvet ve irtikap suçlarından elde ettiği kazancı Amerikan bankalarına ve komisyon hesaplarına yatırmış olmasından bahisle ABD'de yargılanması ve 2004'te hakkında karapara aklama suçundan hüküm kurulmasını kendi ülkesinde yolsuzluk eylemlerine karışan ve fakat konumu dolayısıyla yaptırıma uğramaktan kurtulan siyasi elitin karapara aklama suçuyla mücadele mekanizmaları yoluyla bir başka ülkede takip edilebilmesine örnek göstermektedir. Yine ülkesinde gerçekleştirdiği yolsuzluk eylemleriyle çok büyük bir servet elde eden Ekvator Ginesi Bakanı Nguema'ya ait mallar da ABD'de karapara aklama mevzuatına dayanarak müsadere edilmiştir. (Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.151)

[586] Sharman/Chaikin, **a.g.m.**, s.36

olacaktır.[587] Son aşamada ise, karapara aklama suçundan hüküm kurulmasının ardından uygulanan müsadere ile, yolsuzluktan elde edilmiş malvarlığı değerleri suçluların elinden alınıp kaynak ülkelere iade edilebilmektedir. Bu değerler, yolsuzluğun yaygın olarak görüldüğü gelişmekte olan ülkelerin milli bütçelerine kayda değer katkıda bulunmaktadır.[588]

[587] Sharman/Chaikin, **a.g.m.**, s.36

[588] Sharman/Chaikin, **a.g.m.**, s.36; Yazarlar; Nijerya'da Sani Abacha'nın kişisel servetinden geri alınan 800 milyon dolar ile yurt dışından iade edilen 505 milyon doların , Filipinler'de ise eski Başkan Marcos ve ailesinden geri alınan 658 milyon doların anılan ülkelerin ekonomileri üzerinde hissedilir düzeyde olumlu etki doğurduğunu belirtmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM:
KARA PARA AKLAMA SUÇUYLA MÜCADELE

A. Karapara Aklamaya İlişkin Uluslararası Düzenlemeler

1980lerden itibaren küreselleşmenin [589] hızlanması ve yeni bilişim teknolojilerinin yaygınlık kazanması yalnızca ekonomik faaliyetlerin "küresel bir köyün"[590] parçası haline gelmesi sonucunu doğurmamış, suçluluğun da aynı şekilde uluslararası boyut kazanmasına neden olarak suçlulara daha önce sahip olmadıkları fırsatlar sunmuştur.[591] Küreselleşme sonucunda ülke sınırlarının mal ve hizmetler ile kişilerin dolaşımına açılması, bilgi akışının kolaylaşması, farklı devletlerin hukuki rejimlerinin de farklı olmasının yarattığı boşluk ve belirsizliklerin ortadan kaldırılmasındaki yavaşlık, kolluk kuvvetlerinin hazırlıksızlığı gibi birtakım etkenler suçlularca kötüye kullanılmış ve böylece geleneksel yöntemlerle elde edilebilen miktarı fazlasıyla aşan ölçekte karapara ortaya çıkmıştır.[592]

Uluslararası suçluluğa karşı yürütülecek mücadelenin de uluslararası nitelik taşıması gerektiği düşüncesi ile harekete geçerek devletler arası uyum ve işbirliğini sağlamaya yönelik belgeler hazırlayan Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası örgütler, karapara aklama suçunu öncelikle uyuşturucu ticareti başta olmak üzere organize suçluluk meselesi kapsamında ve bu meselenin bir uzantısı olarak ele almıştır. [593] Kısa zaman içerisinde karapara aklama başlı başına bir mücadele alanı olarak görülmeye başlanmış ve doğrudan karapara aklamayla

---

[589] Küreselleşme, her türlü insan faaliyetinin ülke sınırlarını aşarak dünya genelinde bütünleşmesi anlamına gelmektedir. Küreselleşme yoluyla mallar, hizmetler, sermaye, bilgi ve hatta kişiler arasında ülke sınırlarının oluşturduğu yapay engeller kalkmakta; ulaşım ve iletişim maliyetleri düşmekte ve bir yandan da devletler arası ilişkiler ağı yoğunlaşıp devletlerin birbirlerine olan bağımlılığı artmaktadır. (Güvel, **a.g.e.**, s.85)

[590] Güvel, **a.g.e.**, s.86

[591] Güvel, **a.g.e.**, s.86

[592] Güvel, **a.g.e.**, s.86; Aykın, **a.g.e.**, s.19

[593] Aykın, **a.g.e.**, s.19; Oktay Üstün, "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", **Bankacılar Dergisi**, 2008, Sayı:65, s.19

mücadelede benimsenmesi gereken standart ve ilkeleri ele alan, örneğin FATF Tavsiyeleri gibi belgeler hazırlanmıştır.[594] Çoğu devletin karapara aklamaya ilişkin mevzuatı, uluslararası belgelerin iç hukuka aktarılması ile şekillenmiş; farklılık arz eden mevzuatlar ise, zaman içerisinde anılan belgelere uyum sağlayacak şekilde değiştirilmiş, böylece hukuk düzenleri arasında kısmen de olsa bir benzerlik yaratılmıştır.[595] O kadar ki, Türkiye dahil pekçok devletin karapara aklamayla ciddi anlamda mücadelesinin uluslararası hukukun harekete geçirmesiyle başladığı söylenebilir.[596] Bu çalışmanın ileriki bölümlerinde, dünya genelinde karapara aklama suçuyla mücadele rejiminin oluşumunda oynadıkları belirleyici rol dolayısıyla önem taşıyan Birleşmiş Milletler sözleşmeleri, Avrupa Konseyi sözleşmeleri, Avrupa Birliği düzenlemeleri ile bağlayıcılığı olmayan belgeler üzerinde, kendi aralarındaki tarih sıralaması da dikkate alınarak durulacak ve daha sonra devletimizin imzaladığı ikili ve çok taraflı işbirliği anlaşmalarına değinilecektir.

1. Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri

Birleşmiş Milletler; üyesi devletler açısından yeri geldiğinde bağlayıcı[597] yeri geldiğinde tavsiye niteliğinde[598] kararlar almanın yanı sıra, milletlerarası ortak amaçların gerçekleşebilmesi için gerekli eş güdümü sağlayacak bir merkez işlevi de üstlenmekte ve organları aracılığıyla çeşitli çoktaraflı sözleşmeleri hazırlamak yetki ve görevini yerine getirmektedir.[599] Elbette, sözleşmeler ancak taraf ülkeleri bağlayacaktır.[600] Bu başlık altında Birleşmiş Milletler'in anılan yetki ve görevi doğrultusunda hazırladığı ve karapara aklama suçuna dair hükümler içeren sözleşmeler ele alınmakta olup ileriki bölümlerde görüleceği üzere Türkiye bu

---

[594] Üstün, **a.g.e.**, s.19
[595] Dülger, **a.g.e.**, s.129
[596] Bayram Şahin, "Karapara ve Karaparanın Aklanmasına İlişkin Ulusal-Uluslararası Düzenlemeler", **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:12, 2010, Sayı:2, s.166
[597] BM Güvenlik Konseyi, BM Şartı'nın VII. Kısmı altında, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve/veya sağlanması için gerekli gördüğü şekil ve kapsamda bağlayıcı kararlar alabilmekte ve hatta zorlama tedbirlerine karar verebilmektedir. (Gündüz, **a.g.e.**, s.109)
[598] BM Genel Kurulu'nun aldığı kararlar tavsiye niteliğindedir. Ek olarak, BM Güvenlik Konseyi de BM Şartı'nın VI. veya VII. Kısmı altında bağlayıcı olmayan, yalnızca tavsiye niteliğinde kararlar alabilir. (Gündüz, **a.g.e.**, s.109)
[599] Gündüz, **a.g.e.**, s.108
[600] Türkiye'nin de taraf olduğu ve evrensel teamül hukukunu yansıttığı kabul edilen 22.05.1969 tarihli Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin "ahde vefa (pacta sunt servanda)" başlıklı 26. maddesi uyarınca, "*yürürlükteki her andlaşma ona taraf olanları bağlar ve tarafların onu iyi niyetle icra etmesi gerekir*." (Yusuf Aksar, **Temel Metinler ve Davalarla Uluslararası Hukuk**, Ankara: Seçkin, 2017, s.112)

sözleşmelerin her birine taraftır. Hatırlatmak gerekir ki, Anayasa m.90/5[601] uyarınca usulüne uygun yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar hukuk düzenimiz açısından kanun hükmündedir.

a. Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu)

Birleşmiş Milletler, uyuşturucu ticaretinin ve bankacılık sistemine giren uyuşturucu gelirlerinin yoğunluğuna tepki olarak Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı üzerinden uyuşturucuyla uluslararası düzeyde mücadele etmek için ilk adımı atmıştır.[602] Bu çabanın sonucu, 20 Aralık 1988'de imzaya açılan ve 11 Kasım 1990'da yürürlüğe giren Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'dir (Viyana Konvansiyonu). Konvansiyon'un ana konusu, yasa dışı uyuşturucu ticareti ve ilgili kolluk meseleleridir.[603] Denilebilir ki Viyana Konvansiyonu, uyuşturucuyla mücadele dürtüsünün somutlaşmış halidir. Uyuşturucu suçlarıyla mücadele etme isteği, karapara aklamaya karşı tedbirlerin kökeninde yatmakta olup bugün dünya genelinde öncül suç anlayışı çok daha geniş bir alana yayılmışsa da, başta Güney Amerika ülkeleri olmak üzere çeşitli iç hukuklarda bu bağın etkisi hâlâ belirgin bir şekilde hissedilebilmektedir.[604] Güncel olarak 190 devletin taraf olduğu Viyana Konvansiyonu'nu Türkiye de 20 Aralık 1988'de imzalamış ve 2 Aralık 1996'da Konvansiyon'a taraf olmuştur.[605]

---

[601] 2709 sayılı ve 18/10/1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m.90/5: "*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır*." (RG Tarih: 9/11/1982, Sayı: 17863 (Mükerrer))

[602] Ahmad Aqeil Mohamad Al-Zaqibh, "International Laws on Money Laundering", **International Journal of Social Science and Humanity**, Cilt:3, 2013, Sayı:1, s.43

[603] Al-Zaqibh, **a.g.m.**, s.43

[604] Ernesto U. Savano, "Introduction", **Responding to Money Laundering: International Perspectives** (Ed. Ernesto U. Savano), Netherlands: Harwood Academic Publishers, 1997, s.x

[605] UNTC, "United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance", https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=VI-19&chapter=6&clang=_en, Erişim Tarihi: 12.03.2019, 10:26; Viyana Konvansiyonu'nun onaylanması 22.11.1995 ve 4136 sayılı Kanun (RG Tarih:25.11.1995 Sayı:22474) ile uygun bulunmuş ve Konvansiyon, 16.01.1996 tarih ve 96/7801 sayılı Bakanları Kurulu Kararı ile onaylanmıştır. BM'nin güncel olarak 193 üyesi bulunduğu göz önüne alındığında, bunlardan 190'ının Viyana Konvansiyonu'na taraf olması Konvansiyon'un önem ve etkisini göstermektedir.

Viyana Konvansiyonu, karapara aklamaya karşı küresel çalışmaların başlangıcı kabul edilmektedir.[606] Her ne kadar Konvansiyon'da "karapara aklama" ifadesi kullanılmamışsa da, Konvansiyon'un içeriğinde yer alan suçtan kaynaklanan gelirlerin tespitine, bu gelirlere el konulmasına ve müsadereye ilişkin hükümler Konvansiyon'a karapara aklamaya ilişkin kabul edilen ilk uluslararası belge niteliğini kazandırmaktadır.[607] Hükümlerin temelinde suçun yarattığı zenginliğin suçluların elinden alınmasının, suç işleme kararını zayıflatacağı kabulü yatmaktadır.[608] Bu zenginliğin suçlulara terk edilmesinin ise, sınıraşan organize suç örgütlerinin kamu sektörünün ve özel sektörün her düzeyinde yozlaşmaya sebep olmasına izin vermek anlamı taşıyacağı düşünülmüştür.[609] Bu bağlamda Konvansiyon'un "*suçlar ve yaptırımlar*" başlıklı 3. maddesi, "*kazaî yetki*" başlıklı 4. maddesi, "*müsadere*" başlıklı 5. maddesi ve "*adlî yardımlaşma*" başlıklı 7. maddesi dâhilinde karapara aklama suçuyla ilişkili düzenlemelere yer verilmektedir.

Viyana Konvansiyonu'nun 3/1. maddesi; tüm taraf devletlere yalnızca uyuşturucu gelirleriyle sınırlı olacak şekilde, suç gelirlerinin yasa dışı kaynaklarını saklamak veya bunları olduğundan farklı göstermek için aktarılmasını veya biçimlerinin değiştirilmesini bağımsız bir suç tipi olarak düzenleme yükümlülüğü getirmektedir.[610] Böylece, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde organize suçluluk ile mali yönden savaşın önemi vurgulanmaktadır.[611] Ek olarak, karapara aklamanın karaparayı üreten uyuşturucu suçlarından bağımsız olarak uluslararası düzeyde yasaklanması kolluk kuvvetlerine el koyma, adli yardım ve suçluların iadesi konularında yasal dayanak kazandırmış ve özellikle çifte yargılama yasağı[612] engelini aşmaya yardımcı olmuştur.[613] Taraf devletler karapara aklamayı suç olarak düzenlemenin dışında, suçluların iadesini kolaylaştırmayı ve diğer taraf devletlere

---

[606] Üstün, **a.g.m.**, s.20
[607] Abdullahi Usman Bello, **Improving Anti-Money Laundering Compliance: Self-Protecting Theory and Money Laundering Reporting Officers**, Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016, s.30
[608] Süleyman Aydın, "Karapara Aklama ile Mücadele ve Uluslararası Enstrümanlar", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008, s.198
[609] Michael Kilchling, "Finance-Oriented Strategies of Organized Crime Control", **Oxford Handbook on Organized Crime** (Ed. Letizia Paoli), Oxford: Oxford University Press, 2014, s.657
[610] Koh, **a.g.e.**, s.43
[611] Koh, **a.g.e.**, s.44
[612] Çifte yargılama yasağı (*non bis in idem*); kişinin işlediği suç dolayısıyla yalnızca bir defa yargılanabileceğini ve mahkûm edilebileceğini, aynı suçla ilişkili ikinci bir yargılamanın mümkün olmadığını öngören ve kaynağını insan haklarında bulan hukuk prensibidir. (Güçlü Akyürek, **Yargılamanın Yenilenmesi**, Ankara: Seçkin, 2018, s.21); Ayrıntılı bilgi için bkz. Halil Kalabalık, **İnsan Hakları Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2013
[613] Koh, **a.g.e.**, s.44

yardım ve işbirliği sunmayı, iç hukuklarında bu doğrultuda gerekli değişiklikleri yapmayı taahhüt etmektedir. Devletler soruşturma ve kovuşturma aşamalarıyla ilgili olarak birbirlerine mümkün olan en geniş hukuki yardımı sağlayacaklardır.[614]

Viyana Konvansiyonu'nun 4/2. maddesi, taraf devletlerin yargı yetkisini düzenlemekte ve Konvansiyon'a konu suçların sınıraşan niteliklerinin sebebiyet verebileceği yasal boşlukların önünü kesmek için bu yetkinin en geniş biçimiyle anlaşılmasına çalışmaktadır. Düzenleme, evrensellik ilkesinin bir görünümü olan ve suçluların ceza yargılamasından kaçmasının önünü kesme amacı güden "ya iade et ya yargıla" (*aut dedere aut judicare*) prensibine dayanmaktadır. Buna göre, şüphelinin bir taraf devlet ülkesinde bulunması ve herhangi bir sebepten iadesinin gerçekleştirilmemesi halinde, bulunduran devlet şüpheliyi kendisi yargılamakla yükümlüdür.[615]

Konvansiyon'un 5. maddesinin 1. fıkrası uyuşturucu suçlarından elde edilen gelirlerin, değeri bu gelirlere denk malvarlığının ve suç işlenmesinde kullanılmış ya da kullanılacak madde, araç gereç ve diğer her şeyin müsaderesine olanak tanımaktadır. Aynı maddenin 7. fıkrasında tarafların "*müsadereye tabi olabileceği ileri sürülen kazançların veya diğer malvarlıklarının yasal kaynağına ilişkin olarak, iç hukukunun ilkelerine ve adlî yargılama ve diğer usullerine uygun ölçüler içinde, ispat yükümlülüğünün değiştirilmesini*" kararlaştırabilecekleri öngörülmektedir.[616] Bu fıkra, gelire kaynaklık eden suçun yabancı ülkede işlenmesi veya şüpheli malvarlığı değerlerinin malikinin bir kıyı bankacılığı merkezinde kurulmuş tüzel kişi olması gibi gelirlerin yasa dışı kaynağının ispatının son derece güç olduğu hâller göz önüne alınarak düzenlenmiştir.[617]Ayrıca, karapara aklama suçunun öncül suçlarının çoğu kez mağduru bulunmamakta veya mağdur suçun işlenme sürecine katılımından,

---

[614] Madinger, **a.g.e.**, s.70

[615] Koh, **a.g.e.**, s.59; Ya iade et ya yargıla" prensibi zaman içerisinde ve özellikle terörizmle mücadeleyle ilişkili olarak daha katı şekilde uygulanır olmuştur. Geleneksel olarak bu prensibe istisna sayılan siyasî suçlar ile vergi suçlarının dahi kapsama alınması eğilimi söz konusudur. Bu eğilimin erken bir örneğini Viyana Konvansiyonu'nda da bulmak mümkündür. Konvansiyon'un 3/10. maddesine göre; "*bu maddede belirtilen suçlar malî veya siyasî suç olarak kabul veya siyasî saikli olarak mütalaa edilmeyecektir.*" Diğer bir deyişle, taraf devletlerin Konvansiyon'un konusunu oluşturan uyuşturucu suçları ile bunlardan kaynaklanan karaparanın aklanması suçunun siyasî suç veya vergi suçu olduğundan bahisle şüphelileri hem iadeden hem de yargılamaktan kaçınmasının önü kesilmektedir.

[616]Viyana Konvansiyonu m. 7 (Çeviri: https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/kanunlar_kararlar/kanuntbmmc078/kanuntbmmc078/kanuntbmmc07804136.pdf)

[617] Koh, **a.g.e.**, s.46

örneğin insan ticaretinin konusunu oluşturmasından veya suçlulardan yasa dışı mal ve hizmet almış bulunmasından dolayı soruşturma makamlarına delil sağlayabilecek konumda olmamaktadır. Viyana Konvansiyonu m.5/7 ile ispat yükünün [618] iç hukukların izin verdiği ölçüde iddia makamından savunma makamına aktarılması ve böylelikle karaparanın müsaderesine ilişkin bu gibi zorlukların aşılması amaçlanmaktadır.[619]

İspat yükünün yer değiştirmesine ilişkin 5/7. madde, ulusal ceza hukuklarının temel bir ilkesi olan masumiyet karinesine temas ettiğinden Konvansiyon'un yürürlüğe girmesinden itibaren tartışmalara yol açmıştır.[620] İspat yükünün savunma makamında bulunmasının insan haklarına saygılı ceza hukuku ile bağdaşmadığı yönündeki tepkiler sonucunda, karapara aklama suçuna dair ileride kaleme alınacak uluslararası belgelerde ispat yükünün yer değiştirebileceği doğrultusunda açık hükümlere yer vermekten kaçınılacaktır. [621] Bununla birlikte, Kıta Avrupası hukukunun uygulandığı ülkelerde ispat yükü tam olarak yer değiştirmese de ilgili kuralların yumuşatıldığı ve faile sahip olduğu malvarlığı değerlerinin kaynağını açıklaması yönünde belli bir sorumluluk yüklendiği de görülmektedir.[622]

Konvansiyon'un "*adli yardım*" başlıklı 7. maddesinde; çok taraflı sözleşmeler bakımından alışılmış yaklaşım olan konunun genel hatlarıyla saptanmasıyla yetinilmeyip delil toplanması, geçici tedbirler, gelirlerin tespiti ve aktarılması, suçluların iadesi, malvarlıklarının paylaşımı, müsadere emirlerinin uygulanması gibi çeşitli konularda son derece ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Hatta bir yazara göre, adli yardımlaşmaya ilişkin 7. madde adeta sözleşme içinde ayrı bir sözleşme oluşturmaktadır.[623]

Viyana Konvansiyonu'nun karapara aklama karşıtı politikalar bakımından dönüm noktası sayılmasının sebebi; Konvansiyon'la birlikte bu politikaların,

---

[618] Temel bir sanık hakkı olan masumiyet karinesi kapsamında, ceza yargılamasında ispat yükü iddia makamında bulunmakta olup sanığın kendisine isnat edilen suçu işlemediğini kanıtlaması beklenmemektedir. (Pınar Memiş, "**Adil Yargılanma Hakkının Unsuru Olarak Masumiyet Karinesi**" (Yüksek Lisans Tezi), Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003, s.48)
[619] Koh, **a.g.e.**, s.46
[620] Kilchling, **a.g.e.**, s.662
[621] Kilchling, **a.g.e.**, s.662
[622] Kilchling, **a.g.e.**, s.663
[623] Koh, **a.g.e.**, s.58

Avustralya ve Amerika Birleşik Devletleri gibi az sayıda ülkeyle sınırlı olarak uygulanmaktan çıkıp birçok devletin iç hukukuna dâhil edilmesidir.[624] Zira Konvansiyon'a taraf olan 190 devlet, ulusal mevzuatlarında bağımsız bir suç tipi olarak karapara aklamaya ilişkin düzenleme yapmak başta olmak üzere bir dizi yükümlülük altına girmiştir.[625] Belirtmek gerekir ki, Viyana Konvansiyonu karapara aklamaya ilişkin devletlerin üzerinde anlaşabileceği asgari standartları saptarken salt kamu sektörünü hedef almıştır. Özel sektörü de kapsayan daha dengeli bir yaklaşım, ancak bu Konvansiyon'un yürürlüğe girmesinden kısa süre sonra FATF'ın kurulmasıyla şekillenecektir.[626] Bununla birlikte, Viyana Konvansiyonu m.5/3 ve m.7/5'te yer alan ve banka hesaplarının gizliliği ilkesinin sırasıyla müsadere uygulaması ile adli yardımlaşmaya engel teşkil edecek şekilde öne sürülemeyeceğini belirten hükümler özel sektörün gelecekte karaparayla aklamayla mücadele sürecine katılacağının ilk işaretlerini vermektedir.

İleride ayrıca incelenecek FATF' Tavsiyelerinden karapara aklamanın suç tipi olarak düzenlenmesine dair 3 no.lu Tavsiye, müsadere ve geçici önlemlere dair 4 no.lu Tavsiye ve üyelerin imzalayıp onaylaması gereken uluslararası belgelere dair 36 no.lu Tavsiye Viyana Konvansiyonu'na yollamada bulunmaktadır.[627] Konvansiyon yaygın kabul görmüş ve amaçladığı üzere, uluslararası işbirliğini sağlama yönünde kayda değer bir etki doğurmuştur.[628]

b. Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Palermo Konvansiyonu)

Birleşmiş Milletler, 2000 yılında İtalya'nın Palermo şehrinde sınıraşan organize suçluluk üzerine bir konferans gerçekleştirmiş; konferans organize suçlulukla ve bununla bağlantılı olarak karapara aklamayla mücadele amaçlı çeşitli tedbirlerin 123 imzacı devletçe kabul edilmesi ile sonuçlanmıştır.[629] Palermo Konvansiyonu taraf devletleri üzerinde anlaşılan tedbirleri iç hukuklarına aktarma

---

[624] Ernesto U. Savano/Michael A. De Feo, "International Money Laundering Trends and Prevention/ Control Policies", **Responding to Money Laundering: International Perspectives** (Ed. Ernesto U. Savano, Netherlands: Harwood Academic Publishers, 1997, s.32

[625] Üstün, **a.g.m.**, s.20-21

[626] Koh, **a.g.e.**, s.49

[627] FATF, **International Standards...**, s.10, 25

[628] Dülger, **a.g.e.**, s.136

[629] Turner, **a.g.e.**, s.83

yükümlülüğü altına sokmakta ve böylelikle, sınıraşan organize suçluluğun önlenmesinde uluslararası işbirliğini sağlamayı hedeflemektedir.[630] 29 Eylül 2003'te yürürlüğe giren ve güncel olarak 189 devletin taraf olduğu Palermo Konvansiyonu'nu Türkiye de 13 Aralık 2000'de imzalamış, 25 Mart 2003'te ise Konvansiyon'a taraf olmuştur.[631] Konvansiyon'un "*suç gelirlerinin aklanmasının suç haline getirilmesi*" başlıklı 6. maddesi, "*kara para aklamayla mücadele önlemleri*" başlıklı 7. maddesi, "*tüzel kişilerin sorumluluğu*" başlıklı 10. maddesi, "*müsadere ve el koyma*" başlıklı 12. maddesi ile "*yargı yetkisi*" başlıklı 15. maddesi karapara aklama suçu bakımından önem arz etmektedir.

Palermo Konvansiyonu m.6 uyarınca; suç geliri olduğu bilinen malvarlıklarının (i) yasa dışı kaynaklarını gizlemek yahut olduğundan farklı göstermek veya bu malvarlıklarına kaynaklık eden suçun fail ve suç ortaklarının yasalardan kaçmasına yardımcı olmak amacıyla malvarlıklarının dönüştürülmesi veya devredilmesi; (ii) niteliklerinin, kaynaklarının, yerlerinin, kullanımlarının, hareketlerinin, mülkiyetlerinin veya malvarlığına ilişkin diğer hakların gizlenmesi veya olduklarından farklı gösterilmesi; (iii) edinilmeleri, bulundurulmaları ve kullanılmaları halinde karapara aklama suçu meydana gelecektir. Sayılan hareketlere herhangi bir biçimde katılmanın da suç kapsamına alınması gerekmektedir.[632] Karapara aklama suçunun maddî unsurunu oluşturacak hareketler, Viyana Konvansiyonu hükümlerini anımsatmaktadır.[633]

Öncül suçlar, Viyana Konvansiyonu'nun aksine uyuşturucu suçları ile sınırlanmamış ve taraf devletlerin takdirine bağlı olarak her türlü suç tipini

---

[630] Al-Zaqibh, **a.g.m.**, s.45

[631] UNTC, "United Nations Convention against Transnational Organized Crime", https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&clang=_en, Erişim Tarihi: 12.03.2019, 22:59; Palermo Konvansiyonu'nun onaylanması 30.01.2003 tarih ve 4800 sayılı Kanun (RG Tarih:04.02.2003 Sayı:25014) ile uygun bulunmuş ve Konvansiyon, 04.02.2003 tarih ve 2003/5329 sayılı Bakanları Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

[632] Palermo Konvansiyonu'nun Türkçe çevirisi için bkz. http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/suggam/sozlesmeler/B%C4%B0RLE%C5%9EM%C4%B0%C5%9E%20M%C4%B0LLETLER/227-%20S%C4%B1n%C4%B1ra%C5%9Fan%20%C3%96rg%C3%BCtl%C3%BC%20Su%C3%A7lara%20Kar%C5%9F%C4%B1%20BM%20S%C3%B6zlesmesi%20ve%20Ek%20Protokolleri%20.pdf, (Erişim Tarihi: 15.05.2019, 01:43)

[633] Değirmenci, **a.g.e.**, s.172

içerebilecek şekilde genişletilmiştir.[634] Herhangi bir suçun öncül suç sayılması olasılığı dışlanmamakla beraber, Konvansiyon uyarınca her bir taraf devletin öncül suçları mümkün olan en kapsamlı biçimde düzenlemesi ve örgütlü suçları da mutlaka bunlara dâhil etmesi gerekmektedir. Örgütlü suç grubuna katılmanın yanı sıra, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi suçları da ayrıca öncül suç addedilmelidir.[635] Konvansiyon, öncül suçun failinin karapara aklama suçunun da faili olabileceğinin kabulü yönünde bir zorunluluk getirmemiş, bu konuyu taraf devletlerin tercihine bırakmıştır.[636] Öncül suçun nerede işlendiğinin önemi yoksa da, taraf devlet ülkesi dışında işlenmiş bir suçun o devletçe öncül suç kabul edilebilmesi için hem işlendiği yer hukukuna göre hem de taraf devlet hukukuna göre suç sayılması gerekmektedir. Bu doğrultuda, Palermo Konvansiyonu öncül suçlar bakımından "çifte suçluluk ilkesi"ni benimsemiştir.[637]

Konvansiyon m.7/1/a'da, "*bankalar ve bankalar dışındaki mali kuruluşlar ve gerektiğinde, özellikle karapara aklamaya müsait diğer kurumlar*" açısından kapsamlı bir denetim sistemi öngörülmekte ve böylece özel sektör de karapara aklama suçuyla mücadele sistemine eklenmektedir. Konvansiyon'un oluşturduğu denetim sistemi, FATF Tavsiyelerini anımsatır şekilde kimlik tespiti, kayıt tutma ve şüpheli işlem bildirimi unsurlarından oluşmaktadır.[638] Karapara aklama suçuyla mücadelenin önleyici ayağı ile ilgili bir diğer Konvansiyon hükmü ise, taraf devletlerin bu suça dair bilgilerin toplanması, analizi ve yayılması için ulusal birer merkez işlevi görecek mali istihbarat birimleri kurması gerektiğini belirten m.7/1/b'dir.

Palermo Konvansiyonu'nun 6. ve 7. maddeleri, sırasıyla FATF'ın kara para aklamanın bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi ve bu suçun unsurlarına ilişkin 3 no.lu Tavsiyesi ile kara para aklamaya karşı alınacak önlemleri içeren 9 ilâ 11 no.lu Tavsiyelerine paralel olarak düzenlemiştir.[639] Konvansiyon'da FATF Tavsiyelerinden

---

[634] Al-Zaqibh, **a.g.m.**, s.45; Kilchling, **a.g.e.**, s.661; Palermo Konvansiyonu'nun "Tanımlar" başlıklı 2. maddesinin h bendinde, öncül suçun "*işlenmesi sonucunda elde edilen gelir, bu Sözleşmenin 6'ıncı maddesinde tanımlanan suçun konusu olabilecek herhangi bir yasa dışı eylem*" anlamına geleceği belirtilmektedir. Tanım içerisinde herhangi bir ölçüt veya kısıtlama bulunmadığından, taraf devletlerin belirleyeceği tüm suçlar karapara aklamanın öncül suçu olabilecektir.
[635] Değirmenci, **a.g.e.**, s.173
[636] Değirmenci, **a.g.e.**, s.173
[637] Dülger, **a.g.e.**, s.139; Değirmenci, **a.g.e.**, s.173
[638] Dülger, **a.g.e.**, s.137
[639] Al-Zaqibh, **a.g.m.**, s.45; Kilchling, **a.g.e.**, s.661; FATF, **International Standards...,** s.10, 12-13

açıkça söz edilmemekle beraber Tavsiyelerin içeriğinin sözleşme metnine dâhil edildiği görülmektedir.[640] Konvansiyon'un 7/3. maddesinde yer alan "*Taraf Devletler (...) bölgesel, bölgelerarası ve çok taraflı teşkilatların kara para aklamaya karşı ilgili girişimlerini kılavuz olarak kullanmaya davet olunurlar*" ifadesinde de, FATF ve FATF tarzı bölgesel kuruluşlara göndermede bulunulmaktadır.[641] Diğer taraftan, FATF'ın karapara aklamanın suç tipi olarak düzenlenmesine dair 3 no.lu Tavsiyesi, müsadere ve geçici önlemlere dair 4 no.lu Tavsiyesi ve üyelerin imzalayıp onaylaması gereken uluslararası belgelere dair 36 no.lu Tavsiyesi doğrudan Palermo Konvansiyonu'na yollamada bulunmaktadır.[642] Farklı kuruluşlarca ve farklı yöntemler kullanılarak hazırlanan belgeler arasında gözlemlenen bu iç içe geçmişlik hali, karapara aklama sorununa küresel bir sistemle cevap verme kararlılığının ifadesidir.[643]

Tüzel kişilerin karapara aklama suçu bakımından sorumluluğuna ilk defa Palermo Konvansiyon'un 10. maddesinde değinilmekte ve bu sorumluluğun medenî veya idarî olabileceği gibi cezaî de olabileceği belirtilmektedir. Bu yaklaşım daha sonra, her biri ileriki bölümlerde detaylandırılacak olan Yolsuzluğa Karşı BM Sözleşmesi, FATF Tavsiyeleri ve 2005 tarihli AB Konseyi Direktifi'nde de tekrar edilecektir. Tüzel kişilerin sıklıkla karapara aklama suçu ile ilişkilenmesi, suçun işlenmesine olanak sağlaması veya paravan rolü görmesi cezaî sorumluluğun kabulünü mantıklı kılmaktadır. Buna karşın, doğrudan kendilerine ait belli bir irade taşımaları mümkün olmayan tüzel kişilerin cezaî sorumluluğa sahip olup olamayacağı hususu halen çok tartışmalıdır.[644] [645]

---

[640] Koh, **a.g.e.**, s.194
[641] Koh, **a.g.e.**, s.194
[642] FATF, **International Standards...,** s.10, 25
[643] Aykın, **a.g.e.**, s.23
[644] Hanafi Amrani, **"The Development of Anti-Money Laundering Regime: Challenging Issues to Sovereignty, Jurisdiction, Law enforcement and Their Implications on the Effectiveness in Countering Money Laundering"** (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erasmus University, Rotterdam, 2012, s.97
[645] Tüzel kişilerin cezai sorumluluğuna varmayı sağlayan üç farklı modelden söz etmek mümkündür. Bunlar; uyarlama ve öykünme modelleri, kümelenme (kolektif bilgi) bilgi modeli ve kusurlu organizasyon modelidir (realist model).
1) Tüzel kişiye insani özelliklerin atfedilmesi üzerine temellenmiş "uyarlama" ve "öykünme" modelleri, görev alanları dâhilinde tüzel kişi yararına hareket eden ajanların bilgi ve kastını tüzel kişiye yükleyen "vekâleten sorumluluk teorisi" veya tüzel kişi adına ve yararına hareket eden müdürler ve üst düzey yöneticiler gibi başlıca çalışanların eylemlerini tüzel kişiye yükleyen "özdeşim kurma teorisi" üzerinden tüzel kişilerin cezai sorumluluğuna varmaktadır. Boston Bankası aleyhine, bu bankanın bir dizi İsviçre bankasıyla gerçekleştirdiği ve toplam değeri 1,2 milyar Amerikan dolarını aşan işlemlerle ilgili karapara aklama suçunu işlediği iddiasıyla dava açılması ve Banka'nın suçu kabul

Palermo Konvansiyonu m.12, Viyana Sözleşmesi'nin müsadere ve el koymaya ilişkin düzenlemelerini benimsemekte ve hatta bir adım öteye götürmektedir. Anılan madde uyarınca, suç gelirlerinin başka bir malvarlığı değerine dönüştürülmesi hâlinde bu yeni malvarlığı değeri ve yasal malvarlığı değerleri ile karıştırılmaları durumunda karışmış malvarlığının suç gelirlerine denk geldiği tahmin edilen kısmı müsadere edilebilecektir.[646] Konvansiyon'un bu maddesinde devletlerin kendi iç hukuklarıyla bağdaştığı ölçüde "*bir sanığın iddia edilen suç gelirinin veya müsadereye tabi diğer malvarlığının meşru kaynağını göstermeye zorunlu kılınmasını*" değerlendirebilecekleri belirtilmişse de, ispat yükünün yer değiştirmesinin açıkça önerilmesinden kaçınılmıştır.

Konvansiyon, devletlerin yargı yetkisinin tesisi bakımından yenilikçi bir yaklaşım sergilemektedir.[647] Yargı yetkisini düzenleyen m.15'te öncelikle en düşük standart olarak ülkesellik ilkesine [648] yer verilmekte, daha sonra bu ilkenin uygulanamayacağı hâller bakımından taraf devletin karapara aklama suçuna ilişkin yargı yetkisi seçimlik bir temele oturtulmaktadır. Buna göre, Konvansiyon kapsamına giren bir suçun devletin ülkesi dışında ve fakat gelirinin ülke içerisinde aklanması amacıyla işlenmesi halinde yetki tesis edilebilecektir. Hükmün amacı,

---

ederek 500 bin Amerikan doları para cezası ödemesine hükmedilmesi süreci bu modeller üzerinden işlemiştir.

2) "Kümelenme" veya "kolektif bilgi modeli", uyarlama ve öykünme modellerinin uygulanmasında yaşanacak güçlüklerden kaçınmak için tüzel kişi bünyesinde bir gerçek kişinin eylemini bir diğerinin zihinsel durumu veya kusurluluğuyla eşleştirmeyi önermektedir. Bu modelin karapara aklamayla ilişkili bir örneği, Amerika Birleşik Devletleri/Bank of New England davasıdır. Banka, yasada belirlenmiş eşiğin üzerindeki işlemlere ilişkin bildirim yükümlülüğünü kasten ihmal etmekle suçlanmış ve ihmal edilen her bir bildirime tekabül edecek şekilde hakkında otuz bir ayrı suçtan hüküm kurulmuştur. Yerel mahkeme hâkimi, jüriye yol gösterirken bankanın bilgisinin tüm çalışanlarının görevleri dâhilinde haiz oldukları bilgilerin toplamı olduğunu ve dolayısıyla bir çalışanın bildirimde bulunma yükümlülüğünden haberdar olmasının bankanın da bu yükümlülükten haberdar olduğu biçiminde yorumlanması gerektiğini belirtmiştir.

3)Tüzel kişiyi kendine özgü hedeflere, kültüre ve karaktere sahip bir varlık olarak tasvir eden "kusurlu organizasyon modeli" veya "realist model" ise; çalışanların durumunu dikkate almaksızın cezai sorumluluğu tüzel kişinin kendi başına doğru davranışı sergilemekte yetersiz kalmasına dayandırmaktadır. Bu bağlamda, kusurluluğun kaynağı kurum politikası, kurum kültürü, suç eylemlerinin tespit edilip önlenmesine yönelik tedbirlerin eksikliği veya yetersizliği ile suç eylemi gerçekleştikten sonra uygun karşı tepkinin verilmemesinde bulunmaktadır. (Amrani, **a.g.e.**, s.98-102)

[646] Değirmenci, **a.g.e.**, s.174

[647] Koh, **a.g.e.**, s.77

[648] Ceza hukuku kurallarının yer bakımından uygulanmasında suçun işlendiği ülkenin temel alınmasına işaret eden "ülkesellik (mülkilik) ilkesi"ne göre; fail veya mağdur hangi ülkenin vatandaşı olursa olsun, suçun işlendiği ülkenin ceza kanunları uygulanacaktır. (Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku: Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2016, s.139)

devletlerin sınırötesi yetki tesisine hukukî dayanak sağlamaktır.[649] Organize suçluluk ve karapara aklamanın cezasız kalmasının önüne geçme amacı taşıyan Palermo Konvansiyonu; bu doğrultuda genişletilmiş yargı yetkisine ek olarak adlî yardımlaşma konusunda da oldukça ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Konvansiyon'un adlî yardımlaşma konusunda Viyana Konvansiyonu'nu dahi gölgede bıraktığı belirtilmiştir.[650]

FATF' Tavsiyelerinden karapara aklamanın suç tipi olarak düzenlenmesine dair 3 no.lu Tavsiye, müsadere ve geçici önlemlere dair 4 no.lu Tavsiye ve üyelerin imzalayıp onaylaması gereken uluslararası belgelere dair 36 no.lu Tavsiye Palermo Konvansiyonu'na yollamada bulunmaktadır.[651]

c. Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (New York Sözleşmesi)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1996 tarihli ve 51/210 sayılı Kararı uyarınca terörizme karşı çalışmalar yürütmek üzere *ad hoc*[652] bir komite kurmuştur. 1998'de G-8 ülkelerinin dışişleri bakanlarının terörizmin finansmanının öncelikle ele alınması gereken bir mesele olduğunun altını çizen açıklaması sonrasında, BM Genel Kurulu *ad hoc* Komite'ye konuya ilişkin bir sözleşme hazırlama görevini vermiş ve sonuç olarak Terörizmim Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme (New York Sözleşmesi) ortaya çıkmıştır. [653] New York Sözleşmesi, belirli terör eylemlerinin gerçekleştirilmesinde kullanılabileceklerini bilerek veya kullanılmaları amacıyla fon toplanmasının veya sağlanmasının suç haline getirilmesini öngörmekte ve bu suçu önlemeye yönelik, özel sektörün katılımına dayanan bir denetim sistemi ortaya koymaktadır. [654] Mali düzenin terörizme hizmet edecek biçimde kötüye kullanılmasının önüne geçmeyi amaçlayan Sözleşme, 10 Ocak 2000'de imzaya

---

[649] Koh, **a.g.e.**, s.77
[650] Koh, **a.g.e.**, s.77
[651] FATF, **International Standards...**, s.10, 25
[652] Birleşmiş Milletler Genel Kurulu veya Güvenlik Konseyi tarafından, belirli bir sorunun çözümüne yönelik çalışmalar yapmak üzere ve sınırlı süre için oluşturulan, geçici komiteler "*ad hoc* komite" olarak adlandırılmaktadır. BM Genel Kurulunca terörizmle mücadele amaçlı kurul ad hoc komiteye dair ayrıntılı bilgi için bkz. Tamer Kaşıkçı, "Küresel Terörizm ve Birleşmiş Milletler Sistemi", **The Turkish Yearbook of International Relations**, Cilt:76, 2016, s.1-21
[653] Koh, **a.g.e.**, s.60
[654] Shima Baradaran/Michael Findley/Daniel Nielson/Jason Sharman, "Funding Terror", **The University of Pennsylvania Law Review,** Cilt:162, 2014, Sayı:3, s.503; Dülger, **a.g.e.**, s.192; Çakır, **a.g.e.**, s.111

açılmış ve 10 Nisan 2002'de yürürlüğe girmiştir.[655] Güncel olarak 188 devletin taraf olduğu Sözleşme'yi[656] Türkiye de 27 Eylül 2001'de imzalamış ve 28 Haziran 2002'de Sözleşme'ye taraf olmuştur.[657]

Sözleşmenin 2. maddesinde, devletlerin 70lerden beri tartıştığı ve buna rağmen kesin bir sonuca ulaştıramadığı[658] terörizmin tanımı sorununu çözmek için ikili bir yöntem uygulanmıştır. Maddenin bir bendinde daha önce imzalanmış terörizmle ilgili uluslararası sözleşmelere[659] yollamada bulunularak bu sözleşmelerde sayılan eylemler terör eylemi kapsamına alınırken diğer bendinde yeni bir tanıma[660] yer verilmektedir. New York Sözleşmesi m.2'ye göre, "*herhangi bir kişi, her ne suretle olursa olsun, tümüyle veya kısmen"* belirtilen terör eylemlerinin *"gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanılacağını bilerek, doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten, fon sağlamakta veya toplamakta ise*" terörizmin finansmanı suçunu işlemiş olacaktır. Sözleşme'nin 3. maddesi, Sözleşme hükümlerinin uygulama alanını uluslararası boyuta sahip terörizmin

---

[655] Bello, **a.g.e.**, s.31; Koh, **a.g.e.**, s.60

[656] Terörizmim Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'nin Türkçe metni için bkz. http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/suggam/sozlesmeler/B%C4%B0RLE%C5%9EM%C4%B0%C5%9E%20M%C4%B0LLETLER/226-%20Ter%C3%B6rizm%20Finansman%C4%B1n%C4%B1n%20%C3%96nlenmesi%20S%C3%B6zle%C5%9Fmesi.pdf (Erişim Tarihi: 16.05.2019, 04:08)

[657] UNTC, "International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism", https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-11&chapter=18&clang=_en, Erişim Tarihi: 14.03.2019, 13.11; Terörizmim Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'nin onaylanması 10.01.2002 tarih ve 4738 sayılı Kanun (RG Tarih:17.01.2002 Sayı:24643) ile uygun bulunmuş ve Sözleşme, 03.01.2002 tarih ve 2002/3801 sayılı Bakanları Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

[658] Devletler arasındaki uyuşmazlığın ana kaynağı, Üçüncü Dünya ülkelerinin ulusal kurtuluş hareketlerinin ve kendi kaderini tayin hakkının kullanımının terörizm kapsamında değerlendirilmemesi yönündeki ısrarıdır. (Koh, **a.g.e.**, s.64)

[659] Atıfta bulunulan 9 sözleşme şunlardır: Uçakların Yasa dışı Ele Geçirilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi (16 Aralık 1970, Lahey) - ICAO, Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Yasa dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (23 Eylül 1971, Montreal) - ICAO, Diplomatik Ajanlar Dahil Uluslararası Korunan Kişilere Karşı Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi (14 Aralık 1973, New York) - BMGK, Rehin Almalara Karşı Uluslararası Sözleşme (17 Aralık 1979, New York) - BMGK, Nükleer Maddelerin Fiziki Korunması Sözleşmesi (3 Mart 1980, Viyana), Uluslararası Sivil Havacılığa Hizmet veren Havalimanlarında Yasa dışı Şiddet Eylemlerinin Önlenmesi Protokolü, Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Yasa dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesine Ek Protokol (24 Şubat 1988, Montreal) - ICAO, Denizcilik Seferyollarının Güvenliğine Karşı Yasa dışı Eylemlerin Önlenmesi Sözleşmesi (10 Mart 1988, Roma) - IMO, Kıta Sahanlığında Kurulu Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Yasa dışı Eylemlerin Önlenmesi Hakkında Protokol (10 Mart 1988, Roma) - IMO, Terörist Bombalamaların Önlenmesi Sözleşmesi (15 Aralık 1997, New York) - BMGK.

[660] New York Sözleşmesi m.2/1/b: "*Niteliği veya kapsamı itibariyle, bir halkı korkutmak, ya da bir hükümeti veya uluslararası örgütü herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamak amacını gütmesi halinde, bir sivilin ya da bir silâhlı çatışma durumunda muhasemata doğrudan katılmayan herhangi başka bir kişiyi öldürmeye veya ağır şekilde yaralamaya yönelik diğer tüm eylemler*"

finansmanı eylemleri ile sınırlamakta ve birden fazla devleti ilgilendirmeyen vakaları Sözleşme kapsamı dışında bırakmaktadır.[661]

Sözleşme'nin 8. maddesi, varlıkların dondurulması, el koyma ve müsadereye ilişkin hükümler getirmektedir. Bu mekanizmaların içeriği ve usulüne dair ayrıntılı yükümlülükler öngörülmemiş ve mesele taraf devletlerin tercihine bırakılarak Viyana ve Palermo Konvansiyonlarına göre daha serbest bir yaklaşım benimsenmiştir. Anılan Konvansiyonlardan farklı olarak, müsadere edilen kaynakların suç mağdurlarının zararlarının tazmin edilmesinde kullanılması önerilmektedir.[662] Belirtilmelidir ki 8. madde, terörizmin organize suçluluk, ekonomik suçlar veya yolsuzluğun aksine zenginleşme amacı taşımadığı ve malî tercihlere dayanmadığı belirtilerek eleştirilmektedir. Bu görüşe göre, eylemleri kazanç elde etmeye yönelmeyen suçluların müsadere ile suç işlemekten caydırılabilecekleri düşüncesinin dayanağı bulunmamaktadır.[663]

New York Sözleşmesi'nin 18. maddesi taraf devletler arasında işbirliğini arttırmaya yönelik hükümleri içermektedir. Bu kapsamda; devletlerden, yükümlü kurumların devamlı ve geçici müşterilerinin kimliğini tespit etmelerini ve şüpheli, olağandışı, suçla bağlantılı olduğu düşünülen işlemleri bildirmelerini sağlamaları istenmektedir.[664] FATF Tavsiyeleri üzerine şekillendirilmiş bu tedbirler, yalnızca finans kurumlarını değil finans işi yapan diğer kurumları da kapsayacak biçimde kaleme alınmıştır.

Yükümlülerin sorumluluğunun Sözleşmece gösterilen üç ayağı; müşteri kimlik tespiti, verilerin saklanması ve şüpheli işlem bildirimleridir. Özellikle müşteri kimlik tespiti konusu son derece detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Oysa genel olarak bu Sözleşme'ye göre çok daha fazla ayrıntı içeren Palermo Konvansiyonu, böyle bir yükümlülüğün var olduğunu belirtmekle yetinmektedir. Yaklaşım farkının nedenleri;

---

[661] Koh, **a.g.e.**, s.61-62

[662] Anthony Aust, "Counter-Terrorism - A New Aproach: The International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism", **Max Planck Yearbook of United Nations Law**, Cilt:5, 2001, s.303-304

[663] Kilchling, **a.g.e.**, s.668; Yazar, BM ve AB tarafından yayınlanan listelerde yer alan şüpheli kişilerin dünya genelinde bütün malvarlıklarının dondurulması gibi ağırlaştırılmış uygulamaların git gide ivme kazandığını vurgulamakta ve tatmin edici hukuki dayanağa ve yeterli hukukî denetim olanağına sahip olmayan bu mekanizmaların açıkça siyasî olduğu görüşünü ifade etmektedir. Aynı doğrultuda bkz. İzzet Özgenç, **Suç Örgütleri**, Ankara: Seçkin, 2019, s.246

[664] Aust, **a.g.m.**, s.305

terörizmi finanse eden fonların (i) kaynaklarının yasal olabilmesi ve (ii) tipik olarak yüksek meblağda olan karaparanın aksine, miktarlarının küçüklüğüdür. Dolayısıyla suçun yetkililerin dikkatini çekmesi için, kimlik tespitine ilişkin güçlendirilmiş usullere ihtiyaç vardır.[665]

Şüpheli işlem bildirimleri açısından ise, Palermo Konvansiyonu ile Yolsuzluğa Karşı BM Sözleşmesi'ne paralel olarak, öznel bir şüphe testi benimsenmiştir. Diğer bir deyişle, bildirim yükümlüsü somut olayın özelliklerini değerlendirerek ve meslekî bilgi ve tecrübesini kullanarak bildirimde bulunmanın gerekli olup olmadığı yönünde bir kanaate varacaktır.[666] Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmenin şüpheli işlem bildirimleriyle ilgili getirdiği bir yenilik, m. 18'de "*malî kurumların, şüpheleri haklı bir nedene dayandığında gizlilik ilkesini ihlal etmelerinden dolayı cezaî veya hukukî sorumluluklarını*"n doğmaması gerektiğinin altının çizilmesidir. Bildirim usulüne ilişkin bir diğer teminat olan gizli bilgilerin açıklanması (*tipping off*) yasağı [667] eksik bırakılmışsa da, bildirimde bulunanların sorumsuzluklarının sağlanması sistemin etkin işleyişi açısından kayda değer bir ilerlemedir.[668]

Sözleşme'nin yürürlüğe girmesinin ardından FATF de terörizmin finansmanının ayrı bir suç olarak düzenlenmesi gereğine vurgu yapmaya başlamış ve ayrıca uluslararası terörizm ile karapara aklama suçu arasındaki yakın ilişkiye dikkat çekerek devletlerden terörizmin finansmanını karapara aklamanın öncül suçu kabul etmelerini istemiştir.[669] FATF; müsadere ve geçici önlemlere dair 4 no.lu Tavsiye, terörizmin finansmanı suç tipine dair 5 no.lu Tavsiye ve uluslararası belgelere dair

---

[665] Koh, **a.g.e.**, s.72

[666] Koh, **a.g.e.**, s.73; FATF, Tavsiyelerinin 2003 revizyonunda buna objektif şüphe testini de ekleyecek ve "şüphe yaratacak makul sebepler" bulunması halinde bildirimi zorunlu kılacaktır.

[667] Gizli bilgilerin açıklanması (tipping off), finans kurumu müşterisinin kendisi hakkında bir mali istihbarat kurumuna şüpheli işlem bildirim formu veya buna ilişkin bilgiler iletildiğinden herhangi bir biçimde haberdar edilmesini ifade etmektedir. Kişinin olası bir araştırma veya soruşturmadan haberdar olup önlem alma fırsatı bulması karapara aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadeleye dair çabaların sonuçsuz kalmasına neden olabileceğinden, 21 No.lu FATF Tavsiyesi finans kurumlarının, bunların yöneticilerinin, memurlarının ve çalışanlarının gizli bilgileri açıklanmasının yasaklanması gerektiği yönündedir. (FATF, **International...**, s.17, 58)

[668] Koh, **a.g.e.**, s.74

[669] Hamed Tofangsaz, "Criminalization of Terrorist Financing", **New Criminal Law Review**, Cilt:21, 2018, Sayı:1, s.83; Yazar, terörizmin finansmanının kazanç elde etme amacı taşımayan bir suç tipi olduğundan bahisle bu suçun karapara aklamanın öncül suçu kabul edilmesi yaklaşımını eleştirmektedir. Buna göre, terörizmin finansmanı daha sonra aklanmasına çabalanacak karaparanın üretilmesine değil; çoğunlukla yasal yollardan elde edilen fonların yasa dışı faaliyetlere aktarılmasına

36 No.lu Tavsiyede Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme'ye yollamada bulunmaktadır.[670] Bu bağlamda, mücadele sisteminin uluslararası düzeyde uyumlu hale getirilmesi eğilimini FATF Tavsiyeleri ile Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme arasında da gözlemlemek mümkündür.

d. Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi

Yolsuzlukla mücadele amacıyla hazırlanmış ilk bütünüyle küresel belge olma özelliğine sahip Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi, 9 Aralık 2003'te imzaya açılmış ve 14 Aralık 2005'te yürürlüğe girmiştir.[671] Güncel olarak 188 devletin taraf olduğu Sözleşme'yi Türkiye de 10 Aralık 2003'te imzalamış ve 9 Kasım 2006'da Sözleşme'ye taraf olmuştur.[672] Sözleşme, yolsuzluğun farklı boyutlarını göz önünde tutan ve yolsuzlukla mücadelenin önleme ile yaptırım ayakları arasında denge kuran kapsayıcı, işlevsel ve etkin bir metin olacak şekilde tasarlanmış ve devletlere ortak bir dil ve rehber ilkeler sağlayarak ulusal mevzuatlar arasında uyumlulaşmaya katkıda bulunması hedeflenmiştir.[673] Çoğu hükmü taraf devletler açısından yükümlülük doğuran Sözleşme; yolsuzluğa dair önleme, suç haline getirme ve kolluk tedbirleri, uluslararası işbirliği, malvarlıklarının geri alınması ile teknik destek ve bilgi değiş tokuşu biçiminde beş alanı düzenlemektedir. Sözleşme'nin bir maddesi de yolsuzluk suçlarından elde edilen gelirlerin aklanmasına ilişkindir.[674]

Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi, yolsuzluğun genel bir tanımını yapmamaktadır; zira yolsuzluğun tek bir anlamı olmadığı gibi, mevcut

---

dayanmaktadır. Dolayısıyla, kaynakların akışının birbirine zıt yönde gerçekleştiği bu iki suç tipini birbirinin devamı gibi yansıtmak isabetsizdir.

[670] FATF, **International Standards...**, s.10, 25

[671] Nadim Kyriakos-Saad/Gianluca Esposito/Nadine Schwarz, "The Incestuous Relationship Between Corruption and Money Laundering", **Revue internationale de droit pénal**, Cilt:83, 2012, Sayı:1, s.164

[672] UNTC, "United Nations Convention against Corruption", https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-14&chapter=18&lang=en, Erişim Tarihi: 14.03.2019, 18.27; Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin onaylanması 18.05.2006 ve 5506 sayılı Kanun (RG Tarih:24.05.2006 Sayı:26177) ile uygun bulunmuş ve Sözleşme, 08.11.2006 tarih ve 2006/10885 sayılı Bakanları Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

[673] Antonio Argandoña, **The United Nations Convention against Corruption and its Impact on International Companies**, Working Paper No. 656, Barcelona: IESE Business School, 2006, s.4

[674] Kyriakos-Saad/Esposito/Schwarz, **a.g.m.**, s.164

anlamların zaman içerisinde değişmesi kaçınılmazdır.[675] Bununla birlikte, hem kamu sektöründe hem özel sektörde rüşvet, malvarlığının kamu görevlilerince zimmete geçirilmesi, haksız olarak mâl edilmesi ya da diğer şekillere dönüştürülmesi, nüfuz ticareti, görevin kötüye kullanılması, haksız zenginleşme, adaletin engellenmesi gibi en sık karşılaşılan yolsuzluk biçimlerinin tanımlarına yer verilmiştir. Genel bir yolsuzluk tanımı yapmak yerine benimsenen bu yaklaşımla, taraf devletlere uygulamada ve yorumda belli bir esneklik sunulmaya çalışılmaktadır.[676] Sözleşmede tanımı yapılan suçlardan kamu görevlisinin rüşvet ve zimmeti, karapara aklama ve adaletin engellenmesinin iç hukuklarda bağımsız birer suç tipi olarak düzenlenmesi taraf devletler açısından zorunlu tutulmuş, diğerleri ise devletlerin takdir yetkisine bırakılmıştır.[677]

Yolsuzluk başlığı altındaki suçlardan elde edilmiş karaparanın geri alınması, BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin temel odaklarından birini oluşturmaktadır. [678] Bununla amaçlanan, yerel topluluklara suç işlemenin bir zenginleşme yolu olmadığını göstermek ve genel caydırıcılığı sağlamaktır.[679] Ek olarak, şeffaflığı arttıran karapara aklamayla mücadele yöntemlerinin Afrika, Asya, Güney Amerika ile Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine büyük zararlar vermiş kleptokrasiye[680] ve üst düzey yolsuzluğa karşı yararlı olacağı düşünülmektedir.[681] Sözleşme'nin özellikle "*karapara aklamayla mücadele tedbirleri*" başlıklı 14. maddesi, "*suç gelirlerinin aklanması*" başlıklı 23. maddesi, "*tüzel kişilerin sorumluluğu*" başlıklı 26. maddesi ile "*varlıkların geri alınması*" başlıklı V. Bölüm'ü oluşturan 51 ilâ 58. maddeleri karapara aklama meselesi bakımından önem arz etmektedir.

Yolsuzluk, karapara aklama suçu bakımından öncül suç teşkil edebileceği gibi karapara aklama suçunu önlemeye yönelik tedbirlerin uygulanmasına da engel olabilmektedir. Bu doğrultuda, yolsuzluğun hem karapara aklamaya yol açtığı hem

---

[675] Argandoña, **a.g.e.**, s.5
[676] Argandoña, **a.g.e.**, s.5
[677] Argandoña, **a.g.e.**, s.7
[678] Michael Levi, "Money Laundering", **Oxford Handbook on Organized Crime** (Ed. Letizia Paoli), Oxford: Oxford University Press, 2014, s.432
[679] Levi, **a.g.e.**, s.433
[680] "Kleptokrasi", siyasî yozlaşmanın hâkim olduğu devlet düzenini ifade etmektedir. Bu düzende, kamu görevlileri ile siyasetçilerin konumlarını kişisel çıkarları için kullanması ve devletin üst kademelerinde büyük ölçekli yolsuzluk vakalarına rastlanması söz konusudur. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Coşkun Can Aktan, **Politik Yozlaşma Ve Kleptokrasi**, İstanbul: Afa Yayınları, 1992)
[681] Levi, **a.g.e.**, s.433-434

de suçluları koruduğu söylenebilir.[682] Sözleşme, bu bağlantıyı dikkate alarak m.14'te taraf devletlerden ulusal düzeyde karapara aklamayla mücadele sistemleri oluşturmalarını istemekte ve bu bağlamda, mücadele sisteminin önleyici ayağı içinde yer alan müşteri kimlik tespiti, verilerin saklanması ve şüpheli işlem bildirimi unsurlarına vurgu yapılmaktadır.[683] Sözleşmenin 58. maddesinde ise, taraf devletlerce mali istihbarat birimlerinin kurulması teşvik edilmektedir.[684]

BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi m.23, taraf devletlere karapara aklamayı ayrı bir suç tipi olarak düzenleme yükümlülüğünü getirmektedir. Yolsuzluk gelirleri; yerel para biriminin ve ekonominin istikrarsızlığı, adaletten kaçma isteği ya da parayı ulusal hükümetin erişim alanının dışına çıkarma kaygısı sebebiyle genellikle yabancı ülkelere aktarılmaktadır. Geçmişte pek çok finans kurumu bu gelirleri kaynaklarını sorgulamaksızın memnuniyetle kabul etmiştir.[685] Karapara aklama suçuna iç hukuklarda yer verilmesinin, bu durumu değiştireceği düşünülmüştür.[686] Sözleşme'nin karapara aklamaya yaklaşımı Türkiye açısından da son derece önemlidir; zira suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu düzenleyen TCK m. 282, Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin "*suç gelirlerinin aklanması*" başlıklı 23. maddesi ile "*tanımlar*" başlıklı 2. maddesine uygun olacak şekilde hazırlanmıştır.[687]

Her ne kadar Sözleşme'nin üzerinde durduğu suçlar gerçek kişilerce işlense de tüzel kişilerin de suça hazırlık, suçun icrası, karaparadan faydalanma ve karaparanın aklanması aşamalarında belirleyici rol oynadığı sıklıkla görülmektedir.

---

[682] Abdullahi Y. Shehu, Key Legal Issues and Challenges in the Recovery of the Proceeds of Crime: Lessons from Nigeria", **International Law Research**, Cilt:3, 2014, Sayı:1, s.187

[683] Amrani, **a.g.e.**, s.89

[684] Amrani, **a.g.e.**, s.90

[685] Shehu, **a.g.m.**, s.188

[686] Shehu, **a.g.m.**, s.188

[687] Çakır, **a.g.e.**, s.113-114; BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi m. 23/1: "*1) Her Taraf Devlet, kasten işlenmesi halinde, aşağıdaki eylemleri suç olarak düzenleyen yasal ve diğer gerekli önlemleri alacaktır: a) i) Malvarlığının, suç gelirlerinden oluştuğu bilinerek, yasa dışı kaynağını gizlemek ya da tebdil etmek yahut bir öncül suçun işlenmesine karışan bir kişiye eyleminin yasal sonuçlarından kaçması için yardım etmek amacıyla dönüştürülmesi ya da transfer edilmesi; ii) Suç gelirlerinden oluştuğu bilinen malvarlığının gerçek mahiyetinin, kaynağının, yerinin, tasarrufunun, hareketlerinin ya da mülkiyetinin yahut malvarlığına ilişkin diğer hakların gizlemesi ya da tebdil edilmesi; b) İç hukuk sisteminin temel kavramlarına bağlı kalarak: i) Teslim alındığında suç gelirlerinden oluştuğu bilinen malvarlığının edinilmesi, bulundurulması ya da kullanılması; ii) Bu madde uyarınca ihdas edilen herhangi bir suçun işlenmesinde ya da işlenme teşebbüsünde yer alma, iştirak etme veya tertip kurma ve bu suçların işlenmesine yardım, teşvik, kolaylaştırma veya yol gösterme.* " (Sözleşme'nin Türkçe çevirisi için bkz. https://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1255423114r6531.Birlesmis_Milletler_Yolsuzlukla_Mucadele_Sozlesmesi.pdf, Erişim Tarihi: 21.05.2019, 01:05)

Bu sebepten Sözleşme'nin 26. maddesinde tüzel kişilerin ilgili suçlara katılmaları halinde cezaî, hukukî veya idarî sorumluluklarının doğması gerektiği hüküm altına alınmıştır.[688] Bu madde, Palermo Konvansiyonu'nun aynı konuyu ele alan 10. maddesinin bir tekrarıdır.

Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin benzer belgelere kıyasen getirdiği en önemli yenilik, 51 ilâ 59. maddelerinde varlıkların geri alınmasına ilişkin hakkı ortaya koyması ve geri alma için gereken şartlar ile uygulanacak usulleri belirlemesidir.[689] Yolsuzluk gelirleri sıklıkla edinildikleri ülkelerin dışına çıkarılmakta ve bu da, özellikle yolsuzluğun yoğun olarak görüldüğü gelişmekte olan ülkelerin kalkınmasına ciddi ölçüde sekte vurmaktadır.[690] Sözleşme sayesinde, fonların kendisine ait olduğunu makul ölçüde kanıtlayabilen veya tazminat gerektirecek şekilde zarar görmüş kaynak ülkenin, iyi niyetli üçüncü kişilerin hakkı saklı kalmak kaydıyla bu fonları geri alması mümkündür. Müsadere edilen yolsuzluk gelirlerinin yasal özel kişi maliklerine iade edilmesi veya suç mağdurlarına tazminat olarak ödenmesi de ayrıca olanaklı kılınmıştır.[691] Böylelikle, yolsuzluk gelirleri yine yolsuzluktan zarar gören ülkelerin halklarının yararına ve bu ülkelerin sıklıkla yaşadıkları ekonomik krizleri aşmaları için kullanılabilecektir.[692]

Sözleşme'de yer verilen malvarlığı değerlerinin geri alınması usulleri, son yıllarda karapara aklama ve terörizmin finansmanı gibi suçlarla ilintili olarak da gözlemlenen ve suçun ekonomik faydasını ortadan kaldırmaya yönelen yaklaşımın yansımasıdır.[693] Ekonomik ve malî suçlarla mücadelenin yenilikçi araçları arasında bulunan karapara üzerinde hak kaybı, BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi ile de benimsenmektedir.[694]

---

[688] Argandoña, **a.g.e.**, s.7
[689] Deniz Kızılsümer Özer, **Uluslararası Sözleşmeler Çerçevesinde Yolsuzlukla Mücadele**, Ankara: Seçkin, 2016, s.101
[690] Argandoña, **a.g.e.**, s.7; Özer, **a.g.e.**, s.102
[691] Argandoña, **a.g.e.**, s.8; "Sözleşme'de geri alınan malvarlığı değerlerinin özellikle yolsuzluğun yoğun ve yaygın olduğu ülkelerde yeniden haksız eylemlere konu edilmeyeceğini ve meşru sahiplerine ulaşacağını garanti altına alacak herhangi bir mekanizma bulunmadığından bahisle, düzenlemelerin mevcut haliyle yetersiz kaldığı ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre, geri alınan malvarlığı değerlerini takip edip denetlemeye yönelik usuller ortaya konması gerekmektedir." (Anton Moiseienko, "The Ownership of Confiscated Proceeds of Corruption under the UN Convention against Corruption", **International and Comparative Law Quarterly**, Cilt:67, 2018, Sayı:3, s.669); Sözleşme'nin uygulamasına ilişkin ayrıntılı değerlendirme için bkz. Özer, **a.g.e.**, s.144-148
[692] Özer, **a.g.e.**, s.102
[693] Shehu, **a.g.m.**, s.187
[694] Shehu, **a.g.m.**, s.187

FATF Tavsiyeleri 2012'de yeniden gözden geçirilirken, devletlerin uyumluluk değerlendirmelerinde imzalamaları ve uygulanmaları dikkate alınacak çekirdek sözleşmeler içerisine BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi de eklenmiştir. [695] 36 no.lu FATF Tavsiyesi, Sözleşme'ye doğrudan yollamada bulunmaktadır.[696]

2. Avrupa Konseyi Sözleşmeleri

a. 141 sayılı Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme (Strasbourg Konvansiyonu)

141 sayılı Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme (Strasbourg Konvansiyonu); küresel bir sorun halini almış ağır suçlarla mücadelenin ancak uluslararası düzeyde ve etkin olarak işleyen modern yöntemlerle mümkün olduğu, bu yöntemlerin başında da suç gelirlerinin suçluların elinden alınmasının geldiği düşüncesi üzerine temellenmiştir.[697] Bu düşünce, karapara aklamayla mücadelenin hem esas amacı hem de dayanağıdır.[698] 1 Eylül 1993'te yürürlüğe giren Konvansiyon; yalnızca Avrupa Konseyi üyelerine değil, her devlete açıktır.[699] Nitekim Konvansiyon'a taraf olan 49 devlet içerisinde Avustralya, Kanada, Kolombiya, Kazakistan ve ABD de bulunmaktadır. Türkiye, Strasbourg Konvansiyonu'nu 27 Eylül 2001'de imzalamış ve Konvansiyon Türkiye bakımından 1 Şubat 2005'te yürürlüğe girmiştir.[700]

Karapara aklamanın önlenmesi için ikili bir sistem öngören Konvansiyon, ulusal düzeyde karapara aklamanın suç olarak düzenlenmesi, karaparanın müsaderesi, özel araştırma teknikleri ve koruma tedbirlerini; uluslararası düzeyde

---

[695] Kyriakos-Saad/Esposito/Schwarz, **a.g.m.**, s.168
[696] FATF, **International Standards...,** s.25
[697] Amrani, **a.g.e.**, s.85; Aydın, **a.g.e.**, s.199
[698] Kocasakal, **a.g.e.**, s.120
[699] Kocasakal, **a.g.e.**, s.121
[700] Council of Europe, "Chart of signatures and ratifications of Treaty 141", https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/141/signatures?p_auth=Qm5hnwSj, Erişim Tarihi: 16.03.2019, 18.43; Strasbourg Konvansiyonu'nun onaylanması 16.06.2004 ve 51091 sayılı Kanun (RG Tarih:22.06.2004 Sayı:25500) ile uygun bulunmuş ve Konvansiyon, 30.07.2004 tarih ve 2004/7712 sayılı Bakanları Kurulu Kararı ile onaylanmıştır.

iade, el koyma, varlıkların dondurulması ve müsadere hususlarında işbirliğini ele almaktadır.[701] Viyana Konvansiyonu'nun üzerinde durmadığı veya taraf devletlerin kendi aralarında yapacakları anlaşmalara bıraktığı konuları çözümlemek amacıyla, hem gelirleri çoğu kez uyuşturucu gelirlerine karışan diğer suçlar kapsama alınmakta hem de uluslararası işbirliğinin olmazsa olmazı iç denetim ve takip usullerine dair yükümlülükler getirilmektedir.[702]

Karapara aklamanın suç olarak düzenlenemesine dair m.6'da genel olarak Viyana Konvansiyonu'nun yaklaşımı benimsenmiş, ancak bazı değişiklik ve eklemeler yapılmıştır. Öncelikle, öncül suçlar uyuşturucu suçlarıyla sınırlanmamıştır. Her bir taraf devlet, Konvansiyon'a çekince koymak yoluyla hangi suçları öncül suç kabul edeceğine kendisi karar verecek ve bu esneklik sayesinde, yerel etkenlerin yarattığı farklı ihtiyaçlara yanıt verilebilecektir.[703] Strasbourg Konvansiyonu'na ilişkin Açıklama Raporu'nda, öncül suçların uyuşturucu suçları, silah ticareti, terör suçları, insan ticareti ve yüksek kâr getiren diğer örgütlü suçları kapsamasının beklendiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, takdir yetkisi devletlere aittir.[704]

Öncül suçların ilgili ülke dışında işlenmesi halinde de Konvansiyon'un uygulanacağı hususuna açıklık getirilmiştir. Ek olarak, Konvansiyon m.6/2/b'de devletlerin öncül suç failinin aynı zamanda karapara aklama faili olamayacağı yönünde düzenleme yapabileceğine dair açık hüküm bulunmaktadır.[705] Ayrıca sanığın "*malın suçtan kaynaklandığını varsayması gerektiği, kazanç sağlamak amacıyla hareket ettiği, suç teşkil eden faaliyetlerin sürdürülmesini kolaylaştırmak amacıyla hareket ettiği*" hâllere de suç tipi içinde yer verilebileceği belirtilmiş, fakat zorunluluk getirilmemiştir.[706] Böylece, suçun manevi unsuru olarak doğrudan kast gösterilmekte ve fakat devletlerin suçun olası kastla da işlenmesinin mümkün olduğunu kabul edebileceği vurgulanmaktadır.[707]

---

[701] Kocasakal, **a.g.e.**, s.122; Aydın, **a.g.e.**, s.201
[702] Mavral, **a.g.e.**, s.141; Aydın, **a.g.e.**, s.199
[703] Amrani, **a.g.e.**, s.86; Aydın, **a.g.e.**, s.199
[704] Council of Europe, **Explanatory Report to the Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime**, Strasbourg, 8.XI.1990, s.2, https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800cb5de, Erişim Tarihi: 16.03.2019, 18.23
[705] Council of Europe, **Explanatory Report to Strasbourg Convention**, s.10
[706] Strasbourg Konvansiyonu m.6/3, (Çeviri: http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflisoz/ak/turkce/141_tur.pdf)
[707] Değirmenci, **a.g.e.**, s.166

Strasbourg Konvansiyonu, suç gelirlerinin takibi için bir uluslararası işbirliği sistemi öngörmektedir.[708] Bu konuya verilen önem, Konvansiyon maddelerinin üçte ikisinin uluslararası işbirliğine ilişkin olmasından da anlaşılmaktadır.[709] Anılan ayrıntılı düzenlemelerin sebebi, karapara aklama suçunun hareketlerinin genellikle tek bir ülke sınırları dâhilinde gerçekleştirilmemesidir.[710] İşbirliği; suç gelirlerinin tespiti ve soruşturulması, varlıklara el konulması ve varlıkların dondurulması ile varlıkların kovuşturma sonucu müsaderesinde, üç aşamaya yayılmış olarak gerçekleşecektir.[711] Konvansiyon'la getirilen bir yenilik; m.10 uyarınca "kendiliğinden bilgi verme"nin mümkün olması, yani bir taraf devletin herhangi bir talep olmaksızın karapara aklamaya dair soruşturma veya kovuşturma başlatılmasını ya da bunların ilerlemesini sağlayacağını düşündüğü bilgileri bir diğer taraf devlete iletebilmesidir.[712]

b. 198 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanması, Araştırılması, El Konulması, Müsaderesi ve Terörizmin Finansmanına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (Varşova Konvansiyonu)

Zaman içinde karapara aklama tekniklerinin ve bunlara paralel olarak karapara aklamayla mücadelenin geçirdiği değişim, Strasbourg Konvansiyonu'nun güncelliğini yitirmesine neden olmuştur.[713] Hem değişikliklere uyum sağlamak hem de yalnızca karapara değil, yasal gelirler üzerinden de gerçekleştirilebilen terörizmin finansmanı suçunu da kapsama almak için kaleme alınan Varşova Konvansiyonu, Strasbourg Konvansiyonu'nun yerine geçmiş ve anılan Konvansiyon'u genişletmiştir.[714] 16 Mayıs 2005'te imzaya açılan ve 1 Mayıs 2008'de yürürlüğe giren Varşova Konvansiyonu, aklamayla mücadele sisteminin terörizmin finansmanına karşı da kullanılabileceği yönündeki yeni yaklaşımı yansıtacak şekilde bu iki suçu bir arada düzenleyen ilk uluslararası sözleşme niteliğini taşımaktadır.[715] Hâlihazırda 34 devletin taraf olduğu Varşova Konvansiyonu, Türkiye tarafından da 28 Mart 2007'de imzalanmış ve Konvansiyon 1 Eylül 2016'da ülkemizi bakımından yürürlüğe

[708] Amrani, **a.g.e.**, s.85
[709] Çakır, **a.g.e.**, s.122; Aydın, **a.g.e.**, s.200
[710] Değirmenci, **a.g.e.**, s.167
[711] Mavral, **a.g.e.**, s.141
[712] Amrani, **a.g.e.**, s.86
[713] Değirmenci, **a.g.e.**, s.167
[714] Kilchling, **a.g.e.**, s.657
[715] Değirmenci, **a.g.e.**, s.167

girmiştir.[716] Avrupa Konseyi üyesi olmayan devletler de Konvansiyon'a taraf olabilmektedir.[717] Daha ziyade tamamlayıcı olması amaçlanan Varşova Konvansiyonu'nun birçok hükmü Strasbourg Konvansiyonu hükümlerinin tekrarı niteliği taşımaktadır.[718] Bununla beraber; Varşova Konvansiyonu'nda mali istihbarat birimleri, terörizmin finansmanı suçu, müsadere kurumu, öncül suç kapsamı ve öncül suç ile karapara aklama ilişkisi ve tüzel kişilerin sorumluluğu konularında yenilikçi düzenlemelere de yer verilmiştir.

Varşova Konvansiyonu'nun Strasbourg Konvansiyonu'na getirdiği ilk yenilik m.1/f'de yer alan "mali istihbarat birimi" tanımıdır.[719] Doksanların başından beri FATF, AB, BM gibi uluslararası organizasyonların da teşvikiyle devletler bu isim altında faaliyet gösteren çeşitli kurumlar oluşturmaktadır. Varşova Konvansiyonu, bu gelişmeyi dikkate alarak m.1/f'de Egmont Grubu'nun[720] mali istihbarat birimi tanımını kabul etmiş ve m.12/1'de taraf devletlere birer mali istihbarat birimi kurma ve bu birimin gerekli bilgilere zamanında erişimini sağlama yükümlülüğü getirmiştir.[721]

Varşova Konvansiyonu'nda terörizmin finansmanı suçunun yeni bir tanımı yapılmamakta, bunun yerine Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair

---

[716] Council of Europe, "Chart of signatures and ratifications of Treaty 198", https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/198/signatures?p_auth=iOvTEBH7, Erişim Tarihi: 16.03.2019, 20.42; Varşova Konvansiyonu'nun onaylanması 29.01.2016 tarih ve 6665 sayılı Kanun (RG Tarih:19.02.2016 Sayı:29629) ile uygun bulunmuştur.

[717] Council of Europe, "Chart of signatures and ratifications of Treaty 198"

[718] Çakır, **a.g.e.**, s.123

[719] Varşova Konvansiyonu m.1/f: *""Mali İstihbarat Birimi", (bundan böyle "MİB" olarak atıfta bulunulacaktır.), kara para aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele amacıyla, i. şüpheli gelirler ve muhtemel terörizm finansmanıyla ilgili olarak, veya ii. ulusal mevzuat veya düzenleme gereğince, mali bilgi bildirimlerini almak (ve izin verildiği takdirde, talep etmek), incelemek ve yetkili makamlara iletmekle sorumlu bir merkezi ulusal birim anlamındadır*." (Varşova Konvansiyonu'nun Türkçe çevirisi için bkz. http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Varsova_sozlesmesi.pdf, Erişim Tarihi: 21.05.2019, 03:50)

[720] Egmont Grubu, dünyanın çeşitli yerlerinde faaliyet gösteren mali istihbarat birimlerinin bilgi paylaşımında bulunmak ve birbirlerine destek sağlamak amacıyla 1995 senesinde tesis ettiği, gayriresmi bir oluşumdur. Grup, yaygın olarak benimsenen mali istihbarat birimi tanımını yapmış ve mali istihbarat birimleri bakımından en iyi uygulamaları ve diğer standartları ortaya koymuştur. (Bello, **a.g.e.**, s.34; Hasan Aykın, "Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi", **Bankacılar Dergisi**, Cilt:19, 2008, s.63; Anja P. Jakobi, "Global Networks against Crime: Using the Financial Action Task Force as a Model?", **International Journal**, Cilt:70, 2015, Sayı:3, s.402)

[721] Council of Europe, **"Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism" (CETS 198)**, Warsaw, 16.V.2005, s.8, https://rm.coe.int/16800d3813, Erişim Tarihi: 17.03.2019, 02:01

Sözleşme'de yer alan ve üzerinde uluslararası düzeyde anlaşmaya varılmış tanıma atıf yapılmaktadır.[722] Konvansiyon'un 2. maddesi uyarınca, taraf devletler karapara aklamaya ilişkin ulusal ve uluslararası tedbirlerin terörizmin finansmanına da uygulanması için gerekli düzenlemeleri yapacak ve özellikle bu suçla bağlantılı yasal ve yasa dışı malvarlıklarının tespiti, takibi ve dondurulması, malvarlıklarına el konulması ve malvarlıklarının müsaderesi ile sayılan hususlarda diğer devletlerle işbirliğinin sağlanması usullerini hayata geçirecektir. Bu maddeyle, yasal gelirler üzerinden gerçekleştirilmesi halinde karapara aklama suç tipine uymayan terörizmin finansmanının Konvansiyon'un uygulama alanının dışında kalmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.[723]

Konvansiyon'un genel yaklaşımı, her türlü suç geliri ile bu gelirlere karşılık gelen değerlerin ve suç işlemeye yönelik araçların müsadereye tabi olduğu yönündedir. Bununla birlikte; taraf devletler, müsadere kurumunu listeleyecekleri suç tipleri veya üst sınırı bir yıldan fazla hürriyeti bağlayıcı yaptırım gerektiren suçlarla sınırlı olarak uygulayacaklarını beyan edebilmektedir. Ancak karapara aklama suçunun kendisi ve Konvansiyon ekinde sunulmuş listedeki[724] suç tipleri bakımından müsadere uygulanması zorunlu kılınmıştır. Diğer bir deyişle, Varşova Konvansiyonu'nda Strasbourg Konvansiyonu'na göre daha sert bir müsadere rejimi benimsendiği ve devletlere takdir yetkisi tanınan alanın daraltıldığı görülmektedir.

Devletlerin yükümlülüklerinin Strasbourg Konvansiyonu'na kıyasen arttığı bir diğer konu, karapara aklama suçunun öncül suçlarının belirlenmesidir.[725] FATF Tavsiyeleri ile yorum notları doğrultusunda devletlerden tüm suçların öncül suç olabileceğini kabul eden kapsayıcı yöntem, öncül suçların tek tek sayıldığı listeleme yöntemi ve suçun gerektirdiği hürriyeti bağlayıcı ceza miktarını temel alan eşik yönteminden birini tercih etmeleri istenmektedir.[726] Her durumda, ekte sayılan suç

[722] Council of Europe, **Explanatory Report - CETS 198**, s.11
[723] Council of Europe, **Explanatory Report - CETS 198**, s.11
[724] Varşova Konvansiyonu m.3; Ekte sayılan suç tipleri şunlardır: "*a. bir organize suç grubuna katılma ve haraç toplama; b. terörizmin finansmanı dahil terörizm; c. insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı; d. çocukların cinsel istismarı dahil, cinsel istismar; e. uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığı; f. silah kaçakçılığı; g. çalıntı ve diğer malların kaçakçılığı; h. yolsuzluk ve rüşvet; i. dolandırıcılık; j. parada sahtecilik; k. ürünlerde sahtecilik ve korsanlık; l. çevre suçları; m. cinayet, ağır bedensel yaralanma; n. adam kaçırma, yasa dışı alıkoyma ve rehin alma; o. soygun veya hırsızlık; p. kaçakçılık; q.gasp; r.sahtekarlık; s.korsanlık ve t.rekabete ve dürüstlüğe aykırı ticaret ve pazar manipülasyonu*"
[725] Council of Europe, **Explanatory Report - CETS 198**, s.17
[726] Council of Europe, **Explanatory Report - CETS 198**, s.17

tiplerinin[727] öncül suç kabul edilmesi zorunludur. Öncül suçun kanıtlanmasında yaşanan güçlüklerin sıklıkla bağımsız bir suç tipi olarak karapara aklamanın cezalandırılmasına engel olduğu yönündeki gözlemler sonucunda, öncül suçtan hüküm kurulmasının karapara aklama mahkûmiyeti için bir önşart olmadığının Konvansiyon'da açıkça belirtilmesine ihtiyaç duyulmuştur. Ek olarak, karapara aklama suçunun failinin suç gelirlerini akladığı bilgisiyle hareket etmesi hâlinde öncül suçun kesin olarak belirlenmesine gerek olmaksızın mahkûmiyet kurulabileceği öngörülmektedir. Konvansiyon'a eklenen bu fıkralar, Strasbourg Konvansiyonu döneminde karapara aklamayla mücadelenin etkin işleyişine ket vurduğu fark edilen etkenleri ortadan kaldırmaya yöneliktir.[728]

Varşova Konvansiyonu, karapara aklama suçuna ilişkin tüzel kişilerin sorumluluğunu Palermo Konvansiyonu ve BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmeleri gibi diğer modern belgelerde de benimsendiği biçimde düzenlemektedir. İlgili maddelerde kullanılan dil bakımından ufak farklılıklar bulunsa da; hem gerçek hem tüzel kişilerin eş zamanlı sorumluluğunun kabulü, sorumluluğun iç hukuklar uyarınca cezaî, idarî veya hukuki olabilmesi ve yaptırımın belirlenmesinde etkinlik, orantılılık ve caydırıcılık kriterlerinin kullanılması noktaları ortaktır.[729]

3. Avrupa Birliği Düzenlemeleri

Avrupa Birliği çerçevesinde mali sistemin bütünlüğünü ve sürdürülebilir kalkınmayı güvence altına almak ve karapara aklayıcıların mali yapıları kötüye kullanmalarını engellemek amacıyla getirilen düzenlemeler, Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri ile FATF Tavsiyelerini temel almaktadır.[730] Çalışmamızda incelenen diğer uluslararası belgelerde olduğu gibi AB düzenlemelerinde de küresel bir

---

[727] Diğer bir deyişle, "*a. bir organize suç grubuna katılma ve haraç toplama; b. terörizmin finansmanı dahil terörizm; c. insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı; d. çocukların cinsel istismarı dahil, cinsel istismar; e. uyuşturucu ve psikotrop maddelerin kaçakçılığı; f. silah kaçakçılığı; g. çalıntı ve diğer malların kaçakçılığı; h. yolsuzluk ve rüşvet; i. dolandırıcılık; j. parada sahtecilik; k. ürünlerde sahtecilik ve korsanlık; l. çevre suçları; m. cinayet, ağır bedensel yaralanma; n. adam kaçırma, yasa dışı alıkoyma ve rehin alma; o. soygun veya hırsızlık; p. kaçakçılık; q.gasp; r.sahtekarlık; s.korsanlık ve t.rekabete ve dürüstlüğe aykırı ticaret ve pazar manipülasyonu*"nun mutlaka öncül suç kabul edilmesi gerekmektedir.

[728] Council of Europe, **Explanatory Report - CETS 198**, s.17

[729] Marco Arnone/Leonardo Borlini, "International Anti-money Laundering Programs: Empirical Assessment and Issues in Criminal Regulation", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:13, 2010, Sayı:3, s.258

[730] Aykın, **a.g.e.**, s.126; Üstün, **a.g.m.**, s.23

karapara aklama suçuyla mücadele rejimi oluşturma çabasını görmek mümkündür. Bu doğrultuda, karaparaya aklama suçuna dair AB mevzuatı zaman içerisinde uluslararası standartlara paralel olarak terörizmin finansmanını da kapsayacak şekilde genişletilmiş ve FATF Tavsiyelerinde yapılan değişiklikler uyarıca güncellenmiştir.[731] Karapara aklamayla mücadelenin küresel düzeyde uyumlu bir sistem üzerinden gerçekleştirilmesi yönündeki giderek artan isteği, bu mevzuatın değişiminde gözlemlemek mümkündür.

a. Karapara Aklanmasının Önlenmesine Dair Avrupa Topluluğu Konsey Direktifi 1991/308/EEC (10 Haziran 1991)

1991/308/EEC sayılı Direktif, Avrupa Topluluğu ülkelerinin Viyana Konvansiyonu'nun gereklerini yerine getirmeye yönelik ciddiyetinin ifadesi olarak hazırlanmış olup karapara aklamaya ilişkin topluluk içi bağlayıcılığa sahip ilk belgedir.[732] Direktif'in taslağı Viyana Konvansiyonu'nun hazırlık çalışmalarında da önemli rol oynamış Avrupa Topluluğu Komisyonu'nca kaleme alınmıştır.[733] Direktif FATF Tavsiyeleriyle paralellik göstermekte ve bağlayıcı olmayan Tavsiyelerin içeriğini topluluk üyeleri açısından ulusüstü bir çıkış noktasıyla zorunlu kılmaktadır.[734] Direktif'in 16. maddesi uyarınca, üye devletler aynı zamanda Avrupa Tek Pazarı'nın yürürlüğe girme tarihi olan 1 Ocak 1993'e kadar gerekli yasal değişiklik ve düzenlemeleri gerçekleştirmişlerdir.[735] Böylece, üye devletlerin suçluların aralarındaki tutarsızlıklardan kendi lehlerine yararlanabilecekleri farklı mevzuatlar oluşturması ve buna bağlı olarak Avrupa ortak pazarı bakımından olumsuz sonuçlar ortaya çıkması bir ölçüde engellenmiştir.[736]

Böyle bir Direktif'e duyulan ihtiyaç; mali sistemin karapara aklayıcılar tarafından kötüye kullanılmasının hem sisteme duyulan güveni hem de sistemin istikrarını zedeleyeceği endişesi, üye devletlerin yasaları arasındaki farklılıkların topluluk içindeki bütünleşmiş mali alan ve sermaye akışı serbestisiyle bir araya geldiğinde karapara aklama faaliyetlerini kolaylaştırma riski, karapara aklamanın

[731] Aykın, **a.g.e.**, s.126
[732] Çakır, **a.g.e.**, s.116
[733] Kocasakal, **a.g.e.**, s.124
[734] Çakır, **a.g.e.**, s.116
[735] Kocasakal, **a.g.e.**, s.127; Değirmenci, **a.g.e.**, s.204
[736] Değirmenci, **a.g.e.**, s.204

organize suçlulukla yakın ilişkisi, Viyana ve Strasbourg Konvansiyonlarının devletler arası işbirliğine yönelik hükümlerinin gereğinin yerine getirilmesi isteği, karapara aklamayla mücadelede mali önlemlerle desteklenmeyen cezaî yaklaşımın yetersiz kalacağı düşüncesi ve etkin mücadele için özellikle yüksek düzeyde sanayileşmiş ülkelerin ortak bir plan dâhilinde hareket etmesinin önemi ile açıklanmaktadır.[737]

1991/308/EEC sayılı Direktif, devletlere karapara aklamanın bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi yükümlülüğü getirmektedir. [738] Ek olarak, finans kurumlarının müşteri kimlik tespiti, verilerin saklanması ve şüpheli işlem bildirimine yönelik yükümlülüklerinin üzerinde durulmakta ve finans sektöründe işlenen suçların da öncül suçlar arasında kabul edilmesi gerektiği hüküm altına alınmaktadır.[739] Finans kurumlarına ayrıca ilgili bildirimler yetkililere erişene dek şüpheli gördükleri işlemleri yapmaktan kaçınma yükümlülüğü getirilmekte ve bu kurumların personelinin karapara aklama üzerine özel olarak eğitileceği öngörülmektedir.[740]

Direktif, kabulünden önce Ekonomik ve Sosyal Konsey'in hazırladığı raporda birtakım eleştirilere de konu olmuştur. Bu eleştiriler; Direktif'te uluslararası belgelere göre daha kapalı ve dar ifadeler kullanılması, FATF'in Tavsiye Kararlarına açık olarak yollamada bulunulmaması ve Direktif'in, kendisinden daha iyi kaleme alınmış Viyana Konvansiyonu ile FATF Tavsiyelerinin yerini alarak bunların etkinliğini azaltması tehlikesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Endişeye sebep olan bir diğer konu, finans kurumlarına suçla savaşma konusunda yapılarına ve yetkinliklerine denk olmayan sorumluluklar getirilmesidir. Buna göre, kolluk kuvvetleri ile adli mercilerin görev alanı olan karapara aklama suçuyla mücadeleye finans kurumlarının dâhil edilmesi, yüksek riskli istisnai hallerle sınırlandırılmalıdır. Diğer yandan, Viyana Sözleşmesi'nde belirtilen uyuşturucu suçları hariç hangi suçların karapara aklamanın öncül suçu olarak kabul edileceğine ilişkin takdirin üye devletlere bırakılması eleştirilerek Direktif metninde yer alan "ağır suçlar" gibi belirsiz ifadelerin değiştirilmesi gerektiği öne sürülmüştür.[741] Neredeyse otuz yıl önce dile getirilmiş bu çekincelerin karapara aklamayla mücadele sistemine getirilen modern

[737] Kocasakal, **a.g.e.**, s.124-125
[738] Kocasakal, **a.g.e.**, s.125
[739] Çakır, **a.g.e.**, s.116
[740] Değirmenci, **a.g.e.**, s.210
[741] Kocasakal, **a.g.e.**, s.125-127

eleştirilere[742] benzerliği göz önünde bulundurulursa, Konsey raporunun öngörüsünün son derece yüksek olduğu söylenebilir.

b. Avrupa Birliği Ortak Eylem Planı 1998/699/JHA (23 Aralık 1998)

1998/699/JHA sayılı Avrupa Birliği Ortak Eylem Planı; Viyana Konvansiyonu, Strasbourg Konvansiyonu, 91/308/EEC sayılı Direktif ve FATF Tavsiyelerinin de aralarında bulunduğu çeşitli belgelerin gösterdiği doğrultuda karaparanın tespiti, takibi, dondurulması, el konulması ve müsaderesi süreçlerinde etkin işbirliğini arttırmak ve bunun için de devletler arası pratiklerin karşılıklı uyumlu hale getirilmesini sağlamak amacıyla kaleme alınmıştır.[743] "Ortak eylem planı" (*joint action plan*) adı verilen düzenleyici işlemler Aralık 2009 itibariyle Avrupa Birliği tarafından terk edilmiş bir mekanizma olup bunun yerini "karar" (*decision*) almıştır. Ancak ortak eylem planları kullanıldıkları dönemde üye devletleri bağlayan belgelerdir.[744]

Ortak Eylem Planı m.1 uyarınca; devletler, vergi mevzuatlarında yer alanlar hariç olmak üzere, üst sınırı bir yıldan fazla hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren her türlü suç bakımından müsadere uygulamakla yükümlüdür. Ulusal mevzuatlar, söz konusu karaparanın ihmal edilebilir miktarda olduğu haller dışında değeri suç gelirine denk malvarlıklarının müsaderesini de mümkün kılmalıdır. Ek olarak, her türlü "ciddi suç"un karapara aklamanın öncül suçu olabileceğinin kabulü gerekmektedir. Ciddi suçtan anlaşılması gereken, üst sınırı bir yıldan fazla veya ceza hukuklarında alt sınırı temel alan ülkelerde alt sınırı altı ayı aşan hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren suçlardır. Plan, Strasbourg Konvansiyonu'nda yer alan diğer devletlerin yardım taleplerini reddetmek için haklı sebeplere ilişkin hükümlere yollamada bulunmakta ve üye devletlerin bu hükümlere başvurmaktan mümkün olduğunca kaçınması gerektiğini vurgulamaktadır.[745] Ortak Eylem Planı, genel

---

[742] Küresel karapara aklamayla mücadele sistemine yönelik eleştiriler için bkz. Peter Alldridge, **What Went Wrong with Money Laundering Law?**, London: Palgrave Macmillan UK, 2016

[743] The Council of the European Union, 98/699/JHA: Joint Action of 3 December 1998 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on money laundering, the identification, tracing, freezing, seizing and confiscation of instrumentalities and the proceeds from crime, Official Journal L 333 , 09/12/1998 P. 0001 - 0003, Preamble

[744] EU Monitor, "Joint Action", https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vh7dppt594uz, Erişim Tarihi: 15.04.2019, 02:58

[745] 98/699/JHA, m.1

yaklaşımını Strasbourg Konvansiyonu üzerine temellendirmiş; ancak daha sert bir rejim oluşturmuştur. Bu bakımdan, daha ziyade ileride Strasbourg Konvansiyonu'nun yerini alacak Varşova Konvansiyonu'na benzemektedir.

Ortak Eylem Planı, ayrıca her bir devletin kendisinden yardım alacak diğer devletlere yol gösterecek rehberler hazırlamasını (m.2), plana konu hususlarda uluslararası yardım taleplerine ulusal birer meseleymişçesine öncelik tanımasını (m.3), yardım sürecini hızlandıracak önlemleri almasını (m.4), karaparanın izinin kaybedilmesini engelleyecek usulleri ivedilikle işletmesini (m.5), ulusal düzeyde yetkililerinin gerekli eğitimlerden geçtiğinden emin olmasını (m.6) istemektedir.[746]

c. Avrupa Birliği Konsey Kararı 2000/642/JHA (17 Ekim 2000)

AB üye devletleri, 91/308/EEC sayılı Direktif uyarınca şüpheli mali işlemler ile bu işlemlerin arkasındaki suç eylemleri arasındaki bağlantıyı ortaya çıkarmak üzere finans kurumları aracılığıyla bilgi toplamaya başlamıştır. Bu bilgilerin bir araya getirip analiz edilmesi de mali istihbarat birimlerinde olmaktadır. Bununla birlikte, bu gelişmeler yetersiz görülmekte ve karapara aklamayla mücadelenin daha sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesi için devletlerin mali istihbarat birimleri ve diğer yetkililer arasında uluslararası bilgi akışı ve işbirliğine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Oysaki mevcut durumda, farklı hukuki statüye tabi mali istihbarat birimleri[747] arasındaki iletişimde sık sık güçlükler yaşandığı gözlemlenmiştir. Üye devletler Egmont Grubu'nun model bilgi notu doğrultusunda hızlı bilgi alışverişini sağlamaya çalışmışsa da AB Konseyi bu konuda ayrıca 2000/642/JHA sayılı Karar'ı almakta fayda görmüş, Karar 17 Ekim 2000 itibariyle yürürlüğe girmiştir.[748]

Kararda mali istihbarat birimleri arasında gerek talep üzerine gerek kendiliğinden yardımlaşmanın önemi üzerinde durulmakta ve özellikle polis

[746] 98/699/JHA, m.2-6

[747] Mali istihbarat birimleri polis teşkilatının içinde, savcılığa bağlı olarak, adalet, içişleri veya maliye gibi bakanlıklar altında kurulabilmekte; hiyerarşik yapılanmaları adli model, idari model, polis modeli veya karma modele göre belirlenebilmektedir. Hiyerarşik yapılanma türünün seçilmesinde; başta ulusal hukuk sistemi, ulusal aklamayla mücadele mevzuatının yapısı, siyasi meseleler ve gelenekler ile kültürel özellikler olmak üzere ilgili ülkenin şartları belirleyici olmaktadır. (Değirmenci, **a.g.e.**, s.267-268; Schott, **a.g.e.**, s.VII-4)

[748] The Council of the European Union, "Council Decision of 17 October 2000 concerning arrangements for cooperation between financial intelligence units of the Member States in respect of exchanging information" (2000/642/JHA),, Official Journal L 271 , 24/10/2000 P. 0004 - 0006, Preamble

modeline göre kurulmuş mali istihbarat birimlerinin diğer devletlerin farklı hukukî statüye sahip birimleriyle bilgi paylaşımında bulunmaktan kaçınmaması gerektiğinin altı çizilmektedir.[749] Üye devletlerin mali istihbarat birimlerinin iç hukukları uyarınca idari model, adli model ya da polis modeli üzerine temellenmiş olması Karar altında belirtilmiş işlevlerini gerçekleştirmeleri yönünden bir fark yaratmamalıdır.[750] Karar'ın "mali istihbarat birimi" tanımı ve bu birimlere ilişkin açıklamaları, Egmont Grubu tarafından ortaya konmuş tanım ve ilkelerin bir tekrarıdır.[751]

2000/642/JHA sayılı Karar ayrıca bilgi taleplerinin ne şekilde yapılacağını göstermekte ve bu taleplerin reddedilebileceği durumları; talebe cevap vermenin soruşturmayı tehlikeye atması, gerçek ve tüzel kişilerin hukuka uygun çıkarlarına açıkça orantısız müdahale oluşturması ve iç hukukun temel ilkeleriyle çelişmesi olasılıklarıyla sınırlandırmaktadır.[752] Karar'da, paylaşılacak bilgilerin hassasiyeti dikkate alınarak gizliliğe ilişkin güvenceler de getirilmiştir.[753]

d. Avrupa Birliği Konseyi Çerçeve Kararı 2001/500/JHA (26 Haziran 2001)

1998/699/JHA sayılı Ortak Eylem Planı'nda belirlenen ciddi suçların vergi ve gümrükle ilişkilenmesi haliyle giderek daha sık karşılaşılması, öncül suçların kapsamının birlik genelinde genişletilip iç hukukların uyumlu kılınması ihtiyacı ve ulusal mevzuatlarda ortak tanımlar, suçlar ve yaptırımlar benimsenmesi isteği; 98/699/JHA sayılı Ortak Eylem Planı'nı temel alan, ancak yer yer farklı düzenlemeler içeren 2001/500/JHA sayılı Çerçeve Karar'ın [754] alınmasını

[749] 2000/642/JHA, m.1
[750] 2000/642/JHA, m.3
[751] Egmont, **Egmont Group of Financial Intelligence Units Charter**, Toronto: Egmont Group, 2013, s.5
[752] 2000/642/JHA, m.4
[753] 2000/642/JHA, m.5-7
[754] "Çerçeve karar" (*framework decision*) uygulaması 2009 Aralık'ta Lizbon Anlaşması ile terk edilip yerini "direktif" (*directive*) veya nadir örneklerde "karar" (*decision*) almıştır. Çerçeve kararlarda üye devletler açısından bağlayıcı hedefler belirtilmekte olup bu hedeflere ne şekilde ulaşılacağı devletlerin takdirine bırakılmıştır. (EU Monitor, "Framework Decision", https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vh7dotmxlyyu, Erişim Tarihi:14.04.2019, 00:03)

sonuçlamıştır.[755] Üye devletlerin Çerçeve Karar'dan doğan yükümlülüklerini 31 Aralık 2002'ye kadar yerine getirmeleri istenmiştir.[756]

Çerçeve Karar'ın hayata geçirdiği en önemli yenilik, devletlere iç hukuklarında karapara aklama suçlarının yaptırımı olarak üst sınırı dört seneden az olmayacak şekilde hürriyeti bağlayıcı ceza öngörme yükümlülüğü getirilmesidir.[757] 98/699/JHA sayılı Ortak Eylem Planı'nın müsadereye ilişkin hükmü tekrarlanmakta, ancak miktarı ihmal edilebilecek kadar düşük olduğundan değeri suç gelirine denk düşen malvarlığı müsaderesi gerektirmeyen karapara sınırı 4 bin euro olacak şekilde açıkça belirlenmektedir.[758]

e. Avrupa Birliği Direktifi 2001/97/EC (4 Aralık 2001)

Karapara aklayıcıların yetkililerin bir adım önünde kalmak için ve teknolojinin sunduğu olanakları da kullanarak yöntemlerini sürekli yenilemesi, karapara aklamaya ilişkin düzenlemelerin zaman içerisinde yetersiz kalması sonucunu doğurmaktadır. Bu sorunun 91/308/EEC sayılı Direktif bakımından da yaşanması üzerine, bu Direktif'in eksikliklerini giderecek ve mücadelenin daha yüksek standartlara göre yürütülmesini sağlayacak 2001/97/EC sayılı Direktif hazırlanmıştır.[759] Avrupa Komisyonu, bu İkinci Direktif'in esas hedefinin önceki Direktif'in kurduğu sistemin önleyici ayağı güçlendirmek ve yeni karapara aklama yöntemleriyle mücadele etmek olduğunu vurgulamışsa da, bu yeni Direktif'le aynı zamanda öncül suçların ve önleme tedbirleri almakla yükümlü meslek gruplarının kapsamı da genişletilmektedir.[760] Devletler iç hukuklarını 15 Haziran 2003'e kadar Direktif'e uygun hale getirmek durumundadır.[761]

---

[755] The Council of The European Union, 2001/500/JHA: Council Framework Decision of 26 June 2001 on money laundering, the identification, tracing, freezing, seizing and confiscation of instrumentalities and the proceeds of crime, Official Journal L 182 , 05/07/2001 P. 0001 - 0002, Preamble, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=celex:32001F0500, Erişim Tarihi: 18.03.2019, 02.39

[756] 2001/500/JHA, m.6

[757] 2001/500/JHA, m.2

[758] 2001/500/JHA, m.3

[759] Değirmenci, **a.g.e.**, s.211

[760] Emmanuel Ioannides, **Fundamental Principles of EU Law Against Money Laundering**, Burlington: Ashgate Publishing Company, 2014, s.48; Değirmenci, **a.g.e.**, s.211

[761] The European Parliament/The Council of the European Union, Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering, Official Journal L 344 , 28/12/2001 P. 0076 - 0082, m.3

2001/97/EC sayılı Direktif ile karapara aklamayla mücadele yükümlüleri arasına yalnızca finans kurumları değil; döviz büroları, para transfer ofisleri ve belirli görevleriyle sınırlı olmak üzere avukatlar, noterler, emlakçılar, muhasebeciler, kumarhaneler ile 15.000 Euronun üzerinde nakit işlem yapan sanat simsarları, müzayedeciler, kuyumcular gibi karapara aklama faaliyetlerinde kullanılması olası diğer kurumlar ile iş ve meslek grupları da dâhil edilmektedir.[762] Finans kurumlarının farklı bir ülkede kurulmuş şubelerinin bulundukları ülke yetkililerine bildirim yapacağı belirtilmek yoluyla 91/308/EEC sayılı Direktif'in belirsiz bıraktığı bir konu da çözüme kavuşturulmuştur.[763]

91/308/EEC sayılı Direktif, karapara aklamanın öncül suçu olarak Viyana Konvansiyonu'ndaki suçları ve her bir devletçe belirlenecek diğer ciddi suçları göstermişken, İkinci Direktif'in yaptığı değişiklik sonucu; 98/733/JAI sayılı ortak eylemin 1. maddesinde belirlendiği üzere suç örgütlerinin faaliyetleri, Avrupa Topluluklarının mali çıkarlarını korumaya ilişkin Konvansiyonun 1/1. maddesinde tanımlandığı şekliyle kaçakçılık, yolsuzluk ve üye devletin ceza hukuku uyarınca, büyük miktarda gelir getiren ve ağır hapis cezası gerektiren suçlar zorunlu öncül suçlar arasına eklenmiştir.[764]

f. Avrupa Birliği Direktifi 2005/60/EC (26 Ekim 2005)

2001/97/EC sayılı Direktif'i zımni olarak kaldıran 2005/60 sayılı AB Direktifi'nin amacı, FATF'in terörizmin finansmanıyla mücadeleye ilişkin öngördüğü tedbirlerin üye devletlerce benimsenmesini sağlamaktır.[765] Direktif'in karapara aklama ve terörizmin finansmanına karşı ulusüstü risk analizlerini mümkün kılması hedeflenmiştir.[766] Her bir devlet iki sene içerisinde iç hukuklarını Direktif'in içeriğiyle uyumlu hale getirmek, bu kapsamda vergi suçlarının tanımını genişletmek ve mali sistemde işlem yapan müşterilerin kimlik tespitiyle ve yerel siyasi nüfuz sahibi kişilerle ilgili ayrıntılı düzenlemeler yapmak yükümlülüğü altındadır.[767] Üye

[762] Ioannides, **a.g.e.**, s.48; Değirmenci, **a.g.e.**, s.211; 2001/97/EC, m.1/2
[763] Değirmenci, **a.g.e.**, s.211
[764] 2001/97/EC, m.1/1/E
[765] D'Souza, **a.g.e.**, s.105
[766] Çakır, **a.g.e.**, s.117
[767] Çakır, **a.g.e.**, s.117

devletlerin Direktif uyarınca gerekli mevzuat değişikliklerini 15 Aralık 2007 itibariyle tamamlayacakları öngörülmüştür.[768] 2005/60/EC sayılı Direktif Türkiye açısından da önemlidir; zira 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile ilgili yönetmelik ve tebliğler hazırlanırken FATF Tavsiyelerinin yanı sıra bu Direktif'e de başvurulmuştur.[769]

2005/60/EC sayılı Direktif'in en dikkat çekici yanı, öncül suçlar listesinde yapılan değişikliktir.[770] Buna göre karapara aklama bakımından öncül suç sayılacak "ciddi suç"lar; 2002/475/JHA sayılı Çerçeve Kararı m.1 ilâ 4'te tanımlanan terör suçları, Viyana Konvansiyonu'nda gösterilen uyuşturucu suçları, suç örgütlerinin faaliyetleri, dolandırıcılık ve yolsuzluğun yanı sıra üst sınırı bir yıldan fazla veya ceza hukuklarında alt sınırı temel alan ülkelerde, alt sınırı altı ayı aşan hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren suçlardır.[771]

2005/60/EC sayılı Direktif'in önleme ayağı, kişi ve kurumların edilgen biçimde denetime tabi olmanın ötesinde, karapara aklama ve terörizmin finansmanına karşı mücadeleye etkin katılımları ve bu alanda karar alma yetkisi kullanmaları üzerine kurulmuştur.[772] Üye devletler; finans kurumları ile diğer yükümlüler bakımından müşterilerinin kimliklerini tespit edip bilgilerini saklama, çalışanlarını şüpheli işlemleri takip edebilmelerini sağlayacak sürekli eğitime tabi tutma ve çalışanlarının bu konudaki yetkinliklerini ölçme ve şüpheli işlemleri yetkililere bildirme zorunlulukları getirmekle yükümlüdür. Ancak bu sayılanlar yeterli olmayıp tüm sistemin evrensel ve genişletilmiş uygulama, müşteri özen yükümlülüğü, risk temelli yaklaşım, mevcut riske paralel olarak hafifletilmiş ya da ağırlaştırılmış usuller ve bağımsız denetim kurumlarına başvurma genel ilkeleri çevresinde biçimlendirilmesi ve yükümlülerin bu ilkeler doğrultusunda, faaliyet alanlarındaki bilgi ve tecrübelerini de kullanarak her bir somut olaya yaklaşımlarını kararlaştırmaları gerekmektedir.[773]

---

[768] The European Parliament/The Council of the European Union, Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council of 26 October 2005 on the prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering and terrorist financing, OJ L 309, 25.11.2005, p. 15–36, m.45
[769] Çakır, **a.g.e.**, s.118
[770] Çakır, **a.g.e.**, s.118
[771] 2005/60/EC, m.3/5
[772] Ioannides, **a.g.e.**, s.49
[773] Ioannides, **a.g.e.**, s.148

Direktif'in içerdiği terörle mücadele tedbirleri, uluslararası terörizmin yol açtığı güvenlik endişeleri sebep gösterilerek devlet güçlerinin orantısız kullanımına meşruluk zemini yaratıldığından ve refah devleti anlayışının terk edildiğinden bahisle eleştirilmiştir.[774] Diğer yandan, ortak para biriminin dolaşıma sokulması ve 500 euroluk banknotların nakit kaçakçılığını kolaylaştırması gibi gelişmeler ışığında, Direktif'in ortaya koyduğu sisteme ihtiyaç duyulduğu söylenebilmektedir.[775]

Direktif'in hukukî bir kabuğu varsa da, karşı tedbirlerin ve ilkelerin çekirdeğinde teknokrasi[776] vardır. Sıradan tacirleri ve ticarî işletmeleri taklit etmek yoluyla mali sistemi kötüye kullanmak isteyenlere karşı yine ticarî bir mantık benimsenmektedir. Bu bağlamda, gerek FATF'in gerekse Avrupa Birliği'nin hedef alınan suç örgütlerinin yöntemlerini çözümlediği ve stratejilerini bu çözümlemelere göre şekillendirdiği söylenebilir.[777] Zira AB; kontrol altına alınamayan karapara aklama ve terörizmin finansmanı eylemlerinin yaratacağı mali sistemin istikrarsızlaşması ve finans piyasalarının bütünlüğünün ve itibarının sarsılması gibi olumsuz ekonomik etkileri engelleme ihtiyacını şiddetle hissetmektedir.[778]

g. Avrupa Birliği Direktifi 2015/849 (20 Mayıs 2015)

2015/849 sayılı Direktif, her ne kadar yürürlükten kaldırdığı 2005/60 sayılı Direktif'in oluşturduğu çerçeveyi temel almışsa da, karapara aklamaya risk temelli yaklaşımı öne çıkartarak ve geçmişte mevzuatı standartları karşılayan AB dışı ülkelerin şirketlerine AB pazarına erişim sağlanması doğrultusunda tanınmış muafiyetleri kısıtlayarak kayda değer yapısal değişiklikler gerçekleştirmiştir.[779] Bu

---

[774] Nikos Kotzias , **Political System and Identity: Globalisation and the Case of the United Kingdom, Athens:** Kastanioti Publishers, 2008, s. 331 (Aktaran: Ioannides, **a.g.e.**, s.54)

[775] Ioannides, **a.g.e.**, s.54

[776] "*Sanayi, ekonomi ve devlet yönetiminin politikacılar değil; uzmanlar, teknisyenler ve uygulayıcılar tarafından yönetilmesine dayanan sistem*" olarak tanımlanan teknokrasi, kamu politikalarının şekillendirilmesinde uzmanlık bilgisinin temel alınmasını ifade etmektedir. Küreselleşme, gelişen teknoloji ve karmaşıklaşan ekonomik ihtiyaçların bir sonucu olarak, esasında siyasetçi olmayan teknokratlar yalnızca ulusal hükümetlerde değil; AB ve NATO gibi uluslararası kuruluşlarda da önemli rol oynamaya başlamıştır. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Ender Akyol, "Teknokrasi (Technocracy)", **Kamu Politikaları Ansiklopedisi** (Ed. Hatice Altınok/Fatma Gül Gedikkaya, Ankara: Nobel, 2016, s.348-352)

[777] Ioannides, **a.g.e.**, s.54

[778] Ioannides, **a.g.e.**, s.58

[779] Pierpaolo Fratangelo, "The CDD Obligations Following a Risk- Based Approach", **The New Anti-Money Laundering Law: First Perspectives on the 4th European Union Directive** (Ed. Domenico Siclari), Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016, s.11-12

bağlamda, 2015/849 sayılı Direktif AB'nin karapara aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadelesinde bir dönüm noktası teşkil etmektedir.[780]

Risk temelli yaklaşımı gerekli kılan; özellikle teknolojik ilerlemenin hızlanması ile karapara aklama ve terörizmin finansmanının geçirdiği değişimler ve bu doğrultuda, üye devletlerin her birine özgü şartları dikkate alan ortak ve kalıcı bir çözüm oluşturmanın imkânsızlığıdır.[781] Tüm ülkeler bakımından uygulanabilecek genel bir sistem oluşturma çabası terk edilmiş ve yükümlülerin karşılaştıkları karapara aklama ve terörizmin finansmanı risklerini değerlendirmelerine ve bunları yönetmek ve azaltmak için en düşük maliyetle en etkin sonuçları verecek orantılı stratejiler geliştirmelerine olanak tanıyacak bir model oluşturulmuştur. Devletler, hem ulusal hem ulusüstü düzeyde risk analizleri yapmak, kendilerine ve AB ortak pazarının bütününe yönelik belli başlı tehditleri tespit etmek ve bulgularını yükümlülerle paylaşmak yoluyla risk temelli yaklaşımın benimsenmesine katkıda bulunacaktır.[782]

Böylece, yükümlünün kendisi de sayılırsa birbirine paralel üç farklı düzeyde risk değerlendirmesi yapılmış olacaktır.[783] Diğer yandan, bu üç düzey birbirinden bağımsız düşünülmemelidir; zira 2015/849 sayılı Direktif'in hareket noktalarından biri Avrupa Komisyonu, üye devlet ve yükümlü arasında hem yukarıdan aşağıya hem aşağıdan yukarıya işleyecek dairesel bilgi akışıdır. AB bütününde karşılaşılan risklerin eksiksiz ve açık olarak anlaşılması ancak dairesel bilgi akışı sayesinde mümkündür.[784]

Direktif'in 8. maddesi uyarınca; yükümlüler değerlendirme sürecini kendi yapıları ve büyüklükleri ile orantılı bir biçimde ve müşterilerinin kimliği, ülkesi ve coğrafi bölgesi, ürünler, hizmetler, işlemler ve teslimat mekanizmaları gibi noktalar üzerinde durmak yoluyla gerçekleştirecekler, değerlendirme sonuçlarını saklayacak,

---

[780] Fratangelo, **a.g.e.**, s.22
[781] Fratangelo, **a.g.e.**, s.12
[782] Fratangelo, **a.g.e.**, s.12
[783] Fratangelo, **a.g.e.**, s.12
[784] Pierluigi Tonnara, "Risk Assesment", **The New Anti-Money Laundering Law: First Perspectives on the 4th European Union Directive** (Ed. Domenico Siclari), Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016, s.59

güncelleyecek ve yetkililerin erişimine hazır tutacaklardır. Diğer yandan, devletler de yükümlülerin politikalarını ve kontrol mekanizmalarını denetleyeceklerdir.[785]

AB'nin büyük oranda 2012'de revize edilmiş FATF Tavsiyeleri esas alınarak geliştirdiği esnek yaklaşım sayesinde, devletlerin kaynaklarını daha etkin kullanmaları ve uygulayacakları tedbirleri karşılaştıkları risklerle orantılı şekilde belirlemeleri mümkün kılınmıştır. Belirtmek gerekir ki, FATF standartlarının karşılanması bakımından risk temelli yaklaşım seçimlik değil, zorunludur.[786]

Bu yaklaşım değişikliğinin faydaları kadar zorlukları da olduğu şüphesizdir. Özen yükümlülüğünün en iyi şekilde yerine getirilmesine rağmen anılan suçların önüne geçilememesi kadar yükümlülerin cezalandırılma ya da şüpheli işlemleri gözden kaçırma korkusuyla gereğinden fazla bildirimde bulunması da olanaklıdır. Direktif'in esas amacına ulaşması için, yükümlülerin çalışanlarını eğitip ilgili tedbirleri düşünmeksizin, sırf görevlerini yerine getirmiş olmak için uygulamaktan kaçınmalarını sağlamaları gerekmektedir. [787] Bir başka zorluk, sistemin kamu otoriteleri ile özel sektör arasında yoğun etkileşim ve işbirliği gerektiriyor olmasıdır. Bu da, bilgi alışverişini ve ortak çalışmayı sağlayacak yeni usuller öngörülmesi gerekeceği anlamına gelmektedir.[788]

2015/849 sayılı Direktif'in bir diğer önemli getirisi, vergi suçlarının karapara aklamanın öncül suçları arasında listelenmesidir.[789] FATF Tavsiyeleriyle uyumlu bu atılımın yapılmasında, üye devletlerin AB'de 2009 sonunda başlayan borç krizinin zayıflattığı ekonomilerini karapara aklamanın olumsuz sonuçlarından korumak için mümkün olan her türlü araçla mücadele etme kararlılığı da etkili olmuştur. [790]

---

[785] The European Parliament/The Council of the European Union, Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC, OJ L 141, 5.6.2015, p. 73–117, m.8

[786] Fratangelo, **a.g.e.**, s.12

[787] Fratangelo, **a.g.e.**, s.22

[788] Fratangelo, **a.g.e.**, s.22-23

[789] Domenico Siclari, "Anti-Money Laundering EU Law and Network of Agents", **The New Anti-Money Laundering Law: First Perspectives on the 4th European Union Directive** (Ed. Domenico Siclari), Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016, s.46

[790] Andrea Zaccagna, "Tax Crimes Inclusion in "Criminal Activity" Definition", **The New Anti-Money Laundering Law: First Perspectives on the 4th European Union Directive** (Ed. Domenico Siclari), Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016, s.67

Direktif m.3/4/f doğrultusunda, üst sınırı bir yıldan fazla veya ceza hukuklarında alt sınırı temel alan ülkelerde, alt sınırı altı ayı aşan hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren vergi suçları, öncül suç sayılan suç eylemleri arasında yer almaktadır.[791] Öncül suçlar, FATF yaklaşımına uygun olarak doğrudan ve dolaylı vergilere ilişkin suçları kapsamaktadır. Vergi suçlarının belirlenmesi üye devletlere bırakılmış olup Direktif'in ulusal mevzuatları bu bakımdan uyumlu hale getirme yönünde bir çabası yoktur. Diğer yandan, devletlerin mevzuatlarında mali istihbarat birimleri arasında bilgi aktarımı ile yardımlaşmayı mümkün olan en yüksek seviyeye çekmeleri beklenmektedir.[792]

Vergi suçlarının öncül suç olarak kabulü, tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Vergi kaçakçılığının, kural olarak yeni gelir yaratmayıp yasal bir faaliyetten üretilmiş gelirin azalmasını engellemesi, itiraz noktalarından biridir. Buna göre, para akışı ve gelir artışı unsurları karapara aklama kavramına içkindir ve vergi suçlarının ciddi bir kısmı bu unsurları taşımadığından karapara aklamaya temel oluşturmaları mümkün değildir. Örneğin, satılan malların eksik beyanının ardından düşük vergi tarhı halinde kişinin elinde kalan fazladan gelir suç faaliyetinden değil, hukuka uygun ekonomik faaliyetten kaynaklanmaktadır.[793] Bu eleştirilere rağmen, 2015/849 sayılı Direktif'in ardından pek çok devlet iç hukukunda vergi suçlarını öncül suç olarak düzenlemiştir.[794]

2015/849 sayılı Direktif'in bir diğer etkisi, çoğu AB üyesi devletin karapara aklamanın failinin öncül suç faili ile aynı olabileceğini kabul etmesi olmuştur. Öncül suç failince yapılan karapara aklama (*self-laundering*), yoğun olarak vergi kaçakçılığıyla ve ayrıca yolsuzluk ve şirket varlıklarının zimmete geçirilmesi gibi belirli suçlarla ilişkilendirilmektedir.[795]

---

[791] Zaccagna, **a.g.e.**, s.69
[792] Zaccagna, **a.g.e.**, s.70
[793] Zaccagna, **a.g.e.**, s.72-73 (Aynı doğrultuda eleştiriler için bkz. Özgenç, **a.g.e.**, s.160; Dülger, **a.g.e.**, s.215)
[794] Zaccagna, **a.g.e.**, s.73
[795] Zaccagna, **a.g.e.**, s.74

h. Avrupa Birliği Direktifi 2018/843 (30 Mayıs 2018)

Özellikle 2015'te Paris'te gerçekleşen terör saldırılarının yasa dışı faaliyetleri finanse etmede sanal paranın oynadığı role dair yarattığı endişeler, Avrupa Birliği'nde karapara aklama ve terörizmin finansmanında değişen eğilimleri daha iyi takip edebilmek adına yeni bir direktifin oluşturulması ihtiyacı doğurmuştur.[796] Bu ihtiyaca cevaben, 2015/849 sayılı Direktif'i değiştiren beşinci aklamayla mücadele direktifi 2016'da teklif edilmiş ve 2018'de Avrupa Parlamentosunca kabul edilmiştir.[797] Üye devletlerin en geç 10 Ocak 2020'ye kadar iç hukuklarında Direktif'çe gerekli kılınmış değişiklikleri yapmaları beklenmektedir.[798]

2018/843 sayılı Direktif, AB hukukunun etki alanı dışında kalan veya çeşitli yasal muafiyetlerden yararlanan modern teknolojik hizmetlerin alternatif finans sistemi olarak giderek popülerleştiğini dikkate almakta ve bu hizmetler yoluyla gerçekleştirilen işlemlerin de şeffaflığını sağlamayı hedeflemektedir[799]. Bu amaçla, daha önce şüpheli işlem bildirimine yönelik AB yükümlülüklerine tabi olmayan sanal para alım satım kuruluşları ile bu paralar için cüzdan hizmeti sağlayıcıları 2015/849 sayılı Direktif kapsamına sokulmaktadır.[800] Ek olarak, sanat eserlerini saklayan ve simsarlığını yapan kişiler, sanat galerileri ve müzayede kurumları da bildirim yükümlüleri kapsamına alınarak sanat eserlerini yatırım aracı olarak kullanmak yoluyla karaparanın aklanması engellenmeye çalışılmaktadır.[801]

Getirilen bir diğer yenilik; AB Komisyonu'nun, karapara aklama suçu ve terörizmin finansmanı bakımından yüksek risk teşkil eden AB üyesi olmayan devletleri tespit etme konusunda yetkilendirilmesidir.[802] Tespit edilen ülkelerle bağlantılı işlem ve iş ilişkileri bakımından arttırılmış kimlik tespiti ve özen

---

[796] European Commission, " Commission presents Action Plan to strengthen the fight against terrorist financing" (Press Release), Strasbourg, 02.02.2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-202_en.htm, Erişim Tarihi: 18.05.2019, 01:57

[797] The European Parliament/The Council of the European Union, Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU, PE/72/2017/REV/1, OJ L 156, 19.6.2018, p. 43–74, Preamble

[798] Directive (EU) 2018/843, Art.4

[799] Directive (EU) 2018/843, Preamble

[800] Directive (EU) 2018/843, Preamble

[801] Directive (EU) 2018/843, Art.1/1

[802] Directive (EU) 2018/843, Art.1/5

yükümlülüğü tedbirleri devreye girecektir.[803] 2018/843 sayılı Direktif'le bildirim yükümlülerine sağlanan koruma da genişletilmekte ve bildirimde bulunanların bu eylemlerinden dolayı idarî, hukukî veya cezaî yaptırıma uğramamanın yanı sıra kurum içi ayrımcılığa ve iş hukukuna dair olumsuz sonuçlara da maruz kalmayacağı güvence altına alınmaktadır.[804]

i. Avrupa Birliği Direktifi 2018/1673 (23 Ekim 2018)

2018/843 sayılı Direktif gibi, 2018/1673 sayılı AB Direktifi de 2015/849 sayılı Direktif'i güçlendirmek ve karapara aklama, terörizmin finansmanı ve organize suçlulukla mücadeleyi daha verimli kılmak amacıyla kaleme alınmış olup 2018/843 sayılı Direktif'ten ayrıldığı nokta konunun ceza hukuku boyutuna yoğunlaşmasıdır.[805] Üye devletlerin Direktif'ten doğan yükümlülüklerini 3 Aralık 2020'ye kadar yerine getirmesi istenmektedir.[806]

2018/1673 sayılı Direktif; öncül suçların AB genelinde uyumlu kılınması yoluyla yasal boşlukların engellenmesini, sanal para kaynaklı risklere cevap verilmesini, kamu gücü kullanan karapara aklama failinin daha sert cezaî yaptırımlara tâbi tutulmasını, karapara aklamadan hüküm kurulması için öncül suça dair mahkûmiyetin aranmamasını, öncül suç nerede işlenmiş olursa olsun karapara aklamanın takibini ve karapara aklama suçunun adlî para cezası, geçici olarak kamu fonlarına erişimden, ticari faaliyetten veya kamu görevinin yerine getirilmesinden men edilme gibi cezaların yanı sıra üst sınırı en az 4 yıl olacak şekilde hapis cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.[807] Ek olarak, suçun örgüt faaliyeti veya bildirim yükümlüsünün mesleki faaliyeti çerçevesinde işlemesi ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmektedir.[808]

Bu Direktif ile öncül suç failinin karapara aklama suçunun da faili olup olamayacağına ilişkin kararı üye devletlere bırakma yönündeki gelenekselleşmiş

[803] Directive (EU) 2018/843, Art. 1/18a
[804] Directive (EU) 2018/843, Art. 1/38
[805] The European Parliament/The Council of the European Union, Directive (EU) 2018/1673 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on combating money laundering by criminal law, PE/30/2018/REV/1, OJ L 284, 12.11.2018, p. 22–30, Preamble
[806] Directive (EU) 2018/1673, Art. 13
[807] Directive (EU) 2018/1673, Preamble
[808] Directive (EU) 2018/1673, Art.6

yaklaşım terk edilmiş ve öncül suçun fail ve suç ortaklarının da karapara aklama suçunun faili olarak cezalandırılması yükümlülüğü getirilmiştir.[809] Ayrıca tüzel kişinin cezaî sorumluluğu da açıklığa kavuşturulmaktadır. Karapara aklama suçunun tüzel kişi yararına, tüzel kişi bünyesinde "lider pozisyonunda bulunan" ve bireysel olarak veya tüzel kişinin organı sıfatıyla hareket eden kişilerce işlenmesi halinde, tüzel kişinin de cezaî sorumluluğu doğacaktır. "Lider pozisyonunda bulunmaktan"; temsil, tüzel kişi adına karar alma veya tüzel kişi içinde kontrol yetkisine sahip olma hâllerinin anlaşılması gerekmektedir.[810] Şartların oluşması durumunda, tüzel kişi adlî veya idarî para cezasının yanı sıra kamu fonlarına erişimden men, ticari faaliyetten geçici veya kalıcı olarak yasaklanma, kayyım atanması, karapara aklamada kullanılan binalarının geçici veya kalıcı olarak kapatılması gibi yaptırımlara tabi tutulacaktır.[811]

4. Bağlayıcılığı Olmayan Belgeler (*Soft-Law*)

Uluslararası hukukta *soft-law* (esnek hukuk, yumuşak hukuk) terimi; ilgilileri bakımından somut hak ve yükümlülükler doğurmayan ve bağlayıcılığı olmayan, ancak ilgililerin gelecekteki eylemlerini şekillendirmesi beklenen kurallar veya enstrümanları ifade etmektedir.[812] Bir uluslararası hukuk enstrümanının bağlayıcılığı olmayan belge kabul edilmesi için zorunlu tek koşul, yazılı olmasıdır.[813] Bu belgeler devletlerin daha hızlı ve kimi örneklerde, daha ayrıntılı düzenlemeler üzerinde anlaşmaya varabilmesini sağlamakta ve uygun bulunup yürürlüğe konmaları uzun zaman alan ve devletlerin sıklıkla çekince koyduğu uluslararası sözleşmelere kıyasen uluslararası rızayı ve desteği daha belirgin şekilde ortaya koymaktadır.[814] Ek olarak, *soft-law* mevcut bağlayıcı kuralların yorumunu veya uygulamaya konmasını desteklemekte, içeriği yeni getirilecek bağlayıcı kurallara aktarılabilmektedir.[815] Bu doğrultuda, bağlayıcılığı olmayan belgelerin *opinio juris sive necessitatis* [816]

---

[809] Directive (EU) 2018/1673, Art.3
[810] Directive (EU) 2018/1673, Art.7
[811] Directive (EU) 2018/1673, Art.8
[812] Andrew T. Guzman/Timothy Meyer, "International Soft Law", **Journal of Legal Analysis**, Cilt:2, 2010, Sayı:1, s.174
[813] Yusuf Aksar, **Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk I**, Ankara: Seçkin, 2017, s.93
[814] Koh, **a.g.e.**, s.122-123
[815] Koh, **a.g.e.**, s.123
[816] *Opinio juris cive necessitatis* veya hukukî inanç, uluslararası teamül hukukunda manevi unsura (sübjektif unsura) karşılık gelmektedir. Kısaca *opinio juris* olarak da anılan ve devletin bir uluslararası kuralla bağlı olduğu inancını taşımasına ifade eden bu unsurun varlığı, devletler açısından bağlayıcı bir teamülün ortaya çıması için zorunludur. (Gündüz, **a.g.e.**, s.18-19)

oluşumunda, dolayısıyla uluslararası teamül kuralının[817] ortaya çıkmasında önemli bir role sahip oldukları söylenebilir.[818] Bir devletin bağlayıcılığı olmayan belgeleri iç hukukuna aktarmaması kural olarak uluslararası hukuk açısından ihlâl teşkil etmese dahi, genellikle devletler arası gerilime sebep olmaktadır. Bu gerilimi önlemek isteyen devletlerin mevzuatları arasında uyum yakalanmakta ve istikrarlı bir uluslararası rejim yolunda adım atılabilmektedir.[819]

Karapara aklamayla mücadele amaçlı oluşturulmuş kurum ve kuruluşlar, öncül suçların belirlenmesinden finans piyasalarının düzenlenmesine çok çeşitli konular üzerine yoğunlaşan belgeler kaleme almıştır. Bu belgeler, üye devletler için bağlayıcı olmayıp yalnızca yol gösterici ilkeleri ortaya koymaktadır. Çoktaraflı sözleşmelerde bu belgelere göndermede bulunulması, genellikle ilgili devletlerin belgeleri uygulama yönündeki rızasına işaret etmektedir; fakat belgeleri uluslararası teamül hukuku uyarınca bağlayıcı kılacak *opinio juris sive necessitatis* mevcut değildir. Bununla birlikte, karapara aklamaya dair *soft-law* belgeleri uluslararası kural, standart ve ilkelerin oluşumuna son derece büyük katkılarda bulunmaktadır.[820] Bu belgeleri tüketici biçimde değerlendirmek çalışmamızın amaç ve imkânı dışındaysa da, salt karapara aklamayı konu alan ilk uluslararası belge olan Avrupa Konseyi R(8)(10) sayılı Tavsiye Kararı ile gerek küresel düzeyde gerek ülkemizde karapara aklamayla mücadele rejimini belirleyen Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) Tavsiyeleri aşağıdaki başlıklarda incelenecektir.

a. Avrupa Konseyi Tavsiye Kararı R(80)10

Kara para aklama üzerine 1977-1980 yılları arasında yürütülen çalışmaların sonucu olarak 27 Haziran 1980'de kabul edilen R(80)10 Sayılı Suçtan Kaynaklanan Varlıkların Aktarımı ve Muhafazasına Karşı Önlemler Hakkında Tavsiye Kararı, doğrudan karapara aklama meselesini ele alan ilk uluslararası belge niteliğini

---

[817] Teamül kuralları, devletlerce belirli davranışların tekrarına ve bu tekrar üzerinde uzlaşmaya dayanan bağlayıcılık gücüne sahip olan normlar olup uluslararası hukukun kaynakları arasında andlaşmalarla eşit seviyededirler. (Emre Öktem, **Uluslararası Teamül Hukuku**, İstanbul: Beta, 2013, s.10-13)

[818] Aksar, **a.g.e.**, s.94

[819] Norman Mugarura, "An Appraisal of United Nations and Other Money Laundering and Financing of Terrorism Counter-Measures", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:16, 2013, Sayı:3, s.253

[820] Mugarura, **a.g.m.**, s.253

taşımaktadır. [821] Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin bu Tavsiye Kararı'nı hazırlama sebeplerinden biri, Avrupa ülkelerinde gerçekleşen şiddet eylemlerinin sıklığının ve buna bağlı olarak kamunun endişelerinin giderek artmasıdır. Ayrıca karaparanın ülkeler arasında aktarımı ile ekonomik sisteme yerleştirilmesinin ciddi sorunlara sebebiyet verdiği ve yeni suçların işlenmesini teşvik ettiği; böylece hem ülkeler özelinde hem de uluslararası düzeyde kendi kendisini besleyen bir suç döngüsünün oluştuğu saptanmıştır. Bu döngüyü kırabilmek için üye devletlerin bir arada ve etkin biçimde hareket etmesi ve ortak stratejiler geliştirmesi gerektiği düşünülmektedir.[822] R(80)(10) sayılı Tavsiye Kararı ile mali hizmetlerin sunulmasını kısıtlamaksızın mali sistemin karapara aklayıcılar tarafından kötüye kullanılmasının engellenmesi hedeflenmektedir.[823]

R(80)(10) sayılı Tavsiye Kararı, bankaların karapara aklamayla mücadele stratejisinin hem önleme ayağında hem de polise ve adli makamlara yardımcı olmak yoluyla yaptırım ayağında önemli katkıları olabileceği düşüncesini benimsemektedir. Bunun için bankaların müşterilerini tanımaları gerekmektedir. Ek olarak, suç sonucu dolaşıma giren banknotların seri numaralarının kaydedilmesi yoluyla kirli paranın takip edilmesi önerilmektedir. [824] Bankalar, kendilerine ödenen nakit parayı oluşturulacak suçla ilişkili banknot listesiyle karşılaştırabilmeli ve bağlantı tespit ettikleri noktada adlî makamları harekete geçirmelidir.[825]

Tavsiye Karar'ın dikkat çekici yönü, yalnızca ceza ve müsadere gibi yollarla suçu baskılamaya odaklanmak yerine önleme tedbirlerine ve özellikle bankacılık sistemi içerisinde alınacak önlemlere geniş yer ayırmasıdır. [826] Her ne kadar ortaya koyduğu tedbirler günümüz karapara aklamayla mücadele sisteminin önleme ayağına göre son derece sınırlıysa ve yayınlandığı dönemde bunlar üzerinde yeterince durulmamışsa da; Tavsiye Karar'ın ileride oluşturulacak metinlere ve özellikle 1990

[821] Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.58; Kocasakal, **a.g.e.**, s.110; Aydın, **a.g.e.**, s.197
[822] Council of Europe, Recommendation No. R (80) 10 of the Committee of Ministers to Member States on Measures against the Transfer and the Safekeeping of Funds Of Criminal Origin, 27.06.1980, Preamble
[823] Aydın, **a.g.e.**, s.198
[824] Recommendation No. R (80) 10, Preamble
[825] Recommendation No. R (80) 10, Para. c
[826] Kocasakal, **a.g.e.**, s.112; Aydın, **a.g.e.**, s.197

FATF Tavsiyeleri ile 1991/308/EEC sayılı AB Direktifi'ne öncülük ettiğini söylemek yanlış olmaz.[827]

b. Mali Eylem Görev Gücü (FATF) Düzenlemeleri

Mali Eylem Görev Gücü (FATF); küresel mali sistemi kara para aklamaya karşı koruma hedefiyle 1989 senesinde hayata geçirilmiş, politika üreten ve nüfuzunu kullanarak ulusal ve uluslararası düzeyde bu politikaların ve gerekli mevzuat değişikliklerinin benimsenmesini amaçlayan, hükümetlerarası bir yapılanmadır.[828] Paris'te düzenlenen G7 zirvesinin ardından, G7 üye ülkelerinin başkanları ve Avrupa Komisyonu tarafından kurulmuştur. Kuruluş esnasında belirlenen temel amaç, var olan karapara aklama yöntemlerinin ve eğilimlerinin incelenmesi, uygun görülürse bunlara ilişkin önerilerde bulunulması ve hangi tedbirlerin eksik ya da yetersiz kaldığının tespit edilmesidir.[829] Amaçlarını gerçekleştirene dek geçici olarak faaliyet göstermek üzere kurulmuş olan FATF'in görev süresi, en son 2012'de yenilenerek 31 Aralık 2020'ye kadar uzatılmıştır.[830] 12 Nisan 2019'da ise, FATF'in üstlendiği sosyal ve siyasî sorumlulukların geçirdiği evrimin ve karapara aklama, terörizmin finansmanı ve kitle imha silahlarının finansmanıyla mücadelede oynadığı birincil rolün gereği olarak, süresiz olarak görev başında kalacağı kararı verilmiştir.[831]

FATF'in karapara aklamaya ilişkin esas işlevleri; üyelerin karapara aklamayla mücadele bakımından gösterdiği gelişimi takip etmek, karapara aklama eğilimlerini, yöntemlerini ve karşı tedbirleri gözden geçirip raporlamak ve karapara aklamayla mücadele standartlarının küresel olarak benimsenmesini teşvik etmektir.[832] FATF, devletleri ortaya koyduğu rehber ilkelere uyumlulukları üzerinden değerlendirmekte, resmi raporlar hazırlamakta ve her bir devletin yetkililerine yapmaları gereken değişikliklere dair tavsiyelerde bulunmaktadır.[833] Ayrıca, yıllık raporları ve yıllık tipolojilerinde karapara aklama yöntemlerine ilişkin referans olarak kullanılabilecek bilgileri bir araya getirmektedir.[834]

---

[827] Kocasakal, **a.g.e.**, s.112; Aykın, **a.g.e.**, s.114; Ergül, **Karaparanın Aklanması...**, s.58
[828] Cox, **a.g.e.**, s.16
[829] Cox, **a.g.e.**, s.16
[830] FATF, **Financial Action Task Force Mandate (2012-2020)**, Washington DC: FATF, 2012, s.8
[831] FATF, **Mandate**, Washington DC: FATF, 2019, s.3
[832] Schott, **a.g.e.**, s.III-8
[833] Cox, **a.g.e.**, s.16
[834] Schott, **a.g.e.**, s.I-10

FATF'in çalışmaları; belirlilik sağlayan somut ölçütler ortaya koyması, karapara aklamayla mücadele çabalarına özel sektörü tam anlamıyla dâhil etmesi, düzenleyici otoritelerin rolünü belirlemesi ve düzenlemelere ilişkin bir çerçeve sunması gibi özellikleri dolayısıyla çığır açıcıdır.[835] Yalnızca karapara aklamaya değil terörizmin finansmanına karşı mücadelede de uluslararası standartların belirleyicisi kabul edilen FATF'in 2020 başı itibariyle 37 devlet ve 2 bölgesel kuruluşu (Avrupa Komisyonu ve Körfez İşbirliği Konseyi)[836] içeren 39 üyesi vardır.[837] FATF ayrıca gözlemci statüsü verdiği bir dizi uluslararası kuruluşla işbirliği içinde olup bu gözlemcilere oy kullanma hakkı tanımaksızın genel kurullarda bulunma fırsatı tanımaktadır.[838]

aa. FATF Tavsiyeleri

FATF'in 40 Tavsiyesi ilk olarak 1990 senesinde yayınlanmıştır. Tavsiyeler Viyana Konvansiyonu'ndan önemli ölçüde esinlenmekle beraber bu Konvansiyon'un aksine yalnızca uyuşturucu suçlarına yoğunlaşmamış ve daha geniş bir yaklaşım benimsemiştir.[839] Uluslararası karapara aklama faaliyetlerine karşı alınması gereken önlemleri içeren Tavsiyeler, üye ülkelerin birbirinden farklı anayasal çerçevelerine uyum sağlayabilmek için belli bir esnekliğe sahiptir.[840] 40 Tavsiyenin temel hedefleri; devletlerin iç hukuklarında karapara aklamayı bir suç tipi olarak düzenlemesini, karapara aklamayla mücadelede finans sistemlerinden yararlanılmasını ve devletler arası işbirliğinin güçlendirilmesini sağlamaktır. Tavsiyeler, kamu sektörü ile uluslararası sektöre ek olarak özel sektörün de katılacağı kapsayıcı bir sorumluluk rejimi fikri üstüne inşa edilmiştir.[841]

1990'da yayınlandığı biçimiyle 40 Tavsiye, karapara aklamayla mücadeleye kural temelli yaklaşımı şekillendirmiş; ancak zaman içerisinde bu yaklaşımın yeterince etkin olmadığı fark edilmiştir. Tavsiyelerin uygulanması, özellikle

---

[835] Bello, **a.g.e.**, s.32
[836] FATF, "Members and Observers", http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/, Erişim Tarihi: 14.03.2020, 14:00
[837] Schott, **a.g.e.**, s.I-5
[838] Schott, **a.g.e.**, s.III-8
[839] Aykın, **a.g.e.**, s.34
[840] Cox, **a.g.e.**, s.17
[841] Koh, **a.g.e.**, s.50

mücadele sürecinde yükümlü kılınan özel sektör kurum ve kuruluşları bakımından uyumluluğun maliyetine ve gereklilikleri yerine getirmenin zorluğuna ilişkin endişelere yol açmıştır. Örneğin müşteri kimlik tespiti yükümlülüklerin zaman aldığı, müdahaleci olduğu ve karapara aklamayı azaltmada fayda sağlamadığı öne sürülmüştür.[842]

Eleştirilere cevaben 2003'te Tavsiyelerin yeniden gözden geçirilmesiyle uyum meselesine risk temelli yaklaşılması mümkün kılınmıştır.[843] Yakın tarihli bütün karapara aklamayla mücadele mevzuatlarının benimsediği risk temelli yaklaşımı FATF, "*risk(ler)in varlığının farkına varılması, değerlendirmelerinin yapılmasının üstlenilmesi ve tespit edilen riskleri yönetmek ve hafifletmek için stratejiler geliştirilmesini kapsayan*" bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır.[844] Yüksek riskli olduğu saptanan alanlarda yoğun denetimler uygulanırken, riskin düşük olduğu alanlarda basitleştirilmiş veya azaltılmış denetimlerle yetinilecektir. Orantılılık ilkesine dayanan bu yaklaşım, finans kurumlarının müşterileriyle ilgili makul ticari sağduyu kullanmasına olanak tanımakta ve kural esaslı yaklaşımın yarattığı kaygıları kısmen gidermektedir.[845] Risk temelli yaklaşımın kabul edildiğinin açıkça ifade edilmesi ise, 2007'de FATF rehber notlarında yapılan değişiklik yoluyla olacaktır.[846]

2003'te 40 Tavsiyede yapılan değişikliklerle birlikte, finans kurumu tanımı genişletilmiş, siyasi nüfuz sahibi kişiler bakımından özen yükümlülüğünün ağırlaşması gerektiği vurgulanmış ve üye devletler için karşılıklı değerlendirme sistemi benimsenmiştir.[847] Tavsiyeler 2012 senesinde, hükümetlere ekonomik suçla mücadelede daha güçlü araçlar sunmak, kitle imha silahlarının finansmanı gibi yeni tehditleri kapsama almak ve yolsuzluk konusunda daha katı ve şeffaflık hususunda daha ısrarcı olmak amacıyla yeniden gözden geçirilmiştir.[848] 2012'de kabul edildiği şekliyle 40 Tavsiye neredeyse her sene güncellenmekte olup Haziran 2019'da yapılan son güncelleme, karapara aklama ve terörizmin finansmanını önlemeye yönelik

---

[842] Bello, **a.g.e.**, s.32
[843] Bello, **a.g.e.**, s.33
[844] Bello, **a.g.e.**, s.38; FATF, **Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money Laundering and Terrorist Financing: High Level Principles and Procedures**, Paris: FATF, 2007, s.2
[845] FATF, **Guidance on the Risk-Based...**, s.2
[846] Bello, **a.g.e.**, s.33
[847] Bello, **a.g.e.**, s.33
[848] Bello, **a.g.e.**, s.33, FATF, "History of the FATF", http://www.fatf-gafi.org/about/historyofthefatf/, Erişim Tarihi: 09.03.2019, 02:12

tedbirlerin sanal malvarlığı değerleri ile bunların hizmet sağlayıcılarına uygulanmasına ilişkindir.[849]

9 Özel Tavsiye ise, 11 Eylül 2001 saldırılarının yarattığı endişelere cevaben Ekim 2001'de yayınlanmıştır. Terörizmin finansmanıyla mücadeleye katkıda bulunmak için oluşturulmuş Özel Tavsiyeler, 40 Tavsiyenin uygulamasını muazzam biçimde genişletmekte ve alternatif havale sistemleri, elektronik para transferleri, nakit kuryeleri, hayır kurumları dâhil kâr amacı gütmeyen kuruluşlar gibi hizmetlere ilişkin yeni yükümlülükler öngörmektedir.[850] Özel Tavsiyeler üye devletlerin BM Terörizmin Finansmanı Sözleşmesi'ni onaylamalarını, terörizmin finansmanıyla bağlantılı olduğu düşünülen işlemlerin bildirimi için yasal düzenlemeler yapmalarını, terörizmin finansmanını bağımsız bir suç tipi olarak düzenlemelerini, teröristlerin malvarlıklarına el konulmasına yönelik usuller oluşturmalarını, alışıldık elektronik transfer ağlarını kullanmaksızın malvarlığı değerlerini transfer etmeye olanak tanıyan resmî olmayan sistemlerle ilişkili kişileri ruhsatlandırıp denetlemek için yasalar çıkarmalarını, geçmişte teröristler için paravan işlevi görmüş kâr amacı gütmeyen kuruluşların kötüye kullanımını engellemeye yönelik yasalarını gözden geçirmelerini ve gerek duyarlarsa güçlendirmelerini önermektedir.[851]

2012 senesinde terörizmin finansmanı ile karapara aklama suçlarının birlikte ele alınmalarının etkin mücadele bakımından zorunlu olduğundan yola çıkılarak FATF'in 9 Özel Tavsiyesi 40 Tavsiye ile birleştirilmiştir. Mevcut durumda her iki suç tipi de göz önünde bulundurularak güncellenmiş toplam 40 Tavsiye bulunmaktadır.[852] Günümüzde 40 Tavsiye dünya genelinde 170'ten fazla yetki alanında uygulanmanın yanı sıra Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası tarafından da benimsenmektedir.[853]

[849] FATF, "The FATF Recommendations", http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html, Erişim Tarihi: 14.03.2020, 14:13
[850] Cox, **a.g.e.**, s.38
[851] Madinger, **a.g.e.**, s.71
[852] Yıldırım, **a.g.e.**, s.73
[853] Al-Zaqibh, **a.g.m.**, s.44

bb. FATF Metodolojisi ve Karşılıklı Değerlendirme Raporları

Çeşitli ülkelerin FATF Tavsiyeleri'ne uyumluluk düzeyi; Karşılıklı Değerlendirme Raporları (*Mutual Evaluation Reports*) yoluyla tespit edilmekte olup bu raporlar değerlendirilecek devlet dışındaki üyelerin uzmanlarından oluşan ve FATF'in kendi uzmanlarınca desteklenen değerlendirme gruplarınca hazırlanmaktadır.[854] Sabit gruplar söz konusu değildir; her değerlendirme için yeni bir grup oluşturulmaktadır. Değerlendirme grupları, belge incelemelerine ve doğrudan görüşmelere dayanarak ilgili devlet yetkilileri ile yükümlülük altındaki kuruluşlarının FATF Tavsiyelerine ne derece uyum sağladığı konusunda bir yargıya varmaktadır. Bu yargının FATF Genel Kurulu'nca benimsenmesi hâlinde; uyumsuz devletin ifşa edilmesi ve diğer devletlerin bu devlete karşı önlem almaya davet edilmesi ya da değerlendirilen devlete karapara aklamayla ve terörizmin finansmanıyla mücadele standartlarına uyumluluğunu arttırma çağrısında bulunulması söz konusu olabilir. Devletin kayda değer gelişimi için takdir edilmesi veya geri kalan eksikliklerini gidermesinin istenmesi de mümkündür.[855] Uyumluluk notu; "uyumlu", "büyük oranda uyumlu", "kısmen uyumlu", "uyumsuz" şeklinde dört farklı aralıkta belirlenebilmektedir. Beşinci bir seçenek olarak belirli bir ölçütün ilgili devlet açısından uygulanamaz olduğuna kanaat getirilebilmektedir.[856]

2002 itibariyle FATF'in Karşılıklı Değerlendirme Raporları ile Dünya Bankası ve IMF'in finans sektörü ve kıyı bankacılığı değerlendirmelerinde aynı metodolojinin kullanılması kararlaştırılmış ve daha sonra FATF benzeri bölgesel kuruluşlar da bu metodolojiyi benimsemiştir.[857] En son 2018'de güncellenen karşılıklı değerlendirme metodolojisi, teknik uyumluluk ve etkinlik analizi başlıkları altında birbirinden farklı ve birbirini tamamlayan iki kısımdan oluşan bir inceleme öngörmektedir. "Teknik uyumluluk", değerlendirilen ülkenin hukuki ve kurumsal çerçevesinin FATF Tavsiyelerine ne derece uygun olduğunun ölçümüdür. Bu ölçüme yol göstermek amacıyla metodolojide, her bir Tavsiye açısından aranacak kriterler belirtilmektedir. "Etkinlik analizi" ise, hedef odaklı bir değerlendirme olup karapara

[854] Patris C. Van Duyne/ Jackie H. Harvey/ Liliya Y. Gelemerova, **The Critical Handbook of Money Laundering: Policy, Analysis and Myths**, London: Palgrave Macmillan, 2018, s.16
[855] Van Duyne/Harvey/Gelemerova, **a.g.e.**, s.16
[856] Van Duyne/Harvey/Gelemerova, **a.g.e.**, s.17
[857] Schott, **a.g.e.**, s.III-12

aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele tedbirlerini uygulama biçiminin FATF'in belirlediği 11 hedefi gerçekleştirmeye ne kadar elverişli olduğunu ortaya koymaktadır.[858] [859]

FATF, 2007 senesinde Türkiye'nin Üçüncü Tur Karşılıklı Değerlendirme Raporu'nu kabul etmiş olup bu raporda Türkiye; müşteri özen yükümlülüğü, siyasi nüfuz sahibi kişiler, muhabir bankacılık, üçüncü kişiler ile tanıştırma işlevi üstlenenler, olağandışı işlemler, finans sektörü dışında yer alan yükümlüler, yüksek riskli devletlere karşı özel önlemler, yabancı şubeler ve iştirakler ile elektronik para transferleri alanında uyumsuz bulunmuştur.[860] Türkiye 2009-2014 arasında FATF'e kaydettiği ilerlemeyi gösteren İzleme Raporları sunmuş, on beşinci raporun ardından Türkiye'nin yeterli gelişme gösterdiği kabul edilerek düzenli takip mekanizması dışına çıkarılmasına karar verilmiştir.[861]

Türkiye'nin Dördüncü Tur Karşılıklı Değerlendirme Raporu için Mart 2019'da ülke ziyareti yapılmış, Aralık 2019'da ise Rapor yayınlanmıştır. Bu Raporda, Türkiye'nin son yıllarda karapara aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadelede kayda değer ilerleme gösterdiği belirtilmektedir. Bununla birlikte, Türkiye siyasî nüfuz sahibi kişilerle ilgili alınması gereken ek tedbirler, müşteri özen yükümlülüğü, finans sektörü dışında kalan belirli işletme ve mesleklere önleyici tedbir alma yükümlülüğü getirilmesi, önleyici tedbirleri uygulamama halinde söz konusu olack yaptırımlar ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların terörizmin finansmanı için kötüye

---

[858] FATF, **Methodology for Assessing Technical Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems**, Paris: FATF, 2018

[859] Üretilen raporların metodoloji ve bulguların sunumu bakımından tektip olmaması kimi soru işaretleri de doğurmuştur. Örneğin, bazı raporlar başlatılan takikat sayısını temel alırken diğerleri sonuçlanan tahkikatlara ya da açılan soruşturmalara dayanmaktadır. Masraf verimine ilişkin değerlendirmeler başlığı altında bütçe toplamının sayısal olarak verildiği, herhangi bir nicel değere yer verilmeden bütçeden bahsedildiği veya bu noktada bütünüyle sessiz kalındığı olmaktadır. Ek olarak, nicel yöntemlerin etkin kullanılamadığı ve güvenilir istatistikler oluşturulmadığına dikkat çekilmiştir. Ayrıca, notlandırma esnasında kullanılan takdir yetkisinin öznelliğe neden olacak ölçüde geniş olduğu ve aynı uyum seviyesindeki devletlere farklı notlar verilebileceği belirtilmiştir. FATF Tavsiyeleri uyarınca yaptırımların yeterince caydırıcı ve orantılı olması gereğinin değerlendirme gruplarında sert ve baskıcı ceza hükümleri beklentisi yaratması ve cezaların yeterince ağır olmadığı kanaatine varmaları halinde düşük puanlamayı tercih etmeleri de eleştirilmektedir. Bütün bu etkenlerin, karşılıklı değerlendirme raporlarını birer bilgi kaynağı olmaktan çıkarıp öznel yorumlara indirgediği endişesi dile getirilmiştir. (Van Duyne/Harvey/Gelemerova, **a.g.e.**, s.17-18)

[860] FATF, **Summary of the Third Mutual Evaluation Report Anti-Money Laundering and Combating the Financıng of Terrorism: Turkey**, Paris: FATF, 2007, s.7-14

[861] FATF, **Mutual Evaluation of Turkey: 15th Follow-up Report**, Paris: FATF, 2014, s.1,5

kullanımının önlenmesi noktalarında yetersiz kalmıştır.[862] Ayrıca, Türkiye'nin terörizmle ve kitle imha silahlarının finansmanıyla ilgili uygulanacak malî yaptırımlar ve BM Güvenlik Konseyi Kararları uyarınca malvarlıklarının dondurulması taleplerinin yerine getirilmesi konularında esaslı atılımlar yapması beklenmektedir.[863] Malvarlıklarının dondurulması tedbiri ve Türkiye'de uygulanabilirliği bu çalışmanın Üçüncü Bölümünde ayrıca incelenecektir.

cc. FATF Düzenlemelerinin Yaptırım Gücü

Belirtildiği üzere, FATF tarafından kaleme alınan düzenlemelerin bağlayıcılığı bulunmamakta ve bu düzenlemeler *soft-law* kapsamında değerlendirilmektedir. 40 Tavsiyenin içeriklerinin bağlayıcı hâle gelmesi her bir ülkenin iç hukukuna aktarılmalarına bağlıdır; zira FATF'in ülkeleri uyumsuz ülkeler listesine almak dışında bir yaptırım gücü yoktur. Öte yandan uyumsuz olarak sınıflandırılan ülkelerle girilecek ticari ilişkilerde diğer ülkelerce ek denetimler uygulanması ve özen yükümlülüğüne dair standartların yükselmesi ilgili ülkenin sınıraşan ticari faaliyetlerini olumsuz etkileyeceğinden, FATF'in belirli bir baskı yeteneği olduğu kabul edilmektedir.[864] FATF düzenlemelerinin gücünü arttıran ikinci etken ise, bağlayıcı olmayan Tavsiyelerin Birleşmiş Milletler gibi bağlayıcılık gücüne sahip belgeler üretebilen uluslararası kuruluşlarca desteklenmeleri ve bunun sonucunda, çoğu devletin Tavsiyelere uymak yönünde taahhütte bulunmak durumunda kalmasıdır.[865] Son olarak, özellike 11 Eylül sonrasında küresel terörizme karşı yükselen tepkiler, FATF'in bu konudaki görüşlerinin daha da fazla önemsenmesi gereğini doğurmuştur.[866]

aaa. Uyumsuz ve Yüksek Riskli Ülke Listeleri

Uyumsuz Ülkeler ve Bölgeler Listesi olarak adlandırılan "kara liste" ilk kez 2001'de oluşturulmuştur. Bu biçimiyle kara liste uygulaması 2006 senesinde terk

[862] FATF, **Anti-money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures - Turkey: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, Paris: FATF, 2019, s.5-6
[863] FATF, **Turkey: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.4
[864] Cox, **a.g.e.**, s.16; Aydın, **a.g.e.**, s.207
[865] Cox, **a.g.e.**, s.17
[866] Cox, **a.g.e.**, s.17

edilse de hâlen yüksek riskli veya uyumsuz yetki alanları listeleri mevcuttur.[867] Bir devleti bu listeye almak, ilgili devletin karapara aklama ve terörizmin finansmanına karşı asgari standartların dahi altında kaldığını kamuya duyurmak anlamına gelmektedir. FATF önderliğinde alınan ortak tavrın haricinde, üyelerden her biri kendiliğinden karapara aklama veya terörizmin finansmanıyla mücadele için gerekli düzenlemeleri yapmayan devletlere karşı çeşitli önlemler almaya karar verebilir.[868]

Uyumsuz devletlere karşı alınacak tedbirler kapsamında; (i) finans kurumlarından bu devletlerin vatandaşı müşterilerine daha sıkı kimlik tespiti şartları uygulamalarının istenmesi, (ii) bu müşterilerle yapılan işlemlerin tümünün şüpheli işlem bildirimine tabi tutulması veya şüpheli sayılma eşiğinin düşürülmesi, (iii) bankalarının FATF üyesi ülkelerde iştirak, şube veya temsilcilik ofisi açmasının engellenmesi, (iv) finans sektörü dışı kişi ve kurumların bu ülkelerdeki gerçek veya tüzel kişilerle işlem yapmaları hâlinde karapara aklama faaliyetine karışma risklerinin yüksek olduğu hususunda uyarılmaları mümkündür.[869] Karşı önlemlerin şiddetinin dereceli olarak arttırılmasına ve esnek davranılmasına çalışılmaktadır. Çoğu devlet, hem itibarlarını hem de ticari işletmeleri ile finans kurumlarının uluslararası işlemler açısından yaşayacağı sorunları göz önüne alarak bu listede bulunmamaya çaba sarf etmiştir.[870] Bir devletin uyumluluk için adım atmayı ısrarla reddetmesi halinde, FATF üyeliğinin askıya alınması yaptırımıyla karşılaşması da mümkündür. [871]

Belitmek gerekir ki, karapara aklama suçuna karşı uluslararası mücadelede yaptırımlarla desteklenmeyen sembolik tavırlara haddinden fazla güven duyulduğu

---

[867] Bello, **a.g.e.**, s.29

[868] Schott, **a.g.e.**, s.II-4; Şubat 2019 itibariyle FATF, uluslararası mali sistemi süregelen ağır karapara aklama ve terörizmin finansmanı riskinden korumak için üyelerini ve diğer devletleri Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ne karşı tedbir uygulamaya çağırmıştır. Kuzey Kore, 2011'den beri bu çağrıya konu olmaktadır. 2019'da hakkında uyarıda bulunulmuş bir diğer ülke de İran'dır. FATF, İran'ın yakın geçmişte attığı olumlu adımları göz önünde bulundurarak karşı tedbirlerin ertelemesini uzatmış ve fakat devletleri İran'la yapacakları işlemlerde arttırılmış bir özen yükümlülüğü benimsemeye davet etmiştir. İran'ın Haziran 2019'a kadar Eylem Planı'nı tamamlamaması halinde, İran'da yerleşik finans kurumlarının yurt dışı şube ve iştiraklerine uygulanacak özen yükümlülüğünün arttırılması biçiminde ek önlemler devreye girecektir. (FATF, **Public Statement - February 2019**, Paris: 22.02.2019, http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-february-2019.html, Erişim Tarihi: 11.03.2019, 16:38)

[869] Schott, **a.g.e.**, s.III-11

[870] Schott, **a.g.e.**, s.III-11; Aydın, **a.g.e.**, s.207

[871] Schott, **a.g.e.**, s.III-10; Aydın, **a.g.e.**, s.207

yönünde görüşler de mevcuttur.[872] Bu doğrultuda, kara listeye alınmış vergi cennetlerinin finansal işlem hacmine dair yürütülen bir araştırma kara liste uygulamasının işlem hacmi üzerinde kayda değer bir etki doğurmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçtan yola çıkılarak vergi cennetlerinin yabancı yatırımcıları çekme yeteneğinin somut etkenlere bağlı olduğu ve bunları denetim altına alabilmenin de ancak politik söylemlerin ötesine geçen yaptırımlarla mümkün olabileceği dile getirilmiştir.[873]

Uluslararası itibar kaybının yeterli caydırıcı güce sahip olmadığı düşüncesini destekleyen bir diğer araştırmada; finans sektöründe yaşanan büyük ölçekli dolandırıcılık vakaları karşısında hisse senedi fiyatlarının değişimi analiz edilmiştir. Araştırmaya konu şirketlerin dolandırıcılık suçuyla ilişkilendiği yaygın olarak bilinmesine rağmen, hisse senedi fiyatlarında belirgin bir düşüş gözlenmemektedir. Bu bulgulardan yola çıkılarak, dolandırıcılık vakalarının yatırımcılar arasında önemli bir tepki doğurmadığı dile getirilmiştir. Buna göre, özel yatırımcılar şirketlerin kötücül davranışını cezalandırmamaktadırlar.[874]

FATF'in uyumsuz ve yüksek riskli ülke listelerinin oluşturuluş biçiminin keyfi olduğu, FATF üyeleri tarafından önerilen ülkeler arasından siyasî kaygılarla seçim yapıldığı, kimi ülkelerin ise listede bulunmalarını gerektirecek sebeplerin varlığına rağmen herhangi bir aşamada isimlerinin anılmadığı yönünde eleştiriler de söz konusudur.[875] FATF ve IMF gibi uluslararası kuruluşlar kara liste uygulamasında bağımlılık engeline takılmaktadır; zira uluslararası kuruluşların üzerinde kendilerini finanse eden ulus devletlerin baskısı vardır.[876] Bu bağlamda, özel şirketlerin araştırmalarının daha şeffaf ve sonuçlarının daha güvenilir olduğu öne sürülmüştür.[877]

---

[872] Robert Thomas Kudrle, "Did Blacklisting Hurt the Tax Havens?", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:12, 2009, Sayı:1, s.45; Brigitte Unger/Joras Ferwerda, **Regulating Money Laundering and Tax Havens: The Role of Blacklisting**, Tjalling C. Koopmans Research Institute Discussion Paper Series nr: 08-12, Utrecht: Utrecht School of Economics, 2008, s.26

[873] Kudrle, **a.g.m.**, s.45

[874] Unger/Ferwerda, **a.g.e.**, s.26

[875] Unger/Ferwerda, **a.g.e.**, s.25

[876] FATF bütçesi, üye devletlerin ödedikleri aidatlar ve yaptıkları bağışlardan sağlanmaktadır. Aidatlar, üye bazında ve milli gelir, kişi başına düşen gelir gibi ölçütlerdikkate alınarak hesaplanmakta olup en yüksek aidatları ABD ödemekte, ABD'yi Japonya ve Almanya takip etmektedir. (Aykın, **a.g.e.**, s.32)

[877] Unger/Ferwerda, **a.g.e.**, s.26

bbb. FATF ve Birleşmiş Milletler İlişkisi

FATF'in başta 11 Eylül saldırıları olmak üzere bir dizi terör eylemine cevaben Ekim 2001'de Washington'da gerçekleştirilen olağanüstü Genel Kurul toplantısında, görev alanını terörizmin finansmanıyla mücadeleyi de içerecek şekilde genişleten bir karar almasının ardından BM Güvenlik Konseyi dâhil farklı kuruluşlarla yakın işbirliği başlamıştır. Kural olarak *soft-law* kapsamında olan FATF Tavsiyeleri, Güvenlik Konseyi'nin BM Şartı 7. Kısım altında sahip olduğu yetkilerle desteklendiğinde BM üyesi devletler açısından zorunlu hale gelmektedir.[878] BM Güvenlik Konseyi, devletlerden FATF'ın 9 Özel Tavsiyesine uygun terörizmin finansmanıyla mücadele kanunlarını yürürlüğe sokmalarını beklediğini açıklamıştır. Terörizmin finansmanının BM Şartı m.39 uyarınca barışı ve güvenliği tehdit ettiği kabul edildiğinden, devletlerin bu meseleye ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmemeleri Şart'ın 40. maddesine göre ekonomik ve 41. maddesine göre askerî yaptırıma tabi tutulmaları riskini doğurmaktadır.[879]

Aynı doğrultuda, 1526 ve 1617 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararları devletlerden kâr amacı gütmeyen kurumların ve alternatif havale sistemlerinin kötüye kullanımını engellemeye yönelik tedbirler de dâhil terörizmin finansmanıyla mücadele için öngörülmüş uluslararası standartları uygulamalarını istemektedir.[880] 1617 sayılı Karar'da ayrıca FATF'ın 40+9 Tavsiyesinin tüm üye devletlerce uygulanması Şart'ın 7. Kısmı altında "*şiddetle salık verilmektedir*."[881] Ek olarak, BM Güvenlik Konseyi'nin 1373 ve 1390 sayılı Kararlarının uygulanmasında 9 Özel Tavsiye ile bunların açıklayıcı notları ayrıntılı bir rehber teşkil etmektedir. Örneğin, iç hukuklarda terörizmin finansmanının suç olarak düzenlenmesi ve kâr amacı gütmeyen kurumların denetimi FATF ilkelerince gerçekleştirilecektir.[882]

5. Türkiye'nin İmzaladığı İkili ve Çok Taraflı İşbirliği Anlaşmaları

Balkanlar'da terör suçları, organize suçluluk ve karapara aklama faaliyetlerinin endişe uyandırıcı boyutlara ulaşması karşısında Türkiye, 1998'de

[878] Mugarura, **a.g.m.**, s.250
[879] Mugarura, **a.g.m.**, s.250
[880] Mugarura, **a.g.m.**, s.251
[881] Al-Zaqibh, **a.g.m.**, s.44
[882] Koh, **a.g.e.**, s.123

Romanya ve Bulgaristan'la işbirliğine karar vermiştir. İmzalanan Anlaşma uyarınca, devletler kendi ülkelerinde karapara aklamanın engellenmesi için gerekli önlemleri almanın yanı sıra diğer imzacı devletlerle yürüttükleri soruşturmalara katkı sağlayacak bilgileri ve karapara aklamayla mücadelede kullandıkları yöntemleri paylaşacaklardır.[883] Aynı sene içerisinde İtalya ile imzalanan anlaşmada ise bilgi paylaşımı kapsamı genişletilmiş, imzacı devletler şüpheli görülen mali işlemlerin ortaya çıkarılıp durdurulması, suçluların aranması ve yargılanması, varlıkların müsaderesi ve bunlara el konmasına yönelik bilgilerin aktarılması yükümlülüğünü üstlenmişlerdir.[884]

Türkiye işbirliğine yönelik bir diğer anlaşmayı 2000 yılında Yunanistan'la imzalamış ve karapara aklamayla ilgili ortak önlemler alma iradesini ortaya koymuştur.[885] Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ile 2002'de imzalanan ve karapara aklama haricinde pek çok farklı alanda yardımlaşma taahhütlerini de içeren anlaşmada ise; örgütlü suçlulukla mücadele, yasa dışı gümrük hareketlerinin engellenmesi, mali suçlarla mücadele, teknik destek sağlanması konularına değinilmektedir.[886] Benzer içerikte anlaşmalar 2003'te Almanya ve Polonya, 2004'te ise Slovenya ile imzalanacaktır.[887]

Ayrıca MASAK, güncel olarak 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m.231/5 ve daha önce 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun m.12[888] altında sahip olduğu yetki doğrultusunda, 51 ülkede yer

---

[883] Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Terörizm, Organize Suçlar, Yasa dışı Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler, Kara Para Aklama, Silah ve İnsan Kaçakçılığı ve Diğer Önemli Suçlarla Mücadelede işbirliği Anlaşması, RG Tarih: 19.10.1998, Sayı:23498

[884] Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İtalya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Terörizm, Organize Suçlar, Yasa dışı Kazancın Aklanması, Uyuşturucu ve Psikotrop Madde ve İnsan Kaçakçılığı ile Mücadelede İşbirliği Anlaşması, m.8, RG Tarih: 1.12.1998, 23540

[885] Türkiye Cumhuriyeti İle Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı İle YunanistanCumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı Suç İle, Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Ve Yasa dışı Göç İle Mücadelede İşbirliği Anlaşması, m.7, RG Tarih: 09/05/2001, Sayı: 24397

[886] Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Adalet ve İçişleri Alanında İşbirliği Anlaşması, RG Tarih: 01.07.2003, Sayı: 24986

[887] Değirmenci, **a.g.e.**, s.225-227

[888] 5549 sayılı Kanun'un MASAK'ın görev ve yetkilerini düzenleyen maddeleri 2018'de Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında KHK ile iptal edilmiştir. Güncel olarak MASAK'ın görev ve yetkileri, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde gösterilmektedir. Bu son düzenleme, hükümet sisteminin değişmesinin sonucu olup 5549 sayılı Kanun ile 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 231. maddesi arasında, verilen yetkinin 2018 Anayasa değişiklikleri doğrultusunda Bakanlar Kurulundan alınıp Cumhurbaşkanına verilmesi dışında, içerik

alan mali istihbarat birimleri ile mutabakat zaptları imzalamıştır.[889] İki mali istihbarat birimi arasında imzalanan mutabakat zaptları [890] ; bağlayıcılığı olmayan ve uluslararası anlaşma niteliği taşımayan, ancak taraflar açısından ulusal mevzuatlarının izin verdiği sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla ahlaki yükümlülükler doğuran belgelerdir. Bu belgeler, mali istihbarat birimlerinin karşılıklı olarak karapara aklamayla veya terörizmin finansmanıyla bağlantılı olabileceğinden şüphelenilen işlemler veya kişiler hakkındaki bilgileri toplama, değerlendirme ve talep üzerine yahut kendiliğinden paylaşma sözü vermesine dayanmaktadır.[891] Amaç, adli yardım anlaşmalarında öngörülen usullere başvurma gereğini ortadan kaldırarak süreci hızlandırmaktır.[892]1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m.231/5 uyarınca, MASAK Başkanı mutabakat zaptlarını imzalamaya ve değiştirmeye yetkilidir. İmzalanan veya değiştirilen mutabakat zaptları, Cumhurbaşkanı kararıyla yürürlüğe girer.[893]

B. Karapara Aklama Suçu ile Mücadelenin Önleyici Ayağı

Karapara aklamayla mücadele sisteminin; suçluların özel kişi ve kurumları faaliyetlerine alet etmesini engellemeye yönelik önleme tedbirleri ve bu tedbirlere rağmen karapara aklama suçunun oluşması durumunda devreye giren ceza hukuku uygulamaları biçiminde iki ayağı bulunmaktadır.[894] Önleme ayağının temel unsurları; (i) suçluların malî sisteme veya diğer karaparanın yerleştirilmesi mekanizmalarına erişimini engelleme amaçlı müşteri özen yükümlülüğü (*customer due dilligence*), (ii) yetkililerin dikkatini karapara aklama suçuyla ilişkili olma ihtimali yüksek işlemlere çeken bildirimler, (iii) yükümlülerin karapara aklamayla mücadele mevzuatına uyumunun denetimi ve (iv) önleme rejimini uygulamaya sokmayan ve bu doğrultuda

---

olarak bir fark bulunmamaktadır. (1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi m.231 (RG: 09.07.2018 – 30473, 3. Mükerrer))

[889] MASAK, "Aklama Suçu Ulusal Mevzuat", http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklama-sucu-ulusal-mevzuat/52, Erişim Tarihi: 22.03.2019, 02.29

[890] Her ne kadar yazar mevzuatta da benimsendiği üzere "mutabakat muhtırası" ifadesini kullanmışsa da, kanaatimce muhtıraların tek taraflılık niteliğiyle çelişir biçimde karşılıklılık temelinde kaleme alınan bu belgelerin "mutabakat zaptı" olarak isimlendirilmesi daha isabetlidir.

[891] Aykın, **a.g.e.**, s.99

[892] Aykın, **a.g.e.**, s.100

[893] Örnek için bkz. Örneğin bkz. "Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) ile Özbekistan Cumhuriyeti Başsavcılığı Vergi Suçları, Parasal Suçlar ve Suç Gelirlerinin Meşrulaştırılması ile Mücadele Dairesi Arasında Karapara Aklama, Terörizmin Finansmanı ve Bağlantılı Suç Faaliyetleri Hakkında Finansal İstihbarat Değişiminde İşbirliğine Dair Mutabakat Muhtırası" (Taşkent, 30.04.2018) ve bu metnin yürürlüğe konulması hakkında Cumhurbaşkanı kararı (Karar Sayısı: 47) (RG: 31.08.2018 –30521)

[894] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.46

yükümlülüklerini ihlâl eden kişi ve kurumlara yönelik yaptırımlardır.[895] Ceza hukuku ayağı ise; karapara aklamanın bir suç tipi olarak düzenlenmesinin yasal temelini oluşturan öncül suçlar listesi, karapara aklamanın somut örneklerini saptayıp öncül suçlarla bağlantısını kurmaya yarayan soruşturma ve kovuşturma süreci ile müsadere unsurlarından oluşmaktadır.[896]

Önleyici tedbirler yoluyla, henüz suç işlenip kamu düzeni bozulmadan suçla mücadele edilmesi ve böylece suçun oluşmasının engellenip suçla mücadelenin toplumsal ve ekonomik maliyetinin düşürülmesine çalışılmaktadır.[897] Bastırıcılık özelliğine sahip ceza hukuku tedbirleri ise, suç oluştuktan sonra ve son çare olarak devreye girmektedir. Bu bağlamda, ceza hukuku uygulamalarının önleyici tedbirlere göre ikincil nitelikte olduğu söylenebilir.[898] Önleme ayağı karapara aklamaya aracı olma riski yüksek kişi ve kurumlara, ceza hukuku ayağı ise suçlulara yöneliktir.[899]

Mücadele rejiminin önleme ayağından beklenen; suç işlemenin zorlaştırılması, yetkililerce daha önce tanınmayan suçluların saptanarak haklarında soruşturma başlatılması, bilinen veya şüphelenilen faillere ilişkin soruşturmalara destek sağlanması ve delillerin ortaya çıkarılması, karaparanın ülke dışına aktarımının önünün kesilmesi ve suçlularda elde edecekleri gelirleri herhangi bir işleme konu edemeyecekleri düşüncesi uyandırarak suç işleme iradelerinin kırılmasıdır.[900] Ülkemizde karapara aklama suçunun önlenmesine yönelik tedbirler 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve bu Kanun'un uygulanması ile ilişkili çıkartılmış yönetmeliklerde gösterilmektedir.[901]

1. Önleyici Tedbirlerin Yükümlüleri

Ceza hukuku düzenlemelerinin aksine, önleyici tedbirler herkesi değil, belirli kategori ve konumda bulunan kişi ve kuruluşları ilgilendirmektedir. Karapara aklama suçuna herhangi bir yolla katılma, suçun işlenişini kolaylaştırma ya da adlî

[895] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.46
[896] Reuter/Truman, **a.g.e.**, s.47; Dülger, **a.g.e.**, s.107
[897] Aydın, **a.g.e.**, s.187
[898] Dülger, **a.g.e.**, s.108
[899] Değirmenci, **a.g.e.**, s.235
[900] Michael Levi, "Money Laundering: Risks and Counter-Measures", **Money Laundering in the 21st Century: Risks and Countermeasures** (Ed. Adam Graycar/Peter Grabosky), Canberra: Australian Institute of Criminology, 1996, s.1
[901] Dülger, **a.g.e.**, s.109; Çakır, **a.g.e.**, s.65

makamlarca ortaya çıkarılmasını engelleme riski yüksek, kötüye kullanılmaya açık kişi ve kuruluşlar özen tedbirlerinin yükümlülerini oluşturmaktadır.[902]

Bağımsız bir suç tipi olarak karapara aklamaya ilişkin çeşitli tedbirler finans kurumlarına 1986'dan beri uygulanmaktadır.[903] Karapara aklamayla mücadelenin önleyici ayağının çıkış noktasını finans kurumlarının oluşturmasının sebebi, organize suçluluk sonucu elde edilen karapara miktarının son derece yüksek olması ve suçluların karaparayı dikkat çekmeksizin malî sisteme sokmanın en kolay yolu olarak yoğun nakit hacmine sahip finans kurumlarını görmeleridir.[904] Ayrıca suçluların finans kurumları yoluyla büyük miktarda parayı hızla yurt dışına çıkarabildiklerinin ve bu kurumlarca benimsenen gizlilik ilkelerinden karapara aklama faaliyetlerinde faydalandıklarının devletlerce anlaşılması üzerine, önleyici tedbirlerin yükümlüleri olarak ilk önce finans kurumları belirlenmiştir.[905]

Yine özellikle 11 Eylül 2001 terör saldırılarının ardından finansal veya finansla ilişkili işlemlere uygulanan denetimlerin yoğunluğu arttırılmış ve kapsamı genişletilmiştir.[906] Bunun sebebi, hükümetlerin terör saldırılarının yarattığı tepkilerden yararlanarak daha önce mücadele kapsamına dâhil etmek istemedikleri veya etmeyi başaramadıkları kurumlar açısından da yükümlülükler getirmeleridir.[907]

Gelişmeler sonucunda doğrudan finans sektöründe yer almayan kişiler ve ticari faaliyetler, karapara aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele mevzuatlarında açıkça anılmaya başlamıştır. Aynı doğrultuda, 2003'te FATF'ın 40 Tavsiyesinde yapılan değişikliklerle Tavsiyelerin finans sektörü dışındaki işletmelere ve meslek sahiplerine uygulanıp uygulanmayacağı kararı devletlerin takdir yetkisi dışına çıkarılarak kumarhaneler, emlakçılar, kuyumcular, belirli görevleriyle sınırlı olmak üzere avukatlar[908], noterler ve hukuk alanında faaliyet gösteren diğer profesyoneller, muhasebeciler ve şirket ve vakıflara hizmet veren üçüncü kişilerin

[902] Dülger, **a.g.e.**, s.110
[903] FATF, **International...**, s.18
[904] Dülger, **a.g.e.**, s.111
[905] Dülger, **a.g.e.**, s.111
[906] FATF, **International...**, s.18
[907] FATF, **International...**, s.18
[908] Bu noktada belirtilmelidir ki; FATF, avukat-müvekkil gizliliği veya mesleki gizlilik altında edinilmiş bilgilere ilişkin bildirim zorunluluğu bulunmadığını ve hangi meselelerin gizlilik sınırları içerisinde değerlendirileceğine ülkelerin karar vermesi gerektiğini ifade etmektedir. (FATF, **International...**, s.82)

kapsama alınması gerektiği açıkça öngörülmüştür.[909] Görüldüğü üzere mevcut durumda, önleyici tedbirlerin yükümlüleri arasında finans kurumlarının yanı sıra finans sektörü dışındaki kişi ve kurumlar da bulunmaktadır.[910]

Devletlerden yükümlülerin kendilerinden istenen önleme tedbirlerini almamaları halinde devreye girecek yaptırımları da belirlemeleri beklenmektedir. Bunların cezaî, hukukî veya idarî nitelik taşıması mümkündür; ancak mutlaka etkin, orantılı ve caydırıcı olmaları ve ayrıca sadece kurumlara değil, bu kurumların müdürleri ile üst düzey yönetim kadrolarına da uygulanmaları gerekmektedir.[911]

Bu başlık altında değerlendirilmesi gereken bir husus; FATF Tavsiyelerinde bildirim yükümlüleri arasında anılan avukatların, müvekkil gizliliği ilkesi karşısında durumudur. Avukat-müvekkil gizliliği, temel hak ve özgürlükleri ilgilendirmekte ve bu doğrultuda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin özel hayat ile aile hayatının gizliliğine dair 8. maddesi altında korunmaktadır. Nitekim mesele, FATF Tavsiyesine ve AB Direktiflerine uygun olarak avukatların bildirim yükümlülüğüne ilişkin iç hukuk düzenlemesi yapan Fransa'da, Paris Barosu'na kayıtlı bir avukat tarafından AİHM karşısına getirilmiştir. Başvuran, müvekkillerinin olası karapara aklama faaliyetlerine ilişkin şüpheli işlem bildiriminde bulunma yükümlülüğünün göreviyle çeliştiği iddiasındadır.[912]

AİHM, mesleki gizliliğin önemine vurgu yapmakla beraber somut olayda AİHS m.8'in ihlal edilmediğine kanaat getirmiştir; zira karapara aklamayla ve öncül suçlarıyla mücadeleye yönelik şüpheli işlem bildirimlerinin meşru bir amaca hizmet ettikleri ve bu amaca erişmek için zorunlu oldukları söylenebilmektedir. Mahkeme'nin bu kararı vermesinde, Fransa mevzuatının öngördüğü müdahalenin orantılılığı da rol oynamıştır. Avukatların bildirim yükümlülüğü; malvarlığı değerleri üzerinde yapılan işlemlere müvekkilleri adına katıldıkları veya kayyım rolünü üstlendikleri ya da belirli işlemlere hazırlanırken veya bunları gerçekleştirirken müvekkillerine yardımcı oldukları durumlar ile sınırlı tutulmuştur. Diğer yandan, hukukî görüş bildirirken veya sanık müdafiliği yaparken herhangi bir yükümlülüğe

[909] FATF, **International...**, s.18
[910] Dülger, **a.g.e.**, s.110
[911] FATF, **International...**, s.24
[912] AİHM Michaud /Fransa, Başvuru No. 12323/11, 06.12.2012

tabi olmayacaklardır. Böylelikle savunma hakkının kullanımında herhangi bir güçlük yaşanmaması güvence altına alınmaktadır. Ayrıca yasada avukatların bildirim raporlarını doğrudan adli makamlara sunmak yerine baro başkanlarına iletmeleri öngörülmek yoluyla ek bir koruyucu usul oluşturulmuştur.[913] Karar böylelikle avukatlar için öngörülebilecek bildirim yükümlülüğünün sınırlarını insan hakları bakış açısından çizmiş olmaktadır.

Ülkemizde önleme tedbirlerini almakla yükümlü olanlar, 5549 sayılı Kanun m.2/1/d'de; " *Bankacılık, sigortacılık, bireysel emeklilik, sermaye piyasaları, ödünç para verme ve diğer finansal hizmetler ile posta ve taşımacılık, talih ve bahis oyunları alanında faaliyet gösterenler; döviz, taşınmaz, değerli taş ve maden, mücevher, nakil vasıtası, iş makinesi, tarihi eser, sanat eseri ve antika ticareti ile iştigal edenler veya bu faaliyetlere aracılık edenler ile noterler, spor kulüpleri ve Cumhurbaşkanınca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenler*" olarak belirlenmiştir.[914]

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasını gösteren Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik [915] yayımlandığında, Yönetmeliğin yükümlüleri ayrıntılı olarak sayan 4. maddesinde "*taşınmaz alım satımı, şirket, vakıf ve dernek kurulması, idaresi ve devredilmesi gibi işlerle sınırlı olmak üzere serbest avukatlar*"a da yer verilmiştir. Ancak Danıştay bu hükmün önce yürütmesinin durdurulmasına, daha sonra da iptaline karar vermiştir. Bunun sebebi Yönetmeliğin dayandığı 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un yükümlülere ilişkin 2. maddesinde avukatlardan söz etmemesi, Yönetmeliğe bu eklemenin Kanun'daki "*Bakanlar Kurulunca belirlenen diğer alanlarda faaliyet gösterenler*" ifadesine dayanarak yapılmış olmasıdır.[916]

Danıştay; Kanun'un kaleme alınması sırasında Türkiye'nin FATF standartlarını kabul etmiş bulunduğuna ve buna rağmen avukatların yasa kapsamına alınmadığına dikkat çekmiştir. Danıştay'a göre, Kanun böyle bir yaklaşım

[913] AİHM Michaud/Fransa, Başvuru No. 12323/11, 06.12.2012
[914] 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun m.2/1/d
[915] 10.12.2007 tarih ve 2007/13012 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik (RG: 09.01.2008 – 26751)
[916] Güncel olarak "Cumhurbaşkanınca" olarak değiştirilmiştir.

benimsemişken avukatların Yönetmelikle önleyici tedbir yükümlüleri arasına alınması kanunun sistematiğine aykırıdır. Ayrıca avukatların yükümlülere dâhil edilmesi isteniyorsa bunun yasa ile yapılmasının her zaman mümkün olduğu hatırlatılmıştır.[917]

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'da sayılan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde yükümlüler hakkında idari para cezası uygulanacaktır.[918] Bu cezalar 2020 yılı itibariyle 20.956.420,00 TL üst sınırına kadar çıkabilecektir.[919] Ayrıca yükümlülüklerini ihlâl eden gerçek kişiler için bir ilâ üç yıl hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası, tüzel kişiler içinse güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi söz konusu olabilir.[920]

2. Önleyici Tedbir Çeşitleri

a. Kimlik Tespiti (*Know Your Customer*) ve Müşteri Özen Yükümlülüğü (*Customer Due Dilligence*)

Karapara aklamayla mücadelenin en temel görünümlerinden biri, finans kurumları ve risk altındaki diğer kurumların müşterilerinin kimliğini tespit etmelerine ve onlarla gerçekleştirilecek işlemlerle alakalı bilgileri doğrulamalarına yönelik özen yükümlülüğüdür.[921] Özen yükümlülüğünün dayanağı, ilgili kurumların müşterilerinden ve bu müşterilerin özel olarak kuruma ve genel olarak topluma karşı oluşturduğu risklerin varlığından haberdar olmaları gereğidir. Müşterinin tabi tutulacağı incelemenin derinliği, bu risklerle orantılı olarak belirlenmelidir.[922] Risk yönetiminin gerektirmesi halinde; kimlik tespitine ek olarak fonların kaynağı, belirli işlemlerin amacı ve müşterinin olağan işlem profili de incelemeye dâhil edilecektir. [923] Mevcut durumda çoğu kurum, karapara aklama ve terörizmin

[917] Danıştay 10. Daire E. 2008/1675, K. 2013/508, T. 24.1.2013
[918] Çakır, **a.g.e.**, s.81
[919] Hazine ve Maliye Bakanlığı, "Yaptırımlar", https://www.hmb.gov.tr/yaptirimlar, Erişim Tarihi: 14.03.2020, 15:58; 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m.17/7 (RG Sayı:25772 (Mükerrer) Tarih:31.03.2005); 5549 sayılı Kanun m.28, 213 sayılı VUK mükerrer m.298
[920] 5549 s. Kanun m.14
[921] Venkatesh U. Rajput, Research on Know Your Customer (KYC), **International Journal of Scientific and Research Publications**, Cilt:3, 2013, Sayı:7, s.1
[922] Cox, **a.g.e.**, s.132
[923] Cox, **a.g.e.**, s.134; Rajput, **a.g.m.**, s.1

finansmanıyla ilintili gözetim yükümlülüğünü yerine getirmek için isim analizi yazılımları ve işlem denetimi yazılımları kullanmaktadır.[924]

Kurumun müşteri tarafından sunulan bilgileri sorgulamaksızın kabul etmesi yeterli olmayıp bu bilgileri doğrulayıp destekleyen geçerli belgelerin varlığı aranmalıdır.[925] Müşterinin kimliğini tatmin edici biçimde kanıtlayacak detaylara ulaşılamaması veya müşterinin geçmişinde şüpheli noktalara rastlanması hâlinde, kurumla ilişki kurmasına izin verilmemelidir. Böyle bir durumda, kurumun müşteriyi kabul etmeme sebebinin karapara aklamaya dair endişeler olduğunu kendisiyle paylaşmaması gerektiği, zira aksinin gizli bilgilerin açıklanması (*tipping off*) sayılacağı öne sürülmüştür.[926]

Kimlik tespiti ve müşteri özen yükümlülüğünün yaygın olarak uygulanmasında en önemli etken olan FATF'ın 10 no.lu Tavsiyesi, müşterilerin kimliğinin güvenilir, bağımsız kaynaklar kullanarak doğrulanmasını, malvarlığı değerleri üzerindeki yararlanma hakkının kimde olduğunun ve (müşterinin tüzel kişi olması halinde) sahiplik ve kontrol yapısının kurumca tespit edilmesini istemektedir. Kurum, tedbirlerin derecesini risk temelli bir yaklaşımla belirleyecektir. Her bir yeni müşterinin yanı sıra, mevcut müşteriler de gerek görülmesi hâlinde aynı değerlendirmeye tabi tutulmalıdır; zira özen yükümlülüğü kurum ile müşteri arasında ilişki kurulduktan sonra da devam etmektedir.[927] 12 no.lu FATF Tavsiyesi ise, siyasi nüfuz sahibi kişiler ile bunların aile üyeleri ve yakınları bakımından ek tedbirler alınması gerektiğini belirtmektedir.[928] Böylece bu kişilerin sahip oldukları konumdan faydalanarak haksız çıkar elde etme riski karşılanmış olacaktır.[929]

Yalnızca finans kurumları değil, önleme tedbiri yükümlüleri arasında bulunan finans sektörü dışı kişi ve kurumlar da bu standartlara uymak durumundadır.[930] Kâr amacı gütmeyen kuruluşlar daha yumuşak kurallara tabi olmakla beraber, bu kurulışlardan yardım ettikleri kişilerin ve bağışçılarının kimliklerini tespit etmeleri

[924] Rajput, **a.g.m.**, s.6
[925] Cox, **a.g.e.**, s.132
[926] Cox, **a.g.e.**, s.133
[927] FATF, **International**, s.12-13
[928] FATF, **International ...**, s.14
[929] Çakır, **a.g.e.,** s.67
[930] FATF, **International ...**, s.17

beklenebilir. Buradaki esas amaç, hayır için toplanmış fonların terörizmi desteklemekte kullanılmasını engellemektir.[931]

FATF Tavsiyelerine paralel olarak Türkiye'de de 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ile yükümlünün işlem yapmadan önce, işlemi yapan ve varsa lehine işlem yapılan kişinin kimliklerini tespit etmesini zorunlu kılınmıştır.[932] Farklı kategorilerde yer alan kişi ve kuruluşların kimliklerinin tespitinde hangi belgelerin kabul edileceği Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'te gösterilmektedir.[933] Kimlik tespiti sonrasında, bilgilerin güncel tutulduğundan ve gerçekleştirilecek işlemler ile müşterinin profili ve işlem geçmişi arasında uyumsuzluk bulunmadığından emin olunacaktır.[934]

Kimlik tespiti süreçleri, kurum ile müşterisi arasında gerilime yol açtığından söz edilerek eleştirilmiştir. Bu eleştirilerin bir sebebi, özellikle büyük şirketler söz konusu olduğunda yeni müşteri kabulünün son derece güç bir hâl almasıdır. Uluslararası düzeyde yürütülen bir araştırma; bankaların şirketler bakımından özen yükümlülüğünü yerine getirip ilişki kurulmasına onay vermesinin 2016'da ortalama 28 gün ve 2017'de ortalama 32 gün sürdüğünü ortaya koymuştur. Bu süre içerisinde bankalar şirketlerle yaklaşık 8 defa iletişime geçmektedir.[935] Sürecin ağır işleyişi ile modern ticari hayatın hız gereksinimi arasındaki çelişki, uzun dönemde karapara

---

[931] FATF, **International ...**, s.54-55

[932] 5549 sayılı Kanun m.3: *"(1) Yükümlüler, kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek zorundadır. (2) Kimlik tespitine esas belge nevilerini belirlemeye Bakanlık yetkili olup, kimlik tespitini gerektiren işlem türleri, bunların parasal sınırları ve konuyla ilgili diğer usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir*."

[933] Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik m.6 vd.

[934] Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik m. 19 "Müşteri durumunun ve işlemlerin izlenmesi MADDE 19- (Değişik: 28/12/2009-2009/15720 K.) (*1) Yükümlüler, müşterileri tarafından gerçekleştirilen işlemlerin; müşterilerinin mesleği, ticari faaliyetleri, iş geçmişi, mali durumu, risk profili ve fon kaynaklarına dair bilgiler ile uyumlu olup olmadığını sürekli iş ilişkisi kapsamında devamlı olarak izlemek ve müşterileri hakkındaki bilgi, belge ve kayıtları güncel tutmak zorundadır. Ayrıca bu müşterilerin kimlik tespitine ilişkin alınan telefon ve faks numarası ile elektronik posta adresine ilişkin bilgilerinin doğruluğu, risk temelli yaklaşım çerçevesinde gerektiğinde bu araçları kullanarak ilgiliyle irtibat kurulmak suretiyle teyit edilir. Finansal kuruluşlar sürekli iş ilişkisi dışında gerçekleştirilen işlemleri de risk temelli yaklaşımla izlemek amacıyla gerekli tedbirleri alır. Finansal kuruluşlar bu amaçlarla uygun risk yönetim sistemi oluşturur*."

[935] Thomson Reuters, **KYC Compliance: The Rising Challenge for Corporates**, 2017, s.17-19, https://www.refinitiv.com/content/dam/marketing/en_us/documents/reports/kyc-compliance-the-rising-challenge-for-corporates-special-report.pdf, Erişim Tarihi: 04.03.2019, 18:23

aklama tedbirlerinin başarısını da tehlikeye atabilecek niteliktedir. Aynı araştırma, katılımcı şirketlerin 2016'da %31'inin ve 2017'de %30'unun bünyelerinde meydana gelen değişiklikleri finans kurumlarına bildirmeyi ihmal ettiğini göstermektedir. Kurumların müşterilerine dair bilgilerinin güncelliğini yitirmiş olması, risk yönetimini zayıflatmaktadır. Ancak mevcut durumda yılın ortalama 30 gününü kurumlarla paylaştıkları bilgilerini güncellemeye ayıran şirketler, bu işe daha fazla zaman ve kaynak ayırmaya olumlu bakmamaktadır.[936]

Kimlik tespiti ve özen yükümlülüğü yalnızca büyük ticari yapılanmalar açısından zorluk yaratmakla kalmayıp belirli gerçek kişilerin de mali hayattan dışlanması sonucunu doğurmaktadır.[937] Bu kişiler arasında, kimlik ve ikametgâha ilişkin kanıt kabul edilen belgeleri sunmakta zorluk yaşayan yasal veya kaçak göçmenler, öğrenciler gibi sıklıkla ev değiştirmek zorunda kalanlar ve evsizler bulunmaktadır. Risk almak istemeyen bankaların bu kategorilerde yer alanlarla işlem yapmayı reddetmesi, sosyal olanakları zaten kıt olanların yoksunluk halini derinleştirmekte ve onları toplum dışına itmektedir.[938]

b. Nakit İşlem Bildirimi ve Devamlı Bilgi Verme

Nakit işlem bildirimi, banknot veya bozuk paralar ile gerçekleştirilen ve toplam tutarı belirlenen eşiği aşan işlemlerin önleyici tedbir yükümlüleri aracılığıyla mali istihbarat birimine bildirilmesi anlamına gelmektedir.[939] Özel bir muafiyet söz konusu değilse, nakit eşiğinin aşılması doğrudan bildirim yapılması sonucunu doğurmakta olup yükümlüler işlemin şüpheli olup olmadığına ilişkin ayrıca bir değerlendirme yapmamaktadır.[940] Nakit para dışında finansal araçlarla yapılan işlemler, kural olarak bu bildirim türünün kapsamına girmemektedir.[941] Bir diğer deyişle; çek gibi ödeme araçları ve hızlıca nakde dönüştürülebilecek olan resmi onaylı altın para ve külçeler, bu bildirim yükümlülüğü kapsamı dışındadır.

---

[936] Thomson Reuters, **KYC Compliance...**, s.21-22
[937] Vlcek, **a.g.m.**, s.36
[938] Vlcek, **a.g.m.**, s.36
[939] Hasan Aykın, "Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi", **Bankacılar Dergisi**, Cilt:19, 2008, Sayı:65, s.42; Dülger, **a.g.e.**, s.114
[940] Dülger, **a.g.e.**, s.114
[941] Aykın, **a.g.m.**, s.42

FATF; 29 no.lu Tavsiyeye ilişkin yorum notunda, finans kurumları ile finans sektörü dışında yer alan belirlenmiş kişi ve kurumların ister milli para birimi ister döviz üzerinden yapılmış olsun belli bir meblağı aşan bütün nakit işlemleri bildirdiği bir sistemin devletlerce değerlendirilmesini önermektedir.[942] Diğer bir deyişle, FATF nakit işlem bildirimi uygulamasını karapara aklamayla mücadele rejimine uyum açısından zorunlu bir unsur olarak görmemekte ve bu konuda kararı devletlere bırakmaktadır.

Ülkemizde 5549 sayılı Kanun'un "*devamlı bilgi verme*" başlıklı 6. maddesi nakit işlem bildirimi uygulamasını mümkün kılmaktadır.[943] Gerek 5549 sayılı Kanun gerek Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik, bildirim eşiğini tespit etmeyi Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bırakmış ve ayrıca miktarından bağımsız olarak olağanüstü kabul edilen çeşitli işlemleri devamlı bilgi verme yükümlülüğüne dâhil etme hususunda Bakanlığı yetkilendirmiştir.[944] Mevcut durumda eşik tutar ile diğer usul ve esaslar saptanmamış olup bunlar saptanmadığı sürece Kanun ile Yönetmeliğin oldukları gibi uygulanmaları olanağı yoktur.[945]

Devamlı bilgi verme tedbirinin bir diğer yansıması, Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'in "*bilgi ve belge verme yükümlülüğü*" başlıklı 31. maddesidir.[946] Bu maddeye göre, önleme tedbiri yükümlülerinin her türlü bilgi, belge ve kaydı yetkililerden gelen talep üzerine tam ve doğru olarak paylaşması ve bunları yetkililerin denetimine hazır olacak biçimde saklaması gerekmektedir. Önleme tedbiri yükümlülerinin, savunma hakkına dair hükümler istisna olmak üzere herhangi bir sebeple bilgi ve belge vermekten kaçınması mümkün değildir.

---

[942] FATF, **International ...**, s.97

[943] 5549 sayılı Kanun m.6: "(1) *Yükümlüler taraf oldukları veya aracılık ettikleri işlemlerden, Bakanlıkça belirlenecek tutarı aşanları Başkanlığa bildirmek zorundadırlar. (2) Devamlı bilgi verme kapsamındaki işlem türleri, bilgilerin ne şekilde ve hangi sürelerde verileceği, kapsam dışında tutulacak yükümlüler ile uygulamaya ilişkin diğer usûl ve esaslar Bakanlıkça belirlenir. (3) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak, yükümlüler dışındaki kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki kurum ve kuruluşlardan da Başkanlığa devamlı bilgi vermeleri istenebilir. Kimlerin, hangi usûl ve esaslara göre devamlı bilgi vereceği yönetmelikle belirlenir.*"

[944] Dülger, **a.g.e.**, s.115

[945] Aykın, **a.g.m.**, s.43

[946] Dülger, **a.g.e.**, s.115

c. Şüpheli İşlem Bildirimi

aa. Şüpheli İşlem Bildirimine İlişkin Esaslar

"Şüpheli işlem bildirimi", özen tedbiri yükümlüleri aracılığıyla gerçekleştirilen bir işlemin karapara aklama veya terörizmin finansmanı suçları ile ilintili olduğuna yönelik şüpheler bulunması hâlinde mali istihbarat yetkililerine yapılan bildirimdir.[947] Hangi işlemlerin şüpheli olarak nitelenmesi gerektiğine dair genelgeçer ve kesin kurallar belirlenmemiş olup bunun nedeni, suçlulara kuralları öğrenip yapacakları işlemleri bunlar etrafında şekillendirme fırsatı vermemektir.[948] Basit, kural temelli bildirimlerden sakınmak karapara aklayıcılar için görece kolaydır. Örneğin nakit işlem bildirimi eşiği bilindiğinden, suçlular şirinler yöntemiyle parayı bu eşiğin altında kalacak parçalara ayrılmaktadır. Şüpheli işlem bildirimi yoluyla yükümlüler suçla ilişkili olduğunu düşündükleri küçük meblağları da denetim kapsamına sokabileceklerdir.[949]

Bir işlemin şüpheli olarak nitelenip bildirilmesinde uygulanan en önemli ölçütler; işlemi gerçekleştiren müşterinin geçmişi, müşterinin daha önce şüpheli faaliyetlerde bulunup bulunmadığı ve işleme konu paranın miktarıdır.[950] Ayrıca; işlemin uluslararası boyut taşıması, benzer işlemler hakkında soruşturma başlatıldığı bilgisi, uyum görevlilerinin tavsiyesi, işlemin müşteri profilinden beklenenin dışında kalması, işlemin ekonomik hayatın olağan akışına aykırılığı ve kurumun itibarı bakımından üstlendiği risk de göz önünde bulundurulmaktadır. Anılan son ölçüt, kurumların bir çıkarlar dengesini gözetmelerini gerektirmektedir. Kurumlar bildirimde bulunmadıkları her vakada, hesaplanmış bir risk almaktadır.[951]

---

[947] Aykın, **a.g.m.**, s.40; Mali Suçlar Araştırma Kurulu 13 No.lu Genel Tebliği m.3/1/ç uyarınca: "*Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işleme konu malvarlığının; yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına, terörist eylemler için ya da terör örgütleri, teröristler veya terörü finanse edenler tarafından kullanıldığına veya bunlarla ilgili ya da bağlantılı olduğuna dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması hali*" şüpheli işlemdir.

[948] Előd Takáts, "A Theory of "Crying Wolf": The Economics of Money Laundering Enforcement", **Journal of Law, Economics & Organization**, Cilt:27, 2011, Sayı:1, s.33

[949] Takáts, **a.g.m.**, s.33

[950] Çakır, **a.g.e.**, s.69

[951] Antoinette Verhage, "Between the Hammer and the Anvil? The Anti-money laundering-complex and its Interactions with the Compliance Industry", **Crime, Law and Social Change**, Cilt: 52, 2009, Sayı:1, s.22

FATF'ın 20 no.lu Tavsiyesi, önleme tedbiri yükümlülerinin malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığından veya terörizmin finansmanı ile ilişkisi bulunduğundan şüphelenmesi veya şüphelenmek için makul sebepleri bulunması durumunda mali istihbarat kurumuna bildirimde bulunmasının iç hukuklarda zorunlu kılınması istemektedir.[952] Bu önleme tedbiri açısından devletlere tanınan takdir yetkisi nakit işlem bildirimine kıyasen çok daha düşüktür.[953] Palermo Sözleşmesi'nin "*karapara aklama ile mücadele önlemleri*" başlıklı 7. maddesinde de nakit işlem bildiriminin aksine, şüpheli işlem bildirimi sistemi oluşturulmasının taraf devletler açısından zorunlu olduğu öngörülmüştür.[954] İyi niyetle bildirimde bulunmuş finans kurumları ile bunların yönetici ve çalışanlarının müşteri gizliliğini ihlâle dayalı herhangi bir yaptırımdan korunması ve bu kişilerin bildirimde bulunduklarını müşterilerine herhangi bir şekilde açıklamalarının "gizli bilgilerin açıklanması" (*tipping off*) kabul edilip yasaklanması da devletlerin şüpheli işlem bildirimine ilişkin uluslararası yükümlülükleri içindedir.[955]

Ülkemizde 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un FATF tavsiyesiyle aynı doğrultuda kaleme alınmış "*şüpheli işlem bildirimi*" başlıklı 4. maddesi, yükümlülerin malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığına ya da suç işleme amaçlı kullanılacağına dair bilgileri, şüpheleri veya şüphelenme sebeplerinin bulunması durumunda bildirimde bulunmalarını öngörmektedir.[956] İlgili işlem, devamlı işlem bildirim yükümlülüğü kapsamında bildirilmiş olsa dahi şüpheli işlem bildirimi de ayrıca yapılmalıdır.[957]

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun m.4 uyarınca, bildirimde bulunanların kimlikleri açıklanmayacak ve güvenlikleri

---

[952] FATF, **International ...**, s.17
[953] Aykın, **a.g.m.**, s.42
[954] Palermo Konvansiyonu m.7
[955] FATF, **International ...**, s.17
[956] 5549 sayılı Kanun m.4: "*(1) Yükümlüler nezdinde veya bunlar aracılığıyla yapılan veya yapılmaya teşebbüs edilen işlemlere konu malvarlığının yasa dışı yollardan elde edildiğine veya yasa dışı amaçlarla kullanıldığına dair herhangi bir bilgi, şüphe veya şüpheyi gerektirecek bir hususun bulunması halinde bu işlemlerin yükümlüler tarafından Başkanlığa bildirilmesi zorunludur. (2) Yükümlüler, Başkanlığa şüpheli işlem bildiriminde bulunulduğunu, yükümlülük denetimi ile görevlendirilen denetim elemanları ile yargılama sırasında mahkemeler dışında, işleme taraf olanlar dahil hiç kimseye açıklayamazlar. (3) Yükümlülerin hangi faaliyetlerinden dolayı ve hangi usûl ve esaslara göre şüpheli işlem bildiriminde bulunacağı yönetmelikle belirlenir*."
[957] Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik m. 27/4

sağlanacaktır.[958] Yapılan bildirim; müşteriden, kurumun diğer çalışanları ve bağlı birimlerinden ve üçüncü kişilerden gizli tutulacak ve yükümlünün bildiriminden dolayı cezaî veya hukukî hiçbir sorumluluğu doğmayacaktır.[959] Bir görüşe göre, sorumsuzluğa dair bu düzenleme disiplin cezası veya işten çıkarma gibi idarî yaptırımları kapsamaması sebebiyle yetersizdir. Bildirim yükümlülerin yönetsel yaptırımlara tabi tutulacakları korkusuyla bu görevlerini yerine getirmekten kaçınmaları ve bunun da sistemin etkin işleyişine zarar vermesi mümkündür.[960] Karşıt görüş ise, açıkça belirtilmemişse de yönetsel yaptırım bağışıklığının sorumsuzluk hükmü çatısı altında yer aldığını vurgulamakta ve hükmü mevcut şekliyle yeterli bulmaktadır.[961]

bb. Şüpheli İşlem Bildirimi Uygulamasının Eleştirisi

Yasal işlemlerin karapara aklama şüphesiyle bildirilmesi hâlinde bankaya herhangi bir yaptırım uygulanmadığı halde, bildirilmeyen işlemlerin daha sonra karapara aklamayla ilişkili olduğunun anlaşılmasının para cezalarına, kamu yargılaması masraflarına ve kaybedilen saygınlıktan doğan zararlara sebebiyet vermesi; finans kurumlarını tedbirli davranarak gerekmediği ölçüde bildirimde bulunmaya itmektedir.[962] Finans sektörü dışındaki yükümlülerce gerçekleştirilen bildirimler de dikkate alınırsa, malî istihbarat birimi yetkililerin olağan günlük işlemlere dair çok yoğun bir bilgi akışıyla karşılaştığı anlaşılmaktadır.[963]

Şüpheli işlem bildirimleri, yükümlülerin hangi sebeple bildirimde bulunduğunu özetlemekle birlikte tam anlamıyla göstermemektedir.[964] Bunun sebeplerinden biri, şüpheli işlem bildirimi formlarının[965] yapılan ayrıntılı

---

[958] 5549 sayılı Kanun m.10/2: "*Özel kanunlarda hüküm bulunsa dahi şüpheli işlem bildiriminde bulunanlara dair, mahkeme dışında, üçüncü kişi, kurum ve kuruluşlara bilgi verilemez. Bu kişilerin kimliklerinin saklı tutulması ve güvenliklerinin sağlanması için mahkemece gerekli önlemler alınır.*"

[959] Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik m.29; 5549 sayılı Kanun m.10

[960] Hasan Dursun, "Bankacılık Yoluyla Kara Para Aklanılması Ve Alınması Gereken Karşı Önlemler", **Kamu-İş**, Cilt:10, 2008, Sayı:2, s.124

[961] Çakır**, a.g.e.**, s.74

[962] Takáts, **a.g.m.**, s.34; Aydın, **a.g.e.**, s.188

[963] Vlcek, **a.g.m.**, s.27

[964] Takáts, **a.g.m.**, s.33

[965] Şüpheli işlem bildirimleri, gerek dünya genelinde gerek ülkemizde yetkililerce hazırlanmış sabit formların yükümlülerce doldurulması yoluyla gerçekleştirilmektedir. Mali Suçları Araştırma Kurulu'nca yükümlünün faaliyet gösterdiği sektör temel alınarak hazırlanmış şüpheli işlem bildirim formları için bkz. MASAK, "Sektörel Şüpheli İşlem Bildirim Rehberleri",

değerlendirmeleri yansıtma fırsatı vermemesidir. Ayrıca yükümlünün çıkarımlarına ulaşmada kullandığı meslekî uzmanlık ve tecrübe, müşteriyle ilgili gözlemler ve takdir yetkisine dayanan değerlendirme de doğası gereği bütünüyle somutlaştırılmaya uygun değildir. Ek olarak, finans kurumları gelecekte olumsuz sonuçlarla karşılaşmaktan, özellikle de itibarlarına zarar gelmesinden çekindiklerinden bildirimlerinin arkasında yatan bazı nedenleri belirtmekten kaçınabilirler. Örneğin, şüphede müşterinin etnik kökeninin rolü olduğu hâllerde bir bankanın ayrımcı yaklaşımı kamuoyunda sert tepkilere yol açabilir. Dolayısıyla şüpheli işlem bildirim formlarının bir işlenmemiş bilgi aktarım yöntemi olduğu söylenmektedir.[966]

Şüpheli işlem bildirimleri gibi işlenmemiş ve detaylı bir tablo çizmeyen bilgi aktarım yöntemleri söz konusu olduğunda bildirimlerin az sayıda olması tercih edilmektedir.[967] Fazladan bildirimler bilgiyi seyreltecek ve mevcut bildirimlerin değerini düşürecektir. Bir kurumun bütün işlemleri denetleyip bildirdiği varsayımında, bildirimlerin tamamı işlevsizleşir.[968] Veri toplamaya ilişkin artan dayatmalar teknolojik gelişmelerin verilerin değerlendirilmesinde sağladığı kolaylıktan bahsedilerek savunulsa da, bu dayatmaların gerçekte yarattığı sonuç şüpheli işlemlerin bir kat daha gizlenmesidir. Teknolojiden yararlanılarak yapılan veri analizlerinin yanlış sonuçlar üretme ihtimali, bilinmeyen bir terör zanlısını açığa çıkarma ihtimalinden daha yüksektir.[969] Yanlış sonuçların elenmesi sorumluluğu ise, belli ölçüde yerel finans kurumlarına dağıtılmakta ve bunlardan bir nevi ön soruşturma yapmaları istenmektedir.[970]

Karapara aklamayla mücadelede özel sektör yükümlülerinin bu şekilde görevlendirilip görevlerini ihmal ettiklerinde cezalandırılmaları hem teorik hem pratik sakıncaları sebebiyle eleştirilmiştir.[971] Teorik açıdan, vatandaşların bir kısmının zorunlu muhbirlik rolüne atanmasının devlet-vatandaş dengesine etkilerinin

---

http://www.masak.gov.tr/tr/content/sektorel-supheli-islem-bildirim-rehberleri/2358, Erişim Tarihi: 24.05.2019, 03:41

[966] Takáts, **a.g.m.**, s.33

[967] Takáts, **a.g.m.**, s.47

[968] Takáts, **a.g.m.**, s.47

[969] Vlcek, **a.g.m.**, s.27

[970] Vlcek, **a.g.m.**, s.28

[971] Petrus C. Van Duyne/Marc S. Groenhuıjsen/A.A.P. Schudelaro, "Balancing Financial Threats and Legal Interests in Money-Laundering Policy", **Crime, Law & Social Change**, Cilt:43, 2005, Sayı:2-3, s.141

yeterince incelenmediği belirtilmektedir.[972] Banka-müşteri, avukat-müvekkil gibi gizlilik temelli ilişkiler önleme tedbirleri yükümlülükleriyle yapısal bir değişime uğramıştır.[973] Birleşik Krallık'ta bir boşanma davasıyla ilgilenen avukatın vergi kaçakçılığı yaptığını düşündüğü müvekkili aleyhine şüpheli işlem bildiriminde bulunmasının ardından aile mahkemesi hâkiminin Birleşik Krallık Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerleri Kanunu'nun[974] boşanma esnasındaki mal paylaşımlarına da uygulanacağına karar vermiş olması bu değişimin genişliğini gözler önüne sermektedir.[975] Devletin bireyler üzerinde sahip olduğu gücün ve geçmişte kişisel alanda yer aldığı kabul edilen bilgilere erişme olanağının artması ve yalnızca karapara aklayıcılar ile teröristlerin değil herkesin, devamlı olarak gözetlenmesinin normalleştirilmesi; demokratik toplumların belirleyici özelliği olan çoğunluğun özgürlüğü fikri açısından soru işaretleri yaratmaktadır.[976] Karapara aklayıcılar ile kanuna saygılı vatandaşlar arasındaki fark, ikinci kategorinin finansal gözetimi dolanmaya yarayan yöntemlere ilgisinin olmaması ve dolayısıyla daha fazla gizlilik ihlâline maruz kalmasıdır.[977]

Pratik sakınca ise, sistemin gerçek bir değerlendirmeye tabi tutulmayacak on binlerce bildirimle tıkanması, yeterince bildirimde bulunmama korkusunun karapara aklama mevzuatıyla uyumluluğun itici gücü olarak suçun önlenmesi isteğinin yerini almasıdır.[978] Nitekim 2018'de Türkiye Bankalar Birliği ve MASAK tarafından düzenlenen çalıştayda, Türkiye Bankalar Birliği Yönetim Kurulu Başkanı ülkemizde de önemsiz konularda her yıl yüz binlerce şüpheli işlem bildirimi yapıldığını belirtmiş ve bunun hem müşteriler açısından olumsuz sonuçlar doğurduğunun hem de karapara aklamayla mücadele hedefinden sapılmasına yol açtığının altını çizerek "*biz bildirelim, MASAK karar versin*" yaklaşımını eleştirmiştir.[979] Dönemin Maliye

[972] Van Duyne/Groenhuıjsen/Schudelaro, **a.g.m.**, s.141
[973] Vlcek, **a.g.m.**, s.27
[974] Proceeds of Crime Act (POCA), 2002 c. 29, Royal Assent Date:24.06.2002; http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/29/contents, Erişim Tarihi: 06.05.2020, 02.16
[975] P v P (ANCILLARY RELIEF: PROCEEDS OF CRIME), [2003] EWHC 2260 (Fam), Famili Division, Dame Elizabeth Butler-Sloss P, 08.10.2003
[976] Vlcek, **a.g.m.**, s.36-37
[977] Vlcek, **a.g.m.**, s36
[978] Van Duyne/ Groenhuıjsen/ Schudelaro , **a.g.m.**, s.141
[979] Hüseyin Aydın, "TBB-MASAK Çalıştayı Açılış Konuşmaları", **Bankacılar Dergisi**, 2018, Sayı:105, s.16

Bakanı da aynı eleştiriyi yineleyerek şüpheli işlem bildirimi sayısında değil, önleme usullerinin kalitesinde artış sağlanmasının önemine dikkat çekmiştir.[980]

Sistemi anlamsızlaştıracak yoğunlukta şüpheli işlem bildiriminde bulunulmasının önüne geçmek için çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Bunlardan ilki, bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde uygulanan yaptırımların gözden geçirilmesidir. Yaptırımlar, finans kurumlarını karapara için rekabet etmekten alıkoyacak yükseklikte tutulmalı; ancak korumacı bir tavır takınıp haddinden fazla bildirimde bulunmalarına neden olacak kadar da yüksek olmamalıdır.[981] İkinci olarak, şüpheli işlem bildirimlerinin bankalar açısından ücrete tabi olması önerilmiştir. Her bir bildirim, diğerlerinin bilgi taşıma değerini seyreltmekte; ancak bankalar yaptıkları bildirimlerin doğurduğu bu zararın etkisini herhangi bir biçimde hissetmemektedir. Şüpheli işlem bildirim ücreti, bilginin seyreltilmesinden doğan dolaylı masrafların fiyatlandırılarak bankalara yüklenmesi anlamına gelecektir.[982]

d. Uyum (*Compliance*) Programları ve Uyum Görevlisi

Önleyici tedbir yükümlülerinin karapara aklamayla mücadeledeki görev ve sorumlulukları belirlenirken, yükümlülerin kurum içi düzenine değil, mücadeledeki işlevlerini etkin biçimde yerine getirip getirmediklerine odaklanılmaktadır.[983] Amaçlanan, bir yandan yükümlülerin risk temelli yaklaşımı benimsediğinden emin olurken bir yandan da yapılanma biçimlerine yönelik müdahaleyi düşük tutmaktır. Mevzuata uygunluk sağlandığı sürece, bunun hangi kurum içi usullerle gerçekleştirileceğine dair serbestlik söz konusudur.[984]

Diğer yandan, suçluların karaparayı yetkililerin dikkatini çekmeden malî sisteme dâhil edebilmek için devamlı yeni yöntemler peşinde olmaları, yükümlülerin mücadele yollarını ve araçlarını sık sık güncelleyebilmelerini ve belli kalıplar içine sıkışmamalarını gerektirmektedir.[985] Bu doğrultuda, iç denetim kavramı basit hesap

---

[980] Naci Ağbal, "TBB-MASAK Çalıştayı Açılış Konuşmaları", **Bankacılar Dergisi**, 2018, Sayı:105, s.21
[981] Takáts, **a.g.m.**, s.57
[982] Takáts, **a.g.m.**, s.58
[983] Pietro Pavone/Francesco Parisi, "Compliance and Corporate Antimoney Laundering Regulation", **Journal of Governance and Regulation**, Cilt:7, 2018, Sayı:2, s.7-8
[984] Pavone/Parisi, **a.g.m.**, s.7
[985] Pavone/Parisi, **a.g.m.**, s.8

denetimlerinden özel risk yönetim politikalarına evrilmiş ve böylece uyum programları ortaya çıkmıştır.[986] "Uyum programı"; karapara aklamaya ve terörizmin finansmanına ilişkin risklerin saptanması ve değerlendirilmesini, önlemlerin alınmasını ve kurumun tamamını içeren politikalar, denetim planları ve usulleri geliştirilmesini ifade etmektedir.[987]

Önleme tedbiri yükümlülerinin karapara aklama ve terörizmin finansmanıyla mücadele mevzuatını tam olarak uygulamalarını sağlamayı üstlenen kişiler "uyum görevlisi" *(compliance officer*) olarak adlandırılmakta ve bu unvanı taşıyanlar, mali istihbarat birimlerine bildirimde bulunmanın ötesine geçen bir işleve sahip olmaktadır. [988] Uyum görevlileri, yükümlülerin karapara aklamayla mücadele sürecine kendilerinden beklendiği üzere, tam ve etkin şekilde katılmalarını sağlamaktadır.[989] Uyum görevlilerinin işlevlerini gerçekleştirebilmeleri için; görev tanımı ve usullerinin kesin çizgilerle belirlenmesi, fon ve personel desteklerinin bulunması, müşterilerin kimliğine ve işlem geçmişlerine erişimlerinin eksiksiz ve hızlı olması ve bu kişilere kurum içi hiyerarşide belli bir bağımsızlık sağlayacak üst düzey yönetici kadroları verilmesi gerekmektedir.[990]

Uyum görevlisi atanması, ilk defa 1999'da Suç Gelirlerine İlişkin Aklama, El Koyma ve Uluslararası İşbirliğine Dair Birleşmiş Milletler Model Kanunu'yla (*Model Legislation on Laundering, Confiscation and International Cooperation in Relation to the Proceeds of Crime*) kredi ve finans kurumlarına yönelik olarak gündeme gelmiştir.[991] Güncel olarak FATF'in 18 no.lu Tavsiyesi, finans sektörü dışında kalan önleme tedbiri yükümlülerinin de karapara aklama ve terörizmin finansmanına karşı uyum programları uygulamasının zorunlu kılınmasını istemektedir.[992] FATF'e göre bu programlar; mevzuata uyumluluk denetimi dâhil iç politikalar, usuller ve denetimler, kurum çalışanları için sürekli eğitim ve sistemin etkin işleyişini sınayacak bağımsız bir denetim usulü unsurlarından oluşmalıdır. Alınacak önlemlerin türü ve yoğunluğu, işletmenin büyüklüğü ile karşılaştığı riskler göz önüne alınarak belirlenecektir. Uyumluluk denetimi için, kurumun yönetim

[986] Pavone/Parisi, **a.g.m.**, s.8
[987] Pavone/Parisi, **a.g.m.**, s.9
[988] Aykın, **a.g.m.**, s.55; Değirmenci, **a.g.e.**, s.266
[989] Dülger, **a.g.e.**, s.120
[990] Aykın, **a.g.m.**, s.55; Değirmenci, **a.g.e.**, s.266
[991] Değirmenci, **a.g.e.**, s.265
[992] FATF, **International ...**, s.16-17

kadrosunda yer alacak ve bu sayede işlevini üstlerinin etkisi altında kalmaksızın yerine getirecek bir uyum görevlisinin atanması gerekmektedir.[993]

Gemişte ülkemizde uyum görevlisinin yalnızca bankalarda bulunacağı ve özen tedbiri yükümlülükleriyle sınırlı faaliyet göstereceği kabul edilmekteyken, bu anlayışın artık terk edildiği ve FATF'in yaklaşımının benimsendiği görülmektedir.[994] 2008'de yürürlüğe giren Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik, uyum görevlisi istihdam edip uyum programı oluşturacak yükümlüler kapsamında; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile kalkınma ve yatırım bankaları hariç bankaları, sermaye piyasası aracı kurumlarını, sigorta ve emeklilik şirketlerini ve bankacılık faaliyetiyle sınırlı olmak üzere Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü'nü göstermektedir. [995] Diğer yandan "*Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile kalkınma ve yatırım bankaları, bankalar dışında banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz kuruluşlar, kambiyo mevzuatında belirtilen yetkili müesseseler, finansman ve faktoring şirketleri, reasürans şirketleri, finansal kiralama şirketleri, ödeme kuruluşları, elektronik para kuruluşları, portföy yönetim şirketleri, kargo şirketleri ve sermaye piyasası mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti veren kuruluşlar*" uyum programı oluşturma yükümlülüğü altında bulunmamakta ve salt uyum görevlisi atamaktadır.[996]

Mevzuatın uyumluluğa ilişkin getirdiği yükümlülükler dışında, yasal boyuta paralel olarak etkisini gösteren bir ticarî boyuttan söz etmek de mümkündür. Günümüzde kara para aklamayla mücadeleye destek niteliğinde bir dizi hizmet sunan ve yazılım sağlayıcılar, yüksek riskli kişi veritabanları, denetim şirketleri, uyum görevlileri ve yardımcı personele eğitim sunan şirketlerden oluşan, "uyumluluk endüstrisi" olarak adlandırılabilecek yeni bir sektör gelişmiştir. [997] Uyumluluk endüstrisi, kurumların saygınlıklarıyla ilintili risk yönetimine duydukları ihtiyaçtan

[993] FATF, **International ...**, s.77
[994] Aykın, **a.g.m.**, s.55
[995] Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik m.4/1 (RG Tarih: 16/9/2008, Sayı: 26999)
[996] Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik. m.29
[997] Verhage, **a.g.m.**, s.15

faydalanmakta ve uyumluluğun yalnızca hukukî değil, ticari avantajlar da sağlayacağı yönünde reklam yaparak talebi arttırmaktadır.[998]

Finans sektörünün rekabetçi yapısı da karapara aklamayla mücadele politikalarının genişlemesine hizmet etmektedir. Bu sektörde kalıcı olabilmenin temelinde saygınlık yatmaktadır. Karapara aklamaya karşı önlem alma konusunda yeterince kararlı bir görüntü sergilemeyen bankalar, saygınlıklarını yitirmekte ve rakipleri tarafından sektörün dışına itilmektedir.[999] Karapara aklama sorununun görünürlüğünün yüksek olması, bankaları mevcut riskin gerektirdiğinin de ötesinde önlemler almaya itmektedir. Dış denetim alanında uluslararası kabul gören dört büyük firmadan biri olan PWC'nin 2007 senesinde gerçekleştirdiği bir ankette, katılanların %12'si karapara aklamanın kurumları açısından ciddi bir tehdit oluşturduğunu belirtmiş; ancak kurum içerisinde karapara aklama olgusunu saptadıklarını söyleyenlerin oranı %4'te kalmıştır.[1000] Kurumlar, hesap verebilirlik adına fazladan şüpheli işlem bildirimlerinde bulundukları gibi, aleyhlerinde doğacak olumsuz sonuçlardan çekinerek aşırıya kaçabilen denetim yükümlülüklerini de kabullenmektedir.[1001] Bu bağlamda, kurumların önceliği karapara aklama suçuyla mücadeleden ziyade itibarlarının zedelenmesinin ve yaptırıma uğrama tehlikesinin önüne geçmeye verdiği söylenebilmektedir.[1002]

3. Mali İstihbarat Birimleri (*Financial Intelligence Units*)

a. Genel Olarak

Ülkelerin karapara aklamayla mücadele mevzuatı gereği kurulan, önleme tedbiri yükümlüleri tarafından yapılan bildirimleri değerlendirip gerekirse soruşturma makamlarına iletmekle yükümlü kurumlar "malî istihbarat birimleri" olarak adlandırılmaktadır.[1003] Malî istihbarat birimleri, farklı kaynaklardan gelen bilgileri birleştirerek tek tek yükümlülerin fark edemeyeceği suç emarelerini tespit edebilen

[998] Verhage, **a.g.m**, s.16
[999] Verhage, **a.g.m.**, s.12
[1000] Verhage, **a.g.m.**, s.13
[1001] Verhage, **a.g.m.**, s.28
[1002] Verhage, **a.g.m.**, s.30
[1003] Değirmenci, **a.g.e.**, s.267; İlkay Akyay, "Mali İstihbarat Birimi (MİB) Kurulması, Fonksiyonları, Tipleri ve Karşılaştırmaları", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008, s.280

ve karapara aklamaya ve/veya terörizmin finansmanına ilişkin soruşturma gerektiren durumları ortaya çıkaran merkezî kurumlardır.[1004]

Bildirim ve kayıt tutma yükümlülükleri sonucu ortaya çıkan büyük miktarda malî bilginin belirli incelemelerden geçmeden adlî makamlara faydalı olması mümkün değildir. Malî istihbarat birimleri, olası ekonomik suçlara dair bilgileri etkin incelemelerden geçirebilecek donanıma sahiptir.[1005] Devamlı bir değişim halinde olan karapara aklama yöntemlerinin takibinin uzmanlık gerektirmesi de, malî istihbarat birimlerine ihtiyaç duyulmasını sonuçlamaktadır.[1006]

Karapara aklama ve terörizmin finansmanı sınır aşan suçlar olduğundan, malî bilgilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde paylaşılması ve farklı ülkelerin mali istihbarat birimleri arasında güçlü bir iletişimin bulunması şarttır.[1007] Malî istihbarat birimlerinin karapara aklamayla mücadelede birbirlerine destek sağlamak amacıyla oluşturduğu, resmî nitelik taşımayan uluslararası bir ağ olan ve alanında uluslararası standartları belirleyen Egmont Grubu'nun (*Egmont Group of Financial Intelligence Units*) 2004 senesinde terörizmin finansmanını da içerecek şekilde güncellediği Kuruluş Şartı'na göre; "*Ülkeler şüpheli işlem bildirimleri ile karapara aklama suçu, öncül suçlar ve terörizmin finansmanına ilişkin diğer bilgileri toplayıp analiz edecek ve bu analizlerin sonuçlarını gerekli makamlara iletecek birer ulusal merkez vasfı taşıyan malî istihbarat birimleri kurmalıdır. Malî istihbarat birimleri, bildirim yükümlülerinden ek bilgi edinebilmeli ve işlevlerini tam anlamıyla yerine getirebilmelerini sağlayacak malî ve idarî veriler ile kolluk verilerine hızlı erişime sahip olmalıdır.*"[1008] Egmont Grubu'nun yeni malî istihbarat birimi tanımı, FATF'in 29 no.lu Tavsiyesi ile birebir örtüşmektedir.[1009] BM Yolsuzluğa Karşı Mücadele Sözleşmesi'nin 58. maddesinde de, taraf devletlerin yolsuzluk kaynaklı karaparanın aktarımının engellenmesine ve bu karaparanın geri alınmasına yönelik işbirliği

---

[1004] Cox, **a.g.e.**, s.31
[1005] Schott, **a.g.e.**, s.VII-2
[1006] Waleed Alhosani, **Anti-Money Laundering: A Comparative and Critical Analysis of the UK and UAE's Financial Intelligence Units**, London: Palgrave Macmillan UK, 2016, s.5
[1007] Schott, **a.g.e.**, s.VII-4
[1008] Schott, **a.g.e.**, s.VII-3; Egmont Grubu'nun 1996 yılında yaptığı ilk tanıma göre; mali istihbarat birimi, " *Aklamaya mücadele için (i) suçtan kaynaklandığından şüphelenilen malvarlığı değerlerine ilişkin veya (ii) ulusal mevzuat veya düzenlemelerce zorunlu kılınan mali bilgileri kabul eden (ve yetkili olduğu sınırlar dahilinde talep eden), analiz eden ve yetkili otoritelerle ileten merkezi, ulusal bir kuruluştur.*"; EGMONT, **a.g.e.**, s.5
[1009] FATF, **International ...**, s.95

yükümlülüklerini yerine getirebilmek için malî istihbarat birimleri kurmaları tavsiye edilmektedir.[1010]

Malî istihbarat birimleri polis teşkilatının içinde, savcılığa bağlı olarak, adalet, içişleri veya maliye gibi bakanlıklar altında kurulabilmekte; hiyerarşik yapılanmaları adlî model, idarî model, polis modeli veya karma modele göre belirlenebilmektedir.[1011] FATF, bu konuyu üye ülkelerin tercihine bırakmaktadır.[1012] Önemli olan, oluşturulan birimlerin bilgi toplama, bilgiyi analiz etme ve yayma şeklinde sıralanan üç çekirdek işlevi yerine getirmesidir.[1013] Mali istihbarat birimleri; çekirdek işlevlerinin yanı sıra alanlarına ilişkin araştırma yapmak, hükümete ve kurumlara tavsiyelerde bulunmak ve özen tedbiri yükümlülerine geribildirim sağlamak gibi ikincil görevler de üstlenmektedir.[1014]

Hiyerarşik yapılanma türünün seçilmesinde; başta ulusal hukuk sistemi, ulusal karapara aklamayla mücadele mevzuatının yapısı, siyasi, geleneksel ve kültürel özellikler olmak üzere, ilgili ülkenin şartları belirleyici olacaktır. [1015] Malî istihbarat birimlerinin mevcut bir otorite bünyesinde şekillendirilmesi durumunda dahi çekirdek işlevleri açısından bu otoriteden farklılaşması ve bağımsız hareket yeteneğini güvence altına alacak özerkliğe ve kaynaklara sahip olması beklenmektedir. Devlet, siyaset veya özel sektörden gelebilecek baskılar da bu kapsamda engellenmelidir.[1016]

Malî istihbarat birimlerinin birinci işlevi olan "bilgi toplama", en azından şüpheli işlem bildirimlerinin ve ayrıca ulusal mevzuatların bildirimini zorunlu kıldığı diğer hususlara dair raporların kabulünden ibarettir.[1017] Çoğu örnekte, önleme tedbiri yükümlüleri ortada bir suç olup olmadığını tespit edebilecek durumda bulunmadıklarından ve müşteriden ek bilgi talebinde bulunmak gizli bilgilerin açıklanması (*tipping off*) riski teşkil edeceğinden, konuyu uzman bir kuruluşa

[1010] UN Convention Against Corruption m.58
[1011] Değirmenci, **a.g.e.**, s.267-268
[1012] FATF, **International ...**, s.95
[1013] Schott, **a.g.e.**, s.VII-4; Akyay, **a.g.e.**, s.280
[1014] Alhosani, **a.g.e.**, s.93-94
[1015] Alhosani, **a.g.e.**, s.22
[1016] FATF, **International ...**, s.97; ; Akyay, **a.g.e.**, s.281, 291
[1017] FATF, **International ...**, s.95

iletmeleri gerekmektedir.[1018] Başta bankalar olmak üzere yükümlülerin tedbirli davranarak fazla sayıda bildirimde bulunduğu da göz önüne alınırsa, malî istihbarat kurumları yoğun bir bilgi akışının odağında yer almaktadır. Bu verilerin değeri, birimin yapacağı analizde yatmaktadır.

Mali istihbarat birimlerinin "analiz" işlevi; karapara aklama veya terörizmin finansmanına ilişkin olası bir soruşturmada kanıt teşkil edecek bilgilerin anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde toplanmasını, bu bilgilerden faydalanılarak zanlıların faaliyetlerine dair varsayımlar üretilmesini ve karapara aklama ve terörizmin finansmanında yeni eğilimler ile yöntemlerin saptanarak ülke mevzuatındaki zayıf noktaların ortaya çıkarılmasını ifade etmektedir.[1019]

Mali istihbarat birimlerinin "bilgi yayma" işlevini, ikisi ulusal biri uluslararası düzeyde gerçekleşen üç aşamada değerlendirmek mümkündür. Bunlardan ilki, bilginin analizi sonucu karapara aklama veya terörizmin finansmanı suçlarının işlendiği kanaatinin oluşması hâlinde ilgili dosyanın, ülkenin iç hukukuna bağlı olarak kolluk kuvvetlerine veya savcılığa iletilmesidir.[1020] İkinci olarak, erişilen bulgular diğer yetkililerle paylaşılarak bunların işlevlerini yerine getirmelerine yardımcı olunmaktadır. Karapara aklama veya terörizmin finansmanına değilse de idarî bir kural ihlâline işaret eden veya istatistik oluşturmakta kullanılabilecek veriler bu kapsamda iletilmektedir. Son olarak, yabancı ülke malî istihbarat birimleriyle iki tarafın da yararına olacak şekilde bilgi alışverişi yapılmaktadır.[1021]

b. Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK)

Ülkemizin malî istihbarat birimi; 1997 senesinde mülga 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun uyarınca idarî modele göre, doğrudan Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak kurulmuş Mali Suçları Araştırma Kurulu

[1018] Alhosani, **a.g.e.**, s.89
[1019] Schott, **a.g.e.**, s.VII-6-VII-8; Alhosani, **a.g.e.**, s.90-91
[1020] Alhosani, **a.g.e.**, s.92
[1021] Alhosani, **a.g.e.**, s.93; Akyay, **a.g.e.**, s.291

Başkanlığı'dır (MASAK).[1022] MASAK, 1998'den beri yukarıda bahsi geçen Egmont Grubu'na da üyedir.[1023]

2006'da 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un yürürlüğe girmesiyle MASAK'ın görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiş, bu madde 2018'de Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında KHK ile iptal edilmiştir.[1024] MASAK'ın görev ve yetkileri, güncel olarak 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde gösterilmektedir. Bu son düzenleme, hükümet sisteminin değişmesinin sonucu olup 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 19. maddesinin içeriği herhangi bir değişiklik yapılmaksızın olduğu gibi 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 231. maddesine aktarılmıştır. MASAK, Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde bir hizmet birimi olarak faaliyet göstermektedir.[1025]

MASAK, malî istihbarat birimlerine ilişkin uluslararası standartlarla uyumlu olarak bilgi toplamakta, analiz ve değerlendirme yoluyla malî istihbarat üretmekte, önleme tedbiri yükümlülerini denetlemekte, diğer ülke malî istihbarat birimleriyle ilişki kurmakta, karapara aklama suçuna dair uzmanlık gerektiren incelemeleri yapmakta ve gerektiğinde idarî yaptırımlar uygulamaktadır. [1026] 2018 yılında toplam 41 önleme tedbiri yükümlüsüne 18.008.832 TL idarî para cezası uygulanmış olup bu meblağ, son beş yıldaki en yüksek tutardır.[1027] Ayrıca aynı sene içerisinde 222.743 şüpheli işlem bildirimi alınmış, 59 yükümlü denetlenmiş ve karapara aklama ve terörizmin finansmanı dosyalarına ilişkin değerlendirmeler ortalama 6 ayda tamamlanmıştır. [1028] 15 Temmuz darbe girişiminin ardından terör örgütü üyesi olduğundan şüphelenilen kişilere karşı yürütülen soruşturmalarda MASAK raporlarına düzenli olarak başvurulmasının kurumun iş hacminde yarattığı ani ve

[1022] 4208 sayılı Kanun, Çakır, **a.g.e.**, s.82
[1023] Bello, **a.g.e.**, s.34; Aykın, **a.g.m.**, s.63; MASAK, **2017 yılı Faaliyet Raporu**, s.53, http://www.masak.gov.tr/userfiles/file/2017_Faaliyet_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 06.03.2019, 23:20
[1024] 5549 sayılı Kanun m. 19: KHK/703
[1025] 1 sayılı CB Kararnamesi, m.219/1/i
[1026] Dülger, **a.g.e.**, s.126; MASAK, **2017 yılı Faaliyet Raporu**, s.9
[1027] MASAK, **2018 yılı Faaliyet Raporu**, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/FAAL%C4%B0YET-RAPORU-v7.pdf, Erişim Tarihi: 15.03.2020, 13:51, s.45-46
[1028] MASAK, **2018 yılı Faaliyet Raporu**, s.67, 64

kurum kapasitesiyle orantısız artışın analiz ve değerlendirme sürelerini uzattığı ifade edilmektedir.[1029]

C. Karşılaştırmalı Hukukta Karapara Aklama Suçu

Karaparayla etkin mücadelenin gerektirdiği uluslararası işbirliğinin ve bu çalışmanın önceki kısımlarında incelenmiş belgelerle devletlere getirilen yükümlülüklerin sonucunda, karapara aklama suçu neredeyse evrensel olarak iç hukuklara girmiş ve büyük oranda birbirini anımsatan şekillerde düzenlenmiştir. Hem karaparaya karşı uluslararası bakış açısının hem de ceza kanunumuzda yer alan karapara aklama suçlarının daha iyi anlaşılabilmesi için, çalışmanın bu kısmında bu suç tipinin karşılaştırmalı hukukta düzenleniş biçimleri incelenecektir.

1. Anglo-Sakson Ülkelerinde Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

a. Amerika Birleşik Devletleri'nde Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

Amerika Birleşik Devletleri'nde karapara aklama suçları, büyük ölçüde ABD Federal Yasası'nın (*US Code*) 1956 ve 1957. Kısımlarında düzenlenmekte ve diğer federal yasalarla desteklenmektedir.[1030] ABD Federal Yasası'nın 1956. Kısım'ı suçun temel, uluslararası ve kolluk mensuplarının yönlendirmesiyle gerçekleşen biçimlerini ele alırken, 1957. Kısım suçun parasal işlemler yoluyla gerçekleşen hâlini düzenlemektedir.

Karapara aklamanın temel biçimine dair düzenleme, bir malî işleme tabi tutulan malvarlığının hukuka aykırı bir faaliyetten kaynaklandığını bilerek bu işlemi gerçekleştiren ya da gerçekleştirmeye teşebbüs eden kişilerin cezalandırılmasına yöneliktir. Suçun oluşması için; failde anılan hukuka aykırı faaliyetin devamlılığını

[1029] MASAK, **2018 yılı Faaliyet Raporu**, s.64; Ayrıca bkz. Mustafa Taşkın, **Türk Hukukunda Mafya (Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri) ve Karaparayla Mücadele**, Ankara: Yargı Yayinevi, 2004, s.129 (Yazar; karapara aklama suçu şüphesiyle hazırlık soruşturması yürüten Cumhuriyet savcılarının MASAK'tan yardım alırken bürokratik engeller dolayısıyla zaman kaybettiğinden ve çok sayıda kurum içi yazışma yapılmasının soruşturmanın gizliliğini tehlikeye attığından bahisle mevcut sistemi eleştirmektedir. Bu görüşe göre, MASAK Adalet Bakanlığı'na bağlı olmalı ve Adlî Tıp Kurumu gibi resmî bilirkişi kabul edilmelidir. Böylece soruşturma daha hızlı yürütülebilecektir.)

[1030] Charles Doyle, **Money Laundering: An Overview of 18 U.S.C. § 1956 and Related Federal Criminal Law**, Washington D.C.: CRS, 2017, s.1

sağlama veya vergi kaçırma kastı veya işlemin kısmen veya bütünüyle malvarlığının doğasını, yerini, kaynağını, mülkiyetini veya denetimini gizleme, olduğundan farklı gösterme ya da bildirim yükümlülüklerini dolanma amacını taşıdığı bilgisi aranmaktadır. Karapara aklamanın temel biçimi, 500 bin Amerikan doları ve işleme tabi malvarlığı değerinin iki katı arasından yüksek olanı üst limit oluşturacak şekilde adli para cezası ve/veya 20 yıla kadar hapis cezası yaptırımına bağlıdır.[1031] Bu suçtan mahkûmiyete hükmedilmesi için failin öncül suça dair kesin ve ayrıntılı bilgi sahibi olması ve hatta suç tipini bilmesi aranmamakta; malvarlığı değerlerinin bir suçla bağlantısından haberdar olması yeterli kabul edilmektedir. Gerek bu paragrafta gerek ABD Federal Yasası 1956. Kısımda yer alan diğer paragraflarda tanımlanan suçlar bakımından; failin anılan bilgiye sahip olduğu, şüphe uyandırması beklenen somut şartların varlığından çıkarılabilmektedir.[1032]

Karapara aklamanın uluslararası biçimi; parasal araçları veya fonları yurt içinden yurt dışına ya da yurt dışından yurt içine nakleden, ileten, aktaran veya bu fiileri gerçekleştirmeye teşebbüs edenler bakımından oluşmaktadır. Suçun oluşması için failin belirlenen hukuka aykırı eylemlerin devamlılığını sağlamak kastıyla veya malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını ve seçimlik hareketlerden birinin kısmen veya bütünüyle malvarlıklarının doğasını, yerini, kaynağını, mülkiyetini veya denetimini gizleme, olduğundan farklı gösterme ya da bildirim yükümlülüklerini dolanma amacı taşıdığını bilerek hareket etmesi aranmaktadır. İspat yükü ve yaptırım, temel karapara aklama suçuyla aynıdır.[1033] Belirlenen hukuka aykırı fiillerin devamlılığını sağlama kastıyla hareket edilen hallerde, fon veya parasal araçların yasa dışı olması aranmayacaktır.[1034]

ABD Federal Yasası 1956. Kısım altındaki üçüncü karapara aklama suç tipi; gizli görevdeki kolluk kuvveti üyelerinin kışkırtıcı ajan[1035] rolü üstlenerek, karapara aklayıcıda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini bir öncül suçun işlenişini

[1031] 18 U.S.C. 1956 - Laundering of Monetary Instruments (a)(1); https://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Documents/18usc1956.pdf, Erişim Tarihi: 06.05.2020, 02.21
[1032] Doyle, **a.g.e.**, s.3
[1033] 18 U.S.C. 1956 - Laundering of Monetary Instruments (a)(2)
[1034] Doyle, **a.g.e.**, s.7
[1035] "Kışkırtıcı ajan" ("ajan provokatör"), suçluların soruşturulup kovuşturulmasını ve sonuç olarak haklarında hüküm kurulmasını sağlamak veya kolaylaştırmak amacıyla onları suç işlemeye yönelten kişileri ifade etmektedir. (Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, Ankara:Savaş Yayınevi, 2014, s. 316); Ayrıntılı bilgi için bkz. Ozan Ercan Taşkın, **Kışkırtıcı Ajan**, Ankara: Seçkin, 2011; Halid Özkan, **Ceza Hukukunda Azmettirme**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013

sürdürmekte kullandıklarına dair yanlış bir inanç uyandırdıkları hâller göz önünde tutularak düzenlenmiştir.[1036] Bu hükümlerin uygulama alanı bulabilmesi için, karapara aklayıcıyı hatalı kanaate itenin bir kolluk kuvveti üyesi veya karapara aklamaya dair kanun ihlâllerini soruşturma ve kovuşturma yetkisine sahip federal ajanların talimatı veya onayıyla hareket eden bir başka kişi olması gerekmektedir.[1037] Maddenin yerleşik uygulaması; gizli görevdeki kolluk personelinin faile açıkça karaparadan söz etmesinin gerekmediği, makul bir insanın karaparanın varlığına dair çıkarımda bulunmasını sonuçlayacak şartların yaratılmasının yeterli olduğu yönündedir.[1038]

Kolluk üyesinin yönlendirmesiyle gerçekleşen karapara aklama suçuna ilişkin yapılacak yargılamalarda fail yetkililerce kanuna aykırı davranmaya teşvik edildiğinden, failin hükümet ajanlarıyla temasa geçmeden önce de suç işlemeye eğilim gösterdiğinin makul şüphenin ötesinde ispat edilmesi gerekmektedir.[1039] Bu kapsamda, failin karakteri ve itibarı, karapara aklama suçunu işlemeye ilişkin ilk teklifin ajandan gelip gelmediği ve ajanca yapılan teşvikin niteliği, failin direnip direnmediği ve kâr amacının varlığı değerlendirilmektedir.[1040] Mahkemelerin genel eğilimi, faillerin kandırıldıkları yönündeki savunmalarını kabul etmeme yönünde olmuştur.[1041]

ABD Federal Yasası 1957. Kısım'da ise, suçun işlemsel biçimi yaptırıma bağlanmıştır. Buna göre, değeri 10 bin Amerikan dolarını aşan karapara ile parasal işlemler yapan veya yapma teşebbüsünde bulunan kişiler adlî para cezası ve/veya 10 yılı aşmayan hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Parasal işlemden anlaşılması gereken, fonların veya parasal araçların eyaletler arası veya uluslararası ticaretle ve bir finans kurumuyla ilişkili olarak saklanması, çekilmesi, aktarılması veya değiş tokuş edilmesidir. Kişinin Anayasa tarafından güvence altına alınmış temsil edilme hakkını kullanabilmesi için yapmak zorunda kaldığı işlemler, bu hükmün kapsamı dışındadır. Öncül suçun ABD'nin yetki alanında işlenmesi veya karapara aklama failinin ABD vatandaşı olması şarttır; fakat failin malvarlığı değerlerinin

[1036] Doyle, **a.g.e.**, s.8
[1037] 18 U.S.C. 1956 - Laundering of Monetary Instruments (a)(3)
[1038] Doyle, **a.g.e.**, s.9
[1039] Jacobson v. United States, 503 U.S. 540, 548-49 (1992)
[1040] United States v. Mohamud, 843 F.3d 420, 432
[1041] Doyle, **a.g.e.**, s.9

kaynağındaki fiilin öncül suç sayıldığından haberdar olması aranmamaktadır. [1042] Suç işleme kastını ispata gerek olmaksızın, kaynakların belirsiz de olsa bir suçla ilişkili olduğunu bilen ve buna rağmen parasal işlemi gerçekleştiren fail aleyhine hüküm kurulabilmektedir.[1043]

Öncül suçlar veya yasanın benimsediği tabirle "belirlenmiş hukuka aykırı faaliyetler" (*specified unlawful activities*) eyalet suçları, yabancı suçlar ve federal suçlar biçiminde üç kategoride düzenlenmiştir. Devlet suçları; devlet yasaları altında suç kılınmış ve bir yıldan fazla hapis cezasıyla sonuçlanabilen kasten öldürme, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, kumar, hırsızlık, kundakçılık, rüşvet, irtikap gibi suçları içermektedir. Yabancı suçları listesi, devlet suçlarına göre daha uzun olup kural olarak suçlunun iadesini gerektiren fiillerden oluşmaktadır.[1044] Öncül suçların büyük çoğunluğuna karşılık gelen federal suçlar ise, hem tek tek isimlendirilmek hem de diğer yasalara yollamada bulunmak yoluyla gösterilmiş olup eyaletler arası kaçırma vakaları, federal destek gören programların fonlarının çalınması, rüşvet, posta ve elektronik transfer dolandırıcılığı, banka soygunları gibi suçlar bu başlıkta değerlendirilmektedir. [1045] Öncül suçlar listeleme yöntemiyle gösterilmişse de, yüzlerce suç tipi üzerinde durulduğu dikkate alınırsa ortaya çıkan liste son derece kapsayıcıdır.[1046]

Suç oluşturan eylemlerin eyaletler arası ticaretle küçük de olsa bir bağlantısının bulunması veya eylemin mali veya parasal işlem sayılması halinde, federal karapara aklama yasaları uygulanmaktadır. Mahkemeler de bu hususta genişletici yorum yapmakta; örneğin faillerin eyaletler arası karayollarını kullandıkları veya telefon ettikleri vakaların, uyuşturucuyla ilintili her türlü suçun, mallarını ve hizmetlerini farklı eyaletlerde satan şirketlerin zarar gördüğü hırsızlıkların ve kısmî olarak başka bir eyalette üretilmiş mallarla ilişkili karapara aklama faaliyetlerinin eyaletler arası ticareti ilgilendirdiğini ve dolayısıyla federal vakalar olduğunu kabul etmektedir.[1047]

[1042] 18 U.S. Code § 1957 - Engaging in monetary transactions in property derived from specified unlawful activity
[1043] FATF, **Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures - United States: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, Paris: FATF, 2016, s.182
[1044] Doyle, **a.g.e.**, s.4
[1045] Doyle, **a.g.e.**, s.5
[1046] FATF, **United States: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.189
[1047] FATF, **United States: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.181

Kişinin işlediği suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini herhangi bir işleme tabi tutmaksızın bulundurması ayrıca suç oluşturmamaktadır. Öte yandan, manevi unsurun varlığı halinde bir başkasının işlediği öncül suçun gelirini kabul eden kişinin cezaî sorumluluğu doğabilecektir.[1048] Bu nokta dışında, ABD Federal Yasası 1956 ve 1957. Kısımlarda gösterilmiş suçlar bakımından karapara aklama faili ile öncül suç failinin aynı kişiler olup olmadığı bir fark yaratmamaktadır.[1049] Suçlara herhangi bir biçimde katılanlar, aslî failmişçesine cezalandırılabilmektedir. [1050] Amerikan hukukunda tüzel kişilerin de suç işleyebileceği kabul edildiğinden, anılan adlî para cezalarının hepsi karapara aklama suçu faili tüzel kişilere de aynı şekilde uygulanacaktır.[1051]

ABD Federal Yasası, 36 eyaletin karapara aklamaya ilişkin kendi düzenlemeleri ile desteklenmektedir.[1052] Her ne kadar vergi suçları öncül suçlar arasında gösterilmemişse de, diğer öncül suçlar uygulamada vergi dolandırıcılığı fiillerinin büyük kısmını kapsamaktadır. Aynı doğrultuda, yabancı hukuka aykırı faaliyetler listesine yer almayan fiillerin çoğu yerel listedeki suçların bölgedışı uygulamasıyla yaptırım ağına takılmaktadır. Sonuç olarak, FATF Tavsiyeleri ile büyük oranda uyumlu ve yasal boşlukların ihmal edilebilecek kadar az olduğu bir rejim oluşturulmuştur.[1053]

b. Birleşik Krallık'ta Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

Birleşik Krallık, küresel öneme sahip bir finans merkezi olarak kendi denizaşırı bölgelerinden ve tahta bağlı bölgelerden (*Overseas Territories and Crown Dependencies*) kaynaklananlar da dahil yurt dışından gelen ciddi karapara aklama tehditleriyle karşılaşmaktadır. [1054] Ülkedeki suçluluk oranları son yirmi yılda düşmüşse de, ülke içerisinde ortaya çıkan karapara miktarı hâlâ oldukça yüksektir. Birleşik Krallık, özellikle sınıraşan organize suçluluk ve yolsuzluk, dolandırıcılık,

[1048] FATF, **United States: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.181
[1049] FATF, **United States: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.182
[1050] 18 U.S. Code § 2. Principals
[1051] 1 U.S. Code§ 1. Words denoting number, gender, and so forth
[1052] FATF, **United States: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.183
[1053] FATF, **United States: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.183
[1054] FATF, **Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures – United Kingdom: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, Paris: FATF, 2018, s.5

vergi suçları ile uyuşturucu ve insan ticareti gelirlerinin malî sistem ve diğer profesyonel hizmetler ve nakit kaçakçılığı yoluyla aklanması riski altındadır.[1055]

Birleşik Krallık'ta karapara aklamayla mücadele rejimi, farklı yasalarla güncellenmek yoluyla evrilmiştir. Süreci başlatan, 1971'de yürürlüğe giren Uyuşturucunun Suistimali Kanunu olmuş; bu Kanun her ne kadar tam anlamıyla uygulanmasa da, uyuşturucu gelirlerinin müsaderesine yönelik düzenlemeler getirmiştir. Karapara aklama suçuna ilişkin hükümler 1986'da Uyuşturucu Kaçakçılığı Kanunu, 1988'de Ceza Adaleti Kanunu, 1989'da Terörizmin Önlenmesi Kanunu'nda yer bulmuş ve son olarak 1995'te Suç Gelirleri Kanunu yürürlüğe girmiş, bu kanun 2002'de yeniden gözden geçirilmiştir. Suç Gelirleri Kanunu, öncül suçların uyuşturucu suçlarıyla sınırlanması yaklaşımına son vermesi bakımından önemlidir.[1056]

Suç Gelirleri Kanunu, karapara aklamaya ilişkin ceza hukuku hükümlerini bir araya getirmiş ve güncellemiş kapsayıcı bir düzenlemedir. Kanun, bildirim yükümlülüğünün ihlâli ve gizli bilgilerin açıklanması gibi yalnızca önleyici tedbir yükümlülerinin faili olabileceği suçlar istisna olmak üzere, herkese uygulanmakta ve müsadereye sebebiyet veren suçlar bakımından bir nevi torba kanun işlevi görmektedir. Suç Gelirleri Kanunu'na ilişkin dikkat çekici nokta, ortada sonuçlanmış bir ceza yargılaması olmaksızın ve ceza davalarına uygulanan ağır ispat şartlarını karşılmak gerekmeksizin sivil müsadereye (*civil forfeiture*) olanak tanımasıdır.[1057] Kanun'un 7. Kısmında, mevcut karapara aklamayla mücadele rejimi güçlendirilmekte ve önceden yürürlüğe girmiş kanunlarda yer alan karapara aklama suçları küçük ama önemli değişikliklerle yeniden düzenlenmektedir. [1058]

Suç Gelirleri Kanunu 327. Kısım; suç varlıklarını saklamayı, bu varlıklara farklı bir görünüm vermeyi, biçimlerini değiştirmeyi, aktarmayı veya bulundukları yerden almayı suç olarak düzenlemektedir. Suç Gelirleri Kanunu 340. Kısım'da; "suç varlığı", suç eyleminden elde edilmiş menfaat olarak tanımlamaktadır. Suç

[1055] FATF, **United Kingdom: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.5

[1056] Anusha Aurasu/Aspalella Abdul Rahman, "Forfeiture of Criminal Proceeds under Anti-Money Laundering Laws: A Comparative Analysis Between Malaysia and United Kingdom (UK)", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:21, 2018, Sayı:1, s.106

[1057] Aurasu/Rahman, **a.g.m.**, s.107

[1058] Nicholas Cribb, "Tracing and Confiscating the Proceeds of Crime", **Journal of Financial Crime**, Cilt:11, 2004, Sayı:2, s.179

varlıklarını "saklama" ya da bunlara "farklı görünüm verme" hareketleri; suç varlıklarının doğasına, kaynağına, yerine, elden çıkarılmasına, hareketlerine, üzerlerindeki mülkiyete ve diğer haklara yönelik gerçekleştirilebilir.[1059] Suç Gelirleri Kanunu 327. Kısım, failin malvarlığının suçtan kaynaklandığını bildiği veya bundan şüphelendiği hâllerde uygulama bulmaktadır. Suç oluşturan fiili kimin gerçekleştirdiğinin ya da fiilden kimin yararlandığının önemi yoktur. Önceki mevzuatın aksine, Suç Gelirleri Kanunu 327. Kısım altında hüküm kurulması için öncül suçun kesin olarak tespit edilmesi ve hatta suç tipinin belirlenmesi gerekmeyecektir. Malvarlığı değerlerinin herhangi bir kişinin işlediği bir suçtan kaynaklandığının ortaya konulması yeterlidir.[1060]

Suç Gelirleri Kanunu 328. Kısım, kişinin suç varlıklarının bir başkası tarafından veya bir başkası adına elde edilmesini, saklanmasını, kullanımını ve kontrol edilmesini her ne şekilde olursa olsun kolaylaştırdığını bildiği ya da bundan şüphelendiği bir düzen içinde yer almasını veya böyle bir düzenle ilişkilenmesini suç hâline getirmektedir.[1061] Bu Kısım; müsadere sürecine ilişkin hukukî danışmanlık sunan avukatın müvekkilinin henüz yetkililerce tespit edilmemiş suç varlıklarını elinde bulundurduğu bilgisini edinmesi halinde cezaî sorumluluğunun doğup doğmayacağı tartışmalarına sebep olmuştur.[1062] Avukatın müvekkiline bu bilgiyi yetkililerle paylaşması yönünde tavsiye vermesi ve müvekkilin tavsiyeye uymaması hâlinde sorumluluğunun doğmayacağı; ancak avukatın durumu görmezden gelmesinin bir gri alan oluşturduğu düşünülmektedir. Her durumda, avukat müvekkilinin karapara aklamasına veya karaparayı elinde tutmasına yardımcı olmamalıdır.[1063]

Suç Gelirleri Kanunu 329. Kısım, suç varlıklarını edinmeyi, kullanmayı ve mülkiyetinde tutmayı suç haline getirmektedir. Ancak, kişinin sayılan eylemleri yeterli dikkati göstermesine rağmen ve ücret karşılığı yapmış bulunması durumunda suç oluşmayacaktır. Suç varlıkları için ödenen bedelin gerçek ederlerinin çok altında olması veya bunların başkalarının suç sayılan fiillerine yardımcı olduğu bilinen veya bundan şüphelenilen bir kişiden sağlanması durumlarında, yeterli dikkatin

[1059] Proceeds of Crime Act (POCA), 2002 c. 29, Royal Assent Date:24.06.2002, Section 327
[1060] Cribb, **a.g.m.**, s.179
[1061] POCA Section 328
[1062] Cribb, **a.g.m.**, s.179
[1063] Cribb, **a.g.m.**, s.179

gösterildiğini söylemek mümkün değildir.[1064] Bu hüküm, önceki mevzuatta yer alan benzer düzenlemelerin kapsamını manevi unsur bakımından kayda değer biçimde genişletmiştir. Yargılama esnasında failin varlıkların belirli bir kişinin işlediği belirli bir suçtan kaynaklanan değerlere karşılık geldiğine dair bilgisi olduğunu ispat etmek gerekmeyecek ve failin varlıkların genel olarak suçla ilintili olduğunu bildiğini ya da böyle bir durumdan şüphelendiğini ispatlayarak Suç Gelirleri Kanunu 329. Kısımdan mahkûmiyet hükmü kurulabilecektir.[1065]

Suç Gelirleri Kanunu'nun 327., 328. veya 329. Kısım altında mahkûm edilen kişi hakkında jürisiz yapılan yargılamada 6 ay hapis cezası ve/veya zorunlu sınırı aşmayan para cezası, diğer yargılamalar sonucundaysa 14 yıla kadar hapis cezası ve/veya para cezası uygulanacaktır.[1066] Suç Gelirleri Kanunu'nda yer alan karapara aklama suçlarının öncül suçu, Birleşik Krallık yasaları altında suç oluşturan veya Birleşik Krallık topraklarında gerçekleştirilmiş olsaydı suç oluşturacak her türlü fiil olabilmekte ve herhangi bir eşik uygulanmamaktadır. Karapara aklama suçlarından hiçbirinin ispatı için failin öncül suçtan mahkûm edilmiş olması aranmamaktadır. Karapara aklama failinin öncül suç failiyle aynı kişi olması da herhangi bir fark yaratmaz. Suç Gelirleri Kanunu 327 ilâ 329. Kısımda yer alan suçları ispatında, somut olgulardan failin bilgi ve kastına dair çıkarımda bulunmak mümkündür.[1067]

23 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren ve karapara aklama tanımı için Suç Gelirleri Kanunu'na atıfta bulunan Yaptırımlar ve Aklamayla Mücadele Kanunu, karapara aklama suçlarıyla mücadeleyi idarî nitelikte yaptırımlarla desteklemekte ve karapara aklamanın önlenmesi ile saptanması ve soruşturulmasının sağlanması için ilgili Bakanlara düzenlemede bulunma yetkisi vermektedir.[1068]

Birleşik Krallık'ın Avrupa Birliğinden ayrılmasının (*Brexit*) AB Direktiflerinin ve bu arada karapara aklamayla mücadeleye ilişkin hükümlerin iç hukuka aktarılması bakımından nasıl bir sonuç doğuracağı son dönemde hararetli

---

[1064] POCA Section 329
[1065] Cribb, **a.g.m.**, s.179
[1066] Cribb, **a.g.m.**, s.179
[1067] FATF, **United Kingdom: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.177
[1068] Sanctions and Anti-Money Laundering Act, 2018 c. 13, Royal Assent Date: 23.05.2018, Section 49, http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2018/13/contents/enacted, Erişim Tarihi: 06.05.2020, 02.24

tartışmalara sebep olmuştur.[1069] Karapara aklamaya dair AB Direktiflerinin FATF Tavsiyeleri ile BM Sözleşmelerince önerilen değişikliklerin üye ülkelerce benimsenmesini sağlamak amacıyla kaleme alındığı göz önünde bulundurulursa, *Brexit* sonrasında da Birleşik Krallık ve AB ülkeleri mevzuatları arasında kayda değer bir farklılık görülmeyeceği tahmininde bulunulabilir. Her ne kadar Birleşik Krallık artık AB çatısı altında herhangi bir yükümlülük üstlenmeyecekse de, FATF, BM ve karapara aklamayla mücadele eden uluslararası kuruluşlarda aktif üye sıfatını taşımaya devam etmesi bunu gerektirmektedir. Ek olarak, *Brexit* kararının şimdiden Birleşik Krallık malî sektörü bakımından çeşitli güçlüklere sebebiyet vermiş olması; gelecekte AB piyasasıyla büyük bir kopuş yaşamaktan kaçınılmaya çalışılmasını olası kılmaktadır.[1070]

2. Avrupa Ülkelerinde Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

a. Almanya'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

Alman Ceza Kanunu m. 261, hangi hukuka aykırı fiillerin öncül suç olduğunu listeleme yöntemiyle göstermekte ve bu suçlardan elde edilen malvarlığı değerinin kaynağını gizlemek, kaynağına ilişkin soruşturmayı, böyle bir malvarlığı değerinin yerinin bulunmasını, müsaderesini veya güvence altına alınmasını güçleştirmek veya tehlikeye atmak fiillerini yaptırıma bağlamaktadır. Öncül suçlar, bütün suçları ve belirli kabahatleri kapsamaktadır. Anılan malvarlığı değerini kendilerine veya bir üçüncü kişiye sağlayan veya malvarlığı değerininin kaynağını elde etme anında bilmelerine rağmen bunu saklayan veya kullanan kişiler de cezalandırılacaklardır.[1071] Sağlama, saklama veya kullanma yoluyla suçun işlenmesi hali; doktrinde "gerçek olmayan karapara aklama" olarak isimlendirilmiştir.[1072] Öncül suçlar yurt dışında işlenmişse, fiilin gerçekleştirildiği yer kanunlarınca da cezalandırılabilir olması halinde Almanya'da karapara aklama dolayısıyla yaptırım uygulanması

[1069] Norman Mugarura, "The Implications of Brexit for UK Anti-Money Laundering Regulations: Will the Fourth AML Directive Be Implemented or Be Binned?", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:21, 2018, Sayı:1, s.18
[1070] Mugarura, "The Implications of...", s.18
[1071] Strafgesetzbuch (StGB) § 261 Abs.1-2 Geldwäsche; Verschleierung unrechtmäßig erlangter Vermögenswerte, https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/StGB.pdf, Erişim Tarihi: 28.05.2019, 00:01
[1072] Çakır, **a.g.e.**, s.181

mümkündür. [1073] Kanun'un bu durumda çifte suçluluk ilkesini benimsediği görülmektedir.

Alman Ceza Kanunu'nda karapara aklama suçunun basit halinin üç aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır.[1074] Öte yandan ağırlaştırıcı sebeplerin bulunması durumunda, hapis cezası altı ay ilâ on yıl arasında saptanacaktır. Kural olarak failin karapara aklamayı meslek haline getirmiş olması veya devamlı olarak karapara aklamayla uğraşan bir suç örgütünün üyesi sıfatıyla hareket etmesi hâlleri, ağırlaştırıcı sebep sayılmaktadır. [1075] Kanun, teşebbüsün de cezalandırılacağını kabul etmektedir.[1076]

Alman Ceza Kanunu'nda manevi unsur bakımından ayrıksı bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre; suça konu malvarlığı değerinin kaynağını dikkatsizliği dolayısıyla bilmeyen kişiler de karapara aklama kastı taşımamalarına rağmen iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılacaktır. [1077] Taksir sorumluluğu getirdiği söylenebilecek olan bu düzenleme, 261. maddenin 2. paragrafında yer alan gerçek olmayan karapara aklama hükmüyle beraber değerlendirildiğinde müdafilik rolünü üstlenen avukatlar bakımından ciddi bir tehdit oluşturduğundan yoğun eleştirilere hedef olmuştur. Meslekleri gereği suçlularla ilişki kuran ve hizmetleri karşılığında bu suçlulardan ödeme kabul eden avukatların karaparayla temas etme riskleri elbette ortalamanın üstündedir. Savunmalarını hazırlarken müvekkilleri hakkında bilgi edinen avukatların, kabul ettikleri ücretin suçtan kaynaklandığını bilmeleri gerektiği iddiasıyla karşı karşıya kalmalarından endişelenilmiştir.[1078]

Avukat aleyhine olası karapara aklama suçlamalarının, hem kendisi hem de müvekkilleri açısından ciddi sonuçları vardır. [1079] Öncelikle, soruşturma makamlarının karapara aklamayla ilişkisinden şüphelendiği avukat bürolarında gerçekleştirme yetkisi olan arama, el koyma ve iletişimin dinlenmesi gibi koruma tedbirleri avukatın görevini gereği gibi getirmesini engelleyecek ve avukatla

[1073] StGB § 261 Abs.8
[1074] StGB § 261 Abs.1
[1075] StGB § 261 Abs.4
[1076] StGB § 261 Abs.3
[1077] StGB § 261 Abs.5
[1078] Anna Bussenius, "Money Laundering by Defence Counsel - The Decision of the Federal Constitutional Court", **German Law Journal**, Cilt:5, 2004, Sayı:9, s.1045
[1079] Bussenius, **a.g.m.**, s.1046

müvekkil arasında açık bilgi akışını ve güven ilişkisi kurulmasını olanaksız kılacaktır. Ek olarak, Ceza Kanunu'na aykırı davranmaktan çekinen avukatlar vekâlet ilişkisini sonlandırmayı seçebilirler. Bu da, hakkında karapara aklama faaliyetine karıştığı yönünde yaygın kanaat bulunan kişilerin kendilerini savunacak bir avukat bulmakta zorluk yaşamaları veya avukatlarına dürüst davranamamaları demektir.[1080] Bu tablo, savunma hakkı ve meslekî özgürlük gibi temel hak ve özgürlüklerle bağdaşmamaktadır.[1081]

Bu mesele Alman mahkemeleri önüne taşındığından birbirinden farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Hamburg Yüksek Mahkemesi 1999'da verdiği kararda, karaparayı avukatlık ücreti olarak kabul etmenin karapara aklama suçu oluşturmadığı sonucuna ulaşmışken; Federal Yüksek Mahkeme 2000 senesinde aynı durumda karapara aklama suçuna ilişkin hükümlerin ilgili avukata bütünüyle uygulanması gerektiği, savunma hakkına yönelik tehdidin ihmal edilebilecek kadar düşük olduğu kararını açıklamıştır.[1082]

Son olarak, konu Federal Anayasa Mahkemesi'nce değerlendirilmiştir. Federal Anayasa Mahkemesi kararına göre; avukatın karapara aklama suçunu işlediğinden söz etmek, ancak karaparayı bu niteliğini kesin olarak bilerek kabul etmesi durumunda mümkündür.[1083] Bu görüşe göre; savunma hakkı, hukukun üstünlüğü ilkesine bağlılığın olmazsa olmazıdır. Karapara aklama suçunda manevi unsurun genişletilmesi; faillerin gerektiği gibi savunulması, avukat-müvekkil gizliliği, avukatın müvekkilinin çıkarlarını düşünme sorumluluğu ve avukatın mesleğini yapma özgürlüğü bakımından kabul edilemez.[1084] Mahkeme, hak ve özgürlüklere yapılan müdahaleyi uygun, zorunlu ve orantılı bulmamış ve Anayasa'ya aykırılığına kanaat getirmiştir.[1085] Federal Anayasa Mahkemesi kararı bir yandan olumlu karşılansa da bir yandan yetersizliği vurgulanmış ve savunma hakkı aleyhine tehditlerin gerçekten ortadan kalkması için avukatlara tam sorumsuzluk tanınması gerektiği öne sürülmüştür.[1086]

[1080] Bussenius, **a.g.m.**, s.1046
[1081] Bussenius, **a.g.m.**, s.1047
[1082] Bussenius, **a.g.m.**, s.1047
[1083] Bussenius, **a.g.m.**, s.1048
[1084] Bussenius, **a.g.m.**, s.1049
[1085] Bussenius, **a.g.m.**, s.1050
[1086] Bussenius, **a.g.m.**, s.1053

Alman Ceza Kanunu'nda, tamamlanmış karapara aklama suçuna ilişkin etkin pişmanlık düzenlenmektedir.[1087] Yetkililerin suçtan tamamen ya da kısmen habersiz olduğunu bilen veya makul olarak çıkarımda bulunabilen failin suça ilişkin bildirimde bulunması ve suça konu malvarlığı değerinin güvence altına alınmasını sağlaması halinde, fail cezalandırılmayacaktır. Fail ya da suç ortağının ilgili malvarlığı değerini dolaşıma sokması durumunda, cezasızlık uygulaması ortadan kalkar.[1088]

b. Fransa'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

Karapara aklama suçu, Fransız hukukuna uyuşturucu gelirleri özelinde girmiş ve zaman içerisinde Avrupa ve dünyada mevcut genel eğilim doğrultusunda çok daha kapsayıcı bir biçim almıştır.[1089] Fransız Ceza Kanunu m. 324/1 uyarınca, bir suçtan doğrudan ya da dolaylı olarak kâr elde etmiş failin gelir ya da malvarlığının kaynağını yasal göstermesini sağlamak, her ne yöntemle gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin karapara aklama kabul edilecektir. Ayrıca doğrudan ya da dolaylı olarak suçtan elde edilmiş gelirlerin mali sisteme yerleştirilmesine, gizlenmesine ya da biçiminin değiştirilmesine yardımcı olmak da karapara aklama suçunu oluşturur.[1090] Karapara aklamanın suç örgütü faaliyeti çerçevesinde, belli bir mesleğin yapılması için sağlanmış olanaklardan faydalanarak veya itiyadî olarak[1091] işlenmesi durumunda ise, suçun nitelikli hâli oluşacaktır.[1092] Kanun'da öncül suçlara ilişkin bir kısıtlama bulunmamakta olup gelir üreten herhangi bir suç öncül suç sayılabilecektir.

Karapara aklamanın basit hali, beş yıl hapis ve 375.000 euro adli para cezası; nitelikli hali ise, on yıl hapis ve 750.000 euro adli para cezası yaptırımlarına bağlanmıştır.[1093] Anılan adli para cezalarının, karapara aklama faaliyetlerine konu

---

[1087] Çakır, **a.g.e.**, s.187
[1088] StGB § 261 Abs.9
[1089] Çakır, **a.g.e.**, s.210
[1090] Code pénal français Art. 324/1 (adoption: 22 juillet 1992, entrée en vigeur: 1er mars 1994), https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719, Erişim Tarihi: 06.05.2020, 02.26
[1091] Kasıtlı bir suçun temel ya da nitelikli şekillerini yasanın gösterdiği süre içerisinde farklı zamanlarda işleyen kişiler "itiyadî suçlu" olarak adlandırılmakta ve bu kişilerin özel tehlikelilik arz ettiği kabul edilip bu kabule ceza ve infaz hukuku tarafından sonuç bağlanmaktadır. (Veli Özer Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku: Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2018, s.659-660)
[1092] Code pénal Art.324/2
[1093] Code pénal Art.324/1-2

olan mal ya da fonların yarı değerine kadar yükseltilmesi mümkündür.[1094] Karapara aklamaya teşebbüs de, suçun tamamlanmış hâliyle aynı şekilde cezalandırılacaktır.[1095] Öncül suç bakımından öngörülmüş hapis cezasının karapara aklamanın cezasından yüksek olması halinde, karapara suçunun faili haberdar olduğu öncül suçun cezasıyla, bilgisi dâhilinde bulunan ağırlaştırıcı sebepler de göz önünde tutularak cezalandırılacaktır.[1096]

Fransız Ceza Kanunu'nun 324/2. maddesinde ispata ilişkin özellik arz eden bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre; yapılan yatırım, gizleme veya biçim değiştirme eyleminin maddî, hukukî veya finansal şartları değerlendirildiğinde malvarlığının ya da gelirin kaynağını veya yararlanma hakkı sahibini gizlemek dışında bir makul sebebi yoksa, söz konusu malvarlığı ya da gelirin karapara olduğu kabul edilecektir.[1097]

Fransız Ceza Kanunu karapara aklama bakımından gönüllü vazgeçme ile etkin pişmanlığı kabul etmektedir. Karapara aklamaya teşebbüs eden fail, ilgili adli veya idari makamlara bildirimde bulunarak suçun tamamlanmasını engeller ve varsa diğer fail veya suç ortaklarının kimliği hakkında bilgi verirse cezalandırılmayacaktır. Yetkililere yaptığı bildirimle suçun devamlılığını engelleyen veya diğer fail veya suç ortaklarının kimliğini açıklayanların hapis cezası ise, yarı oranında indirilecektir.[1098]

c. İsviçre'de Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

İsviçre Ceza Kanunu'nun karapara aklama suçunu düzenleyen 305bis maddesi, suçtan veya vergiye ilişkin ağırlaştırılmış kabahatlerden kaynaklandığını bildiği ya da varsayması gerektiği hâlde malvarlığı değerlerinin kaynağının saptanmasını, takip edilmesini ve müsaderesini engelleyen kişinin cezalandırılacağını öngörmektedir.[1099] İsviçre ceza hukukuna göre, fail hakkında üç yılı aşan hapis cezası uygulanmasını

[1094] Code pénal Art.324/3
[1095] Code pénal Art.324/6
[1096] Code pénal Art.324/4
[1097] Code pénal Art.324/2
[1098] Code pénal Art.324-6-1
[1099] RS 311.0 Code pénal suisse du 21 décembre 1937 Art. 305bis /1, https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19370083/index.html, Erişim Tarihi: 06.05.2020, 02.41

gerektirebilecek her türlü fiil öncül suç kategorisinde değerlendirilmektedir.[1100] Vergiye ilişkin ağırlaştırılmış kabahatlerden ise, kaçırılan verginin 300.000 frankı aştığı durumlar anlaşılmalıdır.[1101] Çifte suçluluk ilkesi doğrultusunda, öncül suçun yurt dışında işlenmesi ve işlendiği yer kanunlarına göre de soruşturmaya tabi olması hâlinde de karapara aklamaya ilişkin hükümler uygulanacaktır.[1102]

Karapara aklamanın basit halinin yaptırımı en fazla 3 yıl hapis cezası veya adli para cezasıdır. Failin bir suç örgütünün veya devamlı olarak karapara aklamayla uğraşmak için oluşturulmuş bir grubun üyesi sıfatıyla hareket etmesi veya karapara aklamayı meslek haline getirmek yoluyla büyük kârlar elde etmesi ağırlaştırıcı sebeplerinin varlığı durumunda ise, en fazla 5 yıl hapis cezası veya adlî para cezası söz konusu olacak ve hapis cezasına hükmedilmesi halinde 500 günü aşmayan adlî para cezası da ayrıca uygulanacaktır.[1103]

İsviçre bankalarının geçmişte müşteri sırrı ilkesine sıkı bir bağlılık sergilemeleri ve malî işlemlerde sağladıkları kolaylıklar, bu ülkenin karaparayı kabul ettiği yönünde olumsuz bir izlenim oluşmasına sebebiyet vermiştir. İsviçre'nin günümüzde karapara aklamayı cezalandırma konusunda sergilediği tutum, bu izlenimi değiştirmeye yöneliktir.[1104] Vergiye ilişkin kabahatlerin de öncül suçlar listesine eklenmesi ve manevi unsurun genişletilmesi de buna işaret etmektedir. Belirtilmelidir ki, avukatlık ücretleri söz konusu olduğunda İsviçre de, Almanya örneğinde olduğu gibi kararapara aklama suçunun oluşması için avukatın aldığı ücretin suçtan kaynaklandığını kesin olarak bilmesini aramakta ve genişletilmiş manevi unsuru kabul etmemektedir.[1105]

Karapara aklamayla mücadeleye verilen önemin bir diğer yansıması olarak, İsviçre Ceza Kanunu m.305ter'de finansal işlemleri gerçekleştirenlerin yeterli özeni göstermemesi bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmiştir. Buna göre, mesleği gereği malvarlığı değerlerini kabul eden veya saklayan, malvarlığı değerlerinin yatırımına veya dışarıya aktarımına yardımcı olan kişilerden malvarlığı değerlerinin yararlanma

[1100] Çakır, **a.g.e.**, s.193
[1101] Code pénal suisse Art. 305bis /1
[1102] Code pénal suisse Art. 305bis /3
[1103] Code pénal suisse Art. 305bis /2
[1104] Çakır, **a.g.e.**, s.188
[1105] Çakır, **a.g.e.**, s.195

hakkı sahibi malikinin kimliğini durumun gerektirdiği özeni göstererek tespit etmeyenler bir yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılacaktır.[1106]

İsviçre Federal Mahkemesi, 20 Eylül 2016 tarih ve 1B_85/2016 sayılı kararında avukat-müvekkil gizliliğinin karapara aklamaya ilişkin hukuki sorulara verilen yanıtları da kapsadığını belirtmekle beraber avukatın tipik mesleki faaliyetleri ile ticarî işlem özelliği taşıyan faaliyetleri arasında ayrım yapmıştır. Bu ayrım uyarınca, karapara aklamayla mücadele mevzuatına uyumluluk denetimi ve iç denetim, kanunen bankanın temel görevleri arasında yer almaktadır. Dolayısıyla, banka uyumluluk ve denetime dair yükümlülükleri ile şüpheli işlemleri doğru olarak belgeleme yükümlülüğünü yerine getirmek için kurum dışından yardım alırsa, olası bir ceza soruşturması halinde yardım aldığı hukuk bürosu bakımından avukat-müvekkil gizliliğini öne süremez. Ayrıca anılan hukuk bürosunun faaliyeti iç soruşturma başlığı altında değerlendirileceğinden, banka kişinin kendisini suçlamaya zorlanamaması ilkesinden (*nemo tenetur*)[1107] yararlanamaz.[1108]

Gerek İsviçre Ceza Kanunu gerek 1B_85/2016 sayılı mahkeme kararı göstermektedir ki, İsviçre mali işlemlerin gizliliğini üstün tutan geçmiş yaklaşımından uzaklaşmış ve FATF yaklaşımını benimsemiştir.[1109] Bununla birlikte, İsviçre'de gelenekselleşmiş uygulamaların zaman içerisinde ürettiği ve yolsuzluğa zemin hazırlayan kurumsal kültürün değişmediği yönünde endişeler de dile getirilmiştir. Bu görüşe göre, yerleşik kurumsal kültür bankacılık sistemi içerisindeki kişilere etki etmekte ve karapara aklamaya varabilecek faaliyetlerin normal karşılanmasını sonuçlamaktadır.[1110]

[1106] Code pénal suisse Art..305[ter]

[1107] Kişinin kendisi ve belirli dereceye kadar yakınların aleyhinde suçlamada bulunmaya, delil vermeye ve tanıklık etmeye zorlanamamasını ifade eden "nemo tenetur ilkesi"yle, kişinin kendisinden suçlayıcı delil elde etmek için kötü ve hukuka aykırı muameleye maruz bırakılmasının engellenmesi amaçlanmaktadır. (Serhat Sinan Kocaoğlu, "Susma Hakkı", **Ankara Barosu Dergisi**, 2011, Sayı: 1, s.30-31; Ayrıntılı bilgi için bkz. Rezzan İtişgen, **Kişinin Kendini Suçlamaya Zorlanamaması İlkesi (Nemo Tenetur İlkesi) ve Susma Hakkı**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013)

[1108] Office of the Attorney General of Switzerland, **Annual Report: Report of the Office of the Attorney General of Switzerland on its Activities in 2016 for the Attention of the Supervisory Authority**, Bern: Bundesanwaltschaft, s.8

[1109] Aidan Carlin/Mark Eshwar Lokanan, "Ritualisation and Money Laundering in the Swiss Banking Sector", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:21, 2018, Sayı:1, s.99

[1110] Carlin/Lokanan, **a.g.m.**, s.100

d. Lihtenştayn'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

İsviçre ve Almanya arasında 160 km^2'lik bir alandan oluşan Lihtenştayn Prensliği; Avrupa'nın en küçük dördüncü ve dünyanın en küçük altıncı ülkesi olmakla birlikte malî hizmetler ağırlıklı olmak üzere değişik sahalara yayılmış ve oldukça gelişmiş bir ekonomiye sahiptir.[1111] Ülkede yerel suç oranı düşükse de; Lihtenştayn'ın sıkı gizlilik ilkelerine sahip bir finans merkezi olması özellikle yabancı kaynaklardan gelen karaparayı ve beyan edilmemiş malvarlıklarını çekmiştir. 2008'de vergi kaçakçılığını hedef alan uluslararası bir dizi soruşturma, farklı ülkelerin vatandaşlarının vergi yükümlülüklerinden kaçmak için Lihtenştayn banka ve vakıflarından faydalandıklarına dikkat çekmiştir. Özellikle ekonomik suçlar ile yolsuzluktan kaynaklanan karaparanın sıklıkla Lihtenştayn'da aklandığı düşünülmektedir.[1112]

Lihtenştayn'ı karapara aklayıcılar için uygun kılan özelliklerin başında sunulan finans hizmetlerinin çeşitliliği gelmektedir. Ağırlıklı olarak suç oranının yüksek olduğu ülkelerde yerleşik gerçek ve tüzel kişilerce kullanılan varlık yönetimi ve özel bankacılık hizmetlerine ek olarak, bankalar ve sigorta sektörü de kötüye kullanıma açık gözükmektedir.[1113] Gerçek maliki gizlemeye yatkın çok katmanlı, karmaşık şirket yapılanmaları, katı gizlilik yasaları, karapara aklamayla mücadele rejiminin büyük oranda ülke dışı girişimler ve adli yardım talepleri doğrultusunda şekillenmesi, öncül suça ilişkin ispat yükünün ağırlığına bağlı olarak karapara aklama soruşturmalarının sayıca az olması gibi etkenler de bu riski arttırmaktadır.[1114] 2008-2012 yılları arasında karapara aklama şüphesiyle soruşturmaya konu olan 280 vakadan yalnızca 1'i mahkûmiyetle sonuçlanmıştır.[1115]

Lihtenştayn Haziran 2000'de FATF tarafından işbirliği yapmayan ve zararlı bir vergi cenneti olarak nitelenmiş, 2001'de ise 40 Tavsiyeyi uygulamada gösterdiği kararlılık takdir edilerek zararlı vergi cennetleri listesinden çıkarılmıştır.[1116] FATF,

---

[1111] IMF, **Liechtenstein: Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism—Technical Note**, Washington: IMF, 2018, s.18
[1112] IMF, **Liechtenstein...**, s.19
[1113] IMF, **Liechtenstein...**, s.22
[1114] IMF, **Liechtenstein...**, s.23
[1115] IMF, **Liechtenstein...**, s.23-25
[1116] FATF, **Review to Identify Non-Cooperative Countries or Territories: Increasing the Worldwide Effectiveness of Anti-Money Laundering Measures**, Paris: FATF, 2001, s.3

2002'de Lihtenştayn'ın daha fazla gözlem altında tutulmasına gerek olmadığını belirtmiştir. [1117] Diğer yandan, gerek IMF/MONEYVAL'un 2014 senesinde gerçekleştirdiği değerlendirme gerek 2015/849 sayılı AB Direktifi'nin getirdiği yükümlülükler, Lihtenştayn'ı karapara aklamayla mücadele mevzuatında değişiklik yapmaya ve daha etkin bir sistem oluşturma yönünde çabalamaya itmiştir.[1118]

Lihtenştayn Ceza Kanunu[1119] m. 165 uyarınca, herhangi bir suçtan veya maddede listelenmiş uyuşturucu suçları, vergi suçları, piyasa dolandırıcılığı gibi belirli cünha ve kabahatlerden kaynaklanan malvarlığı değerlerini saklayan, kaynaklarını gizleyen, hukukî işlemler esnasında bu malvarlığı değerlerininin gerçek doğası, kaynağı, mülkiyeti ve üzerindeki diğer haklar, tasarruf ve devir yetkisi veya yeri hakkında yanlış bilgi veren kişiler 3 yıla kadar hapsi cezası veya 360 güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılacaktır. Listelenen eylemlerden kaynaklanan malvarlığı değerlerini kabul eden veya saklayan kişiler için ise, 2 yıla kadar hapis cezası veya 360 güne kadar adlî para cezası öngörülmüştür. Suçun, değeri 75.000 İsviçre frankını aşan malvarlığı değerleri üzerinde yahut karapara aklama amacıyla oluşturulmuş suç örgütünün üyesi sıfatıyla işlenmesi ağırlaştırıcı neden oluşturmakta ve 6 aydan 5 yıla kadar hapis cezası gerektirmektedir. Kanun'un 165a maddesi, etkin pişmanlık halinde failin cezalandırılmayacağını belirtilmektedir. Öncül suçtan dolayı cezalandırılan kişilerin ayrıca karapara aklama suçundan cezalandırılmayacağına ilişkin m.165/5 düzenlemesi ise, 2009 senesinde iptal edilmiştir.[1120]

[1117] LOWTAX, "Liechtenstein: Offshore Tax and Legal Regimes", https://www.lowtax.net/information/liechtenstein/liechtenstein-inclusion-on-fatf-blacklist.html, Erişim Tarihi: 25.03.2019, 01.20

[1118] Financial Market Authority Liechtenstein, "Implementation of Fourth Money Laundering Directive", 18.01.2018, s.1, https://www.fma-li.li/files/fma/liechtenstein-4amld-implementation.pdf, Erişim Tarihi: 25.03.2019, 01:26; Lihtenştayn, AB üyesi olmamakla birlikte, bu birlikle hukuki ve ekonomik olarak iç içe geçmiş olan İsviçre'yle olan gümrük birliği andlaşması, Avrupa Ortak Pazarı ve Schengen bölgelerinde yer alması ve Avrupa Ekonomik Topluluğu (EEA) üyesi olması karşısında, AB mevzuatına uyumu sıklıkla gözetmektedir.

[1119] Liechtenstein Criminal Code of 24 June 1987 (StGB) No.311.0, Publication Date:22.10.1988, No:1988.37 (The Government of the Principality of Liechtenstein translation), www.regierung.li/media/medienarchiv/311_0_11_07_2017_en.pdf, Erişim Tarihi: 27.05.2019, 23:05

[1120] Liechtenstein Criminal Code Art. .165-165a

3. Diğer Ülkelerde Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

a. Meksika'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

Karapara aklama, Meksika'da 1989 senesinden beri bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmektedir.[1121] Bu suç; öncelikle Federal Malî Yasa altında bir malî suç olarak düzenlenmiş, 1996'da ilgili madde iptal edilerek Meksika Ceza Kanunu m. 400 Bis'te "*yasa dışı kökenli kaynakların işleme tabi tutulması*" başlığıyla yeni bir suç tipi oluşturulmuştur. Hâlen yürürlükte olan bu madde uyarınca, Meksika kanunları altında suç kabul edilen her türlü fiil öncül suç sayılabilecektir.[1122]

Kanun'a göre, suçtan kaynaklandığı bilinen fonları, hakları ve her türlü malvarlığı değerini edinen, kullanan, yöneten, saklayan, değiştiren, yatırım yapmakta kullanan, herhangi bir sebeple aktaran ya da kabul eden, yurt içinden yurt dışına ya da tam tersi yönde gönderen, bu malvarlığı değerlerinin gerçek kaynağını veya yasa dışı faaliyet ürünü olduklarını bilerek kaynaklarını, yerlerini, hedeflerini, hareketlerini, maliklerini ve diğer hak sahiplerini gizleyen ya da olduğundan farklı gösteren kişiler 5 ilâ 15 yıl hapis ve 1.000 ilâ 5.000 gün adlî para cezası ile cezalandırılacaktır. Meşru kaynağı kanıtlanamayan ve doğrudan ya da dolaylı olarak suçla ilişkili olduğu yönünde sağlam emareler bulunan malvarlığı değerleri de suç geliri kapsamında değerlendirilmektedir. [1123] Karapara aklamadan hüküm kurulabilmesi için failin öncül suç dolayısıyla mahkûm edilmiş olması aranmamaktadır.[1124] Öncül suç, Meksika'da veya bir başka ülkede işlenmiş olabilir. Kanun maddesi, öncül suç ile karapara aklama faillerinin aynı kişi veya farklı kişiler olması arasında ayrım yapmamaktadır. Meksika yasaları, tüzel kişilerin de suç faili olabileceğini ve bu durumda cezaî yaptırıma tabi tutulacaklarını kabul etmektedir.[1125]

Karapara aklama faaliyetini gerçekleştirenlerin, meslekleri dolayısıyla önleme tedbiri yükümlüsü kılınmış veya son iki yıl içerisinde böyle bir meslekte çalışmış

[1121] FATF/GAFILAT, **Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures - Mexico: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, Paris: FATF, 2018, s.145
[1122] FATF/GAFILAT, **Mexico: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.145
[1123] Código Penal Federal de México, Publicado en el Diario Oficial de la Federación el 14 de agosto de 1931, Articulo 400 Bis, https://www.oas.org/dil/esp/C%C3%B3digo%20Penal%20Federal%20Mexico.pdf, Erişim Tarihi: 06.05.2020, 02.45
[1124] FATF/GAFILAT, **Anti-Money Laundering...**, s.145-146
[1125] FATF/GAFILAT, **Anti-Money Laundering...**, s.146

olmaları halinde verilen cezalar üçte birden yarı oranına kadar arttırılacak ve failler hapis cezalarının infazı tamamlandıktan sonra cezayla eşdeğer süre mesleklerinden men edilecektir. Faillerin suçları önleme, saptama, bildirme, soruşturma ve kovuşturma işleriyle uğraşan kamu görevlileri olmaları veya son iki yıl içerisinde böyle bir makamda bulunmaları halinde; ceza iki katına çıkarılacak ve failler, infazları tamamlandıktan sonra hapis cezasıyla eşdeğer süre makamlarından azledileceklerdir. Karapara aklama suçunun on sekiz yaşının altında küçükleri, temyiz kudreti bulunmayanları veya bir diğer sebepten faillere direnemeyecek hâlde olanları kullanarak işlenmesi de ağırlaştırıcı neden sayılıp ceza yarı oranına kadar arttırılacaktır.[1126]

b. Rusya'da Karapara Aklama Suçunun Düzenlenişi

Rusya, karapara aklamayla mücadele rejimini uluslararası standartlara uyumlu hale getirme yönünde çok yoğun dış baskıyla karşılaşmış; özellikle 1999 senesinde bu ülke çıkışlı 7 ilâ 10 milyar Amerikan dolarına karşılık geldiği tahmin edilen karaparanın Amerika'da aklanması skandalı Amerikan kamuoyunda Rus organize suçluluğuna ilişkin yoğun korkular yaratmış ve Rusya'nın üzerindeki baskı arttırılmıştır. [1127] 2002 itibariyle Rus iç hukukunda karapara aklamayla etkin mücadeleye yönelik bir reforma gidilmiş ve Rus Ceza Kanunu'nun 1997'de dağınık bir biçimde kaleme alınmış ilgili maddesi de değiştirilmiştir.[1128]

Rus Ceza Kanunu'nun gözden geçirilmiş 174. maddesine göre, üçüncü kişiler tarafından suçtan elde edildiği bilinen malvarlığı değerleri üzerinde bunların mülkiyeti, kullanımı ve tasarrufuna yasallık görünümü kazandırmak amacıyla malî veya malî olmayan işlemler gerçekleştiren kişiler 120.000 rubleye kadar veya bir yıllık kazançlarına denk gelen adlî para cezasıyla cezalandırılacaktır. Bu maddede düzenlenmiş suçun faili, öncül suç faili olamaz. Suçun büyük ölçekte işlenmesi ağırlaştırıcı sebep sayılmakta ve adlî para cezasına ek olarak hapis veya zorla çalıştırma cezası uygulanabilmekte; örgütlü olarak veya resmi makamın kötüye kullanımı yoluyla işlenmesi halinde ise, hapis cezası mutlaka uygulanmaktadır.

[1126] CPF Articulo 400 Bis 1

[1127] Delphine Defossez, "The Current Challenges of Money Laundering Law in Russia", **Journal of Money Laundering Control,** Cilt:20, 2017, Sayı:4, s.369

[1128] Defossez, **a.g.e.**, s.369-370

Suçun büyük ölçekte işlenmesi ile kast edilen, karapara aklama faaliyetine konu malvarlıklarının değerinin 6 milyon rubleyi aşmasıdır.[1129]

Rus Ceza Kanunu m.174/1 ise, failin kendi işlediği suçtan elde ettiği malvarlığı unsurlarını aklamasını düzenlemekte ve suç işleyerek elde ettiği para veya diğer malvarlığı değerleriyle malî veya malî olmayan işlemler gerçekleştiren veya bu para veya malvarlığı değerlerini girişimcilik faaliyetleri ile diğer ekonomik faaliyetlerde kullanan kişilerin 120.000 rubleye kadar veya bir yıllık kazançlarına karşılık gelen adlî para cezasıyla cezalandırılacaklarını öngörmektedir.[1130] Suçun örgütlü olarak veya makamın kötüye kullanılması yoluyla işlenmesi, m. 174/1 için de ağırlaştırıcı neden oluşturmaktadır. Gerek m.174 gerek m.174/1 bakımından yabancı ülke paralarını yurt dışından geri getirmeme suçu ile vergi suçları karapara aklamanın öncül suçu kabul edilmez.[1131]

Rus Ceza Kanunu'nun 174/1. maddesinde yer alan ve öncül suç failinin ayrıca karapara aklama suçundan da cezalandırılabilmesi için 6 milyon rubleyi aşan büyük ölçekli işlemler gerçekleştirmiş olması gerektiğine ilişkin düzenleme, FATF'ın uyarıları doğrultusunda değiştirilmiştir.[1132] Mevcut hükümde, karapara aklama suçunu işleyenin öncül suç faili olduğu hâller açısından herhangi bir eşik bulunmamaktadır.[1133] Rus Ceza Kanunu'nun karapara aklamaya ilişkin maddelere ekonomiye karşı suçlar kısmında yer vermesi ve yaptırım olarak hürriyeti bağlayıcı ceza yerine para cezalarına öncelik tanıması; Rus kanun koyucunun yasal ekonomiyi korumayı ön planda tuttuğunu ve Rusya'nın ekonomik suça ekonomik ceza ilkesine[1134] birçok devletten daha yakın durduğuna işaret etmektedir.[1135] Kanun'a son

---

[1129] Defossez, **a.g.e.**, s.370

[1130] Defossez, **a.g.m.**, s.372-373

[1131] The Criminal Code Of The Russian Federation No. 63-Fz Of June 13, 1996 Art.174/1 (International Labor Organisation Translation), http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=45514, Erişim Tarihi: 27.05.2019, 23:09

[1132] The Criminal Code of the Russian Federation Art.174/1

[1133] FATF, **6th Follow-Up Report: Mutual Evaluation of the Russian Federation**, Paris:FATF, 2013, s.6

[1134] "Ekonomik suça ekonomik ceza ilkesi", ekonomik suçlarla mücadelede faile ekonomik açıdan zarar verecek yaptırımlara öncelik verilmesini ve bu şekilde failin suçtan elde ettiği menfaatin elinden alınmasını ifade etmektedir. Günümüzde baskın görüş ekonomik suçlarla mücadelede ekonomik cezanın tek başına yeterli olmadığı ve hürriyeti bağlayıcı cezalara başvurulması gerektiği yönündedir. Bununla birlikte, ceza kanunumuzda yer alan ve bu ilkeyle ilişkilendirilebilecek adlî para cezası ve kazanç müsaderesi düzenlemeleri etkinliğini korumaktadır. (Uğur Güner, "Ekonomik Suçlar ve Ekonomi Ceza Hukukuna İlişkin Yasal Düzenlemeler", **D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan)**, C.21, 2019, Özel Sayı, s.1435-1436)

şeklini verenin Rusya'da hâkim anlayış değil, uluslararası topluluğun yönlendirmesi olduğu anlaşılmaktadır.

Bir devletin kendi gerçekliğini yansıtmayan ithal kanunların ne derece doğru uygulanacağı ve beklenen amaçlara hizmet edeceği kuşkuludur. Nitekim karapara aklamaya ilişkin mevzuat FATF standartlarını tam manasıyla tatmin etse de, Rusya'nın bankacılık sisteminin zayıflığı ve mali sektörde kurum içi denetim ve uyumluluk kültürünün bulunmaması gibi sebeplerle mevzuatın içeriği etkin bir şekilde hayata geçirilememektedir.[1136]

Rusya Yüksek Mahkemesi'nin 18.11.2004'te verdiği, karapara aklama suçuna ilişkin hükümlerin uygulamasında yaşanan karışıklıkları gidermeye yönelik rehber ilkeleri içeren karara göre, Rus Ceza Kanunu m.174'ün manevi unsurunun oluşması için failin malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını bildiğinin ortaya konması gerekmektedir. Failin, suçtan kaynaklanma hâlini bilmesi gerektiğinden bahisle hüküm kurulması mümkün değildir.[1137] Ayrıca, malvarlığı değerlerine yasallık görünümü kazandırma yönünde özel kast aranmakta olup bu malvarlığı değerlerinin harcanması suçun oluşması için yeterli değildir.[1138] Dönemin kıdemli bir İçişleri Bakanlığı çalışanı, vakaların büyük çoğunluğunda kolluk kuvvetlerinin çalıntı malların elden çıkarılmasını hatalı biçimde karapara aklama olarak nitelediği saptamasında bulunmuştur. Aynı yönde; suç gelirleriyle kira ödenmesi, yiyecek ya da eşya alınması karapara aklama suçunu oluşturmayacaktır. Mahkeme'nin bu kararından önce kanun hükmü o denli yanlış anlaşılmaktadır ki, yaklaşık 1 Amerikan dolarına denk gelen 20 rubleyle yiyecek satın alan bir kişi aleyhine karapara aklama suçlamasında bulunulmuştur.[1139]

Bu kararda dikkat çekilen sorunlar, bugün hala devam etmektedir.[1140] Öncül suç failinin karapara aklamasına dair eşiğin kaldırılması ile Rus Ceza Kanunu m. 174/1 altında gerçekleştirilen yargılama sayısı hızla yükselmiş; üçüncü kişinin

---

[1135] Çakır, **a.g.e.**, s.207
[1136] Alexandra V. Orlova, "Russia's Anti-Money Laundering Regime: Law Enforcement Tool or Instrument of Domestic Control?", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:11, 2008, Sayı:3, s.223
[1137] Orlova, **a.g.m.**, s.214
[1138] Orlova, **a.g.m.**, s.214-215
[1139] Orlova, **a.g.m.**, s.215
[1140] Defossez, **a.g.m.**, s.374

karapara aklamasına ilişkin yargılamaların sayısını fazlasıyla aşmıştır. Bu vakalar incelendiğinde, Rus mahkemelerinin organize suçluluğu nadiren mercek altına aldığı, bunun yerine ekonomik boyut taşımayan suçları işleyenleri karapara aklama suçundan da yargıladığı anlaşılmaktadır.[1141] Endişe uyandıran bir diğer husus, FATF Tavsiyeleri ile uyumlu yasaların bankacılık sektörünü yeniden yapılandırmak, siyasi aktivistlerle iş insanlarını kontrol altında tutmak gibi çeşitli hükümet hedeflerini gerçekleştirmek için kötüye kullanılmasıdır.[1142] Karapara aklama mevzuatı seçici olarak uygulanmakta; örneğin yerli siyasî nüfuz sahibi kişilerle ilgili alınması gereken önlemler görmezden gelinirken, finans devlerini korkutmak ve güçten düşürmek için karapara aklama suçuna ilişkin adlî süreçler başlatılmaktadır. [1143]

Bu konu, başvuranın hükümet karşıtı liberal grupları desteklediği için hedef alındığı iddiasına dayanan Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya kararında AİHM tarafından değerlendirilmiştir.[1144] AİHM, başvurana yöneltilen karapara aklama suçlamalarının ciddiyetinden ve sağlıklı bir çekirdeğe sahip oluşundan bahisle AİHS'nin "haklara getirilecek kısıtlamaların sınırlanması" başlıklı 18. maddesinin ihlâl edilmediğine kanaat getirmişse de, Rusya'nın "karışık amaçlara" sahip olduğunu kabul etmiştir.[1145] Başvuranın genel müdürü olduğu Yukos Petrol Şirketi'nin durumu, mevzuatın geniş yorumlanmasıyla Rusya'daki herhangi bir şirketler grubunun karapara aklama suçlamalarının odağına yerleştirilebileceğini ve bunun uluslararası toplumun onayladığı kuralların dışına çıkmadan yapılabileceğini göstermiştir.[1146] Rusya'da iyi yönetim standartlarının belirleyicisi kabul edilen Yukos Petrol Şirketi'nin aylar içerisinde büyük bir çöküş yaşaması, anılan standartların gerçekten yatırımcıları beklenmedik skandal ve kayıplardan koruyup koruyamadığını ve karapara aklamayla mücadele mevzuatının bu skandalların körüklenmesinde oynayabileceği rolü tartışma konusu yapmıştır.[1147]

[1141] Defossez, **a.g.m.**, s.374
[1142] Defossez, **a.g.e.**, s.369
[1143] Lishan Ai Jun Tang, "Combating Money Laundering in Transition Countries: The Inherent Limitations and Practical Issues", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:13, 2010, Sayı:3, s..218-219
[1144] Philip Leach, **Taking a Case to the European Court of Human Rights**, Croydon: Oxford University Press, 2017, s.194; AİHM Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya, Başvuru No.ları 11082/06 ve 13772/05, 25.07.2013
[1145] Philip Leach, **a.g.e.**, s.194; AİHM Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya, Başvuru No.ları 11082/06 ve 13772/05, 25.07.2013
[1146] Dmitry Gololobov, "The Yukos Money Laundering Case: A Never Ending Story", **Michigan Journal of International Law**, Cilt:28, 2007, Sayı:4, s.762
[1147] Gololobov, **a.g.m.**, s.762

AİHM'in Navalnyy ve Ofitserov/Rusya kararında ise, yüksek profilli isimlere yönelik yolsuzlukla mücadele kampanyaları yürüten muhalefet lideri Aleksey Navalnyy'nin olağan ticarî faaliyet kapsamındaki fiilleri dolayısıyla yargılanıp mahkûm edildiğini tespit etmiştir. AİHM, ceza hukukunun keyfi ve öngörülemez biçimde yorumlandığını ve duruşma sonunda verilen kararın abesliğinin açık olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kovuşturma, başvuranın seçimlere katılmasını ve basın açıklamasında bulunmasını engelleyecek şekilde zamanlanmıştır.[1148] Şüphesiz diğer devletler de Rusya özelinde tartışılan bu olumsuz sonuçlarla karşılaşma riski ile az veya çok karşılaşmaktadır. Karapara aklamayla mücadele sisteminin kötüye kullanıldığı bu örnekler, genel olarak bir ikaz işareti kabul edilmelidir.

[1148] Leach, **a.g.e.**, s.353-354; AİHM Navalnny ve Ofitserov/Rusya, Başvuru No.ları 46632/13 and 28671/14, 04.07.2016

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:
TÜRK CEZA KANUNUNDA KARAPARA AKLAMA SUÇLARI

Çalışmanın bu bölümünde, karapara aklama suçunun Türkiye'de tarihsel gelişimi ele alındıktan sonra bu suçun ceza kanunumuzdaki benzer suçlarla kıyaslaması yapılmakta ve 5327 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 282'de düzenlenen karapara aklama suçları incelenmektir. Karapara aklama suçları şeklinde çoğul bir ifade kullanılmasının sebebi, anılan maddenin birinci ve ikinci fıkralarında iki farklı suç tipine yer verilmiş olmasıdır. Bunlar, TCK m. 282'nin 1. fıkrasında yer alan "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama" ve 2. fıkrasında yer alan "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma" suçlarıdır.

5237 sayılı TCK'da "karapara" yerine "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri" adlandırılması tercih edilmişse de yalnızca bir isim değişikliği söz konusu olup iki terim arasında anlamsal bir fark bulunmamaktadır. Nitekim 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un 26/3. maddesinde "*Diğer mevzuatta yer alan "karapara" ibaresinden "suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri", "karapara aklama suçu" ibaresinden "aklama suçu" anlaşılır.*" denilerek 5237 ve 5549 sayılı Kanunlar ile bir kısmı hâlen yürürlükte olan 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun arasında devamlılık sağlanmış ve olası bir karışıklığın önüne geçilmiştir.

5237 sayılı TCK'da "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri" ifadesinin kullanılması ile, Palermo Konvansiyonu ve BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi gibi uluslararası belgelere uyum sağlamak ve ilgili suçların konusunu para dışında ekonomik değerlerin de oluşturabileceğine vurgu yapmak amaçlanmıştır. Bununla birlikte, "karapara"nın yerleşik ve yaygın kullanımı dolayısıyla değişikliği isabetsiz

bulan yazarlar da vardır.[1149] Bu çalışmada da karşılık geldiği kavramı kısa ve net bir biçimde aktaran, öğretide yerleşik "karapara" terimi benimsenmektedir.

A. Karapara Aklama Suçunun Türkiye'de Tarihsel Gelişimi

Karapara aklama Türkiye bakımından bir sorun oluşturmaya altmışlı yıllarda, çok sayıda Türk vatandaşının işçi olarak yabancı ülkelere gitmesiyle bağlantılı olarak başlamıştır.[1150] Yurtdışında karşılaşılan zor koşullar ve kültürel kopukluğun yarattığı travma sonucu, yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarından bir kısmı suçu bir zenginleşme aracı olarak görmüş ve işledikleri suçlardan elde ettikleri karaparayı nakit kaçakçılığı, değerli maden kaçakçılığı, o dönemde suç ekonomisine karşı yumuşak davranan İsviçre gibi ülkelerdeki aracılarla işbirliği yapma gibi yöntemlerle Türkiye'ye sokmuştur.[1151]

Bu eğilim yetmişlerde de Avrupa'da Türk kimliği etrafında birleşmiş suç örgütlerinin yurtiçi bağlantılarını kullanarak ülkeye döviz sokması biçiminde devam etmiştir. [1152] Bu suç örgütleri; kazançlarını genellikle uyuşturucu ticareti, silah kaçakçılığı ve sigara kaçakçılığından elde etmektedir.[1153] Türkiye'de döviz kurunun çok yüksek olması, yurtdışında edinilmiş karaparanın ülkeye getirildiğinde büyük bir zenginlik sağlaması anlamına gelmektedir. Ayrıca ülkede üretim yetersizliğinin ve ithalata verilen ağırlığın körüklediği ekonomik çalkantıları aşmak için "dövize çevrilebilir mevduat" çekme politikası benimsenmiş, bu da yetkililerin gelen dövizlerin kaynağını sorgulamamasına yol açmıştır.[1154]

Karaparayı bir ekonomik kurtuluş ümidi gibi algılama hâli seksenler boyunca da devam etmiştir. Bu bakış açısı, hükümetin ileri gelenlerinin bankaların kapılarının her ne şekilde gelmiş olursa olsun sıcak paraya açık olduğu yönündeki söylemleriyle de desteklenmektedir.[1155] Bankalar da; müşteri kimlik tespiti yapılmadan açılabilen

---

[1149] M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen /M. Emin Alşahin/Ü. Kerim Çakır, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Adalet, 2018, s.1074; Engin Akın, **Anayasa Mahkemesi - Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörizmin Finansmanı Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2009, s.412

[1150] Çakır, **a.g.e.**, s.22; İpek, **a.g.e.**, s.72

[1151] Çakır, **a.g.e.**, s.22-23; İpek, **a.g.e.**, s.72

[1152] İpek, **a.g.e.**, s.73; Mavral, **a.g.e.**, s.168

[1153] İpek, **a.g.e.**, s.73-74; Çakır, **a.g.e.**, s.23

[1154] İpek, **a.g.e.**, s.74; Mavral, **a.g.e.**, s.168; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.101; Kaçar, **a.g.e.**, s.23

[1155] Çakır, **a.g.e.**, s.23

sırdaş hesaplarla yerel karapara aklayıcılara fırsat sağlamış ve yabancı yatırımcıları çekebilmek için yüksek faizli döviz hesapları önermek yoluyla kıyı bankacılığı merkezleriyle rekabet etmiştir.[1156] Bankaları bu gibi yöntemlere başvurmaya ve hatta karapara aklama faaliyetleri ile dünya genelinde ün yapmış kişilerle bağlantı kurmaya iten bir etken de, hükümetin bankalara belirli miktarda döviz bulundurma zorunluluğu getirmiş olmasıdır.[1157] Bu dönemde bankaların yanı sıra borsa ve aniden ülkenin her yerinde açılmış denetimsiz döviz büroları da karapara aklayıcılar tarafından kötüye kullanılmıştır.[1158]

Seksenlerde karapara aklamadaki artışı tetikleyen bir diğer etken, ülkedeki terörizm faaliyetlerinin yoğunlaşmasıdır.[1159] Terör örgütlerinin siyasi mücadelelerini finanse edebilmek için uyuşturucu ticareti gibi suç eylemlerine karıştığı ve örgüt içinde yer almayan, ancak örgüte etnik veya ideolojik yakınlığı bulunan kişilerden suç gelirlerini kabul ettiği bilinmektedir.[1160] Terör örgütleri ayrıca yasal ticarî işletmeleri ve çıkar amaçlı suç örgütlerini "korumaları" karşılığında kendilerine haraç vermeye zorlamakta ve bu yolla, çıkar amaçlı suç işleme ve karapara aklama döngüsünü beslemektedir.[1161] Türkiye'nin özellikle doğu ve güney doğusunda yoğun olarak gerçekleşen terör eylemleri ve ülkenin ana uyuşturucu yollarından biri olan Balkan yolu üzerinde olması, ülkenin bu döngüden fazlasıyla etklenmesine neden olmuştur.[1162]

Bütün bu süreç boyunca karapara aklamayı bağımsız bir suç tipi olarak ele alan herhangi bir yasa hükmü bulunmamakla beraber karapara aklamanın öncelikle 765 sayılı TCK'nın 296. maddesinde yer alan "*suçluyu koruma cürümü*" ve kimi hâllerde de aynı kanunun 512. maddesinde yer alan "*cürüm eşyasını satın almak ve saklamak*" altında cezalandırılabilir olduğu görüşü hâkimdir.[1163] 765 sayılı TCK m. 296'da gösterilen seçimlik hareketler, failin kovuşturmaya uğramamasını ve karaparayı elinde tutup bundan yararlanabilmesini sağladığından karapara aklamaya

[1156] İpek, **a.g.e.**, s.74; Mavral, **a.g.e.**, s.168; Kaçar, **a.g.e.**, s.23
[1157] İpek, **a.g.e.**, s.74; Mavral, **a.g.e.**, s.168-169
[1158] Mavral, **a.g.e.**, s.170
[1159] Kaçar, **a.g.e.**, s.22
[1160] Phil Williams, "Crime, Illicit Markets, and Money Laundering", **Managing Global Issues: Lessons Learned** (Ed.Chantal De Jonge Oudraat/P.J. Simmons/Jessica Tuchman Mathews), Washington D.C.: Carnegie Endowment, 2001, s.114-115
[1161] Williams, **a.g.e.**, s.115
[1162] Kaçar, **a.g.e.**, s.22
[1163] Kocasakal, **a.g.e.**, s.324; Çakır, **a.g.e.**, s.163; Değirmenci, **a.g.e.**, s.422-423; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.101; Taşdelen, **a.g.e.**, s.12

benzer bir amaca hizmet etmektedir.[1164] Diğer yandan, bu suçun faili ancak asıl suçun işlenmesine karışmamış üçüncü kişiler olabildiğinden hükmün kendi kendine karapara aklamaya (*self-laundering*) uygulanması olanağı yoktur.[1165]

765 sayılı TCK m. 512'nin karapara aklama suçuyla benzerliği ise, konusunu daha önce işlenmiş bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin oluşturmasından kaynaklanmaktadır. [1166] Ancak seçimlik hareketlerin karapara aklama suçunun karaparanın kaynağını gizleme, biçimini değiştirme gibi sık rastlanan görünümlerini karşılamaması, failin asıl suçu işleyenler dışında bir üçüncü kişi olması gereği, korunan hukukî yararın yalnızca suç eşyasından faydalanılmasını engellemek olması ve suçun asıl suç failini koruma amacına hizmet etmemesi gibi farklılıklar, cürüm eşyasını satın almak ve saklamak suçunun karapara aklama suçunun yerini tutamayacağını ortaya koymaktadır.[1167]

Türkiye'nin karapara aklamayla doğrudan mücadelesi için bir başlangıç noktası belirlemek gerekirse, FATF'a üyelik tarihi olan 25 Eylül 1991 gösterilebilir. [1168] Aslında taraf devletlere uyuşturucu suçlarından kaynaklanan gelirlerin aklanmasını suç kabul etme yükümlülüğü getiren Viyana Konvansiyonu 1988'de imzalanmıştır; fakat Konvansiyon 1995'e kadar uygun bulunup iç hukuka

---

[1164] Kocasakal, **a.g.e.**, s.324-325; 01.03.1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (RG Sayı:320, Tarih: 13.03.1926) m. 296: "*Her kim hapis cezasından aşağı olmıyan cezayı müstelzim bir cürüm işledikten sonra bu cürmün icrasında faillerle evvelce itifak etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımı dokunmuş olmaksızın, bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya Hükümetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevk etmeye yahut Hükümetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeye yardım eder yahut hakkında yakalama veya tevkif müzekkeresi çıkarılmış olan bir kimsenin saklı bulunduğu yeri bildiği halde yetkili mercilere derhal haber vermezse veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürmün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir veya bozarsa, hapis cezasını gerektiren suçlarda altı aydan iki yıla kadar, ağır hapis cezasını gerektiren suçlarda iki seneden dört seneye, "ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis" (DEĞİŞİK İBARE KANUN NO:5218/1 RGT:21.07.2004 RG NO:25529) cezasını gerektiren suçlarda da üç seneden beş seneye kadar hapis cezasına mahkum olur. Şu kadar ki, bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen cezanın üçte birini geçemez. Sair fiillerden dolayı tertip olunacak ceza beş yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasıdır. Bu fiili usul veya füruunun, karı veya kocasının yahut kardeşinin lehine olarak işliyen kimseye ceza verilmez*."

[1165] Kocasakal, **a.g.e.**, s.326; Taşdelen, **a.g.e.**, s.12

[1166] Kocasakal, **a.g.e.**, s.326; 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 512: " *Her kim 296 ncı maddede beyan olunan haller haricinde kendisi cürmün irtikabına iştirak etmeksizin bir cürümden hasıl olan para veya sair eşyayı bilerek kabul eder veya saklar yahut satın alır yahut her ne suretle olursa olsun kabul etmek ve saklamak ve satmak hususlarında tavassut eylerse üç seneye kadar hapis ve beş yüz liraya kadar para cezasiyle cezalandırılır. Şu kadar ki tayin edilecek ceza asıl fiil için verilecek cezanın üçte birini geçemez. Eğer fail bu fiili itiyat etmiş takımından ise bir seneden aşağı olmamak üzere muvakkat sürgün cezasiyle beraber yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkum edilir*."

[1167] Kocasakal, **a.g.e.**, s.327; Taşdelen, **a.g.e.**, s.13

[1168] Güner, **a.g.e.**, s.369; Çelik/Koçağra/Güler, **a.g.e.**, s.8

aktarılmamıştır.[1169] FATF üyeliği ile birlikte, 40 Tavsiyenin ulusal düzeyde benimsenmesi ve bu doğrultuda karapara aklamanın bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmesi çalışmalarına başlanmış ve karapara aklamayı ayrı bir suç olarak ele alan ilk yasanın taslağı 1994 senesinde hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulmuştur. Ancak bu taslak yasama yılı sonuna kadar Meclis onayı alamayacak ve hükümsüz kalacaktır.[1170] Bu gecikmelere, serbest piyasa ekonomisine geçiş adı altında kayıtdışı ekonomi üzerinden ülkenin kalkınmasını sağlama arzusunun sebep olduğu ileri sürülmüştür.[1171]

Bu başarısızlığın FATF'i Türkiye'ye yaptırım uygulama yönünde harekete geçirmesi, aynı yasa tasarısının Meclis'e bir kez daha sunulması ve birtakım değişikliklerle kabul edilmesi sonucunu doğurmuştur. 4208 sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun böylece 19 Kasım 1996'da yürürlüğe girmiş, FATF de yaptırım kararını bundan bir ay sonra kaldırmıştır.[1172] Tasarı ile Meclis'te kabul edilen kanun arasındaki farklardan biri, öncül suç kapsamıdır. Tasarı, kanunlarca suç sayılan herhangi bir fiilin öncül suç olabileceğini öngörürken; Kanun uyuşturucu suçları, silah kaçakçılığı, insan ticareti, adam kaçırma ve şantaj gibi belirli suçları öncül suç olarak göstermektedir.[1173] Bu tercihle ilgili, tüm suçları öncül suç kabul etmenin adliyeler üzerinde orantısız bir yüke neden olacağı açıklaması yapılmıştır.[1174] Belirtmek gerekir ki, doktrinde 4208 sayılı Kanun ile karaparayla etkin mücadelenin değil, uluslararası yükümlülükleri yerine getirmenin amaçlandığı, ülkede olağan kabul edilen kayıtdışı ekonominin bu Kanun'dan etkilenmemesine çalışıldığı ve karaparanın tanımının da bu yüzden son derece sınırlı tutulduğu ifade edilmiştir.[1175]

4208 sayılı Kanun taslağının TBMM'de tartışılması sırasında, özellikle seksenler sonrasında karapara aklama faaliyetlerinin dünya genelinde hız kazanmış olmasının ve Türkiye'de sermaye hareketleri serbestisinin benimsenip sıcak paranın ülkeye girişinin teşvik edilmesi dolayısıyla bu faaliyetlerin yönünün ülkemize

[1169] Değirmenci, **a.g.e.,** s.419
[1170] Güner, **a.g.e.,** s.369
[1171] Osman Altuğ, "Mafya: Kara Para - Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi", **Gümrük Dergisi**, 1996, Sayı:19, s.7 (Aktaran: Değirmenci, **a.g.e.,** s.419)
[1172] Güner, **a.g.e.,** s.366-370; Başak, **a.g.e.,** s.42-43; Çelik/Koçağra/Güler, **a.g.e.,** s.9
[1173] Değirmenci, **a.g.e.**, s.419; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.105; Yılmaz, **a.g.e.**, s.59; Taşdelen, **a.g.e.**, s.14-15
[1174] Değirmenci, **a.g.e.,** s.431
[1175] Taşdelen, **a.g.e.,** s.15

çevrilme riski bulunduğunun üzerinde durulmuştur. Karapara aklamaya dair henüz herhangi bir çalışma yapılmamış ve tedbir alınmamış olduğundan somut veriler üzerinden çıkarım yapma olanağı bulunmamakta; öte yandan devletin iç borçlanmasıyla doğru orantılı olarak yükselmiş hazine bonosu ve tahvil stokları ile repo piyasasının sistemin zayıf noktalarını oluşturduğu düşünülmektedir. [1176] Türkiye'nin konumu itibariyle Ortadoğu ile Batı ülkeleri arasındaki yasadışı ticaret rotalarının üzerinde yer alması, karapara aklamayla sıkı ilişkiye sahip olgular olan organize suçluluk ve terörizmin oranlarının ülkede son derece yüksek olması, banka ve borsanın denetimsizliği, kayıtdışı ekonominin yaygınlığı ve olağan kabul edilmesi gibi etkenlerin de Türkiye'yi karapara aklayıcılar açısından çekici kılacağının altı çizilmektedir.[1177]

4208 sayılı Kanun'un 2. maddesi "*kara para aklama suçu*" başlığı altında suç tipini tanımlamış ve 7. maddede ise cezayı göstermiş, diğer bir deyişle hüküm bir eksik ceza normu olarak kaleme alınmıştır.[1178] 4208 sayılı Kanun m. 2 ayrıca hangi suçların karapara aklama açısından öncül suç oluşturacağını listeleme yöntemiyle ve çeşitli kanunların isim ve madde numaralarını belirterek göstermektedir.[1179] 4208 sayılı Kanun, karapara aklama suçunu düzenlemenin dışında Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak kurulacak mali istihbarat birimi Mali Suçları Araştırma Kurumu'nun görev, yetki ve sorumlulukları, suçtan kaynaklandığı şüphesi taşıyan malvarlıklarına tedbir konulması, kontrollü teslimat gibi konularda hükümler ve yükümlülüklere uymama ile sırları ifşa biçiminde iki farklı suç tipi daha içermektedir.[1180]

4208 sayılı Kanun m. 2'de "karapara aklama" suçu, "*Türk Ceza Kanununun 296'ncı maddesinde belirtilen haller haricinde, bu maddenin (a) bendinde sayılan fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen karaparanın elde edenlerce meşruiyet kazandırılması amacıyla değerlendirilmesi, bu yolla elde edildiği bilinen karaparanın başkalarınca iktisap edilmesi, bulundurulması elde edenlerce veya başkaları tarafından kullanılması, kaynak veya niteliğinin veya zilyet ya da malikinin değiştirilmesi, gizlenmesi veya sınır ötesi harekete tabi tutulması veya bu hareketin gizlenmesi, yukarıda belirtilen suçların hukuki sonuçlarından failin kaçmasına*

[1176] Ergül, **Karaparanın...**, s.49
[1177] Ergül, **Karaparanın...**, s.50; Değirmenci, **a.g.e.**, s.419; Başak, **a.g.e.**, s.41
[1178] Kocasakal, **a.g.e.**, s.328
[1179] Değirmenci, **a.g.e.**, s.430-431
[1180] 4208 sayılı Kanun; ; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.101-102

yardım etmek amacıyla kaynağının veya yerinin değiştirilmesi veya transfer yoluyla aklanması veya karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiilleri" olarak tanımlanmaktadır. Suçun temel şeklini işleyenler, 2 ilâ 5 yıl ağır hapis ve aklanan karaparanın bir katı ağır para cezasıyla cezalandırılacak ve ayrıca karaparayı oluşturan veya buna karşılık gelen malvarlığı değerleri müsadere edilecektir. Karaparanın terör suçlarından veya ülkemize ithalatı yahut ihracatı yasaklanmış madde ve eşyanın kaçakçılığından elde edilmesi ile suçun örgütlü şekilde, görevin kötüye kullanılması yoluyla veya şiddet, tehdit ya da silah kullanarak işlenmesi ağırlaştırıcı sebep kabul edilmektedir.

Karapara aklama suçunun yaptırımını gösteren 7. maddede yer alan "*suçların tüzel kişilik bünyesinde işlenmesi halinde, (...) tüzel kişiler de beşyüzmilyon liradan beşmilyar liraya kadar para cezası ile cezalandırılır*" ifadesi, tüzel kişinin cezaî sorumluluğunu kabulü bakımından enteresandır. 4208 sayılı Kanun, 765 sayılı TCK'nın yürürlükte olduğu ve tüzel kişilerin durumuna dair tartışmaların devam ettiği bir dönemde yürürlüğe girmiştir. Nitekim aynı dönemde hazırlanmış ve fakat yürürlüğe girmemiş Ceza Kanunu Öntasarısı da tüzel kişilerin cezaî sorumluluğu bulunduğunu açıkça hükme bağlamaktadır.[1181]

Öncül suçlara dair benimsenen yaklaşım, gerek kanun tasarısının Meclis'te görüşülmesi sırasında gerek yürürlüğü döneminde şiddetli eleştirilere sebep olmuştur. [1182] Karapara aklama her türlü suçun geliri üzerinden gerçekleşebileceğinden, sınırlamaya gidilmesi bütünüyle yanlış bulunmaktadır.[1183] Ayrıca öncül suçlar saptanırken özensiz davranılarak kazanç sağlama amacı taşımayan kimi suçlar kapsama alınmış, kazanç elde etmek için işlenen ve çok sık karşılaşılan diğer bazı suçlar ise dışarıda bırakılmıştır. Örneğin, karaparanın en bilinen kaynakları arasında yer alan ve ülkemizde de sıklıkla rastlanan güveni kötüye kullanma, bankacılık suçları, sermaye piyasası suçları, Çıkar Amaçlı Örgüt Suçlarıyla Mücadele Kanunu'nda yer verilen suçlar, gümrük suçları, zimmet, irtikap, rüşvet, tefecilik ve benzerleri öncül suç kabul edilemeyecektir.[1184] Oysaki devletin temel düzenine karşı işlenen suçlar, isimlendirmeden de anlaşılacağı üzere ekonomik

[1181] Kocasakal, **a.g.e.,** s.437
[1182] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.104; Değirmenci, **a.g.e.,** s.432
[1183] Değirmenci, **a.g.e.,** s.432
[1184] Ergül, **Kara Ekonomi...,** s.104-105; 26.12.2003 tarih ve 5020 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle, Bankacılık Kanunu ve Sermaye Piyasası Kanunu suçları listeye eklenmiştir.

boyut taşımadıkları hâlde, 4208 sayılı Kanun'un 2. maddesi altında sayılmıştır.[1185] Örneğin, bayrağa hakaret suçunun karapara aklama olgusuna nasıl yol açabileceği anlaşılamamaktadır.[1186] Ek olarak, öncül suçun ülke dışında işlenmesi durumunda karapara aklama suçunun oluşup oluşmayacağına dair Kanun'da açıklık yoktur.[1187] Son olarak, öncül suç listesi oluştururken diğer kanunlara göndermede bulunulmuş olması, bu kanunların içeriğinin veya madde numaralarının değişmesi halinde uygulamada aksaklık yaşanacağı endişelerine yol açmıştır.[1188]

4208 sayılı Kanun'da karapara aklama suçunun seçimlik hareketleri oldukça karmaşık biçimde kaleme alınmış ve sık sık tekrara düşülmüştür. Hareketlerden bazıları yalnızca öncül suç faili, bazıları yalnızca üçüncü kişi, bazıları ise herkes tarafından gerçekleştirilebilmekte; amaç unsurunun önem taşıdığı hâller diğerleriyle iç içe geçmektedir.[1189] "*Karaparanın tespitini engellemeye yönelik fiiller*" ifadesi ise, belirsizliği nedeniyle suç ve cezada kanunilik ilkesine aykırı bulunmuş ve ayrıca bu ifadenin kaleme alınış tarzının hükmün geri kalanında benimsenen detaycı yaklaşımla çeliştiği vurgulanmıştır.[1190]

1 Haziran 2005 tarihinde, 282. maddesinde "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu" düzenlenmiş 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu yürürlüğe girmiş ve aynı konuyu düzenleyen iki kanundan yenisinin uygulanacağı ilkesi doğrultusunda TCK m. 282, 4208 sayılı Kanun'da öngörülen "kara para aklama suçu" hükümlerinin yerini almıştır.[1191] Anılan hükümler daha sonra, 11.10.2006 tarih ve 5549 sayılı Kanun'un 26. maddesi ile yürürlükten kaldırılacaktır.[1192] Karapara aklama suçunun Türk Ceza Kanunu altında düzenlenmesi son derece yerindedir. Ceza hukukunun bölünmesine ve genel ceza hukuku ilkelerinin etkisinin zayıfladığı birtakım "özel ceza hukukları" oluşmasına sebep olan, hukuk tekniği açısından sakıncalı bir yaklaşım, böylece terk edilmiş olmaktadır.[1193]

[1185] Güner, **a.g.e.**, s.371-372; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.105
[1186] Kocasakal, **a.g.e.**, s.511
[1187] Kocasakal, **a.g.e.**, s.361
[1188] Değirmenci, **a.g.e.**, s.431-432
[1189] Çakır, **a.g.e.**, s.168-169; Kocasakal, **a.g.e.**, s.512
[1190] Çakır, **a.g.e.**, s.170; Kocasakal, **a.g.e.**, s.391-392
[1191] Değirmenci, **a.g.e.**, s.421; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.102
[1192] Çakır, **a.g.e.**, s.173
[1193] Sahir Erman, **Ticarî Ceza Hukuku**, İstanbul: Matematik Araştırma Enstitüsü Matbaası, 1976, s.21

B. Karapara Aklama Suçunun Benzer Suçlardan Ayrılması

1. Suç Eşyasını Satın Alma veya Kabul Etme Suçu (TCK m. 165)

Suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçunu[1194] düzenleyen TCK m. 165, "*Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden*" kişilerin cezalandırılacağını öngörmektedir.[1195] Bu suç tipi ile TCK m. 282'de yer alan karapara aklama suçları arasında, bir öncül suçun varlığına bağlı olarak ortaya çıkmaları, suçun konusunu öncül suçun işlenmesi yoluyla veya dolayısıyla edinilen malvarlığı değerlerinin oluşturması ve aynı hareketlerin her iki suçun da maddî unsurunu oluşturabilmesi bakımından benzerlik bulunmaktadır.[1196] Ek olarak, hem karapara aklama suçları hem de suç eşyasını satın alma veya kabul etme kasten işlenen suçlardandır.[1197] Fakat etraflıca yapılan bir değerlendirme, farklılıkların benzerliklerin önüne geçtiğini göstermektedir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, kanunumuzun adliyeye karşı suçlar kısmında düzenlenmiş iken; suç eşyasını satın alma veya kabul etme, kişilere karşı suçlar kısmının malvarlığına karşı suçlar bölümünde yer almaktadır.[1198] Kanun koyucu TCK m. 165'teki suç tipini düzenlerken, suç işlemenin bir kazanç elde etme yöntemi olarak algılanmasının ve suç işleyenlerin fiillerinden ekonomik yarar sağlamasının önüne geçmeyi ve suçtan doğan zararın giderilmesini kolaylaştırmayı amaçlamıştır.[1199] Nitekim, madde gerekçesinde yer verilen "*suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen menfaatlerin piyasada tedavüle konulmasının ve suç işlemenin bir menfaat temini açısından cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçilmek istenmiştir*" ifadesi de bu tespiti doğrular

---

[1194] Bu suç tipi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Atilla Tanrıvermiş, **Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu (TCK m. 165)**, Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2017; Ayvaz Cebre, **Suç Eşyasının Satın Alınması ve Kabul Edilmesi Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011

[1195] TCK m. 165: "*Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır*.

[1196] Nur Centel/Hamide Zafer/Özlem Çakmut, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt:1**, İstanbul: Beta, 2007, s.492, 494; Çakır, **a.g.e.**, s.234; Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Yetkin, 2014, s.458; Erdener Yurtcan, **Malvarlığına Karşı Suçlar**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015, s.421

[1197] Çakır, **a.g.e.**, s.239

[1198] Centel/Çakmut/Zafer, **a.g.e.**, s.493

[1199] Sulhi Dönmezer, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümle**r, İstanbul:Beta, 2004, s.533; Yurtcan, **a.g.e.**, s.421

niteliktedir.[1200] Belirtmek gerekir ki, suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçunun adliyenin işleyişini de koruduğu, zira bu suçun işlenmesiyle delillere ve faile erişmenin zorlaştırıldığı ileri sürülmüştür.[1201] Her ne kadar sayılan tüm amaçların karapara aklama suçlarının düzenlenmesinde de belli bir rol oynadığını söylemek mümkünse de, karapara aklamanın cezalandırılmasıyla ekonomik düzenin korunması, organize suçlulukla mücadele gibi çok daha kapsamlı hukuki yararlar gözetilmektedir.[1202] TCK m. 165 öncelikli olarak öncül suçun mağdurunu korumaktayken, TCK m. 282'de belirli bir mağduru olmayan, ancak çok daha karmaşık ve zararlı bir suç tipinden mali sistem, ekonomi, kamu düzeni ve toplumun bütünü korunmaktadır.[1203] Karapara aklamanın yaptırımının suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçununkine kıyasla daha ağır olması da bu farkın bir yansımasıdır.[1204]

TCK m. 165'teki suç tipinin konusunu oluşturacak suç kaynaklı malvarlığı değerleri açısından sınırlama öngörülmüş olmayıp bu değerler herhangi bir suçtan kaynaklanabilmektedir.[1205] Karapara aklamadan söz edebilmek içinse, öncül suçun "*alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren*" bir suç olması gerekmektedir.[1206] Ayrıca suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçunun aksine, karapara aklamanın öncül suçtan elde edilmiş malvarlığı değerlerinin yerini alan para tutarı üzerinde gerçekleştirilmesi de mümkündür.[1207] Karapara aklamaya konu malvarlığı değerleri genellikle yüksek meblağlara ulaşırken suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçunun konusunu son derece düşük değerde eşyalar da oluşturabilmektedir.[1208]

[1200] Adalet Bakanlığı, "Yeni TCK Madde Gerekçeleri", http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc, Erişim Tarihi: 30.03.2019, 02:56

[1201] Çakır, **a.g.e.**, s.234; Değirmenci, **a.g.e.**, s.424; Soyaslan, **a.g.e.**, s.458

[1202] Değirmenci, **a.g.e.**, s.424

[1203] Çakır, **a.g.e.**, s.237

[1204] Karapara aklamanın basit hali için "*üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası*" öngörülmüşken, suç eşyasını satın alma veya kabul etmenin yaptırımı "*altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası*"dır.

[1205] Centel/Çakmut/Zafer, **a.g.e.**, s.494; Soyaslan, **a.g.e.**, s.459

[1206] Centel/Çakmut/Zafer, **a.g.e.**, s.494

[1207] Değirmenci, **a.g.e.**, s.425; Doktrinde tartışmalı olmakla beraber, TCK m. 165'te yer alan suç tipinin de kaim değerleri konu alabileceği yönünde görüş belirten müellifler bulunmaktadır. (Bkz. Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/R. Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2014, s.685)

[1208] Çakır, **a.g.e.**, s.238

Karapara aklayıcı için, karaparanın kaynağını gizlemek ve buna yasallık görünümü kazandırmak öncelikli amaçtır. Oysa, suç eşyasını satın alan veya kabul eden fail, kendisine veya öncül suç faili olmayan bir başkasına maddi çıkar sağlama isteğiyle hareket etmektedir.[1209] 2009'da TCK'da yapılan değişikliğe kadar kanun metninde açıklık bulunmasa da, gerek öğretideki görüşler gerekse madde gerekçesi ancak öncül suça katılmamış kişilerin suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçunun faili olabileceğine işaret etmekteydi. Anılan değişiklikle, faile ilişkin bu özellik kanun metnine açık biçimde eklenmiştir.[1210] TCK m. 282'de bu doğrultuda herhangi bir kısıtlama bulunmadığından karapara aklama faili hem öncül suçun faili hem de bir üçüncü kişi olabilecektir.[1211]

TCK m. 165'te belirtilen seçimlik hareketler, yani satma, devretme, satın alma ve kabul etme hareketleri elbette karapara aklama suçunun maddî unsurunu da oluşturabilmektedir.[1212] Ancak TCK m. 165'in uygulanabilmesi için bu hareketlerin doğrudan veya olası kastla gerçekleştirilmesi yeterlidir.[1213] TCK m. 282/1'de gösterilen ve TCK m. 165'teki seçimlik hareketleri kapsayan "çeşitli işlemlere tabi tutma" yoluyla karapara aklama suçunun işlenebilmesi için "*gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadı*", yani özel kast[1214] aranmaktadır. Özel kastın olmadığı hâllerde, genel kastla işlenen suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçu gündeme gelecektir.[1215]

TCK m. 282/2'deki suç tipi bakımından yapılan bir değerlendirmede ise, bu fıkrada belirtilen seçimlik hareketlerin TCK m.165'tekilerle birebir örtüştüğü görülmektedir. Bununla birlikte, TCK m. 282/2'nin uygulanabilmesi için bir öncül suçun varlığı ve bu öncül suçtan kaynaklanan karaparanın ilk fıkra uyarınca aklanmış olması biçiminde iki şart birden söz konusudur. Oysa herhangi bir suçtan elde edilen doğrudan ya da dolaylı bütün ekonomik değerler TCK m. 165'teki suçun konusunu

---

[1209] Centel/Çakmut/Zafer, **a.g.e.**, s.494
[1210] Centel/Çakmut/Zafer, **a.g.e.**, s.496; Değirmenci, **a.g.e.**, s.425; Dönmezer, **a.g.e.**, s.533
[1211] Değirmenci, **a.g.e.**, s.425
[1212] Değirmenci, **a.g.e.**, s.425
[1213] Centel/Çakmut/Zafer, **a.g.e.**, s.502; Soyaslan, **a.g.e.**, s.459, 461-462
[1214] Kimi suç tipleri bakımından, failin hareketinin neticesini bilmesi ve istemesi yeterli olmayıp ayrıca belirli bir maksatla harekete geçmiş olması aranmaktadır. Genel kastın yanı sıra failin özel bir maksatla hareket etmiş olmasının da manevi unsurun gerçekleşmesi için zorunlu olduğu bu gibi suçlar "özel kastla işlenebilen suçlar" olarak adlandırılır. (Hamide Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m. 1-75)**, İstanbul: Beta, 2016, s.261-262)
[1215] Değirmenci, **a.g.e.**, s.425

oluşturabilmektedir.[1216] Ek olarak, suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçunun olası kastla işlenmesi mümkünken TCK m. 282/2'de "bilme" unsuru vurgulanmış ve suçun doğrudan kastla işlenmesi zorunlu kılınmıştır.[1217]

TCK m. 165'in genel niteliği dolayısıyla, aynı fiillere hem bu genel suç normunun hem de bir başka özel suç normunun uygulanabilir olması halinde özel norm tercih edilecektir.[1218] Madde gerekçesinde TCK m. 282'nin m. 165'e göre özel norm teşkil ettiği açıkça belirtilmekte ve "*bu yeni suç ile Türk Ceza Kanununun 165 inci maddesinde tanımlanan suç eşyasını satın almak veya kabul etmek suçu arasında bir özel norm - genel norm ilişkisi söz konusu olacaktır. Tanımlanan bu yeni suç, suç eşyasını satın almak veya kabul etmek suçundan farklı olarak, ancak doğrudan kastla işlenebilir. Yani failin, satın aldığı, kabul ettiği, bulundurduğu veya kullandığı malvarlığı değerinin, suçtan kaynaklanan ve aklama işlemlerine tabi tutulan malvarlığı değeri olduğunu muhakkak surette bilmesi gerekmektedir.*" ifadelerine yer verilmektedir.[1219] Öğretide TCK m. 165 ile m. 282/2 arasında genel norm-özel norm ilişkisi bulunduğuna dair fikir birliği bulunmamakla beraber, gerek TCK m. 282/2'nin öncül suçu bakımından kısıtlama bulunmasına[1220] gerek fikri içtima kuralları üzerinden, daha ağır cezayı gerektiren suçun karapara aklama olmasına dayanılarak[1221] şartlarının varlığı hâlinde TCK m. 282/2'nin TCK m. 165'e göre öncelikle uygulanması gerektiği sonucuna varılmıştır.[1222] Çalışmanın suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunda içtimaya ilişkin kısmında bu konu yeniden ele alınacaktır.

[1216] Çakır, **a.g.e.**, s.237

[1217] Çakır, **a.g.e.**, s.414

[1218] Değirmenci, **a.g.e.**, s.424; Aynı kanunda yer alan genel ve özel normlardan, özel olanın tercih edilip öncelikle uygulanması kuralının temelinde kanun koyucunun somut durumun özelliklerini dikkate alarak çıkardığı özel kuralın ihtiyaçlara cevap vermede daha başarılı olacağı kabulü yatmaktadır. (Adnan Gürüz, **Hukuk Başlangıcı**, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2009, s.157)

[1219] TBMM Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları Raporları (1/670), http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2009Yili/kanmetni/5918ss.pdf, Erişim Tarihi: 11.02.2020, 17:48, s.4

[1220] Dülger, **a.g.e.**, s.385

[1221] Tezcan/ Erdem/ Önok, **a.g.e.**, s.685

[1222] Aksi yönde bkz. Yener Ünver, **İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık ve Bilirkişilik, İnfaz Kurumlarından Kaçma (TCK'da Düzenlenen Adliyeye Karşı Suçlar)**, Ankara: Seçkin, 2019. Yazar, tamamen farklı hukuki değerleri korumaları ve koruma alanlarının da farklı olması dolayısıyla TCK m. 165 ile TCK m. 282/2 arasında özel norm - genel norm ilişkisi bulunamayacağını ifade etmektedir.

2. Bilgi Vermeme Suçu (TCK m. 166)

TCK m. 166'da yer alan bilgi vermeme suçu, TCK m. 165'teki suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi suçunun tamamlayıcısı olarak öngörülmüştür.[1223] TCK m. 166 uyarınca, "*bir hukuki ilişkiye dayalı olarak elde ettiği eşyanın, esasında suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edildiğini öğrenmesine rağmen, suçu takibe yetkili makamlara vakit geçirmeksizin bildirimde bulunmayan kişi*" cezalandırılacaktır.[1224] Kişi, malvarlığı değerlerini elde etmesi anında bu değerlerin suçtan kaynaklandığını bilmiyorsa TCK m. 165'in uygulama alanı bulması mümkün değildir. Bilgi vermemenin ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmesiyle böyle bir durumun varlığından sonradan haberdar olan kişilere yetkililere bildirimde bulunma yükümlülüğü getirilmekte ve bu yükümlülüğü yerine getirmemek yaptırıma bağlanmaktadır.[1225] 2009 yılında TCK'da yapılan değişiklikler esnasında, suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi suçu gözden geçirilip ilgili maddeye "*diğer malvarlığı değeri*" ifadesi eklendiği halde TCK m. 166'ya dokunulmadığı için, bu suç tipinin konusunu yalnızca eşya oluşturmaktadır.[1226]

Bilgi vermeme suçu ile karapara aklama suçları arasında; bir öncül suçun varlığına bağlı olmaları ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri üzerindne gerçekleşmeleri noktalarında benzerlik bulunmaktadır.[1227] Öte yandan, TCK m. 165'e paralel olarak m. 166'da da öncül suça dair herhangi bir eşik yahut sınırlama belirtilmiş değildir. Karapara aklama suçlarının aksine, suçla ilişkili her türlü eşya üzerinden bilgi vermeme suçunun işlenmesi mümkündür. Korunan hukukî değer açısından suç eşyasını satın alınması veya kabul edilmesine ilişkin yapılan açıklamalar, bu suç tipi için de geçerlidir. Kanunkoyucu, bilgi vermeme suçu ile kişilerin malvarlığı haklarını güvence altına almakta olup karapara aklama gibi karmaşık ve çok boyutlu bir suç tipi söz konusu değildir. TCK m. 166'ya aykırılık

---

[1223] Selman Dursun, "**Malvarlığına Karşı Suçlar**", Hukuki Perspektifler Dergisi, 2004, Sayı:2, s.196
[1224] TCK m. 166: "*Bir hukuki ilişkiye dayalı olarak elde ettiği eşyanın, esasında suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edildiğini öğrenmesine rağmen, suçu takibe yetkili makamlara vakit geçirmeksizin bildirimde bulunmayan kişi, altı aya kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır*."
[1225] Dursun, **a.g.m.** , s.196; Yurtcan, **a.g.e.**, s.427
[1226] Tezcan/ Erdem/ Önok, **a.g.e.**, s.690
[1227] Çakır, **a.g.e.**, s.240-241

halinde hükmedilecek hapis cezasının üst sınırının altı ay olarak belirlenmiş olması da ortada görece basit bir suçun olduğuna işaret etmektedir.[1228]

Bilgi vermeme suçunun ayırt edici özelliği, failin eşyayı kabul ettiği anda suç bağlantısından habersiz olmasıdır. Oysa suç işlemek yoluyla veya dolayısıyla elde edilmiş eşyanın kabulünün TCK m. 282/1 kapsamına girmesi için "*gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadı*", yani özel kast ile hareket edilmesi; TCK m.282/2 altında değerlendirilmesi için ise, bu eşyanın karapara aklama faaliyetlerine konu edildiğinin kabul anında bilinmesi gerekmektedir.[1229] Bilgi vermeme suçu, ihmalî hareketle işlenmesi[1230] ve soruşturması ve kovuşturmasının şikâyete bağlı olması noktalarında da karapara aklama suçlarından ayrılmaktadır.[1231]

3. Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu (TCK m. 281)

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunu[1232] düzenleyen m. 281 uyarınca, "*gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi*" cezalandırılacaktır.[1233] Bu suç tipi, ceza kanunumuzun adliyeye karşı suçlar kısmında yer almakta olup suçun konusunu bir öncül suçun delil ve eserleri oluşturmaktadır. [1234] Bu suç tipinin düzenlenmesiyle maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasının ve adaletin yerine gelmesinin önündeki engeller kaldırılmaya çalışılmakta, adliyenin saygınlığı ve kişilerin adil yargılanma hakkı

[1228] Çakır, **a.g.e.**, s.241
[1229] Çakır, **a.g.e.**, s.241
[1230] Suç tiplerinin hareket bakımından gösterdikleri özelliğe göre icraî suçlar ve ihmalî suçlar olarak ayrılması mümkündür. İcraî suçlarda, kanunda yer alan yasak failin icraî bir hareketiyle ihlâl edilmektedir. İhmalî suçlarda ise fail, hukukun çeşitli kaynakları doğrultusunda kendisinden beklenen bir hareketi yapmamakta veya hareketsiz kalmaktadır. (Bkz. Önder, **a.g.e.**, s.56-59)
[1231] Mustafa Albayrak, "Şikayete Tabi Suçların Özellikleri ve Bu Suçlara Bağlanan Hukuki Sonuçlar", **TBB Dergisi**, 2008, Sayı:77, s.285 281-306; Çakır, **a.g.e.**, s.240
[1232] Bu suç tipi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Seçkin Koçer, **Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu**, Ankara: Adalet, 2011
[1233] TCK m. 281: *"(1) Gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi, altı aydan beş yılkadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendi işlediği veya işlenişine iştirak ettiği suçla ilgili olarak kişiye bu fıkra hükmüne göre ceza verilmez. (2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. (3) İlişkin olduğu suç nedeniyle hüküm verilmeden önce gizlenen delilleri mahkemeye teslim eden kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle verilecek cezanın beşte dördü indirilir*."
[1234] Çakır, **a.g.e.**, s.242

korunmaktadır.[1235] Karapara aklama suçlarının; adliyeye karşı suçlar arasında bulunma, korunan hukuki değerler, bir öncül suçun varlığına bağlılık, karapara aklamaya konu suç eşyasının suç delili kapsamında yer alması ve ancak doğrudan kast işlenebilme noktalarında TCK m. 281 ile benzerlik gösterdiği açıktır.[1236]

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu ile karapara aklama suçları arasındaki farklarından biri, öncül suçun niteliğidir. Karapara aklamadan söz edebilmek için öncül suçun altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektirmesi aranmış; ancak suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunun öncül suçu bakımından böyle bir zorunluluk getirilmemiştir. Ne delile kaynaklık eden suçun, ne de delilin herhangi bir özellik göstermesi beklenmektedir.[1237] Karaparanın aynı zamanda öncül suçun da delili olmasına karşın, suç delillerinin her zaman malvarlığı değeri olmayacağı ve dolayısıyla karapara niteliği taşımayacağı da belirtilmelidir.[1238]

[1235] Çakır, **a.g.e.**, s.242; Necati Meran, **AİHM Kararları ile İçtihatlı-Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret - İftira, Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları**, Ankara: Seçkin, 2014, s.393; Ünver, **a.g.e.,** s.431

[1236] Çakır, **a.g.e.**, s.242, 244; Ünver, **a.g.e.,** s.439; TCK m. 281 madde gerekçesi: "*Bu suçun konusunu, daha önce işlenmiş olan bir suçun delil ve eserleri oluşturmaktadır. Bir suçtan elde edilmiş olan eşyayı da, suçun eser ve delili olarak kabul etmek gerekir. Bu itibarla, söz konusu suç, önceden işlenmiş bir suçun varlığını gerekli kılmaktadır*." (Adalet Bakanlığı, "Yeni TCK Madde Gerekçeleri", http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc, Erişim Tarihi: 30.03.2019, 02:56); "*Esas itibariyle suç delillerini gizleme, yok etme suçunun özel bir şekli olan suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama suçunun maddi konusu, öncül suçtan elde edilen malvarlığı değerleridir. Hukuki konusu ise, gerek kanunun sistematiği içindeki yeri, gerek madde gerekçesi ve gerekse düzenleme sarahatine göre, suç işlemek suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olan ekonomik değerlerin meşruiyet görüntüsü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulmasının, aynı zamanda suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla suçlunun kayrılmasının, suçla mücadelenin etkin biçimde sürdürülebilmesinin teminini amaçlayan adliyeye ilişkin yararlardır.*" (Yargıtay 16. Ceza Dairesi, E. 2019/7931, K. 2019/6792, 25.10.2019)

[1237] Çakır, **a.g.e.**, s.243; Değirmenci, **a.g.e.,** s.427; "*Dava konusu otomobilin çalınmasına dair hırsızlık eylemine iştiraki saptanamayan ve öncül eylemi TCK'nın 165. maddesi kapsamında suç eşyasını satın almak şeklinde sübuta eren sanık ...'ın bu otomobilin gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yoldan elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla; motor ve şasi numarasını kendi kullanımındaki aracın motor ve şasi numarasıyla değiştirilmesini diğer sanık ...'a yaptırması şeklinde çeşitli işlemlere tabi tutmak biçimindeki eylemi,* ***"TCK'nın 282. maddesinde düzenlenen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama" suçu için gerekli olan hareketleri oluşturabilirse de, suç tarihi itibariyle yürürlükte olan anılan maddenin birinci fıkrasında öncül suç için öngörülen hapis cezasının altı sınırının 1 yıl veya daha fazla olması gerektiği****, TCK'nın 165/1. maddesinde ise hapis cezasının alt haddinin altı ay olduğu gözetilerek hırsızlık konusu aracı satın aldıktan sonra yaptığı eylemlerin TCK'nın 282. maddesinde düzenlenen suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçunu değil, anılan Kanunun 281. maddesindeki suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunu oluşturacağı ancak sanığın suç eşyası olan aracı satın aldıktan sonra motor ve şase numarasını değiştirmesinin kendi işlediği suçla ilgili olması sebebiyle sanık ... hakkında TCK'nın 281/1-son cümlesi gereğince ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden...*" (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, E. 2013/16991, K. 2014/5382, 30.4.2014)

[1238] Dülger, **a.g.e.**, s.326

Bir diğer fark ise, öncül suç failinin anılan suçların da faili olup olamayacağı noktasındadır. TCK m. 281/1'de açıkça belirtildiği üzere, öncül suç faili veya suç ortaklarının suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçundan dolayı cezalandırılmaları mümkün değilse de; karapara aklamaya konu malvarlığı değerlerini üreten öncül suçun faili, karapara aklayıcı olarak TCK m. 282'ye göre cezalandırılabilecektir.[1239] Ek olarak, TCK m. 281 ve TCK m. 282'de yer alan suçlar arasında failin amacı bakımından belirgin bir ayrım bulunmaktadır. TCK m. 281 faili gerçeğin ortaya çıkmasını ve ceza adaletinin gerçekleşmesini önlemeye yönelik hareket ederken; karapara aklayıcı karaparaya yasallık görünümü kazandırma ve ekonomik çıkarlarını güvenceye alma amacı taşımaktadır. Bu bağlamda, karapara aklama suçlarının ekonomik boyutunun ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır.[1240] Yine belirtilmelidir ki, TCK m. 281'de bağlı hareketli bir suç düzenlenmişken suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından büyük ölçüde hareket serbestisi söz konusudur[1241]

Karaparanın aynı zamanda öncül suçun delili niteliği taşıması, failin TCK m. 281 bakımından tipe uygun hareketlerinin TCK m. 282'de yer alan "*çeşitli işlemlere tabi tutma*" kapsamında da değerlendirilebilmesi ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Belirtmek gerekir ki, TCK m. 281'de özel kast aranmakta olup suçun oluşması için failin maddi gerçeğin hukuk kurallarına uygun olarak ortaya çıkarılmasını engelleme amacı taşıması zorunludur.[1242] Karapara aklama suçunun çeşitli işlemlere tabi tutma yoluyla işlendiğinden söz edebilmek içinse, failde karaparanın "*gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadı*" aranmaktadır. Öğretide aynı fiilin her iki suçun da hareket unsurunu karşıladığı ve failin amacının tespit edilemediği hallerde fikrî içtima kurumunun öngördüğü üzere daha ağır cezayı gerektiren karapara aklama suçundan hüküm kurulması gerektiği görüşü öne sürülmüştür.[1243] Bu görüşün hukuk güvenliğiyle nasıl bağdaştırılabildiği anlaşılamamaktadır. Kanaatimce böyle bir durumda manevi unsurun araştırılması yerinde olacaktır.

[1239] Değirmenci, **a.g.e.**, s.427; Ünver, **a.g.e.**, s.432; Meran, **a.g.e.**, s.393
[1240] Çakır, **a.g.e.**, s.243-244
[1241] Sinan Genç, **Suç Gelirlerinin Geri Alımı**, Ankara: Seçkin, 2016, s.283
[1242] Ünver, **a.g.e.**, s.439
[1243] Meran, **a.g.e.**, s.415; Anılan suçlar arasında suçların içtimaına dair bir ilişki bulunmadığı yönünde bkz. Dülger, **a.g.e.**, s.326

4. Suçluyu Kayırma Suçu (TCK m. 283)

Suçluyu kayırma suçunu düzenleyen TCK m. 283 uyarınca, suç işleyen kişinin ceza adaletinden kaçabilmesi için her ne şekilde olursa olsun olanak sağlamak cezalandırılacaktır. [1244] Örneğin; şüpheli, sanık veya mahkûmu gizlemek, yetkililerden kaçması için ona araç vermek veya para yardımında bulunmak bu suçun maddi unsuru olabilir.[1245] Suçluyu kayırmak, suçların saptanıp soruşturulmasını ve suçluların kovuşturulup yaptırıma uğratılmasını engellemektedir. [1246] Ceza kanunumuzun adliyeye karşı suçlar kısmında düzenlenmiş suçluyu kayırma suçu ile korunan hukuki değerler, ceza adaletini gerçekleştirmek isteyen adliyenin saygınlığı[1247] ve kişilerin adil yargılanma hakkıdır.[1248]

Karapara aklama suçunun faili suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine yasallık görünümü kazandırırken, bir yandan da bu suçu işleyen kişinin adaletten kaçmasına olanak sağladığı ve maddî gerçeğe ulaşılmasının önüne geçtiği için karapara aklama suçları ile suçluyu kayırma suçu arasında benzerlik bulunmaktadır.[1249] Suç tipleri arasındaki yakınlık dikkate alınarak, 4208 sayılı Kanun döneminde karapara aklama suçunun ancak 765 sayılı TCK'nın "suçluyu koruma suçu" başlıklı 296. maddesi kapsamına girmeyen hâllerde uygulama alanı bulacağı kanun metninde açık olarak belirtilmiştir.[1250]

Her ne kadar mevcut kanunumuzda benzer bir düzenlemeye yer verilmemişse de, karapara aklama ile suçluyu kayırma suçları arasındaki belirgin farklar üzerinden ilgili hükümlerin uygulama alanını tespit etmek mümkündür. Karapara aklama suçunun konusunu suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri oluşturmaktayken, suçluyu kayırma suçunun konusu daha önce işlenmiş bir suçun faili veya suç

[1244] Zahit Yılmaz, "Suçluyu Kayırma Suçu (TCK. m. 283)", **MÜHF-HAD**, Cilt:18, 2012, Sayı:1, s.153; TCK m. 283: " - *(1) Suç işleyen bir kişiye araştırma, yakalanma, tutuklanma veya hükmün infazından kurtulması için imkan sağlayan kimse, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. (3) Bu suçun üstsoy, altsoy, eş, kardeş veya diğer suç ortağı tarafından işlenmesi halinde, cezaya hükmolunmaz*."
[1245] Yılmaz, **a.g.m.** , s.153
[1246] Soyaslan, **a.g.e.**, s.807
[1247] Meran, **a.g.e.**, s.419
[1248] Ünver, **a.g.e.**, s.474
[1249] Değirmenci, **a.g.e.**, s.427; Çakır, **a.g.e.**, s.246; Soyaslan, **a.g.e.**, s.808
[1250] 4208 S. Kanun m. 2/b

ortağıdır.[1251] Öncül suçun fail ve suç ortakları dahil herkes karapara aklama suçu dolayısıyla cezalandırılabilir; oysa önceki suçun failinin ayrıca suçluyu kayırma suçunu işlediğinden söz etmek mümkün olmayacağı gibi[1252] bu kişilerin yakınları ile suç ortakları için de şahsî cezasızlık sebebi öngörülmüştür.[1253] Karapara aklama suçları ile suçluyu kayırma suçu arasında bir diğer fark, karapara aklama suçlarının yalnızca icrai hareketle işlenebilmesine karşın[1254] suçluyu kayırma suçunun hem icrai hem de ihmali hareketle işlenmesinin mümkün olmasıdır.[1255] Örneğin, suçluya kalacak yer sağlayıp yetkililerden saklanmasına yardımcı olan kişi, bu suçu icrai hareketle işlemiş olmaktadır. Yetkililerin kendisini sorgulaması karşısında suçlunun yerini bildiği halde susan kişinin ise, ihmali hareketi söz konusudur.[1256]

Her ne kadar TCK m. 282 altında öngörülmüş seçimlik hareketler arasında öncül suç failine yardım etme bulunmasa da; kişinin aynı zamanda suçun delili olan karaparayı yurtdışına çıkarması veya çeşitli işlemlere tabi tutması TCK m. 284'teki suç tipine de uygun olabilir. Bir yazara[1257] göre, böyle bir durumda hangi maddenin uygulanacağına failin kastı araştırılarak karar verilmelidir. Suçluyu kayırma suçu bakımından da özel kast aranmakla beraber bu özel kast, malvarlığı değerlerinin gayrimeşru kaynağının gizlenmesi değil; suç işleyen bir kişinin araştıırma, yakalama, tutuklama veya hükmün infazından kurtulması isteği biçiminde ortaya çıkmaktadır.[1258] Dolayısıyla, failin hangi maksatla hareket ettiğine bakılarak suç vasfının belirlenmesi mümkündür.[1259]

Bir diğer yazar ise[1260], bir kişinin ne maksatla hareket ettiğinin kanıtlanmasının son derece zor olduğuna ve failin - gerçek bu olmasa dahi- suç işleyen kişiyi koruma amacıyla hareket ettiğini iddia ederek fiilini cezası daha az

---

[1251] Değirmenci, **a.g.e.**, s.428; Yılmaz, **a.g.e.**, s.158; Meran, **a.g.e.**, s.421
[1252] Soyaslan, **a.g.e.**, s.807; Meran, **a.g.e.**, s.419
[1253] Yılmaz, **a.g.m.**, s.157, 169-170; Değirmenci, **a.g.e.**, s.428; Soyaslan, **a.g.e.**, s.809; Meran, **a.g.e.**, s.420; Her ne kadar madde gerekçesinde fail bakımından da şahsi cezasızlık sebebi bulunduğundan söz edilmişse de, maddenin kaleme alınış biçimi bu açıklamayı desteklememektedir. Nitekim suç işlemiş kişinin eyleminin doğal bir uzantısı niteliğindeki kendini korumaya yönelik hareketlerinin ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmesinin amaçlandığı düşünülemez. Kanaatimce, yazarların ilk suçun fail ve suç ortaklarının suçluyu kayırma suçunun faili olamayacağı yönündeki çıkarımları isabetlidir.
[1254]
[1255] Soyaslan, **a.g.e.**, s.808; Meran, **a.g.e.**, s.422
[1256] Soyaslan, **a.g.e.**, s.808
[1257] Değirmenci, **a.g.e.**, s.427-428
[1258] Değirmenci, **a.g.e.**, s.427-428, Yılmaz, **a.g.e.**, s.164; Soyaslan, **a.g.e.**, s.808; Meran, **a.g.e.**, s.423
[1259] Değirmenci, **a.g.e.**, s.427-428
[1260] Dülger, **a.g.e.**, s.328

olan suçluyu kayırma suçu kapsamına sokmaya çalışacağına vurgu yapmaktadır. Bu görüşe göre, aynı anda her iki suçun da hareket unsurunun gerçekleşmesi halinde fikri içtima kurallarına gidilmesi ve failin, yaptırımı daha ağır olan karapara aklama suçundan cezalandırılması gerekmektedir. [1261] Kanaatimce, genel kastla gerçekleştirilmesi yeterli bulunan yurtdışına çıkarma hareketi bakımından böyle bir yorum yapmak mümkünse de özel kasta bağlanmış çeşitli işlemlere tabi tutma hareketi söz konusu olduğunda, maksat ortaya konulamadığı halde fikri içtima kurallarına başvurmak hukuk güvenliğiyle bağdaşmayacaktır.

C. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK m. 282/1)

1. Suçun Kanunî Unsuru

Fiilin, ceza hukuku açısından kaynak sayılabilmek için gerekli şartları taşıyan ve zaman, yer ve kişi bakımından yürürlükte bulunan bir kanunda yer alan suç tarifine uygun olmasına "suçun kanunî unsuru (tipiklik)" denmektedir.[1262] Bu tanım doğrultusunda, kanunî unsurun iki şartı olduğu söylenebilecektir. Bunlar, fiilin ceza hukuku kaynağı niteliğini taşıyan bir metinde daha önceden tarif edilmiş olması ve fiilin bu tarife uygun olmasıdır.[1263] "*İşlenmiş fiilin kanundaki suç tanımına uygun olduğu tespit edilirse kanunî unsur (tipiklik) vardır veya edilmezse yoktur denir.*"[1264]

Kanunun suç saymadığı bir fiil dolayısıyla cezaya veya güvenlik tedbirine hükmedilmesinin mümkün olmadığı anlamına gelen ve TCK m. 2/1'de öngörülmüş kanunilik ilkesiyle kanunî unsur birbirlerini besleyen, ancak birbirlerinden farklı kavramlardır. Kanunilik ilkesi TCK'nın genel hükümleri arasında bulunmakta olup her türlü suç bakımından bu ilkeye sadık kalınması gerekmektedir. Kanunî unsur da her bir suçun oluşması için zorunluysa da, her suçun tarifi ve tipi kendine özgüdür.

[1261] Dülger, **a.g.e.**, s.328
[1262] Sulhi Dönmezer/Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt:I**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1983, s.349-350
[1263] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.350
[1264] Yılmaz, **a.g.e.**, s.105

[1265] Kanunî unsur (tipiklik), "*her suçta yer alan maddî unsurların görülebileceği soyut bir model, bir çerçevedir*."[1266]

Kanunilik ilkesi gereği suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu Türk Ceza Kanunu'nun "Millete ve Devlete Karşı Suçlar ve Son Hükümler" başlıklı bölümünün "Adliyeye Karşı Suçlar" kısmında bulunan 282/1. maddede düzenlenmiş, suç oluşturan fiil ve cezası kanunda gösterilmiştir. TCK m. 282/1 uyarınca; "*Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.*" Buna göre, failin eyleminin "alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini yurt dışına çıkarma" veya "bu malvarlığı değerlerini gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tâbi tutma" fiillerine uyması halinde, suçun kanunî unsuru (tipiklik) mevcuttur.[1267]

2. Suçla Korunan Hukukî Değer

Suçla korunan hukukî değer veya diğer bir deyişle suçun hukukî konusu, "*belirli bir suçun yaratılmasındaki maksattan ibarettir*. *Maksatsız hukuk olamıyacağı gibi maksatsız suç da olmaz*."[1268] Genel ve özel caydırıcılık özelliği üzerinden sosyal düzeni korumak amacı, her suç tipinin genel maksadını oluşturur. Buna ek olarak, her bir suç tipi belli bir soyut menfaati korumaya yönelmektedir ki bu da suçun özel maksadıdır. Bir suç tipinin kanunun hangi kısmı altında düzenlendiği, korunan hukuki değeri saptamada yol göstericidir.[1269]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun "adliyeye karşı suçlar" kısmında yer alması, devlete ait adlî ve yargısal varlıkların korunmasının ve

---

[1265] Yılmaz, **a.g.e.**, s.105-106
[1266] Ayhan Önder**, Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt:II**, İstanbul: Beta, 1989, s.45
[1267] Yılmaz, **a.g.e.**, s.106; Ünver, **a.g.e.**, s.456; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.120
[1268] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.322
[1269] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.322; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1074; Güray Say, "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklanması (Kara Para Aklama)", **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt:87, 2013, Sayı:3, s.161

bu bağlamda, ceza adaletinin yerine gelmesi ile öncül suç yargılamasının maddî gerçeği açığa çıkaracak biçimde seyretmesinin hedeflendiğine işaret etmektedir.[1270] Bununla birlikte, adliyeye karşı suçların korunan değer bakımından çoğunlukla karma nitelik taşıdığı ifade edilmiştir.[1271] Gerçekten de, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu öncül suç faillerinin bulunmasını engelleyip suç delili ve emaresi sayılabilecek malvarlığı değerlerine yasallık görünümü sağladığından yargı sisteminin düzgün işleyişine zarar vermektedir ve bu doğrultuda, suçla korunan hukukî değerin adalet sisteminin işleyişi olduğu söylenebilecektir.[1272] Benzer doğrultuda, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri suçuyla adalete olan inancın[1273] ve adil yargılanma hakkının[1274] korunduğu da ifade edilmiştir. Bununla birlikte, anılan suçla korunan hukukî değerler bununla sınırlı kalmamaktadır.[1275]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanarak yasal ekonomik sisteme sokulması, suçluların hak etmedikleri bir zenginlikten rahatça faydalanmalarına ve gelir dengesinin bu kişiler lehine değişmesine neden olmaktadır. Bu durum toplum gözünde mevcut sistemin saygınlığının zedelenmesine ve güvensizliğe yol açmakta, bir yandan da suç işlemenin dürüst çalışmaya göre çok daha kârlı olduğu izlenimi yaratmaktadır.[1276] Yasa dışı zenginleşmenin olağan ve mantıklı addedilmesi, suç oranlarının artması ve yolsuzluğun yaygınlaşması demektir.[1277] Sonuç olarak, hem ekonomik yapı dengesizleşmekte hem de ahlakî bozulma yaşanmaktadır. Bu çok boyutlu yozlaşma hali, devamlılığı demokratik ve

---

[1270] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1074; Çakır, **a.g.e.**, s.258; Akın, **a.g.e.**, s.266 (Nitekim Alman ve İsviçre Ceza Kanunlarında da karapara aklama suçu adliyeye karşı suçlar arasında düzenlenmektedir.)

[1271] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1074; Çakır, **a.g.e.**, s.258

[1272] Yılmaz, **a.g.e.**, s.114; Say, **a.g.m.** , s.161-162; Dülger, **a.g.e.**, s.191; Akın, **a.g.e.**, s.266; "*Esas itibariyle suç delillerini gizleme, yok etme suçunun özel bir şekli olan suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama suçunun maddi konusu, öncül suçtan elde edilen malvarlığı değerleridir.* ***Hukuki konusu ise, gerek kanunun sistematiği içindeki yeri, gerek madde gerekçesi ve gerekse düzenleme sarahatine göre, suç işlemek suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olan ekonomik değerlerin meşruiyet görüntüsü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulmasının, aynı zamanda suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla suçlunun kayrılmasının, suçla mücadelenin etkin biçimde sürdürülebilmesinin teminini amaçlayan adliyeye ilişkin yararlardır.***" (Yargıtay 16. Ceza Dairesi, E. 2019/7931, K. 2019/6792, 25.10.2019)

[1273] Veli Özer Özbek ve diğerleri, **Türk Ceza Hukuku - Özel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2018, s.1196

[1274] Ünver, **a.g.e.**, s.456

[1275] Say, **a.g.m.** , s.162; Dülger, **a.g.e.**, s.191

[1276] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1075; Yargıtay, 4208 sayılı Kanun'un düzenlenme amacını "*suçun doğurduğu yasa dışı gelirlerin yasal kazanca dönüştürülmesini engellemek*" olarak ifade etmiştir.. (Yargıtay 7. CD E.2002/322, K.2002/2087, 27.02.2002)

[1277] Say, **a.g.m.** , s.162; Kocasakal, **a.g.e.**, s.329; Değirmenci, **a.g.e.**, s.446

şeffaf kurumlara dayanan siyasi düzen açısından da bir tehdittir.[1278] Bu açıklamalara paralel olarak, madde gerekçesinde de; "*Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine meşruiyet görüntüsü verilerek ekonomik sisteme sokulması, suç işlemenin kazanç elde etme açısından cazip bir yol olarak görülmesine neden olmaktadır. (...) aynı zamanda suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla, suçlunun kayrılması sonucunu doğurmaktadır*," ifadeleri yer almaktadır.[1279]

Ek olarak, çıkar amaçlı suç örgütleri ile terör örgütleri, yasa dışı faaliyetlerine devam etmelerini sağlayan maddi olanaklarını büyük oranda karapara aklamaya borçludur. Karaparanın aklanmasına izin vermek, bu örgütlerin gelişip serpilmesi için elverişli ortamı yaratacaktır. [1280] Karapara aklamanın suç olarak düzenlenmesiyle, hem organize suçluluk ve terörizmi besleyen kaynakların kurutulması hem de paranın takip edilmesi yoluyla örgütlerin üst düzey isimlerine erişilmesi ve böylece kamu düzeninin korunması amaçlanmaktadır.[1281]

Karapara aklayıcılar, dürüst girişimci ve yatırımcılardan farklı olarak yaptıkları işlemlerle kârlarını mümkün olan en üst seviyeye çekmeye çalışmamakta; tam aksine bir miktar maddî kayıp yaşamayı da göze alarak, öncül suçla bağlantılarını kesmeye elverişli, karmaşık işlem serilerini tercih etmektedirler. Karapara aklayıcıların yüksek hacimli, öngörülemez mali tercihleri beklenmeyen piyasa hareketlerine ve döviz kuru dalgalanmalarına yol açmakta ve bir bütün olarak piyasaları dengesizleştirmektedir. Bu durumun olumsuz etkileri ise, meşru hedeflerle, yasalara saygılı biçimde işlem yapanlar üzerinde doğacak ve bunların geri çekilmesiyle piyasada yasa dışı unsurlar baskın hale gelecektir. Dolayısıyla, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun düzenlenmesiyle mali sistemin bütünlüğünün, finans ve sermaye piyasalarının ve dürüst girişimcilerin korunduğu da söylenebilir.[1282]

[1278] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1075; Değirmenci, **a.g.e.**, s.446; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.119; Taşdelen, **a.g.e.**, s.195

[1279] İzzet Özgenç, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi (Genel Hükümler)**, Ankara: Seçkin, 2005, s.1061

[1280] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1075

[1281] Kocasakal, **a.g.e.**, s.328; Sacit Yılmaz, "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu", **Ankara Barosu Dergisi**, 2001, Sayı:2, s.76; Ünver, **a.g.e.**, s.448

[1282] Değirmenci, **a.g.e.**, s.445; Yılmaz, **a.g.m.** , s.75; Say, **a.g.m.** , 162; Kocasakal, **Karapara...**, s.328; Taşdelen, **a.g.e.**, s.196; Akın, **a.g.e.**, s.266

3. Suçun Önşartı: Öncül Suç

Önşart kavramı öğretide çok tartışılmış olup kimi yazarlar suçun unsurları ile önşartları arasında ne mantıken ne de hukuken fark bulunduğunu öne sürmüştür.[1283] Nasıl ki unsurları bulunmayan bir suçun oluştuğu söylenemezse, önşartın gerçekleşmediği hallerde de suç oluşmamaktadır. Bununla birlikte, iki kavram arasındaki biçimsel farklar aralarında yapılacak ayrımı pratik açıdan faydalı kılmaktadır. İlk olarak, fiil ile en azından eşzamanlı ortaya çıkması aranan unsurların aksine önşart fiilden önce gelmektedir. Bir diğer ayrım noktası ise, manevi unsur bakımından görülmektedir. Failin kasten hareket ettiğinin kabulü için suçun unsurlarının tümünü bilmesi ve istemesi gerekirken, önşart bakımından her zaman bu seviyede bir irade yoğunluğu aranmayacaktır. Kimi suçlar için, failin önşarttan haberdar olması yeterli kabul edilmekte; ayrıca bunu istemiş veya kendisinin gerçekleştirmiş olmasına bakılmamaktadır.[1284]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan söz edebilmek için, bu suça konu malvarlığı değerlerini, diğer bir deyişle karaparayı üreten ve zamanca önce işlenmiş bir diğer suçun varlığı şarttır.[1285] Başka bir ifadeyle, bu suç tipi bakımından "öncül suç"un oluşması önşart olarak düzenlenmiştir.[1286] Öncül suçun işlenmesiyle karapara niteliği taşıyan malvarlığı değerleri elde edilecek ve aklama faaliyeti de öncül suçtan elde edilmiş bu malvarlığı değerleri üzerinde gerçekleştirilecektir.[1287] Doktrinde, "öncül suç"[1288] yerine "ön suç"[1289], "temel suç"[1290], "müsnet suç"[1291], "esas suç"[1292] gibi adlandırmalarının kullanıldığına da rastlanmaktadır.[1293]

[1283] Demirbaş, **a.g.e.**, s.196; Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.301
[1284] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.301-302
[1285] Değirmenci, **a.g.e.**, s.428; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.120, Ünver, **a.g.e.**, s.450; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.451; Akın, **a.g.e.**, s.443
[1286] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.120, Ünver, **a.g.e.**, s.450; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.451; Ümit Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele ve Yeni Türk Ceza Kanununun 282. Maddesinde Düzenlenen Suç Gelirlerinin Aklanması Suçu**", Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008, s.71; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1197; Doktrinde öncül suçun suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun önşartı değil, unsurlarından biri olarak kabul edilmesinin de yaygın olduğu not düşülmelidir. (Bkz. Çakır, **a.g.e.**, s.309, Taşdelen, **a.g.e.**, s.198)
[1287] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.451; Genç, **a.g.e.**, s.264
[1288] Yılmaz, **a.g.e.**, s.202; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.120; Dülger, **a.g.e.**, s.206; Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.451; Değrmenci, **a.g.e.**, s.428; Çakır, **a.g.e.**, s.308
[1289] Kocasakal, ""Karapara Aklama ile Mücadele..."**"**, s.71; Akın, **a.g.e.**, s.443
[1290] Kocasakal, **a.g.e.**, s.332
[1291] Taşdelen, **a.g.e.**, s.196

Dünya genelinde öncül suçları belirlemekte kullanılan dört farklı yöntem bulunmakta olup bunlar; "tüm suçlar" yöntemi, sayma (listeleme) yöntemi, eşik yöntemi ve karma yöntemdir.[1294] Tüm suçlar yönteminde öncül suçlara hiçbir sınırlama uygulanmamakta ve karapara aklama faaliyetine konu olabilecek ekonomik kazanç getiren her suç kendiliğinden öncül suç niteliği kazanmaktadır. Eşik yönteminde, alt veya üst sınırı belli bir süre hapis cezasını gerektiren suçlar öncül suç kapsamına alınmakta; bu sınırlardan hangisinin temel alınacağına ise, devletler iç hukuk sistemleriyle uyumlu olacak biçimde kendileri karar vermektedir. Listeleme (sayma) yönteminde, öncül suçlar kanunda tek tek belirtilmekte ve genellikle ilgili ülkede yaygın işlenen ve kâr getiren suçlar üzerinde durulmaktadır. Karma yöntem ise, anılan yöntemlerden birden fazlasının bir arada kullanılmasını ifade etmektedir.[1295]

FATF'in 3 numaralı Tavsiyesine göre; devletler Viyana Konvansiyonu ve Palermo Konvansiyonu hükümleri doğrultusunda karapara aklamayı bağımsız bir suç tipi olarak düzenleyip her türlü ciddi suçun karapara aklamanın öncül suçu olabileceğini öngörmeli, ayrıca öncül suç kapsamını mümkün olduğunca geniş tutmalıdır.[1296] Bu Tavsiyenin yorum notunda, öncül suçların tespitine dair dört yöntemden herhangi birinin devletlerce benimsenmesinin uygun olduğu belirtilmekte; ancak eşik yöntemini kullanan devletlerin en azından ulusal yasalarına göre ciddi suç kategorisine giren tüm suçları veya kanunlarında ceza üst sınırı düzenleniyorsa, üst sınırı bir yılı aşkın hapis cezası gerektiren suçları veya kanunlarında ceza alt sınırı düzenleniyorsa, alt sınırı altı ayı aşkın hapis cezası gerektiren suçları öncül suç saymaları istenmektedir. Ayrıca hangi yöntem kullanırsa kullanılsın, öncül suçlar arasında mutlaka FATF'in belirlediği kategorilerden[1297] her biri altında bir dizi suça da yer verilmelidir.[1298]

[1292] Council of Europe, Recommendation No. R (80) 10 of the Committee of Ministers to Member States on Measures against the Transfer and the Safekeeping of Funds Of Criminal Origin, 27.06.1980 Art.1

[1293] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1079; Çakır, **a.g.e.**, s.294; Töngür, **a.g.m.**, s.45

[1294] Töngür, **a.g.m.**, s.45

[1295] Töngür, **a.g.m.**, s.45-46

[1296] FATF, **Recommendations...,** s.10

[1297] FATF organize suç örgütüne üye olmak ve haraççılık; terörizmin finansmanı dahil terör suçları; insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı; çocukların cinsel sömürüsü dahil cinsel sömürüye dayanan suçlar; uyuşturucu ve psikotrop maddelerin yasa dışı ticareti; yasa dışı silah ticareti; hırsızlık malları ile diğer malların kaçakçılığı; yolsuzluk ve rüşvet; dolandırıcılık; sahte para basmak; sahtecilik ve korsan mallar; çevre suçları; kasten adam öldürme ve ağır kasten yaralama; kaçırma, yasa dışı tutma

5237 sayılı TCK'nın 282. maddesinde öncül suçların belirlenmesi için 4208 sayılı Kanun döneminde çok eleştirilmiş sayma yöntemi yerine eşik yöntemi benimsenmektedir.[1299] Buna göre, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerekiren suçlar suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun öncül suçu olabilmektedir. Elbette, ilgili suçun kazanç elde etmeye elverişli olması da gerekecektir.[1300]

TBMM Adalet Alt Komisyonu'nca kabul edilmiş ve öncül suçlara herhangi bir sınırlama getirmeyen TCK taslak metni, MASAK'ın mevcut kapasitenin üzerinde adlî ve idarî iş yükünün ortaya çıkması riskine ilişkin uyarısı dikkate alınarak "*alt sınırı bir yıl veya daha fazla hapis cezasını gerektiren*" eklemesiyle yürürlüğe konmuş, FATF Tavsiyelerine daha iyi uyum sağlamak amacıyla bu ifade 2009'da, "*alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren*" suçlar şeklinde değiştirilmiştir.[1301] Madde son biçimiyle, eşik yöntemini tercih eden devletlerden ceza kanunlarında her bir suçun gerektirdiği en az cezaya yer verenlerin alt sınırı 6 aydan fazla hapis cezası gerektiren tüm suçları öncül suç kapsamına almasını isteyen güncellenmiş FATF Tavsiyeleri ile uyumludur.[1302] Öncül suç kapsamının giderek genişletilmiş olması, karapara aklamanın karaparayı üreten suçların tehlikesinden bağımsız şekilde yarattığı tehlikenin anlaşılmasıyla da açıklanmaktadır.[1303]

Karapara aklama yöntemlerinin sürekli değişip gelişmesi karşısında belli bir esneklik sağlayan ve devamlı kanun değişiklikleri gerektirmeyen eşik yönteminin, kanun yapma tekniği açısından en uygun yaklaşım olduğu belirtilmektedir.[1304] Bununla beraber, alt sınırı altı aydan az hapis cezası gerektiren açığa imzanın kötüye kullanılması ve kumar oynama için yer ve imkân sağlama gibi kazanç getiren bazı suçlar öncül suç kapsamı dışında kalırken, şerefe yönelik suçlar ya da cinsel suçlar gibi çoğunlukla ekonomik boyut taşımayan diğerlerinin öncül suç kabul edilmesi

---

ve rehin alma; soygun veya hırsızlık; kaçakçılık (gümrük ve tüketim vergi ve harçlarıyla bağlantılı kaçakçılık faaliyetleri dahil); vergi suçları (dolaylı ve doğrudan vergilerle ilişkili); şantaj; sahtecilik; korsanlık; içeriden öğrenenlerin ticareti ve piyasa dolandırıcılığı biçiminde 21 kategori belirlemiştir. (FATF, **Recommendations...**, s.115-116)

[1298] FATF, **Recommendations...**, s.32

[1299] Değirmenci, **a.g.e.**, s.432; Çakır, **a.g.e.**, s.300

[1300] Yılmaz, **a.g.m.** , s.202

[1301] Değirmenci, **a.g.e.**, s.433; Çakır, **a.g.e.**, s.302 TCK m. 282

[1302] FATF, **Recommendations...**, s.32

[1303] Akın, **a.g.e.**, s.412

[1304] Çakır, **a.g.e.**, s.303

eşik yönteminin bir eksikliğidir.[1305] Öğretide, herhangi bir sınırlama olmaksızın aklamaya konu malvarlığı değerlerini üretmiş her suçun öncül suç olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.[1306]

a. Öncül Suçun Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçuna Etkisi

Öncül suç ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu birbirinden bağımsız, ceza kanunumuzda ayrı ayrı ele alınan ve cezalandırılan suç tipleridir.[1307] Bununla birlikte, öncül suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklamanın maddî konusunu oluşturması dolayısıyla iki suç arasında yakın bir ilişki söz konusudur.[1308] Bu bağlamda, öncül suçun varlığı, soruşturma veya kovuşturmaya konu olup olmadığı, öncül suç failinin beraatine karar verilmesi, affa uğraması veya şahsî cezasızlık sebeplerinin bulunması, öncül suçun zamanaşımına uğraması veya teşebbüs aşamasında kalması gibi hâllerin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından nasıl bir anlam ifade ettiği değerlendirilmelidir.

Unsurlarında eksiklik bulunması durumunda öncül suç ve dolayısıyla karapara aklama suçu ortaya çıkmayacağından, karapara aklama suçundan söz edebilmek için öncül suçun unsurlarının tam olarak gerçekleşmiş olması aranmaktadır.[1309] Fakat, öncül suça dair kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmünün bulunmasına ve hatta soruşturma ya da kovuşturma başlatılmış olmasına ve öncül suç failinin bilinmesine gerek yoktur. Karapara aklama suçu bakımından kesin hüküm kurulabilmesi için, öncül suçun işlenmesi yoluyla birtakım malvarlığı değerleri elde edildiğinin kanıtlanması yeterlidir.[1310] Gerektiğinde suçtan kaynaklanan malvarlığı

[1305] Çakır, **a.g.e.**, s.303-304
[1306] Genç, **a.g.e.**, s.269
[1307] Yılmaz, **a.g.e.**, s202
[1308] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.72; "*İddia ve kabule göre davaya konu mal varlığı değerlerinin hangi öncül suçtan kaynaklandığı ve gayrı meşru kaynağını gizleyerek meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla "hangi işleme tabi tutup" aklama suçunu işledikleri, ihaleye fesat karıştırma eylemlerine bağlı olarak rüşvet almak suçlarından elde ettikleri paralarla, edinilme tarihleri de gösterilmek suretiyle malvarlığı hareketleri arasında somut ilişkinin nasıl kurulduğu da açıklanmadan yazılı şekilde mahkumiyet hükümleri kurulması (...) kanuna aykırı (...) görüldüğünden (...)*" (Yargıtay 5. Ceza Dairesi E. 2015/6385, K. 2016/2250, 02.03.2016)
[1309] Değirmenci, **a.g.e.**, s.434; Kocasakal, ""Karapara Aklama ile Mücadele..."", s.72; Yılmaz, **a.g.e.**, s.203; Akın, **a.g.e.**, s.443
[1310] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1080-1081; Yılmaz, **a.g.e.**, s.203; "*Cumhuriyet Başsavcılığının "Suçtan Kaynaklanan Mal Varlığı Değerlerini Aklama" suçundan dava açması için öncü suçun kesinleşmesine gerek yoktur. CMK'nın 170/2. maddesi kapsamında suç işlendiği*

değerlerini aklama suçu bakımından görevli mahkeme, nispî muhakeme[1311] yoluyla öncül suçun varlığına ilişkin karar verecektir.[1312] Gerçekten de, yargılamanın odağında öncül suç değil karapara aklama yer almakta ve öncül suç, yalnızca karapara aklama yargılamasına konu malvarlığı değerlerinin edinilme biçimiyle sınırlı olarak önem taşımaktadır.[1313] Nispi muhakeme sırasında da, ortada bir öncül suçun bulunduğunun ve malvarlığı değerlerinin bu suçun işlenmesinin ürünü olduğunun ortaya konması yeterlidir.[1314] FATF de, malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığının kanıtlanması için öncül suçtan mahkûmiyet kurulmuş olmasının aranmamasını salık vermektedir.[1315]

Öncül suça ilişkin bir başka mahkemede kovuşturma devam ederken suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna dair karar verilip verilemeyeceği de değerlendirilmelidir. Baskın görüşe göre, bu kovuşturmanın bekletici mesele[1316] kabul edilmesi ve sonucuna göre hareket edilmesi gerekmektedir.[1317] Asıl yetkili mahkeme olayı incelemeye başlamış olduğundan artık nispi muhakeme yoluna

---

hususunda yeterli şüphe oluşuyorsa iddianame düzenleyerek dava açacaktır. Görüldüğü üzere soruşturma mercii olan Şişli Cumhuriyet Başsavcılığının bekletici mesele kararı vermesi hususunda yetkili olmadığı gibi, zorunlu da değildir." (Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2016/450, K. 2016/367, 1.2.2016); Aksi yönde bkz. Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1201 (Yazarlara göre, bir fiilin suç oluşturduğu ancak yargılama sonucunda verilen hükmün kesinleşmesi ile ortaya çıkacağı ve kanıtlanacağı için, öncül suça ilişkin yargılama yapılıp hüküm kesinleşmemişse TCK m. 282 de uygulama alanı bulamayacaktır.); Genç, **a.g.e.**, s.270 (Yazar, öncül suça ilişkin bir mahkûmiyet kararı bulunmasa bile, mahkeme kararının bulunması gerektiğini ifade etmektedir.)

[1311] Ayrı ayrı kovuşturulan ve fakat aralarında sıkı bir bağ bulunan uyuşmazlıklar söz konusu olduğunda, asıl davaya bakan mahkemenin bağlantılı davayı sadece kendi kararı bakımından geçerli olacak şekilde ve bu karar için gereksinim duyduğu ölçüde çözmesine "nispî muhakeme" denmektedir. Asıl mahkemenin kendi önüne gelmiş uyuşmazlık hakkında hüküm açıklarken bu hükme etki edebilecek bütün noktaları aydınlatma görev ve yetkisinin sonucu olan nispî muhakeme, başka bir mahkemenin yerine geçme veya başka mahkemenin görev alanında yargı otoritesi kazanma anlamına gelmemektedir. (Feridun Yenisey/Ayşe Nuhoğlu, **Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, 2014, s.82)

[1312] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.121; Akın, **a.g.e.**, s.445

[1313] Kocasakal, **a.g.e.**, s.350; Değirmenci, **a.g.e.**, s.434

[1314] Yılmaz, **a.g.e.**, s.203

[1315] FATF, **Recommendations...**, s.32

[1316] Ayrı ayrı kovuşturulan ve fakat aralarında sıkı bir bağ bulunan uyuşmazlıklar söz konusu olduğunda, asıl davaya bakan mahkemenin muhakemeyi durdurarak kendi vereceği hüküm üzerinde etkili olacak bağlantılı davanın sonucunu beklemesi, başka bir deyişle bu davayı "bekletici mesele" sayması mümkündür. Bekletici mesele dolayısıyla muhakemeyi durdurmanın zaman kaybı ve bir olayın tüm yönleriyle tek bir mahkemede ele alınmamış olması gibi olumsuz sonuçları varsa da, bu yolla aynı konuya ilişkin birbiriyle çelişen kararlar çıkmasının önüne geçilmiş olmaktadır. (Yenisey/Nuhoğlu, **a.g.e.**, s.82, s.85)

[1317] Kocasakal, **a.g.e.**, s.354, Değirmenci, **a.g.e.**, s.434; Genç, **a.g.e.**, s.270; "*Başka bir anlatımla öncül suçun işlenmesi ve bu suç neticesinde elde edilen değer yani para veya her türlü mamelek bu suçun unsurlarını oluşturmaktadır. Dolayısıyla karapara aklama suçunda öncelikle öncül suçun işlenip işlenmediğinin belirlenmesi gerekmektedir. Yapılan bu açıklamalar ışığında; öncül suça dair dava sonuçlarının beklenerek, sonucuna göre sanıkların hukuk durumlarının değerlendirilmesi gerektiğinin (...)*" (Yargıtay 19. Ceza Dairesi E. 2016/12365, K. 2017/1341, 16.03.2017)

gitmek uygun olmayacağı gibi iki mahkemenin öncül suça dair çelişen kararlar vermesi durumunda hukuk güvenliği zedelenecek ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuyla ilgili karar bakımından soru işaretleri doğacaktır.[1318] Ek olarak, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından görevli mahkeme asliye ceza mahkemesiyken öncül suçun ağır ceza mahkemesince kovuşturulması sık rastlanılan bir durumdur. Bu hâllerde nispi muhakeme yoluna gitmek, ceza mahkemelerinin görevlerine ilişkin kurallara aykırılığa yol açabilecektir.[1319] Yargıtay da 2009 senesinde verdiği bir kararda nispi muhakemenin öncül suçun yargılama yoluyla kantılanmasının mümkün olmadığı hâllerle sınırlı tutulmasının ve yurtiçi veya yurtdışında kovuşturulmakta olan öncül suç bakımından yetkili mahkeme kararının beklenmesinin gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Bu kararın bekletici mesele yapılması, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından zamanaşımını durduracaktır.[1320]

[1318] Kocasakal, **a.g.e.**, s.354

[1319] Çakır, **a.g.e.**, s.328; Öncül suça ilişkin başlamış kovuşturma varsa bekletici mesele yapılması, yoksa nispi muhakemeye gidilmesi yönünde bkz. Yılmaz, **a.g.e.**, s.204

[1320] "*Sanıkların işlediği öne sürülen ve öncül suç oldukları kabul edilen fiiller nedeniyle Hindistan'da açılmış ceza davası bulunduğu anlaşılmaktadır. Karapara aklama suçundan açılan kamu davasında, unsur olan öncül suçun işlenip işlenmediğinin bu suç yönünden yargılama faaliyetinde bulunmayan hakim tarafından çözümü yani* ***nisbi muhakeme ancak öncül suçun yargılama yapılarak kanıtlanmasına olanak bulunmayan sanığın ölümü, zamanaşımı, kamu davasının açılmaması ve benzeri hallerle sınırlıdır****. Sanıklar hakkında Hindistan'da* ***açılmış ceza davası bulunduğuna göre, öncül suç konusunda yargılama yetkisine sahip mahkeme ile bu suçun işlenip işlenmediğini nisbi muhakeme yoluyla belirleyecek mahkemenin farklı sonuçlara ulaşabileceği de gözetilerek****, Hindistan'daki yargılama sonucunda verilmiş ve kesinleşmiş bir karar varsa getirtilip incelenerek sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının değerlendirilmesi gerekirken, eksik soruşturma sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması (...)*" (Yargıtay 7. Ceza Dairesi E. 2009/15629, K. 2010/17189, 29.12.2010); "*Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun oluşabilmesi için failin, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkarması veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutması gerektiği;* ***somut olayda öncül suç niteliğindeki "kaçakçılık kanununa muhalefet" suçundan sanıklar hakkındaki Mersin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/10 esas sayılı dosyasının akıbeti araştırılıp gerektiğinde sonuçlanması beklendikten sonra, sanıkların hukuki durumlarının takdir ve tayininin gerektiğinin*** *gözetilmemesi (...)*" (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, E. 2014/1234, K. 2014/10039, 14.10.2014); Aksi yönde bkz. Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1203-1204 (Yazarlar, Yargıtay'ın böyle durumlarda nispi muhakeme yapılacağına ilişkin kararlarına katılmanın mümkün olmadığını, nispî muhakemenin ancak ceza mahkemelerinin görev alanına girmeyen konularda mümkün olacağını ve görevli mahkemece öncül suça ilişkin karar verilmeden TCK m. 282'deki suça ilişkin hüküm kurulamayacağını ifade etmektedirler. Bununla birlikte, öncül suçun kovuşturulmasını bekletici mesele saymak da hukuka uygun değildir; zira bekletici mesele de ceza mahkemeleri dışında kalan konularla ilişkili olmalıdır. Yazarların görüşü, savcıların öncül suçla ilgili yargılama tamamlanmadan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri suçundan iddianame düzenlememleri gerektiği yönündedir. Buna göre, öncül suç yargılaması kesinleşmeden malvarlığı değerlerini aklama suçu işlenmiş sayılamayacağından zamanaşımı da işlemeyecektir. Kanaatimce, bu görüşe ne nispî muhakeme ve bekletici mesele ne de zamanaşımı bakımından katılmak mümkün değildir.)

Belirtmek gerekir ki, kişinin öncül suçu işlenmediğine dair kesin hüküm bulunuyorsa bunun karapara aklama açısından da dikkate alınması gerektiği dile getirilmektedir. [1321] Burada dikkat edilmesi gereken nokta, Ceza Muhakemesi Kanunu m. 223'te gösterilmiş beraat kararını gerektiren hallerin her zaman suçun oluşmadığı anlamını taşımadığıdır. "*Yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması*" ve "*yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması*" durumunda öncül suçun unsurları eksiktir. Dolayısıyla suç oluşmayacak ve ortaya aklanabilecek karapara da çıkmayacaktır.[1322] Diğer yandan, "*yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması*", "*yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması*", veya "*yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması*" hâllerinde de fail hakkında beraata hükmedilmesi gerekmekteyse de, ortada ürettiği karapara suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna konu olabilecek bir öncül suç bulunmaktadır. Buna paralel olarak, şahsi cezasızlık sebeplerinin varlığı ve ceza verilmesine yer olmadığı kararı da suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu açısından etki doğurmamaktadır.[1323]

Tartışılan bir başka nokta, öncül suçun zamanaşımına uğramış olmasının suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından sonuç doğurup doğurmayacağıdır. Müsadere hükümlerini dayanak alan bir görüş, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu işlendiği anda öncül suç için dava zamanaşımı dolmuşsa, ilgili malvarlığı değerleri müsadere edilemeyeceğinden bu malvarlığı değerlerinin kaynağının gizlenmesi veya görünümünün değiştirilmesinin de cezalandırılamayacağı yönünde şekillenmiştir. Bu doğrultuda, ancak öncül suçun dava zamanaşımı dolmadan önce gerçekleştirilmiş karapara aklama faaliyetleri zamanaşımı dolduktan sonra da cezalandırılabilecektir.[1324]

Karşıt görüş ise, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun öncül suçtan bağımsız bir suç tipi olduğu ve bu suçların her biri için zamanaşımının

---

[1321] Yılmaz, **a.g.e.**, s.204; Değirmenci, **a.g.e.**, s.434; Kocasakal, **a.g.e.**, s.356; Yılmaz, **a.g.m.** , s.81; Çakır, **a.g.e.**, s.317

[1322] Yılmaz, **a.g.e.**, s.205; Aksi yönde bkz. Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1201 (Yazarlar, beraat kararının öncül suçun gerçekleşmediğini ve dolayısıyla TCK m. 282'de gösterilen suçun önşartının da oluşmadığını ortaya koyacağını ifade etmişlerdir.)

[1323] Değirmenci, **a.g.e.**, s.434; Kocasakal, **a.g.e.**, s.356; Yılmaz, **a.g.m.** , s.81; Çakır, **a.g.e.**, s.317; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.121-122; CMK m. 223

[1324] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.165

ayrıca işlediği yönündedir. Öncül suçun varlığı ve aklamaya konu malvarlığı değerlerine kaynaklık ettiği tespit edildiği sürece zamanaşımına uğramış olması suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu yargılamasını etkilemeyecektir. [1325] Nitekim zamanaşımının dolması sırasında öncül suç bakımından devam eden yargılama varsa beraat değil, düşme kararı verilmektedir.[1326] Kanaatimce, ne ceza ne de dava zamanaşımı öncül suçun haksızlık niteliğini ortadan kaldırdığından ve elde edilen malvarlığı değerleri suç kaynaklı olmaya devam ettiğinden, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama hükmü öncül suçun zamanaşımına uğraması durumunda da uygulama alanı bulmalıdır. Öncül suç bakımından zamanaşımı süresinin dolmuş olması hâlinde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından görevli mahkeme nispî muhakeme yoluyla öncül suçun ve bundan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin varlığını saptayacaktır.[1327]

Öncül suçun suç olmaktan çıkarılması halinde artık suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan da bahsedilemez; zira ilgili malvarlığı değerlerinin kaynağı artık yasa dışı sayılmadığından suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamanın maddî konusu ortadan kalkmaktadır.[1328] Ancak öncül suç faili genel veya özel aftan faydalandığında; fiilinin yasaya aykırılık niteliği ortadan kalkmamaktadır. Burada söz konusu olan, ceza kanunları ihlâl edildiği hâlde devletin sosyal ve siyasal birtakım nedenlerle cezalandırma hakkından vazgeçmesidir.[1329] Af kurumu kendisinden yararlanan failin sorumluluğu bakımından öznel bir etki doğurduğundan ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun öncül suçtan bağımsız bir suç tipi olduğu, öncül suçun cezalandırılması amacını taşımadığı da hesaba katılırsa; ne genel af ne de özel af suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun oluşmasına engel olacaktır.[1330] Aynı doğrultuda, öncül

---

[1325] Kocasakal, **a.g.e.**, s.357; Değirmenci, **a.g.e.**, s.437; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1081-1082; Yılmaz, **a.g.m.** , s.81; Yılmaz, **a.g.e.**, s.206; Akın, **a.g.e.**, s.447 (Yazar, baskın görüş olan zamanaşımının şekli ceza hukukunun konusu oluşturduğu görüşünden yola çıkarak bu sonuca varmakta, ancak zamanaşımının maddî ceza hukukundan kabul edilmesi hâlinde öncül suçun zamanaşımına uğramış olmasının suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu etkileyeceğine işaret etmektedir.)

[1326] Çakır, **a.g.e.**, s.322

[1327] Akın, **a.g.e.**, s.447

[1328] Kocasakal, **a.g.e.**, s.359; Değirmenci, **a.g.e.**, s.437-438; Akın, **a.g.e.**, s.448

[1329] Kocasakal, **a.g.e.**, s.359; Değirmenci, **a.g.e.**, s.437-438; Akın, **a.g.e.**, s.447

[1330] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.80; Yılmaz, **a.g.m.** , s.81; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.122; Genel affın hukukî niteliği hakkında farklı görüşler bulunmakta, bir görüş genel af ile fiilin suçluluk niteliğinin ortadan kalktığını ileri sürmektedir. Bu çalışmada benimsenmeyen bu görüşten yola çıkıldığında, genel af sonucunda ortada artık bir öncül suç bulunmadığından karapara

suç bakımından şahsî cezasızlık sebeplerinin varlığı suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri suçunu etkilememektedir.[1331]

Öncül suçun şikâyete bağlı olup şikâyette bulunulmaması veya şikayetin geri alınması halinde de suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun oluşacağı ifade edilmektedir. Şikâyet, öncül suçun muhakeme şartı[1332] olup yokluğu suçun oluşmasını engellememektedir. Bağımsız ve şikâyet şartına bağlanmamış bir suç tipi olan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama bakımından öncül suç failinin takip edilememesinin ve hatta bilinmemesinin bir önemi olmadığından şikâyetin yokluğu herhangi bir sonuç doğurmayacaktır.[1333] Öncül suç bakımından muhakemeye engel bulunduğundan, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından görevli mahkeme nispî muhakeme yoluyla öncül suçun ve bundan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin varlığını saptayacaktır.[1334]

4208 sayılı Kanun döneminde, öncül suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde karapara aklamadan bahsetmenin mümkün olmadığı belirtilmiş ve bu Kanun'un 2. maddesinin "*fiillerin işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen*" değerlerden söz ederek tamamlanmış bir öncül suça işaret ettiğinin altı çizilmiştir.[1335] İsviçre Federal Mahkemesi ise, henüz 1994 senesinde verdiği kararda o sırada yürürlükte olan mevzuatımızla çelişen bir görüşü benimsemektedir. Bu örnekte kanton mahkemesi, tamamlanmış bir öncül suç bulunmadığından bahisle İsviçre Ceza Kanunu m. 305 bis altında karapara aklama suçunun oluşmadığına kanaat getirmiş; İsviçre Federal Mahkeme'si ise bu kararı bozmuştur. Federal Mahkeme'ye göre, ilgili madde lafzı öncül suçun teşebbüs halinde kaldığı hâlleri dışlayan herhangi bir ifade içermemektedir. Örgütlü şekilde hareket eden faillerin malvarlığı değerlerini üretecek suçu işlemeden önce, karapara aklamaya ilişkin tüm adımları atmaları az rastlanan bir durum değildir. Temyize konu örnekte de, failler

---

aklamadan da söz edilemeyeceği sonucuna varılmaktadır. (Ayrıntılı bilgi için bkz. Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.80)

[1331] Akın, **a.g.e.**, s.444

[1332] Soruşturmanın başlaması, kamu davasının açılması veya ilerleyebilmesi ve çeşitli muhakeme işlemlerinin yapılabilmesi için gerçekleşmesi aranan koşullara "muhakeme şartları" denmektedir. Adlandırmadan da anlaşılacağı üzere bunlar maddî ceza hukukuna değil, ceza muhakemesine ilişkindir. (Bkz. Veli Özer Özbek/Koray Doğan/Pınar Bacaksız, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2019, s.107 vd.; Nur Centel/Hamide Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul: Beta, 2015, s.621 vd.)

[1333] Kocasakal, **a.g.e.**, s.361; Yılmaz, **a.g.m.** , s.81; Akın, **a.g.e.**, s.445

[1334] Akın, **a.g.e.**, s.445

[1335] Kocasakal, **a.g.e.**, s.351

henüz suç oluşmadan gelirini dağıtacakları çok sayıda banka hesabını açmışlardır. Hatta organize suç örgütlerince işlenen suçların hazırlık hareketleri arasında beklenen karaparanın aklanması işine başlamanın da bulunduğu söylenebilir.[1336]

Nitekim karapara aklama suçları TCK'da düzenlenirken ülkemizde de İsviçre'dekine paralel bir yaklaşım benimsenmiş, TCK m. 282'de "*bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri*" ifadesine yer verilerek bu suçun tamamlanması ile teşebbüs aşamasında kalması arasında bir ayrım gözetilmemiştir.[1337] Teşebbüs aşamasında kalmasının suçun haksızlık içeriğini ortadan kaldırmadığı, yalnızca daha az cezalandırmayı gerektirdiği göz önünde bulundurulursa bu yaklaşımın yerinde olduğu söylenebilir.[1338] Örneğin kişinin bir başkası adına kasten öldürme suçunu işleyeceğini ya da silah ithal edeceğini vaat ederek karşılığında para alması, ancak suçu tamamlayamadan yakalanması hâlinde elde ettiği gelir karapara aklama suçuna konu olabilecektir. Teşebbüs aşamasında kalan suçların gelirinin müsaderesinin mümkün olması ve suçun failin adlî sicil kaydına işlenmesi de bu düşünceyi destekler niteliktedir.[1339]

b. Öncül Suçun Türkiye Dışında İşlenmesi

Çalışmamızın önceki kısımlarında açıklandığı üzere, devletlerin öncül suçları kendi sınırları dışında tutmayı başarmaları kaydıyla karapara aklamaya izin vermeleri kısa vadede ekonomik büyüme açısından yararlı olabilir. Ülkemizin de geçmişinde mali buhranları aşmak ve sıcak para ve döviz akışını sağlamak için karapara aklamaya karşı görece yumuşak bir sergilendiği dönemler olmuştur. Ancak uzun vadede karapara aklamanın götürülerinin getirilerinden fazla olduğu ve ayrıca genel suç oranlarının zaman içerisinde artmasının önüne geçilemeyeceği anlaşılmıştır. Her durumda, günümüz uluslararası toplumunun karapara aklamaya katı yaklaşımı ve devletlerin bu sahada üstlendiği yükümlülükler karşısında, karapara aklamayla

---

[1336] Tribunal fédéral suisse, ATF 120 IV 323, 21.09.1994, https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F120-IV-323%3Afr&lang=de&type=show_document&zoom=YES&, Erişim Tarihi: 02.04.2019, 01:18

[1337] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1081, Yılmaz, **a.g.e.**, s.207; Dülger, **a.g.e.**, s.226; Karşıt görüş için bkz. Say, **a.g.m.** , s.169; Kocasakal, ""Karapara Aklama ile Mücadele..."**",** s.72 (Yazara göre, "... bir suçtan kaynaklanan" malvarlığı değerleri ifadesinden öncül suçun tamamlanmış olması gerektiği anlaşılmaktadır. Öncül suçun teşebbüs halinde kalması halinde karaparadan söz etmek mümkün değildir.)

[1338] Çakır, **a.g.e.**, s.366

[1339] Yılmaz, **a.g.e.**, s.207; Akın, **a.g.e.**, s.445

mümkün olan en üst düzeyde mücadele zorunlu hâle gelmiştir. Karapara aklama ve terörizmin finansmanı kavramlarının iç içe geçmiş olması, bu yükümlülüklerini yerine getirmeyen devletlerin çeşitli yaptırımlarla karşı karşıya kalmasına yol açacaktır. Sonuç olarak, devletler karapara aklama suçlarının etki alanını mümkün olduğunca genişletmek zorundadır.

TCK m. 282 öncül suçların yurt dışında işlenmesi durumunda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçundan söz edilip edilemeyeceğine ilişkin herhangi bir hüküm içermemekteyse de, Türkiye'nin de taraf olduğu Strasbourg Sözleşmesi'nin 6. maddesi [1340] ile BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin 23. maddesi[1341] öncül suçun ülke dışında işlenmiş olması durumunda dahi ülke içerisindeki karapara aklamanın faaliyetlerinin cezalandırılacağına işaret etmektedir.[1342] Öğretideki yerleşik görüş de öncül suç her nerede işlenirse işlensin ülke sınırları dâhilindeki karapara aklamanın cezalandırılması gerektiği yönündedir.[1343] 3 no.lu FATF Tavsiyesine ilişkin yorum notunda, öncül suçların bir başka ülkede gerçekleşmiş, ancak ulusal sınırlar içerisinde gerçekleşseydi suç oluşturacak fiileri de içermesi gerektiği ve devletlerin yurtdışında işlenen öncül suçlar bakımından ancak çifte suçluluk [1344] ilkesine dayanarak sınırlama getirebilecekleri ifade edilmektedir.[1345]

Türk Hukukunda öncül suçlar bakımından çifte suçluluk ilkesine bağlı kalınıp kalınmayacağına dair farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir yazar, TCK sisteminde yabancı devlet kanunlarının değerlendirilmesine yönelik bir düzenleme ya da bunlara

---

[1340] Strasbourg Sözleşmesi m. 6/2 "*İşbu maddenin 1 inci fıkrasının yerine getirilmesi veya uygulanması amacıyla: a. Esas suçun, Taraf Devletin ceza yargısı kapsamında olup olmadığı dikkate alınmayacaktır*." (TEPAV, **Yolsuzlukla Mücadele Mevzuatı ve Uluslararası Müktesebat**, Ankara: Matsa Basımevi, 2015, s.505)

[1341] BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi 23/2/c: *" Yukarıdaki (b) bendinin amaçları bakımından öncül suçlar, ilgili Devletin hem yargı yetkisi dâhilinde, hem de dışında işlenen suçları kapsayacaktır. Bununla birlikte, bir araf Devletin yargı yetkisi dışında işlenen suçlar, sadece ilgili eylemin gerçekleştiği Devletin iç hukukunda bir adlî suç oluşturuyorsa ve bu madde hükümlerini yerine getirecek ya da uygulayacak Taraf Devletin ülkesinde işlenmesi halinde, o ülkenin hukukuna göre bir adlî suç oluşturacaksa, öncül suç teşkil edecektir*." (TEPAV, **a.g.e.**, s.399)

[1342] Töngür, **a.g.m.** , s.47

[1343] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1080; Çakır, **a.g.e.**, s.312; Değirmenci, **a.g.e.**, s.435; Say, **a.g.m.** , s.166; Yılmaz, **a.g.m.** , s.77; Özgenç, **a.g.e.**, s.158; Akın, **a.g.e.**, s.448; Genç, **a.g.e.**, s.269

[1344] Ağırlıklı olarak suçluların geri verilmesi hukukuna ait bir kavram olan "çifte suçluluk", bir fiilin hem geri vermeyi talep eden eden devlet hem de talebin muhatabı devlet iç hukukunda suç oluşturmasını ifade etmektedir. (Kayıhan İçel, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Beta, 2018, s.186)

[1345] FATF, **Recommendations...**, s.32

yüklenen bir anlam bulunmadığından bunun gerekli olmadığını belirtmektedir.[1346] Diğer yandan hukuk güvenliğinin ve kanunîlik ilkesinin zedelenmemesi bakımından ve ilgili malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklanmasının TCK m. 282/1'deki suç tipinin olmazsa olmazı olduğu da dikkate alınarak öncül suçun hem ülkemizde hem de işlendiği ülkede suç olmasının aranması gerektiğini savunan yazarlar çoğunluktadır.[1347] Nitekim Türkiye'nin de taraf olduğu BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin 23. maddesi ile Palermo Konvansiyonu'nun 6. maddesi de öncül suç sayılacak fiilerin gerçekleştirildikleri ülke iç hukukun göre suç oluşturması gerektiği yönündedir. İç hukukumuz bakımından çifte suçluluk ilkesinin dikkate alınmadığı kabul edilse bile, anılan sözleşmelere taraf olunması bu ilkeye uygun davranmayı zorunlu kılmaktadır.[1348] Belirtmek gerekir ki, kanunilik ilkesi gereği yurtdışında suç oluşturan bir fiilin Türk kanunlarınca suç sayılmaması durumunda o fiil ülkemizde öncül suç kabul edilemeyecek ve dolayısıyla karapara aklamadan söz edilemeyecektir.[1349] Sonuç olarak, yurt dışında gerçekleştirilen bir fiil hem ülkemiz hem gerçekleştirildiği ülke kanunlarınca suç oluşturuyorsa bu fiil öncül suç sayılacak ve ürettiği malvarlığı değerleri TCK 282/1 kapsamında değerlendirilebilecektir.

Öncül suçun yurtdışında işlenmesi durumunda yabancı ülkede bu suç için öngörülmüş ceza dikkate alınmayacak, Türkiye'deki cezasının alt sınırının altı aylık eşiği geçip geçmediği araştırılacaktır.[1350] Bu, suçtan kaynaklanan malvarlığını aklama suçunun Türkiye'de işlenmesinin ve yargılamanın da Türk mahkemesinde yapılmasının doğal sonucudur.[1351] TCK m. 282/1'deki suç tipi kendisine konu malvarlığı değerlerini üreten öncül suçtan bağımsız olduğundan ve yargılama da aslında öncül suça ilişkin olmadığından bu suçun yabancı kanunlardaki hukuki nitelemesi üzerinde durmaya gerek yoktur.[1352]

[1346] Özgenç, **a.g.e.**, s.158

[1347] Yılmaz, **a.g.m.** , s.81; Çakır, **a.g.e.**, s.313; Töngür, **a.g.m.** , s.48; Kocasakal, **a.g.e.**, s.362; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.122; Yılmaz, **a.g.e.**, s.85; Süheyl Donay, **Türk Ceza Kanunu Şerhi**, İstanbul: Beta, 2007, s.402; Akın, **a.g.e.**, s.448; Genç, **a.g.e.**, s.270

[1348] Özgenç, **a.g.e.**, s.159; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1204; Genç, **a.g.e.**, s.270

[1349] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.84

[1350] Say, **a.g.m.**, s.167: Değirmenci, **a.g.e.**, s.436; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.122; Yılmaz, **a.g.e.**, s.86; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1204

[1351] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.85

[1352] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.85-86; Bu tip durumlarda failin Türk vatandaşı olup olmadığına da bakılması ve eğer öyleyse, TCK m. 11'de öngörülen faile göre şahsilik ilkesi doğrultusunda kendisine yaptırım uygulanması gerektiği belirtilmişse de öncül suçtan bağımsız bir yargılama söz konusu olduğundan bu da gerekli görünmemektedir. (Çakır, **a.g.e.**, s.314)

c. Öncül Suç ile Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçunun Zaman Bakımından Uygulanması

Ceza hukukunun en önemli ilkelerinden biri, kanunsuz suç ve ceza olamayacağı; yasalarda açıkça suç olarak düzenlenmemiş filleri dolayısıyla hiç kimsenin cezaî yaptırıma tabi tutulamayacağıdır.[1353] Eşik sistemini benimseyen 5237 sayılı Kanun, öncül suçların kapsamını değiştirmiş ve 4208 sayılı Kanun'a göre genişletmiştir.[1354] Kanunîlik ilkesi ışığında sorulması gereken sorulardan biri, 4208 sayılı Kanun'un öncül suç olarak belirlemediği ve fakat alt sınırı 6 aydan fazla ceza getiren bir suçtan henüz 5237 sayılı TCK yürürlüğe girmemişken gelir elde edilmesi ve bu gelirlerin 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğü döneminde aklanması hâlinde TCK m. 282/1'de gösterilen suçun oluşup oluşmayacağıdır.[1355]

Bir görüşe göre, TCK m. 282 yeni suç tipleri oluşturmamakta; sadece var olan suçlar arasından hangilerinin aklamaya konu malvarlığı değerlerini üretebileceğini göstermektedir. Ek olarak, "suç geliri" kavramı 5237 sayılı TCK ve hatta 4208 sayılı Kanun yürürlüğe girmeden önce de ceza hukukumuzda bulunmakta olup TCK m. 282/2 ile yaratılmış değildir. Bu doğrultuda, öncül suçlara ilişkin sonraki kanunun uygulanması kanunsuz suç olmaz ilkesine aykırılık oluşturmayacaktır.[1356] Kanaatimce daha isabetli olan karşıt görüş ise, suç gelirlerine suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun konusunu oluşturabilme özelliğini kazandıranın TCK m. 282/1'in öncül suçlara ilişkin düzenlemesi olduğunu vurgulamaktadır. Henüz öncül suç niteliği taşımayan fiillerden elde edilen gelirlerin TCK m. 282/1 altında değerlendirilmesi mümkün değildir. Buna göre, suçun unsurları gibi önşart da geriye yürüme yasağı kapsamındadır.[1357]

5918 sayılı Kanun ile TCK m. 282'de yapılan değişiklik de öncül suçların kapsamını genişletmiştir; zira değişiklik öncesi alt sınırı 1 yıl veya daha fazla hapis

---

[1353] Değirmenci, **a.g.e.,** s.438
[1354] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.,** s.1082
[1355] Değirmenci, **a.g.e.,** s.439
[1356] Say, **a.g.m.** , s.170; Dülger, **a.g.e.,** s.239
[1357] Değirmenci, **a.g.e.**, s.438; Yılmaz, **a.g.e.;** s.61; Kocasakal, **a.g.e.,** s.368-369; Çakır, **a.g.e.,** s.332; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1199; "Geriye yürüme yasağı" veya "geçmişe uygulama yasağı", ceza kanunlarının failin aleyhine olacak şekilde geçmişteki fiillere uygulanamamasını ifade etmektedir. Kanunilik ilkesinin bir sonucu olan geriye yürüme yasağı dolayısıyla, hâkimler sonradan düzenlenen ceza hükümlerini failin zararına olacak şekilde önceki fiillerine uygulayamayacak ve kanun koyucu da geçmiş fiillere uygulanabilecek ceza normları oluşturamayacaktır. (İçel, **a.g.e.,** s.116)

cezası gerektiren suçlar öncül suç sayılırken güncel durumda cezanın alt sınırının 6 ay ve daha fazla hapis cezası olması yeterlidir. Bu çalışmada benimsenen görüşe göre, değişiklik öncesi öncül suç sayılmayan bir fiilden elde edilmiş gelirin değişiklik sonrası aklanması durumunda da suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun oluşması mümkün değildir.[1358] Aynı çizgide, 4208 sayılı Kanun öncesi işlenmiş suçlardan elde edilen malvarlığı değerleri de suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun konusunu oluşturamamaktadır.[1359]

Belirtmek gerekir ki, Yargıtay'ın her iki görüşü de destekleyen kararları mevcuttur. Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 2013 senesinde verdiği bir kararda, gerçekleştirildiği dönemde öncül suç sayılmayan filleri dolayısıyla sanık hakkında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan hüküm kurulmuş olması kanuna aykırı bulunmuştur.[1360] Bununla birlikte, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 2014 yılındaki bir kararında TCK m. 282/1'deki suç tipinin öncül suçtan bağımsız olduğu ve dolayısıyla öncül suçun işlenme tarihinde TCK m. 282/1'in ve hatta 4208 sayılı Kanun'un yürürlükte bulunmamasının sonuç doğurmayacağı, ortada TCK m. 282'te belirlenen suçlardan kaynaklanan bir malvarlığı değeri bulunmasının suçtan

---

[1358] Dülger, **a.g.e.**, s.238

[1359] Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1199; "*Bu durumda öncül suçların işlenmesi, sonucu elde edilen karapara, suçun unsurunu oluşturmaktadır. Suçtan elde edilen menfaatleri karapara aklama suçunun unsuru olma haline getiren 4208 Sayılı yasadır. 765 Sayılı T.C.K.nun 2 nci maddesindeki (5237 Sayılı T.C.K.nun 7 nci maddesi) 'işlendiği zamanın kanununa göre cürüm veya kabahat sayılmayan fiilden dolayı kimseye ceza verilemez' hükmü karşısında, 4208 Sayılı Kanun geriye yürütülerek öncül suç tanımının bulunmadığı tarihte işlenen fiillere bu nitelikler kazandırılamaz. Bir başka anlatımla atılı suçların 4208 Sayılı Yasadan önce işlenmiş olmaları sebebiyle bu suçlar öncül suç olarak tanımlanamayacağından elde edilen paranın karapara olarak nitelendirilmesi olanaklı bulunmamaktadır.4208 Sayılı Kanun kapsamında aklama suçunun unsurunu oluşturan karapara ancak bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra öncül suçların işlenmesi halinde bu niteliği taşıyacaktır*." (Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2011/7-31, K. 2011/219, T. 1.11.2011)

[1360] " *(...) Bu durumda öncül suçların işlenmesi, sonucu elde edilen karapara suçun unsurunu oluşturmaktadır. Suçtan elde edilen menfaatleri karapara aklama suçunun unsuru olma haline getiren 4208 sayılı Yasadır. 765 sayılı TCK.nun 2. maddesindeki (5237 sayılı TCK.nun 7. maddesi) "işlendiği zamanın kanununa göre cürüm veya kabahat sayılmayan fiilden dolayı kimseye ceza verilemez" hükmü karşısında, 4208 sayılı Yasa geriye yürütülerek öncül suç tanımının bulunmadığı tarihte işlenen fiillere bu nitelikler kazandırılamaz. Bir başka anlatımla atılı suçların 4208 sayılı Yasadan önce işlenmiş olmaları nedeniyle bu suçlar öncül suç olarak tanımlanamayacağından elde edilen paranın karapara olarak nitelendirilmesi olanaklı bulunmamaktadır. 4208 sayılı Yasa kapsamında aklama suçunun unsurunu oluşturan karapara ancak bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra öncül suçların işlenmesi halinde bu niteliği taşıyacaktır. İşlendiği öne sürülen suçlardan elde edilen para 29.11.1995 tarihinde sanıkların banka hesaplarına yatırılmış, 4208 sayılı Yasa ise bu suçların tamamlanmasından sonra 19.11.1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Açıklanan nedenlerle; Sanıklara atılı karapara aklama suçunun ve mahkemece sanıklar lehine olduğu kabul edilen 5237 sayılı TCK.nun 282. maddesindeki suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçunun unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması (...)*" (Yargıtay 7. Ceza Dairesi E. 2009/15629, K. 2010/17189, 29.12.2010)

kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan hüküm kurabilmek için yeterli olduğu ifade edilmektedir.[1361]

Zaman bakımından uygulama[1362] tartışılırken, 4208 sayılı Kanun ile 5237 sayılı TCK'da yer alan karapara aklama suçları arasındaki farkların öncül suç kapsamı ile sınırılı olmadığı ve suçun unsurları, yaptırım, ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenler bakımından da karapara aklamış kişinin lehine veya aleyhine olabilecek değişiklikler bulunduğu unutulmamalıdır.[1363] 5237 sayılı TCK henüz yürürlüğe girmeden işlenmiş ve yürürlüğe girdikten sonra yargılaması sonuçlanmamış suçlar için, TCK m. 7/2 uyarınca lehe kanunun belirlenmesi gerekmektedir.[1364] Her iki kanunun da ilgili hükümleri somut olaya uygulanıp hükmedilecek cezalar saptanacak ve böylece daha az cezaya hükmedilmesini gerektiren lehe kanun belirlenerek bir bütün halinde uygulanacaktır.[1365] Lehe Kanun belirlenirken, 5237 sayılı Kanun m.

[1361] "*Karapara aklama (suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama) suçu kendisine kaynaklık eden öncül suçtan bağımsız ve ayrı bir suç olup, öncül suç dışında tamamen ayrı hukuki yararları koruduğu nazara alındığında, öncül suçun işlendiği tarihte 4208 sayılı Kanunun veya 5237 sayılı TCK'nın 282. maddesinin yürürlükte olup olmamasının hukuken bir önem taşımayacağı, bir malvarlığı değerinin kaynağının "yasa maddesinde belirlenen suç" olması, o parayı "karapara ya da suç geliri" saymak için gerekli ve yeterli olacağı, bunun ekonomiye sokulmaya çalışılması, çeşitli işlemlere tabi tutulması (öncül suç hangi tarihte işlenmiş olursa olsun) karapara aklama suçunu oluşturacağı, karapara aklama veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun maddi unsurunu oluşturan "dönüştürme" hareketinin gerçekleştirildiği tarihin suç tarihi olacağı, somut olayda da dönüştürme hareketlerinin iddianame ile dava açılıncaya kadar teselsül ederek devam ettiği gözetildiğinde (...)*" (Yargıtay 9. Ceza Dairesi , E. 2014/4036, K. 2014/12444, 16.12.2014)

[1362] Ayrıntılı bilgi için bkz. Tuğrul Katoğlu, **Ceza Kanunlarının Zaman Yönünden Uygulanması**, Ankara: Seçkin, 2008

[1363] Yılmaz, **a.g.e.**, s.61

[1364] Yılmaz, **a.g.e.**, s.53; Akın, **a.g.e.**, s.427; 5237 S. TCK m. 7/2: "*Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur*."

[1365] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1082; Çakır, **a.g.e.**, s.330; Lehe kanunun nasıl belirleneceği, 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun m. 9/3'te gösterilmektedir. Buna göre: " *Lehe olan hüküm, önceki ve sonraki kanunların ilgili bütün hükümleri olaya uygulanarak, ortaya çıkan sonuçların birbirleriyle karşılaştırılması suretiyle belirlenir.*"; " *Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun oluşabilmesi için failin, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini, yurt dışına çıkarması veya gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutması gerektiği; somut olayda öncül suç niteliğindeki "uyuşturucu madde ticareti" suçundan sanık hakkında kamu davası açılıp yargılama yapıldığı, atılı suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçunu oluşturduğu belirlenen işlem tarihinin Antalya ilinde bulunan evin satılmak istendiği 22.06.2006 olduğu, sanığa atılı bulunan suçun suç tarihinden önce 4208 sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanunun 7. maddesinde düzenlendiği, yine aynı Kanunun 8. maddesinde bu suça ilişkin kovuşturma zamanaşımının 10 yıl olarak belirlendiği, anılan maddede 26.12.2003 tarihinde yürürlüğe giren 5020 sayılı Kanunun 16. maddesi ile yapılan değişiklik üzerine kovuşturma zamanaşımı süresinin 15 yıla çıkartıldığı, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna, 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı TCK'nın 282. maddesinde yer verilmesi üzerine 18.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanunun 26. maddesi ile 4208 sayılı Kanunun 7 ve 8. maddelerinin yürürlükten kaldırıldığı, suçtankaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun*

282'nin 26.06.2009 tarih ve 5918 sayılı Kanunla değiştirilmeden önceki hâli de dikkate alınacaktır.[1366]

d. Vergi Suçlarının Öncül Suç Olarak Değerlendirilmesi

Vergi hukukunda, devletin gelir kaynaklarına zarar veren veya verme olasılığı bulunan kimi fiiller suç olarak düzenlenmektedir. Bu suçlar bakımından öngörülen yaptırımlar genellikle malî nitelik taşımakta olup bunun maksadı, vergi kanunlarına uygun hareket etmenin gerektirdiği malî fedakarlığı daha da büyük bir fedakarlıkla karşılamak ve böylece kişilerin vergi vermeyi vermemekten daha az masraflı bularak kanunlara uymalarını sağlamaktır. Fakat kimi vergi suçları klasik suçlardan farksız görülmekte ve bunların işlenmesi halinde malî cezalar yerine hapis cezası söz konusu olmaktadır.[1367] 04.01.1961 tarih ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK) m. 359'da yer alan kaçakçılık suçları; aralarında en hafifi 18 ay ilâ 3 yıl hapis cezasını gerektirecek şekilde düzenlenmiştir.[1368] Bu suçlar dolayısıyla hükmedilecek hapis

---

düzenlendiği TCK'nın 282. maddesinin, 26.06.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5918 sayılı Kanunun 5. maddesi ile değiştirilmeden önceki ilk halinde; "cezanın üst haddinin 5 yıl" olarak düzenlendiği ve TCK 66/1. maddesi uyarınca 8 yıllık olağan ve TCK'nın 67. maddelerinde belirlenen 12 yıllık olağanüstü zamanaşımı süresine tabi olduğu, tüm bu yasal düzenlemelerin ayrı ayrı ve bir bütün olarak uygulanması sonucu zamanaşımı bakımından, TCK'nın 282. maddesinin 26.06.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5918 sayılı Kanunun 5. maddesi ile değiştirilmeden önceki ilk halinin sanık lehine olduğunun anlaşılması karşısında anılan Yasanın 66/1-e ve 67. maddelerinde belirlenen dava zamanaşımının suç tarihi ile inceleme tarihi arasında gerçekleştiği anlaşılmakla hükmün BOZULMASINA" (Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2018/747, K. 2018/2373, 11.07.2018)

[1366] "*Yerel Mahkeme 5237 Sayılı TCK'nın 7/2. maddesi gereğince zaman bakımından lehe kanun uygulamasını tartışarak isabetli şekilde 5237 Sayılı TCK'nın 282/1. maddesinin 26.6.2009 tarih ve 5918 Sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki hali uygulamıştır*." (Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2016/450, K. 2016/367, 1.2.2016); " *Suçun niteliği gereği son aklama işleminin suç tarihi olarak kabul edilmesi gerektiğinden bu işlemin yapıldığı tarih gözetildiğinde, suçun TCK'nın 282/1. maddesi kapsamında kaldığından bu maddenin 5918 Sayılı Kanunda yapılan değişiklik öncesi üst sınır itibariyle 5 yıllık ceza öngördüğünden aynı Kanunun 66/1-e maddesi doğrultusunda asli zaman aşımı süresinin 8 yıl, zaman aşımını kesici işlemlerin yapılmış olması sebebiyle uzatılmış zaman aşımı süresinin 12 yıl olduğu, dava zamanaşımı süresinin dolmuş bulunması sebebiyle TCK'nın 66/1. maddesi gereğince davanın düşmesine karar verilmesi gerektiğinden (...)*" (Yargıtay 16. Ceza Dairesi 2016/450, K. 2016/367, 01.02.2016); "*1.6.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı TCK'nın 282/1. maddesi ve karar tarihinde yürürlükte bulunan 26.6.2009 tarih ve 5918 Sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değişik TCK'nın 282/1. maddeleri karşılaştırılarak lehe olan hükmün orantılılık ilkesi de gözetilmek suretiyle belirlenip sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının tayin ve takdir edilmesi gerektiğinin gözetilmemesi (...) kanuna aykırı (...) görüldüğünden (...)*" (Yargıtay 5. Ceza Dairesi E. 2015/6385, K. 2016/2250, 02.03.2016); "*(...) tüm bu yasal düzenlemelerin ayrı ayrı ve bir bütün olarak uygulanması sonucu zamanaşımı bakımından, TCK'nın 282. maddesinin 26.06.2009 tarihinde yürürlüğe giren 5918 Sayılı Kanun'un 5. maddesiyle değiştirilmeden önceki ilk halinin sanık lehine olduğunun anlaşılması karşısında anılan Kanun'un 66/1-e ve 67. maddelerinde belirlenen dava zamanaşımının suç tarihi ile inceleme tarihi arasında gerçekleştiği anlaşılmakla hükmün BOZULMASINA*" (Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2018/747, K. 2018/2373, 11.07.2018)

[1367] Sahir Erman, **Vergi Suçları**, İstanbul: İ.Ü. Fen Fakültesis Basım Atölyei, 1988, s.2

[1368] 04.01.1961 tarih ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK) m. 359: " *a) Vergi kanunlarına göre tutulan veya düzenlenen ve saklanma ve ibraz mecburiyeti bulunan; 1) Defter ve kayıtlarda hesap ve*

cezasının TCK m. 282'de saptanan 6 aylık eşiği aşması, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun öncül suçu sayılıp sayılamayacakları sorusunu akla getirmektedir.

Bir görüşe göre, vergi kaçakçılığı faili suç oluşturan fiili neticesinde doğrudan gelir elde etmese de suç dolayısıyla zenginleşmektedir. Ek olarak, vergi kaçakçılığına konu gelir suç ile bağlantılı hale gelmiştir. Bu nedenlerle, vergi kaçakçılığı yoluyla elde tutulan gelirin suç geliri kabul edilmesi gerekmektedir.[1369] 4208 sayılı Kanun'da yer alan öncül suç listesinde Vergi Usul Kanunu suçlarının da bulunması bu görüşü desteklemektedir.[1370] Vergi vermekten kaçınan kişi, suç ekonomisinin parçası hâline gelmekte ve vergilendirilmemiş kazanç da karapara hâlini almaktadır.[1371] Belirtmek gerekir ki, FATF her devletin mutlaka öncül suçlar arasında yer vermesi gereken suç kategorileri listesinde doğrudan ve dolaylı vergilere ilişkin suçları da saymıştır.[1372] Aynı doğrultuda, Yargıtay vergi kaçakçılığı dolayısıyla failin elinde kalan fazladan geliri "karapara" olarak nitelemektedir.[1373]

---

muhasebe hileleri yapanlar, gerçek olmayan veya kayda konu işlemlerle ilgisi bulunmayan kişiler adına hesap açanlar veya defterlere kaydı gereken hesap ve işlemleri vergi matrahının azalması sonucunu doğuracak şekilde tamamen veya kısmen başka defter, belge veya diğer kayıt ortamlarına kaydedenler, 2) Defter, kayıt ve belgeleri tahrif edenler veya gizleyenler veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, Hakkında on sekiz aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Varlığı noter tasdik kayıtları veya sair suretlerle sabit olduğu halde, inceleme sırasında vergi incelemesine yetkili kimselere defter ve belgelerin ibraz edilmemesi, bu fıkra hükmünün uygulanmasında gizleme olarak kabul edilir. Gerçek bir muamele veya duruma dayanmakla birlikte bu muamele veya durumu mahiyet veya miktar itibariyle gerçeğe aykırı şekilde yansıtan belge ise, muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belgedir.(2) b) Vergi kanunları uyarınca tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sahifelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir. c) Bu Kanun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya bilerek kullananlar iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. 371 inci maddedeki pişmanlık şartlarına uygun olarak durumu ilgili makamlara bildirenler hakkında bu madde hükmü uygulanmaz. Kaçakçılık suçlarını işleyenler hakkında bu maddede yazılı cezaların uygulanması 344 üncü maddede yazılı vergi ziyaı cezasının ayrıca uygulanmasına engel teşkil etmez."

[1369] Değirmenci, **a.g.e.**, s.22

[1370] Taşdelen, **a.g.e.**, s.53

[1371] Çakır, **a.g.e.**, s.305; Taşdelen, **a.g.e.**, s.53

[1372] FATF, **Recommendations...**, s.114

[1373] " ..... *... Sanayi Ticaret Limited Şirketinin yetkili müdürü olan sanık... ve şirketin ithalat işlemleri ile ilgili yurt dışı yazışma ve görüşmelerini yapan diğer sanık kardeşi ...'ın ... ve... Gümrük Müdürlüklerine gerçeği yansıtmayan düşük kıymetli faturalar ibraz etmek suretiyle röntgen filmleri ithalatı yaptıkları, ödenmesi gereken gümrük beyannamelerinin tescil edildiği tarihler itibariyle 20.092,36 TL tutarındaki Gümrük Vergisini ödemeyerek elde ettikleri kara parayı şirket bünyesinde tutarak ithalat konusu röntgen filmlerini iç piyasada ortalama olarak 8-11 kat yüksek birim fiyattan satarak gümrük vergilerini eksik ödemek suretiyle elde ettikleri kara parayı da satış faturalarındaki birim fiyat içerisine yansıtarak satış hasılatı olarak tahsil ettikleri ve bir sonraki ithalatın*

Karşıt görüş ise; TCK m. 282/1'de yer alan suçun konusunu ancak suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin oluşturabileceğini, oysa vergi kaçakçılığına konu malvarlığı değerlerinin suç işleyerek değil, yasal yollardan edinildiğine vurgu yapmaktadır.[1374] Fail, bu malvarlığı değerleri üzerinden devlete yapması gereken ödemeden kaçınarak ve malvarlığının pasifindeki artışın önüne geçerek VUK'u ihlal etmekteyse de bu durum malvarlığının kaynağının yasallığını etkilememektedir.[1375] Karapara aklamanın belirleyici niteliği, zenginliği yaratan temel faaliyetin suç oluşturması ve karapara aklamanın da ikincil bir suç olarak meydana gelmesidir. Vergi kaçakçılığına bağlı karapara aklamadan söz edebilmek içinse; temelde malvarlığı değerlerini üreten yasal faaliyet, bu değerler üzerinden verilmesi gereken verginin beyan edilmemesi ya da gizlenmesi biçimdeki ikincil faaliyet ve son olarak, üçüncü basamakta karapara aklamanın gerçekleştiğinin kabulü gerekecektir ki bu da karapara aklama mantığıyla bağdaşmamaktadır.[1376]

Bununla birlikte, bu çalışmada da benimsenen vergi suçlarının suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun öncül suçu olamayacağı görüşü, Yargıtay kararları, 3 No.lu FATF Tavsiyesi ve vergi suçlarının karapara aklamanın öncül suçları arasında yer almasını zorunlu kılan 2015/849 sayılı AB Direktifi'nin de işaret ettiği üzere ülkemizde de uluslararası düzeyde de karşılık bulamamıştır. Oysa TCK m. 282/1'de herhangi bir değişikliğe dahi gerek olmaksızın, daraltıcı yorumla yalnızca gelir elde etmeye müsait suçların öncül suç olabileceğinin kabul edilmesi ve bu doğrultuda vergi suçlarının kapsam dışı bırakılması mümkündür.[1377] Şu veya bu yöntemle vergilerini ödemekten kaçınan herkesin karapara aklama suçunun faili olması sonucunu doğuracak mevcut uygulama, TCK m. 282'nin düzenlenme amacına aykırı olup ceza sorumluluğunu çok fazla genişletmektedir.[1378] [1379] Ek olarak, vergi

---

finansmanında kullandıkları, elde ettikleri kara parayı bu şekilde akladıkları ve olaya yasal bir görünüm süsü verdikleri (...)" (Yargıtay 16. Ceza Dairesi, E. 2015/3571, K. 2016/4396, 29.06.2016)

[1374] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.160; Çakır, **a.g.e.**, s.306; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1079; Genç, **a.g.e.**, s.272

[1375] Çakır, **a.g.e.**, s.306; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1079

[1376] Kocasakal, **Karapara...**, s.16

[1377] Dülger, **a.g.e.**, s.215

[1378] Çakır, **a.g.e.**, s.306; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1079; Dülger, **a.g.e.**, s. 214, Aynı şekilde, haciz, ihtiyati haciz veya ihtiyati tedbir kararlarının uygulanmasını sonuçsuz bırakmaya yönelik eylemlerin de öncül suç sayılamayacağı ifade edilmiştir. (Töngür, **a.g.m.** , s.48; Çakır, **a.g.e.**, s.308; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.160)

[1379] Vergi kaçakçılığının öncül suç olarak kabulünün hukukî bir zorunluluktan ziyade bir politika meselesi olduğu da öne sürülmüştür. Buna göre, etik ekseninde yapılacak bir tartışmada "vergi kaçakçılığı her durumda yanlıştır" önermesi reddedilebilir niteliktedir. "Leviathan devlet" yahut

kaçakçılığı ile karapara aklama suçu üzerinden mücadele etmeye çalışmak isabetli değildir. Nitekim vergi kaçakçılığı ile mücadelede hedef tüm ekonomik işlemlerin kayıtlı olarak gerçekleşmesini ve vergi kaybının önlenmesini sağlamakken, karapara aklamayla mücadelede yasadışı kazancı üreten faaliyetleri tamamen sonlandırmak ve ileride tekrarlanmalarının önüne geçmek hedeflenmektedir.[1380]

4. Fail

TCK m. 282/1'de gösterilen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, özgü suç niteliği [1381] taşımamakta ve bu suç herkes tarafından işlenebilmektedir. [1382] Suç failinin sıfatı suçun oluşması bakımından önem taşımamakla beraber failin kamu görevlisi veya belli bir meslek sahibi olması hâlleri ağırlaştırıcı sebep olarak gösterilmiştir.[1383] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun faili bir veya birden fazla kişi olabilir. [1384] Bununla birlikte, uygulamada suçun örgütlü şekilde işlenmesi ile sık karşılaşılmakta olup bu duruma bir ağırlaştırıcı sebep olarak m. 282/4'te yer verilmiştir.[1385]

İlgili maddede suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun failinin aynı zamanda öncül suç faili olduğu durumlara ilişkin ayrıksı bir düzenlemeye yer verilmediğinden; hem üçüncü kişi hem de öncül suç faili bu suçun

---

"ceberut devlet" düşüncesinin benimsenmesi halinde, toplanan vergilerin hükmedenlerin arzuları doğrultusunda harcanacağını bilen bireylerin vergi vermek istememeleri ahlaken savunulabilecektir. Oysa karapara aklama suçunu destekleyen bir sav üretmek mümkün gözükmemektedir; zira bu suçla sıkı sıkıya ilişkilenmiş öncül suçların kötücüllüğü neredeyse evrensel olarak kabul edilmektedir. (Schwarz, **a.g.m.**, s.38); Bir yazara göre, geleneksel olarak organize suçlulukla bağlantılı ele alınan karapara aklama kavramı, suçtan kaynaklanan gelirlerin saklandığı veya kullanıldığı ancak kirli parayı 'temizlemenin' söz konusu olmadığı durumları da kapsayacak şekilde genişletilmekte ve böylece sermaye kaçışı ve vergi kaçakçılığı ile mücadelede bir nevi "pazarlama stratejisi" olarak kullanılmaktadır. (Margaret E. Beare, "Searching for Wayward Dollars: Money Laundering or Tax Evasion—Which Dollars are We Really After?", **Journal of Financial Crime**, Cilt:9, 2002, Sayı:3, s.259)

[1380] Aydın/Yılmazer, **a.g.e.**, s.469

[1381] Ceza kanunumuzda yer alan suçların çoğu herkes tarafından işlenebilmektedir. Ancak bazı suçlara ilişkin düzenlemelerde ilgili suçu ancak belirli doğal veya hukukî nitelikleri taşıyan kişilerin işleyebileceği, bunlar dışında kalanların suçun faili olamayacağı öngörülmektedir. Bu tür suçlara "özgü suç" denmektedir. (Sulhi Dönmezer ve diğerleri, **Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku Cilt II**, İstanbul: Der Yayınları, 2019, s.724)

[1382] Çakır, **a.g.e.**, s.280; Yılmaz, **a.g.m.** , s.77; Töngür, **a.g.m.** , s.55; Say, **a.g.m.** , 163; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1078; Özgenç, **a.g.e.**, s.169; Meran, **a.g.e.**, s.406; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.125; Yılmaz, **a.g.e.**, s.116; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.71; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1205; Akın, **a.g.e.**, s.431; Genç, **a.g.e.**, s.278

[1383] Yılmaz, **a.g.m.** , s.77; Töngür, **a.g.m.** , s.55; Yılmaz, **a.g.e.**, s.116

[1384] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.126

[1385] Çakır, **a.g.e.**, s.282

faili olabilecektir.[1386] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu faili ile öncül suç failinin aynı kişi olması yalnızca ispat açısından özellikli bir durum yaratacak, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamadan hüküm kurabilmek için failin malvarlığı değerlerinin suç kaynaklı olduğunu bildiğinin ayrıca ispat edilmesi gerekmeyecektir.[1387] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun failinin bir üçüncü kişi olması durumunda, ayrıca karapara aklama faaliyetlerinden bir çıkar elde etmiş olması aranmayacaktır.[1388]

FATF 3 no.lu Tavsiyesinin yorum notunda, iç hukukun temel ilkelerinin zorunlu kılması hâlinde devletlerin aynı zamanda öncül suç faili olan karapara aklama failini, diğer bir deyişle kendi kendine aklamayı (*self-laundering*) ayrıca cezalandırmamasını kabul etmektedir.[1389] Viyana ve Palermo Konvansiyonları ile Strasbourg Sözleşmesi de bu konuyu taraf devletlerin takdirine bırakmıştır.[1390] Bununla birlikte, Rusya'nın kendi kendine aklama suçunun oluşması için suça konu malvarlığı değerlerinin belli bir meblağı aşması gerektiğine dair düzenlemesinin FATF tarafından uygun bulunmadığı anımsanmalıdır.

Öğretideki baskın görüş de, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu ile öncül suçun birbirinden bağımsız, korudukları hukukî değerler ve unsurları farklı suç tipleri olmaları sebebiyle aynı kişinin iki suçu da işleyebileceği yönündedir.[1391] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, öncül suçun bir türevi ya da cezalandırılamayan sonraki hareketi değildir; zira korunan hukukî değerlere verdiği zarar öncül suçun yarattığı zararın bir devamı kabul edilemez. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamanın suç olarak düzenlenmesi yoluyla öncül suçla, suç delillerini gizleme suçuyla veya herhangi bir başka suçla korunanın ötesinde bağımsız ve kendine has bir değerler bütünü güvence altına alınmaya çalışılmaktadır. Bu önerme özellikle yüksek hacimli karapara aklama faaliyetleri için geçerlidir.[1392]

[1386] Çakır, **a.g.e.**, s.280; Dülger, **a.g.e.**, s.192; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.169; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.125; Ünver, **a.g.e.**, s.453; Yılmaz, **a.g.e.**, s.116; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206; Genç, **a.g.e.**, s.278

[1387] Töngür, **a.g.m.** , s.55; Dülger, **a.g.e.**, s.196

[1388] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.125; Genç, **a.g.e.**, s.279

[1389] FATF, **Recommendations...**, s.32

[1390] Töngür, **a.g.m.** , s.55

[1391] Çakır, **a.g.e.**, s.281; Dülger, **a.g.e.**, s.197; Aksi kanaatte Meran, **a.g.e.**, s.406

[1392] Roberto Durrieu, **Rethinking Money Laundering & Financing of Terrorism in International Law: Towards a New Global Order**, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013, s.385

Bu konuda tartışılması gereken, aynı kişinin hem öncül suç hem de suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama dolayısıyla cezalandırılmasının çifte cezalandırma yasağını ihlâl edip etmediğidir. Çifte cezalandırma yasağı veya *non bis in idem* ilkesi[1393], hem birçok defa kovuşturmaya uğrayan bireylerin psikolojisi üzerinde doğacak olumsuz etkilerine hem de kamu gücünün kötüye kullanılması ihtimaline karşı benimsenmiştir. Bireylere göre neredeyse sınırsız kaynağa ve güce sahip olan devletlerin aynı suça ilişkin birden fazla kez yargılama yapmasına izin vermek, faili devamlı bir korku ve güvensizlik durumunda yaşamaya mahkûm etmek anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda, Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi gibi birçok uluslararası belge de *non bis in idem* ilkesini güvence altına almaktadır.[1394]

Yazarların büyük çoğunluğu, iki bağımsız suçun varlığından yola çıkarak ve karapara aklamaya ilişkin suç politikasına da göndermede bulunarak failin her iki suçtan da gerçek içtima hükümleri doğrultusunda cezalandırılması gerektiğini ileri sürmektedir.[1395] Buna göre, içtima kuralları çifte cezalandırmayla ilgili endişeleri ortadan kaldırmaktadır; zira "cezalandırılmayan sonraki hareketler" ilkesi geçerli olacak ve öncül suçtan elde edilen kazancın kullanılması ayrıca ikinci bir suçtan cezalandırmayı gerektirmeyecektir. Ancak TCK m. 282/1'deki seçimlik hareketleri yapan ve yeni bir hukukî değer ihlâlinde bulunan kişiler sonradan işledikleri bu ikinci suç dolayısıyla da cezalandırılacaktır.[1396] Tek bir fiil sonucu iki farklı suçun ortaya çıkması söz konusu olmadığı gibi, failin öncül suç bakımından kastı ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama bakımından kastı da aynı değildir.[1397]

Bu görüşteki yazarlar ayrıca kendi kendine aklamanın suç olarak düzenlenmemesinin çıkar amaçlı suç örgütleri ile terör örgütlerine zenginleşme ve yasal ekonomi içerisinde güç kazanma fırsatı sunacağının, bu örgütlerin bir ülkede suç işleyip elde ettikleri gelirleri öncül suç faillerini ayrıca cezalandırmayan diğer bir

---

[1393] "Non bis in idem", aynı fiilden dolayı tekrar yargılama olamayacağını ifade etmektedir. (Demirbaş, **a.g.e.**, s.161)
[1394] Durrieu, **a.g.e.**, s.386
[1395] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.112; Çakır, **a.g.e.**, s.283; Yılmaz, **a.g.m.** , s.77; Say, **a.g.m.** , s.164; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1078; Ünver, **a.g.e.**, s.453
[1396] Ünver, **a.g.e.**, s.453
[1397] Dülger, **a.g.e.**, s.198

devletin ülkesinde aklayarak ceza adaletinden kaçabileceğinin altını çizmektedir.[1398] Ek olarak, aynı toplumsal değerlere zarar verdikleri hâlde öncül suç failleri bakımından suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama hükümlerinin uygulanmayıp üçüncü kişi failler bakımından uygulanmasının kanun karşısında eşitliğe aykırı olacağı belirtilmiştir.[1399]

Karşıt görüş ise, bir kişinin hem öncül suç hem de suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu dolayısıyla cezalandırılmasını çifte cezalandırma olarak nitelemekte ve reddetmektedir.[1400] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamaya benzerlik gösteren suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçu ile suç delillerini gizleme ve yok etme suçu kanunda düzenlenirken, öncül suç faillerinin ayrıca bu suçlardan da cezalandırılmayacağı açıkça belirtilmiştir. Bu suçlarla benzeşen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından da aynı yaklaşımı benimsememek için tatmin edici bir sebep yoktur.[1401] Ekonomik menfaat elde etme kaygısıyla suç işleyen kişinin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama kapsamına girebilecek bir kısım sonraki hareketi kendi kendini suçlama yasağı ışığında değerlendirilmelidir. [1402] Aksi bir yorum, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama hükümlerinin çıkar amacıyla işlenen ve kazanç getiren her suça neredeyse kendiliğinden uygulanması sonucu doğuracak ve madde kapsamını korunması beklenen hukukî değerlerin çok ötesinde genişletecektir.[1403]

Bu çalışmada da benimsenen bir başka görüşe göre, kendi kendine aklama bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenip cezalandırılmalı; ancak bu suçun soruşturulup kovuşturulması açık bir kamu yararının bulunduğu hâllerle sınırlandırılmalıdır. Bunun örneği, yüksek miktarlarda suç gelirinin belirli bir finans piyasasına yatırılmasıdır. Kendi kendine aklamadan söz edebilmek için yalnızca öncül suçla korunan hukuki değerlerin ve suçun aydınlatılmasındaki kamu yararının değil, ciddi ve bağımsız kamu menfaatlerinin ağır ve doğrudan zarara uğratılması aranmalı ve büyük ölçekli karapara aklama faaliyetleri cezalandırılmalıdır.[1404]

[1398] Durrieu, **a.g.e.**, s.390
[1399] Durrieu, **a.g.e.**, s.388
[1400] Değirmenci, **a.g.e.**, s.449
[1401] Çakır, **a.g.e.**, s.281; Meran, **a.g.e.**, s.406
[1402] Çakır, **a.g.e.**, s.283
[1403] Çakır, **a.g.e.**, s.283-284; Meran, **a.g.e.**, s.406
[1404] Durrieu, **a.g.e.**, s.388

Karşılaştırmalı hukukta bu konuya ilişkin tek tip bir uygulama mevcut değildir. Uluslararası sözleşmeler ve bağlayıcılığa sahip AB düzenlemelerinin geçmişte bu konuda sessiz kalmayı tercih ettmiş olduğu görülmektedir.[1405] Sonuç olarak normatif yapısı, kültürü ve tarihi birbirine benzeyen ülkeler çelişen yaklaşımlar benimsemiş, Kıta Avrupası ülkeleri ile Anglo-Sakson ülkeleri de kendi içinde farklılaşmış; örneğin Avusturya, Çin, Danimarka, Almanya kendi kendine aklamayı cezalandırmazken Şili, Meksika, Rusya, Uruguay ve Birleşik Krallık cezalandırmıştır. Bu tablo, kendi kendinde aklamaya dair tutumun devletlerin somut koşullarını yansıtmaktan ziyade bir tercih meselesi olarak anlaşıldığını göstermektedir.[1406] Karapara aklamayla mücadelenin uluslararası boyutu dikkate alındığında tek tip, bütünleşmiş bir bakış açısının yokluğunun insan hakları ve ceza hukuku ilkeleri bakımından başlı başına bir sorun oluşturduğu ifade edilmiştir.[1407] Nitekim karapara aklamaya ilişkin 2018/1673 sayılı AB Direktifi m. 3/5 uyarınca, gelecekte üye devletlerin öncül suçun fail veya suç ortaklarının de karapara aklama suçundan dolayı cezalandırılabilmesi için gerekli adımları atması beklenecek ve Avrupa ülkeleri arasında uyum sağlanacaktır.

Taraf olunan uluslararası belgelerde tüzel kişilerin karapara aklama suçları dolayısıyla cezalandırılabileceğine ilişkin hükümler yer alması ve bu suçların sıklıkla tüzel kişiler kullanılarak işlenmesi, tüzel kişilerin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu faili olup olamayacağını değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır.[1408] 4208 sayılı Kanun döneminde, karapara aklama suçunun tüzel kişi bünyesinde, bu tüzel kişinin faaliyet alanıyla ilişkili olarak ve sağladığı kolaylıklardan yaralanarak işlenmesi halinde tüzel kişinin cezaî sorumluluğunun doğacağı kabul edilmiştir.[1409] Belirtmek gerekir ki, bu dönemde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK tüzel kişilerin ceza sorumluluğuyla ilgili açık bir düzenleme yapmamıştır ve bu konu öğretide oldukça tartışmalıdır.[1410]

[1405] Durrieu, **a.g.e.**, s.390
[1406] Durrieu, **a.g.e.**, s.392
[1407] Durrieu, **a.g.e.**, s.392
[1408] Dülger, **a.g.e.**, s.198-199
[1409] Değirmenci, **a.g.e.**, s.448; 4208 sayılı Kanun m. 7/4: "*Bu suçların tüzel kişilik bünyesinde işlenmesi halinde, üçüncü fıkranın (a) bendi hükmünün uygulanamadığı durumlarda, fiili gerçekleştiren yöneticiler hakkında da aynı cezalara hükmolunmakla birlikte, tüzel kişiler de beşyüzmilyonliradan beşmilyar liraya kadar para cezası ile cezalandırılır*."
[1410] M. Yasin Aslan, "Türk Hukukunda Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:68, 2010, Sayı:2, s.243

5237 sayılı TCK m. 20/3'te yer alan "*tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz*" açık hükmü karşısında artık tüzel kişinin fail olabileceğini ya da ceza sorumluluğu bulunabileceğini kabul etmek mümkün gözükmemektedir. Anılan fıkra ve TCK m. 282/5 uyarınca tüzel kişiler hakkında ancak güvenlik tedbirine hükmedilebilecektir.[1411] TCK'nın 20. maddesinin 60. maddesine yaptığı gönderme doğrultusunda, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun işlenmesi dolayısıyla tüzel kişiye güvenlik tedbiri uygulanabilmesi için, tüzel kişinin aklanan malvarlığı değerlerinden yararlanmış olması gerekmektedir.[1412] Öğretide, bu yaklaşımın cezaların şahsiliği ilkesi bakımından daha isabetli olduğu belirtilmiştir.[1413] Suç tüzel kişi üzerinden ya da tüzel kişi yararına işlense bile, suçu işleyen ve kazanç elde eden aslında gerçek kişilerdir.[1414]

Diğer yandan, tüzel kişiler hakkında "*suçun işlenmesi dolayısıyla*" yaptırım uygulanmasının tüzel kişinin fail sayılarak cezalandırılması anlamına geldiğini ve "ceza" yerine "güvenlik tedbiri"ne hükmedilmesinin bu gerçeği değiştirmediğini vurgulayarak TCK m. 282/5'i kanunun genel mantığına aykırı bulan yazarlar da vardır.[1415] Buna göre, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri suçu tüzel kişilerin de fail olabileceği biçimde düzenlenmiş, ancak tüzel kişilerin de bu suçu işleyebileceğinin kabul edildiği saklanmak istemiştir.[1416] Madde metninde "suçun işlenmesi dolayısıyla" gibi belirsiz bir ifade kullanılmasının ve örneğin suçun tüzel kişi yararına işlenmesinin aranıp aranmayacağı veya tüzel kişi bünyesindeki hangi gerçek kişi faillerin fiilinden tüzel kişinin de sorumlu tutulacağı gibi noktaların aydınlatılmamasının nedeni de budur.[1417]

[1411] Dülger, **a.g.e.**, s.200; Çakır, **a.g.e.**, s.288; Yılmaz, **a.g.e.**, s.116; Meran, **a.g.e.**, s.406; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.71; Genç, **a.g.e.**, s.279

[1412] Dülger, **a.g.e.**, s.201; Meran, **a.g.e.**, s.406

[1413] Çakır, **a.g.e.**, s.288; Yılmaz, **a.g.e.**, s.116

[1414] Meran, **a.g.e.**, s.406

[1415] Yılmaz, **a.g.m.** , s.78; Ünver, **a.g.e.**, s.452

[1416] Ünver, **a.g.e.**, s.452

[1417] Ünver, **a.g.e.**, s.452; Yazar, hem Anayasa'ya hem TCK'ya aykırı bu düzenlemenin madde metninden çıkarılması ve çıkarılmaması halinde de, TCK m. 60'taki koşullara uygun olarak uygulanması gerektiği görüşündedir.

5. Mağdur

"Mağdur", aleyhinde suç işlenen ve bu suç sonucunda bir hakkı veya hukuken korunan bir diğer yararı ihlâl edilen kişidir.[1418] Başka bir deyişle, suçun konusunun ait olduğu kişi mağdur sıfatını taşımaktadır.[1419] İşlenen bu suç dolayısıyla zarar gören mağdur dışındaki kişiler ise, "suçtan zarar gören kişi" olarak adlandırılmaktadır. [1420] Suç mağduru, suçun işlenmesiyle doğan ceza ilişkisine tarafken, suçtan zarar gören bakımından yalnızca zararının tazmini talebine zemin oluşturabilecek bir hukuk ilişkisi söz konusudur.[1421]

Kimlerin mağdur olabileceği konusu öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre, hem gerçek hem tüzel kişiler suç mağduru olabilir.[1422] İşlenen her suç belirli hukukî değerleri ihlâl etmenin yanı sıra bu değerlerin bir birleşimi olan genel hukukî yararı da ihlâl etmekte ve ayrıca devlet otoritesine karşı gelmektedir. Devlet, genel yararın sahibi olduğundan ve suçla bozulan kamu düzenini yeniden sağlama yükümlülüğünü taşıdığından her suçun ortak ve genel mağdurudur. Belirli bir suçun aleyhine işlendiği kişi veya kişiler ise, o suçun özel mağduru olacaktır.[1423] Karşıt görüşteki yazarlar ise, ancak gerçek kişilerin hak süjesi ve dolayısıyla mağdur olabileceğini ifade ederek Devletin ve diğer tüzel kişilerin mağdur sıfatını taşıma ihtimalini reddetmektedir.[1424] Bu görüşe göre, Devleti birtakım hak ve menfaatlerin sahibi olarak nitelemek, insan hakları temelli modern yaklaşımla bağdaşmamaktadır. Tüzel kişilerin yalnızca suçtan zarar gören olması mümkündür.[1425]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu ilk bakışta saptanabilecek gerçek kişi veya kişilere zarar vermediğinden belirli mağduru olmayan suçlar arasında yer almaktadır.[1426] Tüzel kişilerin suç mağduru olabileceğini

---

[1418] Yenisey/Nuhoğlu, **a.g.e.**, s.99; Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.111; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.168; Demirbaş, **a.g.e.**, s.507
[1419] İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2017, s.206
[1420] Yenisey/Nuhoğlu, **a.g.e.**, s.99; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.168
[1421] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.727; Demirbaş, **a.g.e.**, s.508
[1422] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.727; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku**, Ankara: Savaş Yayınları, 1998, s.43-44 (Yazar, tüzel kişiliği olmayan toplulukların da suç mağduru olabileceği görüşündedir.); Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.168; Demirbaş, **a.g.e.**, s.507
[1423] Toroslu, **a.g.e.**, s.43-44; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.168; Demirbaş, **a.g.e.**, s.507
[1424] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.208-209; Yılmaz, **a.g.e.**, s.118; Dülger, **a.g.e.**, s.202
[1425] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.208-209; Dülger, **a.g.e.**, s.203
[1426] Değirmenci, **a.g.e.**, s.450; Necati Meran, "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu ve Hırsızlık Malının Satın Alınması", **Terazi Hukuk Dergisi**, Cilt:11, 2016, Sayı:113, s.105; Meran, **a.g.e.**, s.407; Dülger, **a.g.e.**, s.203

kabul eden görüşe göre, her suçta olduğu gibi TCK m. 282/1'de gösterilen suç tipi bakımından da öncelikli ve aslî mağdur devlet olacaktır.[1427] Aynı doğrultuda, suç normunun koruduğu hukukî değerin kim tarafından taşındığına bakarak mağdurun belirlenmesi gerektiği ve bu doğrultuda genelde Devlet, özelde Adliye'nin mağdur olduğu belirtilmiştir. Toplumu oluşturan her bir birey ise, suçtan zarar gören konumundadır.[1428]

Tüzel kişilerin mağdur sıfatını taşıyamayacağı görüşünü benimseyen yazarlar ise, suçun mağdurunun toplumu oluşturan herkes olduğunu, bu suçla herkesin hukuk devletinde yaşama hakkının zedelendiğini ifade etmektedir.[1429] Adliye ve devlet ise, suçtan zarar gören konumundadır. [1430] Gerçekten de, adalet mekanizmasının işleyişini, mali sistemi ve ticari hayatı olumsuz etkileyen bu suç dolayısıyla toplumun bütün üyelerinin mağdur olduğunu söylemek mümkündür.[1431] Yargıtay'a göre de, "*bu suçun mağduru, güven ortamında yaşama hakkına sahip toplumun her bir ferdidir*". [1432] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamanın kamu düzenine ve ekonomiye karşı oluşturduğu büyük tehdide rağmen belirli bir mağdurunun olmamasının, bu suçun şikayet konusu yapılmamasına ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamayla mücadelede güçlükler yaşanmasına sebep olduğu da öğretide vurgulanmaktadır.[1433]

Mağdur ve suçtan zarar gören, ceza yargılaması sırasında katılan sıfatıyla bireysel iddia makamını oluşturmakta ve dolayısıyla kimlerin bu sıfatları taşıdığının tespiti yargılama süreci açısından önem taşımaktadır.[1434] Öğretide suçla korunan hak ve menfaatin sahibi olan ve bunların ihlâliyle doğrudan zarar gören mağdurların suç tipi bakımından sınırlama olmaksızın davaya katılabilmesinin yanı sıra dolaylı zarara

---

[1427] Demirbaş, **a.g.e.**, s.507
[1428] Ünver, **a.g.e.**, s.456
[1429] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.170; Yılmaz, **a.g.e.**, s.119; Dülger, **a.g.e.**, s.204
[1430] Meran, **a.g.m.** , s.105;
[1431] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1078; Çakır, **a.g.e.**, s.288-289; Değirmenci, **a.g.e.**, s.450; Meran, **a.g.m.** , s.105; Yılmaz, **a.g.m.** , s.79; Say, **a.g.m.** , s.164; Yılmaz, **a.g.e.**, s.118-119; Genç, **a.g.e.**, s.279
[1432] "*Bu suçun mağduru, güven ortamında yaşama hakkına sahip toplumun her bir ferdidir. Öncül suçun mağduru, doğrudan zarar gördüğü öncül suç bakımından suçtan doğrudan zarar gördüğünden, soruşturma aşamasında CMK'nın 173/1. maddesi gereğince itiraz hakkını, kovuşturma safhasında da aynı Kanunun 237. maddesi kapsamında davaya katılma hakkını kullanabilir ise de doğrudan zarar görmediğinden suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu yönünden bu hakları haiz değildir*." (Yargıtay 16. Ceza Dairesi, E. 2019/7931, K. 2019/6792, 25.10.2019)
[1433] Çakır, **a.g.e.**, s.289; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.71; Dülger, **a.g.e.**, s.204
[1434] Centel/ Zafer, **Ceza Muhakemesi...**, s.793

uğramış gerçek ve tüzel kişi suçtan zarar görenler ile malen sorumluların[1435] da bu imkana sahip olması gerektiği ifade edilmiştir.[1436] Karşıt görüş ise, davaya katılmanın kural değil istisna olduğu ve bu nedenle katılan sıfatını taşıyabileceklerin mümkün olduğunca sınırlanması gerektiği yönündedir. Buna göre, ancak suçtan doğrudan doğruya zarar görenler davaya katılma hakkına sahip olmalıdır.[1437]

Yargıtay Ceza Genel Kurulu da "*dolaylı veya muhtemel zarar, davaya katılma hakkı vermez*" görüşünü benimsemektedir.[1438] Bu doğrultuda, belirli bir mağduru bulunmayan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından yargılamaya katılma söz konusu olamayacaktır.[1439] Bu durum, Devlet'in karapara aklamayla mücadelede rol oynayan veya karaparayla mücadele edilmesinde menfaati bulunan kurumlarının yargılama sürecine katılıp katılamayacağı sorusunu akla getirebilir. Hatırlatmak gerekir ki, tüzel kişilerin davaya katılması ancak "*suçtan doğrudan zarar görmüş olması veya herhangi bir kanunda, belirli bir tüzel kişinin bazı suçlardan açılan kamu davalarına katılmasını özel olarak düzenleyen bir hükmün bulunması*" hâlinde uygun bulunmaktadır. TCK m. 282'de bu şekilde özel bir düzenleme bulunmadığı, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun mağdurunun bütün toplum olduğu ve "*tazminat ödenmesi, itibar zedelenmesi ve güven kaybı gibi dolaylı zararlara dayanılarak kamu davasına katılmanın mümkün olmadığı*" göz önünde bulundurularak Hazine ve Maliye Bakanlığı ve birimlerinin, dolayısıyla MASAK'ın suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından katılan sıfatını taşıyamayacağı kabul

---

[1435] "Malen sorumlu", kendisi görülmekte olan davanın sujesi olmamakla beraber bu dava sonucunda verilecek kararla ödeme yapması gerekebilecek, malıyla sorumlu olabilecek kişiye denmektedir. (Yenisey/Nuhoğlu, **a.g.e.**, s.103)

[1436] Centel/Zafer, **a.g.e.**, s.794-798

[1437] Yenisey/Nuhoğlu, **a.g.e.**, s.105

[1438] Yargıty Ceza Genel Kurulunun 03.05.2011 tarihli ve 155–80, 04.07.2006 tarihli ve 127–180, 22.10.2002 tarihli ve 234–366 ile 11.04.2000 tarihli ve 65–69 sayılı kararları

[1439] " *(...) suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu ise adliyeye karşı işlenen suçlardan olup,* ***bu suçların dolaylı mağduru toplumu oluşturan bütün bireyler olmakla birlikte, Ceza Genel Kurulunun 11.04.2000 gün 65-69, 22.10.2001 gün 234/366, 04.07.2006 gün 127-180, 03.05.2011 gün 155/80 ve 05.06.2012 gün 1/519-224 Sayılı kararlarında vurgulandığı üzere; davaya katılabilmek için "suçtan zarar görme"nin gerektiği, bu kavram yasada açıkça tanımlanmamış ise de, yerleşik uygulamaya göre "suçtan doğrudan doğruya zarar görmüş bulunma hali" olarak anlaşılıp uygulanmış, buna bağlı olarak dolaylı veya olası zararların davaya katılma hakkı vermeyeceği kabul edilmiştir.*** *Somut olayda; (...)* ***suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçlarından gerçek ve tüzel kişilerin doğrudan zarar görme ihtimalinin olmaması nedeniyle*** *müştekilerin davaya katılma yetkisi olmadığından, yerel mahkemenin katılmaya ilişkin kararı hukuki değerden yoksun olup, anılan hükümleri temyiz etme yetkisi vermeyeceğinden katılanlar vekillerinin anılan suçlardan kurulan hükümlere ilişkin temyiz istemlerinin CMK 298/1 maddesi gereğince REDDİNE (...)*" (Yargıtay 2. Ceza Dairesi E. 2018/918, K. 2019/9178, 20.05.2019)

edilmektedir.[1440] Yine aynı görüşü benimseyen bir kararda, Yargıtay "*sanığa atılı suçla korunan hukuki yarar da nazara alındığında suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen ve bu sebeple de davaya katılma hakkı bulunmayan Hazinenin davaya katılmasına dair verilen karar*"ı hukukî değerden yoksun bulmuştur.[1441]

6. Maddi Unsur

a. Suçun Konusu

Suçun konusu, "*suçun nesnesini teşkil eden insan veya eşya veya araçtır*".[1442] Fail tipe uygun fiilini somut ve fiziksel nitelikteki [1443] suç konusu üzerinde gerçekleştirecektir.[1444] TCK m. 282/1'de düzenlenen suç tipinin konusunu, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri oluşturmaktadır.[1445] 4208 sayılı Kanun m. 2/a'da suçun konusu olarak gösterilmiş öncül suçun "*işlenmesi suretiyle elde edilen para veya para yerine geçen her türlü kıymetli evrakla, mal veya gelirleri veya bir para biriminden diğer bir para*

[1440] Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2015/172, K.2018/435, 16.10.2018

[1441] Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2016/450, K. 2016/367, 1.2.2016; "*Sanıklara atılı suçla korunan hukuki yarar da nazara alındığında; suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen ve bu nedenle de davaya katılma hakkı bulunmayan Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı'nın davaya katılmasına ilişkin verilen karar hukuki değerden yoksun olup, hükmü temyiz yetkisi vermeyeceğinden, hazine vekilinin temyiz talebinin anılan Kanunun 317. maddesi gereğince reddine*" (Yargıtay 9. Ceza Dairesi E. 2012/9341, K.2013/8885, 10.06.2013); Aynı doğrultuda: "*yargılama aşamasında davadan haberdar edilen Hazinenin duruşmalara katılmadığı ve katılma talebinde bulunmadığı gibi* ***suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan Hazinenin ve Sağlık Bakanlığının katılan sıfatını alabilecek surette doğrudan zarar görmesinin söz konusu olmadığı, bu nedenle hükümleri temyize haklarının bulunmadığı,*** *Sağlık Bakanlığı açısından bu suç yönünden usulsüz olarak davaya katılmasına karar verilmesinin de hükümleri temyiz hakkı vermeyeceği gözetilerek, vekillerinin sanıklar ..., ..., ... ve ... haklarında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan verilen beraat hükümlerine yönelik temyiz istemlerinin CMK'nın 298. maddesi uyarınca REDDİNE (...)*" (Yargıtay 5. Ceza Dairesi E. 2019/382, K. 2019/5088, 08.05.2019)

[1442] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.33; Öğretide suçun konusu için "suçun maddî konusu", suçla korunan hukukî değer içinse "suçun hukukî konusu" adlandırmaları da kullanılmaktadır. Suçla korunan hukukî değerin aksine, suçun konusu suç tipinin unsurlarından biridir. Ek olarak, korunan hukukî değer soyutken, suçun konusu mutlaka fiziksel bir varlıktır. (Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.169)

[1443] Belirtmek gerekir ki, öğretide insana ait maddi olmayan varlıkların, örneğin kişinin şerefinin de suçun konusunu oluşturabileceği görüşü de bulunmaktadır. (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.203; Dülger, **a.g.e.**, s.205) Bu çalışmada ise, yalnızca somut ve duyularla algılanabilen şeylerin suçun konusunu oluşturacağı ve soyut, duyularla algılanamayan varlıkların korunan hukukî değer kapsamında ele alınacağı yönündeki karşıt görüş benimsenmektedir. (Demirbaş, **a.g.e.**, s.505)

[1444] Demirbaş, **a.g.e.**, s.504; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.203; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.169

[1445] Say, **a.g.m.** , s.164; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.86; Yılmaz, **a.g.e.**, s.115; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.165; Meran, **a.g.e.**, s.407; Akın, **a.g.e.**, s.431; "*26.02.2003 tarihinde uyuşturucu madde ticareti suçundan yakalanarak tutuklanan sanığın yapmış olduğu araç alım satım ve tescil işlemlerinin öncül suçtan önceki tarihlere ilişkin olduğu anlaşılmakla unsurları oluşmayan suçtan sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi (...)*" (Yargıtay 9. Ceza Dairesi, E. 2012/7409, K. 2013/9914, 26.6.2013)

birimine çevrilmesi de dahil, sözü edilen para, evrak, mal veya gelirlerin birbirine dönüştürülmesinden elde edilen her türlü maddi menfaat ve değer" tek bir kavram altında bir araya getirilmiştir.[1446] "Malvarlığı değerleri" ifadesi, kişilere ait parayla ölçülebilen hakların bütününe işaret etmektedir.[1447] Bu doğrultuda, "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri"nin, "*herhangi bir suçun işlenmesi dolayısıyla ya da suretiyle veya bu değerin bir birine dönüştürülmesiyle elde edilen, ekonomik değer taşıyan veya bir hukukî hak veya yarar sağlayan her türlü değer*"[1448] biçiminde tanımlanması mümkündür.

Suça konu malvarlığı değerlerinin ekonomik bir karşılığı bulunması yeterli olup bunların suçtan doğrudan ya da dolaylı olarak edinilmeleri, maddî veya gayrimaddi, taşınır veya taşınmaz olmaları hükmün uygulanması açısından fark yaratmayacaktır.[1449] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin yatırım yapmada veya diğer ekonomik faaliyetlerde kullanılmasıyla elde edilen maddî yararlar, malvarlıkları üzerindeki hakları gösteren veya temsil eden her türlü yasal belge ve kayıt ve para yerine geçen her türlü kıymetli evrak da suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna konu olabilmektedir.[1450] Suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin başka değerlere dönüşmesi halinde, bunlar da yine suçun konusu olacaktır.[1451] Ekonomik boyut taşımayan manevi yararlar ise, suçun kapsamı dışında kalmaktadır.[1452] Aynı doğrultuda, madde gerekçesinde "*Bu suçun konusunu suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri oluşturmaktadır. Bu malvarlığı değerlerinin elde edildiği suçun türü veya mahiyeti önemli değildir. Önemli olan, bu suçun konusunu oluşturan ekonomik değerlerin, başka bir suçun işlenmesi suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olmasıdır*." ifadelerine yer verilmiştir.

Öğretide de suça konu malvarlığı değerlerinin suçun işlenmesi yoluyla olduğu gibi suçun işlenmesi dolayısıyla da elde edilmesinin mümkün olduğu düşüncesi kabul görmektedir.[1453] Uyuşturucu veya silah kaçakçılığında suçlarında görüldüğü

[1446] Değirmenci, **a.g.e.**, s.443; Meran, **a.g.m.** , s.105-106; Çakır, **a.g.e.**, s.291; Dülger, **a.g.e.**, s.206
[1447] Genç, **a.g.e.**, s.271
[1448] Genç, **a.g.e.**, s.265
[1449] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.87; Kocasakal, **a.g.e.**, s.381; Değirmenci, **a.g.e.**, s.443; Yılmaz, **a.g.m.** , s.79; Çakır, **a.g.e.**, s.292; Meran, **a.g.e.**, s.407
[1450] Kocasakal, **a.g.e.**, s.381; Değirmenci, **a.g.e.**, s.443; Yılmaz, **a.g.m.** , s.79; Çakır, **a.g.e.**, s.292; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.87; Dülger, **a.g.e.**, s.241
[1451] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.87; Meran, **a.g.e.**, s.407
[1452] Kocasakal, **a.g.e.**, s.377; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.86
[1453] Töngür, **a.g.m.**, s.50; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.165; Genç, **a.g.e.**, s.265

üzere suç tipinde düzenlenen unsurların gerçekleşmesi sonucu kazanç ortaya çıkıyorsa suç işleme yoluyla, bir suçun işlenmesinin ödülü ya da teşviki olarak ekonomik yarar sağlanmış ise suç işleme dolayısıyla ele geçen malvarlığı değerleri söz konusudur.[1454]

Bir belgeye bağlanmayan, yani kayıtdışı ekonomik değerler suçtan kaynaklanmadıkları sürece TCK m. 282/1'e konu teşkil etmeyecektir.[1455] Ek olarak, kişinin yasal olarak edindiği malvarlığı değerlerinin sonradan işlediği suçlar nedeniyle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun konusu haline gelemeyeceği öne sürülmüştür. Yedieminlik görevini kötüye kullanmak, haczedilen malları satışa getirmemek, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararlarının uygulanmasını engellemek bu durumun örnekleridir.[1456] Ancak gerek FATF Tavsiyeleri gerek 2015/849 sayılı AB Direktifi vergi kaçakçılığının öncül suç sayılması gerektiğini ortaya koyarak bu yaklaşımın benimsenmediğine işaret etmektedir.

b. Hareket

Kişinin iradesinin dış dünyada açığa vurulmasına karşılık gelen ve kanunun suç saydığı neticeyi doğuran veya doğurmaya elverişli davranışlar, ceza hukuku bakımından önem taşıyan "hareket"i oluşturmaktadır.[1457] Hareket, icra şeklinde olumlu bir davranış veya ihmal şeklinde olumsuz bir davranış olabilir.[1458] Bununla birlikte, hareket olmadan suç da olmaz; zira hareket, suçun kanunî tarifinde gösterilmiş haksızlık oluşturan davranıştır.[1459] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hareket unsuru; "*yurt dışına çıkarmak*" veya "*gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tâbi tutmak*"tır.[1460]

TCK m. 282/1'deki suç tipi bakımından birden fazla hareket öngörülmüş olup bunlardan herhangi birinin gerçekleşmesiyle suç oluşacaktır. Dolayısıyla,

[1454] Yılmaz, **a.g.m.**, s.79; Say, **a.g.m.** , s.165
[1455] Töngür, **a.g.m.**, s.50
[1456] Töngür, **a.g.m.**, s.50; Genç, **a.g.e.**, s.270
[1457] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.360; Demirbaş, **a.g.e.**, s.207; İçel, **a.g.e.**, s.275
[1458] İçel, **a.g.e.**, s.271
[1459] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.169 ;Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.172
[1460] Çakır, **a.g.e.**, s.266; Meran, **a.g.e.**, s.407; Dülger, **a.g.e.**, s.244; Yılmaz, **a.g.e.**, s.112

seçimlik hareketli[1461] bir suç söz konusudur.[1462] Hareketlerin birlikte gerçekleşmeleri aranmayacağı gibi, birlikte gerçekleşmeleri durumunda da birden fazla suç değil, tek bir suç ortaya çıkacaktır.[1463] Suçun seçimlik hareketlerden ilki olan "yurt dışına çıkarma" yoluyla işlenmesi halinde, tipiklik kanuni tarifte niteliği belirlenmiş hareketin gerçekleştirilmesine bağlı olduğundan, "yurt dışına çıkarma" bağlı hareketli bir suç özelliği taşımaktadır.[1464] "Çeşitli işlemlere tabi tutma" bakımından ise, madde metninde hareketin niteliğine dair herhangi bir belirleme yapılmamış ve sınırlama getirilmemiş, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamayı sağlayan her türlü işlemle suçun işlenmesi mümkün kılınmıştır.[1465] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, "çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketiyle işlendiğinde serbest hareketli suç özelliğindedir.[1466] Kanunî tarifte yer alan hareketler yalnızca icra şeklinde olumlu davranışla gerçekleşebilecektir. Diğer bir deyişle, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu icraî bir suçtur.[1467]

aa. Yurt Dışına Çıkarma

TCK m. 282/1'deki ilk seçimlik hareket olan "yurt dışına çıkarma", suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin herhangi bir biçimde ülkemiz sınırları içerisinden çıkarılıp bir başka ülkeye aktarılması anlamına gelmektedir. Yurt dışına çıkarma hareketi, malvarlığı değerlerinin fiziki olarak veya elektronik yöntemlerle

---

[1461] Seçimlik hareketli suçların yanı sıra, kanuni tarifte gösterilen birden fazla hareketin birlikte yapılmasıyla işlenebilen "birden çok hareketli suçlar" ve suç neticesinin tek bir hareketle meydana getirilmesi kabulüne dayanan "tek hareketli suçlar" da bulunmaktadır. (İçel, **a.g.e.**, s.281; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.186)

[1462] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.361; Değirmenci, **a.g.e.**, s.459; İçel, **a.g.e.**, s.282; Dülger, **a.g.e.**, s.244; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.166; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206; Genç, **a.g.e.**, s.273

[1463] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.362; İçel, **a.g.e.**, s.282; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.87; Meran, **a.g.e.**, s.408; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.122; Ünver, **a.g.e.**, s.456; Genç, **a.g.e.**, s.273

[1464] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.360-361; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.87; Dülger, **a.g.e.**, s.245; Meran, **a.g.e.**, s.408; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206; Karşıt görüşte bkz. Ünver, **a.g.e.**, s.457 (Yazar, malvarlığı değerlerinin her ne şekilde ve hangi yolla olursa olsun yurt dışına çıkarılmasıyla hareketin gerçekleşmiş olacağını ve ortada bağlı değil, serbest hareketli bir davranış modeli olduğunu ifade etmektedir. Kanaatimce, yurt dışına çıkarma suçun netice değil, hareket unsurunu oluşturduğundan ve "yurt dışına çıkarma" ifadesiyle madde metninde hareketin niteliğine dair bir belirleme yapılmış olduğundan bu görüşe katılmak mümkün değildir.)

[1465] İçel, **a.g.e.**, s.283; Dülger, **a.g.e.**, s.252

[1466] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.87; Dülger, **a.g.e.**, s.245; Meran, **a.g.e.**, s.408; Ünver, **a.g.e.**, s.457; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206

[1467] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.364; İçel, **a.g.e.**, s.283; Suç tiplerinin hareket bakımından gösterdikleri özelliğe göre yapılacak bir diğer ayrım, icraî suçlar ve ihmalî suçlar ayrımıdır. İcraî suçlarda, kanunda yer alan yasak failin icraî bir hareketiyle ihlâl edilmektedir. İhmalî suçlarda ise fail, hukukun çeşitli kaynakları doğrultusunda kendisinden beklenen bir hareketi yapmamakta veya hareketsiz kalmaktadır. (Bkz. Önder, **a.g.e.**, s.56-59)

nakledilmesiyle gerçekleşebilir.[1468] Kanun tasarısında bu hareketi karşılamak için önce "yurtdışına transfer etme" ifadesi kullanılmış; ancak bu ifade malvarlıklarının finans kurumları aracılığıyla aktarıldığı hâlleri akla getirdiğinden daha geniş bir anlama sahip "yurt dışına çıkarma" ile değiştirilmiştir.[1469]

Malvarlığı değerlerinin gemi, araba, uçak gibi bir araçla nakit kaçakçılığı yoluyla, altın, mücevherat, sanat eseri gibi yükte hafif pahada ağır taşınır eşyaya çevrilerek, banka transferleriyle, alternatif havale sistemleri üzerinden, sanal para alınarak, yabancı ülkede yerleşik kâr amacı gütmeyen kuruluşa bağışta bulunarak yurt dışına çıkarılması mümkündür.[1470] Varış noktası, genellikle bankaların müşteri sırrı ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kaldığı, döviz kısıtlamaları bulunmayan kıyı bankacılığı merkezleridir. [1471] Yurt dışına çıkarmada yasal veya yasa dışı yöntemlerden faydalanılması suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hareket unsurunun oluşması bakımından sonuç doğurmamaktadır.[1472]

Yurt dışına çıkarma seçimlik hareketi genellikle karapara aklamanın aşamalarından yerleştirme aşamasına karşılık gelmektedir.[1473] Ülke dışına çıkarılan malvarlığı değerleri, denetimin zayıf olduğu bir merkeze ulaştırılarak burada yasal mali sisteme sokulmaktadır. Yerleştirme aşaması tamamlandıktan sonra, değerlerin dünya genelindeki piyasalarda dolaşımını şüphe çekmeden sağlamak mümkün olacaktır.[1474]

İlgili hareket incelenirken, maddede geçen "yurt" kelimesinden ne anlaşılması gerektiği üzerinde de durulmalıdır. Aynı devlet egemenliğine tabi ve diğer ülkelerden sınırlarla ayrılmış kara parçası, bu kara parçasının üzerinde yer alan hava sahası, karasuları ve iç sulardan oluşan "gerçek anlamda ülke"nin "yurt" kapsamında olduğu

---

[1468] Ergin Ergül, "Organize Suçlar ve Karaparanın Aklanması", **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu**, Ankara: TOBB (Yayın No: 2005-25), 2005, s.251; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.87; Ünver, **a.g.e.**, s.457; Dülger, **a.g.e.**, s.245; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206; Akın, **a.g.e.**, s.431; Genç, **a.g.e.**, s.273-274

[1469] Çakır, **a.g.e.**, s.268

[1470] Ergül, **a.g.m.**, s.251; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.167; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.88

[1471] Ergül, **a.g.m.**, s.251

[1472] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1076; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206; Genç, **a.g.e.**, s.274

[1473] Dülger, **a.g.e.**, s.247; Ergül, **a.g.m.**, s.251

[1474] Ergül, **a.g.m.**, s.251-252

tartışmasızdır.[1475] Fakat TCK m. 8/2'de "*Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında, açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında, Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla, Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla, Türkiye'nin kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlarda veya bunlara karşı*" işlenen suçların da Türkiye'de işlenmiş sayılacağı belirtilirken, gerçek anlamda ülkenin yanında bir de "farazî ülke" tanımı oluşturulmaktadır.[1476] Bu tanım karşısında, yurt dışına çıkarma hareketinin tamamlanması için malvarlığı değerlerinin gerçek ülkenin yanı sıra farazî ülkenin de dışına çıkarılmasının gerekip gerekmediği sorusu akla gelmektedir.

Bir görüşe göre, TCK m. 282/1'de geçen "yurt" kelimesinden yalnızca gerçek anlamda ülke anlaşılmalı ve sınırları terk edildiği anda suç tamamlanmış kabul edilmelidir. Aksi halde, ilgili hareketin gerçekleştirilmesi fazlaca zorlaşacak ve hükmün uygulama alanı daralacaktır.[1477] Karşıt görüş ise, hareketin tamamlanması için malvarlığı değerlerinin artık hem gerçek hem de farazî anlamda ülke sınırları dışında bulunması gerektiği yönündedir.[1478] Bu doğrultuda, malvarlığı değerleri gerçek ülke sınırları dışına çıkarılmış; ancak henüz farazî anlamda ülke içerisinde bulunuyorsa suçun tamamlanmadığı ve teşebbüs hükümlerinin uygulanması gerektiği kabul edilmelidir.[1479] Kanaatimce, bu ikinci görüş daha isabetlidir. Kanun koyucu, yurt dışına çıkarmayı failin maksadıyla sınırlamaksızın ayrı bir hareket unsuru olarak öngörmekle; malvarlığı değerlerinin öncül suçun işlendiği ülke devletinin etki alanından uzaklaştırılmasının yarattığı riski göz önünde bulundurmaktadır. Farazî anlamda ülke içinde bulunan malvarlığı değerleri üzerinde hâlâ Türk devletinin etkin kontrolü bulunduğundan, öncül suç ile ürettiği malvarlığı değerleri arasındaki bağın henüz şiddetli bir darbe aldığından söz edilemez. Dolayısıyla, hareket tamamlanmamış sayılmalıdır.

[1475] Yılmaz, **a.g.m.** , s.82
[1476] Çakır, **a.g.e.**, s.269
[1477] Değirmenci, **a.g.e.**, s.461; Yılmaz, **a.g.m.** , s.82; Say, **a.g.m.** , s.171; Dülger, **a.g.e.**, s.246
[1478] Çakır, **a.g.e.**, s.269; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.90 (Yazar, yurt dışına çıkarmanın gümrük hattı dışında bir yerden gerçekleştirilmesi halinde farazi ülkenin dikkate alınacağı, ancak gümrük hattı bulunan yerlerde gümrük hattının dışına çıkmayla hareketin tamamlanacağı görüşünde olup bu görüşünü, Yargıtay'ın uyuşturucu ithalat ve ihracatında gümrük hattını göz önünde bulundurmasına dayandırmaktadır. Yazara göre, gümrük hakkını temel alan yorum TCK m. 282/1'in amacında daha uygundur.)
[1479] Çakır, **a.g.e.**, s.269

Öğretide genel ve soyut "çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketinin "yurt dışına çıkarma"yı da kapsadığı ve dolayısıyla yurt dışına çıkarma hareketine madde metninde ayrıca yer verilmesine gerek olmadığı eleştirisinde bulunulmuştur.[1480] Bununla birlikte, "işlem" sözcüğünün malvarlığı değerlerinin hukukî ya da malî bir değişikliğe veya harekete konu edilmeksizin fizikî olarak naklini karşılamaması dolayısıyla düzenlemenin yararlı olduğu da ifade edilmiştir.[1481] Böyle bir düzenlemenin bulunmaması hâlinde birtakım yorum farklılıkları oluşabilecek ve karapara aklayıcılar da ceza adaletinden kaçmak için bunlardan faydalanabilecektir.[1482] İki hareket bakımından manevi unsur ve teşebbüse ilişkin farklılıklar bulunması da, mevcut düzenlemeyi anlamlı kılmaktadır.[1483] Bir yazar, iki farklı seçimlik hareket düzenlenmesini malvarlığı değerlerini yurt dışına çıkarmanın karapara aklamanın en sık rastlanan biçimi olmasına ve karapara aklamanın uluslararası niteliğine dikkat çekme isteğine bağlamaktadır.[1484] Bir diğer yazara göre, her ne kadar çeşitli işlemlere tabi tutma yurt dışına çıkarma hareketini kapsasa da, malvarlığı değerlerini devletin yargı yetkisi dışına çıkarmak öncül suçla bağlarını önemli ölçüde zayıflattığından ve takibi zorlaştırdığından bu hareket ayrıca düzenlenmiştir.[1485]

Kanaatimce, kanun koyucunun yurt dışına çıkarma bakımından failde malvarlığı değerlerinin "*gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak*" maksadını aramaması, yurt dışına çıkarma hareketinin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması bakımından daha fazla tehlike oluşturduğu fikrini doğrular niteliktedir. Ek olarak, malvarlığı değerlerinin fiziksel olarak ülkeden çıkarılmasını "işleme tabi tutmak" olarak nitelemek mümkün olmadığından bu hareketin düzenlenmesiyle olası bir yasal boşluk kapatılmıştır.

[1480] Çakır, **a.g.e.**, s.270; Değirmenci, **a.g.e.**, s.463; Dülger, **a.g.e.**, s.248; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206

[1481] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.88; Karşıt görüşte bkz. Dülger, **a.g.e.**, s.249-250 (Yazar, "işlem" kelimesinin yurt dışına fiziksel nakli kapsamayacak şekilde dar yorumlanmasına ve yalnızca finansal bir anlam yüklenmesine karşı çıkmaktadır.)

[1482] Genç, **a.g.e.**, s.275

[1483] Çakır, **a.g.e.**, s.271; Töngür, **a.g.m.** , s.58; Genç, **a.g.e.**, s.275

[1484] Çakır, **a.g.e.**, s.272

[1485] Değirmenci, **a.g.e.**, s.463; Karşıt görüşte bkz. Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.89 (Yazar, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri yurt dışına çıkarılsa dahi devletin bunlar üzerindeki yargı yetkisinin devam ettiğini ve takibe ilişkin güçlüklerin de TCK m. 55/2'de yer alan eşdeğer müsadere hükmüyle aşılabileceğini belirtmektedir. Ayrıca yazar suçu oluşturacak bir hareketin diğerlerinden önemli sayılamayacağı, suçun genel mantığının her zaman aynı olduğu görüşündedir.); Dülger, **a.g.e.**, s.249

Suçtan elde edilmiş malvarlıkların yurda sokulması durumunda bu hareket gerçekleşmiş olmayacak, şartları varsa "çeşitli işlemlere tabi tutma"dan söz edilebilecektir.[1486] Aynı çizgide, madde gerekçesinde "*yurt dışında işlenmiş olan bir suçtan kaynaklanan gelirin, meşru yolla elde edilmiş bir para görüntüsüyle yabancı sermayeyi teşvik mevzuatı çerçevesinde ülkeye sokulması*" çeşitli işlemlere tabi tutmaya örnek gösterilmektedir. Bu malvarlıklarının yurtdışından Türkiye'ye getirilmesinin ayrıca düzenlenmemiş olması kimi yazarlarca bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.[1487] Kanaatimce suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin hukuki ya da ekonomik herhangi bir işlem söz konusu olmaksızın fiziki olarak ülkeye sokulması halinde yasal boşluk söz konusu olacağından bu eleştiri yerindedir.[1488]

bb. Çeşitli İşlemlere Tabi Tutma

TCK m. 282/1'de öngörülmüş ikinci seçimlik hareket olan "*gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tâbi tutmak*"; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin öncül suç ile bağını koparmak için yapılacak her türlü işlemi kapsamakta, olası işlemlerden herhangi birinin yapılmasıyla hareket gerçekleşmiş olmaktadır.[1489] Kanunî tarif hareket şekli bakımından herhangi bir sınırlama getirmemekte, yalnızca amaç unsuruna ilişkin bir sınır çizmektedir.[1490]

"Çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketi, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini bir finans kurumuna yahut sermaye piyasası araçlarına yatırma, mali

---

[1486] Töngür, **a.g.m.** , s.52
[1487] Çakır, **a.g.e.**, s.272; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1077; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.89
[1488] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.89; Akın, **a.g.e.**, s.431 (Yazar, kanun koyucunun yabancı ülkeden yurt içine karapara sokulmasını kapsama almak isteseydi 4208 sayılı Kanun m. 2/b'deki gibi "sınır ötesi harekete tabi tutma" ifadesini kullanacağını belirtmektedir.); Karşıt görüşte bkz. Dülger, **a.g.e.**, s.251 (Yazar, suç kaynaklı malvarlığı değerlerinin hem yurt içine hem yurt dışına naklinin "işlem" kapsamında olduğu kanaatindedir.)
[1489] Dülger, **a.g.e.**, s.258; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1207; Genç, **a.g.e.**, s.275; Farklı görüşte bkz. Ünver, **a.g.e.**, s.458 (Yazar, madde metnindeki çoğul kullanımdan yola çıkarak suçun oluşması için ortada birden fazla işlem bulunması gerektiği sonucuna varmaktadır. Kanaatimce, maddenin bu şekilde kaleme alınmasıyla birden fazla işlem yapılması gereğine değil, bu hareketin çok çeşitli biçimlerde gerçekleştirilmesinin mümkün olduğuna işaret edilmektedir. Madde gerekçesinde verilen örnek de bu düşünceyi destekler niteliktedir.); Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1207
[1490] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.167

sistem üzerinden yurt içinde transfer etme, üçüncü kişilere mülkiyetini ve zilyedliğini devretme, başka bir malvarlığı değerine dönüştürme, gerçek veya sahte iş sözleşmesi yapma, şirket kurma gibi biçimlerde gerçekleştirilebilir.[1491] Taşınmaz ya da sanat eseri gibi yatırım araçlarına çevirme, ticaret temelinde karapara aklama, sigorta poliçesi satın alma, futbol kulüplerini kullanma, kumarhanelerden ve kazanç sağlayan oyunlardan faydalanma, sanal parayla işlem yapma, nakit esaslı işyerlerinin ve kâr amacı gütmeyen kuruluşların kötüye kullanılması gibi karapara aklama yöntemleri de bu hareket altında değerlendirilebilmektedir.[1492] Çeşitli işlemlere tabi tutma; karapara aklamanın yerleştirme, ayrıştırma ve bütünleştirme aşamalarından üçüne de karşılık gelebilmektedir.[1493]

"Çeşitli işlemlere tabi tutma" bakımından tartışılması gereken bir nokta, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin yalnızca bulundurulması durumunda bu hareketin gerçekleşmiş olup olmayacağıdır. Bir görüşe göre, 4208 sayılı Kanun'da düzenlenen karapara aklama suçunun hareketleri arasında yer alan "bulundurma"nın TCK m. 282/1'in uygulanması sırasında "çeşitli işlemlere tabi tutma" kapsamında değerlendirileceğidir.[1494] Kanaatimce daha isabetli olan karşıt görüş ise, "işlem" sözcüğünün her türlü hukuki veya ekonomik faaliyete ve harekete işaret ettiği, dolayısıyla suç gelirlerini herhangi bir işlem yapmaksızın elde tutma halinde hareket unsurunun gerçekleşmeyeceği yönündedir.[1495] Örneğin, uyuşturucu gelirlerini nakit halinde evinde tutan kişi TCK m. 282/1'de gösterilen suçu işlemiş sayılmayacak, ancak bu nakit parayı bir bankadan kiraladığı kasaya koyarsa artık ortada mali bir işlem bulunduğundan TCK m. 282/1 gündeme gelebilecektir.[1496]

Bir yazar[1497], bu hareketin ihmalî olarak da gerçekleştirilebileceğini, örneğin bildirim yükümlüsü banka çalışanının yasa dışı kaynağını gizlemek maksadıyla

---

[1491] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1077; Değirmenci, **a.g.e.**, s.464; Ergül, **a.g.m.** s.252
[1492] Ergül, **a.g.m.**, s.252
[1493] Ergül, **a.g.m.**, s.252
[1494] Dülger, **a.g.e.**, s.254 (Yazar, karaparanın tespitini önlemek için olduğu gibi bilinmeyen bir yere konması halinde hareketin gerçekleşeceği örneğini vermektedir.); Meran, **a.g.e.**, s.409; Değirmenci, **a.g.e.**, s.463
[1495] Umut Türkşen/İsmail Ufuk Mısırlıoğlu/Osman Yükseltürk, "Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:14, 2011, Sayı:3, s.282; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.89; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1207 (Yazarlar, son derece isabetli olarak "çeşitli işlemlere tabi tutmak"tan "saklamak", "harcamak" ve "tüketmek" fiillerinin anlaşılamayacağını ifade etmektedirler.)
[1496] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.89
[1497] Dülger, **a.g.e.**, s.257

başkası adına bankaya yatırıldığını bildiği suç geliriyle ilgili sessiz kalmasıyla hareketin tamamlanacağını öne sürmüşse de; madde metni açık olup bu görüşe katılmak mümkün değildir. Örnek olayda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu değil; TCK ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'da yer alan bildirim yükümlülüğünün ihlâline ilişkin suç tiplerinden biri oluşacaktır.[1498] Bu hareketle ilintili olarak suç tipinde maksat unsuruna yer verilmiş olması da, hareketin mutlaka icrai olacağına işaret etmektedir.[1499]

"Çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketi, failde belirtilen maksadın bulunması şartıyla sayılamayacak kadar fazla şekilde gerçekleştirilebilmekte ve dolayısıyla büyük bir serbestî ve esneklik taşımaktadır. 4208 sayılı Kanun'un kazuistik metodunun bütünüyle terk edildiği görülmektedir.[1500] TCK m. 282/1 yürürlüğe girdiğinde "*gayrimeşru kaynağını gizlemek **ve** meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak*" maksadından söz edilirken 5918 sayılı Kanun'la "ve" bağlacı "veya" olarak değiştirilmiş ve bu değişikliğin sebebinin, iki ayrı amacın aynı anda bulunmasının aranmadığı yönünde açıklık sağlamak olduğu belirtilmiştir.[1501]

Bu hareket düzenlenirken fazlasıyla kapsayıcı bir ifade tercih edilmiş olması dolayısıyla, hükmün kanunîlik ilkesi altında yer alan belirlilik ilkesine [1502] uygunluğunun tartışmalı olduğu dile getirilmiştir.[1503] Bu çalışmada da benimsenen karşıt görüşe ise, maksat bakımından getirilen kısıtlamanın belirliliği sağladığı yönündedir.[1504] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin "*gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak*" amacı güdülmeksizin çeşitli işlemlere tabi tutulması halinde kişinin TCK m. 282/1 uyarınca cealandırılması söz konusu olmayacaktır.[1505] Nitekim Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 2010 senesinde verdiği bir kararda da, sanığın esrar satarak elde ettiği parayı

[1498] Çakır, **a.g.e.**, s.276
[1499] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.89
[1500] Töngür, **a.g.m.** , s.53
[1501] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1077
[1502] Kanunda yer alan tanımların açık, net ve herkes tarafından anlaşılabilir olmasını ifade eden "belirlilik ilkesi", ceza hukukunun güvence işlevini yerine getirmesinin şartlarından biridir. Bu ilke uyarınca, hangi hareketlerin suç oluşturacağı kanun metninden rahatça ve tereddüt oluşmaksızın anlaşılabilmelidir. (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.118)
[1503] Değirmenci, **a.g.e.**, s.463; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1207; Kanun tasarısının Meclis'te görüşülmesi esnasında "çeşitli işlemlere tabi tutma" ifadesinin fazla geniş olduğu ve bunun yerine uluslararası belgelerde de yer alan belirli fiillerin sınırlı olarak sayılması gerektiği öne sürülmüşse de bu teklif kabul görmemiştir. (Töngür, **a.g.m.** , s.53)
[1504] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.90
[1505] Ünver, **a.g.e.**, s.457

harcayarak tüketmesinin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu oluşturmayacağı sonucuna varılmıştır.[1506] Ayrıca karapara aklayıcıların her an kolluk güçlerinin bir adım ilerisinde kalabilmek için yöntemlerini sıklıkla değiştirdikleri ve her türlü teknolojik gelişmeden mümkün olan en yüksek düzeyde yararlandıkları dikkate alınırsa; kanun koyucunun isabetli bir düzenleme yaptığı söylenebilir.[1507] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu işlemekte kullanılan ve ileride kullanılması olası tüm yöntemleri tüketici olarak saymak mümkün değildir.[1508] Kullanılan genel ve kapsayıcı ifade sayesinde, karapara aklamanın herhangi bir biçiminin cezasız kalmasının önüne geçilmiş ve kanun maddesinin sürekli değiştirilip güncellenmesi gereksinimini ortadan kaldırılmıştır.[1509]

c. Netice

Hareket tarafından dış dünyada meydana getirilen veya meydana gelmesine engel olunmayan ve ceza hukuku bakımından önem taşıyan değişiklik olarak tanımlanabilecek "netice", suçun kanunî tarifinde maddi unsurun ikinci kısmını oluşturmaktadır.[1510] Ceza hukuka bakımından önem taşıyan netice, suç tipinde gösterildiği şekilde bir zarara veya tehlikeye yol açılmasıdır.[1511] Her ne kadar neticesiz suç olamazsa da[1512], suçları neticenin hareketten ayrılabilir veya harekete bitişik olmasına göre sınıflandırmak mümkündür.[1513] Neticesi hareketten ayrı suçlarda, neticeye kanunî tarifte yer verilmiş olup suçun tamamlanması için hareketin yapılması yeterli bulunmamakta ve ayrıca bu neticenin gerçekleşmesi aranmaktadır. Neticesi harekete bitişik suçlarda ise, neticeye kanunî tarifte yer verilmemiştir ve hareketin yapılmasıyla suçun tamamlandığı kabul edilmektedir.[1514] TCK m. 282/1'de gösterilen seçimlik hareketlerden birinin yapılmasıyla suç tamamlanmakta olup suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu neticesi harekete bitişik

---

[1506] Çakır, **a.g.e.**, s.266
[1507] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.89; Dülger, **a.g.e.**, s.253; Genç, **a.g.e.**, s.276
[1508] Dülger, **a.g.e.**, s.253
[1509] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1077; Töngür, **a.g.m.** , s.53; Çakır, **a.g.e.**, s.273; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.123; Genç, **a.g.e.**, s.276
[1510] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.238-369; İçel, **a.g.e.**, s.285; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.187
[1511] İçel, **a.g.e.**, s.285; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.187
[1512] Karşıt görüşte bkz. Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.177; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.187
[1513] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.101
[1514] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.370 (Öğretide "neticesi harekete bitişik suç" yerine, "şeklî suç", "neticesiz suç" ve "sırf hareket suçu" adlandırmaları da kullanılmaktadır. Fakat bir suçun neticesi olmayabileceği kabulü isabetli görülmediğinden, bu çalışmada "neticesi harekete bitişik suç" ifadesi tercih edilmiştir.)

bir suçtur.[1515] Seçimlik hareketlerin yapılmasının ayrıca belli bir neticeye yol açması olasılığı varsa da, bu durum suçun oluşup oluşmaması bakımından anlam ifade etmemektedir.[1516]

Hareketin yapılmasıyla eş zamanlı olarak neticenin meydana geldiğinin kabul edilmesi teşebbüs açısından önem taşımakta, kural olarak neticesi harekete bitişik suçlar açısından teşebbüs hükümleri uygulama alanı bulamamaktadır. Fakat suçun hareketlerinin zamana yayılması veya kısımlara ayrılabilmesi halinde, teşebbüsten söz edilebilecektir.[1517] Bu doğrultuda, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu işlemeye elverişli harekete başlanması ve fakat failin elinde olmayan sebeplerle hareketin tamamlanamaması durumuna özellikle suça konu malvarlığı değrerlerinin fiziksel olarak taşındığı hallerde rastlanabilecektir.[1518]

Suç tipinde belirlenen hareketin yapılmasıyla birlikte, netice zarar veya tehlike biçiminde ortaya çıkabilmektedir.[1519] Zarar suçlarında kanunî tarife uygun hareketin somut bir zarara sebebiyet vermesi aranırken; tehlike suçlarında, kanun koyucu korunan hukukî değerler üzerinde yaratılan tehlikeyi veya diğer bir değişle zarar olasılığını ceza yaptırımına bağlamaktadır.[1520] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından da korunan hukukî değerlerin zarara uğramış olması aranmamış ve bir tehlike suçu düzenlenmiştir.[1521]

Tehlike suçları, somut ve soyut tehlike suçu olarak iki başlık altında incelenmektedir. Somut tehlike suçlarında, dış dünyada gerçek bir tehlikenin ortaya çıkmış olması aranırken; soyut tehlike suçları için böyle bir değerlendirmeye gerek duyulmaksızın yalnızca hareketin yapılmış olması suçun oluşması bakımından yeterli sayılmaktadır.[1522] Soyut tehlike suçlarında, failin hareketlerinin korunan hukuki değerleri tehlikeye atma ve hatta zarara uğratma olasılığı dışlanmamakta; ancak bu noktaların araştırılmasına gerek görülmemektedir.[1523] TCK m. 282/1'de yer alan suç

[1515] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1077; Say, **a.g.m.** , s.72; Çakır, **a.g.e.**, s.279; Dülger, **a.g.e.**, s.259; Yılmaz, **a.g.e.**, s.113; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206
[1516] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1078
[1517] Çakır, **a.g.e.**, s.279
[1518] Dülger, **a.g.e.**, s.260
[1519] İçel, **a.g.e.**, s.285
[1520] Demirbaş, **a.g.e.**, s.231; İçel, **a.g.e.**, s.286
[1521] Çakır, **a.g.e.**, s.279; Yılmaz, **a.g.e.**, s.113
[1522] Demirbaş, **a.g.e.**, s.231
[1523] Demirbaş, **a.g.e.**, s.232

tipi de soyut tehlike suçları arasındadır.[1524] "Yurt dışına çıkarma" veya "çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketlerinin gerçekleştirilmesi yaptırıma bağlanmakta, failin elindeki karaparayı aklamayı başarıp başaramadığı ya da hareketlerinin adalet mekanizmasının işleyişi üzerinde bir etkisi olup olmadığı dikkate alınmamaktadır.[1525]

Bir suçun maddi unsurunun oluşması için kanunda tarif edilen olumlu veya olumsuz hareket ile dış dünyada zarar veya tehlike biçiminde meydana gelen değişiklik arasında sebep-sonuç ilişkisi, yani nedensellik bağı bulunması gerekmektedir.[1526] Bununla birlikte, neticesi harekete bitişik suçlarda, hareketin yapılması anında netice de doğrudan ve kendiliğinden meydana geldiğinden; hareket ve netice arasındaki nedensellik bağın ayrıca araştırılmamaktadır.[1527] TCK m. 282/1'de de neticesi harekete bitişik bir suç öngörüldüğünden[1528] bu çalışmada nedensellik bağı üzerinde durulmayacaktır.

7. Manevi Unsur

"*İşlenen fiil ile kişi arasındaki manevî bağ*"[1529], "manevi unsur" olarak adlandırılmaktadır. Böyle bir bağ bulunmaması ve fiilin kişinin iradesi doğrultusunda gerçekleştirilmemiş olması hâlinde, fiil hukuka aykırı da olsa suç oluşturmayacaktır.[1530] Suçun manevi unsuru, ceza kanunumuzda kast veya taksir[1531] olarak belirlenebilmektedir.[1532] TCK m. 21/1'de "*suçun kanunî tanımındaki unsurların bilinerek ve istenerek gerçekleştirilmesi olarak*" tanımlanan "kast", kanunda tarif edilmiş suçu gerçekleştirmeye yönelik iradedir.[1533] Failin öngördüğü sonucu isteyerek harekete geçmesi durumunda kastının bulunduğu söylenecektir.[1534] TCK m. 22/1'de yer alan "*taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır*" hükmü karşısında, suç tipine ilişkin maddede ayrıca suçun taksirle

---

[1524] Çakır, **a.g.e.**, s.279; Dülger, **a.g.e.**, s.259; Yılmaz, **a.g.e.**, s.113; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206
[1525] Dülger, **a.g.e.**, s.259-260; Yılmaz, **a.g.e.**, s.113; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1208
[1526] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.461
[1527] Dönmezer/Erman, **a.g.e.**, s.464
[1528] Dülger, **a.g.e.**, s.260
[1529] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.225
[1530] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.383
[1531] Failin, hareketinin mümkün ve öngörülebilir neticelerini hesaplamakta iradî olarak özen göstermemesi durumunda "taksir" söz konusudur. (Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.500)
[1532] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.225
[1533] Demirbaş, **a.g.e.**, s.341
[1534] İçel, **a.g.e.**, s.440

işlenebileceği belirtilmediği sürece suçun manevi unsurunu kast oluşturacaktır. TCK m. 282/1'de de suçun taksirle işlenebileceğini gösteren herhangi bir düzenleme bulunmadığından suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu ancak kasten işlenebilmektedir.[1535] Bu doğrultuda, failin suçun maddî unsurlarını bilmesi ve fiili sonucunda ortaya çıkması olası aklama neticesini istemesi aranacaktır.[1536]

Kanunda açıkça belirtilmemişse de, öncül suç ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun faillerinin farklı kişiler olması halinde aklama failinin malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını bilmesi, başka bir deyişle hukuka özel aykırılık bilinci taşıması gerekecektir.[1537] Ancak suçun nerede ve ne zaman işlendiği, fail ve suç ortaklarının kimler olduğu gibi noktalardan haberdar olmasına gerek yoktur.[1538] Bu çalışmada da benimsenen görüşe göre, kişinin malvarlığı değerlerine kaynaklık eden suçun altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektirdiğini ve öncül suçlar kapsamında yer aldığını bilmemesi de kastını ortadan kaldırmayacaktır.[1539] Malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını bilen, ancak bu suçun gerektirdiği hapis cezasından haberdar olmaksızın hareket eden kişinin sorumluluğunun TCK m. 4'te düzenlenen "*ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz*" hükmü uyarınca etkilenmemesi gerekmektedir. Kasta ve "bilme" unsuruna ilişkin bu ortak noktaların ötesinde, TCK m. 282/1'de gösterilen seçimlik hareketler manevî unusur bakımından farklı özelliktedir.[1540]

"Yurt dışına çıkarma" hareketinin genel kastla[1541] gerçekleştirilmesi suçun oluşumu bakımından yeterli görülmüştür.[1542] Başka bir deyişle, ilgili malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığının bilinmesi ve hareketin de bilerek yapılması durumunda failin genel kastı bulunacak ve manevî unsur gerçekleşmiş olacaktır.[1543]

[1535] Dülger, **a.g.e.**, s.270; Çakır, **a.g.e.**, s.341; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.92; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.123; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.170; Yılmaz, **a.g.e.**, s.126; Genç, **a.g.e.**, s.280

[1536] Dülger, **a.g.e.**, s.270-271;

[1537] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.92; Çakır, **a.g.e.**, s.351; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.172; Genç, **a.g.e.**, s.280-281

[1538] Çakır, **a.g.e.**, s.351; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.123; Dülger, **a.g.e.**, s.280-281

[1539] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.175; Çakır, **a.g.e.**, s.351-352; Aksi kanaatte bkz. Dülger, **a.g.e.**, s.280; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.92

[1540] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.123

[1541] Failin maksadının da dikkate alındığı "özel kast"ın aksine, "genel kast"ta suç tipinde yer alan objektif nitelikteki tüm unsurların bilinmesi ve istenmesi yeterlidir. (Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.271)

[1542] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.92; Yılmaz, **a.g.e.**, s.126; Ünver, **a.g.e.**, s.462; Akın, **a.g.e.**, s.432

[1543] Çakır, **a.g.e.**, s.345; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.123; Akın, **a.g.e.**, s.431

Belirtmek gerekir ki, failin malvarlığı değerlerinin suç kaynaklı olduğuna ilişkin genel bir bilgiye sahip olması aranmakta, bu öncül suçun tipi, fail ve suç ortakları, nerede ve ne zaman işlendiği gibi noktalardan da ayrıca haberdar olması gerekmemektedir.[1544] Hareketin hangi maksatla gerçekleştirildiği de manevi unsur açısından önem taşımamaktadır.[1545]

TCK m. 21/2 uyarınca, "*kişinin suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır*." "Yurt dışına çıkarma" hareketi bakımından failde belli bir maksat aranmaması dolayısıyla, suçun doğrudan kastın yanı sıra olası kastla da işlenip işlenemeyeceği öğretide tartışılmıştır.[1546] Bir görüşe göre, failin ilgili malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklanma olasılığını öngörerek bunları yurtdışına çıkarması durumunda olası kast söz konusu olacaktır.[1547] Örneğin, görünümü orta halli bir kişi tarafından kendisine verilen bir valiz dolusu nakit parayı ülke dışına çıkaran uzak yol şoförü, valizi kendisine teslim eden kişinin suç işlediği bilgisine kesin olarak sahip olmamakla beraber, paranın kaynağının yasa dışı olabileceğini öngörmektedir. Bu görüş, İspanyol Yargıtayı'nın paranın uyuşturucudan elde edildiğine dair belirtilerin varlığını yeterli bulup failin uyuşturucu suçlarını bildiğinin tam bir ispatını beklemeksizin karapara aklama suçundan hüküm kurması ve aynı şekilde Yargıtay'ımızın somut koşulları değerlendirerek paranın suç kaynaklı olduğu sonucuna varması örnekleri ile de temellendirilmektedir.[1548] Aynı doğrultuda, genel kastla işlenebilen suçlar açısından kural olarak olası kastın da uygulama alanı bulduğu belirtilmiş ve madde metninde bu ihtimali dışlayan, bilme unsuruna özellikle vurgu yapan herhangi bir ifade bulunmadığından suçun olası kastla işlenmesinin mümkün olduğu dile getirilmiştir.[1549]

[1544] Değirmenci, **a.g.e.**, s.468; Yılmaz, **a.g.m.** , s.86; Ergül, **a.g.m.**, s.252

[1545] Töngür, **a.g.m.** , s.56; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.123; Genç, **a.g.e.**, s.280

[1546] Değirmenci, **a.g.e.**, s.467; Failin öngördüğü ve bildiği neticeyi isteyerek gerçekleştirmesi halinde "doğrudan kast"ı vardır. (İçel, **a.g.e.**, s.441) Fakat failin hedeflediği netice dışında, hareketinin zorunlu sonucu olmayan ancak gerçekleşmesi olasılığı bulunan başka neticeler de olabilir. Fail, bu neticeleri öngörmekle beraber engellemek için herhangi bir çaba göstermiyor, bu neticelerin gerçekleşme olasılığına kayıtsız kalıyorsa "olası kast" söz konusudur. Olası kastla hareket eden fail, gerçekleşmeleri durumunda bu neticelerden sorumlu tutulacaktır. (İçel, **a.g.e.**, s.441) Öğretide olası kasttan ceza sorumluluğuna gitmek için "kayıtsız kalma"nın yeterli olmadığı, "kabullenme" halinin aranması gerektiği de ifade edilmektedir. (Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.486-487)

[1547] Değirmenci, **a.g.e.**, s.468; Yılmaz, **a.g.e.**, s.128; Dülger, **a.g.e.**, s.277-278; Akın, **a.g.e.**, s.432

[1548] Değirmenci, **a.g.e.**, s.468

[1549] Dülger, **a.g.e.**, s.277; Çakır, **a.g.e.**, s.346

Karşıt görüş ise, failin fiiline konu malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını bilmesi ve bu bilinç ve iradeyle hareket etmesi gerektiği yönündedir. Kişi kanunî tanımdaki maddî unsurları bilmiyorsa kasten hareket ettiğini söylemek mümkün değildir.[1550] Yurt dışına çıkarma hareketinin doğası gereği olası kasta uygun olmadığı, malvarlığı değerlerini yurt dışına çıkarmayı öngörmek ve fakat asıl hedeflenen bu olmadığı hâlde kabullenmek gibi bir durum söz konusu olamayacağından hareketin olası kastla gerçekleştirilmeyeceği de ifade edilmştir. Bu görüş, yurt dışına çıkarmayı netice olarak görmekte ve bu neticeyi hedeflememekle beraber kabullenmek mümkün olmadığından suçun olası kastla işlenmeyeceği çıkarımında bulunmaktadır.[1551]

Kanaatimce, olan hukuk bakımından "yurt dışına çıkarma" hareketinin olası kastla gerçekleştirilmesi mümkündür. Ancak olması gereken, 4208 sayılı Kanun'un üçüncü kişilerin aklaması bakımından bilme unsuruna yaptığı vurgu paralelinde TCK m. 282/1 düzenlemesine de açıklayıcı bir hüküm eklenmesidir. Karapara aklama ve karaparayı üreten öncül suçlarla mücadele; alanında son derece bilgili, çeşitli teknolojilere ve kaynaklara erişimi olan profesyoneller açısından bile güçlüklerle doluyken konuya ilişkin özel bir yetkinliği olmayan ve herhangi bir yükümlülük üstlenmemiş ortalama kişilerden hangi malvarlıklarının suç kaynaklı olabileceğini öngörmelerini beklemek akla yatkın gözükmemektedir. Ayrıca kovuşturma aşamasında olayın somut koşullarından kastın varlığıyla ilgili çıkarımda bulunulması, ispata ilişkin bir mesele olup suçun olası kastla işlenebildiğinin kabulü biçiminde yorumlanması yerinde değildir.

"Çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketinin ise, genel kastın ötesinde, malvarlıklarının "*gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak*" maksadıyla yapılması aranmaktadır. Suçun oluşması için, çeşitli işlemlere tabi tutma hareketinin özel kastla gerçekleştirilmesi gerekecektir.[1552] Belirtmek gerekir ki, yasal yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırma maksadının malvarlıklarının yasa dışı kaynağını gizleme maksadını da

---

[1550] Meran, **a.g.m.** , s.110

[1551] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.95; Çakır, **a.g.e.**, s.346

[1552] Töngür, **a.g.m.**, s.57; Ergül, **a.g.m.**, s.253; Yılmaz, **a.g.m.** , s.87; Değirmenci, **a.g.e.**, s.471-472; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.92; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.123; Meran, **a.g.e.**, s.413; Yılmaz, **a.g.e.**, s.126; Ünver, **a.g.e.**, s.462; Akın, **a.g.e.**, s.432

kapsadığı gerekçesiyle bu ikincisine kanun metninde ayrıca yer verilmiş olması gereksiz bulunup eleştirilmiştir.[1553]

Failin "*gayrimeşru kaynağını gizlemek*" veya "*meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak*" amaçlarından birine sahip olması durumunda, artık bu amacın altında yatan nedenler ve dürtüler önem taşımayacaktır. Faili fiili gerçekleştirmeye iten sebep kâr elde etmek şeklinde maddî olabileceği gibi, arkadaşlık, sevgi benzeri manevî sebepler de söz konusu olabilir.[1554] Failin madde metninde gösterilen amaca sahip olması ve bu amaç doğrultusunda harekete geçmesi yeterli olup hareketi sonucunda karaparanın mutlaka aklanacağı düşüncesini taşıması gerekmemektedir.[1555]

"Çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketi bakımından maksat unsuruna yer verilip özel kast aranmış ve failin fiilini öngörü ve kabullenmeyle gerçekleştirmesi olasılığı ortadan kaldırılmıştır. Diğer bir deyişle, suçun olası kastla işlenmesi mümkün değildir.[1556] Fail, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin kaynağını gizlemeyi ve bunlara yasallık görünümü kazandırmayı amaçlıyorsa artık olası kast değil doğrudan kast söz konusu olacak, böyle bir amacı yoksa manevî unsur da oluşmayacaktır.[1557]

"Çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketiyle ilgili olarak failin maksadının araştırılmasına getirilen bir eleştiri, yargılama sırasında suçun kanıtlanmasının çağın gerekleriyle bağdaşmayacak biçimde güçleştirildiğine ilişkindir. Buna göre, genel kastın bile yeterli delille ortaya konması mahkemeleri zorlamaktayken birçok karapara aklayıcının suçu sabit bulunmayarak beraat etmesine yol açacak bir özel

---

[1553] Değirmenci, **a.g.e.**, s.472; Çakır, **a.g.e.**, s.348; Dülger, **a.g.e.**, s.274
[1554] Meran, **a.g.m.** , s.110
[1555] Dülger, **a.g.e.**, s.273
[1556] Say, **a.g.m.** , s.174; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1085; Çakır, **a.g.e.**, s.349; Özgenç, **a.g.e.**, s.175; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.95; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.172; Karşıt görüşte bkz. Ünver, **a.g.e.**, s.462 (Yazar, kural olarak özel kast aranan hallerde olası kastın söz konusu olamayacağını kabul etse de "suçu işleme nedeninin özel kastı oluşturduğu" durumların bu kuralın istisnası olduğunu belirtmektedir. Yazara göre, failin çeşitli işlemlere tabi tutma hareketinin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin gizlenmesi veya yasallık görünümü kazanmanası sonucunu oluşturması ve failin de bu sonucu öngördüğü halde hareketi gerçekleştirmiş olması hâlinde olası kastın varlığı kabul edilecektir. Nitekim, Almanya ve İsviçre öğretileri de bu hareket tarzı bakımından olası kastı mümkün bulmaktadır.); Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.124; Dülger, **a.g.e.**, s.302
[1557] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.95

kast düzenlemesi hepten yanlıştır.[1558] Bununla birlikte, ispatla ilgili zorlukları aşmak için ceza sorumluluğun genişletilmesini salık veren bu yaklaşımı ceza hukukunun temel ilkeleriyle bağdaştırmak mümkün gözükmemektedir.[1559] "Çeşitli işlemlere tabi tutma" çatısı altındaki serbest eylemler diğer unsurlardan bağımsız ve dışsal olarak değerlendirildiklerinde çoğunlukla yasal ve olağan sayılacaklarından, amaçsal sınırlamaya gidilmesi yerindedir.[1560]

Öğretide, TCK m. 282/1'in uygulaması sırasında özellikle suçun konusuna yönelik "bilme" unsurunun ispatının son derece güç olması da çeşitli tartışmalara yol açmıştır.[1561] Her ne kadar öncül suçun işlenişine fail veya suç ortağı olarak katılmış olan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu failinin bu malvarlığı değerlerinin yasa dışı kaynağından haberdar olması son derece doğalsa da, öncül suça katılmamış aklama faili bakımından aynı şeyi söylemek mümkün değildir.[1562] Bu doğrultuda, "bilme"nin objektif ve somut olaylardan çıkarılabileceği, şartların kişide şüphe uyandırmamasının mümkün görünmediği hâllerde bu unsurun var olduğunun kabul edileceği ifade edilmiştir.[1563] Nitekim Viyana Konvansiyonu, Strasbourg Sözleşmesi ve FATF Tavsiyeleri gibi uluslararası belgelerde de somut koşullardan çıkarımda bulunmaya olanak sağlayan düzenlemeler bulunmaktadır.[1564] Ek olarak, Yargıtay suç eşyasına yataklık suçuna ilişkin kararlarında hırsız olduğu bilinen kişiden gerçek değerinin çok altında bir bedelle değerli madenler alınmasını bilme unsurunun var olduğunu kabul etmek için yeterli bulmuştur. Benzer bir yaklaşımın suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu açısından da benimsenmemesi için bir sebep yoktur.[1565]

Karşıt görüş ise, failin malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını bilmesi gerektiğinin kabulünün ispat yükünün yer değiştirmesi anlamına geldiği ve mevcut yasal düzenlemenin buna olanak tanımadığı yönündedir.[1566] Bu görüşe göre, ispatta kolaylık sağlamak ve böylece karapara aklayıcıların cezasız kalmalarının önüne

[1558] Hasan Dursun, "Kara Para ve Terörizmin Finansmanına Karşı Öngörülen Yaptırımlara Genel Bir Bakış", **Ceza Hukuku Dergisi**, Cilt: 3, 2008, Sayı:7, s.136
[1559] Çakır, **a.g.e.**, s.348
[1560] Töngür, **a.g.m.** , s.57; Değirmenci, **a.g.e.**, s.472
[1561] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.93; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.123; Çakır, **a.g.e.**, s.350
[1562] Dülger, **a.g.e.**, s.280
[1563] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.93; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.123
[1564] Viyana Konvansiyonu m. 3/3, Strasbourg Konvansiyonu m. 6/c, FATF 6 no.lu Tavsiye
[1565] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.93; Çakır, **a.g.e.**, s.350
[1566] Dülger, **a.g.e.**, s.297

geçebilmek için, TCK m. 282/1'e hükmün failin malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını bilmesi gerektiği hâllerde de uygulanacağı yönünde bir ifade eklenmelidir.[1567] Ancak bu olması gereken hukuka ilişkin bir düşünce olup olan hukuk bakımından failin malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını bilerek hareket ettiğinin iddia makamınca ispatı gerekmektedir.[1568]

Kanaatimce yazar, TCK m. 282/1 düzenlemesinin failin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri üzerinde işlem yaptığını bilmesi gerektiğine ilişkin bir karineye olanak tanımadığı noktasında son derece haklıdır. Ancak "bilme"nin somut delillerle kanıtlanması ile belirli koşulların varlığı halinde bilme unsurunun da bulunacağının varsayılması arasında bir ayrım gözetmek gerekmektedir. Şüphesiz doğası gereği soyut ve failin iç dünyasıyla ilintili olan manevî unsurun kanıtlanması her zaman dış dünyadaki yansımalarına bağlı olacaktır. Fakat suçun sabit olduğundan söz edebilmek için duraksamaya yer bırakmayacak şekilde aydınlatılması gereken, hareketlerin üzerinde gerçekleştiği malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığının fail ve somut olay özelinde gerçekten de bilindiğidir. Yargıtay da 5237 sayılı TCK döneminde suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna benzer bir suç olan suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçuna ilişkin kararlarında eşyanın suç eşyası olduğunun failce bilindiğinin "*cezalandırılmasına yeterli, her türlü kuşkudan uzak, hukuka uygun, kesin ve inandırıcı delil*"lerle[1569] ortaya konulmasını aramakta

---

[1567] Dülger, **a.g.e.**, s.301-302 (Yazar, ispat yükünün yer değiştirmesinin masumiyet karinesi açısından yaratabileceği sakıncaları kabul etmekle beraber, bu sakıncalara karşı çeşitli savlar da öne sürmektedir. Bu doğrultuda; failden tüm malvarlığı değerlerine ilişkin değil, yalnızca hayatın olağan akışına ters düşen miktarlarla sınırlı olarak ve failin öncül suç ya da suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuyla ilintili çevrelerle bağlantılı olması halinde açıklama bekleneceğini, delil serbestisi olduğunu, iddia makamının failin istediği delilleri toplamaya yardımcı olacağını, failin esaslı hata halinde TCK m. 30/1 hükmünden faydalanabileceğini ve böylece sorumlu tutulmayacağını belirtmektedir.); Masumiyet karinesi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Pınar Memiş, **"Adil Yargılanma Hakkının Unsuru Olarak Masumiyet Karinesi"** (Yüksek Lisans Tezi), Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003

[1568] Dülger, **a.g.e.**, s.302

[1569] " *(...) suça konu akünün ikinci el olması ve tespit edilen değeri ile sanığın satın aldığı fiyat arasında fahiş bir farkın da bulunmaması ve dosya içeriğine göre, sanığın suça konu akünün suç eşyası olduğunu bildiğine dair* ***cezalandırılmasına yeterli, her türlü kuşkudan uzak, hukuka uygun, kesin ve inandırıcı delil*** *bulunmadığı gözetilerek atılı suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi (...)*" (Yargıtay 2. Ceza Dairesi, E. 2013/8817, K. 2014/2210, 30.01.2014); "*Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre sanığın diğer sanıktan aldığı kontörlerin suç eşyası olduğunu bilmediği yönündeki savunması karşısında sanığın atılı suçu işlediğine dair mahkumiyetine yeter kesin delil bulunmadığı gözetilmeden mahkemece kontörlerin prakende satışının bulunmadığı şeklindeki yasal olmayan gerekçeyle beraati yerine mahkumiyet kararı verilmesi bozmayı gerektirmiş (...)*" (Yargıtay 13. Ceza Dairesi, E. 2014/25396, K. 2015/9732, 28.05.2015); "*Sanığın savunmasında, malları pazarlık yaparak aldığını, suç eşyası olduğunu bilmediğini beyan ettiği ve savunmasının aksine* ***atılı suçu işlediğine dair her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı deliller elde edilemediği anlaşıldığından, beraat kararı verilmesi gerektiği*** *gözetilmeden dosya kapsamına uygun olmayan*

ve bununla birlikte, somut olaya ait kimi özelliklerin bilme unsurunu ispatladığını da kabul etmektedir.[1570] Ayrıca belirtmek gerekir ki, TCK m. 282'deki suç tipi bakımından ispat yükünün yer değiştirmesinin istenmesinin nedenleri anlaşılır görünse de bu yolla sağlanacak kazanımlar, yıllar içerisinde ve büyük mücadelerle gelişmiş ve insan haklarının güvencesi niteliği taşıyan ceza hukuku ilkelerini zedelemeyi haklı kılmamaktadır.[1571]

---

gerekçeyle yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi bozmayı gerektirmiş (...)" (Yargıtay 23. Ceza Dairesi E. 2015/5916, K. 2016/3546, 28.03.2016); " *N.. G..'in telefonu ağabeyine verirken çalıntı olduğunu söyleyip söylemediğine ilişkin herhangi bir beyanı olup olmadığı, gerektiğinde yeniden dinlenerek beyanı saptanıp, adı geçen Nahide'nin söylemediğinin anlaşılması halinde ise,* ***sanığın söz konusu telefonu suç eşyası olduğunu bilerek kabul ettiğine dair, cezalandırılmasına yeterli, her türlü kuşkudan uzak, hukuka uygun, kesin ve inandırıcı delillerin neler olduğu denetime olanak sağlayacak şekilde açıklanıp gösterilerek hüküm kurulması gerekirken*** *eksik inceleme ile yetinilerek yazılı şekilde hükümlülüğüne karar verilmesi (...)*" (Yargıtay 2. Ceza Dairesi, E.2014/18416, K. 2015/22698, 09.12.2015); *"(...) öğle vakti sanık ...'ın tek başına nakliyecilerin bulunduğu alana gelerek kamyon sorduğunu, sıra kendisinde olduğu için ne taşınacağını sorması üzerine buğday olduğunu söyleyince okulun bahçesine giderek buğdayları aldıklarını, 40,00 TL'ye anlaştıklarını, bahçede kimse olmadığı ve yaşı küçük olduğu için şüphelenerek "Buğday senin mi?" diye sorduğunu, onun da babasının dükkanda beklediğini söylediğini, daha sonra kantarcıya gittiklerini, buğdayın yaklaşık 1 ton 700 kg geldiğini, aracı buğday satılacağı dükkanın yanına çekerek nakliye parasını buğday alıcısından aldığını ve buradan ayrıldığını, buğdayın çalıntı olduğunu bilmediğini belirttiği, sanık savunmalarının diğer sanık ve tanık beyanları ile doğrulandığının anlaşılması karşısında,* ***sanığın suça konu eşyanın suç eşyası olduğunu bildiğine veya bilebilecek durumda olduğuna, bu doğrultuda hükümlülüğüne yeterli hukuka uygun, kuşkudan uzak, kesin, yeterli ve inandırıcı kanıt bulunmadığı gözetilmeden****, beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi bozmayı gerektirmiş (...)*" (Yargıtay 17. Ceza Dairesi, E. 2015/1298, K. 2015/2757, 25.05.2015)

[1570] "*8.3.2011 tarihli takdiri kıymet tutanağına göre 1000 TL değerinde bulunan akülü bisikleti 60 TL'ye emaneten alıp, tanık A. K. tarafından geri alınmak istenildiğinde ise bisikleti 400TL'ye satması sebebiyle ancak 400 TL geriverebileceğini beyan eden* ***sanık A. D.'ın değerinin çok altında bir fiyata aldığı bisikletin suç eşyası olduğunu bilebilecek durumda olduğu*** *gözetilerek, atılı suçtan mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi (...)*" (Yargıtay 2. Ceza Dairesi E. 2013/29639, K. 204/22721, 01.10.2014); " *sanık Y.. A..'ın suça konu kontör kartlarının hırsızlık malı olduğunu bilmediğini savunduğu,* ***ancak şahsen tanımadığı, yaşı küçük İsmail isminde birinden 100'lük ve 250'lik olmak üzere yaklaşık 1170 TL değerinde 92 tane kontör kartını 740 TL'ye satın aldığının anlaşılması karşısında, mevcut kanıtlara göre sanığın telefon kontör kartlarının suç eşyası olduğunu bilerek aldığında kuşku bulunmadığı*** *gözetilerek, atılı suçtan mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi (...)*" (Yargıtay 2. Ceza Dairesi E. 2015/205, K. 2015/3604, 24.02.2015); "*Sanığın, yargılamanın tüm aşamalarındaki beyanlarında; suça konu telefonu ikinci el cep telefonu satan seyyar satıcıdan aldığına dair savunmasının aksine, telefonu çaldığına dair mahkumiyetine yeter, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delilin bulunmadığı ancak;* ***sanığın suça konu cep telefonunu hiçbir kayıt ve belge olmaksızın, açık kimliğini bilmediği birisinden satın alındığı olayda; sanığın söz konusu telefonu, suç eşyası olabileceğini bilmesi gerektiği*** *ve eylemin TCK'nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasını alma suçunu oluşturduğu halde (...)*" (Yargıtay 17. Ceza Dairesi E. 2015/13754, K. 2016/6727, 04.05.2016)

[1571] Sanığın hırsızlık malı aracı kullanırken yakalanması ve kendisine kimin verdiğini de ispat edememesi karşısında ve sanığın atılı suçu kabul etmemesine ve tanık ya da kamera kaydı gibi kayıtlar da bulunmamasına rağmen hakkında hırsızlıktan hüküm kurulmasına yönelik Yargıtay CGK kararına karşı oy yazısı, bu tartışma konusu bakımından da anlamlıdır. Buna göre; "*Sanığın İstanbul'da işlediği başka suçlardan yargılanmış olması, eylem sırasında da İstanbul'da bulunduğu anlamına gelmez. 'Şüpheden sanık yararlanır' ilkesinin hâkim olduğu ceza yargılamasında, sanığın suçu işlediğinin hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ispat edilmesi gerekir.* ***Aksi halde 'yapmıştır' veya 'etmiştir' gibi yaklaşımlarla sübuta gitmiş oluruz ki, bunun modern yargılama hukukunda savunulur bir tarafı bulunmamaktadır. Yargı mercilerinin suçluluğu sabit olan failleri cezalandırma yetkisi vardır ama 'biz bunları cezalandırmazsak failler cezasız kalır' diyerek suçla mücadele etme gibi bir misyonu bulunmamaktadır. Esasen suç ve suçlulukla mücadele görevi yasama ve yürütme organlarına aittir. Doğrusu yargı yetkilerini kullanan mahkemeler, suçtan***

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun manevî unsuruna ilişkin yapılabilecek bir diğer tartışma, failin seçimlik hareketlerden birini doğrudan kastla, diğerini ise olası kastla gerçekleştirmesi hâlinde, TCK m. 21/2'de olası kast bakımından öngörülen ceza indiriminden faydalanıp faydalanamayacağıdır. Bu durumda, fail hakkında ceza indirimi uygulanması gerektiği ifade edilmiştir.[1572] Bu çalışmada da benimsenen bir diğer görüş ise, ancak ilk hareket olası kastla gerçekleştirilip suç oluştuktan sonra cezalandırılmayan sonraki hareketlerin genel kastla gerçekleştirilmesi durumunda ceza indiriminin söz konusu olacağı yönündedir.[1573]

8. Hukuka Aykırılık Unsuru

"Hukuka aykırılık", failin kanunî tarife uygun fiilinin hem ceza hukukuyla hem de tüm hukuk düzeni ile çelişki halinde bulunmasını, hukuk düzeninin bu fiile onay vermemesini ifade etmektedir.[1574] Hukuka aykırılık, belirli hukuk dallarına indirgenemeyecek, hukukun tamamını kapsayan ve parçalanması mümkün olmayan bir kavramdır.[1575] Bu doğrultuda, suçun oluşması için fiilin ceza hukuku kurallarını ihlal etmesinin yanı sıra ceza hukuku içinde veya dışında bu fiile izin veren veya yapılmasını emreden bir yasa hükmünün de bulunmaması gerekmektedir.[1576]

Ceza kanunlarında yasaklanmış fiillerin işlenmesine izin veren ve böylelikle hukuka aykırılığı ortadan kaldırarak suçun oluşmasının önüne geçen kurallar "hukuka uygunluk nedeni" olarak adlandırılmaktadır.[1577] Bunlar, hukuka aykırılığı sonradan ortadan kaldırmamakta, fiilin yapıldığı anda hukuka uygun olmasını sağlamaktadır.[1578] Hukuka uygunluk nedenleri, TCK m. 24 ilâ 26'da gösterildiği

---

zarar görenler kadar sanıkların da sığınacağı bir kuvvet ve erktir. *O halde sanığın hırsızlık suçunu ne şekilde işlediği konusunda oluşa dair hiçbir delil elde edilemeyen olayda mahkemenin kararında bir isabetsizlik bulunmamaktadır*." (Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2014/248, K. 2016/26, 26.01.2016)

[1572] Dülger, **a.g.e.**, s.278

[1573] Ünver, **a.g.e.**, s.463 (Diğer yandan, sonraki hareket dolayısıyla TCK m. 61 doğrultusunda ceza tayin ederken üst sınıra yaklaşılacağının ileri sürülmesi de mümkündür.)

[1574] Dönmezer/Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt:II**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1983, s.2; Demirbaş, **a.g.e.**, s.247; Mehmet Emin Artuk/Ahmet Gökçen/Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s.523

[1575] Kayıhan İçel ve diğerleri, **Suç Teorisi**, İstanbul: Beta, 2000, s.101

[1576] Dönmezer/Erman, **a.g.e. (II)**, s.11; Artuk/Gökçen/Yenidünya, **a.g.e.**, s.523

[1577] Artuk/Gökçen/Yenidünya, **a.g.e.**, s.523

[1578] Artuk/Gökçen/Yenidünya, **a.g.e.**, s.524

üzere görevin ifası, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızasıdır.[1579] Belirtmek gerekir ki, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından hukuka uygunluk nedenlerinin varlığına uygulamada sık rastlanmamaktadır.[1580]

Hukuka uygunluk nedenlerinden hakkın kullanılması[1581] kişilere suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu işlemeye yönelik hak tanıyan herhangi bir hukuki düzenlemenin bulunmaması, meşru savunma[1582] bir saldırı ya da ağır bir tehdidi defetmeye yönelik eylemler ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hareketleri arasında ilişki olmaması ve ilgilinin rızası[1583] da tüm toplumu mağdur eden bu suçun işlenmesine hukuk düzenince tanınacak şekilde rıza gösterebilecek bir ilgilinin söz konusu olmaması dolayısıyla uygulama alanı bulamayacaktır.[1584] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuyla bağlantılı olarak ortaya çıkması en olası hukuka uygunluk nedeni, TCK m. 24'te "*kanunun icrası ya da amirin emri*" başlığıyla düzenlenmiş görevin ifasıdır.[1585] Buna göre, kanun hükmünün belirli bir davranışta bulunma yönünde verdiği hak veya yetkiye dayanarak ve usulüne uygun olarak hareket eden kişiler bakımından hukuka aykırılık söz konusu olmayacaktır.[1586]

Görevin ifasının suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama bakımından dikkat çekici bir örneği, 4208 sayılı Kanun'un halen yürürlükte olan kontrollü teslimat[1587] hükümleridir.[1588] İlgili Kanun'un 2/c maddesine göre; "*suç faillerinin belirlenmesi, her türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya fonların müsaderesi amacıyla*" belirli yasaklanmış

[1579] Demirbaş, **a.g.e.**, s.259
[1580] Dülger, **a.g.e.**, s.303
[1581] Ayrıntılı bilgi için bkz. Uğur Uruşak, **Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Bir Hakkın Kullanılması**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010
[1582] Ayrıntılı bilgi için bkz. Cengiz Apaydın, **Meşru Savunma**, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2017
[1583] Ayrıntılı bilgi için bkz. Meral Ekici Şahin, **Ceza Hukukunda Rıza**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012
[1584] Dülger, **a.g.e.**, s.303
[1585] TCK m. 24: " *(1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez. (2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz. (3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur. (4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur*."
[1586] Artuk/Gökçen/Yenidünya, **a.g.e.**, s.531
[1587] Hem adlî hem idarî nitelik taşıması dolayısıyla bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmış kontrollü teslimat kurumuna ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Rıza Töngür, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Kontrollü Teslimat**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015
[1588] Çakır, **a.g.e.**, s.353; Dülger, **a.g.e.**, s.304; Say, **a.g.m.** , 175

maddeler ile bunlara bağlı fonların, karaparanın, karaparaya kaynaklık edecek diğer her türlü kaçak veya kaçak olmasından şüphelenilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altındaki nakilleri "kontrollü teslimat" olarak adlandırılmaktadır. [1589] Suçun ciddi bir organizasyon içerisinde işlenmesi ve suçluların ortaya çıkarılıp haklarında delil toplanmasının başka yolu bulunmaması hâlinde kontrollü teslimat kurumuna başvurulmakta ve süreç boyunca mal ve fonlar herhangi bir boşluğa olanak tanımayacak şekilde devamlı denetim altında tutulmaktadır.[1590] Sürece katılması için yetkilendirilmiş kişilerin karaparayı hareket ettirmeye yönelik kimi fiilleri TCK m. 282/1'deki kanunî tarife uysa bile, bu kişiler kanunun hükmünü yerine getirdiklerinden suç oluşmayacaktır.[1591]

9. Kusurluluk ve Kusurluluğa Etki Eden Hâller

Anayasa'da ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası belgelerde güvence altına alınmış hukuk devleti, insan onurunun dokunulmazlığı ve cezaların şahsîliği gibi ilkelerin kaçınılmaz sonucu olan "kusursuz suç ve ceza olmaz" ilkesi ceza hukukunun üzerinde şekillendiği düşüncelerden birini oluşturmaktadır.[1592] Bu ilke uyarınca, kişi ancak kusuru varsa, kusuru ölçüsünde ve kusurunun gerektirdiğinden az olmamak kaydıyla cezalandırılacaktır. [1593] Başka bir deyişle,

---

[1589] 4208 S. Kanun 2/c: " *Kontrollü Teslimat : Suç faillerinin belirlenmesi, her türlü delilin tespiti, toplanması, kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen mal veya fonların müsaderesi amacıyla, yurt içinde dağıtılacak veya yurt dışından Türkiye'ye getirilerek dağıtılacak veya Türkiye'de hazırlanarak yurt dışına götürülecek veya Türkiye'den transit geçecek, uyuşturucu ve psikotrop maddeler, 1988 tarihli Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Eki I ve II Numaralı Tablolar ile bu Tablo değişikliklerinde yer alan maddelerin ve bunlara bağlı fonlar veya karapara veya karaparaya kaynaklık edecek diğer her türlü kaçak veya kaçak olmasından şüphe edilen eşyanın yetkili makamların bilgisi ve denetimi altında nakillerini*,"; 5549 sayılı Kanun m. 26/1 ile 4208 sayılı Kanun'un diğer bütün hükümleri yürürlükten kaldırılmışken kontrollü teslimat hükümlerinin yürürlüğünün devam etmesi ve bu hükümlerin 5549 sayılı Kanun'a dahil edilmemesi, aklamayla mücadeleyi zorlaştırıp eşgüdümü bozduğundan bahisle eleştirilmiştir. (Dursun, **a.g.m.** , s.123)

[1590] 4208 S. Kanun m. 10: " *Kontrollü teslimatın uygulanabilmesi için; a) Kontrollü teslimat kapsamına giren kaçakçılık faaliyetinin çok ciddi organize edilmiş olması, b) Organizatörlerin, sermayedarların ve şebeke elemanlarının ortaya çıkarılması ve bunlar hakkında bütün delillerin tespiti için başka bir imkân bulunmaması, c) Mal veya fonların gideceği son yere kadar herhangi bir boşluğa meydan vermeyecek şekilde denetimin sağlanabilmesi, d) Kontrollü teslimat uygulamaya yeterli zamanın bulunması, e) Türkiye'de hazırlanarak yurt dışına götürülecek veya transit geçecek her türlü kaçak mal veya fonlar için ayrıca; 1. Kontrollü teslimat yönteminin boşluksuz işleyeceği ve failler hakkında kovuşturma ve soruşturma açılacağının talep eden Devlet tarafından garanti edilmesi, 2. Kontrollü teslimat uygulamasının sona erdiği, Türk vatandaşlarının yakalandığı ülke devleti tarafından Türk vatandaşları ile kontrollü teslimata konu mal veya fonlar ile bunların naklinde kullanılan araçlar ile karaparanın iadesi hususunun taahhüt edilmiş olması, zorunludur*."

[1591] Çakır, **a.g.e.**, s.353; Dülger, **a.g.e.**, s.304

[1592] Dönmezer/Erman, **a.g.e. (II)**, s.324; Demirbaş, **a.g.e.**, s.395, Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.44

[1593] Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.44

kusur kişilerin cezalandırılmasının hem sebebi hem de sınırıdır.[1594] Failin başka şekilde hareket edebilecek durumda olduğu hâlde iradî olarak hukuka aykırı hareketi tercih etmesi ve gerçekleştirmesi dolayısıyla kınanabilmesine "kusur" denmektedir.[1595]

Kusur kavramının manevî unsurla karıştırılmaması gerekir. Manevî unsur, failin kişisel özelliklerine değil, fiiline ilişkin bir değerlendirme ve "*fiilin ifade ettiği haksızlığın bir unsuru*"dur.[1596] Oysa suçun unsurları arasında bulunmayan ve bu unsurların varlığı saptandıktan sonra araştırılması gereken kusurluluk, faile ilişkin bir değerlendirme olup failin gerçekleştirdiği haksızlıktan dolayı kınanması gerekip gerekmediğini ortaya koymaktadır.[1597] Failin "kusurlu" olmasından, gerçekleştirmiş olduğu haksızlıktan kişisel olarak sorumlu olduğu ve kınanması gerektiği yargısı anlaşılmalıdır.[1598]

Failin başka türlü hareket etme olanağı bulunmayan durumlarda artık kusurdan söz etmek mümkün olmamakta ve belirli koşulların varlığının kusurluluğu azalttığı ya da tamamen ortadan kaldırdığı kabul edilmektedir.[1599] "Kusurluluğu etkileyen hâller" olarak adlandırılan bu gibi koşulların özelliği failin algılama veya irade yeteneği üzerinde olumsuz sonuç doğurmaları ve fiilinden kişisel olarak sorumlu tutulup kınanabilmesini kısmen veya bütünüyle engellemeleridir.[1600] Ceza kanunumuz; yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik, geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu etkisi altında olma, cebir ve tehdit, zorunluluk hali, hukuka aykırı ve fakat bağlayıcı emir, hukuka uygunluk nedenlerinde sınırın aşılması, haksız tahrik ve kusurluluğu etkileyen hatayı kusurluluğu etkileyen hâller olarak kabul etmektedir.[1601] Hukuka uygunluk nedenlerinden farklı olarak, kusurluluğu etkileyen hâllerin varlığı halinde suç oluşmakta, ancak cezalandırılmaya gidilmemekte veya daha az cezaya hükmedilmektedir.[1602] Kusurluluğu kaldıran hâllerin tamamının incelenmesi bu çalışmanın kapsamı dışında olup bunlardan yalnızca suçtan kaynaklanan malvarlığı

[1594] Öztürk/Erdem, **a.g.e.,** s.44
[1595] Öztürk/Erdem, **a.g.e.,** s.43
[1596] Artuk/Gökçen/Yenidünya, **a.g.e.,** s.595
[1597] Mahmut Koca/İlhan Üzülmez, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2015, s.292
[1598] Koca/Üzülmez, **a.g.e.,** s.292-293
[1599] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.541; İçel, **a.g.e.,** s.481
[1600] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.299; Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.395
[1601] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.299; Ayrıntılı bilgi için bkz. Serkan Meraklı, **Ceza Hukukunda Kusur**, Ankara: Seçkin, 2020
[1602] Say, **a.g.m.** , s.174

değerlerini aklama suçuyla ilişkili ortaya çıkması en olası gözüken hâller[1603] olan hukuka aykırı bağlayıcı emir ile cebir ve tehdit etkisi üzerinde durulacaktır.

TCK m. 24, yetkili makam tarafından verilip görev gereği yerine getirilmesi zorunlu emirlerin yalnızca hukuka aykırı olmaları ile hukuka aykırı olmakla kalmayıp konularının suç oluşturması olasılıkları arasında ayrıma gitmektedir. Emir yalnızca hukuka aykırıysa, failin cezaî sorumluluğu doğmayacak; ancak emrin konusu suç oluşturuyorsa, fail emri verenle birlikte cezalandırılacaktır. Nitekim Anayasamızın 137/2. maddesinde de; "*konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.*" hükmüne yer verilmektedir.[1604]

TCK m. 24'ün suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamayla bağlantılı olarak uygulama alanı bulabileceği bir örnek, kamu bankasında veya gümrük idaresinde görev yapan bir memurdan üstü tarafından suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini çeşitli işlemlere tabi tutmasının istenmesidir.[1605] Bu durumda memur, malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını bildiği halde istenen işlemleri yaparsa amiriyle birlikte suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan sorumlu tutulacaktır. Emir kendisine ilk verildiğine itiraz etmiş ve ancak amirinin kendisine tekrar yazılı olarak emir vermesi halinde işlem yapmışsa bile, sonuç değişmeyecektir.[1606] Buna paralel olarak, amirin nakit veya şüpheli işlem bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeme yönünde verdiği emir de ihmalden doğan ceza sorumluluğunu kaldırmamaktadır.[1607]

TCK m. 28 uyarınca karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir, şiddet, korkutma veya tehdit altına suç işleyen kişiler cezalandırılmayacak; suçun failinin

---

[1603] Say, **a.g.m.** , s.174-175; Dülger, **a.g.e.**, s.305

[1604] Anayasa m. 137: "*(1) Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. (2) Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz. (3) Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır*."

[1605] Dülger, **a.g.e.**, s.306; Çakır, **a.g.e.**, s.335

[1606] Dülger, **a.g.e.**, s.307

[1607] Çakır, **a.g.e.**, s.353

cebir veya tehdide başvuran kişi olduğu kabul edilecektir.[1608] Bunun sebebi, suçu işleyen kişinin irade açıklamasında serbest sayılamaması, kendisine başka türlü davranma olanağı tanınmamış olmasıdır.[1609] Belirtmek gerekir ki, hükmün uygulanabilmesi için cebir ve tehdidin belirli bir kesinlik ve ağırlık düzeyine ulaşmış olması ve bunun sonucunda kişiden başka türlü hareket etmesinin artık beklenememesi aranmaktadır.[1610] Örneğin bir uzak yol şoförü ailesinin can güvenliğiyle tehdit edildiği için suçtan kaynaklandığını bildiği malvarlığı değerlerini yurt dışına çıkarırsa veya bir banka çalışanı kendisine silah doğrultulmuşken bildirim yükümlülüklerini yerine getirmeksizin suç gelirini mali sisteme sokarsa; hareketleri dolayısıyla kusurlu sayılamazlar.[1611] Ceza sorumluluğu bu kişiler yerine onları ilgili hareketleri gerçekleştirmek zorunda bırakanlar bakımından doğacaktır.[1612] Hukuk düzeni, böylece yaşam hakkını suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuyla korunan hukukî değerlerin üzerinde tutmuş olmaktadır.[1613]

10. Suçu Etkileyen Hâller

Suçun oluşması için bulunması zorunlu unsurlara eklenen ve suçun hukukî niteliğini değiştirmeksizin daha hafif veya daha ağır sayılması sonucunu doğuran, bu kabule göre de daha az veya daha çok cezalandırmayı gerektiren nedenlere "suçu etkileyen hâller" denmektedir.[1614] Suçu etkileyen hâllerin söz konusu olabilmesi için öncelikle suçun tüm unsurlarıyla ortaya çıkması, başka bir deyişle suçun temel biçiminin oluşmuş olması gerekmektedir.[1615] Diğer yandan, suçu etkileyen hâller suçun unsuruları arasında yer almadığından bunların yokluğu suçun oluşumunu engellemeyecek ve suçun adını değiştirmeyecektir.[1616] Suçun temel biçimindeki unsurlara eklenen özel bir unsura karşılık gelmeleri dolayısıyla "nitelikli unsur"[1617] olarak da adlandırılan suçu etkileyen hâlleri, temel ceza üzerinde doğurdukları etkiye

---

[1608] TCK m. 28: "*Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır*."
[1609] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.336
[1610] İçel, **a.g.e.**, s.483-484
[1611] Yılmaz, **a.g.e.**, s.132; Dülger, **a.g.e.**, s.305
[1612] Dülger, **a.g.e.**, s.305
[1613] Dülger, **a.g.e.**, s.306
[1614] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.575
[1615] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.131
[1616] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.576
[1617] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.131

göre ağırlaştırıcı[1618] ve hafifletici nedenler olarak ikiye ayırmak mümkündür.[1619] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri suçunu düzenleyen TCK m. 282'de bu suç bakımından iki farklı ağırlaştırıcı nedene yer verilmiş olup bunlar "suçun kamu görevlisi veya belli bir meslek sahibi tarafından işlenmesi" (TCK m. 282/3) ve "suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi"dir (TCK m. 282/4).[1620]

a. Suçun Kamu Görevlisi veya Belli Bir Meslek Sahibi Tarafından İşlenmesi

TCK m. 282/3'te, failin sıfatına bağlı bir ağırlaştırıcı neden olarak suçun "*kamu görevlisi tarafından veya belli bir meslek sahibi kişi tarafından bu mesleğin icrası sırasında işlenmesi halinde verilecek hapis cezasının yarı oranında"* arttırılacağı öngörülmektedir.[1621] Ağırlaştırıcı nedenin failin sıfatına bağlı olması, ancak belli özel faillik niteliğini taşıyan kişiler bakımından söz konusu olabileceği anlamına gelmektedir.[1622] Bunlar da, "kamu görevlileri" ve "belli meslek sahipleri"dir. Birden fazla fail veya suç ortağının bulunduğu hâllerde, fiile değil şahsa bağlı bir ağırlaştırıcı neden söz konusu olduğundan, tüm fail ve suç ortakları değil, yalnızca ilgili sıfatları taşıyanlar hakkında daha ağır cezaya hükmedilecektir.[1623] Maddede iki farklı olasılığa seçimlik olarak yer verilmiş olduğundan, bunlardan birinin varlığı ağırlaştırıcı nedenin uygulanabilmesi için yeterlidir. Aynı suç için aynı fail bakımından iki olasılığın birden gerçekleşmesi durumunda ise, ağırlaştırıcı neden iki defa uygulanmayacak, diğer bir deyişle ceza arttırımı yalnızca bir sefer yapılacaktır.[1624]

[1618] Öğretide ağırlaştırıcı nedenler arasında ayrıma gidildiği ve özel bir unsurun suçun temel unsurlarına eklenmesi dolayısıyla uygulanacak ceza arttırımı kanunda oransal olarak gösterilmişse "ağırlaştırıcı neden", arttırılmış ceza miktarına doğrudan madde metninde yer verilmişse "nitelikli hal" adlandırmasının yapıldığı da olmaktadır. (Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.131)

[1619] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.579

[1620] 4208 sayılı Kanun'da karapara aklama suçunun "*usul veya füru, karı veya koca veya kardeşlerden biri tarafından öncül suçu gizlemek amacıyla işlenmesi*" hafifletici neden olarak öngörülmüşken 5237 sayılı TCK m. 282'de böyle bir hafifletici nedene yer verilmemiş olmasının, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun, suç eşyasının saklanmasının bir türü değil, bütünüyle bağımsız bir suç tipi olarak düşünülmesinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. (Dülger, **a.g.e.**, s.261)

[1621] Yılmaz, **a.g.m.** , s.90; Değirmenci, **a.g.e.**, s.477

[1622] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.211 (Yazar, nitelikli unsurun failin sıfatına bağlı olduğu hâller için "görünüşte özgü suç" adlandırmasını yapmaktadır.); Dülger, **a.g.e.**, s.262

[1623] Çakır, **a.g.e.**, s.339; Dülger, **a.g.e.**, s.262-263, s.267; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.99; Genç**, a.g.e.**, s.283

[1624] Ünver, **a.g.e.**, s.465; Fakat bu durumda, TCK m. 61/4 hükmü uyarınca temel cezanın belirlenmesinde alt sınırdan uzaklaşılması gerekecektir.

TCK m. 6/1/c uyarınca; "*kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi*" anlaşılmalıdır. Bu hüküm doğrultusunda, maddî bir karşılık alıp almadığına ya da faaliyetinin devamlılık gösterip göstermediğine bakılmaksızın kamusal faaliyet[1625] gerçekleştiren herkes, örneğin; avukatlar, noterler, tercümanlar, bilirkişiler, askerler kamu görevlisi kabul edilmelidir.[1626] [1627] Baskın görüşe göre; ağırlaştırıcı nedenin uygulama alanı bulması için kişinin kamu görevlisi olması tek başına yeterli sayılmayacak, suçu görevi sırasında ve görevinin sunduğu kolaylıklardan yararlanarak işlemiş olması da aranacaktır.[1628] Bunun örneği; yurtdışına ihraç malları nakletmekle yükümlü kamu görevlisinin bu esnada suç kaynaklı malvarlığı değerlerini de ülke dışına çıkarması veya elçilik çalışanının diplomatik dokunulmazlıktan yararlanarak suç gelirlerini hareket ettirmesidir.[1629] Nitekim madde gerekçesinde de; "*söz konusu suçun kamu görevlisi tarafından görevini yaparken ve görevinin sağladığı kolaylıktan yararlanarak*" işlenmesinden bahsedilmektedir. Ancak madde gerekçesi kanuna dâhil olmayıp ancak bir yorumlama aracı sağladığından, öğretide madde metninin daha açıklayıcı biçimde kaleme alınması gerektiği ifade edilmektedir.[1630] Yargıtay da, öğretideki görüşleri doğrulayacak şekilde TCK m. 282/3'ün uygulanması sırasında faillerin görevlerinin sağladığı kolaylıklardan ne şekilde yararlandığının kanıtlarla gösterilmesini aramıştır.[1631]

[1625] "*Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesi*"ne "kamusal faaliyet" denmektedir. (**Kara Ekonomi...**, s.129)

[1626] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.129

[1627] "Kamusal faaliyete katılma" kıstasına dayanan ve ağırlaştırıcı nedenin uygulama alanını amaçlananın ötesinde genişleten bu kamu görevlisi tanımı öğretide, son derece haklı olarak, eleştirilmiştir. Olması gereken, "*devletin örgütlediği ve gücünü yansıttığı bir alanda, kamusal bir gücü kullanan*" kişilerin kamu görevlisi kabul edilmesidir. (Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.99)

[1628] Yılmaz, **a.g.m.** , s.90; Meran, **a.g.m.** , s.110; Töngür, **a.g.m.** , s.58; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1083; Çakır, **a.g.e.**, s.338; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.175; Dülger, a.g.e, s.265; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.99; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.129; Donay, **a.g.e.**, s.403; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1211; Genç, **a.g.e.**, s.283; Karşıt görüşte bkz. Ünver, **a.g.e.**, s.465 (Yazar, failin fiil anında kamu görevlisi sıfatını taşımasının ağırlaştırıcı nedenin uygulanması için yeterli olduğu ve başka bir ek koşul aranmayacağı kanaatindedir. Bununla birlikte, olması gereken hukuk bakımından baskın görüşün gerekli bulduğu ek koşulların madde metnine eklenmesini desteklemektedir.)

[1629] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1083

[1630] Çakır, **a.g.e.**, s.338; Dülger, **a.g.e.**, s.264

[1631] "*Sanık ...'ın savunması üzerinde durulup, **suç tarihlerinde kadrolu veya sözleşmeli olarak görev yapıp yapmadığının** .... Genel Müdürlüğünden sorulup şüpheye yer vermeyecek şekilde tesbit edilmesi gerektiği gözetilmeden, **neden kamu görevlisi olarak kabul edildiği** de denetime imkan verecek şekilde karar yerinde gösterilip tartışılmadan ve madde metniyle birlikte gerekçesi değerlendirilmek suretiyle ..., ..., ..., ..., ... ve ...'in **hangi görevi yaparken veya görevlerinin sağladığı kolaylıktan ne şekilde yararlanmak suretiyle atılı suçu işledikleri** karar yerinde kanıtlarıyla birlikte gösterilip*

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun, doğası gereği karapara aklamayı kolaylaştırmaya elverişli herhangi bir mesleğin yapılması sırasında işlenmesi halinde de TCK m. 282/3 uygulama alanı bulacaktır.[1632] Söz konusu meslek; kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanat ya da bir serbest meslek olabilir.[1633] Bununla birlikte, meslek sahibi olma ve fiili mesleğin yapılması sırasında gerçekleştirme koşulları gerçekleştiği sürece, diğer bir deyişle meslek ile suç arasında nedensellik bağı bulunuyorsa ağırlaştırıcı neden uygulanacak olup mesleğin türü önem taşımamaktadır.[1634] TCK m.282/3 ile ilişkili olarak akla ilk gelecek meslek sahipleri; uluslararası hukuk, uluslararası ticaret, muhasebe, maliye, ekonomi, finans ve sermaye piyasaları, bankacılık ve turizm alanlarında faaliyet gösteren ve dolayısıyla suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hareketlerini yetkililerin dikkatini çekmeksizin gerçekleştirebilecek bilgi, tecrübe ve iş ilişkilerine sahip kişilerdir.[1635] Tefecilik veya kumarbazlık gibi yasa dışı iş sahaları, TCK m. 282/3'ün uygulanması açısından meslek kabul edilmeyecektir.[1636]

4208 sayılı Kanun'da bu ağırlaştırıcı nedenin hangi meslekler açısından söz konusu olabileceği çalışanların tabi olduğu mevzuatların kanunda tek tek sayılması yoluyla gösterilmişken, 5237 sayılı Kanun ile çok daha esnek ve genel bir yaklaşım tercih edilmiştir.[1637] Karapara aklamanın uzmanlık gerektiren karmaşık yöntemlerle gerçekleştirilmesi ve profesyonel karapara aklayıcıların varlığı hükmün kapsayıcı şekilde kaleme alınmış olmasını isabetli kılmaktadır.[1638]

TCK m. 282/3, düzenlenen ağırlaştırıcı nedenlerin karapara aklamanın yöntemi ve niteliğine ilişkin olduğu, oysa karapara aklama hangi yöntemle gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin aynı olumsuz etkilere yol açan tek bir suç tipinin

---

açıklanmadan yazılı şekilde haklarında TCK'nın 282/3. maddesinin uygulanması (...) kanuna aykırı (...) görüldüğünden" (Yargıtay 5. Ceza Dairesi E. 2015/6385, K. 2016/2250, 2.3.2016)

[1632] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1083; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1211

[1633] Meran, **a.g.m.** , s.110

[1634] Ünver, **a.g.e.**, s.465, 466; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.99

[1635] Çakır, **a.g.e.**, s.339; Değirmenci, **a.g.e.**, s.478; Dülger, **a.g.e.**, s.263; Ünver, **a.g.e.**, s.465; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.99

[1636] Dülger, **a.g.e.**, s.263; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.99

[1637] Çakır, **a.g.e.**, s.340

[1638] Değirmenci, **a.g.e.**, s.478

ortaya çıktığı gerekçesiyle eleştirilmiştir.[1639] Yazara göre, karapara aklama yöntemleri bakımından gidilecek her türlü ayrım yapay ve hukukî dayanaktan yoksun olacak ve sonuç olarak, adalet duygusuyla bağdaşmayacaktır. Bunun yerine, tek ve caydırıcı bir cezanın öngörülmesi gerekmektedir.[1640] Kanaatimce, karapara aklamanın bir meslek olarak görüldüğü ve maddî çıkar karşılığında uzmanlıklarını ve teknik bilgilerini organize suç örgütlerinin hizmetine sunan üçüncü kişilerin karapara aklamayla mücadele sistemine yönelik en büyük tehditlerden birini oluşturduğu[1641] günümüzde TCK m. 282/3 düzenlemesine özellikle ihtiyaç duyulduğundan bu görüşe katılmak mümkün değildir.

b. Suçun Örgüt Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi

TCK m. 282/4, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun "*suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde*" verilecek cezanın bir kat arttırılacağını hükme bağlamaktadır. Örgütten anlaşılması gereken, ceza kanunlarında suç olarak belirlenmiş fiilleri gerçekleştirmek maksadıyla meydana getirilmiş yapılanmalardır. Suç örgütünün kurulması, işlenmesi amaçlanan suçlar bakımından araç niteliğindedir.[1642] TCK m. 220 ile Yargıtay'ın yerleşik içtihadı uyarınca, suç örgütü adlandırması yapılırken kullanılacak ölçütler; en az üç kişiden oluşma, üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ, henüz suç işlenmemişse dahi suç işlemek amacı etrafında fiilî birleşme, devamlılık niteliği ve amaçlanan suçları işlemeye elverişli üye, araç ve gerece sahip olunmasıdır. Suç örgütü, silahlı veya silahsız olabilir.[1643]

TCK m. 282/4'te gösterilen ağırlaştırıcı nedenin uygulanabilmesi için, söz konusu suç örgütünün esas kurulma amacının suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu işlemek olması aranmamaktadır.[1644] Ancak bir suç örgütüne üye olunmuş veya böyle bir örgüt kurulmuş olması yeterli kabul

---

[1639] Dursun, **a.g.m.**, s.138-139
[1640] Dursun, **a.g.m.**, s.138-139
[1641] Ayrıntılı bilgi için bkz. FATF, **Professional Money Laundering**, Paris: FATF, 2018
[1642] İzzet Özgenç, "Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti", **İHFM**, Cilt: 55, 1997, Sayı:3, s.52
[1643] Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2006/10-253, K. 2007/80, 03.04.2007; Dülger, **a.g.e.**, s.267; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.100; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1211
[1644] Ünver, **a.g.e.**, s.466; Dülger, **a.g.e.**, s.267; Yılmaz, **a.g.e.**, s.158

edilmeyecek, en azından suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hareketlerine başlanmış olması gerekecektir.[1645]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan hüküm kurulurken ağırlaştırıcı nedenin uygulanması için fail hakkında TCK m. 220'ye dayanarak mahkûmiyete hükmedilmiş bulunması şart olmayıp suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından görevli mahkeme, sorunu nispi muhakeme yoluyla çözebilecektir.[1646] Ancak TCK m. 220'ye ilişkin devam etmekte olan bir kovuşturma söz konusuysa, bunun bekletici mesele yapılması daha doğrudur.[1647] TCK m. 282/4 uyarınca yapılacak ceza artırımı, failin ayrıca TCK m. 220'de gösterilen örgüt suçları dolayısıyla cezalandırılmasının önüne geçmemektedir.[1648] Korunan hukukî değerlerin ve cezanın belirlenmesinde dikkate alınan unsurların farklı olması sebebiyle, faile hem TCK m. 282/4 hem de TCK m. 220 doğrultusunda cezalandırılmasının çifte değerlendirme[1649] ve çifte cezalandırma yasaklarına aykırılık oluşturmadığı belirtilmiştir.[1650]

TCK m. 282/3'ten farklı olarak TCK m. 282/4 kapsamına giren hallerde yalnızca hapis cezası değil, adlî para cezası da arttırılmaktadır. Ağırlaştırıcı nedenler arasında gerekçe belirtilmeksizin farklılaşmaya gidilmesi, öğretide anlamsız bulunmuş ve eleştirilmiştir.[1651] İsabetli görünen karşıt görüş ise, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun organize suçlulukla yakın ilişkisine ve karapara aklamayla mücadele yoluyla suç örgütlerinin zayıflatılması çabasına dikkat çekmekte ve bu ağırlaştırıcı neden bakımından daha sert bir yaptırım uygulanmasının maddenin amacıyla bağdaştığını dile getirmektedir.[1652]

[1645] Çakır, **a.g.e.**, s.341; Değirmenci, **a.g.e.**, s.478; Yılmaz, **a.g.m.** , s.90; Say, **a.g.m.** , s.173; Dülger, **a.g.e.**, s.267; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.100

[1646] Dülger, **a.g.e.**, s.268

[1647] Dülger, **a.g.e.**, s.268

[1648] Meran, **a.g.m.** , s.110; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.130; Yılmaz, **a.g.e.**, s.158; Ünver, **a.g.e.**, s.467; Donay, **Türk Ceza...**, s.404; Genç, **a.g.e.**, s.281; TCK m. 220/4: "*Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur*."

[1649] "*Ceza hukukunda cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesinde etkili olan hususların sadece bir kez değerlendirmeye tabi tutulabileceği ilkesi*"ne "çifte değerlendirme yasağı" denmektedir. (Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.644)

[1650] Ünver, **a.g.e.**, s.467; Dülger, **a.g.e.**, s.269; Aksi yönde bkz. Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1211 (Yazarlar, *non bis in idem* ilkesine aykırılık bulunduğu ve TCK m. 282/4 ile TCK'daki benzer nitelikteki hükümlerin kanundan çıkarılması gerektiği görüşündedir.)

[1651] Dülger, **a.g.e.**, s.268; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.100

[1652] Çakır, **a.g.e.**, s.340

11. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

a. Teşebbüs

Failin suç fikrinin ortaya çıkması, hazırlık hareketleri, icra hareketlerine başlanması ve icra hareketlerinin tamamlanması biçiminde sıralanabilecek suçun işlenmesi aşamalarının hangisinde, başka bir deyişle suç yolunun (*iter criminis*) neresinde bulunduğu ceza hukuku bakımından farklı sonuçlar doğurmakta ve dolayısıyla önem taşımaktadır.[1653] Birinci ve ikinci aşamalar, ceza hukukunun ilgi alanı dışında kalacaktır.[1654] "Teşebbüs", suçun işlenmesi aşamalarından üçüncüsüne karşılık gelmekte ve icra hareketlerine başlandığı hâlde failin elinde olmayan sebeplerle bu hareketlerin tamamlanamamasını ya da tamamlanmış hareketlerin beklenen neticeyi doğurmamasını ifade etmektedir.[1655] Bu ikinci durum, kanunî tarifte suçun neticesine yer verilen hâllerde söz konusu olabilecektir.[1656]

765 sayılı TCK döneminde, icra hareketlerinin tamamlanamaması "eksik teşebbüs" ve hareketlerin tamamlanıp istenilen neticelerin gerçekleşmemesi "tam teşebbüs" olarak adlandırılırken, bu ayrım 5237 sayılı TCK ile kaldırılmıştır.[1657] TCK m. 35/1 uyarınca: "*Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur*." Bu madde, teşebbüs aşamasında kalmış suçların cezalandırılmasının dayanağını oluşturmaktadır; zira ceza kanunumuzda yer alan suçların kanunî tarifleri kural olarak[1658] her bir suçun tamamlanmış şeklini göstermekte olup TCK m. 35 gibi ceza sorumluluğunu genişleten bir hüküm

---

[1653] İçel, **a.g.e.**, s.508; Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.448

[1654] Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.314; Son dönemde başta terör suçları olmak üzere ağır suçlarla mücadele kapsamında hazırlık hareketlerinin cezalandırıldığı ya da cezalandırılmasının savunulduğu görülmekteyse de, bu cezalandırma politikasının meşruluğu tartışmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Derya Tekin, "Bir Ceza Politikası Olarak Hazırlık Hareketlerinin Cezalandırılması: Türk ve İngiliz Yasal Düzenlemelerinin Karşılaştırmalı Analizi", **Terazi Hukuk Dergisi**, Cilt:13, 2018, Sayı:147, s.48-60

[1655] İçel, **a.g.e.**, s.508

[1656] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.390

[1657] İçel, **a.g.e.**, s.508

[1658] Ceza kanunumuzda kalkışma suçları (TCK m. 302'deki "Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozma suçu" gibi), tamamlanması öne almış suçlar (TCK m. 304'teki Devlete karşı savaşa tahrik suçu gibi) ve teşebbüsü tamamlanmış suç gibi cezalandırılan suçlara (TCK m. 310'daki "Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı suçu gibi) da yer verilmiş olmakla beraber bunlar istisnaî nitelik taşımaktadır. (Ezgi Aygün Eşitli, **Kalkışma Suçları**, Ankara: Yetkin, 2016, s.21-22)

olmaksızın bu suçların teşebbüs aşamasında cezalandırılmaları mümkün değildir.[1659] Ceza kanunumuzda da benimsenen görüşe göre, teşebbüsün cezalandırılmasının nedeni suç tipinin koruduğu hukukî değerlerin failce tehlikeye atılmış olmasıdır.[1660]

Kanunumuzda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna teşebbüs bakımından ayrıksı bir düzenlemeye yer verilmediğinden, TCK m. 35'te gösterildiği üzere genel kurallar doğrultusunda değerlendirme yapılmaktadır.[1661] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, neticesi harekete bitişik bir suçtur. Bu tür suçlar kural olarak teşebbüse elverişli değildir; ancak hareketin kısımlara bölünebilmesi durumunda suça teşebbüs söz konusu olabilecektir.[1662] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun icra hareketlerinin sergilediği çeşitlilik dolayısıyla her bir somut olay özelinde farklı sonuçlara varılabilecekse de, genel olarak bu suçun teşebbüse elverişli olduğu söylenebilmektedir.[1663] Bu doğrultuda; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu işleme kastıyla hareket eden fail, elverişli hareketlere doğrudan doğruya başlar ve fakat hareketlerini elinde olmayan sebeplerle tamamlayamaz ise, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamaya teşebbüsten sorumlu tutulacaktır.[1664]

Yurt dışına çıkarma seçimlik hareketi, suç kaynaklı malvarlığı değerlerinin ülke sınırları dışına çıkarılması ile tamamlanmaktadır.[1665] Yurt dışına çıkarmaya yönelik hareketlere başlanmasından malvarlığı değerlerinin ülke dışına çıkarılması anına kadar teşebbüs hükümleri uygulama alanı bulabilecektir. Örneğin; nakit kaçakçılığı yapan fail uyuşturucu ticaretinden kazandığı parayı da yanına alıp arabasıyla ülkeyi terk etmeye çalışırken henüz sınırı geçemeden yetkililerce

---

[1659] Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.448;

[1660] İçel, **a.g.e.**, s.509; Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.449; Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.393 (Belirtmek gerekir ki, teşebbüsün cezalandırma sebebini failin tehlikeli kişiliğini dış dünyada ortaya koyan suç işleme iradesi veya hukuk düzenine karşı düşmanca tavrı olarak açıklayan sübjektif teoriler de mevcuttur.)

[1661] Değirmenci, **a.g.e.**, s.473; TCK m. 35: "*(1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur. (2) Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.*"

[1662] İçel, **a.g.e.**, s.528-529

[1663] Dülger, **a.g.e.**, s.307; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1085; Ünver, **a.g.e.**, s.470; Yılmaz, **a.g.e.**, s.137; Meran, **a.g.e.**, s.414; Genç, **a.g.e.**, s.281

[1664] Dülger, **a.g.e.**, s.307; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1085

[1665] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele", s.90; Meran, **a.g.e.**, s.414

durdurulmuşsa, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamaya teşebbüs söz konusudur.[1666] Yurt dışına elektronik transferler açısından ise, her ne şekilde olursa olsun transfer talimatının verilmesiyle icra hareketlerine başlandığı ve transferi yapan kurumun son işlemi onaylamasıyla hareketin tamamlandığı söylenebilir.[1667] Bu doğrultuda, dolandırıcılıktan kazandığı karaparayı yurtdışına aktarmak için bankaya girerek banka çalışanına gerekli bilgileri ve talimatı veren fail elverişli icra hareketlerine başlamış olacak, banka çalışanının failin tavırlarından şüphelenip işlemi gerçekleştirmeyi reddetmesi durumunda ise, icra hareketleri failin elinde olmayan sebeple tamamlanamadığından suç teşebbüs aşamasında kalacaktır.[1668] Belirtmek gerekir ki, transferin internet bankacılığı üzerinden gerçekleştirilmesi hâlinde hareketin teşebbüs aşamasında kaldığının tespiti fazlasıyla güçtür.[1669]

Çeşitli işlemlere tabi tutma hareketi sayısız biçimde ortaya çıkabileceğinden, değerlendirmenin hareketin aldığı görünüm özelinde yapılması ve somut olayda işlemin ne zaman tamamlandığının saptanması gerekmektedir.[1670] Örneğin; bir şirketin kurulmasıyla, paranın nakit olarak bankaya götürülüp hesaba yatırılmasıyla veya kuyumcudan değerli taşlar satın alınmasıyla işlem tamamlanmış olabilir.[1671] Öğretide "çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketi bakımından teşebbüs aşamasında kalan suçtan hüküm kurulmasına uygulamada çok sık rastlanmayacağı, zira henüz tamamlanmamış hareketlerin aranan özel kasta yöneldiğinin ispatlanmasının fazlasıyla zor olduğu ifade edilmiştir.[1672]

"Çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketi bakımından tartışılması gereken bir olasılık, failin son olarak yapmak istediği hareketi tamamlayana kadar amaca yönelik ve geçici nitelikte birden fazla hareket gerçekleştirmesidir. Örneğin, suçtan elde ettiği parayı gayrimenkul piyasasında değerlendirmek isteyen fail; parayı döviz olarak bankaya yatırmış, daha sonra Türk lirasına çevirmiş ve nihayet yüksek fiyatlı bir taşınmaz satın almaya çalışırken yakalanmış olabilir. Bir görüşe göre; bu durumda failin özel kastının yöneldiği hareket ve dolayısıyla suç tamamlanmamış,

[1666] Değirmenci, **a.g.e.**, s.473; Dülger, **a.g.e.**, s.308; Çakır, **a.g.e.**, s.365
[1667] Değirmenci, **a.g.e.**, s.473; Dülger, **a.g.e.**, s.308; Çakır, **a.g.e.**, s.365
[1668] Yılmaz, **a.g.e.**, s.137; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele", s.90
[1669] Dülger, **a.g.e.**, s.308; Çakır, **a.g.e.**, s.365; Yılmaz, **a.g.e.**, s.137
[1670] Değirmenci, **a.g.e.**, s.473-474
[1671] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele", s.90
[1672] Yılmaz, **a.g.e.**, s.138; Değirmenci, **a.g.e.**, s.

yalnızca bir kısım icra hareketleri gerçekleştirilmiştir.[1673] Karşıt görüş ise, bu bir dizi işlemden her birinin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hareket unsurunun ortaya çıkması açısından yeterli olduğu yönündedir. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama sürecinin bir bütün oluşturduğu ve suç kastının bu bütünün her bir parçası açısından var olduğu göz önüne alınırsa, tamamlanamamış son hareket öncesinde gerçekleştirilen hareketler de suçun oluşması için yeterlidir.[1674]

Teşebbüs hükümlerinin etkisi, doğrudan icra hareketlerine başlanılmasıyla doğacak ve önceki hazırlık hareketleri cezalandırılmayacaktır. Örneğin, ülkeye kaçak altın ithali yapan faillerin henüz gümrük memurlarınca beyana davet edilmeden ve kendilerine beyanda bulunma hakkı tanınmadan yakalanması ve haklarında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'a muhalefet dolayısıyla soruşturma başlatılmasına ilişkin olarak Yargıtay Ceza Genel Kurulu çoğunluk görüşü henüz suça teşebbüsün söz konusu olamayacağı, zira yalnızca hazırlık hareketlerinin gerçekleştirildiği yönünde şekillenmiştir.[1675]

Viyana ve Palermo Konvansiyonları ile Strasbourg Sözleşmesi gibi uluslararası belgeler, karapara aklamaya teşebbüsün tamamlanmış suç gibi

---

[1673] Değirmenci, **a.g.e.**, s.474

[1674] Dülger, **a.g.e.**, s.308; Çakır, **a.g.e.**, s.365

[1675] "*10.07.2007 tarihli ihbar ve 11.07.2007 tarihli olay, yakalama ve elkoyma tutanakları içeriğine, tutanak tanıklarının beyanları ile sanıkların savunmalarına ve dosya kapsamına göre; 10.07.2007 tarihinde gece geç saatlerde Suriye'den gelip siyasi sınırı aracı ile geçerek Türkiye'ye giriş yapan sanık ...'in gümrük sahasından geçiş yapmak istediği, inşaat halinde bulunan gümrük sahasındaki fiziki şartların uygun olmaması sebebiyle işlemlerinin sabah yapılacağının ve gümrük sahasında beklemesi gerektiğinin gümrük muayene memurlarınca sanığa söylendiği, gümrük sahasında beklemekte olan ve pasaport işlemleri devam eden sanığın yanına, gümrük işlemlerinde tercüman olarak yardımcı olması için sanık ... tarafından gönderilen sanık ...'in geldiği, sanıklar M. ile A.'in sabah geçiş yapmak üzere araçta bekledikleri sırada, ihbar üzerine ilçe kaymakamı ile polis memurlarının gümrük sahasına geldikleri, gümrük memurlarınca sanık ... beyana davet edilmeden ve sanığa beyanda bulunma hakkı tanınmadan, gümrük muayene memurlarının katılımı ile araçta yapılan aramada arka koltuk üzeri ve altı ile arka koltuk cam ön kısmında suça konu külçe altınların ele geçirildiği, sanıklar M. ve A.'in gözaltına alınmalarını takiben gümrük sahasına geldiği görülen sanık ...'nın da adı geçenlerle ilgisi olabileceğinin değerlendirilmesi üzerine yakalandığı olayda; sanık ...'in Türkiye'ye giriş yapmak için gümrük sahasında beklediği sırada, gümrük memurlarınca beyana davet edilmeden ve beyanda bulunma hakkı tanınmadan aracında yapılan arama sonucunda suça konu külçe altınların ele geçirilmesi ve sanık ...'in altınlar ile ilgili beyanda bulunacağını savunması karşısında, bu haliyle fiilin, henüz icra hareketlerine başlanılmaması sebebiyle teşebbüs aşamasına ulaşmamış hazırlık hareketi niteliğinde olduğu, bu aşamaya kadarki fiilerin bir başka suçu da oluşturmadığı, sanıkların ülkeye işlenmemiş altın ithal edebilme şartlarına sahip olmamalarının, hazırlık hareketi niteliğindeki fiilinin cezalandırılamayacağı gerçeğini değiştirmeyeceği anlaşıldığından, sanıklara atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığının kabulü gerekmektedir*." (Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2017/7-735, K. 2018/143, 3.4.2018)

cezalandırılmasını desteklemekte ve ABD ve Fransa gibi kimi ülkeler de iç hukuklarında bu yaklaşımı benimsemektedir.[1676] Öğretideki bir görüşe göre, nesnel olgulardan çıkarım yapılsa dahi failin kastının son olarak yöneldiği işlemin belirlenmesi çok güç olduğundan iç hukukumuzda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamaya genel teşebbüs hükümlerinin uygulanması bu suçla mücadeleyi zorlaştırmaktadır.[1677] Bu doğrultuda, göçmen kaçakçılığı suçu örnek gösterilerek organize suçlulukla etkin şekilde savaşabilmek için benzeri bir hükmün TCK m. 282 bakımından da kanunumuza eklenmesi arzusu dile getirilmiştir.[1678] Bir yazar ise, teşebbüsün tamamlanmış suç gibi cezalandırılmasının karapara aklamayla mücadelede sağlayacağı kolaylığı kabul etmekle beraber, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hareket unsurunun son derece kapsayıcı olduğunu da vurgulayarak, böyle bir yaklaşımı benisemenin ceza sorumluluğunun alanını tahammül edilemez ölçüde genişletmesi riskine dikkat çekmektedir.[1679] Kanaatimce de, soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin güçlükler zaten sert olan yaptırımları daha da arttırmak için yeterli dayanak oluşturmadığından mevcut düzenlememiz daha yerindedir.

İcra hareketlerinin tamamlanamaması ya da beklenen neticenin gerçekleşmemesi failin iradesi doğrultusunda olmuşsa, diğer bir deyişle fail icra hareketlerinden gönüllü olarak vazgeçmişse ya da kendi çabasıyla neticenin gerçekleşmesini engellemişse, bu durumda teşebbüs değil, TCK m. 36'da[1680] düzenlenen "gönüllü vazgeçme" söz konusu olacaktır. Gönüllü vazgeçme, suçun tamamlandığı aşamaya kadar mümkün olup cezayı kaldıran şahsî bir sebep oluşturmaktadır.[1681] TCK m.282/1'deki suç, neticesi harekete bitişik suçlardandır. Hareketin tamamlanmasıyla suç da tamamlanmış olacaktır. Henüz ilgili hareketler tamamlanmamışken failin bunlardan gönüllü ve iradî olarak vazgeçmesi durumunda ise, TCK m.36 hükmü kendisi açısından uygulama alanı bulacak ve fail, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan cezalandırılmayacaktır.[1682]

[1676] Çakır, **a.g.e.**, s.363; Dülger, **a.g.e.**, s.309; Ünver, **a.g.e.**, s.471
[1677] Değirmenci, **a.g.e.**, s.474
[1678] Çakır, **a.g.e.**, s.364; TCK m. 79/1/son cümle: "*Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur*."
[1679] Dülger, **a.g.e.**, s.310
[1680] TCK m.36: "*Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır*."
[1681] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.413
[1682] Dülger, **a.g.e.**, s.310

Bununla birlikte, failin karapara aklama amacına yönelmiş birden fazla hareket gerçekleştirmesi durumunda, vazgeçtiği hareket öncesinde gerçekleştirdiği hareketlerin suçu oluşturup oluşturmadığı somut olay özelinde değerlendirilmelidir.

b. İçtima (Suçların Birleşmesi)

Ceza hukukunda kural, fiil sayısı kadar suç ve suç sayısı kadar ceza bulunması; diğer bir deyişle, cezaların içtimaı[1683] veya gerçek içtimadır.[1684] Bununla birlikte, bir fiilin birden fazla ceza normunu ihlâl ettiği veya birden fazla fiilin bir ceza normunu ihlâl ettiği ayrıksı hâllere de rastlanmaktadır.[1685] Bu ayrıksı hâllerde, çeşitli ihlâllerin veya birden fazla fiilin kaynaşması ve bunun sonucunda, bir tek suç ortada kalacak şekilde diğerlerinin bu suç içinde erimesi biçiminde tanımlanabilecek "suçların içtimaı (birleşmesi)" söz konusu olmaktadır.[1686] Ceza kanunumuzda, gerçek içtima kuralına istisna olarak üç farklı olasılık öngörülmekte olup bunlar bileşik suç (TCK m. 42), zincirleme suç (TCK m. 43) ve fikri içtimadır (TCK m. 44).[1687] Çalışmamızın bu kısmında, anılan kural ve istisnaların suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından nasıl uygulama alanı bulabileceği ele alınmaktadır. Karapara aklayıcıların suçtan kaynaklanan malvarlıklarının izini örtüp yetkili makamların takibini zorlaştırmak için çok katmanlı ve karmaşık işlem dizilerine başvurduklarına sıkça rastlandığından ve bu durumda, seçimlik hareketlerin bir arada yapılması sonucu ortaya çıkan tek bir suç, gerçek içtimaya göre cezalandırılacak birden fazla suç veya zincirleme suç söz konusu olabileceğinden sınıflandırma sorunları ortaya çıkabilmektedir.[1688]

İçtima sorunu ancak suçların çokluğu hâlinde tartışılacağından, başka bir deyişle tek bir fiille tek bir ceza normu ihlâl edildiğinde artık bu tartışmaya ihtiyaç duyulmayacağından, öncelikle ortada birden fazla suç bulunup bulunmadığı saptanmalıdır.[1689] Bu saptama kanunî tarif esas alınarak yapılacak ve ortada kanunî

[1683] Cezaların içtimaı, yaptırıma ilişkin bir konu olup suç teorisini ilgilendirmemektedir. (Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.644)
[1684] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.475-476; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.346
[1685] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.643
[1686] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.645
[1687] Özgenç,**Türk Ceza Hukuku...**, s.586
[1688] Dülger, **a.g.e.**, s.316
[1689] Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.346

tarife uygun, suç meydana getiren kaç fiil olduğuna bakılacaktır.[1690] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlendiğinden, birden fazla seçimlik hareketin yapılması hâlinde de tek bir suçun oluştuğu kabul edilmektedir.[1691] Kısa bir zaman aralığı içerisinde aynı malvarlığı değerlerinin arka arkaya fazla sayıda işleme tabi tutulması da yine suçun tekliğine işaret etmektedir.[1692] Özellikle suçun konusunu aynı öncül suçtan kaynaklanan miktarı belli malvarlığı değerlerinin oluşturması durumunda, tek bir suçun oluştuğu düşünülmektedir.[1693] Bununla birlikte, önemli olan öncül suçun bir veya birden fazla olması değil, TCK m. 282/1 bakımından fiilin tek olmasıdır.[1694] Elbette somut olaylar özelinde tek bir suçun mu yoksa zincirleme suçun mu oluştuğu sorununu, suça konu malvarlığı değerlerinin kaynaklandığı öncül suç, işlemlerin zamansal yakınlığı, failin içinde bulunduğu koşullar dahil tüm etkenleri değerlendirecek olan görevli mahkeme çözecektir.[1695]

Ortada tek suçun mu yoksa birden fazla suçun mu bulunduğu meselesi, öncül suç failin aynı zamanda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu faili olması durumunda da önem taşımaktadır. Zira tek suçun bulunduğunun kabulü hâlinde, gerçek içtimaya gidilmesi çifte cezalandırma yasağını ihlâl edecektir. Gerek hukukumuzda gerek uluslararası düzeyde kabul edilen, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun bağımsız bir suç tipi olduğu, öncül suçtan farklı unsurlara sahip olduğu ve dolayısıyla failinin aynı zamanda öncül suçun da faili olması durumunda failin her iki suç için ayrı ayrı cezalandırılmasının çifte cezalandırma yasağına ters düşmeyeceğidir.[1696] Öncül suç veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri suçu bakımından fail değil de, suç ortağı olanlar için de aynı yargı geçerlidir.[1697]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesinin TCK m. 282/4 uyarınca suçun nitelikli hâlini oluşturması,

---

[1690] İçel, **a.g.e.**, s.577
[1691] Değirmenci, **a.g.e.**, s.474; Yılmaz, **a.g.m.** , s.88; Say, **a.g.m.** , s.177; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.96; Ünver, **a.g.e.**, s.471; Genç**, a.g.e.**, s.282
[1692] Dülger, **a.g.e.**, s.314-315; Genç**, a.g.e.**, s.282
[1693] Dülger, **a.g.e.**, s.316
[1694] Genç**, a.g.e.**, s.282
[1695] Dülger, **a.g.e.**, s.314-315
[1696] Değirmenci, **a.g.e.**, s.474; Yılmaz, **a.g.m.** , s.88; Töngür, **a.g.m.** , s.58; Say, **a.g.m.**, s.177; Çakır, **a.g.e.**, s.371; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.96; Genç**, a.g.e.**, s.282
[1697] Dülger, **a.g.e.**, s.315; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.169

böyle bir durumda failin hem TCK m. 282 hem de suç örgütlerine ilişkin TCK m. 220 dolayısıyla mı cezalandırılacağı, yoksa TCK m. 42'de yer alan "*Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.*" düzenlemesi karşısında artık cezaların içtimaı mümkün olmayacağından hakkında yalnızca TCK m. 282/4 doğrultusunda mı cezalandırmaya gidileceği tartışmasına sebep olmuştur.

Bir görüşe göre, TCK m. 220'nin TCK m. 282'deki suçun ağırlaştırıcı nedeni olması sebebiyle ortada bileşik suç[1698] bulunduğundan, failin artık örgüt suçu dolayısıyla ayrıca cezalandırılması söz konusu olmamalıdır.[1699] Her ne kadar TCK m. 220/4[1700] örgüt suçlarının bir başka suçun nitelikli halini oluşturduğu durumlarda failin ayrıca örgüt suçundan da cezalandırılacağını öngörerek gerçek içtimaı kabul etse de, bu düzenleme TCK m. 42 ile açık bir çelişki içerisindedir. TCK m. 5'i[1701] de göz önünde bulundurarak, ceza kanunun özel kısmının genel hükümleriyle çatışamayacağı kabul edilmeli ve TCK m. 42, TCK m. 220/4'e üstün tutulmalıdır. TCK m. 220/4 ise, ancak örgüt suçlarının bir başka suçun ağırlaştırıcı nedeni olmadığı hâllerde duygulama alanı bulabilecektir.[1702]

Bir diğer görüş ise, örgütün suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu işlemek için kurulmasıyla başka amaçlarla kurulmuş örgütün suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu da işlemesi arasında ayrım yapılması gerektiği yönündedir. Buna göre, eğer örgütün kuruluş amacı TCK m. 282'de gösterilen suçu işlemekse, sorun bileşik suç hükmüne göre çözülmeli ve yalnızca anılan madde dolayısıyla cezalandırmaya gidilmelidir. Fakat örgütün başka kuruluş amaçları ve faaliyetleri de bulunuyorsa, bu durumda hem TCK m. 282 hem TCK m. 220 uyarınca cezaya hükmedilmelidir.[1703]

[1698] Bir suçun diğerini unsur veya nitelikli hal olarak bünyesine alması ve tamamen bağımsız yeni bir suç tipi oluşturması durumunda "bileşik suç" söz konusudur. (Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.362)
[1699] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.96
[1700] TCK m. 220/4: "Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur."
[1701] TCK m. 5: " *Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.*"
[1702] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.97-98; Çakır, **a.g.e.**, s.373
[1703] Değirmenci, **a.g.e.**, s.475-476; Yılmaz, **a.g.m.** , s.89

Bu görüşler, yalnızca TCK m. 42'deki genel bileşik suç tanımından yola çıkarak oluşturulmaları dolayısıyla eleştirilmiştir.[1704] Konu değerlendirilirken, TCK m. 220 ve m. 282 arasında bir genel norm-özel norm ilişkisi bulunmadığı ve dolayısıyla birine diğerine göre öncelik vermenin mümkün olmadığı unutulmamalıdır. Oysa TCK m. 282/4 düzenlemesinin örgüt faaliyetini suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun nitelikli unsuru yapmakla bu faaliyetleri bileşik suç içerisinde eriteceğini ve TCK m. 220'yi artık uygulanamaz kılacağını ifade etmekle normlardan biri üstün tutulmuş olmakta ve bu da kanunîlik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Bu doğrultuda, TCK m. 220/4'teki açık hüküm karşısında failin hem suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama hem de örgüt suçundan cezalandırılması ve böylece gerçek içtimaın benimsenmesi gerekmektedir.[1705] Nitekim, madde gerekçesi de "*bu suçtan dolayı verilecek artırılmış ceza, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı ayrıca cezalandırılmaya engel teşkil etmemektedir*" ifadelerini içermektedir.[1706] Kanunumuzun örgüt kurmanın veya örgüte üye olmanın yarattığı tehlikeliliği örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan bağımsız olarak cezalandırdığı anlaşılmaktadır.[1707] Ceza sorumluluğunun fazlasıyla genişletilmiş olması ayrı bir tartışma konusu olmak üzere, kanaatimce de bu son görüş daha isabetlidir.

Suçların çokluğu hâlinde gerçek içtima uygulanması kuralının bir diğer istisnası, TCK m. 43[1708] uyarınca zincirleme suçlar[1709] bakımından ortaya çıkmaktadır. İlgili maddede hem aynı suçun değişik zamanlarda birden fazla kere işlenmesi hem de aynı suçun birden fazla kişiye tek bir fiille işlenmesi hâlleri

---

[1704] Dülger, **a.g.e.**, s.321

[1705] Dülger, **a.g.e.**, s.322; Meran, **a.g.e.**, s.415; Yılmaz, **a.g.e.**, s.158; Donay, **Türk Ceza...**, s.404; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1211 (Yazarlar, olması gereken hukuk bakımından çifte cezalandırma sonucu doğuran TCK m. 282/4 düzenlemesinin kaldırılması gerektiği görüşündedir.)

[1706] Özgenç, **Türk Ceza Kanunu...**, s.1062

[1707] Yılmaz, **a.g.e.**, s.158

[1708] TCK m. 43: " *(1) Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/6/2005 5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır. (2) Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır. (3) Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz*."

[1709] Kanunun aynı hükmünün farklı zamanlarda, ancak tek bir suç işleme kararı doğrultusunda ihlâli halinde "zincirleme suç" söz konusu olmaktadır. (Demirbaş, **a.g.e.**, s.491) Ortada bağımsız olarak oluşmuş birden fazla suç bulunmakla beraber kanun koyucu bunların aynı suç işleme kararına dayandığını dikkate alarak tek bir ceza öngörmektedir. (Dönmezer/Erman, **a.g.e.(I)**, s.381); Zincirleme suç, aynı suç işleme kararına dayanan çok sayıda suç arasında varsayıma dayanan bir birlik kurulması ve böylece, gerçek içtima hâlinde çok yüksek olacak cezaların azaltılmasına yönelik, fail lehine oluşturulmuş bir kavramdır. (Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.347)

düzenlenmişse de, bunlardan ikincisi belirli mağduru bulunmayan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından söz konusu olamayacaktır.[1710] Ancak bir suç işleme kararının icrası kapsamında, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun değişik zamanlardan birden fazla kere işlenmesi mümkündür.[1711] Aldığı suç işleme kararı doğrultusunda, öncül suçtan elde ettiği parayı farklı zamanlarda tekrar tekrar aynı işlemden veya farklı işlemlerden geçiren fail açısından zincirleme suç hükümleri doğrultusunda tek bir cezaya hükmedilecektir.[1712]

En eski ve yaygın karapara aklama yöntemleri arasında yer alan parçalara ayırma (*structuring*), suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun zincirleme şeklinde işlenmesine de örnek niteliğindedir.[1713] Yetkililerin dikkatini çekmemek için güveni kötüye kullanma suçundan elde ettiği on bin doları farklı zamanlarda yaptığı beş yüz dolarlık para transferleriyle yurt dışına çıkaran fail, TCK m. 282/1'de gösterilen suçu zincirleme olarak işlemiştir.[1714] Belirtmek gerekir ki, suça konu malvarlığı değerlerinin farklı öncül suçlardan elde edilmiş olması zincirleme suçun oluşması bakımından sonuç doğurmamaktadır.[1715] TCK m. 43/1 uyarınca, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun temel şekli ile daha ağır cezayı gerektiren şekilleri de aynı suç sayılacaktır.

Failin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu zincirleme olarak mı işlediği, yoksa çok sayıda hareketi tek bir suç oluşturacak şekilde mi gerçekleştirdiğini belirlerken kast ve suç işleme kararı ayrımı dikkate alınacaktır.[1716] "Suç işleme kararı" kasttan farklı, fakat kastı da kapsayan ve ondan önce gelen iradî bir durumu ifade etmektedir.[1717] Suç işleme kararı, kanunî tarife uygun hareketlere başlanmasından önce şekillenmiş genel bir plan veya niyettir. Fail, şu veya bu

---

[1710] Kocasakal "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.96; Yılmaz, **a.g.e.**, s.162
[1711] Kocasakal "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.96; Yılmaz, **a.g.e.**, s.162; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1211; "*Kabule göre de, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçunda korunan hukuki yarar ülkenin kamusal, ekonomik ve siyasi yapısı olduğundan, suçun Devlete karşı işlenen suç olduğu,* ***suçun birden fazla işlenmesi halinde 5237 Sayılı TCK'nın 43/1. maddesinin uygulanması gerektiği*** *gözetilmeden, üç ayrı mahkumiyet hükmü kurulması bozmayı gerektirmiş (...)*" (Yargıtay 6. Ceza Dairesi E. 2016/3811, K. 2016/5600, 29.6.2016)
[1712] Dülger, **a.g.e.**, s.316; Kocasakal "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.96; Meran, **a.g.e.**, s.415
[1713] Yılmaz, **a.g.e.**, s.162
[1714] Yılmaz, **a.g.e.**, s.163
[1715] Dülger, **a.g.e.**, s.317; Genç**, a.g.e.**, s.282
[1716] Dülger, **a.g.e.**, s.317
[1717] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.497

nedenle planını ya da niyetini tek seferde hayata geçirmek yerine parçalara bölmeyi tercih etmektedir.[1718] Failin işlediği birden fazla suçun tek bir suç işleme kararına dayandığını söyleyebilmek için, fiilleri arasında öznel bir bağ ve devamlılık bulunması gerekmektedir.[1719] Örneğin, failin "ben karapara aklama işini meslek edineceğim" veya "silah kaçakçılığından para kazanarak borsaya yatırım yapacağım" düşüncesiyle yaptığı işlemler, zincirleme suça işaret etmektedir.[1720] Belirtilmelidir ki suçlar arasında uzun zaman geçmiş olması aynı suç işleme kararıyla hareket edilmediğinin kanıtı kabul edilse de maddî gerçek olaydan olaya farklılık gösterebileceğinden, kovuşturma sırasında özel şartların ayrıca dikkate alınması gerekmektedir.[1721] Zincirleme suç, kasten işlenebilen bir dizi bağımsız suçtan oluşmakta olduğundan suç kastları birbirinden farklıdır. Oysa aynı suçun farklı hareketlerle işlenmesi durumunda kast tektir.[1722]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından fikri içtima[1723] kuralının uygulama alanı bulabileceği bir durum, failin fiilinin aynı zamanda TCK m. 283'te düzenlenen suçluyu kayırma suçunu da oluşturmasıdır. Çalışmamızın ilgili kısmında bu suç tipi ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu arasındaki farklılıklar ele alındığından, bunlar üzerinde tekrar durulmayacaktır. Ancak bu farklılıklardan hareketle failin bu iki suçtan yalnızca birini işlediğinin ortaya konamadığı hâllerde, TCK m. 44 uyarınca "*fail bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı*", yani yalnızca suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan cezalandırılacaktır.[1724]

c. İştirak

Bir kişi tarafından işlenebilen bir suçun önceden anlaşmış ve işbirliği yapmış birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesi durumunda "iştirak" (suça katılma) söz konusudur.[1725]Her ne kadar ceza kanunumuzda yer alan suç tipleri ağırlıklı olarak bir kişinin fail olması ihtimali göz önünde bulundurularak kaleme alınmışsa da,

[1718] Dönmezer/Erman, **a.g.e. (I)**, s.387
[1719] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.497
[1720] Dülger, **a.g.e.**, s.317
[1721] Dönmezer/Erman, **a.g.e. (I)**, s.388
[1722] Dönmezer/Erman, **a.g.e. (I)**, s.387
[1723] Bir fiilin birden fazla hukukî değeri ihlâl etmesi ve birden fazla suçu oluşturması hâlinde "fikri içtima" söz konusudur. (Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.508; İçel, **a.g.e.**, s.578)
[1724] Dülger, **a.g.e.**, s.329
[1725] Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.746; Demirbaş, **a.g.e.**, s.448; İçel, **a.g.e.**, s.547

uygulamada sıklıkla birden fazla kişinin birlikte hareket ettiğine ya da hiç değilse suçun işlenişine etkide ve yardımda bulunduğuna rastlanmaktadır.[1726] Bu gibi durumlarda, suçun işlenişinde şu veya bu şekilde rol oynayan ortakların sorumluluklarının belirlenmesinde iştirak kurallarına başvurulmaktadır.[1727] Bunun nedeni, suça fail sıfatı taşımaksızın katılan suç ortakları tarafından kanunî tarife uygun fiilin gerçekleştirilmiş olmaması ve cezalandırılabilmelerinin kanunda özel düzenlemelerin varlığına bağlı olmasıdır.[1728] TCK'da "faillik" (TCK m. 37) sıfatının yanı sıra, kişinin suçtan sorumlu tutulması sonucunu doğuracak suç ortaklığı (şeriklik) hâlleri olarak "azmettirme" (TCK m. 38) ve "yardım etme" (TCK m. 39) öngörülmektedir.

Özgü suç olmayan, herkes tarafından ve tek veya çok failli olarak işlenebilen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, faillik ve suç ortaklığı bakımından özellik arz etmemekte olup TCK m. 37 ilâ 39'da öngörülmüş genel rejime tabidir.[1729] Kişinin, müşterek fail[1730], dolaylı fail[1731], azmettiren[1732] veya yardım eden[1733] sıfatlarıyla suçun işlenişine katılması mümkündür.[1734] Fail veya suç ortakları arasında kamu görevlisi veya suçun işlenişini kolaylaştıran bir meslek sahibi kişilerin bulunması hâlinde, sıfata bağlı bu ağırlaştırıcı nedenler tüm fail ve suç ortakları değil, yalnızca ilgilileri bakımından uygulanacaktır.[1735]

[1726] Demirbaş, **a.g.e.**, s.448-449; İçel, **a.g.e.**, s.547
[1727] Demirbaş, **a.g.e.**, s.449
[1728] İçel, **a.g.e.**, s.548
[1729] Çakır, **a.g.e.**, s.368; Değirmenci, **a.g.e.**, s.476; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1086; Yıldırım, **a.g.m.** , s.88; Töngür, **a.g.m.** , s.57; Say, **a.g.m.** , s.176; Ünver, **a.g.e.**, s.471; Meran, **a.g.e.**, s.414
[1730] Bir suçu, birlikte aldıkları suç işleme kararı doğrultusunda ve fiil üzerinde müşterek hâkimiyet kuararak işleyen suç ortaklarından her birine "müşterek (ortak) fail" denmektedir. (Dönmezer ve diğerleri, **a.g.e.**, s.818)
[1731] Bir suçu kendisi işlemek yerine, üzerinde hâkimiyet kurduğu bir başka kişiye, bu kişiyi araç olarak kullanarak işleten kişiye "dolaylı (dolayısıyla) fail" denmektedir. (İçel, **a.g.e.**, s.560) Üzerinde hâkimiyet kurulan kişinin kusur yeteneği bulunmaması, cezasızlık sebebi bulunması, hataya düşürülmüş olması veya kendisine karşı cebir, tehdit veya hileye başvuruşlmuş olması mümkündür. (Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.525)
[1732] Bir başka kişiye suç işleme kararı verdirerek suç işleten kişiye "azmettiren" denmektedir. Dolaylı faillikten farklı olarak, azmettirmede azmettirilen kişi özgür iradesiyle hareket ederek suç işlemekte ve bunun sonucunda da cezalandırılmaktadır. Ayrıca, azmettirilen suçu azmettiren adına işlediğinin bilincindedir. (Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.526, 538)
[1733] Başkası tarafından kasten işlenen bir suça, yine kasten maddî veya manevî destekte bulunan kişilere "yardım eden" denmektedir. Yardım etme; suçun işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak, suçun işlenmesinden önce veya sonra yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, suç işlendikten sonra yardımda bulunacağını vaat etmek veya suçun nasıl işleneceği konusunda yol göstermek biçimini alabilir. (Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.466-470)
[1734] Dülger, **a.g.e.**, s.311
[1735] Değirmenci, **a.g.e.**, s.476; Töngür, **a.g.m.** , s.58

Değinilmesi gereken bir konu, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun iştirak hâlinde işlenmesi ile örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi ayrımıdır.[1736] "Suç örgütü" ifadesi, belli bir amaç etrafında birleşmiş ve devamlılık gösteren, oluşum şartları gerek TCK'da gerek Yargıtay kararlarında belirlenmiş bir yapılanmaya karşılık geldiğinden; birden fazla kişinin yalnızca belli suçları veya belli bir suçu işlemek için birlikte hareket etmesi halinde suç örgütünün varlığından söz edilemeyecektir. Ayrıca suç örgütü üyelerinin işleyecekleri suçların konusunu ve mağdurunu önceden belirlemiş olmalarına gerek olmadığı halde, suç ortakları suç veya suçları işlemeden önce bu noktalar üzerine anlaşmaktadırlar. [1737] Suç örgütlerinin sahip olduğu hiyerarşik yapıya karşılık, suç ortakları arasında ancak işbölümü söz konusu olmaktadır.[1738] Belirtilmelidir ki, suç ortaklığının mı yoksa suç örgütünün mü söz konusu olduğuna dair son kararı, somut olay özelinde gerçekleştireceği inceleme sonucunda görevli mahkeme verecektir.[1739]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun gerek iştirak halinde gerek örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi son derece yaygın olduğundan ve yapılacak niteleme hükmedilecek cezayı çok ciddi biçimde etkilediğinden, ilgili ayrıma hassasiyet gösterilmesi önemlidir. [1740] Suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiğine kanaat getirilirse, bu durum TCK m. 282/3 uyarınca ağırlaştırıcı neden oluşturacak ve ayrıca örgüt yöneticileri de doğrudan suçun işlenmesine katılmış olmasalar dahi TCK m. 220/5'e göre suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan fail sıfatıyla cezalandırılacaktır.[1741]

Örgüte üye olmayan kişiler ise, örgüt adına suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu işlemeleri hâlinde ve anılan örgüt silahlı ise TCK m. 220/6 ve örgüt üyelerinin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu işlemelerine bilerek ve isteyerek yardım etmeleri hâlinde TCK m. 220/7 doğrultusunda hem suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu hem de örgüte üye olma suçu dolayısıyla cezalandırılacaklardır.[1742] Örneğin, örgüt üyelerinin

---

[1736] Dülger, **a.g.e.**, s.311
[1737] Özgenç, **a.g.m.** , s.52
[1738] Dülger, **a.g.e.**, s.312
[1739] Özgenç, **a.g.m.** , s.52
[1740] Dülger, **a.g.e.**, s.313
[1741] Çakır, **a.g.e.**, s.369; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1087; Yılmaz, **a.g.e.**, s.146; Meran, **a.g.e.**, s.415
[1742] Dülger, **a.g.e.**, s.313; Çakır, **a.g.e.**, s.369

suçtan kazandığı malvarlığı değerlerini finans kurumuna kabul eden kurum çalışanı veya izlerini örten avukat hakkında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna yardımın yanı sıra örgüte üye olma suçundan da hüküm kurulacaktır.[1743]

12. Etkin Pişmanlık

Tamamlanmış bir suçun failinin, bu suçtan vazgeçerek gönüllü olarak suçun neticesini telafi etmeye yönelik davranışlarda bulunmasına "etkin pişmanlık" adı verilmektedir.[1744] Gönüllü vazgeçmenin suçun tamamlanmasından sonra aldığı görünüm olarak nitelenebilecek etkin pişmanlık, kanunda genel olarak ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan bir hâl olarak öngörülmediğinden ancak bir suç tipi içerisinde ayrıca düzenlenmiş olduğunda sonuç doğuracaktır.[1745] Etkin pişmanlık, tamamlanmış suçu ve bu suçun oluşturduğu haksızlığı ortadan kaldırmamakta, ancak failin gerçekleştirdiği haksızlığın sonuçlarını mümkün olduğunca gidermesi daha az cezayı ya da ceza verilmemesini gerektirmektedir.[1746] Bu doğrultuda, etkin pişmanlık cezayı kaldıran (ya da cezada indirim gerektiren) şahsi bir sebep oluşturmaktadır.[1747] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından, "*bu suç nedeniyle kovuşturma başlamadan önce suç konusu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini sağlayan veya bulunduğu yeri yetkili makamlara haber vererek ele geçirilmesini kolaylaştıran kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle cezaya hükmolunmaz*" biçimindeki TCK m. 282/6 hükmü doğrultusunda etkin pişmanlık söz konusu olabilecektir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından etkin pişmanlıktan yararlanabilmek için iki farklı davranış seçimlik olarak öngörülmüş olup bunlardan yalnızca birinin yapılması yeterlidir.[1748] Failin en geç kovuşturma

---

[1743] Dülger, **a.g.e.**, s.313-314
[1744] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.420; İçel, **a.g.e.**, s.539
[1745] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.420
[1746] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.664-665
[1747] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.664-665, 667; Genç, **a.g.e.**, s.281; (Etkin pişmanlık, şahsi cezasızlık sebebi değildir; zira şahsi cezasızlık sebeplerinin suçun işlenmesi sırasında bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte, fiilin suç niteliğini ve yarattığı haksızlığı ortadan kaldırmaksızın ceza sorumluluğunu etkilediğinden ve varlığı diğer fail ve suç ortakları bakımından sonuç doğurmadığından, şahsi cezasızlık sebepleri ile benzerlik göstermektedir.; Aynı doğrultuda bkz. Çakır, a.g.e, s.357; Etkin pişmanlığı şahsî cezasızlık sebebi olarak niteleyen yazarlar için bkz. Ünver, **a.g.e.** s.468; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.100)
[1748] Ünver, **a.g.e.**, s.468; Dülger, **a.g.e.**, s.329

başlayana kadar malvarlığı değerlerinin yetkililerce ele geçirilmelerini herhangi bir şekilde sağlaması veya yerlerini yetkililere bildirerek ele geçirilmelerini bir ölçüde kolaylaştırması gerekmektedir.[1749] Failin bu malvarlığı değerlerini yetkililere kendisinin teslim etmesi aranmamaktadır.[1750] Kişinin seçimlik davranışları hangi duygu veya düşünce etkisinde gerçekleştirdiği sonucu etkilememekle beraber, mutlaka özgür iradesiyle hareket etmiş olması aranmaktadır.[1751] İddianamenin kabul edilmesiyle veya CMK m. 174'e [1752] göre kendildiğinden kabul edilmiş sayılmasıyla, etkin pişmanlık hükmünden yararlanmanın mümkün olduğu zaman aralığı sona erecektir.[1753] Bu kısıtlama öğretide eleştirilmiş ve etkin pişmanlık hükmünün kovuşturma devam ederken de uygulanabilmesi gerektiği ifade edilmiştir.[1754]

Her durumda suça konu malvarlığı değerlerinine yetkililerce el konulması, yani CMK m. 123/1 doğrultusunda muhafaza altına alma ya da elkoyma işleminin gerçekleştirilmesi veya bu malvarlığı değerlerinin TCK m. 54 ve 55'e göre müsaderesi aranmaktadır.[1755] Ele geçirme fiziksel olabileceği gibi, örneğin finans kurumundaki hesabın bloke edilmesi veya tapu kütüğüne şerh düşülmesi biçiminde kaydî olarak da gerçekleşebilir. Önemli olan, söz konusu değerler üzerindeki fiili hâkimiyetin suçlulardan çıkarak yetkili makamlara geçmesidir.[1756] Yetkili makamlardan, başta Cumhuriyet Başsavcılıkları ile kolluk görevlileri olmak üzere kanunun suç kaynaklı malvarlığı değerleri üzerinde hâkimiyet kurma yetkisiyle donattığı veya bu yetkiye sahip kişi ve kurumlara durumu iletebilecek olan kişiler ile CMK m. 158 uyarınca ihbar ve şikâyetlerin yapıldığı kişiler anlaşılmalıdır.[1757] İddianameyi kabul veya iade edecek mahkeme de yetkili makamlar arasındadır.[1758]

[1749] Ünver, **a.g.e.**, s.469; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.100; Özgenç, **a.g.e.**, s.180; Değirmenci, **a.g.e.**, s.478; Dülger, **a.g.e.**, s.330

[1750] Ünver, **a.g.e.**, s.469; Dülger, **a.g.e.**, s.330

[1751] Dülger, **a.g.e.**, s.330; Ünver, **a.g.e.**, s.468; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.132

[1752] Ünver, **a.g.e.**, s.468

[1753] Çakır, **a.g.e.**, s.358; Töngür, **a.g.m.** , s.59; Ünver, **a.g.e.**, s.469; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.100; Meran, **a.g.e.**, s.416; Akın, **a.g.e.**, s.432; Genç, **a.g.e.**, s.281

[1754] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.100; Donay, **a.g.e.**, s.404; Çakır, **a.g.e.**, s.361; Dülger, **a.g.e.**, s.333

[1755] Değirmenci, **a.g.e.**, s.478-497; Çakır, **a.g.e.**, s.359; Dülger, **a.g.e.**, s.330; CMK m. 123/1: "*İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri, muhafaza altına alınır*."

[1756] Çakır, **a.g.e.**, s.359; Dülger, **a.g.e.**, s.330; Aksi yönde bkz. Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.100 (Yazara göre, malvarlığı değerlerinin "ele geçirilmesinden" bunlara fiziken el konması anlaşılmalıdır.)

[1757] Çakır, **a.g.e.**, s.359; Değirmenci, **a.g.e.**, s.479; Dülger, **a.g.e.**, s.331

[1758] Dülger, **a.g.e.**, s.331; Ünver, **a.g.e.**, s.469

Yetkili makamlara haber vermenin ne şekilde gerçekleştirileceğine dair madde metninde herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. Hükmün uygulanabilmesi için önemli olan, haber vermenin malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesini kolaylaştırmasıdır.[1759] Bu makamların iletilen bilgilerden zaten haberdar olmaları durumunda, etkin pişmanlık için gerekli şartların oluşmayacağı belirtilmektedir.[1760] Bir yazar, kişinin etkin pişmanlıktan faydalanabilmesi için paylaştığı bilgilerin doğru, yaşamsal önemde ve başka biçimde elde edilmesi olanaksız olması gerektiğini ifade etmektedir.[1761] Bilgilerin doğruluğu malvarlığı değerlerinin ele geçirilmesinin kolaylaşması için mantıksal koşul ise de, diğer iki ölçütün aranması fail aleyhine genişletici yorum oluşturduğundan isabetli gözükmemektedir.

Failin etkin pişmanlık koşullarını karşılayabilmek için suça konu malvarlığı değerlerinin eksiksiz biçimde ele geçirilmesini sağlamak zorunda olup olmadığı sorusuna yanıt olarak farklı görüşler öne sürülmüştür. Bir görüşe göre, fail etkin pişmanlıktan ancak malvarlığı değerlerinin yetkililerce eksiksiz ele geçirilmesi hâlinde yararlanabilecektir.[1762] Karşıt görüş ise; böyle bir zorunluluğun bulunmadığı, önemli olanın failin sarf ettiği çaba ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun ispatını sağlayacak ölçüde malvarlığı değerine ulaşılması olduğu yönündedir.[1763] Hatta malvarlığı değerleri failin haber verdiği yerde bulunamasa bile, etkin pişmanlığın söz konusu olabileceği belirtilmiştir. [1764] Kanaatimce, çoğu durumda aklamaya konu malvarlığı değerlerinin miktarının kesin olarak belirlenmesinin imkânsız olması ve malvarlığı değerlerinin devamlı bir hareketlilik içerisinde bulunması karşısında bunların eksiksiz olarak ele geçirilmesi beklenmemelidir. Bununla birlikte, madde metni hiç değilse bir kısım malvarlığı üzerinde yetkililerce hâkimiyet kurulması gereğine işaret etmektedir.

TCK m. 282/6 düzenlemesinin maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını geri plana atarak malvarlığı değerlerine erişmeye öncelik tanıması öğretide eleştirilmiştir.[1765] Buna göre, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan hüküm kurulduktan sonra suça konu malvarlığı değerleri ele geçirilemese bile, TCK m. 55/2

[1759] Değirmenci, **a.g.e.**, s.479
[1760] Töngür, **a.g.m.** , s.59; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.132; Genç**, a.g.e.**, s.284
[1761] Dursun**, a.g.m.** , s.139
[1762] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.180; Genç**, a.g.e.**, s.284
[1763] Çakır, **a.g.e.**, s.359
[1764] Çakır, **a.g.e.**, s.360
[1765] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.101

uyarınca eşdeğer müsadereye gidilmesi mümkündür. Önemli olan suçun işlendiğinin saptanması olduğundan, bunu sağlayacak türden bilgilerin fail tarafından yetkililerle paylaşılmasına, malvarlığı değerlerinin ele geçirilemediği durumlarda dahi sonuç bağlanmalı ve bu doğrultuda, kademeli veya daha kapsayıcı bir etkin pişmanlık hükmü öngörülmelidir.[1766]

Etkin pişmanlığa ilişkin koşulların oluşmasıyla kişi hakkında ceza verilmesine yer olmadığına hükmedilecek olup mahkemenin bu noktada takdir yetkisi yoktur.[1767] Ancak konunun Cumhuriyet Savcısının önüne gelmesi halinde, Savcı CMK m. 171/1 uyarınca kovuşturmaya yer olmadığı kararı verip vermemekte takdir yetkisine sahiptir.[1768] Etkin pişmanlığın şahsî bir cezasızlık sebebi olarak düzenlenmesinin sonucu, yalnızca kovuşturma başlamadan maddede gösterilen seçimlik davranışlardan birini yerine getirmiş fail ve suç ortaklarına ceza verilmemesini sağlayacak olması ve tüm fail ve suç ortakları bakımından etki doğurmamasıdır. [1769]

13. Yaptırımlar

a. Hapis ve Adli Para Cezası

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun temel şekli için öngörülen yaptırım, "*üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası*"dır. 2009 senesinde yapılan değişiklik öncesi TCK m. 282/1'de yaptırım olarak "*iki yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adlî para cezası*" öngörülmüşken mevzuatımızın OECD üyesi diğer devletlerinkiyle uyumlu kılınması ve uluslararası kuruluşlar karşısında yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla hapis cezasında arttırıma gidilmiştir.[1770] Hapis cezasının alt sınırı böylece 2 yıldan 3

[1766] Kocasakal, ""Karapara Aklama ile Mücadele...", s.101; Dülger, **a.g.e.**, s.333 (Yazar, kademeli veya daha geniş bir etkin pişmanlık düzenlemesi getirilmesinin yerinde olacağını ifade etmekle beraber, mevcut düzenlemenin de faydalı olduğunu, suçun deliline ulaşmayı kolaylaştıracağını ve faillerin suç gelirlerinden yararlanmasının bir ölçüde önüne geçebileceğini vurgulamaktadır. Ayrıca, failin başka malvarlığının bulunmaması olasılığında eşdeğer müsadere bakımından fiili imkansızlık söz konusu olacağını hatırlatmaktadır.)

[1767] Çakır, **a.g.e.**, s.360; Töngür, **a.g.m.** , s.58-59

[1768] CMK m. 171/1: "*Cezayı kaldıran şahsî sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların ya da şahsî cezasızlık sebebinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısı kovuşturmaya yer olmadığı kararı verebilir.*"; Çakır, **a.g.e.**, s.361

[1769] Çakır, **a.g.e.**, s.357-358; Dülger, **a.g.e.**, s.331; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.132

[1770] Töngür, **a.g.m.** , s.68; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.176; Ünver, **a.g.e.**, s.448; Genç**, a.g.e.**, s.285

yıla çıkarıldığından, TCK m. 51'e göre erteleme[1771] ve CMK m. 231'e göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması[1772] olasılıkları kural olarak ortadan kalkmıştır. Bununla birlikte, somut olay özelinde ceza belirlenirken suçun teşebbüs aşamasında kalmış olması veya kusurluluğu kaldıran hâllerin veya takdiri indirim sebeplerinin[1773] varlığı durumunda ilgili hükümler uygulama alanı bulabilecektir.[1774]

Adlî para cezası için madde metninde bir alt sınır belirlenmemiş olup bu sınır genel hüküm olan TCK m. 52/1'e göre 5 gün kabul edilmektedir.[1775] Adli para cezasında 1 günün karşılığı en az 20 ve en fazla 100 Türk Lirası olduğundan[1776], suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama failine 100 TL'den 2 milyon TL'ye adlî para cezası verilmesi mümkündür. Adlî para cezasının alt ve üst sınırları arasında çok büyük bir fark bulunmasının nedeni, suçun konusunu düşük meblağlardan ölçüsüz servetlere kadar çok çeşitli miktarda malvarlığı değerlerinin oluşturabilmesidir.[1777] Aynı doğrultuda, failler de ödeme güçleri bakımından geniş bir yelpazeye yayılmakta, örneğin; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini yurtdışına çıkaran bir kurye ya da çok uluslu bir şirkette yönetici

---

[1771] "Hapis cezasının ertelenmesi" hükümlünün öngörülen denetim süresi içerisinde kendisinden beklenen şartlara uyması ve yeni suç işlememesi durumunda hapis cezasının infaz edilmemesi güvencesini veren bir kurumdur. (Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.429); TCK m. 51/1: " (1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin; a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması, b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması gerekir."

[1772] "Hükmün açıklanmasının geri bırakılması", kovuşturma sonucunda mahkûmiyet yönünde karar oluştuğu hâlde kanunda gösterilen koşulların bulunması durumunda bu kararın sanık aleyhine hukukî sonuç doğurmamasını ifade etmektedir. (Centel/Zafer, **a.g.e.**, s.761-762); CMK m. 231: *"(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder. (6) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için; a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması, b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması, c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi, gerekir. Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez*."

[1773] Failin özelliklerine ve suçun işleniş biçimine göre cezanın bireyselleştirilmesinde rol oynayan failin geçmişi, sosyal ilişkileri, suçtan sonraki ve yargılama sırasındaki davranışları, cezanin failin geleceği üzerimdeki olası etkisi gibi hâllere "takdirî indirim sebepleri" denmektedir. (Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.654)

[1774] Yılmaz, **a.g.e.**, s.137

[1775] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.98

[1776] TCK m. 52/2: "*En az yirmi ve en fazla yüz Türk Lirası olan bir gün karşılığı adlî para cezasının miktarı, kişinin ekonomik ve diğer şahsi halleri göz önünde bulundurularak takdir edilir*."

[1777] Dülger, **a.g.e.**, s.336

olabilmektedirler.[1778] Diğer yandan, bu kadar büyük bir farkın hukuk güvenliğini tehlikeye düşüreceği görüşü de ifade edilmiştir.[1779]

Hapis cezası ile adlî para cezası seçimlik olarak düzenlenmediğinden her ikisine birden hükmedilmesi gerekmekte olup mahkemenin bu noktada takdir yetkisi bulunmamaktadır.[1780] Adlî para cezasının hapis cezasıyla birlikte öngörülmesine genellikle ekonomik amaçla işlenen suçlarda rastlanmaktadır.[1781] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu da ekonomik amaç taşıyan, failleri tarafından zenginleşme aracı olarak görülen bir suç tipidir. Bu durumda kanun koyucu malvarlığına yönelik ek bir yaptırım uygulamakta ve böylece suçun getirdiği maddî faydayı hedef almaktadır.[1782] Ayrıca aklamaya konu malvarlığı değerlerinin gerçek miktarının saptanamaması ve bu sebeple tamamının müsadere edilememesi olasılığı karşısında, adlî para cezasıyla failin suç işleyerek elde ettiği kazançtan yararlanmasının bir ölçüde de olsa önüne geçilmekte ve adalet duygusuna hizmet edilmektedir.[1783]

Aklamaya konu malvarlığının bir katı kadar nispî para cezası öngören 4208 sayılı Kanun'un yaklaşımı 5237 sayılı TCK'da terk edilmiş ve yerini gün esasına dayanan para cezası sistemi almıştır. Her ne kadar eski sistem etkin bir para cezasına hükmedilmesini sağlamaktaydıysa da[1784], aklanan malvarlığı değerlerinin kesin miktarını belirlemede yaşanan zorluklar göz önüne alındığında bu değişikliğin isabetli olduğu söylenebilmektedir.[1785] Öte yandan, adlî para cezasının ve dolayısıyla karapara aklamanın maliyetinin düşük olmasının hükmün caydırıcılığını azalttığı ve bu sakıncanın önüne geçebilmek için yüksek miktarlı sabit bir cezanın öngörülmesi gerektiği de ileri sürülmüştür.[1786] Öğretide, adlî para cezası gün esasına göre belirlenirken de aklamaya konu edilmiş malvarlıklarının yaklaşık değerinin dikkate alınacağı ifade edilmiştir.[1787]

[1778] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.128
[1779] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.98
[1780] Ünver, **a.g.e.**, s.472
[1781] Yıldırım, **a.g.e.**, s.169
[1782] Çakır, **a.g.e.**, s.374
[1783] Dülger, **a.g.e.**, s.336; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.176; Yılmaz, **a.g.e.**, s.175
[1784] Kocasakal, **a.g.e.**, s.435; Değirmenci, **a.g.e.**, s.48
[1785] Değirmenci, **a.g.e.**, s.481; Dülger, **a.g.e.**, s.338; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.69
[1786] Dursun, **a.g.m.** , s.138
[1787] Özgenç, **a.g.e.**, s.176

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun kamu görevlisi veya meslek sahibi tarafından işlenmesi verilecek hapis cezasının yarı oranında, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi ise hem hapis hem de adlî para cezasının bir kat arttırılmasını sonuçlayacaktır. İki ağırlaştırıcı neden arasında bu şekilde bir farklılaşmaya gidilmesi, öğretide dayanaktan yoksun bulunarak eleştirilmiş ve kamu görevlileri ile meslek sahipleri bakımından da adlî para cezasının arttırılması gerektiği belirtilmiştir.[1788]

b. Güvenlik Tedbirleri

Tehlikeliliği dolayısıyla suç failine uygulanan, amacı hem faili hem de toplumu korumak olan, bu doğrultuda ceza hukukunun öç alma amacının bütünüyle dışında yer alan yaptırımlar "güvenlik tedbiri" olarak adlandırılmaktadır.[1789] Her ne kadar güvenlik tedbirlerinin hukukî niteliği cezalardan farklıysa da, tıpkı cezalar gibi zorla uygulanma özelliğine sahip olmaları sebebiyle bunlarda da kanunîlik ilkesine bağlı kalınması gerekmektedir.[1790] Ceza kanunumuzda öngörülmüş güvenlik tedbirleri belli hakları kullanmaktan yoksun bırakma, müsadere, çocuklara, akıl hastalarına ve bağımlılara özgü güvenlik tedbirleri, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirleri ve sınır dışı edilmedir.[1791]

TCK m. 282/1'de düzenlenen suçun failinin hapis cezasına mahkûmiyeti hâlinde TCK m. 53/1 uyarınca cezasının infazın tamamlanıncaya dek belirli hakları kullanmaktan yoksun bırakılması[1792], faili yabancı ülke vatandaşıysa cezasının infazının ardından TCK m. 59 uyarınca sınır dışı edilmesi[1793], suç kamu görevinin kötüye kullanılması yoluyla işlenmişse TCK m. 53/5 uyarınca failin bu görevin getirdiği hak ve yetkileri kullanmaktan yasaklanması[1794] söz konusu olacaktır. Anılan güvenlik tedbirleri hapis cezası gerektiren suçlarda kural olarak uygulandığından ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından herhangi bir

[1788] Dülger, **a.g.e.**, s.337
[1789] İçel, **a.g.e.**, s.731
[1790] İçel, **a.g.e.**, s.733; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.459
[1791] Güvenlik tedbirlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Emin Artuk, "Güvenlik Tedbirleri**", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, 2008, Sayı:1-2, s.461-492
[1792] Meran, **a.g.e.**, s.416; Yılmaz, **a.g.e.**, s.179
[1793] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.129
[1794] Meran, **a.g.e.**, s.416-417; Yılmaz, **a.g.e.**, s.179 (Aynı doğrultuda, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan hükümlü bulunanlar 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 8 uyarınca bankaların kurucu ortaklarından olamayacaklar ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 5 uyarınca avukatlık mesleğine kabul edilmeyeceklerdir.)

özellik göstermediğinden, bunların ayrıntılı olarak incelenmesi bu çalışmanın kapsamı dışındadır. Çalışmanın bu bölümünde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından özellik ve önem taşıyan müsadere ve tüzel kişiler hakkında güvenlik tebdirleri ele alınacaktır.

aa. Müsadere

Kanunlarda gösterilen durumlarda belirli malvarlığı değerlerinin mülkiyetinin ya da kazancının mahkeme kararıyla maliklerinden ya da zilyedlerinden alınarak kamu kurumlarına aktarılmasına "müsadere" ismi verilmektedir. [1795] Müsadere kurumuyla, "*suç işlenmesine özgülenmiş veya suçtan meydana gelmiş veya kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olmak koşuluyla suçta kullanılmak üzere hazırlanmış bir eşyanın veya suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddî menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların*"[1796] mülkiyeti devlete geçirilmektedir.

Failleri suç gelirlerinden yoksun bırakmanın kazanç elde etmek amacıyla işlenen suçlarla mücadelede etkili bir yöntem olduğu düşüncesi genel kabul görmekte ve bu kabul sonucunda, müsadereye ilişkin düzenlemeler Viyana ve Palermo Konvansiyonları ile Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'de de yer bulmaktadır.[1797] FATF de; 4 no.lu Tavsiyesinde üye devletlerinden iç hukuklarında anılan sözleşmelerdekilere benzer düzenlemeler yapmalarını ve yetkili makamlarının iyi niyetli üçüncü kişilerin haklarını ihlâl etmeksizin belirli malvarlığı değerlerini dondurmalarını ve müsadere etmelerini sağlamalarını istemektedir.[1798]

4 No.lu Tavsiyeye göre; aklanmış malvarlığı değerleri, karapara aklama veya öncül suçlarda kullanılmış veya kullanılmaya teşebbüs edilmiş veya bunlar sayesinde edinilmiş malvarlığı değerleri, terörizmin finansmanı, terör eylemleri ve terör örgütleri aracılığıyla elde edilmiş veya bunlar tarafından kullanılmış veya

[1795] Demirbaş, **a.g.e.**, s.587; Abdulkadir Certel, **Müsadere**, Ankara: Seçkin, 2008, s.17
[1796] Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.464
[1797] Çakır, **a.g.e.**, s.380
[1798] FATF, **International...**, s.11

kullanılmaya teşebbüs edilmiş malvarlığı değerleri ile tüm bunlara karşılık gelen malvarlığı değerleri müsadereye konu olabilmelidir. [1799] FATF ayrıca devletlerin suç gelirlerini veya araçlarını mahkûmiyet kararına gerek olmaksızın müsadereye olanak tanıyan veya müsadereye konu olması gerektiğinden şüphelenilen değerlerin kaynağının meşru olduğunu kanıtlama yükünü faile yükleyen mekanizmalar oluşturmalarını önermektedir.[1800] Elbette, bu gibi mekanizmaların iç hukukumuzla bağdaşmayacağı ortadadır. Bununla birlikte, ceza hukukumuz bakımından da bu suçun getirdiği kazancın ve konusunu oluşturan malvarlığı değerlerinin faillerden alınmasına önem verilmekte ve bu doğrultuda, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun cezalandırılması ve müsadere kurumu birbirlerini tamamlamaktadır.[1801]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuyla ilişkili gerçekleştirilecek müsadere bakımından ayrıksı bir düzenleme yapılmadığından bu suçla ilintili olarak "eşya müsaderesi" başlıklı TCK m. 54 ve "kazanç müsaderesi" başlıklı TCK m. 55 genel hükümleri uygulama alanı bulacaktır. [1802] Ceza

---

[1799] FATF, **International...**, s.11

[1800] FATF, **International...**, s.11

[1801] Yılmaz, **a.g.e.**, s.183; Kazanç müsaderesini düzenleyen TCK m. 55'in gerekçesinde yer alan: "*Maddede, suç işlemek yoluyla kazanç elde edilmesini engelleyecek etkin bir yaptırım olarak kazanç müsaderesine ilişkin düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme ile güdülen temel amaç, suç işlemek yoluyla kazanç elde edilmesinin önüne geçilmesidir. Bu nedenle yeni hükümde kazanç müsaderesi kapsamlı bir biçimde düzenlenmiş ve suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen ekonomik kazançların müsaderesi olanaklı hâle getirilmiştir. Böylece, kazanç müsaderesi,* ***"karapara aklama",*** *uyuşturucu veya uyarıcı madde ticareti, dolandırıcılık, kaçakçılık, ihaleye fesat karıştırma gibi ekonomik çıkar elde etme amacıyla işlenen suçlara karşı etkin biçimde caydırıcılık özelliği olan bir yaptırım niteliğine kavuşturulmuştur*," ifadeleri de bu düşünceyi destekler niteliktedir. (Özgenç, **Türk Ceza Kanunu...**, s.698)

[1802] Değirmenci, **a.g.e.**, s.492 ;Çakır, **a.g.e.**, s.379; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.98-99; Genç**, a.g.e.**, s.286; TCK m. 54*:"(1) İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsaderesine hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir. Eşyanın üzerinde iyiniyetli üçüncü kişiler lehine tesis edilmiş sınırlı ayni hakkın bulunması hâlinde müsadere kararı, bu hak saklı kalmak şartıyla verilir. (2) Birinci fıkra kapsamına giren eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsaderesinin başka bir surette imkansız kılınması halinde; bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsaderesine karar verilir. (3) Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsaderesine hükmedilmeyebilir. (4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir.*
(5) Bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsaderesi gerektiğinde, tümüne zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak olanaklı ise, sadece bu kısmın müsaderesine karar verilir. (6) Birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suça iştirak eden kişinin payının müsaderesine hükmolunur."; TCK m. 55: *"(1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsaderesine karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddi menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir. (2) Müsadere konusu eşya veya maddi menfaatlere elkonulamadığı veya bunların merciine teslim edilmediği*

kanunumuz müsadereyi ceza değil, güvenlik tedbiri olarak sınıflandırmaktadır.[1803] Bu güvenlik tedbiri bakımından, kişinin değil, malvarlığı değerlerinin tehlikeliliğinin temel alındığı belirtilmektedir. [1804] Müsaderenin bir güvenlik tedbiri olarak öngörülmesi dolayısıyla, uygulanması için mutlaka bir suçun işlenmesi gerekecek, ancak bir kişi veya kişiler hakkında cezaya hükmedilmiş olması aranamayacaktır.[1805] Başka bir deyişle, sanığın kusur yeteneğinin bulunmaması ya da kovuşturma devam ederken ölmesi gibi durumlar müsadereye engel olmamaktadır. [1806] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklamayla bağlantılı olarak, müsadere hükümleri hem öncül suçla ilişkili malvarlığı değerleri hem de üçüncü kişi failin başkasının suç gelirlerini aklaması durumunda, bu faaliyetinden sağladığı kazanç bakımından söz konusu olabilmektedir. İlk durumda öncül suçun tipine bağlı olarak TCK m. 54 veya m. 55'e, ikinci durumda ise TCK m. 55'e başvurulmaktadır.[1807]

Eşya müsaderesine konu olacak malvarlığı değerlerinin; suçun işlenmesinde kullanılmış, suçun işlenmesine özgülenmiş, suçtan kaynaklanan veya niteliği gereği suç oluşturan eşya olması, suçtan habersiz iyi niyetli üçüncü kişilere ait olmaması ve mutlaka fiziksel varlığa sahip olması gerekmektedir.[1808] Örneğin; TCK m. 282/1'deki suçu işlemede kullanılan bilgisayarlar ve taşıtlar ile suça konu edilmiş değerli taş ve madenler, ev, araba, sanat eseri gibi taşınır ya da taşınmaz eşyalar TCK m. 54 uyarınca müsadere edilebilecektir.[1809] Bu eşyanın müsaderesi herhangi bir biçimde olanaksız hâle gelirse, aynı değerdeki para tutarının müsaderesi de mümkümdür.[1810] Çoğu karapara aklama yönteminin öncül suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin biçimini değiştirmeye dayandığı hatırlanırsa, eşdeğer müsaderenin önemi açığa

---

hallerde,bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsaderesine hükmedilir. (3) Bu madde kapsamına giren eşyanın müsadere edilebilmesi için, eşyayı sonradan iktisap eden kişinin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun iyiniyetin korunmasına ilişkin hükümlerinden yararlanamıyor olması gerekir."

[1803] Demirbaş, **a.g.e.**, s.591

[1804] Yılmaz, **a.g.e.**, s.179

[1805] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.845; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.133

[1806] Dülger, **a.g.e.**, s.343

[1807] Değirmenci, **a.g.e.**, s.500

[1808] Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.643

[1809] Dülger, **a.g.e.**, s.341; Ünver, **a.g.e.**, s.472

[1810] İçel, **a.g.e.**, s.474; Meran, **a.g.e.**, s.417; Dülger, **a.g.e.**, s.342; Çakır, **a.g.e.**, s.384; Karşıt görüşte bkz. Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.69-70 (Yazar, TCK'da karapara aklama suçu bakımından eşdeğer müsadereyi mümkün kılan 4208 sayılı Kanun'dan farklı bir düzenlemeye gidildiğini, TCK m. 282 ile bağlantılı olarak uygulanabilecek müsaderenin TCK m. 55'te yer alan kazanç müsaderesi olduğunu, bununla birlikte bu maddenin uygulanmasının da 4208 sayılı Kanun'la aynı sonuçları doğuracağını ifade etmektedir.); Yılmaz, **a.g.e.**, s.182

çıkmaktadır.[1811] Fakat aklamaya konu edilmiş malvarlığı değerlerinin miktarının kesin olarak belirlenmesinde yaşanan güçlükler nedeniyle, suçla bağlantısız malvarlığı değerlerinin kişilerin mülkiyet hakkını ihlâl edecek şekilde müsadere edilebileceğine dair kaygılar da dile getirilmiştir.[1812]

Kazanç müsaderesi ise; suçun işlenmesiyle edinilen, suçun konusunu oluşturan, suçun işlenmesi karşılığında sunulan ve bunların değiştirilmesinin veya dönüştürülmesinin ürünü olan maddi çıkarlar üzerinden gerçekleştirilmektedir.[1813] Değişim veya dönüşümün yasal yollardan gerçekleşmiş olması, örneğin mevduat hesabına yatırılan paraya faiz işlemesi veya satın alınan taşınmazın piyasa koşullarının doğal hareketliliği sonucu değer kazanması müsadere uygulanmasına engel oluşturmayacaktır.[1814] Örneğin; üçüncü kişi karapara aklayıcının bir başkasının işlediği öncül suçun gerlirlerini maddî çıkar karşılığı aklaması durumunda bu maddî çıkarlara, öncül suç gelirleri ile borsada işlem yapılıp kazanç elde edilmesi hâlinde kazanca ve ortada elde edilen gelir yoksa bile "suçun konusunu oluşturan malvarlığı değeri" olarak karapara aklama faaliyetlerinin üzerinde gerçekleştirildiği öncül suç gelirlerine kazanç müsaderesi uygulanması mümkündür.[1815] Nitekim, suç tamamlanmasıyla yasallık görünümü kazanmış gelirler de "suçun işlenmesiyle edinilen" maddî çıkar olarak müsadere edilecektir.[1816] Bu son derece kapsamlı müsadere şekli, karapara aklamaya karşı yürütülen mücadelenin en etkili araçlarından birini oluşturmaktadır.[1817]

Belirtmek gerekir ki, TCK m. 55/1 uyarınca kazanç müsaderesi ancak müsadere edilecek malvarlığı değerlerinin suçun mağduruna veya mağdurun yasal mirasçılarına iade edilememesi durumunda mümkündür.[1818] Bununla birlikte, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun belirli bir mağduru

---

[1811] Çakır, **a.g.e.**, s.385; Değirmenci, **a.g.e.**, s.493; Dülger, **a.g.e.**, s.340, 342
[1812] Çakır, **a.g.e.**, s.385
[1813] Çakır, **a.g.e.**, s.386; Değirmenci, **a.g.e.**, s.497; Dülger, **a.g.e.**, s.344
[1814] Dülger, **a.g.e.**, s.344
[1815] Yılmaz, **a.g.e.**, s.183; Dülger, **a.g.e.**, s.345
[1816] Dülger, **a.g.e.**, s.345
[1817] Certel, **a.g.e.**, s.47
[1818] Certel, **a.g.e.**, s.51; "*Sanıklar ... ve ...'in suçtan elde ettikleri kabul edilen taşınmazların ve değerlerinin müsaderesine hükmedilmiş ise de; 5237 Sayılı TCK'nın 55. maddesi gereğince kazanç müsaderesinin ancak suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların suçun mağduruna iade edilememesi halinde mümkün olduğu gözetilmeyerek yazılı şekilde müsadere kararları verilmesi (...)*" (Yargıtay 5. Ceza Dairesi E. 2016/4577, K. 2016/9619, 12.12.2016)

bulunmadığından ve dolayısıyla suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin mağdura iadesi de söz konusu olamayacağından, anılan koşul bu suç bakımından aranmamaktadır.[1819]

TCK m. 55'te ayrıca kazanç müsaderesine tabi değerlere "*elkonulamadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hâllerde, bunların karşılığını oluşturan*" değerlerin müsadere edilmesi (kaim değer müsaderesi) hükme bağlanmıştır.[1820] Bu doğrultuda, suçlunun malvarlığına giren haksız kazanca elkonamamış veya ancak kısmen elkonmuşsa, bu durumun sanığın kastından veya taksirinden kaynaklanmış olmasına bakılmaksızın kaim değer müsaderesine gidilebilecektir.[1821] Kaim değer müsaderesi, müsadereye konu değerlere karşılık gelen maddî menfaatin ilgili malvarlığına eklenmiş olmasının aranması bakımından eşdeğer müsadereden ayrılmaktadır.[1822] Sık rastlanılan karapara aklama yöntemleri dikkate alınırsa, kaim değer müsaderesinin de suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından büyük önem taşıdığı açıktır. Bununla birlikte, kaim değer müsaderesinin bir güvenlik tedbiri olduğu ve adli para cezasına alternatif oluşturmadığının altı çizilmelidir. Suçtan elde edilen kazancın belirlenip bu belirlemenin ne şekilde yapıldığının da denetime olanak verecek şekilde açıklanamadığı hâllerde kaim değer müsaderesine gidilmemesi gerekmektedir.[1823]

Ceza kanunumuzun benimsediği genişletilmiş müsadere rejiminin bir faydası, öncül suçun ülkemizde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun ise yurt dışında işlenmesi olasılığında kendini göstermektedir.[1824] Böyle bir durumda failin Türkiye'de bulunan malvarlığı değerleri eşdeğer müsadereye ya da kaim değer müsaderesine konu edilebilecekir. Belirtmek gerekir ki, Viyana ve Palermo

---

[1819] Certel, **a.g.e.**, s.52
[1820] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.848
[1821] Certel, **a.g.e.**, s.53 (Bununla birlikte, kazanca el konmuş ve fakat elkoyma sırasında kazanç ekonomik değerini kısmen veya tamamen yitirmişse, örneğin uyuşturucu parası polis tarafından yırtık ve delik hâlde ele geçirilmişse artık kaim değer müsaderesi uygulanması mümkün değildir.)
[1822] Değirmenci, **a.g.e.**, s.498, 494; Çakır, **a.g.e.**, s.388
[1823] Yargıtay 9. Ceza Dairesi, E. 2014/4036, K. 2014/12444, 16.12.2014; "*Anılan madde ve fıkra uyarınca sanıkların adlarına kayıtlı taşınmazların suç tarihinden önce edinildikleri ve atılı suçtan kaynaklanan kazanç olduğunun ispat edilemediği nazara alınarak müsadere talebinin reddine karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi (...)*" (Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2015/2058 , K. 2016/204, 17.03.2016)
[1824] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.134

Konvansiyonları da imzacı devletler arasında müsadereye dair işbirliği yapılmasını hüküm altına almıştır.[1825]

Ortada müsadereye konu olması gereken malvarlığı değerlerinin bulunduğunu ispatlayacak olan, adli makamlardır.[1826] Bununla birlikte, karşılaştırmalı hukukta FATF tavsiyeleri doğrultusunda ispat yükünü tersine çeviren devletlerin bulunduğu gözlemlenmektedir. Bu gibi düzenlemeler karapara aklamanın kanıtlanmasının zorluğu üzerinden gerekçelendirilmekte, hatta iç hukukumuzda da suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından müsaderede ispat yükünün yerinin değiştirilmesi veya medeni hukuka özgü ispat kurallarının benimsenmesi teklif edilmektedir.[1827] Kanaatimce, karapara aklamayla mücadele uygulamadaki biçimiyle bile temel hak ve özgürlükler, özellikle kişisel verilerin gizliliği ile özel hayatın gizliliği bakımından bireylere oldukça ağır bedeller ödetmeyken menfaatler dengesini bireyler aleyhine daha da fazla bozmayı meşrulaştırmak mümkün değildir. Ek olarak, böyle bir düzenleme masumiyet karinesinden vazgeçmek anlamı taşımaktadır ki bunun olası sonuçları, karapara aklama suçunun yarattığı tehditten daha ağır olacaktır. Son olarak, olumsuz bir önermeyi ispat etmenin olumlu bir önermeyi ispat etmeye göre ne kadar güç olduğu da göz önüne alınmalıdır. Belirtilen nedenlerle, ispat açısından ayrıksı düzenlemeler yapılması gerektiği görüşüne katılmak mümkün gözükmemektedir.

bb. Tüzel Kişiler Hakkında Uygulanacak Güvenlik Tedbirleri

"Ceza sorumluluğunun şahsiliği"[1828] ilkesinin bir sonucu olarak tüzel kişiler hakkında cezaya hükmedilmemekte, fakat güvenlik tedbiri uygulanabilmektedir.[1829] Tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması, her suçla ilintili olarak değil, yalnızca kanunun açıkça düzenlediği hâllerde mümkündür.[1830] TCK m. 282/5 ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından kanunda gösterilme koşulu gerçekleştirilmiş olup bu suç dolayısıyla tüzel kişilere TCK m. 60

[1825] Çakır, **a.g.e.**, s.388; Değirmenci, **a.g.e.**, s.502
[1826] Çakır, **a.g.e.**, s.385; Değirmenci, **a.g.e.**, s.495
[1827] Değirmenci, **a.g.e.**, s.496, 500
[1828] TCK m. 20/1 uyarınca, "*Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz*." Oysa tüzel kişinin cezalandırılması durumunda, suçla ilgisi olsun olmasın bütün üye ve ortaklar cezalandırılmış olacaktır. (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.879)
[1829] Özgenç, **Türk Ceza Hukuku...**, s.879
[1830] Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.665

uyarınca güvenlik tedbiri uygulanabilecektir.[1831] Bu güvenlik tedbirleri, özel hukuk tüzel kişileri bakımından faaliyet izninin iptali ve müsadere olarak belirlenmiştir.[1832] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun yoğunlukla finans ve bankacılık sektörlerini ilgilendirmesi ve bu sektörlerde faaliyet gösteren kurumların BDDK'nın iznine tabi olması anılan güvenlik tedbirlerinin caydırıcılığını arttırmaktadır. Özellikle faaliyet izninin iptalinden çekinen finans kurumları, karapara aklamayla mücadelede sert bir tutum takınmak zorunda hissetmektedir.[1833]

TCK m. 282/5 tüzel kişilere güvenlik tedbiri uygulanmasının yolunu açmaktaysa da, bunlardan birinin veya her ikisinin de uygulanıp uygulanmayacağına TCK m. 60'a göre karar verilmektedir.[1834] Mahkeme somut olayda takdir yetkisini kullanarak bu tedbirlerden birine ya da her ikisine hükmedebileceği gibi, tedbirin "*işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği*", örneğin fazla sayıda çalışanın istihdam dışına itileceği veya ekonominin kötü etkileneceği kanaatine varırsa TCK m. 60'ı uygulamaktan bütünüyle kaçınabilecektir. Mahkemenin takdir yetkisini orantılılık ilkesi ışığında kullanması gerekmektedir.[1835]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan dolayı tüzel kişinin faaliyet izninin iptal edilebilmesi için, suçun tüzel kişi yararına, organ veya temsilcilerin katılımıyla ve kamu kurumunca tüzel kişiye verilen yetkilerin kötüye kullanılması yoluyla işlenmesi, başka bir deyişle faaliyet izniyle suç arasında nedensellik bağının bulunması ve bu suçtan mahkûmiyete hükmedilmesi gerekecektir.[1836] Örneğin; uyuşturucu ticaretinden kaynaklanan kazanca yasallık görünümü vermek amacıyla kullanılan döviz bürosunun faaliyet izni iptal edilecektir.[1837] Organ ve temsilcilerin katılımı; teknik anlamda "iştirak"ı değil,

---

[1831] Meran, **a.g.e.**, s.417; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.177

[1832] TCK m. 60: "*(1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir. (2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır. (3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir. (4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır*."

[1833] Çakır, **a.g.e.**, s.391; Dülger, **a.g.e.**, s.344; Değirmenci, **a.g.e.**, s.482

[1834] Ünver, **a.g.e.**, s.472

[1835] Çakır, **a.g.e.**, s.390; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.131; Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.667

[1836] İçel, **a.g.e.**, s.755; Değirmenci, **a.g.e.**, s.481-482; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.488; Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.630

[1837] Özgenç, **Türk Ceza Kanunu...**, s.717 (TCK m. 60 madde gerekçesi); Yılmaz, **a.g.e.**, s.184-185

hareketin doğrudan bu konumlarda bulunan kişiler eliyle veya bu kişilerin emriyle çalışanlar tarafından gerçekleştirilmesini ifade etmektedir.[1838] Tüzel kişinin organ veya temsilcilerinin haberi olmaksızın çalışanlar tarafından gerçekleştirilen karapara aklama faaliyetleri tüzel kişiye yarar sağlasa bile tüzel kişi bakımından güvenlik tedbirine hükmedilmesine neden olmayacaktır.[1839]

Tüzel kişinin çok sayıda faaliyetinin bulunması durumunda, faaliyet izninin iptalinin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun işlenmesiyle herhangi bir bağlantısı bulunmayan faaliyetlere de etki edecek biçimde uygulanmaması gerektiği ifade edilmektedir.[1840] Aynı doğrultuda, suçun işlenmesiyle ilişkilenmemiş ve verdikleri yetkiler kötüye kullanılmamış başkaca faaliyet izinleri bulunmaktaysa bunların da iptal edilmemesi ve orantılılık ilkesi ile iptalden etkilenecek üçüncü kişilerin çıkarlarının da dikkate alınması gerekmektedir.[1841]

Diğer güvenlik tedbiri olan müsadere ise, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu işlenerek tüzel kişi lehine fayda sağlanmışsa söz konusu olmakta ve TCK m. 53 ve m. 54 hükümleri doğrultusunda, bu hükümlerde gösterilen şartlar dikkate alınarak uygulanmaktadır.[1842] Müsadere kurumuna ilişkin açıklamalar bu çalışmanın ilgili kısmında yapılmış olup bu konu üzerinde tekrar durulmayacaktır.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu failinin tüzel kişinin organ veya temsilcisi veya tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi olması durumunda; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından görevli mahkeme, ayrıca tüzel kişi aleyhine 10 bin ilâ 2 milyon Türk lirası idarî para cezasına hükmedecektir.[1843] Böylelikle karşılaştırmalı hukukta kimi

---

[1838] Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.665; Dülger, **a.g.e.**, s.347
[1839] Dülger, **a.g.e.**, s.347
[1840] Dülger, **a.g.e.**, s.348
[1841] Dülger, **a.g.e.**, s.349
[1842] İçel, **a.g.e.**, s.754-755; Öztürk/Erdem, **a.g.e.**, s.488; Demirbaş, **a.g.e.**, s.607; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.131; Karşıt görüşte bkz. Dülger, **a.g.e.**, s.349; Çakır, **a.g.e.**, s.391 (Yazarlar, müsadereye hükmedilebilmesi için suçun tüzel kişinin organı veya temsilcisi konumundaki gerçek kişiler tarafından işlenmiş olması ve anılan gerçek kişiler hakkında bu suçtan mahkûmiyet kurulmuş bulunması şartlarının da aranacağını belirtmektedirler.); Özbek ve diğerleri, **...Genel Hükümler**, s.667 (Yazarlar, tüzel kişi bakımından müsadere uygulanabilmesi için suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri suçundan mahkûmiyet kurulmuş olması gerektiğini ifade etmektedirler.)
[1843] Özgenç, **a.g.e.**, s.177; 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m. 43/A*:"(1) Daha ağır idarî para cezasını gerektiren bir kabahat oluşturmadığı hallerde, bir özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından;* a*) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun; (...) 5) 282 nci maddesinde tanımlanan suçtan*

devletlerin benimsediği sistemin aksine iç hukukumuzda tüzel kişilerin adlî para cezasına mahkûm edilememelerinden kaynaklanan sakıncaların giderilmesi ve tüzel kişilerin hukuk normları ile dikkat ve özen yükümlülüklerine uymada gerekli ciddiyeti göstermesinin sağlanması amaçlanmaktadır. İdarî para cezasının alt ve üst sınırı geniş bir yelpazede belirlenmiştir; zira cezanın belirlenmesinde dikkate alınacak kabahatin haksızlık içeriği, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu faili organ veya temsilcinin kusuru, tüzel kişinin malî durumu ve işlenen suçun ekonomik boyutu somut olay özelinde ciddi farklılıklar gösterebilmektedir. [1844] Herhangi bir nedenle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna ilişkin kovuşturma yapılamaması veya kovuşturmanın mahkûmiyetle sonuçlanmaması halinde de idarî para cezasına karar verilebilecektir.[1845]

14. Soruşturma, Kovuşturma ve İnfaz

a. Soruşturma ve Koruma Tedbirleri

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, ister temel biçimiyle ister ağırlaştırıcı nedenler uygulama alanı bulacak şekilde işlenmiş olsun; re'sen soruşturulacak suçlardandır.[1846] Bu suçun belirli bir mağduru bulunmadığından ve suç tipiyle tüm toplumu ve adliyeyi ilgilendiren hukukî değerlerin korunması hedeflendiğinden, suçun takibi şikâyete bağlı değildir.[1847] Bununla birlikte, MASAK suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya terörizmin finansmanı suçlarının işlendiğine dair ciddi şüphelerin varlığı halinde durumu Cumhuriyet Savcılığına iletmekle yükümlü kılınmıştır. Cumhuriyet Savcılığı bu ihbara dayanarak kovuşturma başlatmak zorunda değildir.[1848] Ancak 5549 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu dolayısıyla yürütülen soruşturma sonucunda verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın

---

kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun, (...) tüzel kişinin yararına olarak işlenmesi halinde, ayrıca bu tüzel kişiye onbin Türk Lirasından ikimilyon Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. (2) Bu madde hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye, birinci fıkrada sayılan suçlardan dolayı yargılama yapmakla görevli mahkeme yetkilidir."

[1844] TBMM Komisyon Raporu, Esas:1/670, Karar:22, 16.04.2009 (Aktaran: Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.177-178)

[1845] TBMM Komisyon Raporu, Esas:1/670, Karar:22, 16.04.2009 (Aktaran: Özgenç, **Suç Örgütleri)**, s.179)

[1846] Genç**, a.g.e.**, s.285

[1847] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1087-1088; Değirmenci, **a.g.e.**, s.485; Çakır, **a.g.e.**, s.393; Meran, **a.g.e.**, s.417

[1848] Yılmaz, **a.g.m.** , s.93

veya düzenlenen iddianamenin ve elkoyma koruma tedbirine başvurulmuşsa buna ilişkin kararın bir örneği, takip eden ayın sonuna kadar Cumhuiryet savcılığı tarafından MASAK Başkanlığına gönderilecektir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından uygulama alanı bulabilecek koruma tedbirleri; elkoyma (CMK m. 128), şirket yönetimi için kayyım tayini (CMK m. 133), iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması (TCK m. 135) ve teknik araçlarla izlemedir (CMK m. 140).[1849] Bu koruma tedbirlerinin tek tek incelenmesi bu çalışmanın kapsamı dışında olup yalnızca konumuz olan suç bakımından özellik ve önem taşıyan "elkoyma" ile karapara aklama ve terörizmin finansmanı bakımından ulusal ve uluslararası düzeyde benimsenen bir idarî tedbir olan ve elkoymayla benzerliklere sahip [1850] "malvarlıklarının dondurulması " üzerinde durulacaktır.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun soruşturulması sırasında en çok gereksinim duyulacak koruma tedbiri CMK m. 128'de düzenlenmiş "elkoyma"dır. Madde metninde elkoyma tedbirinin hakkında uygulanabileceği suçlar listelenirken suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna yer verilmemiş olması bu suç bakımından elkoymanın söz konusu olup olamayacağına ilişkin tartışmalara neden olmuşsa da, 5549 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesiyle tartışmalar da sonlanmıştır.[1851] 5549 sayılı Kanun'un 17. maddesi[1852], "*aklama (...) suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan hallerde*" CMK m. 128'de gösterildiği üzere malvarlığı değerlerine elkonabileceğini hükme bağlamaktadır. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun sınıraşan niteliği, suçun takibinde hızlı hareket etmenin hayatî öneme sahip olması ve ispata dair sıklıkla deneyimlenen güçlükler soruşturma sırasında suçla ilişkisi saptanan malvarlığı değerleri için bu koruma tedbirine başvurulmasını gerektirdiğinden, konunun açıklığa kavuşturulmuş olması son derece faydalıdır.[1853] Bununla birlikte, özel bir

[1849] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.135-147; Ünver, **a.g.e.**, s.473; Çakır, **a.g.e.**, s.398-393
[1850] Yıdırım, **a.g.e.**, s.123
[1851] Akın, **a.g.e.**, s.435-436
[1852] 5549 sayılı Kanun m. 17: *"(1) Aklama ve terörün finansmanı suçunun işlendiğine dair kuvvetli şüphe bulunan hallerde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesindeki usûle göre malvarlığı değerlerine elkonulabilir. (2) Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı da el koyma kararı verebilir. Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim en geç yirmidört saat içinde onaylanıp onaylanmamasına karar verir. Onaylanmama halinde Cumhuriyet savcılığının kararı hükümsüz kalır*."
[1853] Çakır, **a.g.e.**, s.395-396; Genç, **a.g.e.**, s.285

kanunda düzenleme yapmak yerine CMK'nın elkoymaya ilişkin maddesindeki katalog suçlar arasında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun da gösterilmesinin kanun yapma tekniği açısından daha uygun olacağı belirtilmelidir.[1854]

5549 sayılı Kanun'un 17. maddesinin atıf yaptığı CMK m. 128'de 2016 yılında yapılan değişiklik sonrası[1855], elkoymaya ancak hâkim karar verebilmektedir. Oysa 5549 sayılı Kanun m. 17/2, gecikmesinde sakınca olan hâllerde ve yirmi dört saat içerisinde hâkim onayına sunulmak kaydıyla Cumhuriyet savcısının elkoyma kararı verebileceğini öngörmektedir. 5549 sayılı Kanun ile CMK arasında özel kanun - genel kanun ilişkisi bulunduğundan, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından savcılık kararıyla elkoyma tedbirinin uygulanmasının önü açılmış olmaktadır. Bu durum, Anayasal güvence altındaki temel hak ve özgürlükler arasında bulunan mülkiyet hakkına tehdit teşkil ettiği düşüncesiyle öğretide eleştirilmektedir.[1856]

Anılan çekinceleri bir ölçüde giderebilmek ve karapara aklamayla etkin mücadele ile kişilerin mülkiyet hakkı arasında denge kurabilmek için, 2014 senesinde [1857] CMK m. 128/1'e ekleme yapılmak yoluyla suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından elkoyma kararı öncesinde MASAK raporu alınması zorunlu hale getirilmiştir.[1858] Böylece hangi malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığının uzmanlaşmış bir kuruluşça tespitinin sağlanması ve uygulamada fazlasıyla karşılaşılan araştırma yapılmaksızın şüpheli veya sanığa ait tüm malvarlığı değerlerine birden tedbir konulması eğiliminin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. [1859] Ancak bu düzenleme de konuya ilişkin kaygıları bütünüyle gidermemiş, daha Meclis görüşmeleri sırasında raporun yürütme organına bağlı bir

[1854] Çetin, **a.g.e.**, s.74
[1855] 24.11.2016 tarih ve 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 25 (RG Sayı: 29906, Tarih: 01.12.2016)
[1856] Çakır, **a.g.e.**, s.97
[1857] 21.02.2014 ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 10 (RG Sayı: 28933 (Mükerrer), Tarih: 06.03.2014)
[1858] CMK m. 128/1: "(...) Bu madde kapsamında elkoyma kararı alınabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınır. Bu rapor en geç üç ay içinde hazırlanır. Özel sebepler zorunlu kıldığında bu süre talep üzerine iki ay daha uzatılabilir."
[1859] Çakır, **a.g.e.**, s.399

birimden alınmasının kuvvetler ayrılığı ilkesine ters düştüğü ve üretilecek raporların güvenilirliğine gölge düşürdüğü ifade edilmiştir.[1860]

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleriyle ilişkili üzerinde durulması gereken bir başka tedbir, malvarlıklarının dondurulmasıdır. "*Varlıklar üzerinde herhangi bir transfere, yer değişikliğine, harekete veya miktarında, sahipliğinde, özelliklerinde, yerinde değişmelere neden olacak kullanıma engel olmak*"[1861] olarak tanımlanabilecek malvarlıklarının dondurulması, elkoyma tedbirinden farklı olarak adlî değil, idarî bir tedbirdir. Malvarlıklarının dondurulmasına yönelik idarî karar verilirken, suç şüphesi ya da kuvvetli şüphe aranmadan istihbarî bilgiler doğrultusunda hareket edilebilmektedir. Kararın soruşturma aşamasından önce de verilmesi mümkündür.[1862]

Malvarlıklarının dondurulması tedbiri uluslararası belgelere ilk defa Palermo Konvansiyonu ile girmiş ve daha sonra Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme'de de yer bulmuştur.[1863] Her iki sözleşme de; malvarlıklarını dondurma tedbirinin belli bir suça dair yürütülen soruşturma veya kovuşturma kapsamında, mahkeme veya başka bir adlî ya da idarî otoritenin kararıyla, geçici olarak ve yalnızca suçla bağlantısı kurulmuş malvarlığı üzerinde uygulanmasını öngörmektedir. Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme ayrıca dondurulan malvarlığı değerlerinin kovuşturma sonunda ya müsaderesi ya da geri verilmesi gerektiğini hüküm altına almaktadır.[1864]

Öte yandan, 1999 senesinde BM Güvenlik Konseyi bünyesinde Yaptırımlar Komitesi'nin oluşturulmasıyla başlayıp 2001'de ABD'de gerçekleştirilen 11 Eylül terör saldırılarının ardından hız kazanmış ve anılan Sözleşmelerin hükümleri ile bağdaşmayan bir diğer malvarlıklarının dondurulması rejimi bulunmaktadır.[1865] Buna

---

[1860] Çakır, **a.g.e.**, s.400
[1861] Yıldırım, **a.g.e.**, s.122
[1862] Yıldırım, **a.g.e.**, s.123; Gödekli, **a.g.e.**, s.392
[1863] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.238
[1864] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.246; Koh, **a.g.e.**, s.88
[1865] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.241, 242, 246; Koh, **a.g.e.**, s.97; Gasem M. S Al-Own/Maysa Bydoon, "Evolution of Asset-Freezing through the UN Security Council", **Journal of Arts & Humanities**, Cilt:6, 2017, Sayı:4, s.55-56 (Yazarlar, BM Güvenlik Konseyi'nin 90lar ortasında bütün bir devleti (somut olay özelinde İran ve Libya'yı) hedef alan ekonomik yaptırımlardan vazgeçip devlet dışı hedeflere, örneğin Afganistan'da hükümet benzeri yetkiler kullanan Taliban güçlerine yönelmesinin olumlu bir gelişme olduğunu belirtmektedir. Devletlere yaptırımlar uygulanması, altyapıyı çökerttiği ve devletin tüm vatandaşlarının yaşam standartlarının düşmesine neden olduğundan insan haklarına

göre, terörizmi finanse ettikleri şüphesiyle Yaptırımlar Komitesi listelerinde adı geçen gerçek ve tüzel kişilere ait tüm malvarlıkları, kaynağının yasal veya yasa dışı olmasına bakılmaksızın süresiz olarak dondurulmaktadır. Listeye alınacak isimler Komite üyesi devlet temsilcilerinin yaptığı görüşmeler sonucunda belirlenmekte, Yaptırımlar Komitesi'nde oybirliği sağlanamadığında sorun son kararı alması için yine aynı devletlerin temsilcilerinin bulunduğu Güvenlik Konseyi'ne gönderilmektedir. [1866] Listeye eklenen kişiler hakkında herhangi bir ülkede soruşturma veya kovuşturma yürütülüyor olması aranmamaktadır.[1867] Ayrıca, ispat yükü tersine çevrilmiş ve listede adı geçen kişilerin terörizmle bağlantıları bulunmadığını kanıtlaması gerektiği kabul edilmiştir.[1868]

Adli takip söz konusu olmadığından, malvarlığı değerleri hakkında kesin bir karara da varılmamakta ve bu da, ölçüsüz ve insan onuruyla bağdaşmayan uygulamaların önünü açmaktadır. Nitekim, Alman Anayasa Mahkemesi Başkanı bir röportaj sırasında "*adınızın bu listelerde yer alması halinde, hiçbir şey yapamazsınız,*" yorumunda bulunmuştur.[1869] Gerçekten de, listeden çıkarma talepleri ancak devletler tarafından yapılabilmekte ve kişilere herhangi bir mahkemeye veya yetkili makama başvuruda bulunma ve kendilerini savunma olanağı tanınmamaktadır. Bu durumun adil yargılanma hakkıyla bağdaşmadığı açıktır.[1870] BM Güvenlik Konseyi kararlarında listelere isim eklenmesi ve çıkarılmasına dair birtakım usuller belirlenmeye çalışıldıysa da olası ihlâllere karşı kişi haklarını güvenceye alacak tatmin edici mekanizmalar hayata geçirilemediği gibi listeden çıkarma sürecinde temel alınacak somut ölçütler de belirlenememiştir.[1871]

---

uygun gözükmemektedir. Bununla birlikte, malvarlıklarının dondurulması rejiminin özel kişilere yönelmiş olmasının adalet duygusuyla ve insan haklarıylabağdaşıp bağdaşmadığı tartışmalıdır. BM Güvenlik Konseyi, özel kişilerle değil, devletlerle muhatap olmak üzere şekillendirilmiş olup malvarlıklarını dondurma rejiminin hedef aldığı kişilerin kendilerini temsiline uygun değildir. Ayrıca aldığı kararlar hukukî değil, politiktir. Oysa malvarlığı dondurulan kişiler politik baskı uygulayacak ve dolayısıyla sürece dahil olabilecek konumda değildir. Bu kişilerin, malvarlıklarının dondurulmasına BM organları karşısında itiraz etme hakkı bulunmamaktadır.)

[1866] Yıldırım, **a.g.e.**, s.132; Al-Own/Bydoon, **a.g.e.**, s.57

[1867] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.245; Al-Own/Bydoon, **a.g.e.**, s.57

[1868] Yıldırım, **a.g.e.**, s.135

[1869] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.246-247

[1870] Yıldırım, **a.g.e.**, s.132, 135; AİHM de Al-Dulimi ve Montana Mangement/İsviçre kararında, malvarlıkları dondurulan kişilerin ilgili listelere alınmasının keyfi olmadığına dair yeterli delil bulunmadığını ve bu kişilere kendilerine uygulanan tedbirin keyfi olduğuna ilişkin mahkemeye delil sunma olanağını tanınmadığını vurgulayarak adil yargılanma hakkını güvenceye alan AİHS m. 6/1'in ihlâl edildiğine karar vermiştir. (AİHM Al-Dulimi ve Montana Management/İsviçre, Başvuru No. 5809/08, 21.06.2016)

[1871] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.246-247; Yıldırım, **a.g.e.**, s.135, 137

Bütün sakıncalarına rağmen, Yaptırımlar Komitesi'nin kendisine BM Şartı 7. Kısım altında verilen yetkiye dayanarak oluşturduğu listeler ülkemiz açısından bağlayıcıdır.[1872] Nitekim, FATF de karapara aklama ve terörizmin finansmanına karşı yürütülen ortak mücadele kapsamında üye devletlerden Yaptırımlar Komitesi'nce belirlenen kişilerin malvarlıklarını gecikmeksizin dondurmalarını istemektedir.[1873] Bu doğrultuda, malvarlıklarının dondurulması tedbiri 2011 senesinden itibaren ülkemizde de uygulanmış ve 2013'te Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun ile iç hukukumuza da girmişir.[1874] Bu Kanun, malvarlıklarının dondurulmasına ilişkin ikili bir sistem öngörmektedir. BM Güvenlik Konseyi Yaptırımlar Komitesi listelerindeki kişilerin malvarlıklarının dondurulması[1875] ile yabancı devletlerin talepleri[1876] Cumhurbaşkanı[1877] tarafından karara bağlanmakteyken, terörizmin finansmanı suçunun işlendiğine dair "*makul sebeplerin*" varlığı hâlinde Cumhuriyet başsavcılığına ihbarda bulunulmakta ve Türkiye'de bulunan malvarlığına CMK'daki usule göre elkonması sağlanmaktadır.[1878] Malvarlığının donudurulması kararları, ülkemizde MASAK tarafından uygulamaya konmaktadır.[1879]

Hâkim güvencesi olmaksızın ve suçla ilgisi olup olmadığına bakılmaksızın tüm malvarlıklarının dondurulmasının, Anayasa'nın yasakladığı genel müsadere cezası[1880] hükmünde olduğu ifade edilmiştir.[1881] Oysa ceza yargılaması sistemimize

---

[1872] Yıldırım, **a.g.e.**, s.158
[1873] FATF, **Recommendations...,** s.37
[1874] Yıldırım, **a.g.e.**, s.127; Gödekli, **a.g.e.**, s.393
[1875] 6415 sayılı Kanun m. 5/1: " *Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1267 (1999), 1988 (2011) ve 1989 (2011) sayılı kararlarıyla listelenen kişi, kuruluş veya organizasyonların tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulması kararları, Cumhurbaşkanının Resmî Gazete'de yayımlanan kararıyla gecikmeksizin uygulanır.*"
[1876] 6415 sayılı Kanun m. 6/1: "*Bir yabancı devlet hükûmeti tarafından bir kişi, kuruluş veya organizasyonun tasarrufunda bulunan malvarlığının dondurulmasına ilişkin olarak Türkiye'den talepte bulunulması hâlinde, Değerlendirme Komisyonunca değerlendirilen talep Cumhurbaşkanı tarafından karara bağlanır. Bu değerlendirmede karşılıklılık ilkesi gözetilir. Karar verilebilmesi için, yabancı devlet tarafından taleple birlikte gerekçelerinin de gönderilmesi gerekir.*"
[1877] 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 200 üncü maddesiyle 6415 sayılı Kanun'un malvarlığının dondurulması kararıyla ilgili maddelerindeki "Bakanlar Kurulu" ifadesi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.
[1878] Yıldırım, **a.g.e.**, s.128-129
[1879] Gödekli, **a.g.e.**, s.404
[1880] Suçlunun taşınır ve taşınmaz bütün malvarlığı değerleri üzerindeki mülkiyet hakkını sonlandırarak bu malvarlığı değerlerini Devlete aktaran cezaya "genel müsadere" denmektedir. (Certel, **a.g.e.**, s.23) Anayasa m. 38 uyarınca; "*Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez*."
[1881] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.254; Çakır, **a.g.e.**, s.401; Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun, FATF üzerinden yapılan ve ABD'nin itici gücünü sağladığı dış baskının ürünüdür. Türkiye'nin deneyimlediği terör tehlikesine karşı etkili araçlar sunmak yerine, yabancı devletlerin bu meseleye ilişkin taleplerinin ülkemizdeki hukuki geçerliliğini sağlamaya yönelik hükümler içeren bu

göre, elkoyma yalnızca suçla bağlantılı malvarlığı değerleri üzerinde ve bunlarla sınırlı olarak gerçekleştirilebilmekte, kararı yalnızca hâkim verebilmekte ve elkoyma kararının Cumhuriyet Savcısı tarafından alındığı ayrıksı durumlarda bile karar kendiliğinden hâkim onayına sunulmaktadır.[1882]

Malvarlıklarının dondurulması tedbirinin hâkim kararı olmaksızın İdare tarafından uygulanması konusu, Danıştay değerlendirmesine de sunulmuştur. Yaptırımlar Komitesi listesinde yer alan ve karapara aklama faaliyetlerinde bulunduğu düşünülen Yasin El Kadı isimli kişinin Türkiye'de bulunan tüm malvarlıkları, Bakanlar Kurulu kararıyla dondurulmuş, bu kişi daha sonra malvarlıklarının dondurulması kararının kendisine ilişkin kısmının iptali istemiyle idarî dava açmış ve bu dava, Güvenlik Konseyi kararlarının ancak iç hukukumuz çerçevesinde uygulanabileceği ve davacıya ilişkin tüm bilgi ve belgeler adlî mercilere iletilip konu hâkim tarafından karara bağlanmamışken malvarlıklarını dondurmanın hukuka uygun olmadığı gerekçesiyle Danıştay 10. Dairesi tarafından kabul edilmiştir.[1883]

Kararın ilgili İdarelerce temyizi üzerine dosyayı inceleyen Danıştay İdarî Dava Daireleri Kurulu, BM Şartı'nın 7. Kısmı altında alınan önlemlerin tavsiye niteliğinde değil, bağlayıcı olduğunu ve üye devletlerin bu zorlayıcı önlemlerin gereğini iç hukuklarında ayrıca bir düzenlemeye gerek olmaksızın, doğrudan eylemleriyle yerine getirmek yükümlülüğü altında bulunduğunu vurgulayarak ilgili kararı bozmuştur.[1884] İdari Dava Daireleri kararına göre, iç hukukumuzda elkoyma tedbirinin uygulanması hâkim kararı bulunması şartına bağlanmışsa da, Yaptırımlar Komitesi'nin listeleri doğrultusunda ülkemizde alınacak malvarlığının dondurulması kararları bakımından böyle bir şart yoktur. İdarî Dava Daireleri'nin bu kararı, teknik hukuk bakımından isabetliyse de, olası insan hakkı ihlâllerine ilişkin endişeleri arttırır niteliktedir.

Kanun'un iç hukukumuzla bağdaşmadığı açıktr. Enteresan bir şekilde, Kanun yürürlüğe girdiğinde ABD ve Birleşik Krallık'ın itirazlarıyla karşılanmış; bu ülkelerce Kanun'da öngörülen karşılıklılık şartı, bir yıl içerisinde soruşturma başlatılmaması halinde tedbirin kaldırılabilmesi, kararın Bakanlar Kurulunca alınması, yabancı devletten teminat istenebilmesi gibi güvenceye yönelik hükümlerin değiştirilmesi veya kaldırılması istenmiştir. (Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.254, 256-257)

[1882] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.255

[1883] Danıştay 10. Dairesi, E.2002/984, K.2006/4795, 04.07.2006 (Aktaran: Yıldırım, **a.g.e.**, s.148-149)

[1884] Danıştay İdarî Dava Daireleri, E. 2006/2824, K. 2007/115, 04.07.2006

Belirtmek gerekir ki, FATF Dördüncü Tur Karşılıklı Değerlendirme Raporu'nda malvarlıklarının dondurulması tedbirinin Türkiye'de etkin bir biçimde uygulamadığını ifade etmektedir.[1885] Yaptırımlar Komitesi listeleri doğrultusunda malvarlıklarının dondurulmasının Cumhurbaşkanı kararına bağlı olması ve her ne kadar Cumhurbaşkanı bugüne kadar ilgili kararı vermeyi reddetmemişse de, herhangi bir süre sınırlaması bulunmamasının ve kararın Resmi Gazete'de yayınlanmasının gecikmelere ve yurtdışı kaynaklı taleplerin birikmesine neden olması eleştirilmektedir.[1886] Ek olarak, malvarlıklarının dondurulması tedbirinin Yaptırımlar Komitesi ve diğer devletlerden gelen talepler üzerine uygulanması ve Türkiye'nin kendi yetkililerinin talebiyle kendi sınırları içinde bu tedbire başvurmayıp, ceza hukuku tedbirlerini tercih etmesi eleştiri konusu yapılmıştır.[1887] Anlaşılmaktadır ki, mevcut şekliyle dahi kişi hak ve özgürlükleri bakımından şüpheli bulunan malvarlıklarının dondurulması rejiminin kapsamının genişletilmesi beklenmektedir.

b. Yargılama ve İnfaz

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından asliye ceza mahkemeleri görevlidir.[1888] Bu suç tipi düzenlendiğinde, ağırlaştırıcı nedenlerin varlığı hâlinde dahi asliye ceza mahkemeleri tarafından kovuşturulması öğretide eleştirilmiş ve öncül suçun organize suçluluk kapsamında işlenmesi durumuna usul ekonomisi ve uzmanlık gereksinimi dolayısıyla ağır ceza mahkemelerinin görevlendirilmesinin daha isabetli olacağı ifade edilmiştir.[1889]

2009 senesinde 5918 sayılı Kanun m. 7 ile CMK m. 250'ye ekleme yapılmak yoluyla, "*örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen (...) suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçu*" bakımından özel yetkili ağır ceza mahkemeleri [1890] görevlendirilmiştir. 2012'de ilgili CMK maddesi yürürlükten kaldırılmış ve maddeyi

[1885] FATF, **Turkey: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.10
[1886] FATF, **Turkey: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.92
[1887]FATF, **Turkey: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, s.93
[1888] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1088; Değirmenci, **a.g.e.**, s.483; Çakır, **a.g.e.**, s.393; Meran, **a.g.e.**, s.417; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.101; Genç**, a.g.e.**, s.285; (
[1889] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.135
[1890] "Özel yetkili ağır ceza mahkemeleri", Adalet Bakanlığı'nın teklifi üzerine Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenen ve yargı çevresi biren fazla ili kapsayan mahkemelerdir. (Dülger, **a.g.e.**, s.352)

yürürlükten kaldıran 6325 sayılı Kanun'un Geçici 2. Maddesi[1891] ile CMK m. 250'ye göre görevlendirilmiş mahkemelerin açılmış davalara bunlar kesin hükümle sonuçlanana kadar bakmaya devam edecekleri öngörülmüştür. Bu doğrultuda, 5918 sayılı Kanun'un yürürlüğünden sonra başlamış örgüt faaliyeti çerçevesinde suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu yargılamaları özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde sonuçlandırılacaktır.

Mevcut durumda özel yetkili ağır ceza mahkemeleri hukuk sistemimizden çıkarılmış olup bu mahkemelerde görülen işlerin bir kısmı için 5235 sayılı Kanun m. 9/5 [1892] uyarınca Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenmiş ihtisas mahkemelerinde görevlendirilmiştir. İhtisaslaşma "*5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitap Dördüncü Kısmının Dört, Brş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 323, 324, 325 ve 332'nci maddeler hariç), örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imâl ve ticaret suçu ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun kapsamına giren suçlar*"[1893] bakımından söz konusu olup ceza kanunumuzun İkinci Kitap Dördüncü Kısmının İkinci Bölümünde yer alan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bu kapsamda bulunmamaktadır. Dolayısıyla, suç ister temel biçimiyle ister ağırlaştırıcı nedenler uygulama alanı bulacak şekilde işlenmiş olsun, asliye ceza mahkemeleri görevli olacaktır.

Alt sınırı altı ay veya üzeri hapis cezası gerektiren her türlü suçun suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçunun öncül suçu kabul edilmesi nedeniyle, öncül suç bakımından görevli mahkemenin TCK m.282/1'deki suç tipi bakımından görevli mahkemeden farklı olması son derece olası olup böyle bir durumun ne gibi sonuçlar doğuracağı sorusu akla gelmektedir. Öncül suça ilişkin kısımda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini

[1891] Geçici m. 2/4 "Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlükten kaldırılan 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen mahkemelerde açılmış olan davalara, kesin hükümle sonuçlandırılıncaya kadar bu mahkemelerce bakmaya devam olunur. Bu davalarda, yetkisizlik veya görevsizlik kararı verilemez. 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun l0 uncu maddesinin kovuşturmaya ilişkin hükümleri bu davalarda da uygulanır."

[1892] m. 9/5: "*Özel kanunlarda başkaca hüküm bulunmadığı takdirde ihtisaslaşmanın sağlanması amacıyla, gelen işlerin yoğunluğu ve niteliği dikkate alınarak daireler arasındaki iş dağılımı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenebilir. Bu kararlar, Resmî Gazete'de yayımlanır. Daireler, tevzi edilen davalara bakmakla yükümlüdür. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca iş dağılımının yapıldığı tarih itibarıyla görülmekte olan davalarda daireler, iş bölümü gerekçesiyle dosyaları diğer bir daireye gönderemez.*"

[1893] Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi, Karar No.224, 12.02.2015

aklama suçu bağımsız bir suç tipi oluşturmakta ve kovuşturması da yine bağımsız olarak yürütülmektedir. Bununla birlikte, öncül suça ilişkin başka bir mahkemede devam eden kovuşturma bulunması hâlinde bunun suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun yargılamasında bekletici mesele yapılması gerektiği kabul edilmektedir.[1894] Bu kabulün sebebi, asıl görevli mahkeme incelemesine başlamışken suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna bakan mahkemenin öncül suça ilişkin nispî muhakeme yoluna gitmesinin uygun bulunmaması, özellikle öncül suçun ağır ceza mahkmesinde kovuşturulması durumunda göreve ilşkin kurallara aykırılık oluşacağının düşünülmesi ve ayrıca iki mahkemenin birbiriyle çelişen sonuçlara ulaşması olasılığının hukuk güvenliğini zedeleyecek olmasıdır.[1895] Nitekim Yargıtay da, sanıklar hakkında görülmekte olan bir ceza davasının varlığı durumunda "*öncül suç konusunda yargılama yetkisine sahip mahkeme ile bu suçun işlenip işlenmediğini nispi muhakeme yoluyla belirleyecek mahkemenin farklı sonuçlara ulaşabileceği de gözetilerek*", kesinleşmiş kararın mahkemeye getirilip incelenmesi sonrasında hüküm açıklanması gerektiği kanaatindedir.[1896]

Belirtmek gerekir ki, öncül suç ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından davaların birleştirilmesi de mümkün olup öğretide bu yolun tercih edilmesinin usul ekonomisi yönünden daha isabetli olacağı ifade edilmiştir.[1897] Ceza Muhakemesi Kanunumuzun 9. maddesinde, farklı mahkemelerin görev alanında bulunan davaların birleştirilerek yüksek görevli mahkemede açılabileceği ve 10. maddesinde de görülmekte olan davaların her aşamada birleştirilebileceği öngörülmektedir. Birleştirme kararı verilebilmesi için davalar arasında bağlantı bulunması gerekmekte ve CMK m.8 uyarınca, bir kişinin birden fazla suçtan dolayı sanık olması, aynı suç bakımından suçun işlenişine ne şekilde katılmış olursa olsun birden fazla sanık bulunması ve suçun işlenmesinden sonra suçluyu kayırma veya

---

[1894] Kocasakal, **a.g.e.**, s.354, Değirmenci, **a.g.e.**, s.434; Genç, **a.g.e.**, s.270; Hasan Aykın, "Aklama Suçu Öncül Suç İlişkisi", s.5, https://vergidosyasi.files.wordpress.com/2017/05/hasan-aykin-aklama-c3b6ncc3bcl-suc3a7-ilic59fkisi.pdf ", Erişim Tarihi: 18.05.2020, 16:24; " *Yapılan bu açıklamalar ışığında; öncül suça dair dava sonuçlarının beklenerek, sonucuna göre sanıkların hukuk durumlarının değerlendirilmesi gerektiğinin (...)*" Yargıtay 19. Ceza Dairesi E. 2016/12365, K. 2017/1341, 16.03.2017

[1895] Kocasakal, **a.g.e.**, s.354; Çakır, **a.g.e.**, s.328

[1896] Yargıtay 7. Ceza Dairesi E. 2009/15629, K. 2010/17189, 29.12.2010

[1897] İzzet Özgenç/Fatih Yurtlu, "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçları Bakımından Teori ve Uygulamada Ortaya Çıkabilecek Sorunlara İlişkin Bir Değerlendirme" (Tebliğ Metni), **5. Türk-Kore Ceza Hukuku Günleri Karşılaştırmalı Hukukta Ekonomik Suçlar Uluslararası Sempozyumu**, Ankara: Hacı Bayram Üniversitesi, 2019, s.15

suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme fillerinin gerçekleştirilmesi hâllerinde bağlantının varlığı kabul edilmektedir.

TCK m.282/1'deki suç tipi ile öncül suç arasında, suça katılanların aynı olmasından kaynaklanan ve uyuşmazlık süjelerinin ortaklığı olarak tanımlanabilecek "sübjektif bağlantı" [1898] bulunduğuna sıklıkla rastlanabilecektir. Ek olarak, ceza hukukunun esasının aksine ceza muhakemesinde kıyas yoluna başvurulabilmesi [1899] CMK m.8/2'de gösterilmiş suçluyu kayırma ve suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçlarıyla benzerlik gösteren bir suç tipi olan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçunun da anılan fıkra kapsamında değerlendirilmesi ihtimalini akla getirmektedir. Bununla birlikte, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun geniş bir alana yayılmış hukukî değerleri koruyan çok daha ağır bir suç olarak tasarlanmış olması sebebiyle, çalışmada bu fikir benimsenmemektedir. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından birleştirme yasağı veya birleştirme zorunluluğu söz konusu olmadığından, bağlantının varlığının saptandığı hâllerde birleştirmeye gidilip gidilmeyeceği maddî gerçeğin ortaya çıkarılması, karara daha çabuk varılması, zaman, emek ve masraftan kaçınılması gibi faydalar gözetilerek mahkemece takdir edilecektir.[1900]

Kanun bu noktada düzenleme yapmamışsa da, uygulamada aynı görev düzeyinde bulunan mahkemeler arasında da irade uyuşması yoluyla birleştirmeye gidildiği ve dosyaların ilk davanın açıldığı mahkemede birleştiği görülmektedir.[1901] Geçmişte ayrıca özel yetkili mahkemelerin görev alanına giren suçlarda, örneğin terör suçları ve suç örgütü kurma ve yönetme suçlarında CMK'daki bağlantı şartları karşılanmadığı hâlde, yasal dayanaktan yoksun biçimde birleştirmeye gidildiği gözlemlenmiştir.[1902]

Yetkili mahkeme olan suçun işlendiği yer mahkemesinin belirlenmesi için ise, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hareket unsurunun

---

[1898] Özbek ve diğerleri, **Ceza Muhakemesi...**, s.550
[1899] Ayrıntılı bilgi için bkz. Abdullah Batuhan Baytaz, **Kanunilik İlkesi Bağlamında Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Yorum**, İstanbul: On İki Levha, 2018, s.373 vd.
[1900] Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2014/5-52, K. 2014/354, 11.07.2014
[1901] Erdener Yurtcan, **Ceza Avukatının El Kitabı**, Ankara: TBB, 2003, s.33
[1902] Ersan Şen, "Ceza Yargılaması Süreci", **TBB Dergisi**, 2011, Sayı:97, s.279-280

dikkate alınması gerekecektir.[1903] Yurt dışına çıkarma hareketi fiziksel olarak gerçekleştiriliyorsa malvarlığı değerlerinin ülke sınırlarını terk ettiği yer, elektronik transferler açısından ise transfer talimatının verildiği finans kurumunun bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. Çeşitli işlemlere tabi tutma hareketi öngörülemeyecek düzeyde serbestî sunduğundan her bir somut olayda hareketin nerede gerçekleştirildiği ayrıca değerlendirilmelidir.[1904] Örneğin; banka hesabının açıldığı, döviz alım satımının yapıldığı, borsaya talimatin verildiği yer mahkemesi yetkili mahkeme olabilecektir.[1905] Durumun aydınlatılamaması halinde, yetkili mahkeme CMK m. 13'te düzenlenmiş genel kural[1906] doğrultusunda belirlenmektedir.[1907]

5549 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu dolayısıyla yürütülen kovuşturma sonucunda verilen hükmün bir örneği, hükmün verilmesini takip eden ayın sonuna kadar görevli mahkemece MASAK Başkanlığına gönderilecektir. Bununla birlikte, mağdura ilişkin kısımda ayrıntılarıyla açıklandığı üzere MASAK'ın davaya katılma hakkı bulunmadığı anımsanmalıdır.

Görevli mahkeme tarafından verilecek karara karşı, CMK m.272 uyarınca istinaf yolu açıktır. İstinaf sonrasında bölge adliye mahkemeleri ceza dairelerince verilecek kararın temyiz edilip edilemeyeceğinin ise, CMK m.286/2 hükmü[1908] ve

---

[1903] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.135; Değirmenci, **a.g.e.**, s.483; Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.101

[1904] Değirmenci, **a.g.e.**, s.483

[1905] Kocasakal, "Karapara Aklama ile Mücadele...", s.101

[1906] CMK m. 13: "*(1) Suçun işlendiği yer belli değilse, şüpheli veya sanığın yakalandığı yer, yakalanmamışsa yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir. (2) Şüpheli veya sanığın Türkiye'de yerleşim yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. (3) Mahkemenin bu suretle de belirlenmesi olanağı yoksa, ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesi yetkilidir*."

[1907] Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.135

[1908] CMK m.286/2: "*Ancak; a) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezaları ile miktarı ne olursa olsun adlî para cezalarına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine dair bölge adliye mahkemesi kararları, b) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarını artırmayan bölge adliye mahkemesi kararları, c) Hapis cezasından çevrilen seçenek yaptırımlara ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen; seçenek yaptırımlara ilişkin her türlü kararlar ve istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararlar, (2)*
d) İlk defa bölge adliye mahkemesince verilen ve 272 nci maddenin üçüncü fıkrası kapsamı dışında kalan mahkûmiyet kararları hariç olmak üzere, ilk derece mahkemelerinin görevine giren ve kanunda üst sınırı iki yıla kadar (iki yıl dâhil) hapis cezasını gerektiren suçlar ve bunlara bağlı adlî para cezalarına ilişkin her türlü bölge adliye mahkemesi kararları, e) Adlî para cezasını gerektiren suçlarda ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere ilişkin her türlü bölge adliye mahkemesi kararları f) Sadece eşya veya kazanç müsaderesine veya bunlara yer olmadığına ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararları, g) On yıl veya daha az hapis cezasını veya adlî para cezasını gerektiren suçlardan, ilk derece mahkemesince

somut olay özelinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu noktada, henüz öncül suça ilişkin kesin hüküm bulunmuyorken suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna ilişkin hükmün kesinleşmesi ve daha sonra öncül suç yargılamasında "yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması" veya "yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması" sebepleriyle beraat kararı verilmesi olasılığı akla gelmektedir. Kanaatimce böyle bir durumda CMK m.311 doğrultusunda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu yargılamasının yenilenmesi gerekecektir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu dolayısıyla kurulacak hükmün infazı, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da[1909] (CGTİK) öngörülen genel rejime göre gerçekleştirilecektir. 5275 sayılı Kanun'da, TCK m.282/1'deki suçun temel şekline ilişkin ayrıksı düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte, suçun TCK m.282/4'te gösterildiği üzere örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda, hükmedilen hapis cezasının süresi ne olursa olsun hükümlülerin cezalarını doğrudan açık ceza infaz kurumlarında çekmeleri söz konusu olamayacak (CGTİK m.14/2/a), infaz ertelenmeyecek (CGTİK m.17/6/a), açık ceza infaz kurumuna ayrılmaları ve haklarında denetimli serbestlik ya da koşullu salıverme uygulanması daha ağır şartlara tabi olacak (CGTİK m.14/4 ve m.89/3), koşullu salıverme için cezanın üçte ikisinin infaz kurumunda çekilmesi gerekecek (CGTİK m.107/4), cezanın geceleri, hafta sonları veya konutta çektirilmesi gibi özel infaz usullerinden yararlanılamayacaktır (CGTİK m.110/9/a).

15. Zamanaşımı

4208 sayılı Kanun'un aksine, 5237 sayılı TCK suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından işleyecek zamanaşımı sürelerine dair özel bir düzenlemeye yer vermediğinden; sorun genel hükümlere göre çözümlenmektedir.[1910] Farklı bir zamanaşımı süresi öngörülmemiş olmasının, kanunun kendi içerisinde

---

verilen beraat kararları ile ilgili olarak istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararları, h) Davanın düşmesine, ceza verilmesine yer olmadığına, güvenlik tedbirine ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen bu tür kararlar veya istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararlar, ı) Yukarıdaki bentlerde yer alan sınırlar içinde kalmak koşuluyla aynı hükümde, cezalardan ve kararlardan birden fazlasını içeren bölge adliye mahkemesi kararları temyiz edilemez."

[1909] 13.12.2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (RG Tarih: 29.12.2004, Sayı: 25685)

[1910] Değirmenci, **a.g.e.**, s.484; Çakır, **a.g.e.**, s.394

tutarlılığının sağlaması ve uygulamada karışıklıkların önüne geçilmesi bakımından daha isabetli olduğu ifade edilmiştir.[1911] Çalışmanın öncül suçun suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna etkisi kısmında tartışıldığı üzere, öncül suçun zamanaşımına uğramış olması suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından sonuç doğurmayacak ve bu suç bakımından süreler, bağımsız bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Dava zamanaşımı [1912] süresi, TCK m. 66/1-d uyarınca 15 yıl; ceza zamanaşımı [1913] süresi ise, TCK m. 68/1-d uyarınca 20 yıldır. [1914] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun zamana yayılmış çok sayıda işlem yapılarak işlenmesi halinde, son işlemin gerçekleştirildiği tarih suç tarihi olarak kabul edilecek ve zamanaşımı süreleri bu tarihte işlemeye başlayacaktır.[1915]

[1911] Dülger, **a.g.e.**, s.355-356

[1912] "Dava zamanaşımı", suçun işlenmesinin üzerinen kanunda gösterilen sürenin geçmesiyle fail hakkında kamu davası açılamamasını ve açılmış kamu davası varsa, bunun devam ettirilememesini ifade etmektedir. (İçel, **a.g.e.**, s.796-797)

[1913]"Ceza zamanaşımı", kesinleşen mahkûmiyet kararı sonrasında kanunda gösterilen sürenin cezanın infazına başlanmadan geçmesi dolayısıyla Devletin cezalandırma hak ve yetkisinin sona ermesini ifade etmektedir. (İçel, **a.g.e.**, s.806)

[1914] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1088; TCK m. 66/1-d: "*Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası; (...) beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl (...) geçmesiyle düşer*."; TCK m. 68/1-d: "*Bu maddede yazılı cezalar aşağıdaki sürelerin geçmesiyle infaz edilmez: (...) beş yıldan fazla hapis cezalarında yirmi yıl*"

[1915] "*Suçun niteliği gereği son aklama işleminin suç tarihi olarak kabul edilmesi gerektiğinden bu işlemin 17.12.1999 tarihinde yapıldığı, suçun TCK'nın 282/1. maddesi kapsamında kaldığından bu maddenin 5918 Sayılı Kanunda yapılan değişiklik öncesi üst sınır itibariyle 5 yıllık ceza öngördüğünden aynı Kanunun 66/1-e maddesi doğrultusunda asli zaman aşımı süresinin 8 yıl, zaman aşımını kesici işlemlerin yapılmış olması sebebiyle uzatılmış zaman aşımı süresinin 12 yıl olduğu 17.12.2011 tarihinde dava zaman aşımı süresinin dolmuş bulunması sebebiyle TCK'nın 66/1. maddesi gereğince davanın düşmesine karar verilmesi gerektiğinden itirazın kabulüne karar vermek gerekmiştir*." (Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2016/450, K. 2016/367, 1.2.2016);

" *2-)Suç tarihinin, ... raporlarına göre... isimli şirketin ...'da bulunan ... isimli firmaya 30.000 Amerikan Dolarının gönderildiği son tarih olan 2.11.2000 olmasına rağmen gerekçeli karar başlığında 1998-1999-2000 tarihi olarak yazılması (...)*" (Yargıtay 19. Ceza Dairesi E. 2015/33445, K. 2016/7362, 10.3.2016);

"*Sanıkların ortakları ve yöneticisi oldukları ... firması aracılığıyla... banka görevlilerinin katkısı ile herhangi bir teminat göstermeden 2.000.000 USD harici kredi ve teminat mektupları alarak İsviçre' de bulunan ... isimli firmaya verdikleri, anılan firma ile ilgili hiçbir araştırma yapılmadığı gibi bilginin de bulunmadığı, gerçekte fiilen faaliyet gösterip göstermediğinin belli olmadığı, bu firmanın teminat mektuplarını İsviçre' deki ... almış olduğu krediye karşılık teminat olarak ibraz ettiği, kredisini ödememesi üzerine... Bankasının 06/10/1997 tarihinden başlayıp son olarak 26/01/2008 tarihinde olmak üzere 2.000.000 USD tutarındaki parayı ...ı'dan tahsil ettiği, sanıkların... ilk teminat mektubunun ödenmesinden hemen sonra 14/10/1997 tarihinde ... şirketinin adresinde ... adlı şirketi kurdukları, ... şirketi aleyhine icra takibi başlatması üzerine sanıkların ... firmasını hileli şekilde iflas ettirip yeni kurulan... şirketine bu kaynakları aktardıkları,... şirketi bünyesinde aynı şekilde faaliyetlerine devam ettikleri, önceki şirket ile farklı olarak sanıklardan ...'nun hakim ortak olduğu, ... firmasının muhasebe işlerini yürüten sanık ...'in yeni şirkette de aynı görevi yürüttüğü, sanıkların ... haksız olarak aldıkları parayı yeni kurdukları şirket bünyesinde akladıkları,... şirketi hakkında ... firmasının devamı olduğu hususunda TMSF'nin mahkemeye başvurmasından sonra sanıkların... firmasının aktiflerini de azaltmaya başladıkları,... firması adına arazi alımları yaptıkları, kendileri ve aile fertleri adına araçlar aldıkları ancak bu araçların parasını şirket ile ilişkilendirmedikleri, ...*

Belirtmek gerekir ki, 5918 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik öncesinde TCK m. 282/1'de öngörülen hapis cezasının daha az olması, dava zamanaşımı süresinin 8 yıl ve ceza zamanaşımı süresinin 10 yıl olması sonucunu doğurmuştur.[1916] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun karmaşık yapısı, suçun saptanmasının ve takibinin farklı alanlardan uzmanların katılımını ve işbirliğini gerektirmesi, ispata ilişkin güçlükler göz önüne alındığında madde metninin önceki hâlinde uygulanacak zamanaşımı sürelerinin fazlasıyla kısa olduğu ortaya çıkmaktadır.[1917] Yapılan değişiklikle suçun gerektirdiği hapis cezasının üst sınırının daha yüksek belirlenmesinin ve dolayısıyla hem dava hem de ceza zamanaşımı sürelerinin uzamasının olumlu bir gelişme olduğunu söylemek mümkündür.[1918]

C. Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerini Bilerek Satın Alma, Kabul Etme, Bulundurma veya Kullanma Suçu (TCK m. 282/2)

2009 senesinde TCK m. 282'de yapılan değişiklikler kapsamında maddeye yeni bir fıkra eklenmiş ve bu fıkrayla bağımsız bir suç tipi olarak "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu" düzenlenmiştir.[1919] Değişikliği getiren 26.06.2009 tarih ve 5918 sayılı Kanun gerekçesinde, bu suçun öngörülme amacının Viyana ve Palermo Konvansiyonlarından doğan yükümlülüklerimizin karşılanması olduğu belirtilmiştir. Anılan Konvansiyonlar, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin bulundurulması ve kullanılmasını da suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu kapsamında değerlendirmektedir. Yeni suç tipiyle, TCK m. 282/1'de belirlenen hareketler arasında yer almayan bu eylemlerin de cezalandırılması ve böylece

---

firmasının bu suretle aktiflerini bitirip şirketin tasfiyeye girdiği 25/07/2007 tarihine kadar kara para aklama eylemlerine devam ettikleri, sanıkların ... hileli yollarla para aldıktan sonra bu parayı yasal takipten kurtarmak için hileli iflas yoluna başvurdukları, hileli iflasın 765 Sayılı TCK'nın 506. maddesinde düzenlenmiş olduğu ve atılı suçun 4208 Sayılı Kanun kapsamında öncül suç olduğu, sanıkların kara para aklama eylemlerinin son bulduğu... firmasının tasfiye tarihi olan 25/07/2007 tarihinde atılı suçun oluştuğu cihetle, sanıklar ... ve ...'nun öncül suçlardan olan hileli iflas suretiyle edindikleri parayı sanık ...'nun hakim ortağı olduğu... firması işlemleri aracılığıyla akladıkları, ... ve ...'in kara para olduğunu bildikleri parayı aklama eylemlerini yaptıkları ve tüm sanıkların 5237 Sayılı TCK'nın 282/1-3. maddesinde düzenlenen suçu işledikleri ve anılan madde uyarınca cezalandırılmalarına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması," (Yargıtay 19. Ceza Dairesi E. 2015/18391, K. 2016/2636, 25.2.2016)

[1916] Yılmaz, **a.g.e.**, s.199

[1917] Yılmaz, **a.g.e.**, s.196; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.133; Akın, **a.g.e.**, s.450

[1918] Dülger, **a.g.e.**, s.354-355

[1919] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.180

uluslararası belgelerle uyumun sağlanması hedeflenmiştir.[1920] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun fail ve suç ortaklarını kapsamı dışı bırakan TCK m. 282/2, doktrinde "gerçek olmayan aklama faaliyeti" olarak da adlandırılmaktadır.[1921]

Belirtmek gerekir ki, hem FATF Tavsiyelerinde hem de karşılaştırmalı hukukta eğilim "satın alma", "kabul etme", "bulundurma" ve "kullanma" hareketlerinin bağımsız bir suç tipi olarak değil, karapara aklama suçu kapsamında cezalandırılması yönündedir.[1922] TCK m. 282/2 uyarınca, bu hareketlerin öncül suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri değil, TCK m. 282/1'e göre aklanmış malvarlığı değerleri üzerinde gerçekleştirildiğinde suç oluşturması öğretide eleştirilmiş ve yeni fıkranın gerçek amacının FATF'in TCK m. 282/1'in Viyana ve Palermo Konvansiyonlarındaki karapara aklama tanımını karşılamadığı yönündeki çekincelerini gidermek olduğu, karapara aklamayla etkin mücadelenin hedeflenmediği ifade edilmiştir.[1923]

TCK m. 282/2 düzenlemesine getirilen bir diğer eleştiri ise, bu yeni suç tipinin esasında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun "çeşitli işlemlere tabi tutma" hareketine karşılık geldiği ve aksinin kabulünün karapara aklayıcıların daha az cezalandırılmasına neden olacağı yönündedir.[1924] TCK m. 282/2'de gösterilen seçimlik hareketlerin her durumda çeşitli işlemlere tabi tutma kapsamında değerlendirilemeyeceği ve kanun koyucunun gerek fail gerek maddî unsur bakımından ilk fıkradan ayrılan bir düzenlemeye gittiği göz önünde bulundurulursa, bu eleştiriye katılmak mümkün değildir.[1925]

Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında ele alınacak olan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan bağımsız bir suç tipiyse

[1920] 26.06.2009 tarihli ve 5918 sayılı Kanun Gerekçesi m. 5, http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2009Yili/kanmetni/5918ss.pdf, Erişim Tarihi: 11.04.2019, 22:55; Genç, **a.g.e.**, s.278
[1921] Çakır, **a.g.e.**, s.404
[1922] Çakır, **a.g.e.**, s.404
[1923] Akın, **a.g.e.**, s.453-455
[1924] Meran, **a.g.e.**, s.411
[1925] Ünver, **a.g.e.**, s.458

de bu suçla arasında çok sıkı bir ilişki bulunmaktadır.[1926] TCK m. 282/1'e dair yapılan açıklamalar çoğu kez TCK m. 282/2'yi de kapsadığından böyle durumlarda yeniden ayrıntılı bir değerlendirmede bulunmak yerine çalışmanın ilgili kısmına gönderme yapılacak ve böylece tekrardan kaçınılacaktır.

1. Suçun Kanunî Unsuru

TCK m. 282/2 uyarınca; "*birinci fıkradaki suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*." Failin fiilinin bu kanunî tarife uyması durumunda, suçun kanunî unsurunun mevcut olduğu söylenebilecektir.[1927]

2. Suçla Korunan Hukukî Değer

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu ile aynı hukukî değerleri korumak üzere düzenlenmiştir.[1928] Bu suç tipi ile adliyenin düzgün işleyişinin, toplumun ekonomik ve ahlaki yapısının, mali sistemin istikrarının, bir bütün olarak piyasaların ve bu piyasalarda faaliyet gösteren dürüst yatırımcıların korunması amaçlanmaktadır.

3. Önşart: Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunun konusunu TCK m. 282/1'de gösterildiği üzere aklanmış malvarlığı değerleri oluşturduğundan, bu suçun varlığından söz edebilmek için öncesinde suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun işlenmesi önşarttır. Başka bir deyişle, TCK m. 282/2'deki suçun öncül suçu yalnızca suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu olabilmektedir.[1929] Öğretide bu durum, iki öncül suçun birden bulunması gereği olarak da ifade edilmiştir. Bunlar,

---

[1926] Dülger, **a.g.e.**, s.358
[1927] Artuk/Gökçen/Yenidünya, **a.g.e.**, s.423
[1928] Dülger, **a.g.e.**, s.359
[1929] Genç, **a.g.e.**, s.277; Dülger, **a.g.e.**, s.358

malvarlığı değerlerini üreten ve alt sınırı altı ay ve üzeri hapis cezasını gerektiren suç ile bu malvarlığı değerleri üzerinden işlenen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçudur.[1930] Buna paralel olarak, 5918 sayılı Madde Gerekçesinde; "*bu suçun öncül suçunu sadece maddenin birinci fıkrasındaki suç, yani suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçu oluşturacaktır,*" ifadesine yer verilmiştir.[1931]

Öğretide iki öncül suçun birden varlığının aranmasının, özellikle fail ve manevi unsur bakımından getirilen kısıtlamalar da dikkate alındığında TCK m. 282/2'yi uygulanamaz hâle getirdiği ifade edilmiştir. Bu görüşe göre; TCK m. 282/1'de düzenlenmiş suçun ispatında ve bu suçtan mahkûmiyet kurulmasında yaşanan zorluklar, TCK m. 282/2 bakımından katlanmaktadır.[1932] Buna karşılık, TCK m. 282/2'nin suç gelirlerinin öncül suçla başlayıp karapara aklama ile devam eden yolculuğunun bir sonraki durağını da cezaî yaptırıma tabi tuttuğu ve bu bakımdan isabetli olduğu, kanaatimce de son derece haklı olarak dile getirilmektedir.[1933]

4. Fail

TCK m. 282/2'deki suç tipinin faili; suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna katılmamış, yani suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun faili, müşterek veya dolaylı faili, azmettireni ya da yardım edeni olmayan herkes olabilmektedir.[1934] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna katılanların suça konu malvarlığı değerlerini kabul etmesi veya satın alması ise, somut olay özelinde "çeşitli işlemlere tabi tutma" veya cezalandırılmayan sonraki hareket kabul edilecektir.[1935]

Bu doğrultuda, hem TCK m. 282/1 hem de TCK m. 282/2'deki suçların işlenişine katılmış kişiler her iki fıkradan birden değil, yalnızca TCK m. 282/1

[1930] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.182
[1931] 26.06.2009 tarihli ve 5918 sayılı Kanun Gerekçesi m. 5
[1932] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1093; Çakır, **a.g.e.**, s.412
[1933] Dülger, **a.g.e.**, s.359
[1934] Çakır, **a.g.e.**, s.410; Say, **a.g.m.** , s.178; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.182; Genç, **a.g.e.**, s.277; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1206; Yılmaz, **a.g.e.**, s.119
[1935] Çakır, **a.g.e.**, s.410; Dülger, **a.g.e.**, s.360; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1092

uyarınca cezalandırılabilmektedir.[1936] Aksine bir düzenleme aynı fiil dolayısıyla iki defa cezalandırma anlamına geleceğinden, fail bakımından öngörülmüş bu sınırlama yerindedir.[1937] Sınırlamanın öncül suçun değil, aynı hukukî değerleri koruyan ve kimi zaman aynı hareketlerle gerçekleştirilen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun fail ve suç ortaklarını ilgilendirdiği vurgulanmalıdır.[1938] Öncül suça katılanların, TCK m. 282/2'deki suçun faili veya suç ortağı olması önünde bir engel yoktur.[1939]

5. Mağdur

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunun belirli bir mağduru bulunmamaktadır. Adlî ve mali sistemin işleyişindeki aksaklıkların tüm toplumu ilgilendirdiği göz önüne alınırsa, toplumun bütün üyelerinin mağdur olduğu söylenebilecektir.[1940] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun mağduruna ilişkin yapılmış açıklamalar burada da bütünüyle geçerlidir.[1941]

6. Maddî Unsur

a. Suçun Konusu

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunun konusunu TCK m. 282/1'deki kanunî tarife uygun şekilde aklanmış malvarlığı değerleri oluşturmaktadır.[1942] Hareketlerin öncül suç yoluyla edinilmiş, ancak aklama faaliyetine tabi tutulmamış malvarlığı değerleri üzerinde gerçekleştirilmesi durumunda bu suçun oluşması mümkün olmayacak, ancak şartları bulunmaktaysa TCK m. 282/1 veya TCK m. 165 uygulama alanı bulabilecektir.[1943] Suça konu malvarlığı değerlerinin alabileceği biçimlere ilişkin ayrıntılı açıklamalar suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun

---

[1936] Genç, **a.g.e.**, s.277
[1937] Dülger, **a.g.e.**, s.360
[1938] Dülger, **a.g.e.**, s.360
[1939] Say, **a.g.m.** , s.180
[1940] Çakır, **a.g.e.**, s.411; Dülger, **a.g.e.**, s.361; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1092
[1941] Yılmaz, **a.g.e.**, s.119
[1942] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.181; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1092; Çakır, **a.g.e.**, s.411; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1209; Yılmaz, **a.g.e.**, s.119
[1943] Dülger, **a.g.e.**, s.363

konusu incelenirken yapılmış olup TCK m. 282/2 bu anlamda özellik göstermemektedir.

b. Hareket

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunun hareket unsuru TCK m. 282/2'da "satın alma", "kabul etme", "bulundurma" veya "kullanma" olarak gösterilmektedir. Bu suç seçimlik hareketli olduğundan hareketlerden birinin yapılması suçun oluşması için yeterli olmakta, birden fazla hareketin aynı anda yapılması halinde ise tek bir suçun oluştuğu kabul edilmektedir.[1944] Bununla birlikte, birden fazla seçimlik hareketin bir arada gerçekleştirilmiş olması TCK m. 61'e göre cezanın belirlenmesinde dikkate alınabilecektir.[1945] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu, bağlı hareketli ve icraî bir suçtur.[1946]

"Satın alma", bir edim karşılığında malın mülkiyetinin elde edilmesini ifade etmektedir.[1947] Satın alma sözleşmesinin icap ve kabulle kurulmasına rağmen, mülkiyet devrinin malın teslimiyle gerçekleşmesi bu hareketin ne aşamada tamamlanmış sayılacağı sorusunu akla getirmektedir. Bir görüşe göre, satış sözleşmesinin tamamlanmasından mülkiyetin devrine kadar teşebbüs aşamasında bulunulacak ve devirle hareket tamamlanacak; karşıt görüşe göre ise, satış sözleşmesinin kurulması kanuna aykırılığı ortaya koyan somut bir adım olarak hareketin tamamlanmış sayılması için yeterli olacaktır.[1948] Bu konunun medenî hukuka göre çözüme kavuşturulması gerektiği ve bu doğrultuda, suçun oluşması için mülkiyet devrinin kanunda taşınmazların tapu siciline tescili gibi bir şekil şartına bağlandığı hâllerde bu şartın da geçerli biçimde yerine getirilmesinin zorunlu olduğu ifade edilmiştir.[1949] Bununla birlikte, satış bedelinin ödenip ödenmemesi pratik önem taşımamaktadır; zira usulüne uygun yapılmış mülkiyet devri ivazsızsa (karşılıksızsa) bu sefer de "kabul etme" seçimlik hareketi altında değerlendirilebilir.[1950]

[1944] Dülger, **a.g.e.**, s.365; Yılmaz, **a.g.e.**, s.119
[1945] Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1208
[1946] Dülger, **a.g.e.**, s.365
[1947] Centel/Zafer/Çakmut, **a.g.e.**, s.500
[1948] Centel/Zafer/Çakmut, **a.g.e.**, s.501
[1949] Çakır, **a.g.e.**, s.406; Dülger, **a.g.e.**, s.365
[1950] Dülger, **a.g.e.**, s.366

"Kabul etme", eşyanın zilyetliğinin üstlenilmesi anlamına gelmektedir.[1951] Kabul etmenin fizikî bir teslime dayanması şart değildir. Önemli olan, söz konusu malvarlığı değeri üzerinde fail tarafından hâkimiyet kurulmasıdır. "Kabul etme"den söz edebilmek için zilyetlik devrinin satın alma dışında, hukukî sözleşmeye bağlı olan veya olmayan bir işlemle gerçekleşmesi gerekmektedir.[1952] Bununla birlikte, kanun koyucu aklamaya konu edilmiş malvarlığı değerlerinin hangi biçimde olursa olsun kabulünü suç olarak düzenlemekte, altta yatan hukukî ilişkiye veya maksada sonuç bağlamamaktadır. Her durumda, kabul etmeden ivazsız bir kazanım anlaşılmalıdır.[1953]

"Bulundurma" hareketi, taşınır malvarlığı değerlerini konu almakta ve bu taşınırların failin hâkimiyet alanında kullanılmaya hazır biçimde saklanmasını ifade etmektedir.[1954] Bulundurma, failin malvarlığı değerleri üzerindeki hâkimiyetine dayandığından bunları fiziksel olarak elinde bulundurmayan ve örneğin banka kasasında ya da suçtan kaynaklanıp aklandıklarından habersiz bir aile üyesinin evinde saklayan kişiler de anılan hareketi gerçekleştirmiş olacaklardır.[1955] Failin uyuşturucu satışı sonucu elde edilip aklanmış gelirleri banka hesabında tutması veya aracında taşınması durumunda da yine "bulundurma" gerçekleşmiş olacaktır.[1956] Failin aklanmış malvarlığı değelerini hangi maksatla bulundurduğunun önemi yoktur.[1957]

Belirtmek gerekir ki, "bulundurma" satın alma ve kabul etmeyi de kapsamaktadır. Bu harekete madde metninde ayrıca yer verilmekle, aklanmış malvarlığı değerlerinin saklandığı ve fakat satın alma veya kabul etme olarak nitelenemeyecek hâllerin maddenin uygulama alanı dışında kalmasının önüne geçmek amaçlanmıştır. Aklanan malvarlığı değerlerini bulunduran kişiler, adli makamların bunlardan suçu soruşturup kovuştururken faydalanmalarını engelledikleri̇nden ve suçluların açığa çıkarılmasını zorlaştırdıklarından cezalandırılmaları gerektiği kabul edilmektedir.[1958] Ayrıca organize suçlulukla

[1951] Centel/Zafer/Çakmut, **a.g.e.**, s.501
[1952] Centel/Zafer/Çakmut, **a.g.e.**, s.501; Say, **a.g.m.** , s.179; Dülger, **a.g.e.**, s.367
[1953] Çakır, **a.g.e.**, s.407; Say, **a.g.m.** , s.179; Dülger, **a.g.e.**, s.367
[1954] Taşdelen, **a.g.e.**, s.251; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.108
[1955] Dülger, **a.g.e.**, s.368
[1956] Taşdelen, **a.g.e.**, s.251
[1957] Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.145
[1958] Çakır, **a.g.e.**, s.407

mücadele politikasının bir yansıması olarak, suç örgütlerine her türlü yardım ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuyla her türlü bağlantı suç sayılmıştır.[1959]

"Kullanma" ise aklanmış malvarlığı değerlerinden yararlanmaya, bunları değerlendirmeye, işletmeye veya harcamaya karşılık gelmektedir.[1960] Bu hareket biçimi, TCK m. 282/1'deki "çeşitli işlemlere tabi tutma"dan daha geniş kapsamlıdır. Örneğin, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanmasıyla elde edilmiş taşınmazda oturan, heykeli evinin salonuna koyan, arabayı kullanan, mücevherleri takan ve parayla ofisinin kirasını ödeyen ve hisse senedi satın alan kişi bu değerleri TCK m. 282/2 anlamında kullanmaktadır.[1961] Aklanmış malvarlığı değerlerini her ne şekilde olursa olsun kullanmanın suç sayılmasıyla bunlara olan talebi ve dolayısıyla suç oranlarını azaltmak hedeflenmektedir.[1962] Tıpkı "bulundurma" gibi "kullanma" da madde metninde sayılan diğer hareketlerle kesişebilmektedir. Suçun seçimlik hareketlerinin birbirini kapsayabilecek şekilde kaleme alınmış olmasının amacı herhangi bir yasal boşluk oluşmasının öne geçmektir.[1963]

c. Netice

Madde metninde suçun tamamlanması için ortaya çıkması gereken belirli bir neticeye yer verilmediğinden, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu neticesi harekete bitişik bir suçtur.[1964] Bunun sonucu olarak, kanunî tarife uygun hareketlerin gerçekleştirilmesiyle suç oluşmuş olacak ve hareket ile netice arasındaki nedensellik bağının ayrıca araştırılması gerekmeyecektir.

Aklanmış malvarlığı değerleri üzerinde madde metninde gösterilen hareketlerin gerçekleştirilmesiyle zarara yol açılıp açılmadığı araştırılmamakta, seçimlik hareketlerden birinin yapılmasıyla zarar tehlikesi doğduğundan suç

[1959] Dülger, **a.g.e.**, s.468
[1960] Çakır, **a.g.e.**, s.407; Say, **a.g.m.** , s.179; Taşdelen, **a.g.e.**, s.251
[1961] Dülger, **a.g.e.**, s.369-370; Taşdelen, **a.g.e.**, s.252; Ergül, **Kara Ekonomi...**, s.108
[1962] Dülger, **a.g.e.**, s.369
[1963] Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1209
[1964] Demirbaş, **a.g.e.**, s.227; Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1209

meydana gelmektedir. Dolayısıyla, bir tehlike suçu söz konusudur.[1965] Suçun yarattığı tehlikenin hâkim tarafından somut olay özelinde ortaya konması gerekmediğinden ve böyle bir araştırmaya gerek duyulmaksızın hareketlerin yapılmasının tehlikeye neden olduğu kabul edildiğinden, TCK m. 282/2'deki suç tipi bir soyut tehlike suçu olarak sınıflandırılacaktır.[1966]

7. Manevi Unsur

TCK m. 282/2'de düzenlenmiş suç genel kastla işlenebilmekte ve madde metninde "bilme"ye yapılmış vurgu dolayısıyla olası kast dışlandığından, manevi unsurun ortaya çıkması için doğrudan kast aranmaktadır.[1967] Bu zorunluluk 5918 sayılı Kanun gerekçesinde de; "*tanımlanan bu yeni suç, suç eşyasını satın almak veya kabul etmek suçundan farklı olarak,* ***ancak doğrudan kastla işlenebilir****. Yani failin, satın aldığı, kabul ettiği, bulundurduğu veya kullandığı malvarlığı değerinin,* ***suçtan kaynaklanan ve aklama işlemlerine tabi tutulan malvarlığı değeri olduğunu muhakkak surette bilmesi gerekmektedir***," biçiminde ifade edilmektedir.[1968]

Madde metninde yer verilen "bilme" unsurunun malvarlığı değerlerinin bir öncül suçtan elde edilip daha sonra aklandığını kapsaması yeterli olup failin ayrıca öncül suçun tipini, öncül suç veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun işlendiği yer ve zaman ile bunların fail ve suç ortaklarını, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hangi yöntemlerle işlendiğini bilmesi aranmamaktadır.[1969] Bilme unsurunun fiilin gerçekleştirildiği anda bulunması gerektiğinden, elindeki malvarlığı değerlerinin karapara aklama ürünü olduğunu sonradan öğrenen kişi bakımından suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek

---

[1965] İçel, **a.g.e.,** s.286; Dülger, **a.g.e.**, s.361; Çakır, **a.g.e.,** s.412; Say, **a.g.m.** , s.180

[1966] Dülger, **a.g.e.**, s.361; Çakır, **a.g.e.,** s.413

[1967] Çakır, **a.g.e.**, s.414; Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.182; Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.,** s.1093; Say, **a.g.m.** , s.180; Meran, **a.g.e.,** s.410; Yılmaz, **a.g.e.,** s.129

[1968] 26.06.2009 tarihli ve 5918 sayılı Kanun Gerekçesi m. 5; "*Sanıklar ... ve ... tarafından gerçekleştirilen gayrimenkul devralma işlemlerinin; suçtan kaynaklananmalvarlığı değerlerinin gayri meşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla yapılan işlemler olup olmadığının ve suçun konusu oluşturan malvarlığıdeğerinin bu özelliği bilinerek satın alınıp alınmadığının, kabul edilip edilmediğinin tespiti açısından; savunmalarda söz konusu gayrimenkullerin devir işlemlerine aracılık ettikleri belirtilen emlakçıların ve ... isimli şahsın kimlikleri tespit edilip tanık sıfatıyla beyanları da alındıktan sonra sanıklar ... ve ...'ın hukuki durumlarının tayin ve takdiri gerekirken eksik araştırma ile hükümler kurulması bozmayı gerektirmiş olup (...)*" (Yargıtay 19. Ceza Dairesi E.2018/2999, K.2018/7014, 7.6.2018)

[1969] Çakır, **a.g.e.**, s.415; Dülger, **a.g.e.,** s.374

satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu oluşmayacaktır.[1970] Fakat fail malvarlığı değerlerinin öncül suçtan kaynaklanıp daha sonra aklandığından habersiz bir şekilde kanunî tarife uygun harekete başlar ve sonradan gerçeği öğrenmesine rağmen hareketi tamamlarsa, artık suç işleme kastına sahip olduğundan suç meydana gelecektir.[1971]

8. Hukuka Aykırılık Unsuru

Bu çalışmanın suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun hukuka aykırılık unsuruna ilişkin kısmında yapılmış açıklamalar, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu bakımından da geçerlidir. Özetle; hukuka uygunluk nedenlerinden "hakkın icrası" kişilere bu suçu işlemeye yönelik hak tanıyan herhangi bir hukuki düzenlemenin söz konusu olmaması, "meşru savunma" bir saldırı ya da ağır bir tehdidi defetmeye yönelik eylemler ile suçun hareketleri arasında ilişki bulunmaması ve "ilgilinin rızası" da tüm toplumu mağdur eden suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunun işlenmesine hukuk düzenince tanınacak şekilde rıza gösterebilecek bir ilgilinin bulunmaması dolayısıyla bu suç bakımından uygulama alanı bulamayacaktır. TCK m. 282/2 bakımından ortaya çıkması en olası hukuka uygunluk sebebi, kontrollü teslimat kurumuyla ilintili olarak görevin ifasıdır.[1972]

9. Kusurluluk ve Kusurluluğa Etki Eden Hâller

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu; kusurluluk ve kusurluluğu kaldıran hâller bakımından TCK m. 282/1'den herhangi bir farklılık göstermemekte olup çalışmanın ilgili kısmında yapılmış açıklamalar burada da geçerlidir.

[1970] Çakır, **a.g.e.**, s.416
[1971] Dülger, **a.g.e.**, s.374; Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.156
[1972] Dülger, **a.g.e.**, s.378

10. Suçu Etkileyen Hâller

TCK m. 282/3 ve 282/4'te düzenlenmiş kamu görevlisi veya meslek sahibi olma ve suçu örgüt faaliyeti çerçevesinde işleme ağırlaştırıcı nedenleri, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu bakımından da uygulama alanı bulacaktır.[1973] Bu çalışmanın suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu etkileyen hâllere ilişkin kısmında yapılmış açıklamalar, burada da olduğu gibi geçerlidir. Farklılık gösteren tek nokta, TCK m. 282/4'ün uygulanması için suç faaliyetleri arasında aklanmış malvarlığı değerlerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma gibi işler de bulunan ya da tek suç faaliyeti bu olan bir örgütün söz konusu olması gerektiğidir.[1974]

11. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

a. Teşebbüs

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunu çeşitli hareketlerle işlemek mümkün olduğundan, gerçekleştirilen hareketin parçalara ayrılıp ayrılamadığının somut olay özelinde değerlendirilmesi ve buna göre teşebbüse elverişliliğin belirlenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, bu suç tipinin genel olarak teşebbüse elverişli olduğu söylenebilir.[1975] İcra hareketlerine başlanması ve fakat bunların failin elinde olmayan nedenlerden tamamlanamaması durumunda, teşebbüs hükümleri uygulama alanı bulacaktır.[1976] Örneğin; silah ticaretinden elde edilmiş kazanca yasallık görünümü kazandırmak için bu kazançla yaptırılmış villayı bu niteliğini bilerek satın almak isteyen fail, tapuda devir işlemlerine başlamışken villa müsadere edilirse suça teşebbüs söz konusu olacaktır.[1977] Kural olarak "satın alma", "kabul etme" ve "kullanma" hareketleri bölünebilir nitelik taşımaktadır. "Bulundurma" hareketi ise,

[1973] Dülger, **a.g.e.**, s.371; Çakır, **a.g.e.**, s.413
[1974] Dülger, **a.g.e.**, s.379-380
[1975] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1093
[1976] Say, **a.g.m.** , s.180
[1977] Dülger, **a.g.e.**, s.379

parçalara ayrılmaya uygun olmadığından bu hareket bakımından teşebbüs söz konusu olamayacaktır.[1978]

b. İçtima

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu seçimlik hareketli olduğundan TCK m. 282/2'de gösterilen hareketlerden birden fazlası yapılsa bile tek bir suç meydana gelecektir.[1979] Bununla birlikte birden fazla hareketin yapılmasıyla tek bir suç mu yoksa zincirleme suç mu oluştuğunun ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Bu belirlemeyi yapacak olan somut olayın koşullarını değerlendiren görevli mahkemeyse de, hareketler arasında uzun zaman geçip geçmediği ve suça konu malvarlığı değerlerinin aynı karapara aklama faaliyetinin ürünü olup olmadığı gibi noktalar bu değerlendirmede yol göstericidir.[1980] Öğretide bir öncül suçun gelirlerinin kısım kısım farklı şekillerde kabulünün aynı suçun seçimlik hareketlerinin gerçekleştirildiğine işaret ettiği, buna karşılık farklı öncül suç ürünlerinin değişik zamanlarda kabulü durumunda TCK m. 43'ün söz konusu olacağı dile getirilmişse de,[1981] kanaatimce de daha isabetli olan görüşe göre TCK m. 282/2'deki suç tipi bakımından aklamaya konu edilmiş malvarlığı değerlerine kaynaklık eden öncül suçların değil, aklama faaliyetinin tekliği ya da çeşitliliği dikkate alınmalıdır.[1982]

Üzerinde durulması gereken bir diğer konu, öncül suç faili ile TCK m. 282/2 failinin aynı kişi olması hâlinin çifte cezalandırma yasağına aykırılık oluşturup oluşturmadığıdır. Maddî unsurları ile korudukları hukukî değerler birbirinden farklı, bağımsız suç tipleri söz konusu olduğundan bu suçların ayrı ayrı cezalandırılmaları gerektiği ve bunun çifte cezalandırma oluşturmayacağı belirtilmektedir.[1983] Nitekim mevcut yasamızda öncül suç failinin TCK m. 282/2'deki suçu işleyemeyeceğini düşündüren herhangi bir hüküm yer almamakta ve öncül suç faili, tıpkı suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundaki gibi bu suçun da faili olabilmektedir.

[1978] Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, **a.g.e.**, s.1093; Çakır, **a.g.e.**, s.417
[1979] Çakır, **a.g.e.**, s.418; Say, **a.g.m.** , s.180
[1980] Dülger, **a.g.e.**, s.381
[1981] Çakır, **a.g.e.**, s.418-419
[1982] DÜlger, **a.g.e.**, s.383
[1983] Dülger, **a.g.e.**, s.382

5918 sayılı Kanun gerekçesinde, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu ile suç eşyasını satın alma ve kabul etme suçu arasında "görünüşte içtima"nın[1984] bir biçimi olan özel norm- genel norm ilişkisi bulunduğu ifade edilmektedir.[1985] Böyle bir ilişkinin varlığı hâlinde, aynı hukukî değerleri koruyan iki normdan, genel normun bütün unsurlarının yanı sıra birtakım ek unsurlar da içeren özel norm öncelikle uygulanacaktır.[1986] Bu doğrultuda, şartların oluşması hâlinde TCK m. 282/2 öncelikli olarak uygulanacak, ancak bu maddeye dayanarak suçun takibi mümkün değilse TCK m. 165'e başvurulacaktır. Öğretide gerekçedeki nitelemenin yerindeliğine dair farklı görüşlerin bulunduğu belirtilmelidir. Bir görüşe göre, her türlü suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi TCK m. 165'teki suçu oluşturacakken yalnızca altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan kaynaklanan aklanmış malvarlığı değerleri TCK m. 282/2 kapsamına girebileceğinden gerekçe isabetlidir.[1987] Karşıt görüş ise, TCK m. 165 ve m. 282/2'nin koruduğu hukukî değerler farklı olduğundan özel norm-genel norm ilişkisinin söz konusu olamayacağı, ancak fikrî içtimanın uygulama alanı bulacağı yönündedir.[1988] Ayrıca suç tipleri arasındaki farklılıklardan dolayı maddeye gerekçesinde özel norm-genel norm ilişkisinden söz edilmiş olmasaydı dahi aynı fiilin her iki suçu birden oluşturmasının mümkün olmayacağı ve fikrî içtima hükmünü uygulamaya da gerek bulunmadığı ifade edilmektedir.[1989]

[1984] Fiilin birden fazla kanunî tarife uygun görünmesine rağmen aslında bu kanunî tariflerden yalnızca birinin fiilin hukuka aykırılığını kapsaması hâline "görünüşte içtima" denmektedir. Görünüşte içtimada suçların çokluğu söz konusu değildir. (Kayıhan İçel, **Suçların İçtiması**, İstanbul: Sermet Matbaası, 1972, s.167-168)

[1985] "*Bu yeni suç ile Türk Ceza Kanununun 165 inci maddesinde tanımlanan suç eşyasını satın almak veya kabul etmek suçu arasında bir özel norm - genel norm ilişkisi söz konusu olacaktır*." (TBMM, Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları Raporları (1/670), http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2009Yili/kanmetni/5918ss.pdf, Erişim Tarihi: 09.03.2019, 16:50, s.4)

[1986] Koca/Üzülmez, **a.g.e.**, s.520

[1987] Dülger, **a.g.e.**, s.385; Aynı doğrultuda bkz. Çakır, **a.g.e.**, s.238, 419-420 (Yazar, TCK m. 282/2'deki suçun oluşmasının iki farklı öncül suçun varlığına bağlandığından TCK m. 165'e göre çok daha zor olduğuna dikkat çekmektedir.); Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.181

[1988] Özbek ve diğerleri, **...Özel Hükümler**, s.1208; Ünver, **a.g.e.**, s.471; Meran, **a.g.e.**, s.410-411 (Yazar, aynı fiil her iki suç maddesini de ihlâl edeceğinden fikrî içtima kuralı doğrultusunda daha ağır cezayı gerektiren TCK m. 282/2'ye göre cezalandırılmaya gidilmesi gerektiğini ifade etmektedir.); Tezcan/ Erdem/ Önok, **a.g.e.**, s.685

[1989] Dülger, **a.g.e.**, s.386 (Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu adliyenin işleyişini, suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçu ise kişilerin malvarlığını korumaktadır. Ayrıca ilk suçun konusunu ancak altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan elde edilip aklanmış malvarlığı değerleri oluşturmaktayken, ikinci suça konu olabilecek malvarlığı değerleri bakımından herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir. TCK m.

c. İştirak

TCK m. 282/2'deki suç tipi iştirak açısından özellik göstermemekte olup suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunda da görüldüğü üzere ceza kanunumuzda ortaya koyulmuş genel iştirak kuralları geçerli olacaktır. Kişinin müşterek fail, dolaylı fail, azmettiren veya yardım eden sıfatlarıyla suçun işlenişine katılması mümkündür. Fail veya suç ortakları arasında kamu görevlisi veya suçun işlenişini kolaylaştıran bir meslek sahibi kişilerin bulunması hâlinde, sıfata bağlı bu ağırlaştırıcı nedenler tüm fail ve suç ortakları değil, yalnızca ilgilileri bakımından uygulanacaktır.[1990]

Belirtilmelidir ki, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun işlenişine herhangi bir sıfatla katılanların suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçuna katılması mümkün olmayıp bu kişilerin yalnızca TCK m. 282/1'e göre sorumluluğu ortaya çıkmaktadır.[1991] Zira anılan hareketler suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu faillerinin fiillerinin devamı niteliğini taşımakta ve çifte cezalandırma yasağı kapsamına girmektedir.[1992] Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna fail veya suç ortağı olarak katılmış olmanın, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu bakımından bir şahsî cezasızlık sebebi oluşturduğu ifade edilmiştir. TCK m. 282/2'deki suçun birden fazla fail veya suç ortağı tarafından işlenmesi hâlinde, yalnızca suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna katılmış olanlar şahsî cezasızlık sebeplerinden faydalanacak, diğer fail ve suç ortakları üzerinde herhangi bir sonuç doğmayacaktır.[1993]

282/2'nin düzenlenme amaçlarından biri organize suçlulukla mücadeleyken, TCK m. 165 daha az karmaşık şekilde mülkiyet hakkının korunması amacına yönelmiştir. Malvarlığı değerlerine kaynaklık eden suçun faili TCK m. 165 faili olamaz; ancak TCK m. 282/2 bakımından böyle bir engel yoktur. Ayrıca her iki suçun faillerinin amacı da birbirinden farklı olacaktır.); Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu ancak doğrudan kastla işlenebilir.Oysa suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçunu olası kastla işlemek mümkündür. (Özgenç, **Suç Örgütleri**, s.182)

[1990] Değirmenci, **a.g.e.**, s.476; Töngür, **a.g.m.** , s.58

[1991] Çakır, **a.g.e.**, s.418

[1992] Dülger, **a.g.e.**, s.380

[1993] Dülger, **a.g.e.**, s.387 (Yazar bu nitelemeyi yaparken, cezasızlık sebebinin suçun işlenmesinden önce mevcut olmasına dayanmaktadır.)

12. Etkin Pişmanlık

TCK m. 282/6'da düzenlenmiş etkin pişmanlık hükmü, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu bakımından da uygulanacaktır. Bu çalışmanın suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu kısmında etkin pişmanlığa ilişkin yapılmış açıklamalar, burada da bütünüyle geçerlidir.

13. Yaptırımlar

a. Hapis Cezası

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu "*iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile*" cezalandırılmaktadır. Cezanın alt sınırı 2 yıl olarak belirlendiğinden, mahkemenin cezayı alt sınırdan vermesi yahut takdirî indirim sebeplerini uygulaması halinde TCK m.51' e göre erteleme ve CMK m. 231'e göre hükmün açıklanmasının geri bırakılması söz konusu olabilecektir.[1994] TCK m. 282/3 ve 282/4'te düzenlenen ağırlaştırıcı nedenler bu suça da uygulanmakta ve suçun kamu görevlisi veya meslek sahibi tarafından işlenmesi verilecek hapis cezasının yarı oranında, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi ise bir kat arttırılması sonucunu doğurmaktadır.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan farklı olarak bu suç tipi bakımından adlî para cezası öngörülmemiş olması, öğretide bir eksiklik olarak değerlendirilmiş ve eleştirilmiştir.[1995] Bu duruma gerekçe olarak, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun aksine TCK m. 282/2'deki suçun işlenmesiyle doğrudan kâr elde edilmemesi gösterilmişse de[1996], kanaatimce bu önermenin suçun bütün görünüm biçimleri açısından doğru olduğu söylenemez.

[1994] Dülger, **a.g.e.**, s.388; Çakır, **a.g.e.**, s.421
[1995] Dülger, **a.g.e.**, s.388; Çakır, **a.g.e.**, s.421
[1996] Çakır, **a.g.e.**, s.421

b. Güvenlik Tedbirleri

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu; uygulanabilecek güvenlik tedbirleri bakımından TCK m. 282/1'e göre farklılık göstermemekte olup ilgili kısımda genel olarak güvenlik tedbirleri, eşya ve kazanç müsaderesi ve tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbirlerine ilişkin yapılan açıklamalar burada da bütünüyle geçerlidir.

14. Soruşturma, Kovuşturma ve İnfaz

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu bakımından şikâyet şartı bulunmamakta ve suç, re'sen takip edilmektedir.[1997] Kanun koyucunun böyle bir tercihte bulunmasının nedeni, suçun belli bir mağdurunun bulunmaması ve suç tipiyle korunan hukukî değerlerin ihlâl edilmesinin toplumu oluşturan tüm bireyleri mağdur etmesidir.[1998]

5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu arasında bir ayrım gözetmemekte ve genel olarak "aklama" dan söz etmektedir. TCK m. 282'nin başlığının "suçtan kaynaklanan malvarlığını değerleri"ni aklama" olduğu da göz önüne alınarak, bu başlık altındaki her iki suç tipinin de 5549 sayılı Kanun'da anılan aklamaya karşılık geldiğinin kabulü gerekmektedir. Dolayısıyla 5549 sayılı Kanun m. 17'de yer alan elkoyma hükmü suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçuyla ilişkili olarak da uygulanabilecektir.[1999]

Kanun bir başka mahkemeyi görevli kılmadığından, TCK m. 282/2'deki suç bakımından asliye ceza mahkemesi görevlidir.[2000] Yetkili mahkeme ise, suçun işlendiği yer mahkemesi olup bu mahkemenin belirlenmesi mümkün olmazsa CMK m. 12'de yer alan genel yetki kuralına göre çözüme gidilecektir.

[1997] Çakır, **a.g.e.**, s.420
[1998] Dülger, **a.g.e.**, s.390; Çakır, **a.g.e.**, s.420
[1999] Dülger, **a.g.e.**, s.389
[2000] Çakır, **a.g.e.**, s.420

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun yargılama ve infazına ilişkin yapılmış açıklamalar başkaca ayrıksı durum bulunmadığından burada da geçerlidir.

15. Zamanaşımı

Ceza kanunumuz m. 282/2'deki suç tipi bakımından zamanaşımı süreleriyle ilgili ayrıksı bir düzenlemeye yer vermediğinden; zamanaşımı süreleri genel hükümlere göre belirlenmektedir. Suçun temel şekli bakımından dava zamanaşımı süresi TCK m. 66/1-d uyarınca 8 yıl; ceza zamanaşımı süresi ise, TCK m. 68/1-d uyarınca 10 yıldır.[2001] Suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, dava zamanaşımı süresi 15 yıl ve ceza zamanaşımı süresi 20 yıl olacaktır.[2002]

[2001] TCK m. 66/1-e: "*Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası; (...) beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adlî para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl (...) geçmesiyle düşer.*"; TCK m. 68/1-e: "*Bu maddede yazılı cezalar aşağıdaki sürelerin geçmesiyle infaz edilmez: (...) beş yıla kadar hapis ve adlî para cezalarında on yıl.*"

[2002] TCK m. 66/1-d: "*Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası; (...) beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl (...) geçmesiyle düşer.*"; TCK m. 68/1-d: "*Bu maddede yazılı cezalar aşağıdaki sürelerin geçmesiyle infaz edilmez: (...)Beş yıldan fazla hapis cezalarında yirmi yıl.* "

SONUÇ

Suç işlemek yoluyla elde edilmiş her türlü malvarlığı değerinin, başka bir deyişle karaparanın yasadışı kaynağının gizlenmesi veya hukuka uygun bir yoldan edinilmiş gösterilmesi, böylece yasallık görünümü altında ekonomik sisteme sokulması olarak tanımlanabilecek "karapara aklama", bu çalışmanın konusunu oluşturmuştur.

Karapara aklama faaliyetlerinin temelinde, suçluların büyük miktarlara ulaşabilecek suç gelirinden, yetkili makamlardan çekinmeksizin faydalanabilme istekleri yatmaktadır. Henüz karapara aklama faaliyetine konu edilmemiş suç kaynaklı malvarlığı değerleri, suçlular açısından risk oluşturmaktadır. Bunun nedeni, karaparanın yetkililerin dikkatini çekmesi, suçlular hakkında ceza adaleti süreçlerinin başlatılması ve bu süreçlerde aleyhlerine delil olarak kullanılması, ayrıca suçun kesinleşmesi hâlinde ellerinden alınması olasılıklarıdır. Oysa aklanan karapara, herhangi bir yasal gelir gibi serbestçe değerlendirilebilecek, suçlulara kâr amacıyla suç işleyenleri güdüleyen rahat hayatı sunacak, yeni suç faaliyetleri ve/veya yasal yatırımlar için kullanılabilecek ve yasa dışı yöntemlerle zenginleşmiş suçluların toplum içerisinde saygınlık kazanmalarına ve hatta siyasi ve sosyal nüfuz elde etmelerine araç olabilecektir.

Karapara aklamanın neredeyse sınırsız sayıda yöntemi bulunmaktadır. Üstelik bu yöntemlere, ekonomik koşullar ile uygulanan yasal denetimlerdeki değişikler ve teknolojik ilerlemeler doğrultusunda, her gün yenileri eklenmekte, mevcut yöntemler ise, paranın takibini zorlaştırmak amacıyla sıklıkla bir arada kullanılmaktadır. Karapara aklama vakalarının karmaşıklığı, bu vakaları incelemekte araç olarak temel ve genel bir yol haritası oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Bu gereksinimi karşılamak için, ABD Finansal Suçlar Uygulama Ağı tarafından oluşturulup Mali Eylem Görev Gücü (FATF) tarafından gözden geçirilmiş "karapara aklama aşamaları"na başvurulmaktadır. Anılan aşamalar; nakit halindeki karaparanın mali sisteme

sokulması veya yurt dışına çıkarılması yoluyla bundan kurtulunmasına karşılık gelen "yerleştirme aşaması", karaparanın arka arkaya çeşitli işlemlere sokularak kendisine kaynaklık eden suçla bağının zayıflatılmasına yönelik "ayrıştırma aşaması" ve son olarak aklanmış karaparanın hukuka uygunluk görünümü sağlayan, yanıltıcı bir gerekçe ile yasal ekonomiye dâhil edilmesini ifade eden "birleştirme aşaması"dır.

Elbette, her bir karapara aklama vakasında bu aşamaların tümüne birden rastlanmamakta ve aynı karapara aklama yöntemleri, farklı aşamalarda kullanılabilmektedir. Ancak her örnekte ortak olan, karaparanın malvarlığı değerlerine kaynaklık eden suç ile yasallık görünümü biçiminde saptanabilecek iki nokta arasında hareket ettirilmesidir. Karaparayı bir yandan yetkililerden gizleyip bir yandan da suçluların para üzerindeki kontrolünü yitirmesini engelleyecek şekilde hareket ettirmede; nakit kaçakçılığı, parçalara ayırma, alternatif havale sistemleri, kıyı bankacılığı merkezleri ve vergi cennetlerinden yararlanma, kendi kendine borçlanma, taşınmazlar ve sanat eserleri gibi yatırım araçlarının kullanılması, ticaret temelinde karapara aklama, sigorta poliçeleri, futbol kulüpleri yoluyla aklama, nakit esaslı iş yerleri, kumar ve diğer kazanç sağlayan oyunlar, internet ve sanal para ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlardan faydalanma gibi yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler yaygın kullanımları veya oluşturdukları özel güçlükler nedeniyle çalışmada anılmakta olup tüketici bir liste oluşturdukları düşünülmemelidir.

Karapara aklamanın son derece ağır ekonomik ve toplumsal sonuçları bulunmakta olup bunların incelenmesi aynı zamanda karapara aklamaya karşı yürütülen yoğun küresel mücadelenin altında yatan nedenlerin de anlaşılmasını sağlamaktadır. Gerçekten de, her suçun işlenmesiyle kamu düzenini bozduğu ve kamu vicdanını zedelediği ve bu yüzden cezalandırmayı gerektirdiği doğruysa da, karapara aklamanın etkilerinin alışıldık suç tiplerine kıyasla çok daha geniş bir alana yayıldığı söylenebilmektedir.

Karapara aklama; mali sistemlerin şeffaflığını ve etkin işleyişini tehdit eden, yasalara uygun biçimde ekonomik hayata katılan kişi ve kuruluşlara zarar veren ve bunların pazar dışına sürülmelerine, pazarların suçluların eline geçmesine yol açan, vergi kaybına ve devlet bütçesinde dengesizliklere neden olan, finans kurumlarını yozlaştıran, ekonomik karar alma süreçlerinin sağlıklı yönetilmesini engelleyen,

dünya genelinde kalkınmayı sekteye uğratan bir suçtur. Ek olarak, karaparayla zenginleşmenin cezalandırılmaması toplumda ahlaki bir çöküntü oluşturma riski taşıyacak ve suç işlemenin toplumsal basamakları tırmanın kolay ve etkin bir yolu addedilmesine sebep olacaktır. Suç işleyerek zenginleşen kişilerin haksız kazançlarından faydalanarak kolayca saygınlık görünümü sağlayabilmesi ve ülke içerisinde bağımsız bir güç odağına dönüşmesi demokratik kurumları işlevsizleştirebilmekte ve hukuk devleti ve demokrasi kavramlarına karşı tehlike yaratmaktadır.

Karapara aklama sorununun bu denli üzerine düşülmesinin bir diğer sebebi de, organize suçluluk, terörizmin finansmanı ve yolsuzluk gibi diğer ağır ve mücadelesi güç suçluluk görünümleriyle iç içe geçmesidir. Bu suçluluk görünümlerinin özelliği zamansal ve bölgesel olarak çok yayılmış, hatta genellikle sınır aşan nitelikte olmaları, fazla sayıda kişinin doğrudan veya dolaylı katılımıyla gerçekleşmeleri ve odaklarında yer alan kişilere ulaşmada şu veya bu nedenle zorluklarla karşılaşılmasıdır.

Nitekim karapara aklamanın uluslararası bir sorun olarak ortaya çıkması, organize suçlulukla ilişkisi üzerinden gerçekleşmiştir. Organize suç örgütleri, elde ettikleri büyük miktarlarda kazanca yasallık görünümü kazandırmadıkları sürece bu kazançtan rahatça faydalanamamaktadır. Günümüzün teknolojik gelişmeleri ve bunların sağladığı ulaşım ve iletişim kolaylıkları, bu örgütlere adeta çok uluslu şirketler gibi faaliyet gösterme ve çok kısa sürede yüksek gelir elde etme olanağı tanımaktaysa da, suçluların bu olanağı değerlendirebilmek için yasa dışı malların üretilmesi veya satın alınması ve taşınması, yozlaşmış yetkililere rüşvet verilmesi gibi amaçlarla her an erişip kullanabilecekleri yüklü miktarda maddi kaynağa sahip olmaları gerekmektedir. Aklanan karapara artık kovuşturma ve müsadere korkusu olmaksızın serbestçe harcanabileceğinden, bu ihtiyaca cevap vermektedir. Görüldüğü üzere, karapara aklama organize suçluluğun hem nedeni hem de sonucudur; diğer bir deyişle, bu iki sorun arasında bir döngü mevcuttur.

Terör suçları ekonomik çıkar sağlama amacıyla işlenmemekteyse de, bunların işlenmesi de maddi kaynak gerektirmekte ve bu kaynakların hareketlerinin yetkililerden gizlenmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu durum, terörizmin

finansmanında kullanılacak kaynakların yasal yollardan edinildiği hâllerde bile bunların varış noktasının yasa dışı olmasının sonucudur. Dolayısıyla, terörizmin finansmanında da karapara aklama yöntemleriyle aynı veya bunlara çok benzer yöntemlere başvurulmaktadır. Bu da, karapara aklamayla mücadele sisteminin ve bu sistemin para hareketlerinin takibine yönelik olanakların terörizmin finansmanına karşı da kullanılabileceği fikrini doğurmuştur. Bu doğrultuda, aslında karapara aklamayla mücadele amacıyla oluşturulmuş FATF, 2001 yılından beri, terörizmin finansmanının tespiti ve önlenmesinde başı çeken kuruluş hâline gelmiştir. FATF'in yol göstermesiyle şekillenen sistem sayesinde, terör örgütlerinin kaynaklarının ellerinden alınması, bu örgütlerle ilişkisi bulunan kişi ve kurumların tespit edilmesi, örgütün yapısı ve gelecekteki hareketlerine dair çıkarımlar yapılması umulmaktadır.

Organize suçla ilişkili olarak bahsedilen neden-sonuç döngüsünün bir benzeri, karapara aklama ile yolsuzluk eylemleri arasında da bulunmaktadır. Bir yandan, yolsuzluk eylemleri sonucu edinilen yasa dışı malvarlığı değerlerine yasallık görünümü kazandırılması gereksinimi karapara aklama faaliyetlerini arttırmakta, diğer yandan suçlular aklanmış karapara karşılığı hukuka aykırı fiillerine göz yummalarını istedikleri yetkilileri yolsuzluk eylemlerine teşvik etmektedir. Bu bağ, aynı mücadele yöntem ve araçlarından her iki sorunla mücadelede de yararlanılabileceği anlamına gelmektedir. Yolsuzluk eylemlerinin bir ülkede çok önemli konumlarda bulunan, siyasi ve ekonomik nüfuzu yüksek kişilerce gerçekleştirilmesi hâlinde bu kişiler ülkelerinde neredeyse dokunulmazlık içerisine hareket edebilmektedirler. Oysa bu kişilerin karapara aklama suçu dolayısıyla farklı ülkelerde soruşturulup kovuşturulmaları mümkün olmakta, suç gelirleri müsadere edilerek yolsuzluk faaliyetlerinin gerçekleştirildiği ülkeye yollanmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkeler bakımından, bu gelirler milli bütçeye kayda değer katkı sağlamaktadır.

Anlaşılacağı üzere, karapara aklamayla mücadele sisteminden beklenenler çok fazladır. Mücadelenin merkezinde ise, küresel mali yapıyı kara para aklamaya karşı koruma hedefiyle 1989 senesinde hayata geçirilmiş, politika üreten ve nüfuzunu kullanarak ulusal ve uluslararası düzeyde bu politikaların ve gerekli mevzuat değişikliklerinin benimsenmesini amaçlayan, hükümetler arası bir yapılanma olan FATF yer almaktadır. FATF hem karapara aklamayla hem de terörizmin

finansmanıyla mücadelede uluslararası standartların belirleyicisi kabul edilmektedir. FATF'in yayınlandığı 1990 senesinden beri sürekli güncellenen 40 Tavsiyesi, her ne kadar bağlayıcı nitelikte değilse ve bağlayıcılık kazanabilmek için iç hukuklara aktarılması gerekmekteyse de, güncel durumda bu özelliği etkisini azaltmamaktadır. Bir ülkenin FATF tarafından karapara aklamayla mücadele konusunda "uyumsuz" olarak sınıflandırılması, o ülkeye başkaca ülkeler tarafından ek denetimler ve daha ağır özen yükümlülüğü şartları uygulanması ve ticari ilişkilerin zedelenmesi anlamına gelmektedir. Ek olarak, Tavsiyelerin bağlayıcılık gücüne sahip belgeler üretebilen Birleşmiş Milletler'ce desteklenmesi sonucunda, ülkeler bu Tavsiyelere uyum yönünde taahhütte bulunmak durumda kalmaktadır. Özellikle 11 Eylül 2001 sonrasında dünya genelinde terörizme karşı oluşan korku ve şiddetli tepkiler, terörizmin finansmanıyla mücadeleyi de görev tanımına ekleyen FATF'in önemini ve ağırlığını arttırmıştır.

Karapara aklamayla mücadele sistemi; karapara aklama faaliyetlerinde kullanılma riski yüksek görülen kişi ve kurumlara yönelik tedbirlere dayanan önleyici ayak ile bu tedbirlerin yetersiz kalması ve suçun ortaya çıkması durumunda devreye girecek ceza hukuku ayağı üzerinde şekillenmiştir. Mücadelenin önleyici ayağı sayesinde, suçun işlenmesine engel olmak, olası suçluların tespiti, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında kanıt toplanması, karaparanın hareketlerinin ve özellikle yurtdışına çıkarılmasının engellenmesi, karapara aklamanın güçleştirilmesi yoluyla suç işleme iradesinin kırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, önleyici tedbir yükümlüsü kişi ve kuruluşlar belirlenmekte ve bunlara müşterilerine kimlik tespiti yapma, müşterileriyle ilişkilerinde özen yükümlülüklerine uygun davranma, nakit işlem ve şüpheli işlem bildirimlerinde bulunma, uyum programları hazırlama ve uyum görevlisi atama zorunluluğu getirilmektedir. Buna ek olarak, örneğin ülkemizdeki Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) gibi, mali istihbarat birimlerinin her bir ülkede kurulmasına çalışılmaktadır. Ceza hukuku ayağı ise; karapara aklamanın suç olarak düzenlenip öncül suçlarının belirlenmesini, oluşturulan bu yasal temel üzerinden soruşturma ve kovuşturma yürütülmesini ve suçun kesinleşmesi durumunda karapara aklayıcılarının cezalandırılıp karaparanın müsadere edilmesini kapsamaktadır. Bu doğrultuda, ceza hukukunun karapara aklamayla mücadelede ikincil nitelik taşıdığı, öncelikli olarak kamu düzeni henüz bozulmamışken suçun engellenmesine çalışıldığı söylenebilmektedir.

Karaparayla aklamayla mücadele sistemi küresel niteliğini, FATF Tavsiyelerince göndermede bulunulan, imzacı ülkeler bakımından iç hukuklarında düzenleme yapma yükümlülüğü getiren BM Sözleşmelerine de borçludur. 1988'de imzaya açılıp 1990'da yürürlüğe giren Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Konvansiyonu) bu bakımdan bir dönüm noktası oluşturmuş, imzacı devletlerin uyuşturucu suçlarından kaynaklanan gelirin aklanmasını iç hukuklarında suç olarak düzenlenmesini zorunlu kılmıştır. Mücadele kapsamı, zaman içerisinde giderek genişletilecektir. Örneğin Palermo Konvansiyonu ile, devletlerin takdirine bağlı olarak her suçun öncül suç kabul edilebileceği, ancak organize suçluluk, yolsuzluk ve adaletin engellenmesi suçlarına mutlaka yer verilmesi gerektiği öngörülmekte ve özel sektör de karapara aklamayla mücadelenin bir parçası hâline getirilmektedir. Terörizmin Finansmanın Önlenmesine Dair Sözleşme ile Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi de uluslararası toplumun konuya ilişkin artan ciddiyetine işaret etmektedir.

Karapara aklamayla mücadelenin evrimi Avrupa Birliği düzenlemeleri üzerinden de gözlemlenebilmektedir. Başlangıçta yalnızca belirli suçlardan elde edilen malvarlığı değerlerinin aklanması bağımsız bir suç olarak öngörülmüşken daha sonra gelir elde etmeye elverişli hemen her türlü suçun öncül suçlar kapsamına alınmasını, vergi suçlarının - son derece tartışmaya açık biçimde - öncül suç kabul edilmesini, karapara aklama bakımından uygulanması beklenen ceza yaptırımının giderek arttırılmasını, önleyici ayakta ise; önceleri finans sektörüne yönelmiş tedbir yükümlülüklerinin giderek çok çeşitli sektörlere yayılmasını, sanal para ve internet üzerinden oynanan oyunlar gibi yeni ortaya çıkan ve dolayısıyla henüz yeterince tanınıp denetlenmeyen alanların denetlenmesi çabasını, önleyici tedbirlerde "kural temelli" yaklaşımdan "risk temelli" yaklaşıma geçilmesini, diğer bir deyişle karapara aklamayla mücadelenin yoğunlaşıp sertleşmesini zaman içerisinde yayınlanan Direktifler üzerinden aşama aşama takip etmek mümkündür. Doğrudan FATF Tavsiyelerinin ve karapara aklamayla mücadeleye uluslararası yaklaşımın bir yansıması olan bu belgeler, küresel karapara aklamayla mücadele sistemiyle uyuma örnek oluşturduğundan ve uluslararası beklentileri ortaya koyduğundan AB üyesi olmayan ülkeler açısından dahi son derece önemlidir.

Karşılaştırmalı hukuka bir bakış da, istenilenin dünya genelinde ortak bir sistem oluşturmak olduğu önermesini doğrular niteliktedir. Anglo-Sakson ülkelerinden Kıta Avrupası ülkelerine, Meksika'dan Rusya'ya karapara aklama suçu düzenlemelerinin benzerlik gösterdiği ve bu benzerliğin sağlanmadığı durumlarda, ülkelerin FATF önderliğinde uluslararası baskıya maruz bırakılmak yoluyla uyuma teşvik edildiği görülmektedir. Karapara aklamanın değişken ve karmaşık yapısı ve gerek bu suçun gerek öncül suçlarının sınır aşan niteliği dikkate alındığında, karapara aklamayla etkin mücadelenin ancak böyle bir tek tipleşme ve işbirliği sayesinde gerçekleşebileceği düşünülmektedir. Diğer yandan, hukuki ve toplumsal yapısı kendine has özellikler taşıyan Rusya gibi ülkelerde dış baskı sonucu yürürlüğe sokulan ceza hukuku düzenlemelerinin amaçlarına aykırı şekilde uygulandığı, örneğin siyasi maksatlarla kötüye kullanıldığı ve organize suçluluk görece dokunulmazlığını korurken, çok küçük ölçekli bireysel suçluluğun orantısızca ağır cezalandırıldığı değerlendirilmiştir.

Ülkemizde karapara aklama suçları, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 282. maddesinde, "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu" başlığıyla düzenlenmektedir. Kısa ve yerinde olması ve gerek öğretide gerek uygulamada yerleşmiş bulunması dolayısıyla bu çalışmada benimsenen "karapara" adlandırmasıyla "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleri" ifadesi arasında anlamsal açıdan herhangi bir farklılık söz konusu değildir. TCK m.282/1'de bu çalışmanın asıl konusunu oluşturan temel karapara aklama suçu olan "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu"na, TCK m.282/2'de ise "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu"na yer verilmiştir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu ile adliyenin düzgün işleyişi, mali sistemin istikrarı, piyasalar ve bu piyasalarda faaliyet gösteren dürüst yatırımcılar ve toplumun hem ekonomik hem ahlakî yapısı korunmak istenmiştir. Korunan hukukî değerlerdeki bu çeşitlilik, suçun karmaşık ve çok boyutlu yapısının sonucudur. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun önşartı, suça konu malvarlığı değerlerini üreten ve zamanca önce işlenmiş bir öncül suçun varlığıdır. Kanunumuz öncül suçları belirlemede eşik yöntemini benimsemiş olup alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren her türlü suç öncül suç

kapsamında değerlendirilecektir. Kanunda açıkça belirtilmemekle beraber, öncül suçun ayrıca gelir elde etmeye uygun bir suç olması gerekmektedir; zira aksi durumda suçtan kaynaklanmış malvarlığı değerlerinden söz etmek de mümkün olmayacaktır. Eşik yöntemi sayesinde, devamlı değişen karapara aklama yöntemleri karşısında kanunda da sık sık değişikliğe gidilmesi ihtiyacı ortadan kaldırılmışsa da ekonomik boyut taşıyan kimi suçların kapsam dışı kalması, herhangi bir malvarlığı değeri üretmemesi olası gözükmeyen şerefe yönelik suçlar ya da anayasal düzene karşı suçların ise kapsama alınmaları sakıncasını doğurmaktadır. Bunun önüne geçmek için, eşiğin tamamen kaldırılması ve işlenmesi yoluyla herhangi bir biçimde malvarlığı değerlerinin edinilmesi sonucunu doğuran her suçun öncül suç sayılması önerilmektedir.

Her ne kadar öncül suç ve suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu ayrı ayrı cezalandırılan bağımsız suç tipleriyse de; aralarında, ikincisinin oluşması için ilkinin varlığının şart olmasından kaynaklanan sıkı bir bağ bulunmaktadır. Bu yüzden, öncül suçun suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna ne şekilde etki ettiğinin saptanması gerekmektedir. Belirtmek gerekir ki, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçundan söz edebilmek için öncül suçun tüm unsurlarıyla ortaya çıkması yeterli olup bu suça ilişkin kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunması, hatta soruşturma veya kovuşturma başlatılmış olması gerekmemektedir. Aynı doğrultuda, öncül suç için şikâyet şartının gerçekleşmemesi, öncül suç oluştuktan sonra affa veya zamanaşımına uğraması, şahsî cezasızlık sebeplerinin varlığı dolayısıyla failinin cezalandırılmaması ve hatta fail hakkında, fiilin suç olmaması ve hukuka uygunluk nedelerinin varlığı dışında kalan sebeplerle beraate hükmedilmesi dahi suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuna etki etmeyecektir. Aklamaya konu malvarlığı değerlerini üretmiş öncül suçun teşebbüs aşamasında kalması da TCK m.282/1'nin uygulanmasının önüne geçmemektedir.

Öncül suç için yurtiçinde veya yurt dışında başka bir mahkemede kovuşturulma yürütülmekteyse bu kovuşturmanın suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından bekletici mesele yapılması gerekmekteyse de, öncül suça ilişkin yargılamanın mümkün olmadığı hallerde suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından görevli mahkeme sorunu nispî

muhakeme yoluyla çözülecektir. Nitekim, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu açısından önem taşıyan noktalar yalnızca öncül suçun oluşup oluşmadığı ve bu suçtan birtakım malvarlığı değerlerinin edinilip edilmediğidir.

Ülkemizde karapara aklamaya konu edilmiş malvarlığı değerlerini üreten öncül suçun yurt dışında işlenmiş olması durumunda, çifte suçluluk ilkesi ve bu suç ülkemizde işlenmiş olsaydı suçun alt sınırını alt ay veya üzeri hapis cezası gerektirip gerektirmeyeceği de göz önüne alınarak TCK m.282/1 uygulanabilecektir. İşlendiği anda öncül suç sayılmayan bir suçtan edinilen malvarlığı değerlerinin anılan suç öncül suçlar kapsamına alındıktan sonra aklanması olasılığında ise, TCK m.282/1'deki suçun oluşmayacağını kabul etmek gerekmektedir. Vergi suçlarının öncül suç kabul edilip edilmeyeceği sorunu ise, gerek Yargıtay kararlarının gerek 3 No.lu FATF Tavsiyesi ile vergi suçlarının karapara aklamanın öncül suçları arasında yer almasını zorunlu kılan 2015/849 sayılı AB Direktifi'nin işaret ettiği üzere, ülkemizde de uluslararası düzeyde de çözümlenmiştir. Bununla birlikte, vergi suçları ile gelir elde edilmesi söz konusu olmadığından, ancak yasal olarak edinilmiş gelirin azalmasının önüne geçildiğinden bu çözüme katılmak mümkün değildir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun faili herkes olabilmekte; ancak failin kamu görevlisi veya belli bir meslek sahibi olması durumunda ağırlaştırıcı sebep ortaya çıkmaktadır. Aklama suçu failinin öncül suç failiyle aynı kişi olması suçun oluşumuna herhangi bir biçimde etki etmemektedir. Olması gereken hukuk bakımından, kendi kendine aklamanın ancak büyük ölçekli karapara aklama faaliyetleri söz konusu olduğunda ve açık kamu yararı bulunduğunda cezalandırılmasının daha isabetli olacağı söylenebilir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu belirli bir mağduru bulunmamakta, bu suçun işlenmesiyle güvenli bir hukuk devletinde yaşama hakkı zedelenmiş olan toplumun her bir üyesi mağdur olmaktadır. Suçun belirli bir mağdurunun bulunmaması, hem saptanmasını hem de soruşturma ve kovuşturma süreçlerinde kanıt elde edilmesini zorlaştırmaktadır. Yine belirli mağdurun bulunmamasının sonucu olarak, bu suç bakımından davaya katılma mümkün değildir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun konusunu ise, suç işlenmesi yoluyla veya dolayısıyla elde edilmiş her türlü malvarlığı değeri oluşturmaktadır. Suça konu malvarlığı değerlerinin ekonomik karşılığı bulunması gerekli ve yeterli olup bunların doğrudan veya dolaylı olarak edinilmeleri, taşınır veya taşınmaz, maddî veya gayrîmaddi nitelikte olmaları önem taşımamaktadır. Suçun hareket unsuru, "yurt dışına çıkarmak" veya "gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tâbi tutmak"tır. Diğer bir deyişle, seçimlik hareketli bir suç söz konusudur. "Yurt dışına çıkarma", malvarlığı değerlerinin fiziki olarak veya elektronik yöntemlerle ülkemiz sınırları dışına nakledilmesini, "çeşitli işlemlere tabi tutma" ise, bunların öncül suç ile bağını koparmaya yönelmiş her türlü işlemi ifade etmektedir. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bir soyut tehlike suçu olarak düzenlenmiş olup anılan hareketlerin gerçekleştirilmesiyle maddî unsur da ortaya çıkmış olacak ve hareketlerin dış dünyada bir neticeye yol açıp açmadığı ayrıca araştırılmayacaktır.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun manevi unsuru, TCK m.282/1'de öngörülmüş seçimlik hareketler bakımından farklılık göstermektedir. "Yurt dışına çıkarma" hareketinin genel kastla gerçekleştirilmesi, yani failin ilgili malvarlığı değerlerinin suç kaynaklı olduğunu bilmesi ve hareketi de yine bilerek gerçekleştirmesi yeterliyken, "çeşitli işlemlere tabi tutma"nın "*gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak*" maksadıyla yapılması, başka bir deyişle özel kastla gerçekleştirilmesi aranmaktadır. Bu suç bakımından zaten mevcut olan ispat güçlüklerini daha da arttıracağı düşüncesiyle öğretide yoğun eleştirilere konu olmuş bu özel kast düzenlemesi, son derece yerindedir. "Çeşitli işlemlere tutma" kapsamında değerlendirilebilecek serbest eylemler maksat unsurundan bağımsız düşünüldüğünde çoğu kez olağan ve hukuka uygun bulunacağından böyle bir sınırlamaya ihtiyaç duyulmuştur.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, ekonomik amaçlarla işlenen bir suç olduğundan bu suçla ilintili olarak müsadereye hükmedilebilmesi son derece gereklidir. TCK m. 282/1 bakımından ayrıksı bir düzenleme getirilmediğinden, ceza kanunumuzda yer alan genel müsadere rejimi suçtan

kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu sonucunda da uygulama alanı bulacak ve TCK m. 54 uyarınca eşya ve TCK m. 55 uyarınca kazanç müsaderesine gidilebilecektir. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu ile öncül suçlarının sıklıkla sınır aşan nitelik taşıması ve malvarlığı değerlerinin ülkeler arası hareket ettirilmesi karşısında, ceza kanunumuzda eşdeğer müsaderenin ve kaim değer müsaderesinin kabul edilmiş olması büyük fayda sağlamaktadır. Belirtmek gerekir ki, FATF'in 4 no.lu Tavsiyesi, karşılaştırmalı hukuktaki düzenlemeler ve öğretideki çeşitli görüşler suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçuyla bağlantılı olarak gerçekleştirilecek müsadere için ispat yükünün tersine çevrilebileceği yönündeyse de, ceza hukukumuzda bu gibi bir istisnai düzenlemeye yapılmaması temel hak ve özgürlüklerin güvenceye alınması bakımından çok daha isabetli olmuştur.

Ceza kanunumuzda bulunan ikinci karapara aklama suçu, Viyana ve Palermo Konvansiyonlarından doğan yükümlülüklerimizi yerine getirmek için 2009 yılında yapılan bir değişiklikle 282. maddenin 2. fıkrasında yer verilmiş "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu"dur. Her ne kadar anılan Konvansiyonlar uyarınca bu eylemlerin bağımsız bir suç tipi olarak düzenlenmeyip temel karapara aklama suçunun hareketleri arasında sayılması gerektiği yönünde eleştiriler mevcutsa da, suçtan elde ettiği geliri hiçbir işleme tabi tutmayan kişinin karapara aklayıcı olarak nitelenmesini sonuçlayacak böyle bir düzenleme yapılmaması kanaatimce daha uygundur. Mevcut durumuyla bu suç tipi, temel karapara aklama suçu olarak nitelenebilecek TCK m.282/1 uyarınca aklanmış malvarlığı değerlerinden faydalananları hedef almaktadır.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçu unsurları bakımından TCK m.282/1 ile büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunun konusunu ancak TCK m.282/1 uyarınca aklanmış malvarlığı değerlerinin oluşturabilmesi biçiminde önemli bir fark söz konusudur. Diğer bir deyişle, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin aklanması suçu, TCK m.282/2'deki suç tipi bakımından önşart oluşturmaktadır. Böylece, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin öncül suçla başlayıp karapara aklama ile devam eden yolculuğunun bir sonraki durağı da cezaî yaptırıma tabi

tutulmaktadır. Bu doğrultuda, TCK m.282/2'deki suç tipinin suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun tamamlayıcısı olduğu söylenebilmektedir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunun faili, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun işlenişine katılanlar dışında herkes olabilecektir. Nitekim TCK m.282/1'deki suçun işlenişine katılanların bu suçun da faili kabul edilmesi, çifte cezalandırma yasağına aykırı düşecektir. Bununla birlikte, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun öncül suçuna katılanların ayrıca TCK m.282/2'deki suçun da faili olmalarına engel yoktur. Suçluların profesyonel karapara aklayıcılara başvurmaları ve ellerindeki karaparayı bunlara aktarıp daha sonra aklanmış hâlde geri almaları günümüzde sık rastlanan bir durum olduğu göz önün alındığında düzenlemenin etkinliği de ortaya çıkmaktadır.

TCK m.282/2, seçimlik hareketli bir suç olarak düzenlenmiş ve suçun "satın alma", "kabul etme", "bulundurma" veya "kullanma" yoluyla işlenebileceği öngörülmüştür. Hareketlerin yapılmasıyla suçun maddî unsuru ortaya çıkmış olacak, bir neticenin bulunup bulunmadığı ayrıca araştırılmayacaktır. TCK m.282/2 bakımından genel kast yeterli bulunmaktadır. Madde metninde failin hareketlerine konu ettiği malvarlığı değerlerinin suçtan kaynaklandığını ve daha sonra aklandığını bilmesine vurgu yapıldığından, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun aksine suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini bilerek satın alma, kabul etme, bulundurma veya kullanma suçunun olası kastla işlenmesi mümkün değildir.

İncelememizden de anlaşıldığı üzere, gerek küresel düzeyde gerek kaynağını küresel sistemde bulmuş ulusal düzenlemelerimizde ceza hukuku ayağı karapara aklamayla mücadelenin yalnızca bir bölümünü oluşturmakta ve ceza hukukuna başvurma gereksinimi ortaya çıkmadan önce, önleyici tedbirlerle karapara aklamanın önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla, ülkemizde karaparayla mücadele sisteminin iki ayağı arasındaki dengeye ve her bir ayaktan alınan verime dair sorular akla gelebilmektedir. Bu doğrultuda; karapara aklama düzenlemelerinden organize suçlulukla mücadelede yararlanılıp yararlanılmadığı, bu düzenlemelerin siyasi ve ekonomik kaygılarla kötüye kullanımının söz konusu olup olmadığı, önleyici sisteme yapılan yatırımın karşılığını verip vermediği veya (ekonomistlerden bir terim ödünç

almak gerekirse), fiyat performans etkinliğinin sağlanıp sağlanamadığı bu doğrultuda sorgulanmaktadır. Bu çalışma kapsamında karapara aklama kavramına ceza hukuku merceğinden bakılmıştır; ancak bu kavramın birçok disiplini ilgilendirdiği unutulmamalıdır. Anılan soruları tam ve gereği gibi yanıtlayabilmek için, nesnel veriler üzerinden yürütülecek istatistiki çalışmalara ihtiyaç vardır. Alanımız dışında kalan bu çalışmaların ileride farklı disiplinlerden araştırmacılar tarafından gerçekleştirileceği ümit edilmektedir.

Türkiye'de karapara aklamayla mücadelenin olumlu ve olumsuz sonuçlarının daha isabetli bir şekilde saptanması, adli ve idari mücadele araçlarının etkinliklerinin ve verimliliklerinin sorgulanması; hukuki araştırma ve değerlendirmenin ötesinde, bağımsız bilim insanlarının sayısal veriler üzerinden gerçekleştireceği çalışmalarla mümkündür. Bu da ancak ilgili kurum ve kuruluşların (bu kapsamda öncelikle Adalet Bakanlığı ve MASAK'ın) gerekli veriyi toplaması ve kamuoyuyla paylaşması hâlinde mümkündür. MASAK'ın bütçesi, faaliyet yılları boyunca yaptığı inceleme sayılarının dağılımı, bu incelemelerin kaç tanesinin neticesinde idari yaptırımlarla yetinildiği, kaç tanesinin ceza soruşturmalarına vücut verdiği, kaç soruşturmanın iddianameyle, kaç iddianamenin mahkûmiyetle sonuçlandığı gibi veriler şüphesiz çok önemlidir. Fakat bunlara ek olarak mahkûmiyetle sonuçlanan/sonuçlanmayan soruşturmalarda öncül suçların oransal ve sayısal olarak nelerden ibaret olduğu, karapara aklama suçlarından mahkûm olanların profili ve özellikle yüksek profilli suçlulara ulaşılıp ulaşılamadığı, karapara aklama faillerinin sabıka durumları, karapara aklama mevzuatına uyumun bildirim yükümlülerine maliyeti, yapılan bildirimlerin ne kadarının karapara aklama vakalarını ortaya çıkarmada yararlı olduğu gibi bilgilerin çalışma alanımıza yapacağı katkının büyüklüğü ortadadır. Böylece karapara aklamayla mücadele sisteminin somut gerçeklikte nasıl bir karşılığı olduğu ortaya çıkarılabilecektir.

KAYNAKÇA

BASILI KAYNAKLAR

ABADINSKY, Howard, **Organized Crime**, Belmont: Wadsworth/Thomson Learning, 2003

AKDİŞ, Muhammed, "Offshore Bankacılığındaki Gelişmelerin Karapara ve Aklanmasına Olan Etkileri", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008

AĞBAL, Naci, "TBB-MASAK Çalıştayı Açılış Konuşmaları", **Bankacılar Dergisi**, 2018, Sayı:105

AKIN, Engin, **Anayasa Mahkemesi - Yargıtay Kararları ve Uluslararası Hukuk Metinleri Çerçevesinde Terör ve Terörizmin Finansmanı Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2009

AKSAR, Yusuf, **Temel Metinler ve Davalarla Uluslararası Hukuk**, Ankara: Seçkin, 2017

AKSAR, Yusuf, **Teoride ve Uygulamada Uluslararası Hukuk I**, Ankara: Seçkin, 2017

AKTAN, Coşkun Can, **Politik Yozlaşma Ve Kleptokrasi**, İstanbul: Afa Yayınları, 1992

AKYAY, İlkay, "Mali İstihbarat Birimi (MİB) Kurulması, Fonksiyonları, Tipleri ve Karşılaştırmaları", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008

AKYOL, Ender, "Teknokrasi (Technocracy)", **Kamu Politikaları Ansiklopedisi** (Ed. Hatice Altınok/Fatma Gül Gedikkaya, Ankara: Nobel, 2016, s.348-352

AKYÜREK, Güçlü, **Yargılamanın Yenilenmesi**, Ankara: Seçkin, 2018

ALBAYRAK, Mustafa, "Şikayete Tabi Suçların Özellikleri ve Bu Suçlara Bağlanan Hukuki Sonuçlar", **TBB Dergisi**, 2008, Sayı:77, s.281-306

ALEKSOSKI, Stevan/ALEKSOSKI, Ognen, "Money Laundering as a Type of Organized Crime", **Journal of Process Management – New Technologies, International**, Cilt:3, 2015, Sayı:3, s.44-54

ALHOSANI, Waleed, **Anti-Money Laundering: A Comparative and Critical Analysis of the UK and UAE's Financial Intelligence Units**, London: Palgrave Macmillan UK, 2016

ALLDRIDGE, Peter, **Money Laundering Law**, Oregon: Hart Publishing, 2003

ALLDRIDGE, Peter, **What Went Wrong with Money Laundering Law?**, London: Palgrave Macmillan UK, 2016

AL-OWN, Gasem M.S/BYDOON, Maysa, "Evolution of Asset-Freezing through the UN Security Council", **Journal of Arts & Humanities**, Cilt:6, 2017, Sayı:4, s.53-59

ALT, Éric/LUC, Iréne, **La Lutte Contre La Corruption**, Paris: Presses Universitaires de France

ALTUĞ, Osman, "Mafya: Kara Para - Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesi", **Mercek**, Cilt:2, 1997, Sayı:5, s.46-52

ALTUNOK, Taner/YENAL, Serkan, "Terörizmin Finansmanında Finans Kaynaklarının Aktarımı ve Kullanımı", **Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi** (Ed. Haydar Çakmak/Taner Altunok), Ankara: Barış Platin Yayınları, 2009

AL-ZAQIBH, Ahmad Aqeil Mohamad, "International Laws on Money Laundering", **International Journal of Social Science and Humanity**, Cilt:3, 2013, Sayı:1, s.44

AMRANI, Hanafi, **"The Development of Anti-Money Laundering Regime: Challenging Issues to Sovereignty, Jurisdiction, Law enforcement and Their Implications on the Effectiveness in Countering Money Laundering"** (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erasmus University, Rotterdam, 2012

APAYDIN, Cengiz, **Meşru Savunma**, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2017

ARGANDOÑA, Antonio, **The United Nations Convention Against Corruption and its Impact on International Companies**, Working Paper No. 656, Barcelona: IESE Business School, 2006

ARNONE, Marco/BORLINI, Leonardo, "International Anti-money Laundering Programs: Empirical Assessment and Issues in Criminal Regulation", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:13, 2010, Sayı:3, s.226-271

ARSOVSKA, Jana, "Organized Crime", **Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice**, J. Albanese (Ed.), New York: Wiley-Blackwell, 2013, s.1-9

ARTUK, Mehmet Emin/GÖKÇEN, Ahmet /YENİDÜNYA, Ahmet Caner, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007

ARTUK, M. Emin/GÖKÇEN, Ahmet/ALŞAHİN, M.Emin/ÇAKIR, Ü. Kerim, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Adalet, 2018

ARTUK, Mehmet Emin, "Güvenlik Tedbirleri", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, 2008, Sayı:1-2, s.461-492

Asia/Pacific Group on Money Laundering, **APG Typology Report on Trade Based Money Laundering**, Sidney:APG, 2012

ASLAN, M. Yasin, "Türk Hukukunda Tüzel Kişilerin Ceza Sorumluluğu", **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:68, 2010, Sayı:2, s.233-246

AURASU, Anusha/RAHMAN, Aspalella Abdul, "Forfeiture of Criminal Proceeds under Anti-Money Laundering Laws: A Comparative Analysis Between Malaysia and United Kingdom (UK)", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:21, 2018, Sayı:1, s.104-111

AUST, Anthony, "Counter-Terrorism - A New Aproach: The International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism", **Max Planck Yearbook of United Nations Law**, Cilt:5, 2001, s.285-306

AYDIN, Hüseyin, "TBB-MASAK Çalıştayı Açılış Konuşmaları", **Bankacılar Dergisi**, 2018, Sayı:105

AYDIN, Süleyman, "Karapara Aklama ile Mücadele ve Uluslararası Enstrümanlar", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008

AYDIN, Süleyman/ARIKAN, Yusuf, "Spor Kulüplerinde Yolsuzluklar ve Karapara Aklama", **Akademik Araştırmalar Dergisi**, 2012, Sayı:55, s.51-82

AYDIN, Süleyman/YILMAZER, Yakup, **Yolsuzluk ve Mali Suçlar**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014

AYKIN, Hasan, "Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Şüpheli İşlem Bildirim Sistemi", **Bankacılar Dergisi**, Cilt:19, 2008, Sayı:65, s.37-66

AYKIN, Hasan, **Aklama Ve Terörün Finansmanı İle Mücadelenin Küresel Boyutu**, Ankara: Maliye Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2010

BARADARAN, Shima/ FINDLEY, Michael/NIELSON, Daniel/ SHARMAN, Jason, "Funding Terror", **The University of Pennsylvania Law Review**, Cilt:162, 2014, Sayı:3, s.477-536

BARONE, Raffaella/MASCIANDARO, Donato, "Organized crime, money laundering and legal economy: theory and simulations", **European Journal of Law and Economics**, Cilt:32, 2011, Sayı:1, s.115-142

BARTLETT, Brent L., **Economic Research Report: The Negative Effects of Money Laundering on Economic Development**, The Asian Development Bank

BAŞAK, Ramazan, **50 Soruda Karapara ve Karaparanın Aklanmasının Önlenmesi**, İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Dergisi, 1998

BAŞARAN, Serkan, **Türk Ceza Hukukunda Görevi Kötüye Kullanma Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları, 2018

BAYTAZ, Abdullah Batuhan, **Kanunilik İlkesi Bağlamında Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Yorum**, İstanbul: On İki Levha, 2018

BEARE, Margaret, **Criminal Conspiracies: Organized Crime in Canada**, Oxford: Oxford University Press, 2015

BEARE, Margaret E., "Searching for Wayward Dollars: Money Laundering or Tax Evasion—Which Dollars are We Really After?", **Journal of Financial Crime**, Cilt:9, 2002, Sayı:3, s.259-267

BELLO, Abdullahi Usman, **Improving Anti-Money Laundering Compliance: Self-Protecting Theory and Money Laundering Reporting Officers**, Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016

BERKMAN, Ümit, **Azgelişmiş Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet**, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, 1983

BEŞER, Berna Hızarcı, **Vergi Rekabetinin Kıyısında Vergi Cennetleri: Vergi Şeffaflığı, OECD – BEPS Eylem Planı**, Bursa: Ekin Yayınevi, 2018

BLACKBURN, Keith/NEANIDIS, Kyriakos C./RANA, Maria Paola, "A Theory of Organized Crime, Corruption and Economic Growth", **Economic Theory Bulletin**, Cilt:5, 2017, Sayı:2, s.227-245

BLUM, Jack A./LEVI, Michael/NAYLOR, R. Thomas/WILLIAMS, Phil, **Financial Havens, Banking Secrecy and Money Laundering**, Viyana: UN Office for Drug Control and Crime Prevention, 1998

BUSSENIUS, Anna, "Money Laundering by Defence Counsel - The Decision of the Federal Constitutional Court", **German Law Journal**, Cilt:5, 2004, Sayı:9, s.1045-1055

CALDERONI, Francesco, **Organized Crime Legislation in the European Union: Harmonization and Approximation of Criminal Law, National Legislations and the EU Framework Decision on the Fight Against Organized Crime**, Berlin: Springer-Verlag, 2010

CANAK, Erkan, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma ve Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçları**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2005

CARLIN, Aidan/LOKANAN, Mark Eshwar, "Ritualisation and Money Laundering in the Swiss Banking Sector", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:21, 2018, Sayı:1, s.89-103

CASSARA, John A./PONCEY, Chip, **Trade-Based Money Laundering: The Next Frontier in International Money Laundering Enforcement**, New Jersey: Wiley, 2015

CEBRE, Ayvaz, **Suç Eşyasının Satın Alınması ve Kabul Edilmesi Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011

Cellule de Traitement des Informations Financières (CTIF), **Le Livre Blanc de L'argent Noir**, Bruxelles: CTIF, 2013

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, İstanbul: Beta, 2012

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt:1**, İstanbul: Beta, 2007

CERTEL, Abdulkadir, **Müsadere**, Ankara: Seçkin, 2008

CEYLAN, Ümit, **Organize Suçluluk ve Çıkar Amaçlı Örgüt Suçu**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2013

CFATF, **Annual Report 2000-2001**, Port of Spain: CFATF, 2001

CFATF, **Kingston Declaration on Money Laundering**, Kingston: CFATF, 1992

CHAIKIN, David/SHARMAN, J. C., **Corruption and Money Laundering: A Symbiotic Relationship**, New York: Palgrave Macmillan, 2009

CİNGİ, Selçuk/TOSUN, Umur/GÜRAN, Cahit, **Yolsuzluk ve Etkin Devlet**, Ankara: Ankara Ticaret Odası, 2002

COX, Dennis, **Introduction to Money Laundering Deterrence**, West Sussex: Wiley, 2012

CRIBB, Nicholas, "Tracing and Confiscating the Proceeds of Crime", **Journal of Financial Crime**, Cilt:11, 2004, Sayı:2, s.168-185

CROSS, Frank B./PRENTICE, Robert A., **Law and Corporate Finance**, Cheltenham: Elgar Financial Law, 2007

ÇAKIR, Kerim, **Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2016

ÇAKMAK, Haydar/KURUM, Mehmet, "Terörizmin Finansman Boyutu ve Terörizmle Mücadeledeki Yeri", **Terörizmin Finansmanı ve Ekonomisi** (Ed. Haydar Çakmak/Taner Altunok), Ankara: Barış Platin Yayınları, 2009

ÇELİK, Kuntay/KOÇAĞRA, Selen Işıl/GÜLER, Kadir, **Karapara Aklama: Tanımı, Aşamaları Ve İlgili Uluslararası Çalışmalar**, Ankara: Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu, 2000

ÇETİN, Soner Hamza, **Terörizmin Finansmanı Suçu**, Ankara: Bilge Yayınevi, 2017

ÇUKURÇAYIR, Sinan, **Küresel Vergi Rekabeti ve Yansımaları**, Ankara: Gazi Yayınevi, 2015

DANIS, Caroline, **"An Assessment of Money Laundering Legislation in Canada and the United States"** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Concordia University, Montreal, 1996

DEFOSSEZ, Delphine, "The Current Challenges of Money Laundering Law in Russia", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:20, 2017, Sayı:4, s.367-385

DEĞİRMENCİ, Olgun, **Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (Kara Para Aklama Suçu)**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007

DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku: Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2016

DÖNMEZER, Sulhi, "Organize Suçlulukla Mücadele", **Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan**, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2012, s.3-10

DOBOVŠEK, Bojan, "Organized Crime - Can We Unify the Definition?", **Policing in Central and Eastern Europe: Comparing Firsthand Knowledge With Experience From the West**, Milan Pagon (Ed.), Ljubljana: College of Police and Security Studies, 1996, s.323-327

DONAY, Süheyl, **Türk Ceza Kanunu Şerhi**, İstanbul: Beta, 2007

DOYLE, Charles, **Money Laundering: An Overview of 18 U.S.C. § 1956 and Related Federal Criminal Law**, Washington D.C.: CRS, 2017

DÖNMEZER, Sulhi, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, İstanbul:Beta, 2004

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt:I**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1983

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt:II**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1983

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir/BAYRAKTAR, Köksal/KESKİN KİZİROĞLU, Serap/ZAFER, Hamide/MEMİŞ KARTAL, Pınar/SINAR, Hasan/ERMAN, R. Barış/EROĞLU, Fulya/ÖNOK, R. Murat, **Nazarî ve Tatbikî Ceza Hukuku Cilt II**, İstanbul: Der Yayınları, 2019

DÖNMEZER, Sulhi, "Organize Suçlulukla Mücadele", **Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan**, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2012

D'SOUZA, Jayesh, **Terrorist Financing, Money Laundering And Tax Evasion: Examining The Performance Of Financial Intelligence Units**, Florida: CRC Press, 2011

DURMUŞ, Savaş/POLAR, M. Şebap, "Sanal Para Bitcoin", **KAÜİİBFD**, Cilt:9, 2018, Sayı:18, s.659-673

DURRIEU, Roberto, **Rethinking Money Laundering & Financing of Terrorism in International Law: Towards a New Global Order**, Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013

DURSUN, Hasan, "Bankacılık Yoluyla Kara Para Aklanılması Ve Alınması Gereken Karşı Önlemler", **Kamu-İş**, Cilt:10, 2008, Sayı:2, s.97-135

DURSUN, Hasan, "Kara Para ve Terörizmin Finansmanına Karşı Öngörülen Yaptırımlara Genel Bir Bakış", **Ceza Hukuku Dergisi**, Cilt:3, 2008, Sayı:7, s.121-149

DURSUN, Hasan, **Organize Suça Genel Bir Bakış**, Ankara: DPT, 20114

DURSUN, Selman, "Malvarlığına Karşı Suçlar", **Hukuki Perspektifler Dergisi**, 2004, Sayı:2, s.190-196

DUYNE, Patris C. Van/HARVEY, Jackie H./GELEMEROVA, Liliya Y., **The Critical Handbook of Money Laundering: Policy, Analysis and Myths**, London: Palgrave Macmillan, 2018

DUYNE, Petrus C. Van/ GROENHUIJSEN, Marc S./ SCHUDELARO A.A.P., "Balancing Financial Threats and Legal Interests in Money-Laundering Policy", **Crime, Law & Social Change,** Cilt:43, 2005, Sayı:2-3, s.117-147

DÜLGER, Murat Volkan, "**Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklanmasına İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar**" (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010

EGMONT, **Egmont Group of Financial Intelligence Units Charter**, Toronto: Egmont Group, 2013

EĞİLMEZ, Mahfi, **Ekonominin Temelleri**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2019

EĞİLMEZ, Mahfi, **Makroekonomi**, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2016

ERGÜL, Ergin, **Kara Ekonomi ve Aklama Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2005

ERGÜL, Ergin, **Karaparanın Aklanması ve Suçları**, Ankara: Adalet Yayınevi, 1998

ERGÜL, Ergin, "Organize Suçlar ve Karaparanın Aklanması", **Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu**, Ankara: TOBB (Yayın No: 2005-25), 2005, s.241-304

ERGÜNEŞ, Nuray, **Bankalar, Birikim, Yolsuzluk: 1980 Sonrası Türkiye'de Bankacılık Sektörü**, İstanbul: Sosyal Araştırmalar Vakfı, 2008

ERMAN, Sahir, **Ticarî Ceza Hukuku**, İstanbul: Matematik Araştırma Enstitüsü Matbaası, 1976

ERMAN, Sahir, **Vergi Suçları**, İstanbul: İ.Ü. Fen Fakültesis Basım Atölyei, 1988

EROL, Ahmet, "Mali ve Ekonomik Kayıtdışılık: Etkileri ve Çözüm Önerileri", **Yolsuzluk Ekonomisi ve Yolsuzlukla Mücadele** (Ed. İzzettin Önder/Mehmet Karakaş/Murat Çak), Ankara: TOBB, 2008

EŞİTLİ, Ezgi Aygün, **Kalkışma Suçları**, Ankara: Yetkin, 2016

EVİK, Vesile Sonay, **Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu**, İstanbul: Beta, 2004

EVİK, Vesile Sonay, **Görevi Kötüye Kullanma Suçları**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019

FALAY, Nihat, "Organize Ekonomik Suçun Niteliği ve Rengi", **Yolsuzluk Ekonomisi ve Yolsuzlukla Mücadele** (Ed. İzzettin Önder/Mehmet Karakaş/Murat Çak), Ankara: TOBB, 2008

FARNY, Otto/FRANZ, Michael/GERHARTINGER, Philipp/LUNZER, Gertraud/NEUWIRTH, Martina/SARINGER, Martin, **Tax Avoidance, Tax Evasion and Tax Havens**, Viyana: AK Wien, 2015

FATF, **FATF XI Special Recommendations**, Paris: FATF, 2011

FATF, **6th Follow-Up Report: Mutual Evaluation of the Russian Federation**, Paris:FATF, 2013

FATF, **Anti-money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures - Turkey: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, Paris: FATF, 2019

FATF, **Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures – United Kingdom: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, Paris: FATF, 2018

FATF, **Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures - United States: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, Paris: FATF, 2016

FATF/GAFILAT, **Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing Measures - Mexico: Fourth Round Mutual Evaluation Report**, Paris: FATF, 2018

FATF, **FATF Guidance: Politically Exposed Persons (recommendations 12 and 22)**, Paris: FATF, 2013

FATF, **Financial Action Task Force Mandate (2012-2020)**, Washington DC: FATF, 2012

FATF, **Guidance for Financial Institutions in Detecting Terrorist Financing**, Paris: FATF, 2002

FATF, **Guidance on the Risk-Based Approach to Combating Money Laundering and Terrorist Financing: High Level Principles and Procedures**, Paris: FATF, 2007

FATF, **High-Level Principles for the Relationship Between the FATF and the FATF-style Regional Bodies, updated February 2019**, Paris: FATF, 2012

FATF, **International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation**, Paris: FATF, 2018

FATF, **Laundering the Proceeds of Corruption**, Paris: FATF, 2011

FATF, **Mandate**, Washington DC: FATF, 2019

FATF, **Methodology for Assessing Technical Compliance with the FATF Recommendations and the Effectiveness of AML/CFT Systems**, Paris: FATF, 2018

FATF, **Money Laundering and Terrorist Financing through the Real Estate Sector**, Paris: FATF, 2007

FATF, **Money Laundering & Terrorist Financing Typologies 2004-2005**, Paris: FATF, 2005

FATF, **Money Laundering through Money Remittance and Currency Exchange Providers**, Paris: 2010

FATF/MENAFATF, **Money Laundering through the Physical Transportation of Cash**, Paris/Bahrain: FATF/MENAFATF, 2015

FATF, **Mutual Evaluation of Turkey: 15th Follow-up Report**, Paris: FATF, 2014

FATF, **Professional Money Laundering**, Paris: FATF, 2018

FATF, **Report on Money Laundering Typologies 2002-2003**, Paris: FATF, 2003

FATF, **Review to Identify Non-Cooperative Countries or Territories: Increasing the Worldwide Effectiveness of Anti-Money Laundering Measures**, Paris: FATF, 2001

FATF, **Summary of the Third Mutual Evaluation Report Anti-Money Laundering and Combating the Financıng of Terrorism: Turkey**, Paris: FATF, 2007

FATF, **The Role of Hawala and Other Similar Service Providers in Money Laundering and Terrorist Financing**, Paris: FATF, 2013

FATF, **Trade Based Money Laundering**, Paris: FATF, 2006

FATF, **Vulnerabilities of Casinos and Gaming Sectors**, Paris: FATF, 2009

FERGUSON, Gerry, **Global Corruption: Law, Theory and Practice Vol. 1**, British Columbia: University of Victoria, 2018

Financial Stability Forum, **Report of the Working Group on Offshore Centres**, Paris: FSB, 2000

FRATANGELO, Pierpaolo, "The CDD Obligations Following a Risk- Based Approach", **The New Anti-Money Laundering Law: First Perspectives on the 4th European Union Directive** (Ed. Domenico Siclari), Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016

GARDNER, Kathryn L., "Fighting Terrorism the FATF Way", **Global Governance**, Cilt:13, 2007, Sayı:3, s.325-345

GEDİZ ORAL, Burcu/GÖKBUNAR, Ali Rıza, "Karapara Aklamanın (Politik) Araçları: Yolsuzluk, Organize Suç ve Mücadelede Mali Önlemler", **Yönetim Ve Ekonomi**, Cilt:24, 2017, Sayı:1, s.89-114

GENÇ, Sinan, **Suç Gelirlerinin Geri Alımı**, Ankara: Seçkin, 2016

GILMORE, William C., **Dirty money - The Evolution of International Measures to Counter Money Laundering and the Financing of Terrorism**, Belgium: Council of Europe Publishing, 2004

GOLDER, Ben/WILLIAMS, George, "What is 'Terrorism'? Problems of Legal Definition", **University of NSW Law Journal**, Cilt:27, 2004, Sayı:2, s.270-295

GOLOLOBOV, Dmitry, The Yukos Money Laundering Case: A Never Ending Story", **Michigan Journal of International Law**, Cilt:28, 2007, Sayı:4, s.711-764

GOUNEV, Philip/BEZLOV, Tihomir**, Examining the Links Between Organised Crime and Corruption**, Sofia: CSD, 2010

GÖDEKLİ, Mehmet, **Terörizmin Finansmanı Suçu**, Ankara: Seçkin, 2017

GREEN, Manfred S./LEDUC, James/COHEN, Daniel/FRANZ, David R., "Confronting the threat of bioterrorism: realities, challenges and defensive strategies", **The Lancet Infectious Diseases**, Cilt:19, 2019, Sayı:1, s.e2-e1

GUZMAN, Andrew T./MEYER, Timothy, "International Soft Law", **Journal of Legal Analysis**, Cilt:2, 2010, Sayı:1, s.171-225

GÜNDOĞDU, Aysel, **Sermaye Piyasası Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2015

GÜNDÜZ, Aslan, **Milletlerarası Hukuk**, İstanbul: Beta, 2014

GÜNER, Sedat, **Organize Suç Örgütleri, Kara Para ve Aklanması**, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2003

GÜNER, Uğur, "Ekonomik Suçlar ve Ekonomi Ceza Hukukuna İlişkin Yasal Düzenlemeler", **D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan)**, Cilt:21, 2019, Özel Sayı, s.1411-1442

GÜRÜZ, Adnan, **Hukuk Başlangıcı**, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2009

GÜVEL, Enver Alper, **Organize Suç Ekonomisi ve Hukuk Uygulaması**, Ankara: Roma Yayınları, 2004

HASIB, Syed Waqar, "**Why the Global Antimoney Laundering Regime is Ill-Equipped to Fight the War on Terrorism and What to Do About It**" (Yüksek Lisans Tezi), The Fletcher School of Tuft University, Massachusetts, 2004

HERAIL, Jean-Louis/RAMMEL, Patrick, **Blanchiment d'argent et crime organisé**, Paris: Puf, 1996

HETEMI, Alban/MEROVCI, Safet/GULHAN, Ozan, "Consequences of Money Laundering on Economic Growth – The Case of Kosovo and its Trade Partners", **Acta Universitatis Danubius OEconomica**, Cilt:14, 2018, Sayı:3, s. 113-125

HOTTE, David G./HEEM, Virginie, **La lutte contre le blanchiment des capitaux**, Paris:LGDJ, 2004

International Money Fund (IMF), **External Debt Statistics: Guide for Compilers and Users**, Washington DC: IMF, 2003

International Money Fund (IMF), **Liechtenstein: Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism—Technical Note**, Washington: IMF, 2018

IOANNIDES, Emmanuel, **Fundamental Principles of EU Law Against Money Laundering**, Burlington: Ashgate Publishing Company, 2014

İÇEL, Kayıhan, **Avrupa Birliğine Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele Paneli (5 Ekim 2001), Bildiriler ve Tartışmalar**, İstanbul: Beta, 2002

İÇEL, Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Beta, 2018

İÇEL, Kayıhan/SOKULLU AKINCI, Füsun/ÖZGENÇ, İzzet/SÖZÜER, Adem/ MAHMUTOĞLU, Fatih S./ ÜNVER, Yener, **Suç Teorisi**, İstanbul: Beta, 2000

İÇEL, Kayıhan, **Suçların İçtimaı**, İstanbul: Sermet Matbaası, 1972

İNANÇ, Zekeriya Alper, **Türk Ceza Kanununda İrtikap Suçu**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013

İPEK, Halim, **Önemli Bir Sorun: Karapara ve Karapara Aklanması**, İstanbul: Beta, 2000

İTİŞGEN, Rezzan, **Kişinin Kendini Suçlamaya Zorlanamaması İlkesi (Nemo Tenetur İlkesi) ve Susma Hakkı**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2013

JAKOBI, Anja P., "Global Networks against Crime: Using the Financial Action Task Force as a Model?", **International Journal**, Cilt:70, 2015, Sayı:3, s.391-407

JUN TANG, Lishan Ai, "Combating Money Laundering in Transition Countries: The Inherent Limitations and Practical Issues", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:13, 2010, Sayı:3, s.215-225

KAÇAR, Hamza, **Karaparanın Aklanması**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2004

KAHRAMAN, Recep, **Rüşvet Suçu**, Ankara: Seçkin, 2019

KALABALIK, Halil, **İnsan Hakları Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2013

KAPTANGİL, Kerem, **Kayıtdışı Ekonomi ve Karapara**, Ankara: Siyasal Kitabevi, 2017

KARAAL, Hasan, "Suç Ekonomisi ve Karapara Aklama", **Yolsuzluk Ekonomisi ve Yolsuzlukla Mücadele** (Ed. İzzettin Önder/Mehmet Karakaş/Murat Çak), Ankara: TOBB, 2008

KARACAN, Ali İhsan, **Bankacılık Kurumları Hukuku Cilt 1**, Ankara: Legal Yayıncılık, 2017

KAŞIKÇI, Tamer, "Küresel Terörizm ve Birleşmiş Milletler Sistemi", **The Turkish Yearbook of International Relations**, Cilt:76, 2016, s.1-21

KATOĞLU, Tuğrul, **Ceza Kanunlarının Zaman Yönünden Uygulanması**, Ankara: Seçkin, 2008

KAYA, Feridun, **Bankacılık Giriş ve İlkeleri**, İstanbul: Beta Yayıncılık, 2012

KEPLI, Mohd Yazid bin Zul/NASIR, Maruf Adeniyi, "Money Laundering: Analysıs on the Placement Methods", **International Journal of Business, Economics and Law**, Cilt:11, 2016, Sayı:5, s.32-40

KILCHLING, Michael, "Finance-Oriented Strategies of Organized Crime Control", **Oxford Handbook on Organized Crime** (Ed. Letizia Paoli), Oxford: Oxford University Press, 2014

KIZILSÜMER ÖZER, Deniz, **Uluslararası Sözleşmeler Çerçevesinde Yolsuzlukla Mücadele**, Ankara: Seçkin, 2016

KLEEMANS, Edward R., "Theoretical Perspectives on Organized Crime", Letizia Paoli (ed.), **Oxford Handbook on Organized Crime**, Oxford: Oxford University Press, 2014, s.32-53

KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2015

KOCAOĞLU, Serhat Sinan, "Susma Hakkı", **Ankara Barosu Dergisi**, 2011, Sayı: 1, s.29-58

KOCASAKAL, Ümit, "**Karapara Aklama Suçu**" (Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2000

KOCASAKAL, Ümit, "Karapara Aklama ile Mücadele ve Yeni Türk Ceza Kanununun 282. Maddesinde Düzenlenen Suç Gelirlerinin Aklanması Suçu", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008, s.55-103

KOCASAKAL, Ümit, "Organize Suçluluğun Tanımı, Özellikleri, Kapsamı", **Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan**, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2012, s.130-161

KOÇER, Seçkin, **Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu**, Ankara: Adalet, 2011

KOÇOĞLU, Şehnaz/ÇEVİK, Yasin Erdem/TANRIÖVEN, Cihan, "Bitcoin Piyasalarının Etkinliği, Likiditesi, Oynaklığı", **İşletme Araştırmaları Dergisi**, Cilt:8, 2016, Sayı:2, s.77-97

KOH, Jae-myong, **Suppressing Terrorist Financing and Money Laundering**, Springer: Berlin, 2006

KOTZİAS, Nikos, **Political System and Identity: Globalisation and the Case of the United Kingdom, Athens:** Kastanioti Publishers, 2008

KUDRLE, Robert Thomas, "Did Blacklisting Hurt the Tax Havens?", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:12, 2009, Sayı:1, s.33-49

KYRIAKOS-SAAD, Nadim/ESPOSITO, Gianluca/SCHWARZ, Nadine, "The Incestuous Relationship Between Corruption and Money Laundering", **Revue internationale de droit pénal**, Cilt:83, 2012, Sayı:1, s. 161-172

LADÁNYI, Éva/KOBOLKA, István, "The Hawala System", **Interdisciplinary Management Research**, Cilt:10, 2014, s.413-420

LEACH, Philip, **Taking a Case to the European Court of Human Rights**, Croydon:2017, Oxford University Press, s.194

LEONG, Angela Veng Mei, "Definitional Analysis: The War on Terror and Organized Crime", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:8, 2004, Sayı:1, s.19-36

LEVI, Michael, "Money Laundering", **Oxford Handbook on Organized Crime** (Ed. Letizia Paoli), Oxford: Oxford University Press, 2014

LEVI, Michael, "Money Laundering: Risks and Counter-Measures", **Money Laundering in the 21st Century: Risks and Countermeasures** (Ed. Adam Graycar/Peter Grabosky), Canberra: Australian Institute of Criminology, 1996

LYMAN, Michael D./POTTER, Gary W., **Organized Crime**, New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2003

MADINGER, John, **Money Laundering: A Guide For Criminal Investigators**, Boca Raton: CRC Press, 2011

MAKHLOUF, Hany H., "Corruption in the International Business Environment", **The Journal of Human Resource and Adult Learning**, Cilt:12, 2016, Sayı:1, s.32-39

MAIMBO, Samuel Munzele, **The Money Exchange Dealers of Kabul: A Study of the Hawala System in Afghanistan**, Washington DC: World Bank, 2003

MANAVGAT, Çağlar, **Sermaye Piyasasında İşleme Dayalı Manipülasyon ve Özel Hukuk Bakımından Sonuçları**, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2008

MAVRAL, Ülker, **Karapara Kayıtdışı Ekonomi İlişkisi ve Türkiye'ye Yansımaları**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2003

MAZGİT, İsmail, "Sermaye Piyasalarında Spekülâsyon: Tarihin Tekerrürü", **Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar**, Cilt:44, 2007, Sayı:512, s.8-12

MCDOWELL, John/NOVIS, Gary, "The Consequences of Money Laundering and Financıal Crime", **Economic Perspectives**, Cilt:6, 2001, Sayı:2, s.6-9

MEMİŞ, Pınar, "**Adil Yargılanma Hakkının Unsuru Olarak Masumiyet Karinesi**" (Yüksek Lisans Tezi), Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003

MENDES, Cassandro/OLIVEIRA, Jailson, "Money Laundering and Corrupt Officials: A Dynamic Model", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:16, 2012, Sayı:1, s. 55-61

MCSKIMMING, Samuel, "Trade-Based Money Laundering: Respondıng to an Emerging Threat", **Deakin Law Review**, Cilt:15, 2010, Sayı:1, s.37-63

MENOCAL, Alina ve diğerleri, **Why Corruption Matters: Understanding Causes, Effects and How to Address Them - Evidence Paper on Corruption**, London: DFID, 2015

MERAKLI, Serkan, **Ceza Hukukunda Kusur**, Ankara: Seçkin, 2020

MERAN, Necati, **AİHM Kararları ile İçtihatlı-Açıklamalı Basın Yoluyla ve Genel Olarak Hakaret - İftira, Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama ve Soruşturmanın Gizliliğini İhlal Suçları**, Ankara: Seçkin, 2014

MERAN, Necati, "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu ve Hırsızlık Malının Satın Alınması", **Terazi Hukuk Dergisi**, Cilt:11, 2016, Sayı:113, s.103-111

MOISEIENKO, Anton, "The Ownership of Confiscated Proceeds of Corruption under the UN Convention against Corruption", **International and Comparative Law Quarterly**, Cilt:67, 2018, Sayı:3, s.669-694

MUGARURA, Norman, "An Appraisal of United Nations and Other Money Laundering and Financing of Terrorism Counter-Measures", Journal **of Money Laundering Control**, Cilt:16, 2013, Sayı:3, s. 249-265

MUGARURA, Norman, "The Implications of Brexit for UK Anti-Money Laundering Regulations: Will the Fourth AML Directive Be Implemented or Be Binned?", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:21, 2018, Sayı:1, s.5-21

NAYLOR, R.T., **Wages of Crime**, New York: Cornell Universtiy Press, 2002

NEDELCU, Constantin, "Money Laundering Techniques Commonly Used. General Approaches", **Challenges of the Knowledge Society**, Bükreş: Pro Universitaria, 2011, s.35-49

OECD, **Corruption: A Glossary Of International Standards In Crıiminal Law**, Paris: OECD, 2008

Office of the Attorney General of Switzerland, **Annual Report: Report of the Office of the Attorney General of Switzerland on its Activities in 2016 for the Attention of the Supervisory Authority**, Bern: Bundesanwaltschaft

ORLOVA, Alexandra V., "Russia's Anti-Money Laundering Regime: Law Enforcement Tool or Instrument of Domestic Control?", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:11, 2008, Sayı:3, s.210-233

OUDRAAT, Chantal De Jonge/SIMMONS, P.J./TUCHMAN MATHEWS, Jessica, **Managing Global Issues: Lessons Learned**, Washington D.C.: Carnegie Endowment, 2001

ÖKTEM, A. Emre, **Terörizm: İnsancıl Hukuk ve İnsan Hakları**, İstanbul: Derin Yayınları, 2011

ÖKTEM, Emre, **Uluslararası Teamül Hukuku**, İstanbul: Beta, 2013

ÖNDER, Ayhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt:II**, İstanbul: Beta, 1989

ÖZ, N. Semih, **Uluslararası Vergi Cennetleri ve Vergi Rekabeti**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2005

ÖZALP, Nabi, **Türk Ceza Kanununda Rüşvet Suçu**, Ankara: Yetkin, 2019

ÖZARSLAN, E. Oya/GÖRGÜLÜ, Batuhan, **Türkiye'de Yolsuzluk: Yasalar, Uygulamalar ve Riskli Alanlar**, İstanbul: Uluslararası Şeffaflık Derneği, 2016

ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2019

ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar, **Türk Ceza Hukuku: Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2018

ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar/TEPE, İlker, **Türk Ceza Hukuku - Özel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2018

ÖZGENÇ, İzzet, **Suç Örgütleri**, Ankara: Seçkin, 2019

ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: Seçkin, 2017

ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi (Genel Hükümler)**, Ankara: Seçkin, 2005

ÖZGENÇ, İzzet, "Suç Teşekkülü, Düşünceyi Açıklama ve Örgütlenme Hürriyeti", **İHFM**, Cilt: 55, 1997, Sayı:3, s.51-63

ÖZGENÇ, İzzet/YURTLU, Fatih, "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçları Bakımından Teori ve Uygulamada Ortaya Çıkabilecek Sorunlara İlişkin Bir Değerlendirme" (Tebliğ Metni), **5. Türk-Kore Ceza Hukuku Günleri Karşılaştırmalı Hukukta Ekonomik Suçlar Uluslararası Sempozyumu**, Ankara: Hacıbayram Üniversitesi, 2019

ÖZKAN, Halid, **Ceza Hukukunda Azmettirme**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013

ÖZKAN, Halid, **Zimmet Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları, 2013

ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri**, Ankara: Seçkin, 2006

PAOLI, Letizia, "Introduction", **Oxford Handbook on Organized Crime**, Letizia Paoli (ed.), Oxford: Oxford University Press, 2014

PARLAR, Ali, **Türk Ceza Hukukunda Dolandırıcılık Suçları**, Bilge: Ankara, 2015

PAVONE, Pietro/PARISI, Francesco, "Compliance and Corporate Antimoney Laundering Regulation", **Journal of Governance and Regulation**, Cilt:7, 2018, Sayı:2, s.7-14

PHILIPPSOHN, Steven, "Money Laundering on the Internet", **Computers & Security**, Cilt:20, 2001, Sayı:6, s.485-490

RAWLINGS, Greg/UNGER, Brigitte, **Discussion Paper Series 05-26: Competing for Criminal Money**, Utrecht: Tjalling C. Koopmans Research Institute, 2005

RAJPUT, Venkatesh U., Research on Know Your Customer (KYC), **International Journal of Scientific and Research Publications**, Cilt:3, 2013, Sayı:7, s.1-6

REUTER, Peter/TRUMAN, Edwin M., **Chasing Dirty Money**, Washington: PIIE, 2004, s.34

ROBERGE, Ian, " Misguided Policies in the War on Terror? The Case for Disentangling Terrorist Financing From Money Laundering", **Politics**, Cilt:27, 2007, Sayı:3, s.196-203

ROBINSON, Jeffrey, **Karapara Aklayıcıları**, İstanbul: Arion Yayınevi, 2006

ROSE-ACKERMAN, Susan, **Forum on Crime and Society Volume 2 Number 1** (Ed. UN Office on Drugs and Crime), Vienna:UNODC, 2004

RUHİ, Ahmet Cemal, **Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu Çerçevesinde Terör Örgütleri, Terör Suçları ve Örgütlü Suçlar**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018

RYDER, Nicholas, "The Financial Services Authority and Money Laundering a Game of Cat and Mouse", **The Cambridge Law Journal**, Cilt:67, 2008, Sayı:3, s.635-653

SALİHOĞLU, Hadi/Parlar, Ali/ÖZTÜRK, Mustafa, **Uygulamada Terör Suçları, Devlete ve Anayasal Düzene Karşı Suçlar**, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2018

DE SANCTIS, Fausto Martin, **Football, Gambling, and Money Laundering: A Global Criminal Justice Perspective**, Switzerland: Springer, 2014

DE SANCTIS, Fausto Martin, **International Money Laundering Through Real Estate and Agribusiness: A Criminal Justice Perspective from the "Panama Papers"**, Switzerland: Springer, 2017

DE SANCTIS, Fausto Martin, **Money Laundering Through Art: A Criminal Justice Perspective**, Switzerland: Springer, 2013

SAUL, Ben, "Uluslararası Hukukta Terörizmi Tanımlama Girişimleri (Çev.:S. İrem Çakırca)", **Terör ve Düşman Ceza Hukuku: Prof. Dr. Wolfgang Frisch'e Armağan** (Der.: Yener Ünver), Ankara: Seçkin, 2008

SAVANO, Ernesto U., "Introduction", **Responding to Money Laundering: International Perspectives** (Ed. Ernesto U. Savano), Netherlands: Harwood Academic Publishers, 1997

SAVANO, Ernesto U./DE FEO, Michael A., "International Money Laundering Trends and Prevention/Control Policies", **Responding to Money Laundering: International Perspectives** (Ed. Ernesto U. Savano), Netherlands: Harwood Academic Publishers, 1997

SAY, Güray, "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerinin Aklanması (Kara Para Aklama)", **İstanbul Barosu Dergisi**, Cilt:87, 2013, Sayı:3, s.148-181

SCAHEFFER, Emily C., "Remittances and Reputations in Hawala MoneyTransfer Systems: Self-Enforcing Exchange on an International Scale", **The Journal of Private Enterprise**, Cilt:24, 2008, Sayı:1, s.98-115

SCHROEDER, William R., "Money Laundering: A Global Threat and the International Community's Response", **FBI Law Enforcement Bulletin**, Cilt:70, 2001, Sayı:5, s.1-9

SCHOTT, Paul Allan, **Reference Guide to Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism**, Washington: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank/The International Monetary Fund, 2006

SCHWARZ, Peter, "Money Launderers and Tax Havens: Two Sides of the Same Coin?", **International Review of Law and Economics**, Cilt:31, 2011, Sayı:1, s.37-47

SEAGRAVE, Sterling, **Lords of the Rim**, New York: Putnam Publishers, 1995

SHARMAN, J.C. / CHAIKIN, David, "Corruption and Anti-Money-Laundering Systems: Putting a Luxury Good to Work", **Governance**, Cilt:22, 2009, Sayı:1, s.27-45

SHEHU, Abdullahi Y., "Key Legal Issues and Challenges in the Recovery of the Proceeds of Crime: Lessons from Nigeria", **International Law Research**, Cilt:3, 2014, Sayı:1, s.186-201

SICLARI, Domenico "Anti-Money Laundering EU Law and Network of Agents", **The New Anti-Money Laundering Law: First Perspectives on the 4th European Union Directive** (Ed. Domenico Siclari), Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016

SOYASLAN, Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Yetkin, 2014

SULLIVAN, Kevin, **Anti-Money Laundering in a Nutshell: Awareness and Compliance for Financial Personnel and Business Managers**, New York: Apress, 2015

ŞABABOĞLU, Hasan Yaşar, "Küresel Bir Ödeşme Sistemi", **Bankacılar Dergisi**, Cilt:25, 2014, Sayı:89, s.118-136

ŞAHİN, Bayram, "Karapara ve Karaparanın Aklanmasına İlişkin Ulusal-Uluslararası Düzenlemeler", **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:12, 2010, Sayı:2, s.152-173

ŞAHİN, Meral Ekici, **Ceza Hukukunda Rıza**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2012

ŞAHİN, Meral Ekici, **Dolandırıcılık Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları, 2019

ŞEN, Ersan, "Ceza Yargılaması Süreci", **TBB Dergisi**, 2011, Sayı:97, s.269-300

TAKÁTS, Előd, "A Theory of "Crying Wolf": The Economics of Money Laundering Enforcement", **Journal of Law, Economics & Organization**, Cilt:27, 2011, Sayı:1, s.32-78

TANRIVERMİŞ, Atilla, **Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu (TCK m.165)**, Ankara: On İki Levha Yayıncılık, 2017

TANZI, Vito, **Responding to Money Laundering: International Perspectives**, Ernesto U. Savano (Ed.), Netherlands: Harwood Academic Publishers, 1997

TAŞDELEN, Aziz, **Hukuksal Açıdan Türkiye'de Karaparanın Aklanması ve Önlenmesi**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2003

TAŞKIN, Mustafa, **Türk Hukukunda Mafya (Çıkar Amaçlı Suç Örgütleri) ve Karaparayla Mücadele**, Ankara: Yargı Yayinevi, 2004

TAŞKIN, Ozan Ercan, **Kışkırtıcı Ajan**, Ankara: Seçkin, 2011

TEPAV, **Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler ve Çözüm Önerileri**, Ankara: TEPAV, 2006

TEPAV, **Yolsuzlukla Mücadele Mevzuatı ve Uluslararası Müktesebat**, Ankara: Matsa Basımevi, 2015

TEKİN, Derya, "Bir Ceza Politikası Olarak Hazırlık Hareketlerinin Cezalandırılması: Türk ve İngiliz Yasal Düzenlemelerinin Karşılaştırmalı Analizi", **Terazi Hukuk Dergisi**, Cilt:13, 2018, Sayı:147, s.48-60

TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Ankara: Seçkin, 2014

TIMMIS, Hannah, **Mapping Financial Centers**, K4D Helpdesk Report, Brighton: Institute of Development Studies, 2018

TOFANGSAZ, Hamed, "Criminalization of Terrorist Financing", **New Criminal Law Review**, Cilt:21, 2018, Sayı:1, s.57-140

TONNARA, Pierluigi, "Risk Assesment", **The New Anti-Money Laundering Law: First Perspectives on the 4th European Union Directive** (Ed. Domenico Siclari), Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016

TOROSLU, Nevzat, **Ceza Hukuku**, Ankara: Savaş Yayınları, 1998

TOROSLU, Nevzat, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, Ankara: Savaş Yayınevi, 2014

TOZMAN, Önder, **Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015

TÖNGÜR, Ali Rıza, "Türk Ceza Kanununda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu", **Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt:4, 2014, Sayı:2, s.37-64

TÖNGÜR, Ali Rıza, **Ceza Muhakemesi Hukukunda Kontrollü Teslimat**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015

TURABİ, Selami, **İrtikap Suçu**, Ankara: Adalet Yayınları, 2017

TURABİ, Selami, **Zimmet Suçları**, Ankara: Seçkin, 2012

TURAN, Deniz/UZUN, Murat, "Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşların Terörizmin Finansmanı ve Kara Para Aklama Üzerindeki Rolü", **Güvenlik Çalışmaları Dergisi**, Cilt:19, 2017, Sayı:3, s.27-43

TURNER, Jonathan E., **Money Laundering Prevention : Deterring, Detecting, And Resolving Financial Fraud**, Wiley: New Jersey, 2011

TÜRKŞEN, Umut/MISIRLIOĞLU, İsmail Ufuk/YÜKSELTÜRK, Osman, "Anti-money laundering law of Turkey and the EU: an example of convergence?", **Journal of Money Laundering Control**, Cilt:14, 2011, Sayı:3, s.279-296

UĞUR, Hüsamettin, "Türkiye'nin Yolsuzlukla Mücadele Enstrümanları", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 2012, Sayı:98, s.301-344

UNGER, Brigitte/DEN HERTOG, Johan, "Water Always Finds its Way: Identifying New Forms of Money Laundering", **Crime, Law and Social Change,** Cilt:57, 2012, Sayı:3, s.287-304

UNGER Brigitte/FERWERDA Joras, **Regulating Money Laundering and Tax Havens: The Role of Blacklisting**, Tjalling C. Koopmans Research Institute Discussion Paper Series nr: 08-12, Utrecht: Utrecht School of Economics, 2008

UNGER, Birigitte/SIEGEL, Melissa/FERWERDA, Joras/DE KRUIJF, Wouter/BUSUIOIC, Madalina/WOKKE, Kristen/RAWLINGS, Greg, **The Amounts and the Effects of Money Laundering**, Report for the Ministry of Finance, Utrecht: Uthrecht School of Economics, 2006

URUŞAK, Uğur, **Ceza Hukukunda Hukuka Uygunluk Sebebi Olarak Bir Hakkın Kullanılması**, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2010

ÜNVER, Yener, **İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık ve Bilirkişilik, İnfaz Kurumlarından Kaçma (TCK'da Düzenlenen Adliyeye Karşı Suçlar)**, Ankara: Seçkin, 2019

ÜSTÜN, Oktay, "Karapara Aklama ve Terörün Finansmanı ile Mücadelede Uluslararası Girişimler ve Araçlara Toplu Bakış", **Bankacılar Dergisi**, 2008, Sayı:65, s.19-36

VERHAGE, Antoinette, "Between the Hammer and the Anvil? The Anti-money laundering-complex and its Interactions with the Compliance Industry", **Crime, Law and Social Change**, Cilt: 52, 2009, Sayı:1, s.9-32

VERNIER, Éric, **Techniques de blanchiment et moyens de lutte**, Paris: Dunod, 2013

VLCEK, William, " A Leviathan Rejuvenated: Surveillance, Money Laundering, and the War on Terror", **International Journal of Politics, Culture, and Society**, Cilt:20, 2008, Sayı:1-4, s. 21-40

VURUCU, Mehmet/ARI, Mustafa Ufuk, **Uluslararası Bankacılık ve Finans**, Ankara: Seçkin, 2017

WASSERMAN, Miriam, "Dirty Money", **Regional Review**, 2002, Sayı:Q1, s.14-19

WEATHLEY, Joseph, "Ancient Banking, Modern Crimes: How Hawala Secretly Transfers the Finances of Criminals and Thwarths Existing Laws", **University of Pennsylvania Journal of International Economic Law**, Cilt:26, 2005, Sayı:2, s.348-378

WILLIAMS, Phil, "Crime, Illicit Markets, and Money Laundering", **Managing Global Issues: Lessons Learned** (Ed.Chantal De Jonge Oudraat/P.J. Simmons/Jessica Tuchman Mathews), Washington D.C.: Carnegie Endowment, 200

World Bank, **Strengthening World Bank Group Engagement on Governance and Anticorruption**, Washington: World Bank, 2007

World Inequality Lab, **World Inequality Report 2018**, Paris: Paris School of Economics, 2018

YARDIMCIOĞLU, Mahmut/ŞERBETÇİ, Gamze, "Bitcoin'in Yapısı ve Yasadışı Kullanımı", **Al-Farabi International Journal on Social Sciences**, Cilt:2, 2018, Sayı:4, s.165-190

YENİSEY, Feridun/NUHOĞLU, Ayşe, **Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı**, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, 2014

YETİM, Sedat/DAĞTEKİN, Orhon Can, **Karapara ve Aklamanın Ekonomik Teoriler Çerçevesinde Açıklanması**, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği, 2016

YILDIRIM, Murat, "Karaparanın Kayıtdışı Ekonomi İçindeki Yeri ve Karapara Aklamanın Ekonomiye Getirdiği Tehlikeler", **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:9, 2007, Sayı:3, s.158-177

YILDIRIM, Zeki, **Türk Hukukunda Terörizmin Finansmanı Suçu ve Malvarlıklarını Dondurma**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013

YILMAZ, Sacit, "Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu", **Ankara Barosu Dergisi**, 2001, Sayı:2, s.70-97

YILMAZ, Zahit, "Suçluyu Kayırma Suçu (TCK. m. 283)", **MÜHF-HAD**, Cilt:18, 2012, Sayı:1, s.147-177

YILMAZER, Yakup, "Terör Örgütlerinin Finansmanı ile Mücadelede Etkili Olan Şüpheli İşlemler", **Karapara Aklama ve Terörizmin Finansmanı** (Ed. Süleyman Aydın), Ankara: Adalet, 2008

YURDAKUL, Mehmet Onur, **Uluslararası Sözleşmeler ve Avrupa Birliği Hukuku Çerçevesinde Suç Kaynaklı Malvarlıklarının Geri Alınması, Ülke Uygulamaları ve Türkiye ile Mukayese**, Ankara: MASAK, 2013

YURTCAN, Erdener, **Ceza Avukatının El Kitabı**, Ankara: TBB, 2003

YURTCAN, Erdener, **Malvarlığına Karşı Suçlar**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2015

YÜCEBAŞ, Önder, **Suç Ekonomisi ve Terörizmin Finansmanı**, Ankara: Turhan Kitabevi, 2011

ZACCAGNA, Andrea, "Tax Crimes Inclusion in "Criminal Activity" Definition", **The New Anti-Money Laundering Law: First Perspectives on the 4th European Union Directive** (Ed. Domenico Siclari), Switzerland: Palgrave Macmillan, 2016

ZAFER, Hamide, **Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m.1-75)**, İstanbul: Beta, 2016

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Adalet Bakanlığı, "26.06.2009 tarihli ve 5918 sayılı Kanun Gerekçesi", http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2009Yili/kanmetni/5918ss.pdf, Erişim Tarihi: 11.04.2019, 22.55

Adalet Bakanlığı, "Yeni TCK Madde Gerekçeleri", http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/maddegerekce.doc, Erişim Tarihi: 30.03.2019, 02.56

APG, "FATF-Style Regional Bodies", http://www.apgml.org/fatf-and-fsrb/page.aspx?p=94065425-e6aa-479f-8701-5ca5d07ccfe8, Erişim Tarihi: 11.03.2019, 18.48

AKBULUT, Hakan, "Uluslararası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı", **Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi**, 2004, Sayı:V, http://www.mfa.gov.tr/ekonomik-isbirligi-ve-kalkinma-teskilati.tr.mfa, Erişim Tarihi: 07.05.2019, 00.28

AYKIN, Hasan, "Aklama Suçu Öncül Suç İlişkisi", s.5, https://vergidosyasi.files.wordpress.com/2017/05/hasan-aykin-aklama-c3b6ncc3bcl-suc3a7-ilic59fkisi.pdf ", Erişim Tarihi: 18.05.2020, 16:24

Bank for International Settlements, **Sound Management of Risks Related To Money Laundering And Financing of Terrorism Guidelines**, 2017, https://www.bis.org/bcbs/publ/d405.pdf, Erişim Tarihi: 08.03.2019, 00.29

BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi Türkçe çevirisi, https://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1255423114r6531.Birlesmis_Milletler_Yolsuzlukla_Mucadele_Sozlesmesi.pdf, Erişim Tarihi: 21.05.2019, 01.05

Council of Europe, "Chart of signatures and ratifications of Treaty 141", https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/141/signatures?p_auth=Qm5hnwSj, Erişim Tarihi: 16.03.2019, 18.43

Council of Europe, "Chart of signatures and ratifications of Treaty 198", https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/198/signatures?p_auth=iOvTEBH7, Erişim Tarihi: 16.03.2019, 20.42

Council of Europe, **Explanatory Report to the Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime**, Strasbourg, 8.XI.1990, https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800cb5de, Erişim Tarihi: 16.03.2019, 18.23

Council of Europe, **Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (CETS 198)**, Warsaw, 16.V.2005, https://rm.coe.int/16800d3813, Erişim Tarihi: 17.03.2019, 02.01

EU Monitor, "Joint Action", https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vh7dppt594uz, Erişim Tarihi: 15.04.2019, 02.58

European Commission, "Commission presents Action Plan to strengthen the fight against terrorist financing" (Press Release), Strasbourg, 02.02.2016, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-202_en.htm, Erişim Tarihi: 18.05.2019, 01.57

FATF, "The FATF Recommendations", http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html, Erişim Tarihi: 14.03.2020, 14.13

FATF, "History of the FATF", http://www.fatf-gafi.org/about/historyofthefatf/, Erişim Tarihi: 20.03.2019, 15.02

FATF, "Members and Observers", http://www.fatf-gafi.org/about/membersandobservers/, Erişim Tarihi: 14.03.2020, 14.00

FATF, **Public Statement - February 2019**, Paris: 22.02.2019, http://www.fatf-gafi.org/publications/high-riskandnon-cooperativejurisdictions/documents/public-statement-february-2019.html, Erişim Tarihi: 11.03.2019, 16.38

FATF, "Turkey", http://www.fatf-gafi.org/countries/#Turkey, Erişim Tarihi: 11.03.2019, 19.44

Financial Action Task Force, http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/, Erişim Tarihi: 29.01.2019, 07.37

Financial Market Authority Liechtenstein, "Implementation of Fourth Money Laundering Directive", 18.01.2018, https://www.fma-li.li/files/fma/liechtenstein-4amld-implementation.pdf, Erişim Tarihi: 25.03.2019, 01.26

G20 Research Group, G20 Information Center, http://www.g20.utoronto.ca/2009/2009communique0925.html, Erişim Tarihi: 28.02.2019, 19.18

GOLDSCHLAG, David/REEDY, Michael/SYVERSONY, Paul, "Onion Routing for Anonymous and Private Internet Connections", **Communications of the ACM**, 1999, https://www.onion-router.net/Publications/CACM-1999.pdf, Erişim Tarihi: 05.02.2019, 16.41

Hazine ve Maliye Bakanlığı, "Yaptırımlar", https://www.hmb.gov.tr/yaptirimlar, Erişim Tarihi: 14.03.2020, 15.58

HERMAN, Anselm, **Money Laundering & The Law In The Republics of Fiji and Vanuatu: A Critical Analysis**, Vanuatu: USP Law School, 1999, https://www.usp.ac.fj/index.php?id=13151, Erişim Tarihi: 20.02.2019, 15.49

KHALAF, Roula/STRAUSS, Delphine, "Turkey Throws Sanctions Lifeline to Iran", **Financial Times**, 25.07.2010, https://www.ft.com/content/611b301e-97d5-11df-b218-00144feab49a, Erişim Tarihi: 13.04.2019, 20.42

LexisNexis Risk Solutions, "Anti-money Laundering Compliance Costs U.S. Financial Services Firms $25.3 Billion per Year, According to LexisNexis Risk Solutions", 10.10.2018, https://www.prnewswire.com/news-releases/anti-money-laundering-compliance-costs-us-financial-services-firms-25-3-billion-per-year-according-to-lexisnexis-risk-solutions-300728586.html, Erişim Tarihi: 13.04.2019, 20.27

LexisNexis Risk Solutions, **The True Cost of Anti-Money Laundering Compliance: European Edition**, 2017, https://risk.lexisnexis.com/global/-/media/files/corporations-and-non-profits/research/true-cost-of-aml-compliance-europe-survey-report-pdf.pdf, Erişim Tarihi: 03.03.2019, 23:22

LOWTAX, "Liechtenstein: Offshore Tax and Legal Regimes", https://www.lowtax.net/information/liechtenstein/liechtenstein-inclusion-on-fatf-blacklist.html, Erişim Tarihi: 25.03.2019, 01.20

MASAK, **2017 yılı Faaliyet Raporu**, http://www.masak.gov.tr/userfiles/file/2017_Faaliyet_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 06.03.2019, 23.20

MASAK, **2018 yılı Faaliyet Raporu**, https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/09/FAAL%C4%B0YET-RAPORU-v7.pdf, Erişim Tarihi: 15.03.2020, 13.51

MASAK, "Aklama Suçu Ulusal Mevzuat", http://www.masak.gov.tr/tr/content/aklama-sucu-ulusal-mevzuat/52, Erişim Tarihi: 22.03.2019, 02.29

MASAK, "Sektörel Şüpheli İşlem Bildirim Rehberleri", http://www.masak.gov.tr/tr/content/sektorel-supheli-islem-bildirim-rehberleri/2358, Erişim Tarihi: 24.05.2019, 03.41

MONT, Joe, "AML Programs Continue to Vex Banks in Cost, Complexity", **Compliance Week**, 20.11.2018, https://www.complianceweek.com/news/news-article/aml-programs-continue-to-vex-banks-in-cost-complexity, Erişim Tarihi: 03.03.2019, 23.23

MORRIS-COTTERRIL, Nigel, "Think Again: Money Laundering," **Foreign Policy**, 2009, https://foreignpolicy.com/2009/11/19/think-again-money-laundering/, Erişim Tarihi: 27.01.2019, 07.46

OECD, **Countering Off-Shore Tax Evasion**, http://www.oecd.org/ctp/exchange-of-tax-information/42469606.pdf, Erişim Tarihi: 20.02.2019, 16.43

OECD, "List of Unco-operative Tax Havens", http://www.oecd.org/countries/liechtenstein/list-of-unco-operative-tax-havens.htm, Erişim Tarihi: 25.03.2019, 01.16

Palermo Konvansiyonu Türkçe çevirisi, http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/suggam/sozlesmeler/B%C4%B0RLE%C5%9EM%C4%B0%C5%9E%20M%C4%B0LLETLER/227-%20S%C4%B1n%C4%B1ra%C5%9Fan%20%C3%96rg%C3%BCtl%C3%BC%20Su%C3%A7lara%20Kar%C5%9F%C4%B1%20BM%20S%C3%B6zlesmesi%20ve%20Ek%20Protokolleri%20.pdf, (Erişim Tarihi: 15.05.2019, 01.43

PELTASON, J.W., **Amerika Hakkında: Açıklamalı Amerika Birleşik Devletleri Anayasası**, ABD Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Bilgi Programları Bürosu, 2004, s.76, https://photos.state.gov/libraries/turkey/231771/PDFs/abd-anayasasi.pdf, Erişim Tarihi:05.02.2020, 17.55

Regional Technical Assistance Project No.5967: Countering Money Laundering in The Asian and Pacific Region, 2002, https://waleolusi.files.wordpress.com/2013/05/the-negative-effects-of-money-laundering-on-econom.pdf, Erişim Tarihi: 29.01.2019, 04.39

Sotheby's, "Buying Basics", https://www.sothebys.com/en/buy-sell#buying-basics, Erişim Tarihi: 21.02.2019, 12.38

TBMM, Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları Raporları (1/670), http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2009Yili/kanmetni/5918ss.pdf, Erişim Tarihi: 09.03.2020, 16.50

Thomson Reuters, **KYC Compliance: The Rising Challenge for Corporates, 2017**, https://www.refinitiv.com/content/dam/marketing/en_us/documents/reports/kyc-compliance-the-rising-challenge-for-corporates-special-report.pdf, Erişim Tarihi: 04.03.2019, 18.23

Türk Dil Kurumu, **Güncel Türkçe Sözlük (Online Erişim)**, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c4d8f97c96253.75184278, Erişim Tarihi: 27.01.2019, 14.16

UNTC, "United Nations Convention against Corruption", https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-14&chapter=18&lang=en, Erişim Tarihi: 14.03.2019, 18.27

UNTC, "United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance", https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=VI-19&chapter=6&clang=_en, Erişim Tarihi: 12.03.2019, 10.26

UNTC, "United Nations Convention against Transnational Organized Crime", https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-12&chapter=18&clang=_en, Erişim Tarihi: 12.03.2019, 22.59

UNTC, "International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism", https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-11&chapter=18&clang=_en, Erişim Tarihi: 14.03.2019, 13.11

USA Department of Justice, https://www.justice.gov/sites/default/files/usao-sdny/legacy/2013/05/30/visual.pdf, Erişim Tarihi: 05.02.2019, 17.45

Varşova Konvansiyonu Türkçe çevirisi, http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/Varsova_sozlesmesi.pdf, Erişim Tarihi: 21.05.2019, 03.50

The Wolfsberg Group, "Publications", https://www.wolfsberg-principles.com/publications/wolfsberg-standards, Erişim Tarihi: 07.03.2019, 00.44

The Wolfsberg Group, **Wolfsberg Anti-Money Laundering Principles for Private Banking**, 2012, https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/wolfsberg-

standards/10.%20Wolfsberg-Private-Banking-Prinicples-May-2012.pdf, Erişim Tarihi: 07.03.2019, 00.34

The Wolfsberg Group, **Wolfsberg Guidance on Sanctions Screening**, 2019, https://www.wolfsberg-principles.com/sites/default/files/wb/pdfs/Wolfsberg%20Guidance%20on%20Sanctions%20Screening.pdf, Erişim Tarihi: 07.03.2019, 00.36

ZHAO, Wolfie, "21-Year-Old Trader Prosecuted Over Bitcoin Money Laundering", **Coindesk**, 20.08.2018, https://www.coindesk.com/21-year-old-trader-prosecuted-over-bitcoin-money-laundering, Erişim Tarihi: 13.04.2019, 20.55

ULUSAL MEVZUAT

Kanunlar

01.03.1926 tarih ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (RG Sayı: 320, Tarih: 13.03.1926)

04.01.1961 tarih ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (RG Sayı: 10.01.1961, Tarih: 10703; Sayı: 10704, Tarih: 11.01.1961; Sayı: 10705, Tarih: 12.01.1961)

19.03.1969 tarih ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu (RG Sayı: 13168, Tarih: 07.04.1969)

18.10.1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (RG Sayı: 17863 (Mükerrer), Tarih: 09.11.1982)

12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu (RG Sayı: 20843 (Mükerrer), Tarih: 12.04.1991)

13.11.1996 tarih ve 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun (RG Sayı: 22822, Tarih: 19.11.1996)

18.11.1996 tarih ve 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG Sayı:22822, Tarih:19.11.1996)

26.09.2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (RG Sayı: 25611, Tarih: 12.10.2014)

04.12.2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (RG Sayı: 25673, Tarih: 17.12.2004)

13.12.2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun (RG Sayı: 25685, Tarih: 29.12.2004)

30.03. 2005 tarih ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (RG Sayı: 25772 (Mükerrer) Tarih:31.03.2005)

19.10.2005 tarih ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu (RG Sayı: 25983 (Mükerrer), Tarih: 01.11.2005)

29.06.2006 tarih ve 5532 sayılı Terörle Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG: 18.07.2006 – 26232)

11.10.2006 tarih ve 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun (RG Sayı: 26323, Tarih: 18.10.2006)

07.02.2013 tarih ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun (RG Sayı: 28561, Tarih: 16.02.2013)

21.02.2014 ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG Sayı: 28933 (Mükerrer), Tarih: 06.03.2014)

24.11.2016 tarih ve 6763 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG Sayı: 29906, Tarih: 01.12.2016)

Kanun Hükmünde Kararnameler

02.07.2018 tarih ve KHK/700 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (RG Sayı: 30471 (2. Mükerrer), Tarih: 07.07.2018)

02.07.2018 tarih ve KHK/703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (RG Sayı: 30473 (3. Mükerrer), Tarih: 09.07.2018)

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (RG: 09.07.2018 – 30473, 3. Mükerrer)

Yönetmelikler

10.12.2007 tarih ve 2007/13012 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik (RG Sayı: 26751, Tarih: 09.01.2008)

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine İlişkin Yükümlülüklere Uyum Programı Hakkında Yönetmelik (RG Sayı: 26999, Tarih: 16.09.2008)

Genel Tebliğler

Mali Suçlar Araştırma Kurulu 13 Sıra No.lu Genel Tebliği (RG Sayı: 29099, Tarih: 25.08.2014)

ULUSAL İÇTİHAT

Danıştay 10. Dairesi, E.2002/984, K.2006/4795, 04.07.2006

Danıştay 10. Dairesi E. 2008/1675, K. 2013/508, 24.1.2013

Danıştay İdarî Dava Daireleri, E.2006/2824, K.2007/115, 04.07.2006

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Birinci Dairesi, Karar No.224, 12.02.2015

Yargıtay Ceza Genel Kurulu K. 2000/65-69, 11.04.2000

Yargıtay Ceza Genel Kurulu K. 2006/127-180, 04.07.2006

Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2006/10-253, K. 2007/80, 03.04.2007

Yargıtay Ceza Genel Kurulu K. 2011/155-80, 03.05.2011

Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2011/7-31, K. 2011/219, 1.11.2011

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E. 2014/5-52, K. 2014/354, 11.07.2014

Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2014/248, K. 2016/26, 26.01.2016

Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2017/7-735, K. 2018/143, 03.04.2018

Yargıtay Ceza Genel Kurulu E. 2015/172, K.2018/435, 16.10.2018

Yargıtay 2. Ceza Dairesi, E. 2013/8817, K. 2014/2210, 30.01.2014

Yargıtay 2. Ceza Dairesi E. 2013/29639, K. 204/22721, 01.10.2014

Yargıtay 2. Ceza Dairesi E. 2015/205, K. 2015/3604, 24.02.2015

Yargıtay 2. Ceza Dairesi, E.2014/18416, K. 2015/22698, 09.12.2015

Yargıtay 2. Ceza Dairesi E. 2018/918, K. 2019/9178, 20.05.2019

Yargıtay 5. Ceza Dairesi E. 2015/6385, K. 2016/2250, 2.3.2016

Yargıtay 5. Ceza Dairesi E. 2016/4577, K. 2016/9619, 12.12.2016

Yargıtay 5. Ceza Dairesi E. 2019/382, K. 2019/5088, 08.05.2019

Yargıtay 6. Ceza Dairesi E. 2016/3811, K. 2016/5600, 29.6.2016

Yargıtay 7. Ceza Dairesi E.2002/322, K.2002/2087, 27.02.2002

Yargıtay 7. Ceza Dairesi E. 2009/15629, K. 2010/17189, 29.12.2010

Yargıtay 9. Ceza Dairesi E. 2012/7409, K. 2013/9914, 26.6.2013

Yargıtay 9. Ceza Dairesi E. 2012/9341, K.2013/8885, 10.06.2013

Yargıtay 9. Ceza Dairesi E. 2014/1234, K. 2014/10039, 14.10.2014

Yargıtay 9. Ceza Dairesi E. 2014/4036, K. 2014/12444, 16.12.2014

Yargıtay 13. Ceza Dairesi E. 2014/25396, K. 2015/9732, 28.05.2015

Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2016/450, K. 2016/367, 1.2.2016

Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2015/2058, K. 2016/204, 17.03.2016

Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2015/3571, K. 2016/4396, 29.06.2016

Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2018/747, K. 2018/2373, 11.07.2018

Yargıtay 16. Ceza Dairesi E. 2019/7931, K. 2019/6792, 25.10.2019

Yargıtay 17. Ceza Dairesi E. 2015/1298, K. 2015/2757, 25.05.2015

Yargıtay 17. Ceza Dairesi E. 2015/13754, K. 2016/6727, 04.05.2016

Yargıtay 19. Ceza Dairesi E. 2015/18391, K. 2016/2636, 25.2.2016

Yargıtay 19. Ceza Dairesi E. 2015/33445, K. 2016/7362, 10.3.2016

Yargıtay 19. Ceza Dairesi E. 2016/12365, K. 2017/1341, 16.03.2017

Yargıtay 19. Ceza Dairesi E.2018/2999, K.2018/7014, 7.6.2018

Yargıtay 23. Ceza Dairesi E. 2015/5916, K. 2016/3546, 28.03.2016

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi E. 2002/6877, K. 2002/10121, 8.11.2002

ULUSLARARASI ANDLAŞMA VE METİNLER

Birleşmiş Milletler

UN General Assembly, **UN Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances**, 20.12.1988, (United Nations, Treaty Series, vol.1582, p.95) (Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı BM Sözleşmesi; Uygun bulma: 22.11.1995 ve 4136 sayılı Kanun (RG Tarih:25.11.1995 Sayı:22474); Onaylama: 16.01.1996 tarih ve 96/7801 sayılı Bakanları Kurulu kararı)

UN General Assembly, **International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism**, 09.12.1999, (United Nations, Treaty Series, vol.2178, p.197) (BM Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme; Uygun bulma: 10.01.2002 tarih ve 4738 sayılı Kanun (RG Tarih:17.01.2002, Sayı:24643); Onaylama: 03.01.2002 tarih ve 2002/3801 sayılı Bakanlar Kurulu kararı)

UN General Assembly, **United Nations Convention against Transnational Organized Crime**: resolution, A/RES/55/25, 08.01.2001 (Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi; Sözleşme; Uygun bulma: 30.01.2003 tarih ve 4800 sayılı Kanun (RG Tarih:04.02.2003 Sayı:25014); Onaylama: 04.02.2003 tarih ve 2003/5329 sayılı Bakanları Kurulu Kararı)

UN General Assembly, **United Nations Convention Against Corruption**, A/58/422, 31.10.2003 (Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi; Uygun bulma: 18.05.2006 ve 5506 sayılı Kanun (RG Tarih:24.05.2006, Sayı:26177); Onaylama: 08.11.2006 tarih ve 2006/10885 sayılı Bakanları Kurulu Kararı)

UN Security Council, **Resolution 1566 (2004)** on Threats to international peace and security caused by terrorist acts adopted by the Security Council at its 5053rd meeting on 8 October 2004, S/RES/1566 (2004)

UN Security Council, **Resolution 1617** adopted by the Security Council at its 5244th meeting, on 9 July 2005, S/RES/1617 (2005)

Avrupa Birliği

The Council of the European Union, 98/699/JHA: Joint Action of 3 December 1998 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on money laundering, the identification, tracing, freezing, seizing and confiscation of instrumentalities and the proceeds from crime, Official Journal L 333 , 09/12/1998 P. 0001 - 0003

The Council of the European Union, 98/733/JHA: Joint action of 21 December 1998 adopted by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on making it a criminal offence to participate in a crimina lorganisation in the Member States of the European Union, Official Journal L 351, 29/12/1998 P. 0001 – 0003

The Council of the European Union, "Council Decision of 17 October 2000 concerning arrangements for cooperation between financial intelligence units of the Member States in respect of exchanging information" (2000/642/JHA),, Official Journal L 271 , 24/10/2000 P. 0004 - 0006

The European Parliament/The Council of the European Union, Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering, Official Journal L 344 , 28/12/2001 P. 0076 - 0082

The European Parliament/The Council of the European Union, Directive 2001/97/EC of the European Parliament and of the Council of 4 December 2001 amending Council Directive 91/308/EEC on prevention of the use of the financial system for the purpose of money laundering, Official Journal L 344 , 28/12/2001 P. 0076 - 0082

The European Parliament/The Council of the European Union, Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, amending Regulation (EU) No 648/2012 of the European Parliament and of the Council, and repealing Directive 2005/60/EC of the European Parliament and of the Council and Commission Directive 2006/70/EC, OJ L 141, 5.6.2015, p. 73–117

Directive (EU) 2018/843 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 amending Directive (EU) 2015/849 on the The European Parliament/The Council of the European Union, prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing, and amending Directives 2009/138/EC and 2013/36/EU, PE/72/2017/REV/1, OJ L 156, 19.6.2018, p. 43–74

Directive (EU) 2018/1673 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2018 on combating money laundering by criminal law, PE/30/2018/REV/1, OJ L 284, 12.11.2018, p. 22–30

Avrupa Konseyi

Council of Europe, **Recommendation No. R (80) 10 of the Committee of Ministers to Member States on Measures against the Transfer and the Safekeeping of Funds Of Criminal Origin**, 27.06.1980 (Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi Ve El Konulmasına İlişkin Sözleşme; Uygun bulma: 16.06.2004 ve 51091 sayılı Kanun (RG Tarih:22.06.2004 Sayı:25500); Onay: 30.07.2004 tarih ve 2004/7712 sayılı Bakanları Kurulu kararı

Council of Europe, **Resolution (97) 24 on the Twenty Guiding Principles for the Fight Against Corruption**, 06.11.1987

Criminal Law Convention on Corruption, No.173, 27.01.1999 (Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi; Uygun bulma: 14.01.2004 tarih ve 5065 sayılı Kanun (RG Tarih:20.01.2004, Sayı:25352); Onay: 02.05.2004 tarih ve 2004/6771 sayılı Kararname (RG Tarih: 03.02.2004, Sayı:25390)

Civil Law Convention on Corruption, No. 174, 04.11.1999 (Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesi; Uygun bulma: 17.04.2003 tarih 4852 sayılı Kanun (RG Tarih: 24.04.2003, Sayı: 25088); Onay: 2003/5685 sayılı Kararname (RG Tarih: 17.06.2003, Sayı: 25141)

Amerikan Devletleri Örgütü

Inter-American Convention Against Terrorism, Adopted at the second plenary session held on June 3, 2002, AG/RES. 1840 (XXXII-O/02),

İkili Andlaşmalar

Treaty Between the United States of America and the Swiss Confederation on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, 25.05.1973

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Terörizm, Organize Suçlar, Yasadışı Uyuşturucu ve Psikotrop Maddeler, Kara Para Aklama, Silah ve İnsan Kaçakçılığı ve Diğer Önemli Suçlarla Mücadelede işbirliği Anlaşması, RG Tarih: 19.10.1998, Sayı: 234987

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile İtalya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Terörizm, Organize Suçlar, Yasadışı Kazancın Aklanması, Uyuşturucu ve Psikotrop Madde ve İnsan Kaçakçılığı ile Mücadelede İşbirliği Anlaşması, RG Tarih: 1.12.1998, Sayı: 23540

Türkiye Cumhuriyeti İle Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı İle Yunanistan Cumhuriyeti Kamu Düzeni Bakanlığı Suç İle, Özellikle Terörizm, Örgütlü Suçlar, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Ve Yasadışı Göç İle Mücadelede İşbirliği Anlaşması, RG Tarih: 09/05/2001, Sayı: 24397

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Adalet ve İçişleri Alanında İşbirliği Anlaşması, RG Tarih: 01.07.2003, Sayı: 24986

"Türkiye Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığı (MASAK) ile Özbekistan Cumhuriyeti Başsavcılığı Vergi Suçları, Parasal Suçlar ve Suç Gelirlerinin Meşrulaştırılması ile Mücadele Dairesi Arasında Karapara Aklama, Terörizmin Finansmanı ve Bağlantılı Suç Faaliyetleri Hakkında Finansal İstihbarat Değişiminde İşbirliğine Dair Mutabakat Muhtırası" (Taşkent, 30.04.2018) ve bu metnin yürürlüğe konulması hakkında Cumhurbaşkanı kararı (Karar Sayısı: 47) (RG: 31.08.2018 –30521)

YABANCI MEVZUAT

Almanya
(https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/)

Strafgesetzbuch (StGB) in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322)

Amerika Birleşik Devletleri
(govinfo.gov)

USA Revenue Act of 1921, Sixty-Seventh Congress. Sess. I. Ch. 136. 1921, 23.11.1921

Foreign Money Laundering Deterrence and Anticorruption Act, § 2. 106th Cong., H.R. 2896, 21.09.1999

1 U.S. Code§ 1. Words denoting number, gender, and so forth

18 U.S. Code § 2. Principals

18 U.S.Code § 1956 - Laundering of monetary instruments

18 U.S. Code § 1957 - Engaging in monetary transactions in property derived from specified unlawful activity

Birleşik Krallık
(http://www.legislation.gov.uk)

Proceeds of Crime Act (POCA), 2002 c. 29, Royal Assent Date:24.06.2002

Sanctions and Anti-Money Laundering Act, 2018 c. 13, Royal Assent Date: 23.05.2018

Fransa
(https://www.legifrance.gouv.fr)

Code pénal français (adoption: 22 juillet 1992, entrée en vigeur: 1er mars 1994)

İsviçre
(admin.ch)

RS 311.0 Code pénal suisse du 21 décembre 1937

Message concernant la modification du code pénal suisse (Législation sur le blanchissage d'argent et le défaut de vigilance en matière d'opérations financières) du 12 juin 1989, Feuille fédérale n° 28 du 18 juillet 1989

Liechtenstein
(https://www.regierung.li)

Liechtenstein Criminal Code of 24 June 1987 (StGB) No.311.0, Publication Date:22.10.1988, No:1988.37
(Liechtenstein Prensliği Hükümeti'nin İngilizce çevirisinden faydalanılmıştır.)

Meksika
(https://www.oas.org)

Código Penal Federal de México, publicado en el Diario Oficial de la Federación el 14 de agosto de 1931

Rusya
(https://www.wipo.int)

The Criminal Code Of The Russian Federation No. 63-Fz Of June 13, 1996 (Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü'nün İngilizce çevirisinden faydalanılmıştır.)

YABANCI İÇTİHAT

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Al-Dulimi ve Montana Management/İsviçre, Başvuru No. 5809/08, 21.06.2016
Michaud/Fransa, Başvuru No. 12323/11, 06.12.2012

Khodorkovskiy ve Lebedev/Rusya, Başvuru No.ları 11082/06 and 13772/05, 25.07.2013

Navalnny ve Ofitserov/Russia, Başvuru No.ları 46632/13 and 28671/14, 23.02.2016

Amerika Birleşik Devletleri

ABD Yüksek Mahkemesi, Amerika Birleşik Devletleri/Sullivan, 274 U.S. 259, 16.05.1927

Jacobson v United States, 503 U.S. 540, 548-49 (1992)

United States District Court for the Central District Of California, Stipulation and Settlement Agreement, No. CV 13-9169-GW-SS, 10.10.2014

United States District Court - Southern District of Columbia, United States of America v. Jacob Burrell Campos (Indictment), Case No. 18CR3554H, June 2017

Birleşik Krallık

P v P (ANCILLARY RELIEF: PROCEEDS OF CRIME), [2003] EWHC 2260 (Fam), Famili Division, Dame Elizabeth Butler-Sloss P, 08.10.2003

İsviçre

Tribunal fédéral suisse, ATF 120 IV 323, 21.09.1994, https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/de/php/aza/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F120-IV-323%3Afr&lang=de&type=show_document&zoom=YES&, Erişim Tarihi: 02.04.2019, 01:18

ÖZGEÇMİŞ

Ece Öztürk, 1990 senesinde İstanbul'da doğmuştur. 2008'de İstanbul Amerikan Robert Lisesi'ni, 2016'da Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş olup 2017'de yine Galatasaray Üniversitesi'nde Kamu Hukuku Yüksek Lisansı'na başlamıştır. 2017'den beri İstanbul Barosu'na kayıtlı avukattır.

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite	: T.C. GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
Enstitü	: SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Hazırlayanın Adı Soyadı	: ECE ÖZTÜRK
Tez Başlığı	: KARAPARA AKLAMA
Savunma Tarihi	: 14/ 07 / 2020
Danışmanı	: DOÇ. DR. PINAR KARTAL

JÜRİ ÜYELERİ

Unvanı, Adı Soyadı İmza

1. Doç. Dr. Pınar KARTAL
2. Doç. Dr. E. Eylem AKSOY RETORNAZ
3. Doç. Dr. Güçlü AKYÜREK

Prof. Dr. M. Yaman ÖZTEK
Enstitü Müdürü